IOANNIS GRAMMATICI

Philoponi Alexandrei, Commentaria in libros
de generatione & corruptione Ariſtotelis:
ex colloquiis Ammonii Hermeæ,
propriiſque eius conſideratio-
nibus congeſta.

Hieronymo Bagolino Veronenſi interprete.

Cautum Priuilegijs, Summi Pontificis, ac Illuſtriſſimi Senatus Veneti, nequis hunc Librum in aliquo ſuæ ditionis loco imprimat, aut alibi impreſſum uendere audeat.

Venetijs apud Hieronymum Scotum.

1540.

2

IOANNES BAPTISTA BAGOLINVS,

VERONENSIS, HIERONYMI FILIVS, BERNARDINO PATERNO SALONIANO, AMITINO SVO S. P. D.

CVM *duobus, parenti, ac magiſtro plurimum debeamus, per quos & nati ſumus, & bene viuimus:* Hieronymo Bagolino *eidem patri, eidemq́; præceptori, illi præterea viro, quantum ipſe debeam, cui tam multi debent alieni, apertius eſt, quàm vt mihi pluribus dicendum videatur.* Ille *enim me genuit: ille educauit: ille in viam optimarum literarum, artiumq́; ſuarum manu duxit: ille nomen, & commendationem reliquit.* Quæ *cum mihi omnia, hæc ipſa, & his ſimilia multa in mentem venirent, vt ſæpe veniunt: illiuſq́; viri ſcripta, & monimenta haberem ante oculos: venit in mentem, & filij, & diſcipuli officia præſtare: vt, quæ ille multa, vt doctus erat, ita ſcripſerat, & de græco in latinum conuerterat (cum eo tempore græcæ literæ non eſſent ita diuulgatæ: & in ijs eſſet ipſe ſingularis) illa ederem: vt eadem ſcilicet opera patri, & doctori immortalitatem, philoſophiæ ſtudioſis, & amicis vtilitatem, quam poſſem, afferrem.* Itaq; Ioannis Grammatici Philoponi, *docti, & diligentis* Ariſtotelis *interpretis in libros de generatione, & corruptione commentarios, ab illo conuerſos, emittendos in primis cenſui: idq́; maxime, quòd audiebam: vt erat pater in homines liberalis, & gratificandi cupidus: habere quoſdam exemplum ab hoc meo mendoſe deſcriptum: ne iſtorum vitio contaminata illius editione, paterna laus eſſet offenſa: cum etiam* Hieronymus Scotus *vir diligens in perquirendis, edendiſq́; optimis de philoſophia libris omnibus, id à me flagitaret.* Cum *autem ederem & patris opus, & magiſtri: teq́; mi* Bernardine *pro noſtra cum ſanguinis, & vetuſtæ beneuolentiæ, tum ſtudiorum, & literarum coniunctione, amarem vt fratrem, obſeruarem vt virum doctum, & probum, eiuſdem magiſtri, eiuſdemq́; auunculi tui ſcriptorum editionem hanc ſub tuo fieri nomine volui.* Itaq; *exit tibi dicatus* Ioannes Grammaticus *in latinum conuerſus: vt, qui in manus iſta ſument, cum vtilitate ſua ſumant, paterna laude, nonnulla noſtri commemoratione.* Confido *autem fore breui, vt* Alexandri *etiam* Aphrodiſiẽſis *quæſtiones latinas ab illo factas, abſoluta prius in moralem philoſophiam libri conuerſione: tum Syrianum in metaphyſicam,* Dioſcoridem, *& appendicem* Corollarij *hæc emittam à patre omnia, quæ à me tribus viris egregijs attribuentur,* Odo Odo, Vincentio Magio, Bartholomæo Lombardo, *præceptoribus noſtris, omni nobis officio coniunctis: vt hæc animi grati laus apud quoſdam extincta, inter nos certe cum fide floreat, & beneuolentia non vulgari.* Tu *interea fruere meo munere: & inter medicinæ tua ſtudia agnoſce* Ariſtotelem, *et* Ioannem Grammaticum, *amoris noſtri pignus.* Vale.

Patauij. Tertio Idus *Februarij.* M. D. XL.

Suidas de Ioanne Grammatico.

IOANNES Grammaticus Alexandreus, cognomento Philoponus: huius ſcripta quamplurima, in Grammatica, Philoſophia, Arithmetica, Rhetorica, ſacraque ſcriptura, & contra decem & octo Procli argumentationes, & contra Seuerum quamquam ab Eccleſiæ magiſtris tanquam tres deos faciens irridetur, & ex numero recte ſentientium expellitur.

Idem Suidas de eodem Ioanne Grammatico, in dictione Proclus.

HIC eſt Proclus, qui poſt Porphyrium contra Chriſtianos, ſceleſtam, & contumelioſam ſuam linguam ſecundus mouit: aduerſus quem Ioannes cognomento Philoponus ſcripſit: admirabiliterque admodum decem & octo illius argumentis occurrit: & in græcis, in quibus maxime ſibi attribuebat, imperitum, ac fatuum fuiſſe oſtendit.

IOANNIS GRAMMATICI PHILOPONI ALEXANDREI BREVES ANNOTATIONES EX

colloquijs Ammonij Hermeę, cum quibuſdam proprijs conſiderationibus in primum de Generatione & corruptione Ariſtotelis.

VVM pertractaſſet Ariſtoteles in phyſico auditu de principijs naturaliū rerum materia .ſ. ⁊ forma, necnon de his quę ad omnia naturalia cōmuniter ꝯſequuntur, ſunt vero hęc locus/tēpus/⁊ motus. reliquum intentionem ſuā ſtatuit in ꝯſequentibus tractatibus de ipſis naturalibus rebus pertractare. rerum vero naturalium quędā ſunt ingenerabiles ⁊ incorruptibiles, quędam generabiles ⁊ corruptibiles. incorruptibiliū vero ⁊ ſempiternoꝝ/quędam ⁊ quo ad totum ⁊ quo ad partes ſunt ęternę. vt celeſtia: quędam vero quo ad totū ſunt ęternę/ſed quo ad partes generabiles ⁊ corruptibiles: qualia ſunt quatuor elementa. de naturalibus igitur ęternis ⁊ ⁊ quo ad totū ⁊ quo ad partes, necnō de ęternis quidē quo ad totum/ſed corruptibilibus quo ad partes in libro de celo ꝑtractauit. non enim eſt diſſona (vt quis putare poſſet) ꝓpoſito de celo/doctrina de quatuor elemētis. quū cęli appellatio totum mundū ſignificet apud antiquos. in Timęo quippe dicit Plato. totum itaqꝫ cęlum/aut mundus/aut alio quouis modo maxime gaudeat, id a nobis appelletur. ⁊ in de Republica, quē certe cęlum/aut mūdum appellamus. quare ⁊ Ariſt. quū inſcripſit de cęlo/non ſuperiora corpora ſolū/ſed vniuerſum mundū ſignificauit. in hoc ergo, vt dictum eſt, tractatu/de illis quę quouis modo dicuntur ęterna ꝑtractat. in ſequentibus vero de reliquis oībus .ſ. generabilibus ⁊ corruptibilibus, ⁊ omnibus quę ad ipſa conſequūtur. rurſus quoqꝫ eoꝝ quę conſequūtur ad res generabiles ⁊ corruptibiles, quędā ad ipſas omnes cōiter ꝯſequūtur, quędā vero ſeorſum ad quaſdā. ⁊ eoꝝ quę ſeorſuꝫ ad quaſdā ꝯſequunt̄, quędam ad terreſtria ſeorſum ꝯſequūtur, quędam ad ea quę ſuper terrā ſunt, hoc eſt media inter terram ⁊ cęlum, quę ⁊ in ſublimi exiſtētia appellātur. ⁊ eoꝝ quę ad terreſtria, quędā vt ad animata, quędam vt ad inaiata. ⁊ eoꝝ quę ad animata, quędaꝫ vt ad ſenſitiua, quędā vt ad inſenſitiua. conſentaneam igitur diuiſioni huic ſuoꝝ tractatuū naturaliū Ariſtoteles diuiſionem fecit. nam quēadmodum in phyſico auditu de his quę ad omnia naturalia cōiter conſequūtur pertractauit, ita in ꝓpoſito negocio de illis quę cōiter ad omnia generabilia ⁊ corruptibilia cōſequūtur/diſputabit. in meteoris vero de his quę ſup terram cōſiſtunt ⁊ de ꝯſequentibus ad ipſa pertractabit. in tractatibus vero de aialibus, de ijs quę vt ad animata ⁊ ſenſitiua ꝯſequuntur. plurimi vero ij ſunt/ob multiformitatem naturę aialium. in libris vero de plantis, de aiatis/ſed non ſenſitiuis. de inanimatis autem in libris de metallis, ⁊ in 4° meteoroꝝ. diuiſio igitur naturalium reꝝ ⁊ tractatuum Ariſtote. ad has, vt breuiter dicamus, eſt hęc.

Naturaliū rerū diuiſio

¶ Sed quia magna eſt ꝑſentis huius negocij cōnexio ad librū de cęlo, vt declarat coniunctio/aūt/quę eſt in procemio, dicit enim, De generatione aūt ⁊ corruptione ſtatim coniunctioni quidē reddita, quę eſt in fine libri de cęlo poſita. eſt enim continuatio vna ſermonis cōnectentibus nobis calci illius, huius procemiū hoc pacto. de graui quidē ⁊ leui, ⁊ accidētibus circa ipſa determinatum ſit a nobis hoc modo. de generatione aūt ⁊ corruptione eoꝝ quę natura fiunt ⁊ corrūpuntur, ſimilr̄ de oībus, hoc eſt de omnibus vlr̄. ⁊c. quoniā igitur eſt hic illi continuus tractatus vt eſt oſtēſum, ęquum eſt nō ignaros nos eſſe eoꝝ quę i libris de cęlo edocti fuimus. ſed ꝑ capita percurrere quę ibi pertractātur. ¶ Sciēdum igit̄ eſt ꝙ in primis quidē duobus libris diſputat de ęternis, in reliquis vero duob⁹ de his quę fiunt ⁊ corrūpuntur: ſꝫ in primo quidē libro quęrit de ſubſtātia cęleſtis corporis, ⁊ dicit ꝙ eſt alteri⁹ naturę ab alijs elemētis, quū ſit ingenita ⁊ incorruptibilis nō ſolum quo ad totū/ſed etiā quo ad partes/nullam recipiens mutationē pręter eā quę eſt ſm̄ locum. quęrit quoqꝫ infinitū ne ſit cęlum an finitū, ⁊ oſtendit eſſe finitū, multis quidē ⁊ admirabilibus rationibus, ⁊ vna huiuſcemodi dicens. ſimile eſſe ſi quis dicat infinitū cubitū ⁊ circulum infinitū. quēadmodum eniꝫ qui cubitum dicit emēſum aliquid dicit ⁊ finitū. ita etiā qui circulū dicit figuram aliquā nominat, ⁊ in huius intellectu cōprehēdit terminos. quum ergo demonſtrauit finitū eſſe cęli corpus, ad hęc oſtēdit ꝙ nihil eſt extra ipſum, non ſolū corpus/ſed nec locus neqꝫ vacuum. neqꝫ enī inquit in loco eſſe nata ſunt quę ibi ſunt. nec tēpus ipſa ſeneſcere facit. hęc igitur docet in p̊ libro. ¶ In ſcđo vero de figura tot⁹ cęli ⁊ aſtroꝝ quę ſunt in eo ꝙ .ſ. ſphęrica eſt, ⁊ de motu horum ꝙ circularis eſt. poſt hęc deinceps de totalitate quatuor elemētoꝝ docet, quęrens ⁊ hoꝝ figurā, ⁊ oſtēdens ipſam eſſe ſphericā. de terra vero magnū ſermonem ꝓponit, quęrens quatuor/magnitudinē ipſius/figuram/ſitum/motum. magnitudinē quidem eo ꝙ non vt multi putant infinitā habet magnitudinem ſꝫ eſt finita. ⁊ pluribus imo fere oībus aſtris pręter lunā minor. figurā vero oſtendit ⁊ ipſam eſſe ſphericā. ſitum vero ꝙ in medio eſt, conſtituta nulla vi indigens vt ſuſtineatur, vt quis putare poſſet: ſꝫ ecōtra potius violētia indigens/ſi ex media regione deberet tranſmutari, quū ſit imobilis in ꝓprio loco. quū igitur tot quęſiuit ⁊ de cęlo ⁊ de totalitate elementoꝝ quatuor per quā ingenita ſunt ⁊ incorrupta in primo ⁊ ſcđo libro. ¶ Conſequēter a tertio libro docturus de quatuor elemētis quatenus ſunt generabilia ⁊ corruptibilia, ſunt aūt huiuſcemodi proculdubio quo ad partes: nam ex partibus elemētoꝝ fiunt quę generātur ⁊ in has corrūpuntur quę corrūpuntur. ꝑtractaturus igit̄ de ijs quę generantur ⁊ corrūpuntur ex quibus ⁊ quot ſunt elemētis, primū quęrit ſi oīno eſt generatio. forte nāqꝫ non eſt oīno generatio. vt ſupponentes nullū eſſe motū neqꝫ mutationem, vt Parmenidęi. ⁊ oſtendit eſſe generationem tam quidē deſtruens ⁊ ſoluēs latas ꝯtra generationem dubitationes. tam vero teſte euidētia veniens eoꝝ quę fiūt ⁊ corrūpunt̄. oīnoqꝫ exquiſiuit, vnde nam in cōceptum huic deuene-

Quę in ſingulis libris de cęlo docet Ariſto.

tinꝫ vt putarent nõ eſſe gñonem qui hoc enũciauerunt. ⁊ dicit, ꝙ quũ crederent in rebus eſſe ſciẽtiam, ⁊ hanc de ꝑmanẽtibus ⁊ ſemper eodẽ modo ſe habẽtibus eſſe dicerent: ſuppoſuerũt ꝑmanẽtia eſſe entia oĩa. ipſe ỽo aduerſus hęc ⁊ ꝙ ſit ſciẽtia demõſtrauit, ⁊ ꝙ de ꝑmanentibus ⁊ ſemper eodẽ modo ſe hñtib⁹ ſit. ⁊ ob hoc nihilominus nõ cogimur motũ auferre entia omnia ꝑmanẽtia ſupponẽtes. contingit nãqꝫ oĩuꝫ hęc quidem ꝑmanẽtia ſupponere ⁊ ęterna de quibus eſt ſcientia. illa ỽo gñabilia ⁊ corruptibilia in quibus eſt motus. ⁊ in ipſis quoqꝫ gñabilibus ⁊ corruptibilibus eſt aliqd ſtans ⁊ manens ſꝫ qd ⁊ de ipſis ẽ ſcia. dico. ſ. formę ipſę. nã ⁊ ſi particularia corrũpantur ⁊ trãſmutentur, forma ſemper ꝑ ſucceſſionẽ ſeruatur. quum igitur ꝑ hęc ⁊ huiuſcemodi demõſtrauit ꝙ eſt gñatio. ⁊ quę generãtur ⁊ corrũpuntur, quęrit ex quo fiũt quę fiunt, ex incorporeo ne aut corporeo aliquo elemẽto, ⁊ oſtẽdit ꝙ ex incorporeis. duobus enĩ exiſtẽtibus abſurdis alterũ ſequetur ex neceſſitate: aut enim vacuũ erit qd occupabit qd ex incorporeo fit, aut ſi quidem non datur locus vacuus, corpus ꝑ corpus ꝑmeabit. relinquitur igitur ex incorporeo elemẽto fieri q̃ fiũt. vbi etiã elementũ definit, dicens, elementũ eſſe corpus in qd vltimum cõpoſita corpora diſſoluũtur, qd in re ipſa eſt potentia, aut actu. nã hoc quo pacto ſe habeat interim eſt ambiguũ. ipſum ỽo indiuiſibile in altera ſpecie. dubium aũt poſuit actu ne an potẽtia inſit elementũ. eo ꝙ nõdum docuerit quo pacto ſit gñatio. nam ſi ꝑ cõgregationeꝫ ⁊ diſgregationẽ eſt gñatio ⁊ corruptio, actu inſunt elemẽta cõpoſitis, ſꝫ ſi per trãſmutationem ſubiꝫ, potẽtia ⁊ non actu inſunt. quũ igit̃ demonſtrauit ꝙ non ſunt ex incorporeo quę fiũt, ſꝫ ex aliquo corporeo quod elemẽtum vocamus. conſequenter quęrit hoc elementũ vtrũ vnũ ſit aut plura. ⁊ vtrũ finita aut infinita. vnũ quidem eſſe inqt impoĩe. nam quo pacto eſſet tanta in his quę fiunt diuerſitas ſi ex vno fierẽt: vnde diuerſi ⁊ ꝯrij motus, quũ alia ſurſum ferantur, alia deorſum inclinentur. impoſſibile enĩ eſt in vno ⁊ eodem eſſe ꝯria. nam ⁊ iuxta Hippocratem ſi homo vnus eſſet, vtiqꝫ nõ doleret, ⁊ ſi doleret vnũ quoqꝫ eſſet qd ei mederetur. nõ igit̃ ex vno ſed ex pluribus non tñ infinitis. demonſtratum enĩꝫ eſt impoĩe eſſe, actu ſubſiſtere infinitũ. dico aũt nõ ſolum impoĩe eſſe numero eſſe infinita elemẽta, ſed etiã magnitudine. ſi enim cęlum qd oĩa continet oſtẽſum eſt eſſe finitũ, fruſtra vtiqꝫ aliqd elementoꝝ infinitũ eſſet. finita igitur ſunt elemẽta ⁊ nõ vnum. quum aũt nõ addidiſſet quot ⁊ quę, ſꝫ vt conceſſum ſumpſiſſet ꝙ ſunt quattuor, quũ ad oſtẽdendum ꝙ tot ſint, conferret cõſideratio illa, gñabilia ne ſint an ingenerabilia, in hanc ſermonem ſuũ tranſtulit. ⁊ quũ oſtendit ꝙ nõ ingenerabilia ſꝫ generabilia ſunt, ⁊ maxime ex ipſa euidentia. videmus enim vniuerſam aquã corruptam, ⁊ aerem fieri: ⁊ in reliquis eodẽ modo. deinceps quęrit, vnde fiant ⁊ generẽtur, vtꝝ ex ſe mutuo, aut ex alio quodaꝫ ſubiecto. vt ſupponunt qui mediũ aeris ⁊ aquę corpus ſupponunt. oſtẽdit aũt ꝙ nõ ex alio quodam, nam aliud illud inquit elemẽtum quũ ſit corpus, in loco eſt neceſſario, aut igitur ſurſum erit aut deorſum, ⁊ ſi ſurſum aut nãliter aut pręter nãm ⁊ deorſum eodẽ modo, aut nãliter aut pręter nãm. ſi igitur ſit ſurſum ſm nãm, ignis erit aut aer. ſi autẽ pter nãm ſit ſurſum, erit aut terra aut aqua. eadem quoqꝫ ſequẽtur, ſi ipſum deorſum eſſe ſuppoſitum fuerit. nã ſi ſit ſm nãm deorſum erit ⁊ terra aut aqua, pręter naturã ỽo ignis aut aer. pręterea hoc corpus certe non erit inaffectũ neqꝫ in forme. hoc nãqꝫ impoĩe eſt. hoc enim eſt ipſi materię conueniens, quę eſt incorporea. nobis autem ꝓpoſitum eſt corporea quęrerẽ elemẽta. ſi igitur ſit affectum, aut calidum erit aut frigidum, ⁊ aut ſiccum aut humidũ. ſi igitur calidũ ſit ⁊ ſiccũ, ignis erit, ſi calidum ⁊ humidum, aer: vt humidum ỽo ⁊ frigidũ ſumptũ, aqua erit, frigidum ỽo ⁊ ſiccum, terra. non igitur ex alio quodam gñantur, ex ſe igitur mutuo. ſi aũt ex ſe mutuo, aut quum potentia ſibi mutuo inſint, aut quum actu. ſed ſi quidem actu ſibi mutuo inexiſtentia ex ſe mutuo generantur per diſgregationem erit gñatio, ſicut Anaxagorici ſupponebant, ſed hoc, inquit, eſt impoĩe. ſi enim, inqt, eo ꝙ ſegregantur ex ſeinuicẽ generãtur. vt ſi eo ꝙ inſint aquę, actu, aeris ſimilitudines partiũ generatur ex aqua aer, ⁊ alioꝝ quodcũqꝫ. neceſſe eſt aut ſtare quandoqꝫ generationem ipſam, quũ oĩę ſimilitudines partium conſumptę ſint aeris. ſ. ⁊ ignis ⁊ terrę. derelictis his ſolis q̃ ſunt ipſius aquę. ita vt ex ipſis non poſſit amplius aliqd aliud elementoꝝ ſegregari. vel igitur hoc qd dictum eſt accidet, ſtare. ſ. generationem. aut ſi quidem in ęternum conceſſeris ex ſe mutuo generari elemẽta, neceſſe eſt infinita ſuppoſita iri corpora in eodem actu exiſtentia, qd impoſſibile eſt. relinquitur igitur ex ſe mutuo generari elementa, eo ꝙ potentia ſibi mutuo inſint. potentia aũt ſibi mutuo inſunt aut quia reſoluũtur in prima ⁊ cõmunia omnium elementa, quę alij indiuidua corpora dicebant, vt Democritici ⁊ Leucippici. alij ſuperficies, vt Plato. aut qꝛ poſſunt in ſe mutuo trãſmutari ſed ꝙ non eo ꝙ in prima reſoluũtur elementa demonſtrauit. neqꝫ enim indiuiſibilia corpora poſſibile eſt eſſe. ⁊ in ſuperficies corpora ipſa diuidere ſtultum eſſe dicit. eiuſdẽ enĩꝫ vtiqꝫ fuerit corpora in ſuperficies diſſoluere, ⁊ has in lineas, ⁊ has in puncta: ita vt conſtent ex pũctis corpora, quod eſt vltimum abſurdum. ſupereſt igitur alio modo ſupponi ex ſe mutuo elementa generari. modum vero mutuę ſeu reciprocę generationis quęrens, deuenit ad ſermonẽ de potentijs ⁊ paſſionibus ⁊ motibus ipſoꝝ. ⁊ quum dixit in fine tertij libri ꝙ opus eſt omnes ipſoꝝ inter ſe percurrere differentias, ⁊ quę ſm potentias, hoc eſt inclinationes ipſoꝝ ꝓpendũtur, ⁊ quę ſm qualitatẽ, ⁊ actiuas ⁊ paſſiuas. In quarto libro diſputat de grauitate ⁊ leuitate quibus naturalis ipſoꝝ ſit motus, ⁊ ꝓpriuꝫ vnumquodqꝫ locum ſortitum eſt. ¶ Dicturus autem de alijs diuerſis ipſoꝝ potentijs, ſm quas ſit in eis mutua tranſmutatio, per quas ⁊ modus mutuę generationis declaratur, ⁊ numerus ipſoꝝ elucet, quot ſunt, ⁊ quę: merito ante mutuam elementoꝝ ex ſeinuicem generationem, de ſimplici generatione ⁊ corruptione doctrinã facit, in primo libro propoſiti negocij, non quęrens an ſit generatio. hoc enim in libro de cęlo traditũ. ſed docens ⁊ quid eſt ⁊ quo ab alijs differt mutationibus alteratione atqꝫ augmentatione, ⁊ oĩa pertractans quęcũqꝫ opus erat quęrere loquentem de vniuerſali generatione ⁊ corruptione: deinceps proponit de mutua generatione ſimplicium corporum pertractare, quę elementa ſunt omnium compoſitorum generabilium ⁊ corruptibilium corpoꝝ. ſed quia neceſſarius eſt ad horum doctrinam ſermo de tactu, de actione, ⁊ paſſione, ⁊ miſtione, coaſſumit inquiſitionem de his. ⁊ quum in hoc perfecit primum librum, in ſcdo ſermone tranſit ad doctrinã de elementis, quęrens actiuas ipſoꝝ ⁊ paſſiuas differentias. ⁊ per has mutuę generationis ex ſeipſis vt dictum eſt modum adinuenies. ⁊ quum a principio in libro cęli tot ſolum numero eſſe elementa ſumpſerit vt conceſſum, in poſterum hoꝝ demonſtrationem dereliquit.

Ariſtotelis

ARISTOTELIS STAGIRITÆ DE GENERATIONE ET CORRVPTIONE LIBER PRIMVS.

Tex.cõ.1. **D E generatione autem ⁊ corruptione, eorum quę natura generantur, ⁊ corrumpuntur, ſimiliter de omnibus.**

Com.1. R E C T E quū dixit de gñone eoꝝ quę gñanť, addidit verbū illud [natura] ſiūt eni quędā ⁊ arte ⁊ electione. electione quidē, vt amicitię ⁊ inimicitię: arte ꝟo, vt domus, nauis. ſed nō eſt de his ſermo, ſʒ de illis q̄ nā ſiūt ⁊ corrūpuntur. ⁊ de his nō quibuſdā, ſʒ ſimiľr de oībus ingt, hoc eſt vľr de oībus quę natura ſiūt ⁊ corrūpuntur, quę rēdum eſt. dictum nanqʒ eſt a principio ꝙ nō de quibuſdā pręſens negociū pertractat, ſed cōiter de oībus gñabilibus ⁊ corruptibilibus: nā particulariter de his cōſequentes tractatus docēt. aliqui quidē de his quę in ſublimi accidunt, quidā ꝟo de aīalibus, quidam de plantis.

a.t.addūt, diſtiguēdę. **¶ Cauſęqʒ diuidēdę ſunt, ⁊ rationes ipſoꝝ †.**

Com.2. ¶ Dixit eoꝝ quę ſiūt ⁊ corrūpuntur cauſas plurali nūero ⁊ nō ſingulari, nā ⁊ ſubm ipm eſt cauſa, ⁊ ipſa forma, ⁊ vnde prinᵐ motus hoc eſt effectiua. cauſa quoqʒ eſt ⁊ ipm cuius grā quę eſt finis. de his eni oībus diſputabit. illud ꝟo [cāe ⁊ rōnes ipſoꝝ] ex ſuperabundāti qdē non
Expō alioꝝ vtiqʒ idē ſignificat. vt ſigāt ꝯiūctio et. ¶ Quidā aūt cāas vľes oīuʒ quę ſiūt ⁊ cōes cauſas intellexerūt, vt qd vľe effectiuū cām gñonis ⁊ corruptionis. quę ſit cōis ipſoꝝ mā: ⁊ reliquę ſimiľr. rōnes ꝟo particulares ⁊ proximas cuiuſqʒ cauſas, q̄ ſit aīalium mā, ꝙ. ꝟ.g. humores quatuor: quę ſit mā eoꝝ quę in ſublimi fiunt, pluuię, grādinis, niuis, tonitruoꝝ, fulgurum, ventoꝝ. ꝙ horum quidem humida exhalatio. pluuię, niuis, roris, grādinis. reliquoruʒ ꝟo ſicca. ⁊ in metallis ⁊ reliq̄ quę ſit cuiuſqʒ mā: ſimiľr
Expō ꝓpīa. q̄ ſit proxima cuiuſqʒ effectiua cā ⁊ forma. ¶ Mihi ꝟo vř cauſas qdē quatuor dixiſſe, ſiue cōes, ſiue proximas cuiuſqʒ eoꝝ quę ſiūt: rōnes ꝟo effectiuas qbus vnūqdqʒ ſit vel corrūpitur. vt ꝙ ſole recedēte ⁊ vapore infrigidato cōdenſatio ſit, ⁊ ſic mutatio ī ipſam aquā. adaucta ꝟo frigiditate cōpactio. ſʒ ſi quidē ſit aquę compactio, facit grandinē, aut glaciē: ſi aūt vaporis, ſit nix. ſimiľr de fulgure ⁊ tonitruo, ꝙ ſpiritus in nubibus cōprehenſus, aut delatus ex ſuperiori nubiū parte ex nāli ad ſuperiorem locū latiōe ꝯdēſat eas ſm illā partē tanq̄ calore priuatas. deinde ex huius partis cōſtrictione ſpūs in inferioribꝰ partibus cōprehenſus accendiť. deinde eiaculatus ⁊ cōfractus ad inferiores nubes, ꝑcuſſione qdem ſonū ⁊ vehemēte motu ⁊ attritione accenſus fulgur efficit. videť ergo Ariſto. huiuſcemodi aſſignationes eoꝝ q̄ gñantur ⁊ corrūpunť, rōnes vocare: non eni ſufficit dicere ꝙ mā fulguris aut tonitrui eſt ſpūs, neqʒ ꝙ effectiua cauſa eſt motus ipſe celeſtiuʒ: ſed oportet addere ⁊ rationem per quā, hoc quidem agente, illo ꝟo patiente, aut generātur quę generantur, aut corrumpuntur quę corrūpuntur.

¶ Amplius quoqʒ de augmentatione, ⁊ alteratione, quid vtrunqʒ.

Com.3. ¶ Sermo de his etiā ſm ſe eſt vtilis nāli: nā ⁊ augmentatio ⁊ alteratio nāles ſunt mutationes, ⁊ gñones quędā ēt hę vt in ſequētibꝰ demōſtrabiť: eſt quoqʒ vtilis ad ſmonem de proprie dicta gñatione, vt ⁊ ipſe declarat per ea quę ſubiungit. ſiue enim idem ſit generatio ⁊ alteratio, ſiue alterum, vt etiam nominibus ſunt ſeparata, facile cognoſcetur cognita alteratione quidnam ſit.

¶ Et vtrum eandem putandū ſit eſſe naturā generationis ⁊ alterationis, aut ſeparatam, vt diſtinctum eſt etiam nominibus.

¶ Generatio quidē eſt mutatio ſm ſubam ex nō ente in Com.4.
ens: alteratio ꝟo eſt mutatio circa aliquod formatū ſm aliquod accidētium ei, ſic quidē ⁊ Homerus mutationē Vlyſſis in accidentibus, alterationē nominauit dicens. alter mihi hoſpes nunc videris q̄ prius. Thelemachus ,,
ad patrē a Pallade mutatū. ⁊ aduerte quo pacto nō dixerit alius, ſʒ alter: nā gñatio aliud facit, vt ex aqua aerem. alteratio ꝟo alterum, ex albo. ꝟ.g. nigrum. vtrum igitur dicit idem ſint generatio ⁊ alteratio nominibus tm̄ differentes, aut vna cū nominibus res ipſę diuiſę ſunt.

¶ Antiquoꝝ igitur hi quidem gñonem, quę ſimplex vocať, alterationē eſſe aiunt, illi ꝟo diuerſum alterationē ⁊ generationem.

¶ Quoniam gñatio quędā eſt ⁊ alteratio ipſa, non ſim- Com.5.
plex neqʒ ꝓprie gñatio, ſed cū additione aliqua gño, ꝓpter hoc addidit [ſimplicē gñonē.] narrat aūt primū antiquoꝝ opiones, vt eſt ei mos, q̄s habebāt de gñone. vt his examinatis, q̄ ſibi videtur, cōſtruat. dicit aūt quoſdā ipſoꝝ idem opinari gñonem ꝓpriā cū alteratione, quoſdā ꝟo alterū: ⁊ qui ſint vtriqʒ opinioni aſſidentes apponit.

¶ Quicunqʒ etenim vnū qd vniuerſum eſſe dicūt, ⁊ oīa ex vno generant, his quidem neceſſe eſt alterationem gñationem dicere.

¶ Intentio eſt ei antiquoꝝ de gñone ⁊ alteratione opio Com.6.
nes exponere: qd aūt dicit, eſt huiuſcemodi. Antiquoꝝ inquit, quidā vnum ſuppoſuerunt oīum elemētum, quidā plura. qui igitur vnū ſupponebant in idē, ducebāt generationem cū alteratione. ſed eſt dicendum quo pacto. quoniā enim primum elementum vnū ſupponebant, ex quo alia oīa fiunt, neceſſe eſt idem manens ſm ſubſtantiā alia facere. ſi enim ſm ſubam fuerit trāſmutatum, nō
erit primū elemētum, ſed habebit aliquid prius eo circa Quidā tex. non habēt ſm ſubam.
qd eſt facta mutatio, idem manēs ⁊ imutabile † ſm ſubſtātiam, qualem nos ſupponimus informē māmm. ſi igiť
formatū exiſtēs † ſubm (nā tale ipſum ſupponebāt) imu- a.l. elementum
tabile eſt ſm ſubam, nō enim eſſet amplius primum elemētum, relinqtur mutationē nō eſſe amplius ſm ſubaʒ, per quā quū trāſmutatur facit alia: ſi aūt hoc, clariſſimū eſt, ꝙ nō erit gñatio, ſʒ alteratio. eſt enim, vt dixi, gñatio quidē mutatio ſm ſubaʒ ex nō ente in ens. alteratio ꝟo mutatio circa aliqd formatū in aliquo accidentiū circa ipſum. ¶ Sed aduerte ne forte non neceſſario aduerſus eos hoc inducamus. gñatio nāqʒ nō eſt ſubiecti ⁊ materię, ſiue imutabilis maneat, ſiue non, ſʒ eius qd ex ipſa ⁊ forma cōſtat. ⁊ nos quoqʒ gñonem circa primā māmm dicimus cōſiſtere quę imutabilis eſt, opꝫ eniʒ ſemꝑ manere primū ſubm: ſʒ tn̄ ex ea ⁊ ſupuenietibꝰ qualitatibus elementa facimus. quid igiť prohibet etiā ipſos imutabile facere primū elemētum, ⁊ non ob hoc gñonem auferre? ſit igiť cōcurſum talium ⁊ tot qualitatū circa primū elemētum facere res ipſas: circa has aūt deinceps alterationem fieri: niſi illud dixerimus ꝙ nos informe primū facimus ſubm, ⁊ cōcurſu qualitatū formantes ipſum facimus res. ipſi ꝟo formatū ipſum ſupponentes ⁊ imutabile, nō amplius nobiſcū conueniūt. qm̄ ⁊ primū aliquā aliā ex ſe formā generare non poteſt, quū imutabile maneat, niſi circa accidentia ei mutationē dederint: hoc pacto igitur vnū ſupponentes elemētum, cogūtur genera-

tionem in idē ducere cū alteratione. qui aūt plura elemē ta ſupponunt, poſſunt ſeparare gñonem ab alteratione: cōgregatione quidē τ diſgregatione gñonez τ corruptio nē ſupponētes, trāſpoſitione vo τ ordinis mutatione al terationē: vt qui circa Democritū τ Leucippum ſuppo ſuerunt. nihilominus īngt, quū oēs plura elnta ſuppo nētes poſſent gñonem τ alterationē ſeruare, nō oēs ſer uarūt. nimirū Empedo. q̄tuor elnta ſupponēs alteratio nē ſuſtulit, impaſſibilia dicēs elnta τ q̄litates in eis imu tabiles, ita vt gñatio ſola inducenda ſit p huius ſuppoſi tionem. τ ſi alio modo q̄ȝ nos ſupponimus, vt in ſequē tibus demōſtrabitur. [Quicunqȝ eni vnū qd vniuerſum eſſe dicūt, τ oia ex vno gñant.] Exponens qd ſit vniuer ſum ipm/vnū dicere, ſubiūxit illud [oia ex vno gñant.] hoc eſt quia vnum omnium ſupponunt elementum.

¶ Et quod proprie ſit alterari.

Com.7. ¶ Quod ſuperius dixit ſimplicem generationem, hoc nunc manifeſtius qd proprie ſit, dixit.

¶ Quicūqȝ vo plura materiam vno ponūt, vt Empedocles τ Anaxagoras his alterū.

Com.8. ¶ Quicūqȝ inquit, vno plura māam ponūt, māam vocās prima apud eos elementa, nā ſm illos mā hęc ſunt, quū imutabilia inalterabiliaqȝ illa ſupponāt: ſm hos alterū dicit fore gñonez ab alteratione. quū aūt nō dixerit, qui ſint qui vnū elmtum ſupponebāt, eos qui plura dicebāt/ addidit, dicens Empedoclē hic enim quatuor elnta ſup poſuit. ignem, aerē, aquā, terrā. τ Anaxagorā infinitas ſimilitudines partiū ſupponētem, τ Leucippum. nā hic τ Democritus īfinita ſupponebāt corpora, infinita aūt τ multitudine τ figuraꝝ dīia. ſunt aūt τ qui vnuz ſolum faciūt, vt Thales quidē aquā, Anaximenes vo τ Dio genes aerem, Anaximāder vo nām intermediā aeris τ aquę, quę infinita eſt. Heraclitus vero ignem.

¶ Atqui Anaxagoras propriam vocē ignora uit, dicit quippe ꝙ fieri τ interire idem con ſtitit cum ipſo alterari.

Com.9. ¶ Quum dixit ſequi ad eos qui plura entiū, elementa di cunt, aliud dicere generationem ab alteratione, accuſat Anaxagoram nō proprie de gñatione alterationis vtē tem nomine. hic enim elemēta faciens, ſimilares partes infinitas exiſtentes τ imutabiles ſm ipſum, τ haꝝ con gregatione τ diſgregatione τ excretione faciens gñatio nem, fieri τ corrumpi/alterari vocauit.

¶ Multa aūt dicit elemēta, ſicut τ alij. Em pedocles eni hęc quidem corpora quatuor, omnia vo cum mouentibus ſex numero.

Com.10. ¶ Deinceps dicit q plura elnta ſupponunt, ex qbus eſt Empedo. mālia qdē τ vt paſſiua corpa quatuor ſuppo nens, effectiua aūt τ motiua litem τ amicitiam.

¶ Anaxagoras aūt infinita, τ Leucippus, τ Democritus. hic etenim ea quę ſunt ſimiliū partium elnta ponit, vt os, τ carnē, τ medul

a.l.addunt τ neruum lā, † τ alioꝝ, quorū cuiuſqȝ pars vniuoca eſt.

Com.11. ¶ Sed Anaxagoras qdē dr corpora ſimiliū partiuȝ. qd aūt ſit corpus ſimiliū partiū, ipſe addidit dicēs. [Quoꝝ cuiuſqȝ vniuoca pars eſt.] carnis nanqȝ pars caro eſt, τ oſſis τ nerui rurſus ſimiliter: manus vero τ alioꝝ diſſi milium partium, partes non ſunt vniuocę toti, non eniȝ dicuntur partes manus, manus.

¶ Democritus aūt τ Leucippus ex corpib9 indiuiſibilibus alia componi dicunt, hęc aūt infinita τ multitudine eſſe τ formis.

Com.12. ¶ Democritus aūt īngt/ſuppoſuit corpora, nō ſolū mul titudine infinita/ſȝ etiā figuraꝝ dīia, ita vt accidat ex hu ius ſermonib9 in finito eſſe aliqd infinitius: vnāquanqȝ eniȝ figurarum nō in vna atomo/ſȝ in pluribus ponūt. Epicurei vo, vt inquit Alexā. minime in hoc conſenſe rūt Democrito: illi eni multitudine quidē infinitas ato mos ſupponūt, figuris vo incōprehēſibiles qdē/ſȝ non īfinitas: τ hos quoqȝ multiplicare infinitū necē eſt. eſto enim ꝙ finitę ſint atomoꝝ figurę, neceſſe eſt oino vnā quanqȝ figuraꝝ aut in finitis eſſe atomis/aut ī infinitis. ſi igiť vnaquęqȝ figura finitas atomos format, etiā ex oibus collecta multitudo finita erit. aut igiť nō oēs figu rari atomos eſt necē, aut ſi oēs figuratę ſunt, finitę erūt: ſȝ ſuppoſitū eſt ipſas eſſe infinitas: quare impoīe eſt fi guraꝝ vnēquāqȝ in finitis atomis eē. igiť aut vnaquęqȝ in infinitis, aut hę qdē figuraꝝ in infinitis, illę vo in fi nitis. ſi igiť oēs in infinitis/multiplicabitur infinitum, ſi aūt quędā in infinitis/quędā vo nō, aut rurſus multipli cabitur infinitū, τ ſi tres ſolę eſſent figurę in īfinitis ato mis aut duę, aut oino maius aliqd in finito erit, τ ſi vna ſola ſit in infinitis. naȝ ex oibus collecta multitudo om nium atomoꝝ quę ſub vna figura ſunt maior erit. ſi er go hoꝝ vnūquodqȝ eſt impoīe: neceſſe eſt autem oino hoꝝ vnum ſequi, ſuppoſito ꝙ ſint atomi infinitę. falſa eſt ergo ſuppoſitio quę ſupponit atomos eſſe infinita.

¶ Ipſa vo ad ſeipſa differre his, ex quibus ſunt, τ poſitione τ ordine hoꝝ.

Com.13. ¶ Ipſa aūt ad ſeipſa nō elnta dicit, vt poſſet alicui vide ri ex ipſa lr̄a, ſȝ q̄ ſunt ex elemētis. eſt eni redditio nō ad primū, ſed ad ſuperius dictū, dico. ſ. ad illud [alia] qd ſi gnificabat cōpoſita. hęc igiť cōpoſita tribus modis a ſe inuicē differūt iuxta Demo. vno quidē modo, qꝛ ex di uerſis atomis ī figura cōponunť: qd apud eū ſignificat vbū illud his ex qbus ſunt. nō eni ſunt ex eiſdē atomis ignis τ terra, ſed ignis qdē ex ſphęricis ↄſtat atomis, ter ra aūt nō ex huiuſcemodi/ſȝ forte ex cubicis. ſed ordine īngt/τ ſitu atomoꝝ differūt a ſeinuicē cōpoſita. ſępe eni duoꝝ quorūdā ex eiſdeȝ atomis cōpoſitoꝝ dīia erit pe nes ordinē atomoꝝ, eo ꝙ in hoc quidē. v.g. primę qdē atomi ſphęricę, vltimę aūt quę pyramidis formā habēt ordinatę ſint, ī altero vo ecōuerſo. primę qdē quę pyra midis formā hnt, poſteriores vo ſphęricę, vt ſe hȝ ī ſyl laba oſ τ ſo. nā eorūdē elntoꝝ ordo dīiaȝ operť. ſilr τ penes poſitionē atomoꝝ cōpoſitoꝝ dīia fit, qñqȝ qdē obliquaꝝ/qñqȝ vo rectaꝝ, in alys vo ſupinaꝝ exiſten tiū. ipſius qppe Z elemēti ad N ſolū ſm poſitionem eſt dīia. τ ipſius γ ad λ. Scire aūt opȝ ꝙ dictaꝝ triū dīiaꝝ, prior quidē ſm quā ex talibus aut ex talibus cōſtāt ato mis facit cōpoſita ēē oino alia τ diuerſa. q̄ aūt eſt penes poſitionem τ ordinē alterata ſolū, non aūt alia.

¶ Contrario autem modo vidētur dicētes, Anaxagorici Empedoclis: hic enim inquit ignem, τ aquā, τ aerem, τ terram, elementa quatuor, τ ſimplicia eſſe magis q̄ȝ carnez τ os, τ talia quę ſunt ſimilium partium, illi vo hęc quidem ſimplicia τ elementa: ter ram vo, τ ignem, τ aerem cōpoſita: omniſe minarium enim eſſe horum.

Com.14. ¶ Contrario, inquit, modo Anaxagoras eſt opi natus Empedocli de elementis. nam Empedocles prima dicit eſſe τ ſimpliciſſima quatuor elementa.

ex his

ex his aūt cōpoſitis generari que ſimiles hñt partes os ⁊ carnē. Anaxagoras aūt eẓ,cōpoſita dicens eſſe q̄tuor elementa ex his que ſimiles habēt partes.etenim oſſis ⁊ nerui/reꝗ́ſꝗ aliorꝝ ſimilitudines partiū dicebat ineſſe igni aque ⁊ alijs.qm̄ ex his oīa videbat fieri. ſed quēad⸗modū oſſis ⁊ carnis ſimilitudines partiū dicebat ⁊ reli⸗quorꝝ q̄ nos cōpoſita dicimus.ſic ⁊ ignis ⁊ aeris ⁊ aque ⁊ terre,⁊ oīa quidē eſſe in oībus. apparere aūt vnūqḋqꝫ ⁊ nominari ꝑ p̄dominans.quare nō ẽo modo dicebat his qui circa Empedo.neqꝫ eni cōpoſitiora dicebat ele⸗mēta carne ⁊ oſſe ⁊ reliq̄s. Sed differūt q̄ Empedo. qui⸗dem dicebat principia reliquorꝝ ipſa elēta. Anaxago⸗ras aūt ſimilitudines partiū,oīuꝫ principia.apparere ve⸗ro ⁊ noīari vnūqḋqꝫ a p̄dominante:ſiquidē opus eſt ex principijs eſſe ea que diſſimilium partiū ſunt.

⸿His igitur qui ex vno omnia cōſtruunt ne⸗ceſſe eſt dicere gñonem ⁊ corruptionē altera⸗tionem,ſemꝑ enim manere ſubiectū idem ⁊ vnum,tale ꝟo alterari dicimus.

Com.15. ⸿Quo pacto qdē iuxta eos qui vnū elētum ſupponūt idem ſit alteratio ⁊ gñatio,iuxta eos ꝟo qui plura alte⸗rū,clare percurrit.ſuperius ꝟo quū hoc ipſum ſolū dixe⸗rit,qd ſequitur ad vtrāqꝫ ſuppoſitionū enunciauit.nunc aūt hoc ipſum demōſtrat.qm̄ enim,vt diximus, opꝫ pri⸗mam materiam imutabilem eſſe: mutari autem vno ⁊ eodem manente ſubō,alterari dicimus nihil vtiqꝫ diffe⸗ret a generatione alteratio.

⸿His autem qui plura genera faciunt differ⸗re alterationem a gñone,coeuntibus enim ⁊ diſſolutis generatio accidit ⁊ corruptio,qua⸗propter dicit hoc modo ⁊ Empedocles, ꝙ natura nullius eſt,ſed ſolum miſtio ⁊ fedus miſtorꝝ. Quod igitur proprius ſermo ipſorꝝ ſuppoſitioni ſic dicere manifeſtum eſt, ⁊ ꝙ dicunt hoc modo.

Com.16. ⸿Genera vocat ipſa elēta. ſm̄ aūt hos q plura elemēta ſupponūt,differt gñatio ab alteratione:ſiqdem ꝯgrega⸗tione dicūt gñonem ꝑfici,nō eniꝫ eadē ſunt que ſunt ex differētibus cōpoſita.non ergo alteratio ꝯgregatio eſſe pōt. Teſtatur aūt ⁊ Empedocles ꝑ ꝯgregationē gñonē fieri dicens,nām ꝙ nullius cōpoſitorꝝ eſſe ꝓpriā,ſꝫ hec oīa ꝯgregatione cōmiſtorꝝ ſubāꝫ habere. miſtio enim ⁊ fedus apud ipſuꝫ ꝯgregationē ſignificat, manifeſtū igiꝛ eſt ꝙ ingt ſuppoſitioni dicenti plura elēta ꝓprium ſit ⁊ cōueniens dicere gñonem aliud eſſe ab alteratiōe. Sed ⁊ ꝙ h̄ pacto dicunt planū ꝙ elēta plura ſunt. ⸿ Alexā⸗

Alex.expō. der tñ magis ingenue hoc expoſuit.ſuppoſitioni eni in⸗quit,plura elēta ſupponenti ꝓprius eſt ſermo dicens h̄ modo fieri gñonem ⁊ corruptionē, hoc eſt ꝑ ꝯgregatio⸗nem ⁊ diſgregationē.q̄ necēium eſt eis ſeparare gñonēꝫ ab alteratione.manifeſte aūt ⁊ Empedo.dixit ꝑ congre⸗gationem fieri gñonem.quū dixerit, natura nullius eſt, ſed ſolū miſtio ⁊ fedus miſtorꝝ. Democritici quoqꝫ cō⸗gregatione atomorꝝ gñonem fieri dicebant,diſgregatio⸗ne ꝟo corruptionē. Anaxagoras quoqꝫ ſecretas ſimili⸗tudines partiū ⁊ cōcretas vna proculdubio aut carnē fa⸗cere,aut os nō facta carnis natura ſꝫ apparēte,eo ꝙ plu⸗res carnis ſimilitudines partiū in idē conuenerint. ⁊ ꝙ dicunt hoc modo dicit eſſe manifeſtum. ⁊ ꝙ ſic dicunt hoc eſt ſm̄ dictū modū gñonē fieri.⁊ ex litera Emped. ſic dicente[ſed ſolū miſtio ⁊ fedus miſtorꝝ]⁊ ex his que dixit Democritus cōpoſita differre his ex qbus ſunt.

⸿Neceſſarium autem ⁊ his alterationē, eſſe quidem aliquid dicere preter generationeꝫ, impoſſibile tamen ſm̄ illorꝝ dicta.

⸿Quum oſtēdit ipſos aliud gñonem dicentes ab altera⸗tione,q̄ ꝑ cōgregationem dicūt ipſam fieri:ꝯſequenter oſtendit ꝙ neceſſe eſt ⁊ his dicere alteratione eſſe,⁊ non eādem gñoni.[Impoſſibile eſt tñ ſm̄ illorꝝ ſermones al⸗terationē eſſe]hoc aūt non eſt cōe aduerſus oēs qui per ꝯgregationem gñonē faciunt.ſꝫ ꝓpriū ꝯ Empedoclē. Primo tñ oſtēdit ꝙ necēe eſt dicere eſſe aliquid alteratio⸗nem,quum ſit aliud a generatione. deinde ꝙ auferant ſuis ſermonibus alterationem. Com.17.

⸿Hoc aūt ꝙ dicimus recte facile eſt cogno⸗ſcere,ſicut eniꝫ videmus queſcēte ſubā in ipſa mutationē ſm̄ magnitudinē/vocatā augmē⸗tationē ⁊ diminutionē, ita ⁊ alterationem.

⸿Os neceſſe eſt ipſis dicere alterationē ⁊ hanc alterā a gñone.⁊ ꝓpter quid neceſſariū oſtendit.⁊ ꝙ eſt impoſe his que ab illis dicūtur alterationē cōſiſtere:oſtēdit aūt ſic.nā vt videmus ingt,⁊ manifeſtū eſt,ſeruata ſubſtātia mutationē in quāto fieri. ſic manifeſtū eſt, ſeruata ſubā fieri mutationem in quali,qḋ eſt alteratio. quare ex ma⸗nifeſto neceſſe eſt ipſis dicere eſſe alterationem. ꝙ autē impoſe ſit ſm̄ ſermones qui ab Empedocle dicūtur,cō⸗ſequēter oñdit. ſic qdē Alex.expoſuit. ⸿Eſt ꝟo ⁊ alio modo dicti expoſitionē aſſignare.[neceſſe eſt aūt ⁊ his alterationē quidem eſſe aliqd dicere]⁊c̄. Qui plura, in⸗quit,elēta ſupponūt ꝑ ſuppoſitioneꝫ qdē necēio inducūt alterationeꝫ alterā a gñone ⁊ corruptione eſſe,eo ꝙ hec qdem ꝑ congregationem ⁊ diſgregationē conſideretur, vt predictū eſt. alteratio ꝟo ſm̄ aliud qd eorꝝ que circa ꝯgregationē ꝯſiderātur,puta ſitum aut ordinem. nihilo minus ⁊ ſi cōceſſerit ſuppoſitio vtraqꝫ ⁊ gñonem ⁊ al⸗terationem,huiuſcemodi tradiderūt ſermones,ex qbus eſt Empedocles,ex quibus impoſe eſt alterationē ſerua⸗ri.nā qualitates ſm̄ quas mutatio ſm̄ alterationem cōſi⸗deratur ſpecificas dīas elētorꝝ dixit, incorruptibilia ⁊ imutabilia elemēta ſupponēs.hoc aūt ꝙ dicimus recte, facile eſt cognoſcere.ꝙ ⁊ ſi ſuppoſitio ipſorum gñatio⸗nis ⁊ alterationis intellectū fateaꝛ ⁊ Iuuat ipſe ſermoni⸗bus ſuis ſuſtulit alterationē.deinceps oſtenſurus ꝙ au⸗fert alterationē ꝑ ea que dixit Empedocles: primū cō⸗memorat qd eſt alteratio,ꝙ eſt mutatio circa ſubāꝫ imo⸗bilem manētem.exemplo aūt vſus eſt augmētatione ip⸗ſa.ꝑ ea que dixit[ſicut enim videmus quieſcēte ſubſtan⸗tia]⁊ reliqua. augmētationeꝫ aūt vt manifeſtā ⁊ ab om⸗nibus cōfeſſam aſſumpſit. nam ⁊ ad alterationem forte quis male aduerſari poſſet. vt Protagoras dicens non eſſe alterius naturam terminatam. ſed ad habitudinem ſenſitiui differentiam qualitatum ſenſibilium fieri. ad augmentationem tamen nullus contradixerit ꝙ eſt mu⸗tatio in quāto ſubiecta ſubſtātia imutabili manente. ex qua vtiqꝫ ⁊ que ſunt ipſius alterationis rōcinari poſſet.

⸿Nihilominus ex his que dicunt qui plura principia vno faciūt impoſſibile eſt alterari, paſſiones enim per quas dicimus hoc cōtin⸗gere differentie elementorꝝ ſunt, dico autem veluti/calidum/frigidum/album/nigrum,ſic⸗cum/humidum/molle/durum/ ⁊ aliorꝝ vnū⸗quodqꝫ.ſicut etiā inquit Empedocles. So⸗lem quidem album videri ⁊ calidum omni⸗

,, quaqꝫ, imbrem ꝟo in omnibus caliginoſum ,, rigidumqꝫ. Eodem aũt modo determinat ⁊ in reliquis, quare ſi non eſt poſſibile ex igne aquam generari, neqꝫ ex aqua terrã, neqꝫ ex albo nigrum erit aliquod, neqꝫ ex molli durum, eadem autem ratio ⁊ in alijs hoc antẽ erat alteratio,

Cõm.19. ¶ Incipit docere quo pacto plura principia ſupponẽtes ſuis ſermonibꝰ deſtruũt alteratiõnẽ fieri, eo ꝙ paſſiões formę elẽtoꝝ ſint. quũ aũt ſint formę ſemꝑ eiſdẽ eędẽ manẽt, imutabiles enĩ ⁊ impaſſibiles ſm ipſos ſunt formę, non oẽs aũt plura principia ſupponẽtes auferũt alterationẽ, ſꝫ Empedocles. ⁊ apponẽs ea ꝑ quę dicit Empedocles aſſignans igneo corpori ⁊ ſoli (nam ignea cęleſtia putabat) albedinẽ ⁊ caliditatẽ: aquę ꝟo nigredinẽ ⁊ frigiditatẽꝫ. ſiłr ingit ⁊ de reliqs paſſionibꝰ dicere ipꝫ, vt hũiditate / ſ ſiccitate / ſ dẽſitate, ⁊ vt breuiter dicã de alijs paſſionibus. Similr inquit hoc eſt dũas ipſis elemẽtoꝝ eſſe ⁊ ſpecificare ipſa eadẽ manentia. ſm igił Empedo. nõ eſt alteratio, vt demõſtratũꝫ eſt. ſm Anaxa. aũt ſimilitudines partiũ his ſpecificantur paſſionibus. ſm Democriticos aũt elemẽtoꝝ formę ꝑ figuras ſpecificanł. alias ꝟo paſſiones non recipiunt, vt caliditatẽ ⁊ frigiditatem, albedinem ⁊ nigredinẽ, ⁊ alias hmõi. ſꝫ videri ſolum his participare cõpoſita ex habitudine ad nos. harum aũt paſſionũ quę nobis quidẽ apparent / ſꝫ nã non inſunt corporibus, quędã ad talẽ atomoꝝ ꝯgregationẽ ſequũtur, vt caliditas in igne ex ſphęricis atomis cõpoſita apparet ꝓpter ſ ęternã mobilitatem ſphęrę. nam eo

a.l.facilem ꝙ facile permeet qa in puncto eſt motus ſphęrę calidũ eſſe apparere facit, vt ꝯtrio cubus conſtrictione ⁊ difficultate motus / frigidum. quędã ꝟo ſeruatis ꝯgregationibus tranſpoſitione ⁊ trãſmutatione ordinis atomoꝝ apparẽtiam mutationis tenẽt. qꝺ dicebamus ꝓportione reſpõdere alterationi. nã idem corpus quãdoqꝫ album / qñqꝫ nigrum / qñqꝫ frigidum ⁊ calidũ videł, eo ꝙ ipſę atomi trãſpoſitę ⁊ ordine mutatę ſint in compoſito. At ignis ſemꝑ eodẽ modo ſe hĩe videtur, eo ꝙ ⁊ ſi trãſpoſita ſint atoma illa ex quibus ꝯſtat, qa ſphęrica ſunt vndecũqꝫ, eãdem ſemꝑ ad nos habitudinem habent. quę ꝟo ex triãgulis. ꝟ g. nõ ſimiłr ſe habebũt extra gdẽ baſibꝰ exñtibus, intus ꝟo ipſis conis, aut cꝫ. ſed omnes in vniuerſum paſſiones ⁊ quę ſemꝑ ſeruantur vt caliditas in igne ⁊ quę alias aliꝛ trãſmutantur apparere ſolũ nobis dicebant, ſed natura minime ineſſe.

¶ An ⁊ manifeſtum eſt, ꝙ vna ſemper ſupponenda eſt cõtrarijs materia, ſiue transmutetur ſm locum, ſiue ſm augmẽtum ⁊ decrementũ, ſiue ſm alterationẽ. Amplius quoqꝫ ſimiliter neceſſarium eſt eſſe hoc ⁊ alterationem: ſi enim alteratio eſt, ⁊ ſubiectũ vnũ elementum, ⁊ vna omniũ materia habentium adinuicem mutationẽ, ⁊ ſi ſubiectum vnum, erit alteratio.

Cõm.20. ¶ Materiam gdẽ vocat ſubiectũ ſm vnãquãqꝫ mutationẽ. quũ aũt demõſtrauit quo pacto plura elemẽta dicentes auferũt alterationẽ, hoc deinceps vt corollariũ inducit. ſi enĩ ꝓpter hoc non põt dicere Emped. alterationẽ, qa imutabiles ſupponit primas ſubſtãtias. Eſt aũt manifeſta alteratio, opꝫ igitur vnũ aliqꝺ eſſe qꝺ ſuſtinet ⁊ trãſmutatur in ꝯria. ſiue igił ſit alteratio ⁊ oĩno mutatio, eſt aliqꝺ vnũ ſubꝫ. ſiue ſit vnũ ſubꝫ neceẽ oĩno mutationẽ eẽ: nõ enĩ ſũt oẽs eiuſdẽ ſpẽi res, vt euidẽtia ipſa teſtał. quũ igitur ſit vnum ſubm, illud proculdubio eſt ꝙ ſm contrarias tranſmutatur qualitates. cõmunem autem in omni mutatione ſermonẽꝫ fecit. Similr igitur inquit eſt neceſſariũ ſubm cõe eſſe ⁊ alterationẽ. hoc eſt vt eſt neceſſariũ cõe ſupponi ſubm ſic ⁊ alterationem neceſſe eſt ſupponi, qa vtrũqꝫ ad alteꝝ ſeqtur, ⁊ alteratio cõi ſubo, ⁊ cõmunis ſubti poſitio alterationi. Illud ꝟo ĩ habẽtiũ adinuicem mutationem dixit propter cęleſtia. nam ſm locum ſolum hęc mutari intelliguntur.

¶ Empedocles igitur videtur contraria dicere ⁊ ad apparẽtia, ⁊ ad ſeipſum ipſe. Simul enim non, inquit, alterũꝫ ex altero fieri elemẽtoꝝ aliquod, ſed alia omnia ex his, ſimul aũt cum coniunxerit in vnũ naturã omnem pręter litem, ex vno fieri rurſus vnũquodqꝫ, ita vt ex vno aliquo, per differẽtias. ſ. quaſdam ſeparatis, ⁊ paſſiones factũ fuerit hoc quidẽ aqua, illud ꝟo ignis: quemadmodum dicit ignem quidẽꝫ album ⁊ calidum, terram ꝟo grauẽ ⁊ duram. ablatis igitur his differẽtijs (ſunt enim factę tales, vt auferi poſſint) manifeſtũꝫ ꝙ neceſſe eſt fieri ⁊ terram ex aqua, ⁊ aquã ex terra, ſimiliter autem ⁊ alioꝝ vnũquodqꝫ, non tunc ſolũ, ſed etiã nunc, cum in paſſionibus trãſmutantur: poſſunt autem ex quibus dixit, aduenire ⁊ ſeparari rurſus, pręſertimqꝫ pugnantibus adhuc inuicẽ ſm ipſũꝫ lite ⁊ amicitia. quapropter ⁊ tũc ex vno genita fuerunt: non enim ignis, aqua, aut terra cum adhuc eſſent, vnum erat omne. Tex.cõ.2.

¶ Quum gd ſequatur ad eos qui vnũ elẽtũꝫ ſupponũt, nõ diſcernere. ſ. gñationem ab alteratione: ⁊ gd ad eos q multa, ꝙ ſeqtur gdẽ ad ſuppoſitionẽ ipſoꝝ nolle diũam gñonis ⁊ alterationis. ⁊ ſi ipſi hoc nõ annotarunt, neqꝫ diſtinxerunt gñonem ab alteratione. ſeorſum gdẽ Anaxagorã increpauit, ꝙ ⁊ ꝓpriã vocem ignorauit, quum gñonem ⁊ corruptionẽ alterationẽ nominarit. ſeorſum quoqꝫ rurſus nũc Empedoclẽ carpit, tanqꝫ ⁊ apparentibus ⁊ ſibi ipſi ꝯdicẽtem. ad apparentia qdem ꝯtia dicit, auferens alterationẽ manifeſtã exiſtenẽ. ad ſeipſũꝫ aũt, qꝛ dicit imutabilia elemẽta, ⁊ ipſa ꝙ non fieri ex ſeinuicem, ſꝫ alia ex his. rurſus quoqꝫ dicit, amicitia ſuperante vnũ oĩa fieri, atqꝫ ſphęrum ⁊ orbẽ cõflare qualitatibus carẽtem, ita vt in illo nõ amplius neqꝫ ipſius ignis, neqꝫ alioꝝ elẽtoꝝ ſeruetur ꝓprietas. quum abiciat vnũqꝺqꝫ elẽtoꝝ ꝓpriã formam, vt. ſ. tales ſupponat elẽtoꝝ ſpecificas dĩas quę auferri poſſint. Amplius ⁊ ex quibus dicit ipſas generari, inducit ꝙ ⁊ ſeparentur. dicit aũt ipſas generari quũ facto ſphęro ⁊ oĩbus in ipſo cõgregatis lis iterũꝫ ſuperauerit. tunc inquit ex ſphęro vno exiſtente ⁊ indiſtincto corpore fiunt quatuor elemẽta. quiſ ſ. differentię quędam ⁊ paſſiones aduenerint alię alij eius parti quibus ab inuicem diſtinguuntur quę ex illo fiunt elementa. quare ſi generatę ſunt ⁊ auferri vtique poterant: ⁊ pręſertim lite ⁊ amicitia adhuc pugnantibus. quare ⁊ genita vtiqꝫ ex ſe inuicem fuerint. Si enĩꝫ nõ diſtinctũ neqꝫ ſeparatũ ĩ ſphęro ignis corpus, poſtea Cõm.21.

differentias

differentias aſſumens factū eſt ignis. differentię quoqꝫ quę ignis ſunt, vt in hac parte ſphęri factę ignē fecerūt. ſic ergo ⁊ in alia parte eius poterant factę eſſe in qua. v.g. differentię aquę nunc ⁊ terrę ⁊ aeris factę ſunt. manifeſtiſſimū eſt ꝙ ⁊ ad ſeinuicē natę ſunt tranſmutari. hoc enim eſt poſſe elemēta ad ſe mutuo trāſmutari, in vno ⁊ eodē ſubiecto ſucceſſiue/qñqꝫ huius/qñqꝫ alicuius alterius ſpecificas dr̃ias fieri poſſe. neqꝫ enī eſt dicere ꝙ ipſum ignis corpus qđ ſpirat in generatione ſphęri, ipſum poſterius dr̃ias ignis ſuſcepit ⁊ factū eſt ignis, nā hoc fortuitū eſt. Erat enim ſphęrus indiſtinctū corpus ⁊ eiuſdē ſpeciei ipſum ſibi ipſi, ⁊ cōe oium ſubiectum. ſi enī quis dixerit non poſſe in quacūqꝫ ſphęri parte cuiuſqꝫ elemēti ſpecificas dr̃ias aduenire, procul dubio nō indiſtinctū facit ſphęri corpus/neqꝫ vnum, ſed alias in alia eius parte deponit ꝓprietates, per quas in hac quidem ignis ⁊ nullum reliquoꝝ, in alia vero aliud qđ conſiſtit. ſi ergo indiſtinctū oino ſphęri corpus ſupponit. ⁊ ſucceſſiue/qñqꝫ quidē ſeparare litē, ⁊ facere elementa/ qñqꝫ vero amicitiā ⁊ facere ſphęrū, neceſſe eſt oino ſm has ſuppōnes oia elementa ad ſe mutuo tranſmutari. Quū igitur inquit vnū erat vniuerſū, hoc eſt ſphęrus/ neqꝫ ignis erat in eo/neqꝫ alioꝝ nullū ſm habitū, quia non amplius eſſet vnū, ſed. ſ. vnūquodqꝫ elementorū deſtitit eſſe id quod erat, ⁊ vnam ſphęri ſubſtantiam omnia conſtarunt.

Tex.cõ.3. ¶ Incertum quoqꝫ eſt, vtrum principiū ipſorū ponendū, dico aūt ignē, terrā, ⁊ his cognata, quatenus enim vt mã ſupponunt, ex quo trāſmutata ꝑ motū fiūt terra/aut ignis. vnum eſt elementū. quatenus vero hoc quidem ex cōpoſitione fit coeuntibus illis, illa vero ex diſſolutione, magis elementa illa ⁊ priora natura.

Com.22. ¶ Rurſus aduerſus Empedoclē inuehitur vt ea ſupponētē quę minime conſonāt. Incertū enī inquit eſt q̃le opꝫ ponere principiū, quātū eſt ex his quę ab eo dicta ſunt. vtrum ſphęrū ipſoꝝ elemētoꝝ/an hęc ipſius ſphęri, quatenus enī ex ſphęro vt ex mã quadā ineffecta ⁊ cōi ſubiecto ꝑ motū ab ipſa lite factū trāſmutata ⁊ ſpecificata fiunt quatuor elementa hoc pacto viſus fuerit in principiū ⁊ mãę ratione ſphęrū ponere. opꝫ enim primum principiū expers eſſe qualitatū, ſed quatenus rurſus ex cōpoſitione quatuor corpoꝝ/amicitia cōgregante, ipſum ſphęrū dicebat fieri, hęc vero ex illius diſſolutione in principiū vtiqꝫ rōne poſuerit aliquis ipſa quatuor elementa, eſt enim principiū ꝓpriū eſſe ſimplicius, ſimpliciora vero ſunt ipſa elemēta ex ipſis ꝯpoſito ſphęro, eſt enim ex his compoſitus ſphęrus.

Tex.cõ.4 ¶ Omnino itaqꝫ de generatiōe ⁊ corruptione ſimplici dicendū, vtrū eſt, aut non eſt, ⁊ quō eſt, ⁊ de alijs ſimplicibus motibus vt de augmentatione, ⁊ alteratione.

Com.23. ¶ Quum dixit antiquioꝝ de generatione opiniones, ⁊ eoꝝ qui in idem ducunt ipſam alterationi, ⁊ eoꝝ qui ipſaꝫ diſtinguūt, reddit ad propoſitū, hoc eſt ad ſermonē de generatione, ⁊ quęrit, an ſit generatio, ⁊ modū ꝑ quē eſt, necnon ⁊ de alijs naturalibus mutationibus, eſt enī maxime de his ſermo neceſſarius, quū nullū antiquoꝝ habeamus qui de his aliquid dictu dignum dixerit. de omnibus quippe naturalibus mutationib⁹, nullus horum dixit. ſ. generatione/ augmentatione/⁊ alteratione.

Tex.cõ.5 ¶ Plato igitur ſolū de generatione conſiderauit ⁊ corruptione, quo pacto ineſt rebus. ⁊ de generatione nō omni, ſed de ea quę eſt elementoꝝ. quo aūt modo carnes, aut oſſa, aut aliorū aliqđ talium nullum. Amplius neqꝫ de alteratione/neqꝫ de augmētatione, quonam modo inſunt rebus. omnino autē niſi ſuperficietenus de aliquo nullus pręter Democritū ſciuit. hic vero videt quidem de omnibus curā habuiſſe† ⁊ principia ſuppoſuiſſe, quę ad omnia accōmodari poſſunt ⁊ ad alios motus. Iam vero in eo qđ eſt quō, differt, neqꝫ enī de augmentatione nullus aliqđ determinauit, quēadmodū dicemus, niſi qđ etiā quicūqꝫ dicere poſſet, ꝙ cū accedit augmētantur ſimili, hoc aūt quō non amplius/neqꝫ de miſtione, neqꝫ de alioꝝ, vt ita dicam aliquo, vt de facere vel pati, quonam modo hoc quidē facit. illud vero patitur naturales actiones: Democritus autē ⁊ Leucippus facientes figuras, alterationē ⁊ generationē ex his faciunt, diſgregatione quidē ⁊ ꝯgregatione, generationē, ⁊ corruptionē, ordine vero ⁊ poſitione, alterationem.

†Verba hec. ⁊ pricipia v's qꝫ ibi mot⁹. in multis co di. deſunt.

Com.24. ¶ Nā ex ſuperficiebus ipſa generat, ſed quo pacto cōpoſita ex horum fiunt cōpoſitione nō dixit. huius vero demōſtratio/ꝙ quū de generatione elemētoꝝ dicit nō dixerit Plato vl'r de gñatione eſt, non poſſe ſermoni de generatione elementoꝝ ſubordinari carnium ⁊ oſſium generationē, nam elemēta dicit genita eſſe ex ſuperficiebus triangularibus, ꝓpōnes aūt dicere de oſſium generatione, nō amplius neqꝫ eam quę ipſaꝝ ſuperficierū/ neqꝫ eam quę eſt eoꝝ quę fiūt ex ſuperficiebus dico. ſ. elemētoꝝ, cōpoſitionē cām eſſe dicit. dicit enim ꝙ terram formans purā opifex ⁊ leuē permiſcuit ⁊ ligauit medulle, ⁊ poſt hęc in ignē ipſum ponit. poſt illum vero in aquam ipſam intingit, rurſus aūt in ignem, ⁊ rurſus in aquam, trāſferenſqꝫ ſic ſępe in vtrūqꝫ ab ambobus illiquefacile operatus eſt. medulla aūt ex qua ⁊ terra facit oſſa, neqꝫ elementū eſt, neqꝫ ſuperficies: nā qualitatis ⁊ paſſionis mutatio generat oſſa, qualitatē vero ⁊ paſſionē impoſſibile eſt ex ſuperficiebus generatā iri: ipſe enim progrediens dicet, paſſionē nāqꝫ ex ſuperficieb⁹ nullam conātur generare, qr elementa apud ipſū figuris ſed non paſſionibus/aut qualitatibus ſpecificantur. pręter mittentes aūt aduerſus hęc quę abſurda ſunt contradicere Ariſto. dicit, nihil omnino ipſum de oſſiū generatione dixiſſe, oīno enī incredibilia ſunt vt ad apparens, ſi ſic dixit Plato. ſi enim medulla erat oſſe prior, ⁊ os erat ex neceſſitate oſſigenam, quippe etiā ipſe Plato medullam vocat. vt in illo eſſe habentē, quare antequā os fieret, os erat. amplius ⁊ ſi q̃maxime illud primum os fecit hoc modo opifex, ſed non hoc mō fiunt quę in aīalibus natura generant. Plato itaqꝫ tantū ſolus de generatione dixit. Democritus aūt inquit pręter alios videt omniū curam habuiſſe, ⁊ principia ſupponens quę ſibi ad omnia accōmodari poſſunt, ⁊ ad alios motus. motus dixit hoc eſt mutationes, nam gñatio vt ipſe dixit in phyſica, eſt mutatio, ſed nō motus: caſu au

tem pro caſu vſus eſt. accuſatiuu3 dicens pro ablatiuo: oportebat eni3 dicere de alijs motibus. Eſt autẽ huiuſcemodi figura ⁊ apud antiquos ⁊ apud Poetã. Lamentationes canere incipiunt ⁊ luctuoſam vocẽ, pro eo qđ eſt lamentationũ. vt ⁊ Ariſtophanes in cõcionãtibus. „ O aurifex monile qđ cõſtruxiſti ſaltãte veſperi muliere mea, ex foramine glans cecidit. nam monile accuſatiuum dixit pro eo qđ eſt monilis, ac ſi eſſet, ex foramine monilis glans cecidit, ſaltante veſpere muliere mea: id vero [in eo qđ eſt quõ differt] p eo ꝙ eſt ſm modu3. nos ⁊ ſi generationẽ ⁊ alterationẽ ponat, non tñ eo modo quo nos, quũ per cõgregationẽ ⁊ diſgregationẽ putet eẽ generationẽ, trãſpoſitione vero ⁊ ordinis mutatione alterationẽ. de augmẽtatione quoq3 alij quide3 dixerunt tantũ/quantũ etiã quicunq3 dicere poſſet: ꝙ adueniente aliquo fit augmentatio, ſed quo pacto adueniat, nunqđ per poros ⁊ meatus/aut corpus per corpus permeans/non addunt. nam hec oĩa dubitationẽ habẽt. de agere quoq3 ⁊ pati/eedem ſunt dubitationes, quõ hoc qdẽ agit, illud vero patiẽ. qđ aute3 Democritus neq3 de augmentatione enũtiauerit/neq3 de miſtione deſcẽdẽs apponit.

Miſtio triplex. ℂ Sciendũ autẽ ꝙ miſtio/aut idem eſt tẽperamento, eſt autẽ temperamentũ humidoꝝ, quu3 appoſitis agẽtes in ſe mutuo qualitates ſe mutuo pmeauerint. aut eſt latior tẽperamento miſtio. nam miſtionũ quedã eſt tẽperamentũ, vt in mulſo: quedam vero iuxta poſitio, vt in omni ſeminario. quedam vero cõplexio, vt in materia ⁊ forma. Indiget autẽ huiuſcemodi ſermone q de generatione diſputat, ad ſciẽdum quo pacto qđ fit/fit. ⁊ an indigeat horũ aliquo ad generationem an non.

ℂ Quũ vero opinabant verum in apparentia, contraria aũt ⁊ infinita ſunt que apparẽt. figuras infinitas fecerũt, vt mutationibus cõpoſiti ipſum cõtrariũ videreẽ alteri ⁊ alteri.

Com.25. ℂ Quoniã inquit omnẽ apparentiã verã dicũt, ⁊ vnũquodq3 vt apparet ſic ẽt eſſe, apparere aũt ſepe de eodem ꝯtra quibuſdã, ꝙ que ſic de eodẽ apparẽt vera ſint, poſſunt ex proprijs pncipijs ſeruare Democritici, ſupponentes infinitas eſſe elementoꝝ figuras: nam he ⁊ ordine mutate ⁊ poſitionẽ tranſmutantes ex diuerſa ad videntes habitudine ⁊ ſpatio, alias aliã ⁊ in eode3 aliam apparentiã prebent. ſic quippe colũbe collũ occurrente ei radio ſolari diuerſoꝝ coloꝝ apparẽtia3 prebet, ad alia3 eni3 ⁊ aliã oculi poſitionẽ, his quidẽ viride apparet, alijs vero aureum, alijs vero nigrũ, ⁊ alijs alterius coloris, figure quoq3 quadrãgulares orbiculares procul videnẽ. circulu3 quoq3 procul poſitum ſi per verticem aſpexerimus rectũ videbimus. ⁊ mel ictericiã patienti/amarũ apparet. ſano vero/dulce. ipſu3 ẽt Z ad aliã ⁊ aliã videntis habitudinẽ, aut N/aut Z apparet, [vt mutationibus cõpoſiti,] illud cõpoſiti/non pro cõpoſito dicit, ſed pro cõponente cõpoſitũ, ⁊ mutatio cõpoſiti accidit.

ℂ Et trãſmutari paruo admixto, ⁊ omnino alterum apparere vno tranſmutato.

Com.26. ℂ Non ſolum tranſpoſitio ⁊ mutatus ordo atomorum

Alex. expõ. tranſmutat apparentiã eoꝝ que videnẽ, ſed etiã ob defluentes a cõpoſitis atomos ⁊ occurrentes videntibus alis quedam fit habitudo ⁊ diuerſa apparentia, ſic quidẽ Alexander expoſuit. ℂ Forte aũt qs dicere poſſet ꝙ hoc mutationi que eſt ſm augmentatione3 accõmodaẽ. na3 per defluxum ⁊ aggregationẽ atomoꝝ augmẽtationẽ ⁊ diminutionẽ dicebant fieri Democritici. hãc aũt non apparentẽ dicebant mutationẽ vt alterationẽ, ⁊ in defluxu, paruo defluente totu3 alterũ fit: ex impoſſibili quippe ſi/im/auferas facis poſſibile, quare paruꝰ defluxus contrarium qđ acceſſit priori fecit.

ℂ Ex ijſdẽ enim tragedia fit/ ⁊ comedia lrĩs. Com.27.

ℂ Exemplu3 propoſitoꝝ eſt hoc. nam eadem elementa tranſmutata taliter aut taliter, multũ abinuicẽ differentes tragediam inquã ⁊ comediam efficiunt.

ℂ Quoniã autem videẽ fere omnibus alteꝝ eſſe generationẽ ⁊ alterationẽ: ⁊ fieri quidẽ ⁊ corrũpi congregata ⁊ diſgregata, alterari vero mutatis paſſionibus: de his inſiſtentibꝰ conſiderandũ eſt. dubitationes enim habẽt hec ⁊ multas ⁊ rõnabiles. ſi nãq3 eſt cõgregatio generatio, multa impoſſibilia accidũt. Sunt autẽ rurſus alie rationes cogentes, ⁊ non habẽtes facilem ſolutionẽ, ꝙ non cõtingit aliter ſe habere. ⁊ ſi non eſt congregatio generatio, aut omnino nõ eſt generatio, aut alteratio, aut quãuis ſit hoc diſſoluere difficile, tentandum eſt. Tex.co.6.

Com.28. ℂ Quoniã inquit plures. ſ. Democritus, ⁊ Leucippus, Anaxagoras, ⁊ Empedocles, opinabanẽ generatione3 ⁊ corruptionẽ, ſm diſgregationẽ eſſe, ⁊ congregationẽ: ⁊ hanc ſeparabãt ab alteratione, ſicut Democritici, de his pertractare op3. habet enim multas dubitationes ſermo. nam cõgregatione ſupponẽtibus generationem multa ſequenẽ incõuenientia. nam ⁊ paſſiones auferemus ⁊ corporꝝ cõtinuitatẽ, q2 oſtendentes rõnes, ꝙ nõ cõtingit aliter ſe hr̃e niſi per cõgregationẽ generationẽ eſſe non ſunt ad ſoluendu3 faciles, amplius preter hoc ꝙ valide ſunt, ⁊ ad ſoluendũ difficiles rationes, quibꝰ cõgregatio/generatio eſſe videẽ, etiã ſi ſuppoſitũ fuerit non eſſe congregationẽ generationẽ, incertũ eſt an omnino ſit generatio/aut ſit qdẽ, ſed idem alterationi. igiẽ ⁊ hoc quũ ad ſoluendũ difficile ſit examinandum eſt.

ℂ Principiũ autem hoꝝ omniũ, vtrum ſic, ⁊ fiunt, ⁊ alterãtur, ⁊ augenẽ, que ſunt, ⁊ cõtraria his patiũtur, primis exiſtentibus magnitudinibꝰ indiuiſibilibus, aut nulla eſt magnitudo indiuiſibilis. differt eni hoc plurimũ. Tex.co.7.

Com.29. ℂ Principium inquit ꝓpoſite qõnis an ſit congregatio generatio, an nõ, eſt perſcrutari, an poſſe ſit eẽ corpora indiuidua. nã ſi ſint huiuſcemodi corpora idiuidua ⁊ impaſſibilia: neceſſe eſt p ꝯgregationẽ eſſe gñationẽ, ſi autẽ nõ poſſint idiuidua ſupponi corpora, auferreẽ quidẽ ex neceſſitate p ꝯgregationẽ/gñationẽ eſſe gñationem, non tñ inducitẽ ipoſſe eſſe ſic ſe habere, quũ eni ſunt indiuidua corpora, neceſſe eſt p ꝯgregationẽ eſſe generationẽ. ſi vero non ſint indiuidua, non oĩno ſublata eſt cõgregatio: poſſibile eſt eni3 etiã ſi non ſint indiuidua elementa per congregationẽ eſſe generatione3, vt declarat Empedoclis opinio. igitur non exiſtẽtibus indiuiduis corporibus ſolũ auferetur hoc, neceſſario per congregationẽ eſſe generationem, ſublato autẽ neceſſario locu3 habebit id qđ dicimus rationabilius. quoniam igiẽ ad poſitionẽ quidẽ atomoꝝ ſequitur per cõgregationem eſſe generatione3. ad ablationem vero ipſoꝝ non ſequiẽ deſtructio generationis per congregationẽ, merito plurimum ⁊ non omnino dicit differre ad propoſitum de atomis perſcrutationem.

¶ Et rurſus ſi magnitudines indiuiſibiles, vtrum vt Democritus & Leucippus, corpora hec ſunt, aut vt Timeo ſuperficies.

Com̃.30. ¶ Ad conſiderationẽ de generatione neceſſe eſt querere an ſint indiuiduę magnitudines, & ſi hoc, deinceps querendum eſt vtrũ vt Democritus corpora ſint, aut vt Plato ſuperficies. deinde quũ paulũ meminerit de abſurditate huius opinionis. nã latius in ſermone de celo de hac dixit. trãſit ad querendũ an poſſibile ſit corpora indiuidua eſſe, vt Democritus dixit. dicit quoque hanc opinionẽ magnã abſurditatẽ habere. tñ Platonis opinioni collata multo & probabilior & naturalior eſt, ſi quidẽ opinio Democriti põt & generationes ſeruare & alterationẽ quę autẽ ſuperficies principia corpoꝝ facit, generationẽ quidẽ quodãmodo vĩ ſeruare. qualitatem ꝟo & paſſionẽ neq̃ p̃mũ aggredit̃ generare. & addit cauſas ob quas ꝓbabiliora his quę in Timęo, Democritus principia ſupponebat. nam hi quidẽ ex exercitio circa mathematica, naturaliũ expertes erant, inexperiẽtie ꝟo id qđ eſt verſatos eſſe in natura oppoſuit, hoc eſt in experiẽtia eius factos eſſe, nam Democritici in rebus naturalibus exercitati principia ſuppoſuerũt quę maxime poſſunt concordiam ad ea quę natura fiũt ſeruare. ad fidẽ autẽ dictoꝝ aſtruit vtroꝛũq̃ rationes, quibus vtentes tentant oſtẽdere ꝙ ſunt magnitudines indiuiduę, & oſtẽdit magnũ eſſe exceſſuz ſermonũ Democriti ad ſermones Platonis iuxta id qđ probabile eſt. & horum quidẽ apertam eſſe abſurditatẽ. ſermones ꝟo & rationes Democriti difficilẽ habere ſolutiones.

¶ Hoc igitur ipſum vt & in aliis diximus irrationabile eſt vſq̃ ad ſuperficies diſſoluere. quapropter magis rõnabile eſt corpora eſſe indiuiſibilia, ſed & hec multam hñt irrationabilitatẽ: nihilominus his alterationem & generationẽ contingit facere ſicut dictum eſt, verſione & tactu, tranſmutãtia idẽ, & colorũ differentiis, quod facit Democritus, quapropter & colorẽ non dicit eſſe, verſione enim colorari, diuidẽtibus autẽ in plana nõ amplius, nihil eniz fit prędter ſolida ex cõpoſitis ſm latitudinẽ: paſſionẽ enim neq̃ poſſunt generare aliquã ex ipſis. Cauſa aũt cur minus poſſunt confeſſa videre, eſt inexpientia. quapropter quicũq̃ verſati ſunt magis in nãlibus, magis poſſunt ſupponere talia principia. quibus maxime poſſunt cõiungere, qui autem ex multis rationibus minime contemplatiui exiſtentium ſunt, ad pauca reſpicientes facilius enunciant. ¶ Videre aũt

Tex.cõ.8. vtiq̃ poterit aliquis, & ex his quantũ differunt naturaliter & logice conſiderantes.

Com̃.31. ¶ Aut hoc dicit ꝙ abſurdũ eſt vſq̃ ad tantuz diuidere corpora, vt ad ſuperficies occurramus. Impoſſibile eſt enim in tantũ ꝓcedere diuiſionẽ corpoꝝ, aut ꝙ abſurdum eſt reſoluentes in ſuperficies vſq̃ ad hoc ſtare, & non reſoluere has in lineas, & illas in puncta, quã enim rationẽ habet ad corpus ipſiuz ſuperficies, hanc & ad ſuperficiem linea, & ad hanc punctum ipſum. erunt ergo hoc pacto, oĩa ex punctis. verũ huic opinioni etiã in tertio celi eſt aduerſatus, illud autez verſio, tactus, & rhyſmus. dictiones ſunt abderice. quibus vtebatur Democritus, rhyſmum quidẽ vocans figuram. verſionẽ autẽ, poſitionẽ: vt ſi baſis quidẽ pyramidis ſit deorſum, conus ꝟo ſurſum, aut ecõtra. tactũ ꝟo ordinẽ, q2 forte hę quidẽ priores ſunt, alię ꝟo poſteriores: ꝙ autẽ iuxta ipſum figurę concretę generationẽ, tranſpoſitę ꝟo & trãſmutatę, paſſiones apparentes operat̃ dictuz eſt prius. nullum enim dicebant natura eſſe coloꝝ aut aliaꝝ paſſionũ. nã verſione dicit colorari, illud ꝟo [Q]uib⁹ maxime poſſunt coniungere, ꝓ pro eo ꝙ eſt quibus principiis vtentes multa poſſunt coniũgere, & aſſignare eorũ quę natura fiunt. ſi autẽ pro quibus ſit ſcriptum quę ad ipſa principia opz adiungere verbũ illud poſſunt. hoc eſt quę principia maxime poſſunt coniungere, rationes aũt vocat diſciplinas, q2 in intellectu ſolo eſſe habent. hi igitur mathematicis inquit ociati inexperiẽtia entiũ, hoc eſt eorũ quę ſubſiſtentiã & exiſtentiã habent, qualia ſunt ipſa naturalia, facile de principiis ipſoꝝ enunciarũt, & ideo facile redarguuntur.

¶ De hoc enim ꝙ indiuiſibiles ſint magnitudines, hi quidem aiunt, ꝙ per ſe triangulum multa erit. Democritus aũt viſus vtiq̃ fuerit propriis & naturalibus rationibus perſuaſus fuiſſe, manifeſtum autem erit, quod dicimus procedentibus.

¶ His rõnibus vtens Plato oſtẽdebat eſſe indiuiduas magnitudines ſi oĩs inquit magnitudo diuiſibilis eſt erit & ꝑ ſe triangulũ diuiſibile, qđ eſt idea triãguli. & hoc modo erũt aliqua priora ꝑ ſe triãgulo in quę diuiditur qđ eſt impoſſibile eſſe aliqđ idea prius, ſi ergo ꝑ ſe triãgulũ diuiſibile non eſt, nõ ergo erit omnis magnitudo diuiſibilis: ſi igit̃ non oĩa magnitudo diuiſibilis. ſunt ergo quędã indiuiduę magnitudines, hec aũt nullibi videt̃ Plato dicere ꝙ ſunt indiuiduę magnitudines, niſi ex non ſcriptis eius colloquiis narret hec Ariſt. aut qđ potius dicendũ eſt, ꝙ quidã eoꝝ qui ſe Platonicos putant haſce rationes proferebant, neq̃ enim decens eſt Platonẽ qui adeo in mathematicis fuit exercitatus, & q nouerat vt poſſibile eſt oẽm latam rectã bifariã diuidere. indiuiſibiles dicere magnitudines, niſi ſic dixiſſet indiuiſibilia triangula ex qbus corpora cõponebat, vt in alias figuras trãſmutari aut reſolui non poſſint. omnes eniz figurę rectilineę in triãgula reſoluũtur. nã quadrãgulus per diametrũ in duo ſecat̃ triangula. quinquãgulum aũt in tria. & reliquę eodẽ modo. ipſum ꝟo triãgulum in alias figuras non diuidit̃, ſed in rectas tñ. forte igitur hoc mõ dicebat eſſe magnitudines indiuiſibiles. Dicendũ eſt aũt ad hec, dicentes ꝙ idea trianguli omnino nec magnitudo eſt, ſed ratio magnitudinis. quare hoc modo rõnabiliter eſt indiuiſibilis. nos aũt dicim⁹ magnitudines eſſe diuiſibiles. nõ neceſſe eſt aũt ſi ratio magnitudinis eſt indiuiſibilis, & magnitudinem eſſe aliquaz indiuidualẽ: non enim vt ſe habẽt rõnes neceſſe & res ipſas ſic ſe habere impermutabilr̃, quã & intentio domus & ratio ſm quã facit ipſam domificator incorporea eſt, domus ꝟo non eſt incorporea.

Com̃.32.

¶ Habet enim dubitationez ſi quis poſuerit corpus aliquod eſſe, & magnitudinez omni quaq̃ diuiſibilẽ, & hoc poſſibile, quid enim erit qđ diuiſionez ſubterfugit. ſi enim omni-

quacꝫ diuiſibile, ⁊ hoc poſſibile: ⁊ ſi ſimul fuerit hoc oīquacꝫ diuiſum, ⁊ ſi non ſimul hoc diuiſum fuerit, ⁊ ſi hoc fiat, nullū vtiqꝫ erit impoſſibile, igitur ⁊ ſꝫ mediū ſimiliter, omninoqꝫ ſi omniquacꝫ aptum eſt diuidi, ⁊ ſi diuiſum fuerit nullum erit impoſſibile factū, quoniam neqꝫ ſi ī infinities infinita diuiſa fuerint, nullum erit impoſſibile, ⁊ ſi forte nullus vnquaꝫ diuiſerit. qm̄ igitur omniquacꝫ tale eſt corpus diuidat̄, qd igitur erit reliquum: magnitudo: non eniꝫ eſſe poteſt, erit enim aliquid nō diuiſuꝫ, ſed erat omniquacꝫ diuiſibile. At vero ſi nullum erit corpus, neqꝫ magnitudo: diuiſio aūt erit/aut ex punctis erit, ⁊ nō magnitudines ex quib⁹ cōponit̄/aut nihil omnino, quare ⁊ ſi fiat ex nihilo: ⁊ ſi fuerit cōpoſituꝫ, ⁊ vniuerſuꝫ itaqꝫ nihil erit, niſi apparens.

Com.33. ℂ Adiungit rōnē a quibus motus Democritus indiuidua poſuit corpora, ⁊ opitulat̄ opinionis ꝓbabilitati ⁊ rōnabilitati, ⁊ ponit pro principio ideꝫ eſſe dicere in infinitū diuiſionē ipſius continui fieri, ⁊ ſimul oīquacꝫ poſſe diuidi cōtinuū: ex quo abſurdū cōcludit̄ hoc mō. ſi enim vnaqueqꝫ eaꝝ que ex ſectione ſemper fiūt vnitatū poſſibile eſt rurſus ſubdiuidere, manifeſtū ꝙ omniquaqꝫ diuiſibile eſt corpus. ſi igit̄ omniquacꝫ inquit diuiſibile eſt corpus. hoc eſt ſi poſſibile eſt oīquaqꝫ diuiſum iri, ⁊ ſimul oīquaqꝫ poſſibile eſt diuiſum iri. oē aūt qd̄ potētia eſt hoc ſupponere in actū exiuiſſe nō eſt abſurdū. vl'r enim ſi id qd̄ potentia eſt in actuꝫ exiuiſſe ſupponat̄, falſuꝫ qdē ſequet̄, nō tn̄ impoſſe. ſi ergo non eſt impoſſe ſupponat̄ ꝙ omniquacꝫ diuiſa ſit magnitudo, ſꝫ ſi omniquaqꝫ diuiſa eſt, nō in magnitudines diuiſa erit magnitudo, ſꝫ aut in pūcta, aut in nihil: ſi enim in magnitudines, nō fuerit, oīquaqꝫ diuiſa. ſi autem omniquaqꝫ/aut in pūcta/aut in nihil erit diuiſa. ⁊ ex his cōſtans. oē enim in que diuidit̄ ex his etiā ꝯſtat: conſtabit igit̄ ex nullo aut ex punctis ipſa magnitudo, qd̄ eſt abſurdū. non igit̄ omniqꝫ pōt diuiſa iri magnitudo. ſi aūt hoc, ſunt igit̄ quedā indiuidue magnitudies. deductio qdeꝫ rōnis huiuſcemodi eſt. quū aūt ſequat̄ ad hoc dictuꝫ qd̄ eſt in nihil/aut in indiuidua diuidi magnitudinē, id qd̄ eſt ex nullo/aut ex punctis cōſtare magnitudinē. oſtendit hoc omnifariā impoſſibile eſſe. ſ. ex pūctis quantū generari. nam puncta quātō addita, nec minus, nec maius quantū operant̄. videmus enim ꝙ quanto aliquo in plura diuiſo, ita vt actu plura fiāt pūcta, ſunt enim puncta fines diuiſi, ⁊ rurſus cōpoſito, nihil maius in cōpoſitione factū vniuerſuꝫ, neqꝫ minus in diuiſione, eo qd̄ prius erat anteqꝫ eſſet diuiſuꝫ. ſi aūt tot nō coaugent magnitudinē addita, eo ꝙ impartibile ⁊ carens magnitudine nō habeat nā cōſtituere magnitudinē ꝑculdubio neqꝫ ſi oīa que in magnitudine ſunt, in q̄ ſupponit̄ eſſe diuiſa cōpoſita adinuiceꝫ fuerint faciēt magnitudinē aliquā, ⁊ oīno impoſſibile eſt pūctum pūcto cōpoſitū facere aliqd̄ quantū. aut eniꝫ neceſſe eſt ſm totum tāgere ſe mutuo cōpoſita puncta, aut ſm qd tangi, ſm quid ꝟo non tangi. ſi igit̄ ſm totū ſibi mutuo accōmodant̄, ſimul rurſus oīa vnū punctū erunt. ſi auteꝫ in aliqua parte ſe tāgentia vnita fuerint, in aliqua ꝟo non tangentia, partē habebit ipſum pūctuꝫ ⁊ non erit impoſſibile, qd̄ eſt impoſſe, nam auferemus notioneꝫ pūcti. his ita dictis literā aggrediamur. ℂ Si eniꝫ ingt pōt omniquaqꝫ diuiſa iri: diuiſa vtiqꝫ qn̄qꝫ fuerit omniquaqꝫ ſimul: ſupponere igit̄ qd̄ pōt factum iri, in actuꝫ exiuiſſe non eſt abſurdū, non hꝫ enim ſequens impoſſe, vt dicit inferius deſcēdēs, ꝙ ſi ſuppoſuerimus in infinities infinita diuiſam magnitudinē, ⁊ ſi nondum diuiſa ſit, nec forte poſſit diuiſa iri ob diuidētis impotentiam, nō eſt impoſſibilis neqꝫ abſurda ſuppoſitio. ſupponere igit̄ hoc nō eſt abſurdū, ſed ad id qd̄ eſt omniquaqꝫ diuiſibile, vt ſequēs ſumpſit ſimul omniquaqꝫ diuiſibile eē. ℂ Et opꝫ noſce ꝙ ſm hoc ſit deductio ſermonis ⁊ rationis, vt ꝑiter oſtēdit̄. nam ad ſermonē dicentē continuū in infinitū diuiſibile eſſe, nō ſequit̄ ſimul oīquaqꝫ diuiſum eſſe. oīno enim in ſermone dicēte ſectionē magnitudinis nō deficere, ſed in infinitū augeri. nō vt hic locū hoc, ſimul oīquaqꝫ diuiſuꝫ eſſe. nam diuiſa magnitudine neceſſe eſt deficere diuiſionē in infinitū, ſꝫ hoc quidē in ſequētibus accuratius diſcutiet̄. vbi ipſe ſolonis facultatē exponit, illud ꝟo ⁊ ī medio ſimile. ſ. diuiſibile declaratiuū eſt huius, omniquaqꝫ fieri diuiſioneꝫ. ſemꝑ enim quecūqꝫ ex diuiſione pars fiat, poſſibile eſt rurſus in medio iteratā diuiſionē fieri. ꝑ hoc declarans ⁊ latius exponēs, ſubiūxit, ⁊ omnino ſi omniquaqꝫ diuiſibile, ſi diuiſum fuerit nullū erit impoſſibile factuꝫ. nam ad poſſibile qdē ſuppoſitū falſum fortaſſe ſequit̄, impoſſe ꝟo nullū. vt poſſe eſt in eſtate pluere. ſi igit̄ ſuppoſuerimus in eſtate pluere, falſum quidē fortaſſe ſupponimus/ſed nō impoſſibile, ſi autem nō impoſſibile, poſſet vtiqꝫ ⁊ fieri: ſi aūt poteſt fieri, ⁊ quandoqꝫ vtiqꝫ factum fuerit in longo tempore.

ℂ Similiter aūt ⁊ ſi ex punctis nō erit quantum, qn̄ enim in vna tangebant̄ magnitudine, ⁊ vna erat magnitudo, ⁊ oīa ſimul erāt, nihil maius faciebant vniuerſuꝫ. diuiſo eniꝫ ī duo/aut plura, nihil min⁹/neqꝫ maius vniuerſum, eo qd̄ prius. quare ⁊ ſi omnia cōpoſita fuerint nullam facient magnitudinem.

ℂ Queadmodū qd̄ ex non entibus cōſtat non vtiqꝫ eſt ens. ſic neqꝫ ſi aliqd ex punctis, idē autē dictū eſt ex impartibus, conſtat, non erit quantū, puncta enim non ſunt quantū. quū enim ſimul erant in magnitudine indiuiſibili exiſtēte, ⁊ vnita fuerunt, qd̄ ipſe vocauit tāgere ſe, nihil ob hec ipſa magnitudo maior fiebat. ⁊ ad hui⁹ demrōnē addit qd̄ ſequitur: dicens ꝯtinuo ī duo ⁊ plura diuiſo/⁊ rurſus cōpoſito, nec mai⁹ erit vniuerſum in cōpoſitione coeūtibus pūctis, nec minus ī diuiſione. veꝝ eſt autē ⁊ ambo in vtraqꝫ dicere. neqꝫ enim cū cōponitur maius/aut minus fieri. neqꝫ cuꝫ diuidit̄, cui ſcilꝫ neqꝫ appoſitio pūctoꝝ ꝯfert ad augmentū magnitudinis nec ablatio ad diminutionē. igitur neqꝫ cōpoſita quantum/aut magnitudinem fecerint. Com.34.

ℂ At ꝟo ⁊ ſi qd diuiſo velut ſegmētū ſit corpore, ⁊ ſic ex magnitudine corpus aliquod abit, eadē ratio, illud quō diuiſibile eſt, ſi ꝟo nō corpus, ſed forma aliqua † nō ſeparabilis/ aut paſſio que acceſſit, ⁊ eſt magnitudo, pūcta, aut tactus hoc patiētes, abſurdum eſt ex nō magnitudinibus magnitudinē eſſe.

a.l. ſeparabilis.

ℂ Sicut diſſectis lignis fiunt ſegmēta corpuſcula quideꝫ Com.35.

exiſtentes,ſed quę nõ poſſunt iterũ ſecari,⁊ ſit vniuerſum minus ex horũ in minutas partes ſectione. ſi quis ſic ſupponat ẽt in his quę diuidunẽ, vt dicat diuiſuʒ in ſegmẽta abiturũ.eadẽ accõmodabiẽ rõ. nam ſegmẽtuʒ ẽt ipſuʒ ſi nõ ſit pũctum,ſed magnitudo diuideẽ,ſiquidem omniquaqʒ diuiſibilis eſt magnitudo. ſi autẽ nõ diuideẽ,Democriti ſermo verus eſt.eſſe corpora indiuidua,quoꝝ concretione alia fieri dicebat.⁊ nõ eſt omniquaqʒ diuiſibilis magnitudo,illud 𝔡o[non ſeparabile ꝑſcribitur[⁊ ſeparabilis] ⁊ ſignificat nõ ſeparabilis, eam quę nõ poteſt per ſe ſubſiſtere abſqʒ ſubiecto , ſed ſemper in cõpoſito exiſtẽteʒ vt ſunt omnes mãles formę.ſi autẽ ſit ſcriptũ ſeparabilis,ſignificat eaʒ quę apta eſt ⁊ ſeparari põt ſubiecto corrupto, ⁊ eſt ideʒ potentia vtrũqʒ ⁊ de eodẽ dictuʒ.ſed differt hęc argumentatio a priore.ꝙ ſupius quidẽ magnitudinẽ ſumpſit.⁊ diuidẽs inueniebat pũcta derelicta ex quibus nõ erat poſſibile cõpoſitis magnitudinẽ aliquam factã iri. hic autẽ dicit ſi ſupꝑoſuerit aliquis magnitudinẽ non ex magnitudinibus cõſtare,ſed ex pũctis,ſpeciem aliquã ⁊ paſſioneʒ aſſumẽtibus in cõpoſitione ⁊ facientibus ſic magnitudinem,quę forma aut paſſio in diuiſione ſeparatur,ita vt derelinquãtur puncta,eadẽ abſurda ſequenẽ nõ ex magnitudinibus facere aliquã magnitudinẽ. ¶ Si aũt aliquis quęrit quõ hoc vt abſurduʒ cõcludit,facere ex nõ magnitudinibus magnitudinẽ.nam ⁊ qui dixit primam mãm formã aliquã aſſumentẽ conflare corpus,ex non corporibus corpus generant. ¶ Noſcat hic ꝙ ⁊ ſi dicimus ex mã ⁊ forma cõſtare corpora, nõ ex pręexiſtente mã ſeorſum dicimus fieri corpus,ratione enim ſola mãm a forma ſeparantes ipſaʒ ſeorſuʒ conſideramus. quũ nunqʒ ipſa ſeorſum poſſit ſubſiſtere.ſemꝑ enim huiuſmodi corpore,in hõ tranſmutatio fit generatio ⁊ corruptio corpoꝝ.⁊ oĩno ſunt de numero dictoruʒ ad aliquid mã ⁊ forma.⁊ neutrum põt eſſe abſqʒ altero.dicẽter aũt ex diuiſione ſupereſſe pũcta ipſa,forma ſeparata,⁊ ex non magnitudinibus quę actu ꝑexiſtunt nõ magnitudines generant magnitudinẽ,⁊ in non magnitudines actu ꝑ ſe ſubſiſtentes reſoluũt magnitudinẽ, qõ eſt abſurduʒ. ¶ Pręterea etiã ⁊ ſi incorporea ꝓpria rõne ſit mã,tñ quũ oĩno ſit informis potẽtia eſt corpus.puncta 𝔡o non ſunt informia neqʒ potẽtia magnitudines, neqʒ ſubiectũ alteri eſſe pñt ipſa indigentia alio ad exiſtentiã,in linea enim eſſe habẽt,quũ ipſa ſeorſuʒ exiſtẽtiam non habeant. quomodo igitur in his magnitudo ſubſiſtere poterit:

¶ Amplius autem vbi erunt. ⁊ immobilia, vel mota puncta.

Com.36. ¶ Ratio hęc põt ⁊ interrogatiue ⁊ enũtiatiue proferri, interrogatiue quidẽ ſic,quẽ enim determinabis locum aut quẽ motũ punctis ipſis:neqʒ enim ſupiorẽ nõ enĩʒ ſunt/ignis/aut aer,neqʒ inferiorẽ,qt non ſunt aqua/aut terra.⁊ eodẽ modo,nec motum,nec immobilitate ipſis aſſignabis:naʒ ſi eſſent immobilia nõ coirent diuiſa ad faciendã generationẽ.ſi autẽ mota ſuppoſuerimus primum quidẽ abſurduʒ eſt motum aliqd nõ eſſe corpus: deinde quẽ motũ determinatũ habebũt. eſt enim eadẽ ratio cũ ea quę de loco.ſi autẽ enuntiatiue intelligis rõnem,dices,ꝙ neceſſe eſt ipſa alicubi eſſe.ſi enim nõ occupabunt locũ genita ex corpore reſoluto , erit vacuuʒ qõ occupabat corpus in ipſa reſolutum. ſed ⁊ hoc rurſus impoſſibile eſt. nam quo pacto incorporea ⁊ indimenſa omnino locale occupabunt ſpatium.

¶ Tactuſqʒ ſemper vnus duoꝝ quorũdam tanqʒ exiſtente altero,pręter tactum ⁊ diuiſionẽ, ⁊ punctũ,ſi itaqʒ quis ponit qõcũqʒ, aut quantũcũqʒ corpus eſſe omniquaqʒ diuiſibile,omnia hęc accidunt.

¶ Omnis quidẽ tactus extremũ eſt , non oẽ autẽ extremuʒ tactus,extremũ eniʒ eſt nõ exiſtẽte re tangente terminata,tactus aũt tangentiũ ſolũ erunt tactus, ꝙ auteʒ alia ſint quę ſe tangũt ꝑter ipſum tactũ/aut punctuʒ/aut diuiſionẽ idem enim oĩa ſignificat,declarat vnũ quidẽ eſſe tactum/duo auteʒ quę ſe tangunt. poſſibile eſt igiẽ ſic intelligere rationẽ demonſtrantẽ ꝙ impoſſibile eſt in puncta diſſolui corpus poſſibile quoqʒ eſt , ad id qõ eſt,non poſſe puncta cõpoſita facere magnitudineʒ intelligere rationẽ, quõ enim poſſunt cõponi quum non poſſint ſe mutuo tãgere,quę eniʒ ſe tangũt in aliqua ipſoꝝ parte ſe tãgũt, vt ſint aliqua in ipſis ꝑter tactũ. puncta 𝔡o impoſſibile eſt in aliquo ſe mutuo tangere. Com.37.

¶ Amplius ſi diuidens compoſuero lignũ, aut aliquid aliud,rurſuſqʒ ęquale ⁊ vnum. igiẽ ꝙ ſic ſe hʒ manifeſtum eſt, ⁊ ſi diuiſero lignum ſm qõcunqʒ ſignũ omniquaqʒ igiẽ diuiſum eſt potentia, quid igiẽ eſt ꝑter diuiſionẽ:ſi enim ⁊ eſt aliqua paſſio,ſed quõ in hęc diſſoluiẽ, ⁊ fit ex his , aut quõ ſeparanẽ hęc:quare ſi quideʒ impoſſibile eſt ex tactibus, vel punctis eſſe magnitudines , neceſſe eſt eſſe corpora indiuiſibilia ⁊ magnitudines , at vero ⁊ hęc ponentibus non minus accidit impoſſe,ꝯſideratũ auteʒ eſt de his in aliĳs. ¶ Sed hęc tẽtandũ eſt ſoluere,quapꝑ rurſus a principio dicenda eſt dubitatio. Tex.cõ.9.

Com.38. ¶ Adhuc aſtruit hęc quibus vſus eſt ſuperius. ſ. ex his fieri cõpoſitis in quę diuidiẽ magnitudo.ſumpſit enim ſuperius ꝙ ſi in puncta fiat diuiſio corpoꝝ,hęc rurſus ꝯpoſita facere magnitudinẽ.ꝙ igiẽ hoc ſic ſe hr̃e neceſſe eſt oſtendit ⁊ per exẽpluʒ.nã queadmodũ ſi accipiẽs lignũ aut aliquã magnitudinẽ aliaʒ diuiſero in aliqua parte,deinde cõpoſuero fit ęquale priori,qõ ex diuiſorũ cõpoſitione fit.ita ſi omniquaqʒ diuiſero lignuʒ, vt nullum aliud qʒ puncta ſuperſit,ſic enim ſe hʒ vt poſſit oĩquaqʒ diuidi. diuiſionẽ enim vocat pũcta in qbus facta eſt diuiſio ⁊ ſectio.opus erit vt in poſt ſectione partes in quas diuiſuʒ fuerit ꝯpoſitę ęqualẽ priori fecerũt. ita etiã ſi oĩquaqʒ diuiſero vt nihil aliud ſuperſit pręter pũcta.neceſſe eſt pũcta cõpoſita facere ęqualẽ priori diuiſibili magnitudini,quę ex ipſis eſt cõpoſita magnitudinẽ.hoc aũt impoſſibile eſſe oſtẽſum eſt.neqʒ eniʒ infinita impartibilia cõpoſita qualẽcũqʒ magnitudineʒ facere poſſunt.nõ igiẽ contingit in puncta magnitudines diuiſas iri. ſi autẽ hoc non omniquaqʒ ſunt diuiſibiles magnitudines. hoc enim dixit in puncta ipſas diuiſas iri.ſi autẽ non oĩquaqʒ ſunt diuiſibiles magnitudines, ſunt ergo corpora indiuiſibilia,illud 𝔡o,[oĩquaqʒ igiẽ diuiſum eſt potẽtia] ꝑꝑ excellẽtiã mẽtis breuiter dictũ eſt.dicit auteʒ hoc ꝙ ſi potentia eſt oĩquaqʒ diuiſibilis magnitudo, ⁊ poterit vtiqʒ diuiſa iri actu.non enim eſt ĩpoſſibilis ſuppoſitio vt prius dictũ eſt. ꝙ id qõ poſſibile eſt ⁊ ad actum qñqʒ peruenerit. hoc autẽ dato ſequitur dictũ abſurdũ ex punctis cõſtare magnitudines ipſas.id 𝔡o [ſi eni ⁊ eſt aliqua paſſio.] rurſus prius dictũ

reſumit: ſi enim eſt inquit aliqua paſſio in cõtinuo, quo pacto diſſoluit̃ in hęc magnitudo, in puncta. ſ. ⁊ paſſiones: ⁊ quo pacto ex his cõponit̃: quo pacto ẽt poſſe eſt ſeparari hęc a ſeinuicẽ. vt extra paſſionẽ ſubſiſtãt puncta. nã ⁊ ſi rõnẽ mãę ad paſſionẽ obtineant, ⁊ hoc ſit ipſis eſſe vt ſuppoſitio vult quę ex punctis ⁊ paſſionibus magnitudines ſupponit, qm̃ mã inquãtuꝫ mã eſt ad aliquid exiſtens. ſeorſum ipſa abſqꝫ forma eſſe per ſe nõ eſt poſſibile, [ſed ⁊ hęc ſupponentibus non minus accidit impoſſibile conſideratũ autẽ eſt de his ⁊ in aliys.] de hoc ꝙ ſequuntur multa abſurda, ſuppoſitioni ſupponẽti indiuiduas magnitudines. dictum quippe eſt in tertio libro de cęlo. dixit quoque in 6° phyſici auditus. nec nõ in lib° inſcripto de lineis indiuiduis. quẽꝫ qdaꝫ Theophraſto attribuunt. nunc ṽo inquit dubitationes Democriti ſoluendę ſunt. quibus diuiſionẽ magnitudinũ in infinitũ deſtruit. Notandum igit̃ eſt ꝙ nunc nõ eſt ꝓpoſitum ei principaliter oſtẽdere non eſſe indiuiduas magnitudines. (naꝫ in dictis libris placitũ hoc ipſum ſeorſum vt impoſſe increpauit redarguitqꝫ.) ſed ſoluere inducẽtes indiuiduas magnitudines rationes. reſumit igit̃ rationẽ Democriti breui, ⁊ diſtinguit magis, ⁊ ſic redargutionem ſubiungit.

Omne igit̃ corpus ſenſibile diuiſibile eſſe ſm̃ quodcũqꝫ ſignũ, ⁊ indiuiſibile nullũ eſt abſurdum: hoc eniꝫ potentia diuiſibile, hoc vero actu eſt, eſſe autẽ ſimul omniquaqꝫ diuiſibile potẽtia ĩpoſſibile videbit̃ vtiqꝫ eſſe.

Com̃. 39. Proponit quidẽ breuibus dictã ꝓ plura dubitationẽ reſumere, vt ſic ſolutiones inducat. diſtinguit autẽ primũ quo pacto ad poſitũ ſermonẽ dicentẽ, corpus omniquaqꝫ diuiſibile eſſe ſequũtur abſurda prędicta. quo pacto ẽt intellectã nullũ abſurdũ ſequit̃. ⁊ merito hoc pacto diſtinguit, vt oſtẽdens in quo ſignificato omniquaqꝫ diuiſibilis abſurdũ ſequit̃. ⁊ ad hoc ſolutionem inducat. ſunt aũt vt per capita cõprehendẽs dicam quę ꝑ vniuerſaꝫ literã demõſtrãtur huiuſcemodi. duo ſunt ſignificata ſermonis dicẽtis omniquaqꝫ diuiſibile eſſe cõtinuũ. vnum quidẽ in quauis parte ipſum eſſe diuiſibile declarãs. hoc eſt nõ in aliqua quidẽ parte ſectionẽ recipe poſſe, in alia ṽo nõ poſſe. ſed indifferẽter vbiqꝫ nihil nãqꝫ eſt in cõtinuo qđ diuiſionẽ prohibeat. nam et ſi acta in hac particula prima ſectioneꝫ ſuſcepit, quę in altera parte potẽtia inerat diuiſio, ⁊ ſi nondũ facta nihil minus ante iaꝫ factã poterat fieri. ⁊ vt breuiter dicaꝫ in hoc ſignificato, omniquaqꝫ diuiſibile corpus dicitur qđ oẽs ſectiones recipere poteſt. ſed ita oẽs, vt ex oĩbus quãuis, nõ vt oẽs ſimul, ac ſi diceret quis oĩum diſciplinaꝝ hominẽ participẽ eſſe poſſe. non quia oẽs ſimul perfecte aſſequi põt, ſed qꝛ ex oĩbus quãuis recipere põt ⁊ nõ determinate hãc aut hanc. in hoc quideꝫ ſignificato nihil dicit abſurdũ ſequi. ſi qđ actu indiuiſibile eſt, oĩquaqꝫ diuiſibile ſuppoſuerimus, vt in quauis parte diuiſionẽ recipere poſſit. neqꝫ enim ad hoc ſignificatũ ſequit̃, omniquaqꝫ diuiſibilẽ eſſe magnitudineꝫ, ſꝫ ſic omniquaqꝫ dicẽti diuiſibilẽ vt ſimul omniquaqꝫ, hoc ãt eſt ſm̃ ſignificatũ oĩquaqꝫ diuiſibilis. ſ. ſimul oĩquaqꝫ diuiſibile eſſe corpus potentia qđ eſt impoſſibile. neqꝫ enim põt omniquaqꝫ actu ſimul diuiſuꝫ iri. cui autẽ actu ſuppoſito impoſſibile ſequit̃, id neqꝫ potẽtia oĩno erat prius. ꝙ autẽ impoſſe ſit aliquid ſimul eẽ actu omniquaqꝫ diuiſũꝫ illinc eſt manifeſtũ. ſi enim diuiſio in nota ⁊ puncto ſit non eſt aũt punctũ hẽrens puncto, ſed ſemper inter duo puncta ſumpta eſt media magnitudo, pculdubio impoſſibile eſt ſimul omniquaqꝫ diuiſibile eſſe. in hoc ergo ſignificato accipiens omniquaqꝫ diuiſibile Democritus, ad abſurdũ deducit ipſum ſermonẽ ⁊ rationẽ, dubitans aduerſus propriã opinionẽ non ipꝫ poſituꝫ redarguens. His ita dictis forte quis dubitauerit quo nã pacto dicimus magnitudineꝫ potentia in infinitũ eſſe diuiſibilẽ. inde enim ſumptuꝫ eſt ⁊ id qđ dicimus omniquaqꝫ diuiſibile, vt ⁊ in pręcedentibus diximus. ſi enim potentia in infinituꝫ diuiditur, poſſibile eſt ipſam diuiſam iri in infinitũ. qđ auteꝫ poſſibile eſt factũ iri, ſi ſupponat̃ in actũ exyſſe nõ eſt impoſſibile. inducemus ergo ĩfinituꝫ in actu qđ eſt abſurdũ. non ergo in infinitũ procedit continuoꝝ ſectio, ſed alicubi firmabit̃. erunt ergo indiuiduę magnitudines. Sꝫ eſt huius ſolutio dubitationis facilis. ſi ꝓdiuiſerimus id qđ ⁊ in phyſico auditu dictũ eſt. ꝙ quemadmodũ dieꝫ inſtare dicimus nõ qꝛ ſimul totus adeſt, ſed quia ſemper pars eius pręſens eſt. ⁊ certamen actu adeſſe dicimus, non qꝛ ſimul, ⁊ paleſtrã, ⁊ cęſtum, ⁊ ſtadiũ, ⁊ ſaltum, ⁊ cętera perfici, ſꝫ quia pars aliqua ipſius adeſt. vt verbi cã ſaltus aut paleſtra aut aliquid alioꝝ. ſic ⁊ magnitudinẽ in infinitum dicimus ſecari, non qꝛ poſſint infinita eius ſecta ſubſiſtentia ſimul facta iri, ſꝫ quia accipiunt̃ infinitoꝝ ſectoꝝ quędam ⁊ partes infinitũ, quę igitur ſumuntur ſemper ſecta ex diuiſione continui terminata ſunt, ſed quia quę ſumunt̃ iterũ diuidi poſſunt in infinitũ dicit̃ diuiſio fieri, quia non deficit vnqꝫ diuiſio, nec poteſt aliqua pars ſumi, quę diuiſionẽ recipere non poſſit, ſic ⁊ numeꝝ dicimus in infinitũ augeri, non qꝛ poſſit qđ auget̃ infinitũ actu factum iri, ſemper enim aſſumptus numerus finitus erit, ſed eo ꝙ nõ deficiat eius augmentũ, ſed eſſe eo qui ſumitur aliũ ampliorẽ accipere, ⁊ vt manifeſte determinantes dicamus, in infinitum quidẽ diuiſibilis magnitudo non eſt neqꝫ potentia, qꝛ non poteſt in infinita diuiſa iri. quia neqꝫ punctũ puncto hęrens eſſe cõtingit. ſemper enim duoꝝ punctoruꝫ media eſt magnitudo. eſt tamẽ in infinitũ diuiſibilis, qꝛ nunqꝫ potẽtia, deficit ſectio. ſic ergo ⁊ omniquaqꝫ diuiſibilẽ dicebamus magnitudinem, eo ꝙ poſſet in quauis parte diuiſa iri. ⁊ non eſſꝫ aliqua aſſumpta pars quę potẽtia eſſet indiuiſibilis. ob hoc eni promiſcue vbi vis diuiſioneꝫ poſſe factam iri, qꝛ nulla ſit pars potentia indiuiſibilis, ſed ſimul omniquaqꝫ eẽ diuiſibile ⁊ in infinita diuiſibile ambo ſunt falſa. nam ad illud quidẽ ſequit̃ in puncta magnitudineꝫ diuidi ⁊ ex punctis cõſtare. diuiſibili ṽo in infinita, ⁊ actu infinitum ſubſiſtere, qđ eſt abſurdum. nam ⁊ infinituꝫ vt id qđ fit, eſt. ſed vt ſubſiſtens, minime. Pręterea quoqꝫ in phyſica auſcultatione dixit ipſe non eſſe linum lino ꝯiũgere, totũ ⁊ vniuerſuꝫ infinito. nã totũ ⁊ vniuerſum perfectũ eſt, perfectum autẽ fineꝫ habet, infinitum ṽo finem non hꝫ, ⁊ totum quidẽ ⁊ vniuerſuꝫ eſt, cuius nulla partium eſt extra, infinitum autẽ eſt extra qđ eſt aliquid ſemper. non igitur eſt idẽ vniuerſum ⁊ infinituꝫ. quare quum dicamus omniquaqꝫ diuiſibile ipſa voce oſtendimus ꝙ nõ in infinitas dicemus magnitudines diuidi, ſed finitas, quũ rurſus quęlibet partium omniquaqꝫ diuiſibilis ſit. ſed videmur inquit quuꝫ dicamus omniquaqꝫ diuiſibile ita dicere omniquaqꝫ, vt nihil ſit perſit ex diuiſione † indiuiſibile. qđ eſt falſum. ⁊ contrarium illi qđ dicimus nos. in infinitum nãqꝫ diuiſibileꝫ dicimus eſſe magnitudinẽ, ⁊ hoc pacto omniquaqꝫ diuiſibilem, vt omnis ſumpta pars diuidi poſſit, ⁊ nunquam hoc deficiat, quare ſi hoc pacto diuiſa eſſet magnitudo

Forte legendum eſt diuiſibile.

gnitudo vt ceſſaret ſectio, eo ꝙ nihil ſupereſſet qđ poſſet diuiſuꝫ iri, non amplius eſſet in infinitū diuiſibilis. nā id qđ dicimus in infinitū nunq̃ deficit, quare ſi deficeret nō in infinitū, neqꝫ hoc pacto diquaqꝫ, vt ſemꝑ diuiſa pars diuidi poſſet, ꝉ omne igiẗ corpus ſenſibile ꝉ ſenſibile quidē dixit aut nāle, nō, ac ſi alia corpora non diuiſibilia ſint. nā ⁊ mathematicū huiuſcemodi eſt. ſed vt ꝯ hoc ſermonē habēs, aut ſenſibile dicit qđ actu eſt. qđ eni nō eſt actu, diuiſibile nō eſt. huiuſcemodi ꝟo eſt materia, ſm propriā rōnē, naꝫ ⁊ ipſa corpus eſt, ſed nō ſenſibile, ſed potentia corpus. proponens autē per capita Democriti dubitationem reſumere, ꝓmū diſtinguit ad qđ ſignificatū omniquaqꝫ diuiſibile, nō ſequiẗ abſurdū aliqđ. ⁊ ad qđ ſequunẗ quęcūqꝫ a Democrito abſurda cōcluſa ſunt. ⁊ dicit qđ dicere quidē diquaqꝫ diuiſibile, qđ in quouis puncto pōt diuiſum iri, ⁊ ſi nondū diuiſum ſit, verū eſt, ⁊ nullū hꝫ abſurdū ſequens. naꝫ ⁊ qđ actu indiuiſibile eſt, poſſibile eſt, ita dicere diquaqꝫ diuiſibile. nā eo ꝙ poſſit in cōtinuo vbi vis punctū ſumi, manifeſtū ꝙ ⁊ diuiſio erit in quauis parte cōtinui. dicere ꝟo omniquaqꝫ diuiſibile vt ſimul omniquaqꝫ poſſit diuiſum iri, abſurdū eſt. quo pacto aūt ⁊ ꝑꝑ quid abſurdū rurſus apponit, reſumens Democriti dubitationē, ⁊ tūc poſterius ſolutionē infert, dicens, obratiocinari Democritū non redarguentē ſermonē dicenteꝫ omniquaqꝫ diuiſibilē magnitudinē, ſed ſignatū qđdaꝫ diquaqꝫ diuiſibilis qđ ſumiẗ iuxta illius opinioneꝫ.

Com. 45. ℂ Si enim poſſibile, ⁊ ſi fiat, nō vt ſint ſimul ambo actu indiuiſibile, ⁊ diuiſum, ſed diuiſum ſm qđcunqꝫ punctum. nihil igitur erit reliquū, ⁊ in incorporeū corruptuꝫ corpus, ⁊ ſi fiat rurſus, vel ex pūctis, vel omnino ex nihilo, ⁊ hoc quomodo poſſibile?

Com. 40. ℂ Illud inquit abſurdū eſt dicere diquaqꝫ diuiſibile ſimul eſſe potētia, ſi enim eſt poſſe, ⁊ actu vtiqꝫ factū fuerit. hoc enim apertiſſime abſurdūꝫ eſt ⁊ rōne non indigens, idem ſupponere ſimul ⁊ indiuiſibile ⁊ diuiſum. ſꝫ hoc inquit, eſt qđ dico, ꝙ ſi potētia ſimul diquaqꝫ diuiſibile eſt, ad actū vtiqꝫ etiaꝫ exiuerit quīqꝫ vt ipm ſit in pūcta diuiſum. hoc enīꝫ ſignificat in quouis puncto diuiſuꝫ. quot ꝟo ſequunẗ abſurda ad ſuppoſitionē hanc, in puncta diuiſaꝫ magnitudinē cōſequēter ſubiungit reſumēs Democriti dubitationē, ſunt autē abſurda quęcūqꝫ ⁊ a ꝑncipio dicta ſunt, ſi enīꝫ ingt ſuppoſitū fuerit diquaqꝫ ſimul diuiſuꝫ nihil ſupererit, ſꝫ aut in incorporeū, corpꝰ corrūpeẗ. ⁊ in pūcta, aut in nihil, ⁊ qm̄ in quę diuidiẗ aliqđ ex his ēt cōponiẗ. infert ꝙ ſi quideꝫ ſit in incorporea hoc eſt in pūcta diuiſuꝫ, erit etiā ex punctis conſtans. ſi autem in nihil, erit ex nihilo.

ℂ At ꝟo ꝙ diuidatur in ſeparabiles, ⁊ ſemꝑ in minores magnitudines, ⁊ in diſtantes ⁊ ſeparatas manifeſtum eſt.

Com. 41. ℂ Quum deduxit ad incōueniens ſermonē dicentem, diquaqꝫ ſimul diuiſuꝫ iri corpus, oſtendendo ſequi ad hoc, ex pūctis aut ex nullo cōſtare magnitudines, nunc ex euidentia ſumit vt de Democrito ſermoneꝫ faciens ꝙ diuiſio ſemper in ſeparabilia, hoc eſt in ſubſiſtentes ſit magnitudines. nam ⁊ ſi ſemper in minora magnitudine ſegmēta ſit diuiſio, tñ in ſubſiſtentia ⁊ quę per ſe ſubſiſtere poſſunt. ſi aūt hoc eſt manifeſtū apertiſſimū eſt, ꝙ nō ſimul infinita quīqꝫ ſint diuiſa, neqꝫ in infinitum diuiſio, qꝛ non ſint infinitę ſeparabiles partes infinitis magnitudinibus. ſemper ꝟo non ſignificat in his id qđ dicimus in infinitū. eſt enim vt a Democrito ſermo cōcludēte ea quę dicta ſunt. ſed ſemꝑ in minora diuidiẗ inquit vſqꝫ ad hoc, vt in ſequentibus dicit quouſqꝫ diuiſio ad indiuiſibilia perueniat.

ℂ Neqꝫ itaqꝫ ſucceſſiue diuidenti erit infinita in minutas partes ſectio, neqꝫ ſimul poſſibile eſt diuiſum eſſe ſm omne punctum, non enim poſſibile, ſed quoddātenus. neceſſe igitur indiuiſibiles ineſſe magnitudines inuiſibiles. pręſertim ſiquidem ⁊ generatio erit ⁊ corruptio, hęc quidem diſgregatione, illa ꝟo congregatione. Ratio igitur quę cogere videtur eſſe indiuiſibiles magnitudines hęc eſt.

Com. 42. ℂ Quare hoc ſit impoſſibile prius dictum eſt. ſi enim ſic diuiſum fuerit, ſiue ſimul, ſiue ⁊ ſucceſſiue in puncta diuidetur ⁊ erit ex punctis. hoc autem eſt impoſſibile. quū autēꝫ impoſſibile ſit ſm quodlibet punctum diuiſum iri corpus, non erit in infinitum ſectio. ſi enim in puncta diuideretur, hoc merito accideret eo ꝙ infinita ſint potentia in magnitudine puncta. quum igitur non procedat in infinitum diuiſio neqꝫ in ipſa pūcta ſit, relinquitur ſtare alicubi diuiſionem, ⁊ ſupereſſe indiuidua corpora, quę amplius ſecari non poſſint, quare neceſſe eſt indiuiduas magnitudines ineſſe inuiſibiles. ſi quidem eſt generatio ⁊ corruptio, hęc quideꝫ diſgregatione, illa ꝟo congregatione: obſcurius aūt verba ſunt prolata. videbitur enim dicere ꝙ ſiquidem eſt generatio ⁊ corruptio, hęc quidem diſgregatione, illa ꝟo congregatione, neceſſe eſt ⁊ indiuiduas eſſe magnitudines. ſed econuerſo oportet ex indiuiduis probare ꝙ per cōgregationem eſt generatio. nam indiuiduis ſuppoſitis magnitudinibus eſt per congregationeꝫ generatio. per congregationem autem exiſtente generatione. non neceſſe eſt indiuiduas ſupponere magnitudines, at ꝟo ꝙ ⁊ indiuiduę magnitudines ſint videtur Democritica ratio demonſtraſſe. non tamē ꝙ per congregationē ſit generatio, quare ex hoc ꝙ ſint atoma ſyllogiçare oportet ꝙ eſt generatio per congregationē, non econuerſo, vt vidētur verba demōſtrare. oportet ergo ſimplicius accipere verba ſic dicentē. neceſſe eſt ergo indiuiduas magnitudines eſſe. ⁊ ſuppūctuantē hic, vt ex alio ſit dicere ꝑncipia. ſi ergo eſt generatio ⁊ corruptio, hęc quidem per congregationē erit, illa ꝟo per ſegregationeꝫ. aut hoc modo. neceſſe eſt ergo indiuiduas magnitudines eſſe, ex quibus ſi quidem eſt generatio ⁊ corruptio qđ eſt manifeſtum, hęc quidem per diſgregationē erit, illa ꝟo ꝑ congregationem. inuiſibiles autem dixit indiuiduas magnitudines vt effugiat redargutionem quę eſt ex ſenſu. nulla enim apparentium magnitudinū indiuiſibilis eſt. inuiſibilia igitur nobis ob paruitateꝫ dixit eſſe atoma. ⁊ nihil quidem mirandūꝫ eſt eſſe quidē, ſed ob paruitatem nō videri, quemadmoduꝫ ⁊ in aere puluerulenta ramenta, prius quidem nobis inuiſibilia exiſtentia, poſtq̃ ꝟo radius per feneſtrā ingreſſus fuerit viſibilia in eo ob ſplendorem luminis fiunt.

ℂ Ꝙ autem latet obratiocinans, ⁊ quemadmoduꝫ latet dicamus, quoniā enim non eſt punctum puncto hęrens, eo ꝙ omniquaqꝫ ſit diuiſibile, eſt quidem vt ineſt magnitudi

nibus, eſt autem vt non, videtur autẽ cum hoc poſitum fuerit ꝛ vbiqȝ ꝛ omniquaqȝ punctum eſſe, vt neceſſarium ſit diuiſaȝ eſſe magnitudinem ad nihil, omniquaqȝ enim eſſe punctum, quare vel ex tactibus vel ex punctis eſſe.

Com. 43. ¶ Quum poſuit cõſtructionem rationis inducentis in/diuiduas magnitudines ꝛ demonſtrauit in quo ſignifi/cato omniquaqȝ diuiſibilis ſequunt̃ deducta abſurda, deinceps affert ſolutiones dubitationi refellens obra/tiocinationẽ tanꝙ̃ ſm quandam propriam expoſitio/nem eius qđ dicimus in infinitum diuiſibile proceden/tem. ꝛ rurſus verbi huius, omniquaqȝ diuiſibile diuer/ſum ſignificatum exponit. ꝛ dicit ꝙ hoc quidem ſignifi/catorum impoſſibile eſt conſtare, alterum ꝟo poſſibi/le. nã omniquaqȝ diuiſibile vno quideȝ modo licet ma/gnitudinibus ineſſe, altero ꝟo non licet. non ineſt qđẽ vt Democritus intelligens ad abſurdum rationeȝ de/duxit, ꝛ ſimul omniquaqȝ diuiſibile eſſe hoc impoſſibi/le eſt. quia inquit non eſt punctuȝ puncto hęrens, ſumit enim hoc Ariſto. vt manifeſtum. nam ꝛ a Democriti/cis concedebatur. ad hoc igitur vt abſurdum rationem deducebant. Si aũt quis etiã huius cauſaȝ quęrit huius .ſ. ꝙ eſt non eſſe pũctũ pũcto hęrẽs in cõtinuo neqȝ om/nino ex punctis cõſtare magnitudinẽ. Dicendum ꝛ ad ipſum ꝙ neceſſe eſt puncta ex quibus conſtare magni/tudineȝ ſuppoſitio habet, aut quę in magnitudine ſe cõ/ſequi mutuo ſuppoſuimus, aut a ſe diſtare, aut ſm qđ diſtare, ſm quid ꝟo ſe tãgere, aut ſeipſa ſm ſe tota mu/tuo tãgere. ſi quidẽ igitur diſtabunt a ſe mutuo. nõ am/plius ſimul hęrentia erũt, neqȝ facient magnitudinem. ſi autem in aliquo diſtabũt ꝛ in aliquo ſe tangẽt, partes habebunt, ſed ſupponit̃ impartibilia eſſe puncta: ſi aũt ſm ſe tota ſeipſa mutuo tangent, duo puncta ſibi ipſis mutuo coaptabuntur. ſi autẽ duo ꝛ omnia. omnibus au/teȝ mutuo coaptatis ex quibus conſtare videt̃ magni/tudo erit vniuerſa magnitudo punctum vnum. impoſ/ſibile eſt ergo punctum puncto hęrere. hoc aũt inducit illis qui ita ſimul omniquaqȝ diuiſibilẽ magnitudinem ſupponit, vt nulla relinquatur particula ex diuiſione q̃ ꝛ ipſa diuidi non poſſit. non enim hęret punctum pun/cto, vt oſtenſum eſt. ſed omnino inter duo puncta eſt magnitudo. quapropter hoc pacto nõ erit omniquaqȝ diuiſibilis magnitudo, ſequentur nãqȝ prędicta abſur/da. quo igitur pacto ꝛ ꝓpter quid inerit omniquaqȝ di/uiſibile continuo, qꝛ vbiqȝ in cõtinuo eſt potentia pun/ctum. ſi auteȝ vbiqȝ in continuo poſſibile eſt punctum ſumere, poſſibile eſt ꝛ vbiqȝ in continuo diuiſionẽ fie/ri. ꝛ hoc pacto omniquaqȝ diuiſibilis recte dicta fuerit magnitudo. eo ꝙ vbiqȝ poſſit diuiſa iri.

¶ Id auteȝ eſt vt exiſtit omniquaqȝ, quoniã vnum vbiqȝ eſt, ꝛ omnia vt vnumquodqȝ, plura autẽ vno non ſunt, conſequenter eniȝ non ſunt, quare non omniquaqȝ, ſi enim ſm medium diuiſibile eſt, ꝛ ſm hęrens punctum diuiſibile erit.

Com. 44 ¶ Hoc eſt quã ſecuerit quis vnam ſectionem põt hanc vbi vis feciſſe. vnaȝ autẽ dixit, quia non aliam poſſibi/le eſt cõſequẽter accipere: ꝛ omnes poſſibile eſt ſectio/nes feciſſe non vt omnes ſimul, ſed vt omniuȝ quãuis. ꝛ hoc eſt illud. oẽs vt vnaquęqȝ hoc eſt non hanc ma/gis ꝙ̃ illam: ſed vt hãc aliquam ſic ꝛ omnes. vnãquãqȝ aũt omnium eodẽ modo poſſibile eſt factam iri, naȝ ꝛ homo eodem modo cuiuſqȝ omnium diſciplinarũ eſt ſuſceptiuus: plures vna .ſ. cõſequẽter. hoc enim oſtẽdit qđ inducit̃ [non ſunt,] illi ꝟo [non oĩquaqȝ] addẽduȝ eſt ſimul. non enim ſimul oĩquaqȝ diuiſibilis eſt, ſi eniȝ in medio diuiſibilis, ꝛ ſm hęrens punctuȝ erit diuiſibi/lis, ꝛ eſt probatio eiꝰ qđ non ſit ſic omniquaqȝ diuiſibi/lis vt nihil ſuperſit diuiſibile. defectuoſe autẽ verba di/cta ſunt. ſȝ ſit vtiqȝ ſimul manifeſtus ꝛ perfectus ſermo ita dicentibus. ſi ſimul omniquaqȝ diuiſibile eſſet con/tinuũ, ita vt nihil ſupereſſet ipſius diuiſibile in medio, aut quouis alio modo diuiſa, diuideretur vtiqȝ ꝛ in he/rẽti puncto. ꝛ qđ reſiduũ eſt conſequens erat inducere. hoc autem eſt impoſſibile. ipſe ꝟo quaȝ non ſubiunxit ꝙ eſſȝ impoſſibile, ꝓpter quid impoſſibile eſt in hęrẽti puncto diuiſum iri cõſequenter apponit dicens.

¶ Non enim eſt hęrens ſignũ ſigno, vel punctũ pũcto, hoc aũt eſt diuiſio vel cõpoſitio. Com. 45.

¶ Hoc eſt ſupponere pũcto punctum herens eſſe nihil aliud eſt dicere ꝙ̃ ꝙ magnitudo diuiſio ſolum eſt ꝛ cõ/poſitio. nõ aũt ꝙ in magnitudĩes diuidat̃, aut ꝙ ex ma/gnitudinibus cõſtet. poſſes aũt ꝛ ſic intelligere ꝟba vt ad ꝓxime dicta. non .n. poſſẽ eſt inquit oĩquaqȝ diuiſibi/le eẽ ſimul. ꝓp qđ: qꝛ nõ eſt ꝯñs punctũ pũcto. hoc autẽ pũctũ, ꝛ ſm hoc punctũ eſt diuiſio ꝛ ꝯpoſitio magnitu/dinũ. ꝛ clarũ ꝙ ſi non ſint hęc cõſequẽter .ſ. puncta non vtiqȝ ſimul omniquaqȝ diuiſa fuerit.

¶ Quare eſt ꝛ congregatio ꝛ diſgregatio, ſed neqȝ in atoma, ꝛ ex atomis (multa enim abſurda) neqȝ ſic, nec omniquaqȝ diuiſionẽ factam eſſe, ſi enim erat hęrens punctũ puncto, hoc vtiqȝ erat, ſed in parua ꝛ minora ẽ, ꝛ congregatio ex minoribus eſt. Com. 46.

¶ Ex dictis igit̃ manifeſtũ eſt ꝙ erit ꝛ cõgregatio quãuis non ſint indiuiduę magnitudines. oſtẽdit enim ꝙ ꝛ cõ/gregant̃ magnitudines ꝛ diſgregant̃. non eſt autẽ neceſ/ſe quũ ſit ꝯgregatio ꝛ diſgregatio ob hoc iam indiuiduas eẽ magnitudines. neqȝ ſi ẽ ꝯgregatio ꝛ diſgregatio, erit ꝛ oĩquaqȝ diuiſibilis magnitudo, vt in puncta deſinat, aut nihil, ſȝ eſt ꝯgregatio ex minoribus in maiores ſem/per, ꝛ diſgregatio, ex maioribꝰ magnitudinibꝰ in mino/res, ſed neqȝ in indiuiduas, neqȝ ex indiuiduis. multa enim abſurda ſunt indiuiduis ſuppoſitis, alteratio eniȝ proprie ſimul ꝛ continuitas ꝛ compaſſibilitas auferet̃.

¶ Sed non ſimplex ꝛ perfecta generatio cõgregatione ꝛ diſgregatiõe determinatę ſũt, vt quidaȝ dñt, in continuo ꝟo mutationem alterationem: ſed hoc eſt in quo errant omnia, eſt enim generatio ſimplex ꝛ corruptio non congregatione ꝛ diſgregatione, ſed cuȝ mutatum fuerit ex hoc in hoc, ij vero opinãtur alterationem eſſe omnẽ talem mutationem. hoc autem differt. Tex. c. 10.

¶ Eſſe quidem congregationem ꝛ diſgregationem quũ ſit manifeſtum permittit. non tamen generationeȝ quę proprie dicitur ſola congregatione fieri concedit vt di/cunt quidã ponẽtes generationẽ quidẽ ꝛ corruptioneȝ ꝯgregationẽ eſſe ꝛ diſgregationẽ, alterationẽ ꝟo conti/nui mutationẽ. nã ſm omnẽ modũ errant qui ſic deter/minãt, neqȝ enim oĩs cõtinui mutatio eſt alteratio. ſed Com. 47.

contingit

cõtingit ipſaȝ eſſe generationẽ.etenim aqua in aerem,⁊ plũbuȝ in ceruſam trãſmutat̃,quũ ſint continua abſqȝ congregatione/aut diſgregatione.ſed neqȝ ad diſgregationẽ ⁊ ꝯgregationẽ oĩno ſeqt̃ generatio ⁊ corruptio. ſi eni diſgregaueris plũbũ ad tenuia ⁊ minutas partes incidẽs ⁊ rurſus cõflans cõgregaueris/neqȝ generationem/neqȝ corruptioneȝ feciſti. quę ſit igit̃ generatio ⁊ quę alteratio conſequenter docet.

℄ In ſubiecto enim hoc quidẽ eſt ſm rationem,hoc ꝟo ſm materiã. cum igitur in his fuerit tranſmutatio generatio erit vel corruptio,cum autem in paſſionibus ⁊ ſm accidens alteratio.

Com. 48. ℄ Amplius inqt in vnoquoqȝ hoc qdẽ eſt ſm formaȝ, illud ꝟo ſm mãȝ.quũ igit̃ ſm hęc eſt facta mutatio generatio eſt id nõ alteratio. circa hęc autem ſit mutatio qñ mã panẽs aliqd ⁊ abijciẽs priorẽ formã in aliã mutata fuerit,mutatio ſm hęc gñatio eſt ⁊ corruptio.ſi autem his manentibus ſm aliquod accidentiuȝ facta fuerit mutatio/alteratio eſt huiuſcemodi.

℄ Diſgregata autem ⁊ congregata facilius corruptibilia fiunt, ſi enim aqua in minores aquulas diuiſa fuerit citius aer fit,ſi autem congregata fuerit tardius. magis autem erit manifeſtum in his quę poſterius. nunc autem intantum determinatuȝ ſit,ꝙ impoſſibile eſt generationẽ eſſe congregationem, qualem quidam dicunt.

Com. 49. ℄ Nõ eſt quidẽ inquit generatio idẽ congregationi nec diſgregationi corruptio,cõferũt tñ gñatiõi ⁊ corruptioni.nã effuſa aqua ⁊ diſgregata citius fit aer. vt ſi qs ſup mẽſaȝ effundat paucã aquã.ſic eniȝ facilius patiens fit. aer quoqȝ cõgregatus atqȝ cõpactus facilius aqua fit, id aũt qualẽ dicunt quidã [hoc eſt ex atomis. in ſequẽtibus quoqȝ dicet nullo mõ cõgregationẽ eẽ gñoneȝ.

Tex.c.11. ℄ His autem determinatis primo conſiderandum.

Com.50. ℄ Redargutis Democriti rõnibus qbus eẽ indiuidua corpora ſyllogiçabat,oſtẽſoqȝ ꝙ nõ eſt neceſſe per cõgregationẽ ⁊ diſgregationẽ fieri gñationẽ ⁊ corruptionẽ,⁊ ꝙ hoc ſublato nõ erit idẽ generatio ⁊ alteratio,de his eniȝ oĩbus propoſuerat quęrere,ad hęc ꝯñter dicit opus eſſe quęrere ſi oĩno eſt ſimplex generatio. hoc eſt vtrũ poſſibile ſit generationẽ eſſe ſubſtantię an nõ.naȝ generationẽ quę ꝓprie dicit̃ ⁊ abſqȝ additione aliqua hanc ſimpl̃r eſſe generationẽ dicit. verum igitur eſt inquit ſubſtantię generatio ? aut nihil fit ſm ſubſtantiaȝ. neqȝ eſt ſubſtantię generatio/neqȝ corruptio,ſed ſoluȝ ſubſtãtijs accidentia generantur,quę neqȝ dicunt̃ ſimpliciter fieri,ſed cũ additione.ſic eniȝ ⁊ ex laborante ſanum fit ⁊ ex paruo magnũ.nam in his omnibus ſubiectę alicui ſubſtãtię accidẽtia aliqua adueniũt ⁊ recedũt. quęrit igit̃ vt dixi a ꝓn° nunqd accidentiũ ſolũ ſit generatio ⁊ corruptio.ſubę ꝟo nullo mõ.volentẽ eniȝ docere quo pacto fit generatio ⁊ corruptio,opȝ prius oſtendere an ſit oĩno generatio.ſtultũ eſt eniȝ priore ignorato ad doctrinã ſcḃi accedere.vt ſi qs imortale noſtrum eſſe corpus ꝓbare pollicitus eſſet niſi prius oſtendiſſet an ſit oĩno imortalitatis ſuſceptiuũ.ſic igitur ⁊ hic antequã doceat,quo pacto ſubſtãtiarũ generatio ⁊ corruptio fit.dubitat primo an ſit oĩno ſubſtãtię generatio volens aũt nos firmiores facere ⁊ nõ vtrũqȝ inexaminate admittere ea quę dĩr. tentat prius auferre generationẽ quibuſdã ꝓbabilibus rationibus.ꝙ nõ eſt oſtẽdere tẽtãs. deinde dubitationẽ ſoluens ex ipſa ſolutione,in alterã de generatione incidit dubitationẽ.deinde tertiã apponens dubitationem ⁊ quęrens,vnde non deficit generatio ex ſolutione tertię dubitationis ẽt ſecũdaȝ ſoluit. quęrit ergo a ꝓn° ſi eſt oĩno ſubę generatio, hȝ enim dubitationeȝ.ſi enim eſt ſimpl̃r entis generatio,qñ oẽ qḋ fit,ex nõ tali fit,ſubſtantię igit̃ generatio (nam hoc eſt ſimpl̃r gñatio)ex nõ ente ſimpl̃r erit.quũ aũt ipm ſimpliciter duo ſignificet,aut primũ in vnoquoqȝ prędicamẽto,hoc eſt vle ⁊ cõe genus ex prędicamento,aut cõe ⁊ vle oĩb° ꝑdicamẽtis,quũ dicamus qḋ ſimpl̃r fit,hoc eſt ſubſtantiã,ex ſimpl̃r non ente fieri,aut ex nõ ſubſtãtia ſignificamus,hoc eſt ex aliquo nõ reducto ad gen° ſubſtantię,aut ex oĩo non ente.ſi igit̃ ex non ſuba dicat quis quę ſimpl̃r fiunt fieri:manifeſtũ ꝙ ſi non eſt ſuba neqȝ quale erit/neqȝ quãtũ/neqȝ ꝑdicamentoꝝ alioꝝ aliqḋ,neqȝ eniȝ põt aliqḋ alioꝝ extra ſubſtãtiã ſubſiſtere.nihil igit̃ erit ex quo eſt ſubſtãtię generatio,ſi autem ſimpl̃r non ens dicas qḋ pariter de oĩbus prędicamentis negat̃ ex quo eſt ſubſtãtię gñ0, erit rurſus ex omnino nõ ente ſubſtãtię generatio.quare ſm vtrũqȝ ſignificatoꝝ ſimpl̃r nõ entis idẽ ſequetur abſurdũ.ſed oĩno nõ ens/nec dicibile eſt/nec opinabile, vt Plato dicit in Sophiſta.ſiue eni dicibile eẽt ſiue opinabile, ſiue i imaginatiõe ſubſiſteret ſolũ, vt ſcylla. ꝟ.g. aut hircocerũ°. nõ eſſȝ oĩno nõ ens.eẽt.n.dicibile aut opiabile aut imaginabile.ex tali ḡ nõ ente q̃ pacto vtiqȝ factũ aliqd fuerit.vñ ⁊ cõis nãliũ facta eſt opĩo nihil ex oĩno nõ ente fieri.quã ſic dubitauit,ſoluit dicẽs ꝙ id ex quo fit ſimpl̃r qḋ fit,eſt qdẽ quodãmõ ſimpl̃r non ens. ⁊ eſt quodãmõ ſimpl̃r ens,inuẽs mãm,hęc.n.eſt qdẽ quodãmõ ſimpl̃r ens,quodãmõ ꝟo ſimpl̃r non ens.nã quatenus actu nihil eſt,ſimpl̃r nõ ens eſt.q̃tenus autẽ po° oĩa eſt ipſa mã eſt ſimpl̃r ens.⁊ hoc mõ generatio ex ente.quũ autem dico actu ens qḋ eſt in exiſtẽtia intelligendũ eſt. qm ⁊ mã,potẽtia alia exiſtẽs actu eſt mã.ſi enim ẽt mã eſſet potẽtia nõ eſſet vtiqȝ mã.ſic quũ ſoluit hanc dubitationẽ ex ſolutione gñat aliã dubitationẽ, qm eniȝ inquit ſubę gñationẽ dicebam° ex potẽtia qdẽ ſuba actu ꝟo nõ ſuba eſſe,q̃rẽdũ eſt,qḋ eſt po° ſuba,nunqd participet actu aliquo eoꝝ ꝑdicamẽtoꝝ,aut nullo.ſi igit̃ participat erũt ſeorſuȝ paſſiones.hoc eſt ꝙ ſe potẽtes actu ſubſiſtere extra ſubaȝ actualẽ.ſi aũt nullo participãt,erit aliqd ſubſiſtẽs qḋ nihil eſt ſm actuȝ. hoc eſt erit mã q̃ in formis eſt ipſa ſm ſe actu ſubſiſtẽs,qḋ eſt abſurdũ.ſic quũ quęſiuit ⁊ ad dubitationẽ ſermonẽ deduxit anteq̃ ſolutionẽ dicat adnectit aliã dubitationẽ, qḋ ſępe cõſueuit facere ⁊ per ſolutionẽ ſcḋę dubitationis ſoluit ẽt ꝓorẽ.

℄ Eſt autẽ ſecũda dubitatio talis. vñ nunq̃ȝ deficit generatio.ſi eniȝ inqt qḋ corrũpit̃ in nõ ens cedit quo nõ pacto iã pridẽ cõſumptis ⁊ exhauſtis entibus nõ ceſſauit gñatio:eſt eniȝ oſtenſum in phyſica ꝙ corpora oĩa ⁊ magnitudine ⁊ numero finita ſunt.ſi igit̃ qḋ corrũpitur accedit ad oĩno nõ ens opus eſt in infinito tpe defecere vniuerſum.quę eſt igitur ꝯtinue ſeriei cauſa.cũm aũt quęrit eã quę eſt vt mã.quę ſit materia eoꝝ q̃ generãtur per quã nũquaȝ deficit generatio,an qꝛ inquit qḋ corrũpit̃ nõ accedit in non ens omnino.ſed huius corruptio eſt alterius gñatio.Inde aũt ⁊ prioris dubitationis habes ſolõnẽ.ſi eni ⁊ alterius gñatio eſt alteri° corruptio,⁊ alteri° corruptio ẽ alterius gñatio. ꝓculdubio nõ cogimur actu hoc eſt ſubſiſtẽtẽ mãȝ ſupponere abſqȝ

di forma.ſemꝑ eni cōpꝛ̄hēnia ab aliqua forma abycit quidē pꝛiorē formā ⁊ tranſmutat̄ in alterā.⁊ fit gdē corruptio pꝛioris,gñatio aūt ſupuenientis.quare qđ ſubſiſtit ⁊ in exiſtētia eſt,formatū eſt ⁊ cōpoſitū ex mā ⁊ forma ꝙ quideȝ non ſubycit̄ gñationi ⁊ corruptioni,mutatio eniȝ nō eſt circa cōpoſitum ex vtroqȝ,ſed mā ſola eſt informis.ideo merito ſubſtātię generationē ex mā quę potētia eſt ſubſtantia dicimus eſſe,⁊ qđ ſimplr̄ fit, ex ſimplr̄ non ente,nā vt ex ſubiecto ipſa mā eſt ipſius ſubē generatio.his ita p̄cōſideratis lr̄az percurramus.

℃ Utrum eſt aliquid qđ generatur ſimpliciter ⁊ corrumpitur,aut pꝛopꝛie quidē nihil, ſemper autem ex quodā,⁊ quiddā.dico autem vt ex laboꝛante ſanuȝ ⁊ laboꝛās ex ſano, vel paruum ex magno,⁊ magnuȝ ex paruo, ⁊ alia omnia hoc modo.

Com.51. ℃ Dictū eſt ⁊ pꝛius ꝙ id qđ ſimplr̄ gñat̄ dicit id qđ ſm ſubſtantiā.qđ eniȝ ſm ſubſtantiaȝ generat̄ abſqȝ additione ſimplr̄ dicimus eſſe generatū,nā genitus fuit hō, ⁊ genitus fuit equus.qđ eſt autē quod generat̄ ſm accidens.non eniȝ abſqȝ additione pꝛoferimus accidentiū generationē.quū eniȝ ſi ita accidat, trāſmutet̄ hō in coloꝛe non dicimus hoīeȝ eſſe generatū,qꝛ generatuȝ eſſe ſimplr̄ ⁊ abſqȝ additione mutationē ſm ſubſtantiaȝ ſignificat,ſed dicimus ipſuȝ factū eſſe qđ,aut album,exēplicā,aut nigrū.nā additio dūaȝ oſtendit.vt hō factus eſt albus.ſocrates factus eſt muſicus.oſtēdens autem qđ apud ipſuȝ ſignificet ex aliquo ⁊ aliqđ ſubiungit illud.ex laboꝛāte ſanū,⁊ laboꝛāā ex ſano.quare ſi ex aliquo ⁊ aliqđ accidētalē ſignificat gñonē,manifeſtū eſt id qđ ſimplr̄ generat̄ id qđ eſt ſm ſubſtātiā ſignificare, nam generatio quę eſt ſm accidens ei quę eſt ſm ſubſtantiam opponitur.

℃ Si nāqȝ ſimpliciter erit generatio, ſimpliciter vtiqȝ aliqđ ex nō ente generabit̄,quare verum fuerit dicere,ꝙ ineſt quibuſdam nō ens,quędā enim generatio ex non ente quodam vt ex non albo,vel ex non pulchꝛo,ſimplex ꝟo ex ſimpliciter non ente.

Com.52. ℃ Dubitationē exponit ob quaȝ merito aliquis fuerit ſuſpicatus nō eſſe generationē ſimplr̄.conſtructio autē dubitatōis huiuſcemodi eſt.ſi qđ generat̄ ex aliquo generat̄,ex aliquo aūt non tali.oē enim qđ generat̄,ex nō tali generat̄,albū ex nō albo,⁊ calidū ex nō calido, ⁊ vt ſimplr̄ dicā ſi vnūqđqȝ ex ꝓpꝛia negatione fit manifeſtū eſt,⁊ qđ ſimplr̄ fit ex pꝛopꝛia negatione fieri. hō eſt ex ſimplr̄ non ente.ſi aūt hoc,eſt igit̄ ſimplr̄ nō ens ⁊ ſubſiſtit.hoc enim ſignificat illud(ineſt aliquibus nō ens.)hoc eſt ineſt aliquibus ſimpliciter nō ens. ac ſi qs dicat ineſt homini non animal eſſe.

℃ Ipſum autem ſimpliciter,aut pꝛimum ſignificat in vnoquoqȝ entis pꝛędicamento, aut vniuerſale ⁊ omnia continens. ſi igitur pꝛimuȝ,ſubſtantię erit generatio ex nō ſubſtantia,cui ꝟo non ineſt ſubſtātia,neqȝ hoc, manifeſtum ꝙ neqȝ alioꝛum p̄dicamentoꝝ nullum,vt neqȝ quale,neqȝ quantum,neqȝ vbi ſeparabiles eniȝ eſſent paſſiones a ſubſtantyſ,ſi ꝟo non ens omnino,negatio erit vniuerſaliter omnium. quare ex nihilo neceſſe eſt fieri ꝙ fit.

℃ Ipſ ſimplr̄ ingt nō ens in vnoquoqȝ p̄dicamēto ⁊ qđ ex ſimplr̄ nō ente fit,aut ſimplr̄ di nō eſſe,eo ꝙ nō fit ex illo p̄dto ſub quo locat̄ id qđ generat̄. vt in q̄litate ſimplr̄ nō ens eſt qđ nō ſub qualitate reducit̄. p̄m̄.n. in ſingulis p̄dicamētis eſt oſtēſiuū gñis ſupremi. pmū eni eſt in vnoquoqȝ p̄dicamēto ipſuȝ gñaliſſimū.albi qdeȝ coloꝛ.coloꝛis aūt paſſio,paſſionis aūt ipſ quale,qđ eſt p̄m̄ in hō p̄dicamēto.ſimplr̄ g̃ nō ens in q̄litate eſt nō q̄le,⁊ qđ ex ſimplr̄ nō ente fit illud eſt qđ ex quali nō fit. nō eniȝ qđ ex nō albo fit albū ex ſimplr̄ nō ente fit. nō eniȝ eſt pꝛimū ipm albū in qualitate,ſed ex aliquo non ente.oīa eniȝ ſunt ſub p̄ aliquo. hō eſt igit̄ vnū ſignatuȝ ipſi⁹ verbi ſimplr̄ qđ ſignauit ꝑ p̄m̄ in ſingulis p̄dicamētis.alteꝝ aūt ſignatū qđ oīno non eſt ⁊ eſt negatio vlis entiuȝ,qđ ſignificauit dicēs vlr̄. hęc igit̄ duo ſignata ēt in ſuba ꝯſiderabunt̄. nā ſimplr̄ nō ens i ſuba aut eſt id qđ nō reducit̄ ad ſubſtantiā,aūt qđ oīno nō eſt.⁊ qđ fit ex ſimplr̄ nō ente,aut eſt id qđ eſt ex nō ſuba.neqȝ eniȝ ſi hō ex nō hoīe iaȝ ex ſimplr̄ nō ente. nō eniȝ eſt p̄m̄ in ſuba hō.hoc eſt qđ ex oīno nō ente.oſtēdit autem ꝙ in vtroqȝ ſignato ſequet̄ abſurdū ad illud dictū.quo dī id qđ ſimplr̄ ⁊ ſm ſubaȝ fit ex ſimplr̄ nō ente dicere fieri. ſi eniȝ ſimplr̄ p̄m̄ genus ſignat,erit vtiqȝ ſubē gñatio ex nō ſuba.ſi aūt non eſt ſuba neqȝ alioꝝ aliqđ erit p̄dicamētoꝝ.qꝛ in ſuba alia hñt exiſtēdā. ſi aūt neqȝ ſuba eſt neqȝ alioꝝ aliqđ nihil erit oīno.ſubē igit̄ generatio ex oīno nō ente erit.qđ eſt abſurdū.idem aūt ſequet̄ abſurdū ēt ſi ſimplr̄ negationē entiuȝ ſignificet,erit enim rurſus ſubē gñatio ex oīno nō ente. Illud tñ annotare opȝ ꝙ quū a pn⁹ ſumpſerit ſignificatuȝ ipſius ſimplr̄ qđ ſignificat ꝓpꝛie quū eni dixit qđ ſm ſubſtātiā fit,ſimplr̄ fieri,hoc vſus eſt ſignato,⁊ ipſe declarauit hō ꝑ oppoſitionē,nā verbo ſimplr̄,ipſ nō ꝓp̄e oppoſuit. deīn quū dixit ex ſimplr̄ nō ente fieri ſimplr̄ ens,nō amplı⁹ ſimpliciter nō ens ꝯſiderat ſm pꝛimū ſignificatū,qđ ſignat ꝓpꝛie nō ens.qri dicit,ſimplr̄ aūt,aut pꝛimuȝ ſignificat in vnoquoqȝ p̄dto ⁊ reliqua.vī enim hic ipm ſimplr̄ in ipm vlr̄ trāſmutare. oīno enim ꝓpꝛie ens non in vnoquoqȝ p̄dto cōſiderat̄,ſed ſolū in ſuba. ⁊ qđ non ꝓpꝛie eſt non cuiuſlibet p̄dti notat negationē,ſed ſolius ſubſtātię,ſed ſi ꝓpꝛie nō ens trāſmutauit in ſimplr̄ nō ens, nihil ex hoc dubitatio delabit̄.naȝ ēt ſi pꝛopꝛie nō ens ſumpſerimus,ex quo ſubſtātię generationem eſſe dicimus:neceſſe eſt rurſus hoc pꝛopꝛie nō ens,aut vt negationē ſubſtantię ſolius ſumere,aut vt oīuȝ cōiter negationē entium.⁊ ita rurſus per vtrūqȝ idem concluditur oīno non ens eſſe,ex quo ſubſtātię ſubſiſtit gñatio. Com.53.

℃ De his igit̄,in alyſ dubitatum,determinatūqȝ eſt rationibus magis. breuiter auteȝ ⁊ nunc dicendū,ꝙ modo quideȝ aliquo ex nō ente ſimpliciter fit,mō ꝟo alio ex ente ſemper.naȝ qđ potentia eſt,actu ꝟo non eſt.neceſſe eſt pꝛęexiſtere dictum vtroqȝ modo.

℃ De eo ꝙ eſt vnde naȝ ſubſtantię fit generatio, ⁊ quō ex nō ente ſimpliciter,ſimpliciter fit generatio, recuſat nunc dicere,ſolutionē eniȝ huius dubitationis in alyſ ab ipſo dictam eē ait:dicta eſt autē in pꝛimo naturalis auditus, ibi enim quęrens vnde eſt generatio,inquit, ꝙ qua quidem pꝛiuatio circa materiā conſideratur hac ex non ente eſt, qua vero materia eſt aliquid, (eſt autem potentia) quod fit ex ente eſt vt quidem ex ſubſiſtente Com.54.

ſtente materia, vt ꝟo ex non ſubſiſtente priuatione. cõſona autem his quę dicta ſunt ibi etiam nunc enuntiat. modo etenim quodam inquit ex non ente ſimpliciter, materia enim ex qua ſimplex generatio eſt, nihil actu exiſtens, ⁊ priuationem habens in ſeipſa conſideratam, ſimpliciter non ens eſt opinari, modo aūt alio ex ente, eo ꝙ potentia ente, materia enim talis eſt. Sciendū autem, qđ eſt prius dictū eſt, ꝙ actu entia nunc dicimus, quę in exiſtentia ſunt. quoniam ⁊ materia potentia alia exiſtens quęcunq₃ exiſtentiam habēt, ⁊ per ſe ſubſiſtētia ſunt, actu eſt materia. ſi enim potentia dixeris ipſam materiam eſſe, non amplius vtique materia eſſet. Illud autē conſiderandū, q̄ño per ſolutionem ⁊ generationē ſimplicem ſaluauit, ⁊ effugit omnino non ens eſſe dicere, ex omnino enim non ente actu talē generationē eſſe dixit, non ſimpliciter ex non ente omnino.

Tex.c.12. ¶ Quod autem ⁊ his determinatis admirabilem habet dubitationem, rurſus diligēter eſt inquirendum, quonam modo eſt ſimplex generatio, ſiue ſit ex potentia ente, ſiue ⁊ quodāmodo aliter, dubitare enim quis poſſet, nunquid eſt ſubſtantię generatio, ⁊ huiuſce, ſed non talis, ⁊ tanti, ⁊ ipſius vbi, eodem autem modo, ⁊ de corruptione. ſi nãq₃ aliquid ſit planum ꝙ erit potentia quędam ſubſtantia actu ꝟo minime, ex qua generatio erit, ⁊ in quam neceſſe eſt transmutari qđ corrūpitur, vtrum igitur inerit aliquid huic aliorum actu, dico autem vt vtrum erit quātum, aut quale, aut vbi, potentia ſolum hoc ⁊ ens ſimpliciter autem neque hoc, neque ens, ſi enim nihil, ſed omnia potentia ſeparabileq₃ accidit quod ſic non eſt. ⁊ amplius qđ maxime timuerunt primi philoſophantes, ex nullo fieri pręexiſtente. ſi ꝟo eſſe quidem hoc aliquid, aut ſubſtantiam non inerit, ſed aliorum aliquod eorum quę dicta ſunt, erunt ſicuti diximus ſeparabiles paſſiones a ſubſtantijs.

Com. 55. ¶ Poſteaq̄ priorē ſoluit dubitationem, ⁊ dixit q̄ño quę ſimpliciter fiunt producunt, ꝙ ſcilicet ex potētia ente, actu ꝟo non ente. ex ſolutione alteram validiorem dubitationē occurrere ait, huic enim ꝙ potētia eſt ex quo ſit qđ ſit, vtrum inexiſtet aliqđ aliorum prędicamētorum actu, vt quantū, aut quale, aut aliorum aliquod, aut neq₃ actu inexiſtet, huic ꝙ potentia ſubſtantia eſt, ſiquidem enim nihil ipſi inexiſtet, nullum ens actu erit, qđ non ſic ens vocauit, hoc eſt actu ſeparabile ⁊ ſubſiſtēs, quod quidem abſurdum eſt. tanquā enim abſurdum inducit, dicere qđ non ſic eſt ens, hoc eſt ⁊ actu nihil exiſtens ſeparabile ⁊ ſubſiſtens, ſi quis autem hoc fugiēs dicat non exiſtere hoc, neq₃ ſubſtare, in maius incidet inconueniens, ex nullo pręexiſtente dicens fieri id qđ ſit, hoc enim ingi cōter omnes philoſophantes maxime cauerunt, ex nullo. ſ. pręexiſtente ea quę fiunt fieri dicere, hęc igitur ſequentur, ſi po⁹ exiſtenti ⁊ potentia ſubſtantię aliorum actu nullum inexiſtat, ſi autem potētia ſubſtantię aliqđ aliorum actu inexiſtet accidet paſſiones inſeparabiles a ſubſtantia eſſe, ſiquidem non exiſtēte ſubiecto actu ſubſtantia, hęc erunt actu, qđ eſt impoſſibile, paſſiones enim hę actu ſubſtantię ſunt, paſſiones autē ſeparabilem eſſe ab eo cuius eſt paſſio impoſſibile eſt, potentia ꝟo ens hoccine apud Ariſtote. ſubſtantiam ſignificat.

Tex.c.13. ¶ De his igitur quantum vſu venit pertractandum, ⁊ quę eſt cauſa eſſendi ſemper generationem, ⁊ ſimplicē, ⁊ per partes.

Com.56. ¶ De motis dubitationibus quęrendū eſt inquit, quo pacto ſolui poſſunt, deinde ⁊ alteram dubitationē annectit dicens, conſiderari oportere, quonam modo nunq̄ deficit generatio, ſed eſt ⁊ ſimpliciter ⁊ per partes. ſimpliciter autē ⁊ per partes, aut ſubſtātiarum ⁊ accidētiū, inquit, ſimpliciter quidem ſubſtantiarū, per partes ꝟo accidentium, aut qđ ⁊ verius eſt, ⁊ ſimpliciter ⁊ per partes ad ſubſtantiā ordinat, ⁊ differētias ipſarum paulo poſt exponet, ſimplicem generationem appellans eam, quę propriiſſime ſubſtantię eſt, per partes ꝟo eam quę ipſi opponitur, quę autem ſit harum vtraque progrediens demonſtrabit.

Tex.c.14. ¶ Exiſtente aūt cauſa vna quidē, vnde principium eſſe dicimus motus, vna ꝟo materia talem cauſam dicendum. de illa namque dictum eſt prius in ſermonibus de motu, ꝙ eſt hoc quidem immobile omni tempore, hoc vero motum ſemper, horum ꝟo, de immobili quidem principio prioris eſt decernere philoſophię: de illo ꝟo eo ꝙ continue mouetur, alia mouet poſterius exponendū, quę nam talis eorum quę ſingularia dicuntur cauſa eſt.

Tex.c.15. ¶ Nunc aūt eam quę vt in materię ſpecie poſita eſt cauſa dicamus, per quam ſemper corruptio ⁊ generatio nō derelinquunt naturam, ſimul enim fortaſſe hoc fieret manifeſtum, ⁊ de nunc q̄ſito q̄ño op₃ dicere, ⁊ de ſimplici corruptione ⁊ gñone.

Com.57. ¶ Inquirit cāam cur ea quę fiunt non deficiunt, differentibus autem exiſtentibus cauſis eorum quę fiunt, non omnes nunc dicendum, quales autē ſint cauſę eorum quę fiunt, ⁊ quā nam nunc dicendum, cauſę igitur ſunt materialis ⁊ effectiua, hęc enim eſt vnde motus principium, has autē ſolas expoſuit cauſas. tanq̄ vtiles magis ad generationem, eo ꝙ ipſi pręexiſtant, forma enim, ⁊ id cuius gratia poſt accedunt, harum igitur inquit cauſarum materialis dico ⁊ efficientis, effectiuam nunc nō dicendum, ſed materialem: effectiuę autem cauſę mētionem faciens parum admodū de ipſa ſermonem tangit, dicens. effectiuarum, vt etiam in octauo phyſici auditus dicit. hanc quidem ſemper immobilem eſſe, hanc autem motam ſemper, immobilem quidem qđ primū mouens, ꝙ ⁊ principium appellauit, principium enim propriiſſimum illud eſt, de illo igiť dicere primę eſt philoſophię, theologię enim ⁊ ei ꝙ eſt poſt naturalia negotio proprium eſt. magis autē ei ꝙ eſt ante naturalia, nobis enim poſteriora ſunt naturę priora, dixit autem de immobili cauſa. ⁊ in octauo phyſici auditus, ⁊ de circulariter lato corpore, quod quia continue mouetur alia mouet in poſteriori ſermone dicet. ſingularia autem generabilium ⁊ corruptibilium dicit, in his enim generatio ⁊ corruptio eſt, in materię autem ſpecie hoc

eſt genere. dicit,eſt.n. mã genus,ſub qua eſt ⁊ ſubꝫ ſubiecta mã,⁊ ſimplr oẽ qđ eſt i potẽtia eſt mã eius qđ fieri poteſt.de hac igit̃ inquit mã dicamus,per quã generatio ⁊ corruptio ſemper in natura exiſtunt,⁊ nunquã deficiũt, mã eniꝫ potẽtia exiſtẽs ꝯrioꝝ ſuſceptiua, ſempiternaqꝫ cũ ſit ſucceſſiue recipiẽs ꝯria cã eſt ꝙ nõ deficiat in nã corruptio ⁊ generatio, ſi igit̃ inquit manifeſtum ſiat hoc,cur gñro ⁊ corruptio non deficiunt,cuꝫ ħ manifeſtabit,⁊ qđ ſuperius dubitatum eſt, ſi potentia ſubꝫ aliquod aliorum actu inerit,necne.

Tex.c.16. ¶Habet aũt dubitationẽ accõmodataꝫ,⁊ q̃ eſt cã cõtinuã eſſe generationẽ,ſiquidem qđ corrũpitur in non ens abit,nõ ens autẽ nihil eſt,neqꝫ eniꝫ quid,neqꝫ quale,neqꝫ quantũ, neqꝫ vbi,ipſuꝫ nõ ens,ſi igitur ſemper aliqđ entium recedit cur non conſumptũ eſt iam ꝓidem,⁊ caſſum ipſum vniuerſuꝫ, ſiquidẽ finitum erat ex quo ſit vnũquodqꝫ coꝝ quę fiunt,nõ eniꝫ qꝛ infinitũ ſit,ex quo ſit nõ deficit, hoc eniꝫ impoſſe,actu enim nullũ eſt infinitũ,potẽtia ꝟo ad diuiſionẽ,quare oportebat hanc eſſe ſolam non deficientem ,eo ꝙ fiat aliquid ſemper minus,nunc autem hoc non videmus.

Com. 58. ¶Cuꝫ oſtẽdidit ꝙ prior dubitãtio de deficientia generationis rõnabilis ſit,ipſius ponit probationẽ hoc mõ ſe habẽteꝫ,ſi eniꝫ corruptũ, inquit, abit in non ens,nõ ens autẽ nihil eſt entiũ,vt demõſtrauit in cõparatione entiũ ſm genus,neqꝫ enim hoc aliqd qđ ſignificat ſubſtantiã,neqꝫ quantũ,neqꝫ quale,neqꝫ alioꝝ aliqđ,quo pacto nõ deficiet gñatio:ſi eniꝫ ꝯtinue entis aliqđ recedit ⁊ abit,finitũ aũt eſt ipſm ens,iampridẽ entia dicunt̃ eſſe ꝯſumpta in nõ ens,ꝙ eniꝫ ens finitũ ſit oſtẽſuꝫ eſt in phyſica,nã nihil actu infinitũ potẽtia eniꝫ oſtẽſum ẽ eẽ infinitũ,nã ſectio cõtinui eſt in infinitũ potẽtia,hãc ĝ ſolã ꝯtinuoꝝ .ſ. diuiſionẽ nõ deficere oportebat,qm̃ infinitũ in hac ſola,ſi igit̃ hoc cõtinue fiebat,minorem fieri accidebat ꝓexiſtentẽ magnitudinẽ entis ablatione cõtinue ⁊ corruptione particularium, id autem ꝑ potentia ad diuiſionẽ ꝓ eo qđ eſt potentia in infinituꝫ habet diuiſionem. dixit.

Tex.c.17. ¶Igitur,quia huius corruptio alterius ſit generatio ⁊ huius generatio alterius ſit corruptio, inceſſabileꝫ neceſſe eſt eſſe mutationeꝫ,de hoc igit̃ ꝙ generatio ſit ⁊ corruptio ſimiliter circa vnũqđqꝫ entiuꝫ,hanc putandũ eſt eſſe oĩbus ſufficientem cauſaꝫ.

Com. 59. ¶Breuiſſime dubitationẽ ſoluit, non eniꝫ eſt inquit in nõ ens corruptio,vt dubitatio ſupponebat, ſꝫ in aliud ens,⁊ alterius gñatio eſt alterius corruptio,hęc eniꝫ eſt ꝑmutatio ⁊ retributio ipſius ſubiecti , hoc eſt materię ꝑmutate ſm formas,⁊ hęc permutatio eſt cã ꝙ generatio ſit cõtinua. Ex hoc autẽ ſoluit̃ ⁊ ſuperior dubitatio de ſimplici generatione,naꝫ ſi nihil in omnino nõ ens actu corrũpitur,neqꝫ ex omnino non ente actu generabitur,ſed omne qđ generat̃ ꝟ generatur ex eo qđ eſt actu aliqđ ens ⁊ formatũ , ſit ãt ex eo, nõ quatenus eſt actu ens,ſed quatenus eſt potentia id qđ ſit.nam qꝛ impoſſibile eſt id qđ potẽtia eſt ſubſiſtere per ſe,hoc qđ eſt potentia hoc aliquid,eſt actu quid aliud,qđ ei ſolũ ad eſſe confert,non tamen ad generandũ ex ipſo id qđ poteſt, naꝫ a forma hꝫ ꝙ ſit actu,a materia ꝟo , ꝙ ſit potentia id qđ generat̃.deinde cõcludens ſermonẽ inquit, dictã eſſe cãꝫ ipſius eſſe generationẽ ⁊ corruptionẽ ſimiliter, ſimiliter dicens pro eo qđ eſt ſemper , id aũt circa vnũqđqꝫ entiũ hoc eſt circa vnãquãqꝫ ſubſtantiã ⁊ ſimplr ⁊ ſm partẽ,deinceps aũt horum dicetur differentia.

¶Propter quid aũt,hęc quideꝫ ſimplr fieri dicunt̃ ⁊ corrũpi,illa ꝟo non ſimplr rurſus conſiderandũ.ſiquidẽ ideꝫ,generatio quidẽ huius,corruptio ꝟo illius, ⁊ corruptio quidem huius,generatio aũt illius , quęrit eniꝫ hoc rationẽ quandã,dicimus enim ꝙ corrũpit̃ nunc ſimplr ⁊ non ſoluꝫ hoc,⁊ hęc quidẽ generatio ſimplr,hęc aũt corruptio , hoc aũt ſit quidẽ aliquid,ſit aũt non ſimpliciter, dicimus eniꝫ addiſcentẽ fieri quidẽ ſcientẽ, fieri ꝟo ſimplr , minime , ſicut igitur determinamus multotiens,dicẽtes,ꝙ hęc quideꝫ hoc aliquid ſignificãt, illa ꝟo non : propter hoc accidit quod quęritur. Tex.c.18.

¶Dubitationẽ aliaꝫ rurſus exponit Ariſt. ꝓpter quid generationũ hę quidẽ ſimplices,illę aũt quędam dicũtur,⁊ eoꝝ quę fiunt hęc quidem ſimplr,illa ꝟo nõ ſimpliciter dicimus fieri. rationabilis aũt eſt dubitatio,vt ⁊ ipſe inquit , cum ponatur huius generationẽ alterius eſſe corruptionẽ,⁊ huius corruptioneꝫ alterius eſſe generationẽ,hoc eniꝫ pacto eſt ſimilitudo in omnibus ex ſe inuicẽ genitis,⁊ in ſe inuicẽ corruptis,vt non magis hoc q̃ꝫ hoc fieri ſit dicere,quare manifeſtum ex cõprobatione ipſum de ſubſtãtijs ſolũ ſermoneꝫ habere,cur quarũdam ſubſtantiaruꝫ ſimplices dicũtur generationes,quarũdaꝫ aũt non ſimplices,ſed quędã generationes,⁊ non vt quidã opinati ſunt de accidẽtibus,vt ſimpliciter de his,quę fiunt ſubſtãtijs,non ſimpliciter autẽ de accidẽtibus.de his enim iam prędixit, ⁊ in ſequẽtibus quęret,ſermo aũt nunc ipſi eſt de ſubſtantijs , de his dico quę ex ſe inuicẽ fiunt,accidentia autẽ nequaq̃ꝫ ex ſubſtantijs,neqꝫ ſubſtãtia ex his,neqꝫ penitus ex ſe inuicem,figura enim non omnino ex altera figura, ſed ex infigurato ſit,⁊ coloratũ ſimiliter ex priuatione,tanquã ex mã aere fiet vtiqꝫ abſcolor eniꝫ aer eſt, vt ſciẽs ſępius ex non ſciente.quare non de accidentibꝰ,ſed de ſubſtantiaꝝ generatione ſermo eſt , ipſe enim omnino ex ſe inuicem fiunt,⁊ harum hę quidem ſimplices. illę ꝟo quędam ſunt ⁊ dicũtur generationes.huius igit̃ cõſuetudinis cauſaꝫ quęrit,⁊ inquit tribus differentijs generationem quãdam a ſimplici diſtingui oportere:prima quideꝫ,ea quę eſt materialioris formaliorisqꝫ ſubſtãtię,quarum parmenidei non ens materialioreꝫ vocabant,formaliorẽ autem ens,ꝓpter quid enim homo iſte terraꝫ non ens nominauit tanquã materię rationẽ ſubeuntem,ignem autẽ ens tanq̃ꝫ agentem ⁊ magis formalem,quare erit ſm Parmenidem ignis quideꝫ generatio ſimpliciter generatio,terrę vero generatio quędã ſimiliter ⁊ corruptio,ignis quidẽ ſimpliciter , terrę ꝟo quędam corruptio.ſm Parmenideꝫ igitur hęc ſint ſimplicis ⁊ cuiuſdam generationis exempla,terram quidẽ ponenteꝫ materiale,ignem ꝟo formale. dixeris autem ſic ſe habere ⁊ ſimplicium elementorum generationem ad eam quę eſt compoſitorum : ſimplicium enim

elementoꝝ

elementoꝝ gño tanq̃ magis materialium ⁊ ad cõpoſita mãę ordinem habẽtiũ,quędam eſt gño.cõpoſitoꝝ aũt vt hominis ⁊ equi,ſimplex eſt gño.ſ3 ⁊ inter ipſa mãlioꝝ ſimplicia.ſ.corpora(materia enĩ vt dictuꝫ eſt ſunt hęc compoſitoꝝ)eſt alia quędã dĩa,ppter quã hęc quidem magis aut potior ſuba, illa aũt minus aut,deterior. actiuas enĩ habentia dĩas magis ⁊ potiores ſunt ſubę, paſſiuas aũt ⁊ priuatiuas minores ⁊ deteriores.eſt aũt caliditas actiua magis ⁊ forma , frigiditas autem paſſiua magis ⁊ priuatio:erit igitur ignis ſuba magis, ⁊ huius gño ſimplex gño.terra aũt minus, ⁊ huius gño quędam,non aũt ſimplex.trãſmutato igitur igne in terram,corruptio quidem ſimplex erit,gño aũt quędam. terra aũt in ignẽ trãſmutata e3,corruptio quędaꝫ eſt,gñatio aũt ſimplex. Tertia aũt eſt differentia ex multoꝝ intelligẽtia, nõ ex veritate accepta: videť enim multis magis ſenſibile magis ens eſſe,minus ꝟo ſenſibile minus ens. quare ſm illos ſenſibilium magis veluti terrę ſimplex eſt gño,aeris aũt quędam gño,minus enim ſenſibilis aer eſt. ſm veritatem aũt e3rio,magis enim ens aer,terra:ſiquidem caliditas actiua,⁊ formalis magis,vt dictuꝫ eſt, frigiditas aũt tanq̃ priuatio quędã.tres igitur hę differẽtię in ſubſtantijs ↄſiderãtur.hęc quidẽ ſm ſimplicius ⁊ magis cõpoſitum minus mãlis ⁊ formalior:illa eo q magis vel minus eſt ſuba.vꝫ.ſm melius ⁊ peius:tertia aũt ſm magis vel minus ſenſibile,ſm quas in his quę ex ſe inuicem ſiunt,hęc quidẽ ſimplex,illa ꝟo quędã gñatio dicıť.poſterius aũt quęrit non amplius de his quę ex ſe inuicem ſiunt,ſed ſimplr vĩr,cur entium hęc qdem ſimplr ⁊ ſine additione dicimus fieri,hęc ꝟo cũ additione ſemp:ſimpliciter aũt nunq̃,ſiquidẽ oĩa entia ſunt:⁊ ait q hic ſimplr ⁊ non ſimplr prędicamentis determinata ſunt : qm̃ enim hęc quidem ſubam ſignificant, illa ꝟo quale, ille aũt quãtum,ſm ſubam quidem tranſmutata ſimplr dicimus fieri, quę ꝟo ſm aliud quoddã prędicamẽtum cuꝫ additione ſemper : meritoq3 qm̃ ꝓprie ens ſuba eſt.ſed inquit in alijs oĩbus accidentium prędicamentis vĩr ad honorabiliora tranſmutatio gño ſimplex eſt, vt quę in album alteratio.quę aũt ad peius, vt quę ad nigrum nõ amplius.hęc cum dixit teſtem adducit vſum ſimplicem gñonem a quadam diſtinguẽtem, ⁊ non ſolũ cum additione dicẽtem,hęc quędam fieri,ſed interdũ ⁊ ſine additione.quare rationabile eſt qõnem aggredi,cum aũt dicat q diſcentem dicimus diſcẽtem quidem fieri, ſimplr aũt fieri minime, putarunt quidã ſermonem ipſũ eſſe de ſubſtãtijs accidẽtibusq3 ſimplicem qdem gñonem, eã quę eſt ſubãꝝ dicenti,quandã aũt gñonem eã quę eſt accidẽtiuꝫ,hoc aũt non ſic ſe hꝫ,ſed eius ſermo vt dictũ eſt,eſt de ſubſtãtijs,quõ hę quidem ſimplr, illę ꝟo cũ additione fieri dicuntur,de addiſcente ꝟo exẽplum in teſtimoniũ adduxit vt vſuꝫ diſtingueret,⁊ vt diceret quę quidẽ ſimplr dicãtur fieri,quę ꝟo nõ ſimplr, ſ3 cũ additione.

¶ Differunt enim ea in quę tranſmutatur qđ tranſmutatur,vt fortaſſe in ignem via,gño quidez ſimplex corruptio ꝟo alicuius,vt terrę: terrę autem gño, quędam gño, gño ꝟo non ſimpliciter:corruptio autez ſimplr, vt ignis. ſicut Parmenides inquit,duo ens ⁊ nõ ens eſſe dicens,ignem, ⁊ terram.

Com.61. ¶ Declarat hic differẽtiam,qua ſimplex a quadam gñone diſtingueret,quęrẽdum aũt quę ſit differentia. videť enim Ariſto. a ſeipſo diſentire, nam forte aliquis dicet hanc dĩam eſſe ſm ſimplicius ⁊ cõpoſitius : namq3 eo quia ſimplicis rõnem materię habeant ad cõpoſita, dicetur hoꝝ gño quędam,cõpoſitoꝝ ꝟo vt manifeſtioreꝫ formã habentium,gño ſimplex:⁊ ſm hunc intellectum Parmenides, qm̃ ignem ⁊ terrã ſupponebat elementa, terram quidẽ vt mãm ſupponi,ignem ꝟo vt informantem cõſiderabat, ⁊ terram quidẽ non ens,ignem aũt ens nũcupauit.igitur ſ3 illos inqt,ignis quidẽ gño ſimplex, gño vtiq3 fuerit,terrę ꝟo quędã gño ⁊ non ſimplex.videtur aũt aduerſari huic expõni hoc, q Ariſto. nunq̃ de ſimpliciori aut cõpoſitiori mẽtionẽ fecit.illud quoq3 aduerſatur, ſi enĩ ſimplex a cõpoſito differt per mãlius ⁊ formalius,erit hęc dĩa eadem cũ ↄſequẽte ⁊ quę ſcđa dicitur,ꝑ quam hanc quidẽ magis ſubam eſſe, ⁊ minus qꝛ mãlior ⁊ formalior,cõſideratur vt ipſe plane dicit, in ſermone de ſcđa differentia dicens: vt calidum prędicamẽtum qđdam ⁊ forma,frigiditas ꝟo priuatio,cuꝫ hoc q etiã non meminit de mãliori ⁊ formaliori in ſermõe de prima dĩa,ſ3 ſolum de ente ⁊ de non ente. ob hoc videtur mihi verior expõ Alexan.⁊ magis cõſona litterę dicit aũt ille primã dĩam eſſe ſm ens ⁊ non ens, non vt apparẽtem Ariſto. ſ3 q qm̃ ſuppoſuerit aliquis eſſe ens ⁊ nõ ens,ſicut Parmenides dicebat,ignem quidem ens, terrã ꝟo non ens,ſequitur ſm illã ſuppõnem ex ente in nõ ens viam corruptionẽ quidẽ ſimplicem eſſe, gñoneꝫ ꝟo ſm qđ,ex non ente aũt in ens corruptionem quãdã gñationem ꝟo ſimplicem:oĩno namq3 ſm Ariſto.nulla ſuba tranſmutatur in non ens:alterius enĩꝫ inqt gño, alterius eſt corruptio,quare nihil mutať in ſubſtãtijs in priuationem ſimplr, ſ3 qđ in huius priuationẽ mutatur in aliud ens mutať, addidi ꝟo(id in ſubſtãtijs,)eo qꝛ in accidẽtibus põt.nam muſicũ põt in imoſicum trãſmutari, ⁊ in priuationẽ,nulla ei in muſices depoſitione ſuccedẽte altera accidẽtali forma aut paſſione niſi ſola priuatione:eo qꝛ ad hoc q mã ſubſiſtẽtiam habeat,nihil confert muſicum aut imuſicum,ſ3 in ſubſtãtijs formaꝝ abſentię ⁊ priuationes, ſubſiſtentia carentẽ mãm faciunt, niſi in aliud qđ ens acto ⁊ formã facta fuerit mutatio.

¶ Hęc igitur aut talia alia ſupponere nihil differt,modum enĩ quęrimus, ſed nõ ſubm, in non ens igitur ſimplr via, corruptio ſimplex:in ſimplr aũt ens,generatio ſimplex.quibus igitur determinatum eſt, ſiue igne ⁊ terra,ſiue alijs quibuſdam, hoꝝ erit hoc quidẽ ens, hoc ꝟo non ens. vno igitur modo hoc differet,ſimplr.ſ.aliqđ fieri ⁊ corrũpi ab eo quod nõ ſimplr, alio ꝟo materia qualiſcũq3 fuerit.cuius enim differẽtię hoc aliqđ ſignificant magis ſuba,cuius aũt priuationem non ens,vt calidum quidẽ prędicamentũ quoddaꝫ eſt ⁊ forma,frigiditas ꝟo priuatio:differunt autem terra ⁊ ignis ⁊ his differentijs.

¶ Videtur autem multis magis,ſenſibili ⁊ non ſenſibili differre,cum enim in ſenſibilem tranſmutata fuerint materiam fieri dicunt, cum autem in inapparentem corrumpi. Tex.cõ.19

¶ Siue ignem ⁊ terrã,ſiue alia quędã ſupponat Parmenides nihil differt:non enĩ quęrimus ſubm circa qđ conſiderãtur differẽtię,ſed dĩas ipſas ⁊ diſtinctionis modũ, quo gño quędam a ſimplici diſtinguıť, dĩam eniꝫ prępoſuit eoꝝ in quę trãſmutantur quę trãſmutantur,qbus Com.62.

differẽtijs ſimplicem a quadã gñone diſtinguimus. quibus igitur inq́t determinatum eſt ens ⁊ nõ ens differẽtijs, ſiue igne dicas ⁊ terra determinatũ eſt, ſiue alijs quibuſdã ipſoꝝ alteꝝ ens dicetur, alteꝝ ꝟo non ens, mãm aũt nũcupat ſimplicia corpora, tanq̃ mã ſubiecta gñoni ⁊ corruptioni cõpoſitoꝝ. ⁊ videbitur ob hoc cõpoſita a forma deſignari magis, ⁊ prędicta expoſitio conſonare propoſito, in qua dicebamus Ariſtote. primam differentiam exponere ſm ſimplicius ⁊ compoſitius, eo q̄ hoc quidem mãę proportionatur, cõpoſitum ꝟo formę, nunc aũt vt ⁊ in mã ipſa corporibus. ſ. ſimplicibus dñas conſiderata ponit ſcdam, differẽtia aũt eſt ſicut pręduximus, eo ꝙ ſimplicium hęc ſunt magis ſubę, illa ꝟo min⁹, magis qdem actiua magis habentia dñas ⁊ formę proportionales, qualis eſt caliditas: calidum enĩ pdicamentũ quoddã eſt, hoc eſt exiſtẽtia ⁊ habitus, frigiditas ꝟo veluti priuatio, ⁊ ob hoc informata minus ſunt hęc peius ſuba. quare inquit qm̃ ignis ⁊ terra hiſce differunt differentijs. ſ. habitu ⁊ priuatione, erit ignis quidem magis ſubſtãtia, terra ꝟo minus: ⁊ mutatio terrę in ignem corruptio erit quędam, ſimplex aũt generatio: in contraria autem tranſmutatione econtra.

Ens enim ⁊ non ens eo ꝙ ſentiatur, ⁊ non, determinant, ſicut ſcibile quidem ens, non cognoſcibile vero non ens: ſenſus enim ſciẽtię facultatem habet.

Com. 63. Quum dixit tertiaꝫ differentiã ſm ꝙ multis apparet, eo ꝙ hęc quidem magis, illa ꝟo minus ſunt ſenſibilia, nũc addit cauſam, quare videntur multis magis ſenſibile, magis eſſe, minus ꝟo, minus: qm̃. n. ſenſuꝫ idẽ cũ ſciã eſſe putabant, per ſciẽtiam aũt ⁊ ignorantiam ens ⁊ non ens ſm veritatẽ diſtinguitur: ens enim ſciri ⁊ cognoſci põt, non ens ꝟo neqꝫ ſciri, neqꝫ cognoſci, putãt ſenſu ⁊ inſenſibilitate diſtingui entia ⁊ non entia.

Quemadmodum igitur illa in ipſo ſentire, vel in ipſo poſſe, ⁊ viuere, ⁊ eſſe opinantur: ita ⁊ res. modo quodam proſequentes verum, idem autem dicentes non verum.

Com. 64. Altera probatio opinari faciens ſenſibilia entia eſſe, non ſenſibilia ꝟo nõ entia, eo q̄ putant ſeipſos eſſe ⁊ viuere dũ ſentiunt vel ſentire poſſunt, ſicut enim ſentientibus viuere eſſe in ipſo ſentire determinãt, ſic ⁊ ipſis ſenſibilibus eſſe aiunt in eo ꝙ ſenſum mouere poſſunt. nã iſta verba [ſic ⁊ res] non in ſentire ſignificant, ſed in ſenſum mouere poſſe. quare oĩa quidem determinata ſunt ſenſu ⁊ inſenſibilitate, ſꝫ viuẽtia quidem eo ꝙ ſentiant, alia ꝟo in eo ꝙ ſenſibilia ſunt: corrigens aũt illos, putare inquit magis ſcibile, magis ens eſſe, minus ꝟo ſenſibile, minus ens, ⁊ ſimplr̃ per ſciam ⁊ ignorantiam diſtinguere ens ⁊ non ens, verũ eſt. nam qđ ſm ſui naturam ſciri non põt neqꝫ ens eſt, ſed in idem ducere ſenſum cũ ſcientia falſum eſt.

Accidet itaqꝫ ſm opinionem ⁊ ſm veritatem aliter ⁊ gñari ſimplr̃ ⁊ corrũpi: ſpiritus eñi ⁊ aer ſm ſenſuꝫ minus ſunt. quapropter ⁊ corrupta ſimplr̃ in hęc mutatione corrũpi dicũt. gñari aũt, cum in tangibile ⁊ in terram tranſmutata fuerint, ſm veritatem autẽ magis hoc aliquid, ⁊ forma ſunt hęc ipſa terra.

Tex. c. 20. Huius igitur ꝙ quideꝫ ſimplex ſit gñatio corruptio exiſtẽs alicuius, corruptio ꝟo ſimplex gñatio exiſtens alicuius dicta eſt cauſa. namqꝫ ꝓpter mãm differre, aut eo ꝙ ſit ſuba vel non, aut eo ꝙ hęc qdeꝫ magis, illa ꝟo minime, ſiue eo ꝙ hęc qdeꝫ magis ſenſibilis ſit materia ex qua, ⁊ in quã, illa ꝟo minus ſit.

Veritas quidem dicebat magis entis eſſe gñoneꝫ ſimplicem, multoꝝ aũt opinio non magis entis, ſed magis ſenſibil: a. ſꝫ hęc ſibi ꝯria ſunt: aer nãqꝫ ⁊ ſpiritus cõgregatus in terra multis videbitur ens deterius, q̄ minus ſenſibilis ſit: ideo ⁊ quę in aerẽ corrũpuntur, in nihil dicunt reſolui, vt ſi aqua corrũpatur in aerem nõ conſueuerunt dicere aeris gñonem, ſꝫ aquę corruptionem: ſi vñ ex aere corrupto fiat pluuia dicunt gñonem pluuię non aeris corruptionẽ, ꝓpter hoc igit̃ terra tanq̃ tangibile quid exiſtens, ⁊ reſiſtens, hoc eſt ſolidũ, magis eſſe videbitur, q̄ magis ſenſibile. ſm veritatem aũt magis eſt ens aer terra, q̄ continens ipſam ⁊ formalioꝛem hꝫ differentiaꝫ. ſ. caliditatẽ: hęc cũ dixit dñas reaſſumit quibus ſimpliciter gño a quadã diſtinguit̃, id aũt [ꝓpter mãm differre] vt oĩuꝫ differentiaꝝ cõmune dictũ eſt, ac ſi diceret ꝙ ſimplex gño a quadã diſtinguitur, eo ꝙ materia eoꝝ quę tranſmutantur differt per aliquã haꝝ differentiaꝝ. infert poſtea dñas tres, aut enim eo ꝙ ſuba eſt, aut non, vt dicat primã differentiã, eam. ſ. quę per ens ⁊ non ens, vel eo ꝙ magis vel minus eſt, mãlioꝛem dicẽs ⁊ magis formalẽ, aut ſimplr̃ ſm qđ hęc quidẽ potioꝛ, illa ꝟo deterioꝛ ſuba eſt, qm̃ ⁊ forma mã potioꝛ, tanq̃ id cui⁹ gra eo qđ ſit illi⁹ gra, vel eo ꝙ magis ⁊ minus ſenſibilis ſit. Com. 65.

Cur aũt hęc quidem ſimplr̃ fieri dicantur, illa ꝟo aliquid ſolũ nõ ex adinuicem gñone, quo nunc dicimus modo. nunc enim tm̃ determinatum ſit, cur nam omni gñone corruptione exiſtẽte alterius. ⁊ omni corruptione exiſtente alterius quadã gñone, non ſimilr̃ aſſignamus fieri ⁊ corrũpi in his quę ad ſeinuicem trãſmutantur. qđ aũt poſterius dictũ eſt, non hoc quęrit, ſed cur nã addiſcens quidem, non dicitur ſimplr̃ fieri, ſed fieri ſciens, qđ ꝟo genitum eſt fieri, hęc aũt prędicamentis diſtincta ſunt: hęc enim hoc aliquid ſignificant. illa ꝟo tale, illa aũt quãtum. quęcũqꝫ igitur non ſubam ſignificant nõ dicunt̃ ſimplr̃, ſed aliqđ generari. nihilominus ſimilr̃ in oĩbus generatio ſm ea quę in diuerſa ſunt cõiugatione dicitur, vt in ſuba quidem ſi ignis, ſed non ſi terra, in quali ꝟo ſi ſciens, ſed non quãdo non ſciens. de hoc igitur cur hęc ſimpliciter fieri, illa ꝟo minime, ⁊ oĩno, ⁊ in ſubſtãtijs ipſis dictum eſt. ⁊ ꝓpter quid huius gñoneꝫ. ſ. eſſe cõtinue cauſa vt mã ſubm, qm̃ tranſmutabile eſt in contraria, vt eſt alterius gño ſemper in ſubſtãtijs alterius corruptio, ⁊ alterius corruptio alterius generatio.

Com. 66. Hactenus cum de gñone in ſubſtãtijs, quare hęc qdẽ ſimplr̃ fieri, illa ꝟo cũ additione dicunt̃ q̃ſiuiſſet, nunc eandem q̃onem mouet non in ſubſtantijs: inquit enim

ſe non loqui de his quę ex adinuicem gñantur, ſʒ vlr de oibus, cur hęc quidem ſimplr dicimus fieri, illa vo nõ ſimplr. dicit ergo ꝙ iſta prędicamẽtis ſunt diſtincta, ⁊ ꝙ̃ fiunt in ſubã ſimplr generari, aliquid vo ⁊ non ſimplr quę ſʒ aliqđ aliorꝫ accidẽtium ꝑdicamẽtorꝫ generãtur, nihilominus dicit etiã in oibus ꝑdicamentis hoc cõmune ſimilr eſſe, ſiue ſimplex gño conſideretur / quẽadmodum in ſubſtãtię, ſiue quędam gño / quẽadmodum in alijs prędicamẽtis, eo ꝙ mutatio ad nobiliora dicatur gño, ad ignobiliora vo ⁊ deteriora corruptio: gño enim albi, huius vo in nigrum mutatio, nõ nigri gño, ſed albi corruptio. ita Alexan. expoſuit cõcorditer his quę dicta ſunt in phyſicis. ⁊ oino in ſubſtãtię, quęſiuit enim ⁊ in ſubſtãtię diſtinctiones ſimplicis gñonis a quadã, quęſiuit ⁊ vlr in oibus qđ quidem declarat illud oino. merito aũt addidit in ſubſtãntię, qm̃ non in omnibus entibus quę ſunt actu alterius gñatio alterius cuiuſdam entis corruptio eſt, vt in eo qui addiſcens ⁊ ſciens fit: priuatio enĩ eſt non ſciens, quare in illis ſolum hoc ꝯſiderandum in quibus cõtrarijs exiſtentibus melius ⁊ peius cernit᷑.

Tex. c.21. ¶ Sed neqʒ dubitare oportet ꝓpter quid generãtur ſemper deperditis. quẽadmodũ enĩ ⁊ corrũpi ſimplr aiunt, cũ in inſenſibile deuenerit, ⁊ in non ens, ſimiliter ⁊ generari ex nõ ente aiunt, cum ex inſenſibili.

Com.67. ¶ Cum dubitaſſet in pręcedẽtibus quare nõ deficit generatio, ſed perpetua ſerie continuat dubitationis ꝓbabilitatẽ oſtendidit, ex eo ꝙ abit ſemꝑ aliqđ entium corruptorꝫ, ⁊ in nõ ens ꝓgredientium. cum igit᷑ oſtẽdiſſet in pręcedẽtibus breuiter cur nõ deficit gño, ⁊ dixiſſet eo ꝙ alterius corruptio alteriꝰ eſt gño, ⁊ ob hoc ſoluiſſet oẽs ꝓpoſitas dubitationes: mẽtionem nũc facit rõnis dubitationem ꝓbãtis, inquiens, poſt ſolõnem dictã non amplius relinqui locum rõni cõprobanti dubõnem, dicẽs non oportere gñonem ſemꝑ eſſe deperditis quibuſdã ⁊ in nõ ens abeũtibus, non aũt per eũdem ſermonẽ rõnes reaſſumit, ſed qm̃ proxime dixit, ꝙ multi ſimplr fieri ⁊ corrũpi mutatione ex inſenſibili in ſenſibile / vel ex ſenſibili in inſenſibile fieri putant, qꝛ ſm ſenſum viuentes hoc modo ens ⁊ nõ ens quęrunt, ⁊ qđ ſub ſenſum nõ cadit vel non magis neqʒ eſſe putant. hoc igit᷑ in exẽplum ꝓpterea ſermonis aſſumpſit, huius. ſ. alterius gñonem / alterius eſſe corruptionem ⁊ eʒ. ⁊ modo quodã ex ente fieri ea quę fiũt ⁊ in ens corrũpi, modo aũt quodã ex nõ ente fieri, ⁊ in non ens diſſolui᷑. multi igitur ingꝛ gñonem ſimplr ex inſenſibili in ſenſibile mutationẽ iudicant, ⁊ corruptionẽ inſenſibilis non oino nõ entis, cõmuni igitur rõne, ⁊ ſimplr omnis gño eſt ex non ente, qꝛ ex mã quę oium habet priuationẽ: priuatio aũt non ens eſt, ex ente vo rurſus qm̃ potentia eſt oia, ⁊ id ex quo cõtinue ens eſt ⁊ non ens, vt ſi ex aere fiet ignis, ſed ſi ⁊ eſt aliqđ ens aer, non tñ adhuc ignis. neqʒ manente aere ignis eſt gño. quare ⁊ hoc modo ex non ente, ex ente vo rurſus, per ſe quidẽ ex ente, qm̃ ex ſubto, qđ quidem ens eſt, per accidens aũt qm̃ ex aere: accidit enĩʒ ex quo ignis fit, vel aerem eſſe / vel lignũ / vel oleum / vel qđcunqʒ aliud: eadẽ ⁊ in corruptione ſunt oppoſito modo, ꝓpter qđ inquit non opꝫ dubitare, ꝓpter quid deperdito aliquo in corruptis nõ deficit gño: non enim in oino non ens corruptio eſt, neqʒ ex oino non ente gño: conſolaturqʒ rõnẽʒ hanc ex multorꝫ viſu, qui ens ⁊ nõ ens ſenſibili ⁊ inſenſibili determinãt: nõ enĩ nullo modo ens nõ ens vocitãt, ſʒ ipſis inſenſibile. nil igit᷑ admirandũ, ſi ⁊ nos dicimus ſm quid ex ſimplr ente, ſm quid vo ex ſimplr non ente gñonem ⁊ corruptionẽ in ens ⁊ non ens fieri dicto mõ.

¶ Siue igitur exiſtente qđdã ſubto ſiue non gñatur ex non ente, quare ſimilr ⁊ generat᷑ ex nõ ente, ⁊ corrũpitur in nõ ens. merito igitur non deficit: generatio enim corruptio eſt nõ entis, corruptio vo generatio non entis.

Com.68. ¶ Hoc eſt ſiue habeat exiſtẽtiam quãdam hoc qđ dicit᷑ inſenſibile ⁊ nõ ens, ſiue nõ eſt ſubm, nihil differt ad rationem: nã vlr ex tali fit qđ fit in quale abit qđ corrũpitur. ſi igitur corrupto ente gñatur non ens, manifeſtũ ꝙ ex nõ ente corrupto gñatur ens: ⁊ ecce quo pacto in non ente exacte gñonem dixit, declarans manifeſte, ꝙ quũ in non ens abire dicimus qđ corrũpitur, non in oino non ens dicimus: ſiue igitur exiſtẽte aliquo ſubto ſiue nõ qđ corrũpitur, dicunt quidã in non ens abire, eo qđ in inſenſibile ſenſibile trãſmutetur, non curãtes ſiue exiſtẽte ſubiecto aliquo in ſenſibile facta ſit mutatio ſiue non. hoc eſt ſiue habeat exiſtẽtiam ipſum inſenſibile, qđ ⁊ dicitur non ens ſiue nõ, ſʒ neqʒ qꝛ eſſe aut nõ eſſe dicãt hoc inſenſibile, ꝓpter hoc aut eſt aut nõ eſt gño. ſʒ qꝛ eſt ⁊ ſubijcitur ꝓpter hoc ex ipſo ſenſibile gñatur. illud igitur [ſiue exiſtẽte aliquo ſubto] ſignificat, ſiue eſſe dicat᷑ ab eis ſiue non eſſe, neqʒ enĩ ipſi determinant hoc inſenſibile, ex quo eſſe gñonem dicebant, ſit ne de numero entiũ, an non: quodcunqʒ enĩ horꝫ ſit nõ deficiet gño, ſi enim ſit de numero entiũ hoc inſenſibile [qđ eſt corruptio, ⁊ ex quo eſt gño, ꝓpter hoc ipſum nõ deficiet gño, qꝛ nõ eſt in oino non ens corruptio. ſi aũt non entium, qm̃ corruptio nõ entis eſt gño, gño vo corruptio non entis, rurſus non deficiet ſibi inuicẽ ſuccedẽtibus ente ⁊ nõ ente.

Tex.c.22. ¶ Sed hoc non ens ſimplr, dubitaret aliquis vtrum alterum ꝯtriorũʒ eſt, vt terra ⁊ graue, non ens: ignis aũt ⁊ leue ens. ¶ An non, ſed eſt ⁊ terra ens, ille vo non ens: materia terrę ⁊ ignis ſimiliter.

Com.69. ¶ In pręcedentibus quęrebat ſi eſt aliquid qđ ſimplr. i. ꝓprie gñatur, ⁊ dicebat ex ſimplr non ente fieri. cũ igit᷑ ſatis docuiſſet de gñatione ſimplici ⁊ ſimplr ente, ⁊ ſm quot ſignificata dicit᷑, nunc quęrit de ſimplr nõ ente qđ ſignificat, nũquid alterũ ꝯtriorꝫ priuatiua. ſ. differentia figuratũ, vt terrę ⁊ ignis, nũquid nõ ens terrã eſſe dicimꝰ, ens aũt ignẽ, an nõ de his quę abuſiue dicũtur ſmo eſt. ¶ Sed quęſtio eſt vlr de entibus ꝓprie ⁊ ſm ſubam, qm̃ dicimus ipſa ex non ente fieri, quale, illud nõ putamus eſſe. qđ igitur ſuperius dicebat, dicens non ens hoc eſſe qđ potentia qdem ens eſt, actu vo non ens, hoc manifeſtius hic dicit: materia enĩ ingꝛ eſt nõ ens, ex qua ⁊ ignis ⁊ terra gñantur. ſi aũt dixeris ꝙ mã ipſa ſm ſeipſam nõ ſubſiſtit, ſʒ eſt ſemꝑ cum aliqua forma, vt nequaqʒ ex nõ ente, ſed ex ente fieri qđ fit. ad hoc dicimus qđ ⁊ ſupius diximus, ꝙ forma ad mãę exiſtentiam confert, ad gñonem aũt eius qđ non eſt nihil confert, neqʒ enĩ vt actu ſi contigerit terra exiſtens mutatur in ignẽ, ſed vt eſt potentia ignis: hoc aũt vt mã ipſi ineſt, ex mã igitur eſt qđ fit. ſicut ęs materia ſtatuę, vt expoſitoris Alex. vtamur exẽplo, ſiqdem impoſſibile erat ſine forma ſtatuę ſubſtare, trãſmutatis aũt in ſeinuicem ſtatuis, nõ ꝓpter hoc a ꝓpria priuatur exiſtẽtia, ſʒ erat altera a ſtatua ea quę fit ſtatua, ⁊ ſi non ex albo ęre fiat, ſʒ ex ſtatua, non dicitur tñ ex ſtatua factũ eſſe, ſed ex ęre ſtatuę. ita ſe habet ⁊ in materia, qm̃ ſemper cũ aliqua eſt forma. nihil enim actu exiſtens

ſubſiſtētia carens eſt, ⁊ qđ ex ipſa fit ſemꝑ quidem cum aliquo fit, qđ ad exiſtētiam ipſi confert, nō tñ ex illo qđ eſt actu mã fit qđ fit, ſʒ ex mã que potētia eſt corpus.

¶ Et nunqd diuerſa vtriuſqʒ mã, an nō vtiqʒ fierent ex ſeinuicem, neqʒ ex contrarijs: his enim inſunt contraria igni, terre, aque, aeri.

Com.70. ¶ Cum dixit non ens ſimplr alterum eſſe ab his q̄ fiūt, non ꝙ videat minus eſſe, ꝓpterea ꝙ priuatiões habeat diuas, ſʒ ſubm vtriſqʒ ⁊ magis ⁊ minus enti. querit deinceps ſi vtriuſqʒ illoꝝ terre. ſ. ⁊ ignis de quibus meminit diuerſum eſt ſubm, hoc aūt breuibus negat dicens, ꝙ ſi diuerſuʒ erat vtriuſqʒ ⁊ nō idem ſubm non amplius ex ſeinuicē vt ex ꝯrijs fierent: ꝯria enim ex ſeinuicem fiunt eodem exiſtēte ſubto, poſitum eſt aūt a principio alteri⁹ gñonem alterius eſſe corruptionē: non diuerſuʒ igit̃ eſt ꝯrioꝝ ſubm, terre inquã ⁊ ignis. ꝙ aūt ꝯrietas ineſt terre ⁊ igni, oſtendet in ſubſequēti ſermone, ex ſeinuicem igitur hec ſunt vt ex contrarijs, ſi autem hoc, cõmunis ⁊ vna vtroꝛūqʒ materia,

¶ An eſt quidē vt eadem, eſt ꝟo vt diuerſa. nam qđ aliquādo eſt ens, ſubijcitur idē, eſſe ꝟo nō idem. de his igitur intantū dictum ſit.

Com.71. ¶ Expedito priori ſermone, inqt ſm quid eandem eſſe eoꝝ que fiunt mãm, ſm quid ꝟo diuerſam: qūo ꝟo eadem, ⁊ qūo diuerſa appoīt. inquit enīʒ ꝙ mã ſm ꝙ eſt materia ⁊ ſm ꝓpriã nãm eadem eſt oibus qbus ſubijcitur, nam qđ aliquādo eſt ens apud Ariſto. ſubm ſignificat. ⁊ vt ita dicam ſuppoſitũ nature vna oiũm eſt mã, aptitudinem enim ſimilē ſm ꝙ eſt materia ad oia habet. qm̄ aūt eſſe ⁊ ſubſiſtentia ipſi ſemꝑ cū aliqua forma eſt, nō eadē erit mã ſm formã ⁊ exiſtētiã oibus: que aūt ſm formã cõſideratur eſt materia ꝓxima, vt igni quidē ſubiecta aer eſt, aeri aūt ſi ſic cõtingat aqua actu, aque ꝟo terra: igni igitur ⁊ aque ſupponit̃ terra ⁊ aer: hec ꝟo ſʒ mãe rationem eadē, ſm formam diuerſa, nō amplius vt prima ſʒ vt proxima materia cõſiderata: eſt aūt ⁊ ſic dicere, qm̄ vt ⁊ infra dici debet, materia quidē ſubto eſt eadem, rõne aūt differens, tanq̄ ⁊ differētiuʒ rõnem cõtinens in ſeipſa, in igne, terra, ⁊ alijs, ſubto quidem eadē eſt, rõne ꝟo differens: non enī eadeʒ rõne ignis ⁊ terre ⁊ alioꝝ formas ſuſcipit: alia nāqʒ ratione terre, alia ꝟo ignis formã ſuſcipit, ⁊ ſm alias rões alioꝝ formas.

Tex.c.23. ¶ De gñone ꝟo ⁊ alteratione dicamus quid differunt, dicimus enīʒ diuerſas eſſe has mutationes a ſeinuicē. qm̄ igitur eſt aliqđ ſubm, ⁊ diuerſa paſſio, que de ſubiecto nata eſt dici, ⁊ eſt mutatio vtriuſqʒ hoꝝ. alteratio igit̃ eſt, cum manente ſubiecto ſenſibili exiſtente trãſmutatum fuerit in ſuijpſius paſſionibus, aut ꝯtrarijs exiſtentibus, aut intermedijs. vt corpus ſanuʒ eſt, ⁊ rurſus laborat idem permanens: ⁊ es rotūdum, aliquando ꝟo angulare idem exiſtens, cum ꝟo totū mutatū fuerit, non manente ſenſibili aliquo, vt ſubo eodem, ſed vt ex omni genitura ſanguis, aut ex aqua aer, aut ex aere omni aqua, gñō iam tale

Tex.c.24. eſt, illius ꝟo corruptio. ¶ Maxime ꝟo ſi trãſmutatio fiat ex inſenſibili in ſenſibile aut tactu, aut omnibus ſenſibus: vt cum aqua genita vel corrupta fuerit in aerem, aer nanqʒ prope modum inſenſibilis eſt.

¶ Quonam differat gñō ab alteratione dictum quidem eſt ab ipſo breuibus ⁊ antea: attamen ⁊ nūc reaſſumens rurſus ordinate de ipſis dicit. nam cū dixerit quecūqʒ de gñone querere oportebat, ⁊ qd eſt, ⁊ ſi eſt oino, ⁊ ex quonam, ⁊ vnde fiunt ea que fiunt, ⁊ ꝓpter quid non deficit gñō, opportune nūc querit quonam differat ab alijs mutationibus, premūqʒ ab alteratione, ipſas a ſeinuicē hoc modo diſtinguens. qm̄ enim inquit eſt hoc quidē aliqđ ſubm quod ſubam ſignificat, illud aūt paſſio qđ ⁊ accidēs nūcupatur: eſt aūt ſm vtraqʒ trãſmutatio, ⁊ ſm ſubſtantiam, qđ vocat ſubm, ⁊ ſm paſſionē. ſ. accidens. ſm ſubm quidē trãſmutatio, gñō eſt, ſm paſſiones ꝟo manēte ſubto immutabili alteratio. Hec cuʒ dixit dubitationem quādam, quã quis incõſiderate ꝯ predicta adducere poſſet, eam ⁊ examinans ponit, atqʒ diſſoluit. ſi nāqʒ circa ſubm cū ſit ſenſibile ⁊ idē manens facta mutatio, hoc eſt ſi circa informatum ſubm facta trãſmutatio, alteratio eſt, qm̄ in mutatione ex aqua in aerē perſpicuum ⁊ humidū manet, mutatio aūt ſm calidum ⁊ frigidū fit, erit aeris in aquã trãſmutatio, alteratio: circa ſubm enīʒ informatū ꝑſpicuum inquã ⁊ humidū fit mutatio. eadeʒ quoqʒ rõne licet ⁊ in alijs elemētis dubitare, nã in oib⁹ que ex ſeinuicē fiunt, dubitatio eſt. Ad hanc aūt dubitationem occurrens Ariſto. inquit, ꝙ ſi quidē paſſio erat ipſius ſubti humidi ⁊ perſpicui, calidū. ſ. ⁊ frigidum, per que adinuicem ipſoꝝ mutatio fit alteratio vtiqʒ erat, vt ſe hʒ in aqua calefacta frigefactaqʒ: ibi enim qm̄ adueniens aque qualitas paſſio eſt ⁊ accidēs, nihil ad eſſe ipſi aque cõferens alteratio eſt id qđ fit: in mutatione ꝟo aeris in aquã, calidum ⁊ frigiduʒ nō amplius paſſiones ſunt humidi ⁊ ꝑſpicui, niſi forte ſm accidens, eo ꝙ ſint vtraqʒ ipſius paſſiones. vt cuʒ in ſocrate caluum ineſſe dixerimus albo ꝑ accidens, eo ꝙ vtraqʒ ⁊ albū ⁊ caluū eidem inſint, vtreqʒ enim paſſiones ſunt ſocratis. ſic igitur ⁊ hic calidum ⁊ frigidū humidi quidem non fuerint paſſiones niſi ꝑ accidens. materie ꝟo hec ipſa calidum inquã ⁊ frigidum ⁊ humiditas paſſiones ſunt informis mãe, paſſiones aūt informãtes perfectiueqʒ, nāqʒ ſi paſſio ⁊ accidens humidi frigidū, aqua nō habebit eſſe per frigiditatē ⁊ humiditatem, ſed ꝑ frigiditatē tantūmodo. ſimilr aūt ⁊ aeris non humiditas ⁊ caliditas, ſʒ humiditas ſola erit ꝑfectiua: ſi ꝟo humiditas vtroꝛūqʒ ꝑfectiua ſube eſt aque ⁊ aeris, non habebūt diuas, quibus ſm ſubam ſeparabuntur, paſſiones enim non faciūt ſubales differētias: non igit̃ paſſiones calidum ⁊ frigidū aeris ⁊ aque, ꝑ quas ⁊ trãſmutantur in gñone ex ſeinuicem, ſʒ neqʒ humidi paſſio ⁊ accidens calidū frigidumqʒ: qm̄ coniuncta nō vnã perficere potuerunt ſubam, ꝙ ſi non paſſio, neqʒ alteratio, quēadmodum dicebat dubitatio, alteratio nāqʒ dicta eſt eſſe, cū paſſio ⁊ accidens inerit, ꝑ qđ tranſmutetur qđ trãſmutatur. addiderit aūt alijs his que dicta ſunt ⁊ hoc, ꝙ neqʒ proprie ipſa humiditas in aere ⁊ ī aqua, neqʒ perſpicuitas abſqʒ varietate eſt eadē: aer enim ⁊ magis ꝑſpicuus ⁊ humidioꝛ eſt aqua: quare nō ꝑmanebit impaſſibilis in mutatione ex aqua in aerē, neqʒ humiditas aque, neqʒ ꝑſpicuitas, qm̄ neqʒ in aere ⁊ igne caliditas ſm ſpēm eadem eſt. in cõpoſitis quoqʒ multa ſunt ſm genus calida ſpecie diūa, alia enim eſt q̄ in vino caliditas, ⁊ alia que in pipere, vel caſtoreo, vel balſamo, ⁊ ſimilibus. Scire igitur opꝫ, ꝙ quēadmodum ſi ex vino ſanguis fiat, tota vini idea corrumpitur, ⁊ alia quedam ſm ſpēm in ſanguine fit caliditas: ſic ⁊ in ele-

Com.72.

mentoꝝ ex adinuicem gn̄ione contingit, ⁊ ſi qs non ſm ſpēm differētem eſſe velit aeris ⁊ ignis caliditatem, vel aquę ⁊ aeris humiditatē, ſʒ ſm intēſionem ⁊ remiſſionē ſoluʒ differre: ille igitur neceſſario fatebitur has eſſe numero differētes: quēadmodum enī ſinapi vel piper ſatū ⁊ ſi eādem ſm ſpēm generant caliditatē in iis, quę ex ipſis germinant cū ſint eiuſdem ſpēi, ſʒ numero differens eſſe fatetur, quę in ſemine, ⁊ quę ex ipſo generato fructu eſt qualitas. ſic neceſſe eſt ⁊ in elemētis intelligere, ꝙ tota aeris idea corrupta ſit. ſi igitur ⁊ quis concederet ⁊ in aqua ſm formam eandem humiditatē ⁊ ꝑſpicuitatē genitam eſſe, numero tn̄ diuerſam eſſe dicere cogetur. quare nihil ꝑmanet ipſius aeris materia excepta, non igitur ex formato in informe mutatio eſt, ſʒ ex informi in formatū, ſiqdeʒ qđ ſolū informe eſt ꝑmanſit: quare neqʒ alteratio eſt, quę ex aqua in aerē mutatio: recte ꝟo appoſuit [ſenſibili exiſtēte ſubīo] .ſ. ſenſibili exiſtēte ſubiecto ⁊ ꝑmanēte, ꝓ qđ ſenſibile eſt actu hoc aliqd ⁊ formatū, hoc aūt ad diſtinctionē dictum eſt ipſius mā̄ę, etenim ⁊ materia ſubm̄ exiſtens eadē manet in gn̄ionibus, ⁊ tn̄ nō eſt alteratio tunc ſʒ gn̄io: non enim ſenſibile eſt mā̄, neqʒ ꝓ̄m hoc aliqd. ſimile igit̄ eſt ac ſi diceret, cū ſubm̄ ſimul vtrūqʒ exiſtens mā̄ ⁊ forma, idem manens trāſmutatū fuerit ſm aliquā paſſionem cōpoſiti ⁊ ſenſibilis tūc alteratio eſt, in gn̄ione namqʒ ſubm̄ qđ ſubſtat mā̄ eſt tranſmutata ſm formā. illud aūt [in ſuꝑpſius paſſionibus] additū eſt declarans id qđ ſm paſſiones in ſeipſo mouetur, ⁊ has imutans paſſiones, non ſm habitudinem quę ad aliud eſt. nā quę ſm aliquā paſſionem extra trāſmutata, trāſmutantur quidem, non aūt alterātur, vt dextrum factū ꝓ ſiniſtro, paſſionem quidē ſortitū eſt, nō tn̄ alteratum eſt, neqʒ enim mutatio facta eſt in paſſionibus qs in ſeipſo ſuſcepit, aut ⁊ cū ſeruus fiat dn̄s, vel dominus ſeruus. poſt quoqʒ illud [in ſuꝑpſius paſſionibus] ſignificare qđ deinceps dicet̄, qđ ⁊ iam prius conſideratū eſt. in mutatione enī elementoꝝ in ſeinuicem cōmune aliqd ꝑmanere inquit ſenſibile, ſʒ in qđ eſt ſm qđ non eſt paſſio ꝑmanēns, vt in mutatione aeris in aquā cōmune q̄dem permanens ꝑſpicuū cū ſit ſenſibile, non tn̄ ꝑſpicui neqʒ humidi paſſio, per quam tranſmutatio ipſi aeri in aquā ſit: ꝑ calidum aūt ⁊ frigiduʒ mutatio eſt, quod ꝟo deinceps dictū eſt, eſt manifeſtum: quę enim in paſſionibus trāſmutate ſunt, vel in contrariis ⁊ extremis paſſionibus quas habēt, vel in intermediis. ⁊ ipſę intermedię ꝯ̄rię participantes ꝑ contraria mutationem faciunt: fuſcum enī albo participans ⁊ nigro, ſi in nigrū trāſmutatum fuerit, nō quatenus nigro, ſʒ quatenus albo participat in nigrū mutationem facit. illud ꝟo [cum totū tranſmutatū fuerit] dixit ꝓ eo ꝙ eſt per ſubām ſm quod eſt. hoc aūt fit cum nihil ꝑmanſerit ſenſibile vt ſubm̄. illud ꝟo [ex toto ⁊ ex tota] eiuſdem eſt ſignificatiuū, eam quę eſt in toto ⁊ in ſubā mutationē ſignificans, maxime ꝟo dixit, non q̄ maxime gn̄io eſt tūc, ſed q̄ videtur multis, qui ſenſibili ⁊ inſenſibili ens ⁊ non ens determinant, vt pauloante dixit, tactu ꝟo inſenſibile nō ſolidū neqʒ reſiſtentiā habens dixit. quēadmodum ⁊ hęc habens ſenſibile tactu, ſicut ſe habet terra ⁊ aqua ad aerem.

¶ In his aūt ſi aliqua ꝑmanſerit paſſio eadeʒ cōtrarietatis in generato ⁊ corrupto, vt cum ex aere aqua, ſi ambo ꝑſpicua aut frigida fuerint, non opʒ huius alterā paſſionē eſſe i quā trāſmutatur, ſi ꝟo non erit alteratio, vt muſicus homo corruptus eſt, homo aūt immuſicus genitus eſt, homo ꝟo permanet idem.

¶ Prędictam dubitationem nūc examinat, qđ ꝟo inquit tale eſt. eoꝝ quę in ꝯ̄ria trāſmutantur, ſi aliqua cōis paſſio manſerit, vt in aqua ⁊ aere, non opʒ ſuſpicari hāc alterius ſolū paſſionē eſſe: materia namqʒ in ꝯ̄ria trāſmutatur aer ⁊ aqua facta, in calidū enim ⁊ frigidum q̄ ſunt ꝯ̄ria, contrarietatē aūt vel corpora a ꝯ̄riis differētiis formata dixit, vel ꝯ̄rietatem quidē intelligens eaſdeʒ ꝯ̄rias differentias: paſſionē ꝟo, quę eſt altera pars ꝯ̄rietatis, q̄ eadem manet in genito atqʒ corrupto, cōmuniter aūt dicens in aere ⁊ aqua hoc [ſi vtraqʒ ꝑſpicua ſint] intulit illud [quatenus frigida] nō vt aere frigido nāliter exiſtēte, ſʒ vice exēpli ſermonem pręſtans. verius aūt erat dicere quatenus humida, ambo enim humida ſunt. poteſt aūt illud [quatenus frigida] exēplariter ad alteras cōiugationes ſermone trāſgrediente intelligere, vt in terra ⁊ aqua. vtraqʒ enim frigida ſunt: in hoꝝ igitur adinuicem mutatione permanet frigidum. Com̄.73.

¶ Si igitur huius non paſſio erat ꝑ ſe muſica ⁊ imuſica, huius quidem gn̄o vtiqʒ foret, huius ꝟo corruptio. quapropter hōis hę q̄dē paſſiones, hominis aūt muſici ⁊ hōis imuſici gn̄o ⁊ corruptio, nūc ꝟo paſſio hęc permanentis eſt. quare alteratio talia.

¶ Quod ꝑ hęc dicit eſt huiuſmodi, mutatio inquit aeris in aquā non eſt alteratio, q̄ illud ſm qđ eſt mutatio .ſ. calidum ⁊ frigidū proculdubio non ſunt paſſiones per ſe eius qđ tranſmutatur. eſt aūt qđ trāſmutatur perſpicuū, calidum enim ⁊ frigidū non dici potuerunt paſſiones ꝑſpicui niſi per accidens, quatenus ambo calidum inquā ⁊ frigidum eidē accidunt materię, quū enī id ſm quod eſt mutatio paſſio fuerit ꝑ ſe eius qđ tranſmutatur, tunc eſt alteratio, vt in muſico homine ⁊ in imuſico ſe habēt: nam ⁊ hic ſi imuſicum ⁊ muſicum non eſſent paſſiones hominis, ſed eſſent ꝑ accidens, eo ꝙ eſſent illius paſſiones, cuius ⁊ homo paſſio erat, ſicut calidū ⁊ frigidum ꝑſpicuo dicebātur ineſſe, non vtiqʒ alteratio foret quę ex muſico in imuſicum mutatio, ſʒ gn̄o quēadmodum quę ex aere in aquā mutatio. nunc aūt q̄ muſicum ⁊ imuſicū ſunt per ſe paſſiones hominis, hōis quidē alteratio eſt ſm muſicū ⁊ imuſicum mutatio, huius vero totius muſici hominis, ⁊ imuſici hominis gn̄o ⁊ corruptio: quędaʒ enim generatio alteratio dicta eſt eſſe. verba aūt tranſitiue ordinata ⁊ ob hoc obſcura exiſtētia legēda ſunt hoc pacto, [ſi ergo huius nō eſt paſſio ꝑ ſe muſica ⁊ imuſica, huius quidē cēt gn̄o, illius ꝟo corruptio,] deinde illud [nunc aūt paſſio hęc permanētis] ⁊ tunc illud, ideo hę ſunt hōis paſſiones, hōis aūt muſici ⁊ hōis imuſici gn̄o ⁊ corruptio, deinde illud, ideo alteratio hęc: nam gn̄o muſici quatenus muſicus eſt, alteratio eſt. forte aūt etiaʒ error ſcripturę interponēs verba illa [q̄re alterō hęc] cā fuit obſcuritatis, quū ēt abſqʒ illis literę ſenſus ſeruet̄. Com̄.74.

¶ Cum igitur ſm quātum fuerit mutatio cōtrarietatis, augmentatio ⁊ diminutio, cū autem ſm locum latio, cum ꝟo ſm paſſionem ⁊ quale alteratio, cum autem nihil permanſerit cuius altera paſſio, aut accidens oīno generatio, illud ꝟo corruptio.

¶ Vult per hęc docere Ariſto. qđ non ois mutatio ſm accidens ſubi ⁊ ſenſibilis eſt alteratio, vt poſſet aliquis ex dictis merito ſuſpicari, nā ⁊ ipſi ſubīo tn̄ eſſe eſt acci Com̄.75.

dens, ⁊ ſ3 hoc 3rietas magnitudo eſt ⁊ paruitas, hęc aūt ſunt quātū non qualitatis. ſi ergo ſm 3rietatem in quāto trāſmutatur ſubiectū ſenſibile exiſtens, talis mutatio eſt augmētatio ⁊ diminutio, ſi aūt ſm paſſionem aut paſſibilem qualitatē ſit, ſm quā eſt mutatio ſubiecti ſenſibilis manētis talis mutatio eſt alteratio. ſi aūt ſm locū ⁊ ſm hanc 3rietatem talis mutatio erit latio, hęc igiƗ ſunt oia ſm quę ſit mutatio ſubā ſenſibili manente cuius accidētia ſunt, quū ꝟo dicitur nihil pmanet ſenſibile, cuius paſſio aut accidēs aliqd eſt, p quod mutatio facta eſt: illud eniꝫ alterum, illud ſm quod mutatio fit ſignificaƗ quod generatio eſt ⁊ corruptio.

¶ Eſt aūt materia maxime quidem ⁊ ppriè ſubiectum gñonis ⁊ corruptionis ſuſceptiuum; modo ꝟo quodam ⁊ aliȷs mutationibus, qꝛ omnia ſuſceptiua ſubiecta aliquarū cōtrarietatum ſunt. de gñone igitur ⁊ corruptione, ⁊ ſi eſt, ⁊ ſi nō eſt, ⁊ quomodo eſt, ⁊ de alteratione hoc modo determinatum ſit.

Com. 76. ¶ Hic habes manifeſtam intētionem Ariſto. de ſignificato materię, materia enim ppriiſſime diciƗ, qđ ſubijcitur ſubę ⁊ proprie gñoni ⁊ corruptioni, quandoqꝫ vero ⁊ oē qđ eſt materia illius cui ſubijcitur ad mutationem, vt enim quęcūqꝫ trāſmutantur gñone participant, ſic ēt materia, ⁊ quo modo de vno, ita ⁊ de alio: ſuſceptiuum enim 3rioꝝ quouis modo eſt illoꝝ materia, ⁊ hoc igitur pacto ſubā ſenſibilis ⁊ actu exiſtens eſt materia omniū accidentium, ⁊ hoc modo alterationis/augmētationis ⁊ lationis ſicut dictum eſt.

Tex. c. 25. ¶ De augmētatione ꝟo reliquum eſt dicere, ⁊ quonā differt a gñone ⁊ alteratione, ⁊ quo pacto augetur eoꝝ quę augetur vnumqđqꝫ, ⁊ diminuitur vnūquodqꝫ eoꝝ quę diminuūtur. conſiderandū itaqꝫ primo vtrū ſolūmodo in eo circa qđ eoꝝ eſt ad inuicem differentia: vt qđ quidē ex hoc in hoc mutatio, velut ex potentia ſubā in actu ſubām gño eſt, quę ꝟo circa magnitudinē augmētatio ⁊ diminutio, quę aūt circa paſſionē alteratio: vtraqꝫ ꝟo ex potentia entibus in actum mutatio dictoꝝ eſt. an ⁊ modus differt mutationis, apparet enim id quidē ꝙ alteratur nō ex neceſſitate mutatū ſm locū, neqꝫ qđ generatur, qđ ꝟo augetur ⁊ corrūpitur, ſed alio modo ab eo qđ fertur, qđ enim fertur totū mutat locū, qđ ꝟo augeƗ, ſicut qđ extenditur, hoc enim manēte particulę locum mutant, non quēadmodū quę ſphęrę, hę enim in ęquali loco trāſmutātur toto manēte, quę ꝟo eius qđ augeƗ ſemper in ampliorē locū, in minorē ꝟo ea illius qđ corrūpiƗ. ¶ Quod igiƗ mutatio differt non ſolū circa qđ, ſed etiā ſic, ab eo qđ ſit, ⁊ alteraƗ ⁊ augetur manifeſtū eſt.

Com. 77. ¶ Poſtq̃ dixit de gñatione ⁊ alteratione/⁊ qđ vtraqꝫ/⁊ quonā a ſeinuicē differāt: trāſit ad ſermonē de augmētatione, qui eſt tertius modus mutationis, duo aūt ſunt quę proponit quęrere, quonam differant ab alijs mutationibus augmētatio/⁊ diminutio/⁊ quo pacto augenƗ quę augmētanƗ, in quo quęrit quę ſit materia ſubiecta augmētationi, ⁊ quo modo ſit additio ei qđ augetur, ⁊ qđ eſt qđ augeƗ, ⁊ quid augens, ſed primo nunc proponit quęrere quo differt a generatione ⁊ alteratione, pcedens autē ⁊ a mutatione ſm locum ipſam diſtinguit, ⁊ ſi nō principaliter, ſed quaſi extra ppoſitū, nam ſermo de mutatione in loco non eſt pprius negotio de generatione ⁊ corruptione, ideo oppoſuimus in negotio de cęlo perfectū de ipſa ſermonē tradidit. quęrit autem an vno tm̄ differāt augmētatio a gñatione, ⁊ alteratione, aut pluribus. S3 vt hoc melius intelligamus ſcire opꝫ, ꝙ factiuoꝝ artium hę quidē mā ſolum a ſeinuicē differunt, minimeqꝫ ſm formam, vt fabrica ęraria ⁊ aurifaboria: materia nāqꝫ cum differant (huic enim ęs ſubijcitur, illi ꝟo argentum) eandē fere formam operantur, vtraqꝫ eniꝫ/aut ſextariū/aut tabellas/aut aliquid hmōi operaƗ, quędā ſunt quę in materia 3ueniunt, ſed in forma differunt, vt carpentaria, ⁊ nauifactiua, eſt enim harum materia cōis ligna ipſa, ſed hęc formā, vbi grauia nauis facit, illa ꝟo poſtē/aut abaci, quędā ꝟo materia ⁊ forma differunt, quę ⁊ oino ſeparatę ſunt, vt carpētaria ⁊ medica, illa eniꝫ ligna mām hꝫ, ⁊ ex his poſtē, aut ſolium facit, medica ꝟo humana corpora, ⁊ i his ſanitatē, de gñatione ⁊ augmētatione quęrentē 3ſiderare opꝫ quonā differant/an ſm alterū ſolū/an ſm vtraqꝫ. ſ. materia ⁊ forma. dico ergo ꝙ oēs mutationes ⁊ in ambobus a ſeinuicē differūt, in materia quidē, qꝛ alia in alio pdicamento ſubſiſtit, augmentatio eniꝫ ⁊ minutio ſub quātitate, generatio ꝟo circa ſubſtantiā, alteratio autē circa quale, qđ ſignificauit dicens circa qđ, nā circa hoc vnūqđqꝫ eoꝝ quę tranſmutanƗ/trāſmutanƗ, ad qđ modus mutationis reduciƗ; vt qđ gñatur ⁊ corrūpiƗ circa ſubā3 pculdubio trāſmutaƗ, ſub quā ⁊ gñatio ⁊ corruptio reduciƗ, ⁊ ita de alijs. hęc igiƗ eſt apertiſſima ipſarū dñia. ſed ꝙ differant ēt in forma cuicūqꝫ eſt manifeſtū, nā gñonis eſt qđ gñaƗ ad ſubā3 3ducere. alteratiōis ꝟo mutationē p aliquā paſſiuaꝝ qualitatū opatū fuiſſe, vt calefeciſſe/aut infrigidaſſe rubrū/aut albū feciſſe, ſiue aliqđ ſimiliū, eius ꝟo quę eſt in quātitate addidiſſe/aut ſubtraxiſſe magnitudini, localis ꝟo ſurſum/aut deorſum feciſſe/aut ſꝫ aliquā alioꝝ dimēſionū. hęc igitur vt manifeſta pretermittit, ſed quęrit nūquid ⁊ modus differat mutationis. ſ. qui augmētationis ab eo qui gñonis ⁊ alterationis. inquit aūt ⁊ ſm hoc differre abinuicē mutationes, ⁊ dñiā ponit, nam qđ alteraƗ nō neceſſario in loco mutaƗ, nam dū alteraƗ nō mutat locū. nam qđ oſtenſum eſt in phyſica, ꝙ oino neceſſe eſt in loco mutationē alterationē pcedere ⁊ alias mutationes, eſt diuerſum ab eo qđ nūc docetur. ibi enim dicebaƗ ꝙ in omni mutatione localē quendā motū neceſſe eſt fieri, nō omnino eius qđ alteraƗ ⁊ generaƗ, ſed alterius cuiuſdam vt alterātis. opꝫ enim ſolē ſm locū motū eē, vt alteret aerem qui circa nos eſt. nūc autē dicit ꝙ nō eſt neceſſarium qđ alteraƗ in ipſo alterari locū ex loco mutare: ſimiliter neqꝫ qđ generaƗ ⁊ corrūpiƗ ex neceſſitate mutaƗ in loco. ceruſa eniꝫ ex plūbo facta nō mutat locū, neqꝫ lac ex ſanguine genitū/neqꝫ alia multa huiuſcemodi, qđ autē augeƗ ⁊ corrūpiƗ neceſſario mutat locū, non qꝛ totū locū deſerat. vt id qđ fertur, ſed qꝛ alterū occupat in quo detinebaƗ prius in augmētatione maiorē/in diminutione minorē, aſſimilatū ſm hoc ei qđ extendiƗ. ⁊ iam habes augmentationē diſtinctā a mutatione ſm locū, ſicut. n. qđ extendiƗ locum quē a principio habebat continens alterū aſſumit, ita videƗ ⁊ qđ augeƗ ſm locum mutari, attamen

augmen ⁊ ab hoc differt. nam qđ extendit̃ in vna dimẽſione locũ augmẽtans in altera ex neceſſitate diminuit, ⁊ cõ, ſi in vna aut duabus dimẽſionibus maiorẽ locum occupat, in reliqua aut reliq̃s duab⁹ dimẽſionibus neccẽ eſt priorẽ locũ dimittere. ſʒ qđ augeť aut minuiť necẽſſario ſm tres dimẽſiones eodẽ modo ſe hʒ aut occupãs alterum aut priorẽ minuens. ſʒ nunq̃ ingr aſſimilat̃ quod augeť ſphẽrę circulo motę in locali mutatione: nam vt id qđ augeť in priori loco manẽs mutať ſm partes. ſic videť ⁊ ſphẽra ſe habere. an ⁊ ab hac differt, nã ſphẽra in ęquali loco tota manẽs partes hʒ quę ſm locũ mouentur, ſʒ partes ei⁹ qđ augeť in ampliorẽ locũ extẽdunť, in minorẽ vero corripiunť ei⁹ qđ minuitur. planũ aũt φ ex his quoq; põt a gñone ⁊ alteratione diſtingui. nã quod gñať non neceſſario mutat locũ, qđ aũt augeť dicto modo diuerſuʒ locũ aſſumit, id ẽt qđ gñatur fit aliud, alteratũ vero alterꝫ: qđ aũt augetur vel corrũpiť neq; aliud neq; alterꝫ. ſʒ addit ſoli q̃tito vt Ariſto. in pdicamẽtis oñdit, nam quadratũ circũpoſito gnomone totũ q̃dẽʒ eſt augmentatũ, ſʒ alteratũ nõ eſt, cũ maneat quadratũ rurſus. cuʒ vero dixit de tribus mutationibus gñone. ſ. alteratione ⁊ augmẽtatione, intulit [vtraq;] aut idẽ ſignificãs oĩa aut vtraq; dixit ⁊ ſm ſubaʒ trãſmutatum p qđ id qđ fit ſignificať ⁊ ſm accidens qđ cõe eſt eius qđ augeť ⁊ alteratur. cõe igitur ingr in vnaquaq; mutatione ex potẽtia tali in id qđ eſt actu trãſmutari, ex potentia eni ſub' in actu ſubam gñõ eſt, ⁊ in reliquis eodeʒ modo, illud aũt [ſed ⁊ ſic] hoc eſt in modo mutationis.

Circa qđ aũt eſt mutatio augmenti ⁊ di-
minutiõis (circa magnitudinẽ aũt videť eẽ)
Tex.c.27. augeri ⁊ diminui. Vtro mõ rõcinãdum.
Com.78. Quum loquutus eſt de dĩa qua differt augmẽtatio a gñone ⁊ alteratione, trãſit ad alia q̃ ꝓpoſita ſunt. erant aũt tria nũero, q̃ ſit augmẽtationis mã, ⁊ q̃ effectiua cã, ⁊ q̃d qđ fit. hoc ẽ q̃d augẽs ⁊ q̃d qđ augeť. ⁊ q̃s ẽ modus ⁊ ipſe actus quo fit augmẽtatio. ⁊ p̃ quęrit quid nã ſit hoc quantũ qđ mã augmẽtationis ſit, vtrum po⁹ corpus ⁊ magnitudo, actu vero incorporeũ ⁊ carẽs magnitudine, aut actu corpus qđ p̃termiſit vt neceſſario ſubintellm. ⁊ oſtẽdit oĩ modo impoſſe eẽ ipſam eſſe po⁹ corpus, actu vero icorporeã vt neceſſario relinquať alterꝫ actu. ſ. eẽ corp⁹ mãʒ augmẽtationis, ſi eni ingr po⁹ corpus, actu vero incorporeũ diceremus eẽ id ex q̃ fit mutatio in q̃titate, necẽ eſt h aut ipſʒ p ſe ſubſiſtere ſepabilẽ hñs nãʒ. aut i alio quodã eẽ corpe. ſi g̃ actu ſepabile ſit nõ exñs corp⁹, aut punctũ aut vacuũ erit nullũ occupãs locũ. aut corp⁹ nõ ſẽſibile h ẽ nullã hñs dĩaʒ ſenſibilẽ. punctũ igiť aut vacuũ ſupponere ẽ apertiſſimũ ipoſſe. neq; .n. ipm p ſe ſubſtiterit pũctũ aut vacuũ. oñſuʒ eſt eni oĩno nõ eẽ vacuũ. ⁊ pũctũ i corpe ⁊ magnitudie ſp hʒ eẽ. p̃terea abſurdũ ẽ ex pũcto dĩe magnitudinẽ augeri. nã ẽt h pacto rurſus vacuũ iducemus. ſi eni qđ augeť maiorẽ occupat locũ, pculdubio locus quẽ occupabat auctũ erat vacu⁹ aũ h, ⁊ ſic rurſus actu vacuũ erit, aut erit corp⁹ nõ exñs i loco. q̃ꝝ vtrũq; eſt ipoſſe. ſʒ q̃ñ oĩno punctũ additũ ei qđ augeť maius totũ fecit. dictũ eſt eni ſępe φ infinita ipartibilia ſibi inuicẽ appoſita nõ faciẽt magnitudinẽ. oĩno aũt pũctũ po⁹ corpus nõ eſt, ſʒ eſt aliq̃d corpis. igiť nec vacuũ nec pũctũ ꝯtingit illud ex q̃ fit augmẽtatio qđ po⁹ corpus eſſe supponiť: ſi aũt nõ ſenſibile ſʒ iaffectũ ſit corp⁹ q̃le ẽ trifariã dimẽſuʒ, necẽ eſt h eſſe i loco, oẽ eni corpus i loco eſt p̃terea q̃ illđ cui apponiť locũ aliquẽ occupat, igiť ⁊ qđ appoſitũ fuit locũ aliquẽ occupabat: ⁊ erat iaffectũ ⁊ pp h iſenſibile: neq; .n. q̃tenus affecta ſunt corpa ⁊ ſenſibilia i loco ſunt: ſunt eni icorpeę q̃litates ipſę ⁊ mag^ne carẽtes, ſʒ q̃tenus trifariã ſunt dimẽſa. q̃re ⁊ ſi nõ ſit ſenſibile corpus nec pticipet q̃litate, necẽ eſt ipm eẽ i loco: nã eẽ in loco ab ipſis dimẽſionibus corpi attribuiť: nõ ab ipſis q̃litatibus locoꝝ dĩa corpib⁹ ineſt. nã ob has alia q̃dẽ ſurſũ ſũt, alia vero deorſuʒ: ſʒ oĩno eẽ in loco eſt ab ipſa dimẽſione: opʒ eni ęq̃le eẽ corpus locatũ ambiẽti ipm loco: ęq̃le aũt eſt q̃ti ꝓpriũ. necẽ eſt igiť ⁊ ſi inaffectũ ⁊ inſen^le ſit aliqđ corpus ipm in loco eẽ. rurſus vero ſi in loco ſit, necẽ oĩno ipm aut ſurſuʒ eẽ aut deorſum, ⁊ aut ſm nãʒ i vtroq; aut p̃ter nãʒ. ⁊ h pacto eẽ vnũ aliqđ affectoꝝ corpoꝝ. dixi eni φ a q̃litate hñt corpa ſurſum eẽ aut deorſuʒ: ⁊ in vtroq; nãlr aut p̃ter nãʒ. ſi q̃dẽ igiť ſm nãm ſurſuʒ eẽt, eẽt ignis aut aer. p̃ter nãʒ vero aut aq̃ aut terra. ſilr ⁊ ſi deorſuʒ, ſi ſm nãm terra aut aq̃ erit, ſi p̃ter nãʒ ignis aut aer. ſi aũt h non erit ampl⁹ inaffectũ corpus, ſʒ ſenſibile ⁊ vnũ aliqđ ex q̃tuor: ſʒ hęc vt mãifeſta exñtia p̃termiſit Ariſt. ipoſſe eſt g̃ eẽ inaffectũ corp⁹ vt ſepabile exñs qđ vt mã augmẽtationi ſubijciť. eũdũ g̃ eſt ad alterã ptẽ diuiſionis q̃rẽtes nunq̃d po⁹ exñs corp⁹ in aliq̃ eſt ⁊ nõ p ſe ſubſiſtẽs. hoc aũt in aliquo nõ necẽ eſt diuidere ⁊ in id qđ eſt i eo qđ augeť, ⁊ i id qđ in alio: eſt enĩʒ cõis ꝯfeſſio, id qđ augeť adueniẽte aliquo ab extra augeri: q̃re in alio ⁊ nõ in eo qđ augeť. ſi igiť i alio ſit mã augmẽtatiõis q̃ ⁊ po⁹ corpus ſupponiť, necẽ eſt rurſus eẽ i eo i quo eſt aut vt nihil ei⁹ in q̃ eſt exñtẽ, neq; partẽ, neq; paſſionẽ, neq; aliq̃d ſibi ad eẽ ꝯferentẽ, aut exiſtentem illius partẽ aut ſimplr aliq̃d. ſi igiť in aliquo actu exiſtẽte dicat q̃s ipſam eſſe nihil exiſtẽtem ſubſtę illius in quo eſt vt in vaſe contẽtam, accidet quoʒ egreſſa fuerit hęc ab eo in quo eſt fieri qđ fit ex ipſa nullo modo trãſmutato eo in quo eſt. vt ſi quis dixerit ex aqua aerem fieri nõ trãſmutata ipſa aqua, ſed mã quadã ex ipſa aqua egreſſa ⁊ ſegregata, quã in ſe ipſa aqua continebat vt in vaſe. ſm aũt hũc ſermonẽ ita dicẽtem, in aliquo mãm eſſe non exiſtẽtem actu corpus neq; cõplẽtem illud in quo eſt, neq; partẽ aliquã illius exiſtentem, neq; aliquo modo a toto deciſam, nihil prohibet etiã ſecũdam in eodem mãm ſic ſupponi, ⁊ rurſus aliã ⁊ aliã, ⁊ ſic in infinitũ. ſi aũt nihil ꝓhibet in eodẽ infinitas ſupponi mãs erũt in eodem infinita ſm actũ, qđ eſt oĩno impoſſe, vacuũ quoq; pariter ex hac ſuppoſitione inducetur: qđ eni ex mã eſt appoſitũ ei qđ augetur corpus, locũ ꝓculdubio occupauit: omne eni corpus eſt in loco. hic ergo ꝓculdubio vacuus erat prius, niſi q̃s ſuppoſuerit vt ex po⁹ corpore in actu corpus tranſmutari mãm, ſic ⁊ ex actu corpore corrupto in corpus potentia trãſmutationem fieri, ſʒ nulla videtur mutatio neq; ex nõ corpore facta neq; in nõ corpus: ſʒ neq; videntur q̃ fiant ſic ex ſe inuicẽ fieri vt remaneat illud impaſſibile ex quo illius qđ fit mã ſecernitur: ſʒ toto illo trãſmutato ⁊ in gñone ⁊ in augmẽtatione: neq; eni aqua remanẽte aer ex ipſa fit, ſʒ tota corrupta: neq; panis manet dũ ex ipſo corpora nr̃a augẽtur: neq; ex aqua nutriẽte plãtas, ⁊ qđ auget remanente illę creſcũt. impoſſe eſt igiť ſic eſſe i aliquo id qđ auget, vt nihil ſit eius in quo eſt actu. relinquitur igitur id qđ auget partẽ eſſe eius in quo eſt, a quo deciſa ⁊ appoſita aucto ſic ipm auget. ſi aũt hoc erit actu corpus ⁊ magnitudo ſubiecta mutationi ſm augmẽtationem, qđ erat oſtẽdendũ a prin⁹ verũ exiſtens.

Si vero q̃s dixerit in aliquo ipſam eſſe nõ vt ſeparatã ⁊ nihil eius exiſtẽtem, neq; vt partem corporeã exiſtentẽ, ſʒ vt eſt informis mã corporis actualis, ⁊ formã tenẽs ⁊ hęc po⁹ eſt corpus ⁊ magnitudo, actu vero incorporea, in corpore actuali eſſe habens vt ſubm ⁊ materia eius.

¶ Si quis hoc dicat, ſciat ſe non augmētationis, ſed generationis & corruptionis mām inueniſſe. differt autē gñatio ab augmētatione, vt dictū eſt. nam mā gñonis eſt vere mā informis & magnitudine carens, ſ3 augmētationis quātificatum corpus. vnde in gñone quidē cōtingit eandē mām & maiori & minori moli ſubijci: nam aqua vnius cyathi corrupta maiorē mole aerē facit: in augmētatione aūt quāta fuerit moles eius qd̄ apponit̄ ex nutrimēto poſt repletionē reſoluti ad tātā magnitudinem neceſſe eſt & qd̄ augetur augeri: fit enim & in augmētatione gñio prius, vt quū nutrimētum in vētriculo in chylum redactū epar recipiens ſanguinem fecerit, ſ3 iā generatus ſanguis oppoſitus ipſis partibus cū tanta mole & vnitus ei & aſſimilatus eius additione facit augmētationem, quare omnino quātificatam op3 eſſe augmentationis mām, & ſi eius pręceſſerit gñio.

¶ Vtrum ex potentia quidē magnitudine & corpore, actu vero icorporeo & magnitudine carēte fieri corpus & magnitudinē. & quum hoc duplr̄ ɔtigat dicere, vtro modo augmētatio fit: vtrū ex ſeparata ipſa p ſeipſam mā aut i alio corpe inexiſtēte. ¶ An ipoſſe vtroq3 modo. ſeparabilis enim cū ſit, vel nullū occupabit locū, vel vt pūctum qd̄dam, vel vacuū erit. aut corpus nō ſenſibile: hoꝝ aūt hoc quidē non cōtingit, illud vero neceſſariū in aliquo eſſe: ſemꝑ eni3 alicubi erit qd̄ fit ex ipſo quare & illud aut p ſe aut per accidens.

Tex.c.28. ¶ At vero ſi in aliquo inerit ſiquidem ſeparatū ſit, vt illius nō ſit aliquid per ſe aut p accidēs, accident multa & impoſſibilia dico aūt vt ſi fiat aer ex aqua, nō ex aqua erit trāſmutata, ſed ꝓpter eſſe ipſius materiam tanq̄ in vaſe aqua, infinitas enim nihil prohibet materias eſſe, quare & fieri actu.

Com.79. ¶ Quum dixerit ex potētia magnitudine, nō reddidit ex actu magnitudine, qd̄ cōſequens erat, ſed eādem partem ſubdiuidit, & illud relinqui tanq̄ neceſſario ſubintellectū. illud vero [vel vt punctū] obſcurū reddidit apponēs illud [vel.] videtur eni diſtictionē ſignificare, ſ3 op3 p ſed, ipſum accipere, vt totū hoc modo ſe habeat. aut nullū occupabit locum, ſ3 vel pūctum aliqd̄ vel vacuū erit. quędā vero exēplarium ſic ſe habēt. aut nullū occupabit locū, vt eni punctū aliqd̄ aut vacuū erit, & corpus nō ſenſibile. illo. ſ. [et] p vel diſiūctiuo poſito. ¶ Sciendum aūt eſt, vt dixi, ex po^a quidē magnitudine & corpore, actu vero incorporeo, & magnitudine carente, hoc mēbrum ſubdiuidens: vtrum inqt ex ſeparata mā hac, vel in alio corpe exiſtente: ſeparabilis eni inqt cū ſit, aut pūctū erit, aut vacuū, aut corpus non ſenſibile: qm̄ enim & incorporei & magnitudine carētis hęc erat ſubdiuiſio, ob id huius particulā nō ſenſibile corpus p̄termiſit, qd̄ & magnitudo eſt. hęc autē cum dixit, infert qd̄ eoꝝ quę proxime dicta ſunt, in quę ſeparabile & p ſe ſubſiſtens diuidebamus, ſunt tria. aut eni3 pūctum inqt, aut vacuū erit, aut corpus nō ſenſibile. hoꝝ igitur inqt vacuū quidem aut pūctum ſupponere augmētationis mām eſſe non contingit. duo nāq3 in vnum cōprehendit. quō vero non cōtingit, q2 neq3 ex pūcto fieret vnq̄ aliquid, & nō eſſe vacuū in phyſicis demōſtratū eſt, nō ſenſibile vero corpus in loco eſſe dicens. id enim [in aliquo eſſe] in loco intelligendū eſt, & quo neceſſariū ſit apponit. impoſſibile nanq3 eorum quę fiunt aliquod eſſe in loco, & quę ex quibus fiunt in loco non exiſtenti, videtur aūt ratio hęc non determinate demōſtrare non ſenſibile corpus in loco exiſtere, ſed vlr̄ toti accōmodari quodcūq3 quis ſuppoſuerit ſubiectū eſſe motus augmētationis. nam ſi qd̄ augef̄ locū appr̄hēdit & in loco eſt. oē aūt qd̄ genitū eſt in loco, ex aliquo ſubto in loco exiſte p ſe vel p accidēs genitū eſt ſubiectū ex quo auctū eſt, qd̄ augef̄ in loco vel p ſe vel p accńs eſſe neceſſe eſt, ſ3 ſi p ſe in loco eſt, corpus actu & ſenſibile eēt, ſi vero p accńs potius corp^9 & mā informis, nāq3 pp mā3 addidit id [ſm accńs] qm̄ ex hac fit corpus qd̄ eſt in loco, ipſa quidē3 exiſte in loco, non tn̄ per ſe, ſed per accńs eo q corpus in quo eſt in loco eſt. At mā3 quidē informē augmētationis ſubiectū nō op3 dicere, ipſa enim gñoni & corruptioni, nō aūt augmētationi ſubſternit̄, vt oſtēdidimus, reliquū ē actu corpus augmētationi ſubiectū dicere. quare dicta cōprobatio cōter totā alterā diuiſionis ptē deſtruit, dicēte po^a corp^9 & magnitudinē eē augmētationis mā3, & ad corp^9 nō ſenſibile iproprie relata ē. Quare p melior fortaſſe ē altera expō ab Aphrodiſieñ Alexādro tradita. pōt. n. qd̄ oī tale eē. hoꝝ aūt duoꝝ modoꝝ (duo. n. inqt dicti ſunt modi, & q ſeparatā ipſa3 p ſe ſupponit mā3, & q in aliquo exiſtē.) hoꝝ igit̄ duoꝝ modoꝝ, ſm vnū ſeparatā mā3 ſupponētie3 nō cōtingit ipſam in loco eſſe, neq3 eni3 pūctū, neq3 vacuū in loco erit, ſ3 neq3 nō ſenſibile corpus. ſiqdē nō ſenſibile corpus mathematicū dicimus. hoc. n. in intellectu tāntūmodo eſt. ſm igit̄ dictū modū nō ɔtigit in loco eē. id aūt [neceſſariū in loco eē] h eſt mā3 eius qd̄ augef̄ neceſſe eſt oino in loco eē, aut p ſe, aut p accńs. per dictā ꝓbationē dicētie3, ſemꝑ eni3 alicubi erit qd̄ fit ex ipſo. manifeſtū igit̄ q non erit mā eius qd̄ augef̄ q̄ vno mō ſuppoſita eſt po^a ipſa eſſe magnitudinē, & p ſeipſa3 ſeparatā dicētē. eo q2 nō poſſit iuxta hāc ſuppōnē in loco eē. neceſſū aūt oino ei^9 qd̄ augef̄ mā3 in loco eē. poſtea ad alterā diuiſiōis parte trāſiuit, ɔſiderās ſi in aliquo ſubſiſtit eius qd̄ augef̄ mā. neceſſe eſt aūt inquit in aliquo cū ſit, vel nihil eſſe eius in q̄ eſt, neq3 pars neq3 ſimplr̄ ad illius in quo eſt cōſtitutionē aliqd conferrēs, aut illius partē aliquā eſſe corpoream: qd̄ interea omiſit cōtra diſtinguere. & rōni dicēti in aliquo quidē eſſe, ſed nihil eſſe illius in quo eſt, oſtēdit ſequētia abſurda. [illud vero] accidēt multa & ipoſſibilia dictū eſſe pōt, nō vt impoſſibilibus q̄ plurib^9 ſuppoſitioni ɔſitibus. non eni3 dixit multa quędā, vno nāq3 ſolo vſus eſt argumēto, ſed tanq̄ qd̄ multe tales ſupponi materię & infinite poſſint qd̄ eſt impoſſibile.

¶ Amplius autē neq3 ſic apparet factus aer ex aqua, vt exiens a manente.

¶ Cū cōprobaſſet nō poſſe mām in aliq̄ eē eo mō vt nihil ſit illi^9 in q̄ eſt, p h argumentū q infinita ex ipſo fierent tanq̄ in exemplo gñonis & mutationis ex aqua in aerē ſermone3 faciens, nūc rurſus ſcdm̄ exponit argumētū eiuſdē cōſtructiuū, euidentiā ipſa3 in teſtimoniū adducens. non eni3 inquit videt̄ in mutatione aquę in aere3 aer tāq̄ ex aqua ſecretus, aqua imutabili manēte, ſ3 totā aquā corrūpi ex qua aer generat̄. ecce autem q iterū de materia eius qd̄ augef̄ q̄rēs, vt in gñone & corruptione loquitur, oſtendens geniti materiā non exiſtēte in aliquo eo modo vt nihil ſit eius in quo eſt. Com. 80.

¶ Melius igitur facere omnibus inſeparabilem materiam eſſe. Tex.c.29.

¶ Cum

Com̄.81. ¶ Cum deſtruxerit mām in aliquo eſſe, vt nihil ſit illius in quo eſt, ⁊ ipſaꝫ poſſe ab eo in quo eſt ſeparari: deinde qđ conſequens eſt annectit, dicens. melius eſſe omnibus ſupponere mām non potenté ſeparari, ꝓpter cōſequētia abſurda ſeparari ipſam dicētibus, nihil eo trāſmutato a quo fuerit ſeparata, ꝓpter hoc igiť īngt [melius oibus] hoc eſt oibus ſic dicere melius, vel ꝙ oino melius. quare ſi de eius qđ augetur mā nūc loqtur, inſeꝑabilē dixit, ꝑ eo qđ eſt nō ſeparatā ab eo in quo eſt, ſꝫ illius aliqd exiſtētēꝫ, ⁊ illud genitā, qđ eſt in quo eſſe dicitur: quare nō ſꝫ dicere ipſaꝫ aquā aeris mām ꝯtinere, ſꝫ aquā ipſoꝫ aeris mām eſſe. dictū eſt enī ꝙ eius qđ augeť mā nō eſt poª corpus, ſꝫ actu ⁊ in aliquo exiſtēs, eo modo eſt, vt eius pars exiſtēs ī quo eſt. ſi ꝟo nō de mā eius qđ augeť loqtur, ſꝫ eius qđ gńatur, de prima. ſ. atqꝫ informi, etiā ſic vtiqꝫ verus fuerit ſermo. inſeparabilis nāqꝫ eſt ⁊ ipſa nō potens ab eo in quo eſt ſeparari. cōſona aūt ſunt, ⁊ quę deinde inferūtur ſm hūc intellectū. inquit enim tanq̄ꝫ exiſtētem eandem ⁊ vnā numero, ratione ꝟo non vnā, vna enim ⁊ eadem numero aquę eſt mā incorporea, ratione ꝟo nō eadē. aliud nāqꝫ eſt ipſi mā ę, ⁊ aliud aquę eſſe. ⁊ ad eius qđ augeť mām eadem ratio: aliud enī eſt aquę eſſe, ⁊ aliud plantaꝝ materię.

¶ Tanq̄ꝫ exiſtentem eandem ⁊ vnam numero, ratione vero non vnam.

Com̄.82. ¶ Cum propoſuiſſet a principio deſtruere eſſe potētia corpus ⁊ nō actu eius qđ augeť mām, ⁊ ꝑ diuiſionē ſermonē ꝓduxiſſet, oſtēdit primū impoſſe eſſe hāc potētia corpus exiſtem ipſam per ſe ſubſiſtere. deinceps ꝟo ꝓponebat quęrere, vtꝝ eſſet in aliquo, aut vt nihil exiſtēs eius in quo eſt, aut vt aliqd exiſtēs eius in quo eſt. ⁊ quā demōſtrauit ꝙ nō poſſet eſſe ī aliquo, vt nihil eius in quo exiſtēs: accideret enī ſeparari ipſam poſſe, nō tranſmutato eo in quo eſt, ad qđ multa ſequenť impoſſibilia. ꝑtermiſit alterā partē incōfutatam tanq̄ꝫ verā, ⁊ quę ſubintelligi pōt. dico inquā in aliquo quidē exiſtere, eē aūt aliqd eius in quo eſt. ſi aūt eſt in aliquo eius qđ augeť mā ꝯferens ad eius in quo eſt ꝯſiſtētiam, aut erit vt pars in toto, aut vt mā informis in cōpoſito, ſꝫ īformis qdē nō augmētationis, vt prius diximus, ſꝫ eſt gńonis ⁊ corruptionis mā. nunc aūt eſt ei ꝓpoſitū augmētationis mām q̄rere. relinqtur ergo vt partē eſſe ī toto. ſi aūt hoc, actu corpus ⁊ magnitudo erit augmētationis mā; qđ erat a prinº demōſtrandū. ¶ Si aūt qs dicat, cur partē dicimus eſſe in toto eiꝰ qđ augeť māꝫ, cur enī potius debet dici pars q̄ꝫ totū. ¶ Sciat ꝙ propoſitū erat oſtendere eſſe actu corpus, ⁊ magnitudinē eius qđ augeť materiā, ⁊ nō poª: ꝑfectam ꝟo ⁊ nō defectuoſam cū fecerimus eius qđ eſt in aliquo diuiſionē, vnū tm̄ inueniemus mēbꝝ, qđ vt incōfutabile dimiſimus. illud. i. ꝙ vt pars ſit in aliquo, nō q₂ mā eius qđ augeť dicať eſſe pars totius: nō enim hoc eſt ꝓpoſitū diſtinguere, pars ne ſit an totū, ſꝫ vt actu corpus inſtitutū ⁊ nō potētia eius qđ augetur mā: hoc enī erat ipm ꝓpoſitū, cū nihil interſit, ſiue totū ſit, ſiue pars. ois igiť demonſtratoꝝ ordo talis eſt. ¶ Sed quęrendū eſt qd eſt qđ nūc ſubiūgit. cuꝫ enī demōſtrauit ꝙ impoſſe eſt ſupponere mām eius qđ augetur eſſe in aliquo vt q̄ poſſit ab illo ſeparari in quo eſt, nihil illo in quo eſt mutato, vt in exēplo gńonis ex mutatione aquę in aerē, infert dicens. melius eſt oibus facere inſeparabilē mām. qđ quidē ſi vt ad a principio ꝓpoſitum dictū ſūmas, de mā eius qđ augeť eſt ei ſermo dicēti, oportere eius qđ augetur mām ſupponere nō poſſe ab eo in quo eſt ſeparari, q₂ eſt illud idē qđ dī eſſe id in quo eſt, vt. ꝟ. g. nō in aqua ꝯtētam, ſꝫ ipſam aquā exiſtentē aeris mām, hoc eſt actu corpus exiſtem, qđ eſt verū. numero enī īngt nihil differt eius qđ augeť mā, hoc eſt actu exiſtis corpus vt aqua a mā prima aquę, q̄ ad eſſe aquę trāſmutať. eſt enī eadē numero ⁊ ſubio, vt i ſequētibus latius demōſtrabitur, ſꝫ rōne īngt nō eſt vna: alia enī eſt rō mā ę quatenus mā, ⁊ alia quatenus aqua facta eſt. conſonāt aūt ea q̄ dnr nunc illis q̄ paulopoſt dicentur ab eo dicente, eius qđ augeť mām nō eſſe diuerſam numero cū mā gńati, niſi rōne. pōt quoqꝫ illud [melius oibus facere inſeparabilē] nō vt ad prius, ſꝫ vt ad ꝓxime dictū refferri. cū enī expoſuiſſet a prinº ſuppōnēꝫ dicentē eius qđ augeť mām in aliquo eſſe, vt nihil ſit illiꝰ in quo eſt. in exēplo gńonis manifeſtū fecit dicēs. dico aūt vt ſi ſit aer ex aqua, nō erit ꝑꝑ aquā trāſmutatā, ſꝫ q₂ mā ipſius ſit tanq̄ꝫ ī vaſe aqua. deinde deſtructionē huius ſuppōnis deſcribens nō poſſe. ſ. ſupponi mām ī aliquo exiſtem ab eo in quo eſt ſeparari nihil eo ī quo eſt trāſmutato: rurſus vt in mutatione ex aqua in aerē ſermonē facit. quę eſt gńo, ⁊ vt ad ꝓxime dictū, qđ gr̄a exēpli poſitū eſt, vt diximus, ſubiūxit. [Melius igiť oibus inſeparabilē facere mām] de prima ⁊ informi gńatoꝝ mā loquens, mām enīꝫ īngt eam. ſ. quę eſt aquę ex q̄ fit aer. melius oibus inſeparabilē eſſe ab aqua in qua eſt, nō enī altera eſt ab aqua numero, ſꝫ eadē ⁊ vna, differētia ꝟo ſola eſt ſm rōnē: aliud enī eſt aq̄ ⁊ aliud mā ę eē.

¶ At ꝟo neqꝫ puncta ponēdum, neq̄ꝫ lineas corporis materiam propter eaſdem cauſas.

¶ Dixit qdem de pūctis ea nō eſſe mām eius qđ augeť ſūmens hoc, vt ſequens ad ſuppōnes poª corpus, ⁊ ſeparabilē eſſe ꝑ ſe eius qđ augeť mām ſupponētes, nūc aūt videť inuehi ꝯ illos, q ex ſuꝑficiebus corpora gńabant, quę vt corꝑa nō ex magnitudine carentibus cōponerent ꝓbabili ſuppōne vtebanť in hoc: nā ⁊ ſuꝑficies ſunt magnitudines, ſꝫ ob hoc nō fugiebant incōueniēs. nā ⁊ ſi ſint magnitudines ipſę ſuperficies, nō tn̄ in loco ſunt, oſtenſum aūt eſt a prinº, quū id qđ fit ſit alicubi, id quoqꝫ ex quo fit nečio eſſe ī loco oportere, aut ꝑ ſe aut ꝑ accidens. nō erūt aūt in loco ſuꝑficies, neqꝫ ꝑ ſe neq̄ꝫ ꝑ accidens, eo ꝙ ſupponātur corporibus ꝑexiſtere, ſiue eo ꝙ ꝑ cōpoſitionem ex ſuꝑficiebus corꝑa cōponanť ſm Platonē ſiue eo ꝙ fluētibꝰ ipſis ſm defluxū corꝑa gńentur. eſt aūt ei ꝓpoſitū inuehi ꝯ facientes ex ſuꝑficiebus corpora, ⁊ appoſuit puncta tanq̄ꝫ ſit eis ꝯſequens, ⁊ ex pūctis magnitudinē facere. nā vt in libro cęli dictum eſt, eiuſdē eſt intellectus ex ſuꝑficiebus facere corpora ⁊ ex pūctis: niſi ꝙ hoc abſurdius eē videť ex oino vacātibus magnitudie facere magnitudinē. Alexāder ꝟo dictū illud [At ꝟo neqꝫ pūcta ponendūꝫ] ꝑ hoc, neqꝫ enī puncta ponendū, aſſumpſit, vt totꝰ ſit continuus litterę intellectus ſic dicēdo. melius igiť eſt inſeparabilē facere mām, neqꝫ enī pūcta aut lineę ponēdę ſunt corporis mā. neqꝫ enim ꝑ ſe aliqđ hoꝝ ſubſiſtere pōt, neqꝫ ex indimēſis pūctis dimēſio fieri. ¶ Alexāder igiť ſic expoſuit illud [neqꝫ lineas ponendū eā q̄ corꝑis] ac ſi ꝯ facientes corpora ex ſuꝑficiebus eēt ratio, ꝓpterea q₂ vt ipſe ait, eiuſdē eſt intellſ ex ſuꝑficiebus facere corꝑa, ⁊ ex lineis ſuꝑficies, ⁊ ex pūctis lineas. Attamē violentū eſt ita literā exponere: de lineis nāqꝫ, ſed nō de ſuꝑficiebus meminit. quapꝑ dicendū eſt, ꝙ cū ſuꝑius oſtēdiſſet impoſſe eſſe pūcta ſupponere eius qđ augeť mām, nunc docet ꝙ neqꝫ lineas, coaſſumens de lineis ſermonē. cur aūt impoſſe eſt neqꝫ lineas ſupponere, ipſe ſubiunxit. ꝑ eaſdē enī cauſas, eo q₂ nullū hoꝝ per ſe ſubſiſtere pote

Com̄. 83.

rit, neq; ipſas ꝑ ſe locũ aliquẽ occupare, vt aũt ⁊ antea animaduertimus, videť Ariſto. in ſermonẽ de prima mã tráſgreſſum fuiſſe, ⁊ ſi a principio de mã eius qđ augeť ẽẽt ei ꝓpoſitũ docere. in medio nãq; gr̃a exẽpli de gñone ſermonẽ ſuſcitans, videť ⁊ ꝯtinuitati ſermonis ꝯſeq etiã de prima mã diſputare, q̃ gñoni ſubſterniť: ⁊ a principali ꝓpoſito recedere, ⁊ nũc expoſitor Alexãder corporis mãm primã informẽ interpretatus eſt, ⁊ ſic deinceps totam literam exponens accõmodauit.

Tex.c.30. ❡ Illud aũt cuius hęc extrema materia eſt, quam ſine paſſione nunq̃ poſſibile eſt eſſe, neq; ſine forma: fit igitur ſimpľr alterum ex altero, quẽadmodũ ⁊ in alijs determinatũ ẽ.

Com.84. ❡ Poſtq̃ dixit impoſſe eſſe lineas aut puncta mãm ſupponere, nũc dicit quonam eſt corporis mã, dicens illud eſſe mãm cuius extrema ⁊ vltima ſunt lineę ⁊ pũcta, dicit aũt ꝓculdubio corpus actu, huius nãq; extrema ſũt lineę ⁊ puncta, qm̃ aũt ipſa ꝑ ſe exiſtens mã, neq; actu eſt corpus, neq; a lineis terminať, ſubiũgit, quonãmodo ipſius ſe habẽtis fines ſunt ⁊ vltima lineę, vt cognoſcat quare extrema mãę lineas dicit, ꝓpter hoc eniꝫ extrema ipſius ſunt lineę, q: neq; ſine paſſiõe aliqua ⁊ forma eſt, eſſe nãq; ipſi eſt cuꝫ his eſſe. ꝓpter hoc igitur ꝙ inſeparabilis ſit a paſſione ⁊ forma, eo actu corpus eſt mã, ⁊ nõ informis ⁊ prima. Idem aũt eſt qđ hic dicitur ei qđ a principio in ſupficiebus dictũ eſt, ꝙ id qđ fit ex aliquo actu ente ⁊ formato fit. talis igitur eſt Alexãdri expoſitio, ꝑ quę declarat pñſentẽ ſermonez eſſe de mã eoꝝ quę gñantur quę ad exiſtentiã quidẽ forma idiget, ⁊ huius actus ſubſiſtens eſt, ſꝫ vt mã ꝯſiderata, ⁊ hoc aliquid, ⁊ quę hoc fieri poſſit informis eſt ⁊ incorporea. ſi igitur nõ de mã eoꝝ quę gñantur ſermo eſt Ariſto. ſed de illa eius qđ augetur, quę vere ⁊ vt mã eius qđ augeť conſiderata actu eſt corpus. quare qñ ipſe dicit [At vo neq; lineas ponendũ neq; pũcta corporis mãm] ſubintelligere opꝫ, eius qđ augetur, vt de corporis qđ quidez augetur mã loquať, quãdo dicat [qm̃ aũt eſt ⁊ ſubę mã corporeę] qđ vo hoc ꝯſequitur [illud aũt cuius hęc extrema mã] congrue magis in hãc expõnem trahitur, ipſo volẽte actu corpus ⁊ nõ potẽtia eſſe eius qđ augetur mãm, quã ſine paſſione ⁊ forma nunq̃ poſſe eſt eſſe. ad primã vo dictam expõnem ſi accõmodaueris hęc verba dicens ab Ariſto. dictum eſſe actu corpus, qđ tripľr dimenſionatum ꝯſiderať, nunq̃ ſine paſſione ⁊ forma ꝯſiſtere, diceret vtiq; formã quidẽ nãlem formã, paſſio vo hic ſignificaret accñ͞a. id vo [ſimpľr] aut ꝓprie, aut vľr intelligẽdũ. illud vo [ex altero] ꝓ eo qđ eſt ex quodam actu ente, qm̃ poſitũ eſt alterius gñonez alteri⁹ ẽẽ corruptionẽ, quẽadmodũ in alijs determinatũ eſt, dixit enim de his ⁊ in ꝑͦ phyſici auditus. quęrens namq; quõ ꝯtia ex ſeinuicem fiunt, cauſam dixit cõmune aliqđ eſſe ipſis ſubm vtrorũq; ſucceſſiue ſuſceptiuũ exiſtens.

❡ Et ab aliquo quoq; actu ente, aut eiuſdem generis aut eiuſdem ſpeciei, vt ignis ab igne, vel homo ab homine, aut ab actu. durũ eniꝫ non a duro fit.

Com.85. ❡ Qm̃ omne qđ fit ex aliquo fit ⁊ ab aliquo, cũ dixerit ex quonã augmẽtatio ꝙ ex actu magnitudine, nũc dicit ⁊ a quo, hoc eſt ab effectiua cã: oĩno nãq; impoſſe eſt (vt inqt Plato) ſine cã ſe habere gñonez. ꝑꝑ hoc ⁊ Ariſt. cũ dixerit de mãli cauſa ipſius augmẽtationis, nũc dicit ⁊ de effectiua q̃uꝫ ipſi ad pñſens ꝯfert, neq; eni ſeparatim ipſius augmẽti nũc effectiuam cãm tradit, ſꝫ oĩs ſimpľr gñonis ⁊ ſm ſubam ⁊ ſm alterationẽ, inqt igiť ꝙ oẽ qđ fit ab effectiua cauſa fit actu exiſtẽte eiuſdẽ gñis vel ſpeciei cũ eo qđ fit, ⁊ eiuſdẽ qđem ſpeciei ipſe exẽpla appoſuit, vt cũ ignis ab igne, vel homo ab homine fit. illud vo [ab eo qđ eiuſdẽ gñis] ipſe declarauit ab aliquo inqt, dicens [aut ab actu] ſi nãq; ⁊ eiuſdẽ ſpẽi nõ eſſet faciens cũ eo qđ fit, eiuſdem igiť gñis oĩno eſt ſm hoc ipſuꝫ ꝑ qđ actu eſt ſimiľr ei qđ fit. durum eni inqt nõ a duro fit. vꝫ. nõ ab eo qđ eiuſdem ſpẽi, ſꝫ a frigido ſi ſic ꝯtigerit eo ꝙ ab ipſo ꝯdẽſetur, qđ eiuſdem gñis eſt cuꝫ eo qđ fit, eo ꝙ actu ſit frigidus, quẽadmodum illud qđ fit actu durũ, ob hoc igitur ab eo qđ eiuſdẽ gñis fit, q: ex actu ente: effectiua eni cã quęcũq; fuerit oĩno actu eſt, ⁊ iter herbas quoq; quę ſpõte naſcũtur nõ ex eiuſdẽ ſpẽi cauſa effectiua gñonem habent, ſꝫ ex actu ente, ⁊ ob hoc eiuſdẽ gñis, opificię nãq; rõnes cũ actu ſint eoꝝ q̃ ſponte fiũt cauſę ſunt, ⁊ albũ quoq; nõ ab albo fit, ⁊ in alijs infinitis, ſꝫ ex actu ente: cõferent aũt hęc quę nunc dicta ſunt ſermoni de augmẽtatiõe, ad oſtẽdendũ ꝙ eſt aliq̃ effectiua augmẽtationis cauſa quę ⁊ ꝓpriam ⁊ ſimilẽ efficit eius qđ augetur mãm ipſi materię augmentanti.

❡ Quoniam aũt eſt ⁊ ſubſtãtię materia corporeę, corporis aũt iam talis. corpus eniꝫ cõmune nulliũ eadez ⁊ magnitudinis ⁊ paſſionis erit, ratione quidem ſeparabilis, quanto vo non ſeparabilis, niſi ⁊ paſſiones ſint ſeparabiles: manifeſtum itaq; eſt ex dubitatis ꝙ non eſt augmentatio mutatio ex potentia magnitudine, actu vo nullam habente magnitudinem, ſeparabile nanq; vtiq; eſſet qđ cõmune eſt: hoc aũt ꝙ impoſſibile eſt, dictũ eſt prius. Amplius talis mutatio non augmentationis propria, ſed generationis oĩno: augmentum enim eſt exiſtentis magnitudinis incrementum, decretio vo diminutio: quapropter neceſſe eſt habere aliquã magnitudinem, id qđ augetur, quare non ex materia magnitudine carente oportet eſſe augmẽtationem ad actuꝫ magnitudinis, generatio enim eſt corporis magis non augmentatio. Tex.cõ.31

❡ Cum quęſiuiſſet de mã eius qđ augetur, ⁊ oſtendiſſet eſſe actu corpus, ne qs putaret hãc eſſe primã mãm, nũc docet ꝙ etiam ipſius corporis eſt mã quę prima ⁊ informis eſt ⁊ incorporea ex nec͞citate: eſt eni aliud mã ab eo cuius eſt mã. erit igiť corporis mã nõ corpus ſꝫ icorporea, ⁊ ſi ſubiecta eſt oĩbus formis, erit igitur informis. ⁊ alia eſt mã corporeę ſubę, ⁊ alia augmẽtationis: videtur etenĩ ſiqđẽ hęc eſt informis ⁊ incorporea q̃ prima eſt, ea vo quę augmẽtationis actu corpus. inqt igiť ꝙ eadẽ ẽ mã ſubę ⁊ augmẽtatiõis ⁊ alterõnis: nã ꝑ magnitudinẽ augmẽtationẽ, ⁊ ꝑ paſſionẽ alterationẽ itellexit. ſi. n. alia fuerit mã corpis, alia vo q̃ti ⁊ q̃lis, ⁊ reliquoꝝ, erũt accidẽtia iſeꝑabilia a corꝑe, qđ eſt impoſſe: eadẽ igiť eſt ⁊ gñonis, ⁊ augmẽtationis, ⁊ alterõnis mã, eadem tñ non oĩno, ſꝫ ſm qđ eadẽ, ⁊ quõ eadẽ apponit dicens. rõne qđẽ poſſe eſſe ſeparari alterã ab altera, loco vo minime. corpus nãq; actu qđ augmẽtationi ⁊ alterõni ſuppoſitũ eſt, ratione qđem diuerſuꝫ eſt a pͥma ⁊ informi mã: alia eni eſt rõ primę materię ⁊ alia corporis, numero vo ⁊ ſubiecto vnum ⁊ idem ambo ſunt, ⁊ locũ eundẽ occupant. Com.86.

ſi enim

ſi enim dixeris in alio quidē loco ſubſtātię materiam eſſe, in alio vero eam quę eſt augmētationis & paſſionum, erūt ī alio loco ſubſtātia corporea, & in alio paſſiones, qđ īpoſſibile eſt paſſiones extra corpora ipſas ꝑ ſe ſubſiſtentes ſupponere. corporis aūt iam talis, corpus enim cōmune nullum. quoniā inquit generatio eſt particularium corporꝫ, & huiuſce cuiuſdam, nam cōmune cum de aliīs prędicetur, neqꝫ generatio ſimplr̄ eſt neqꝫ ſubſiſtētia. vniuerſale etenim in ſolis opificibus cōſiſtit, quare & materia alicuius erit corporis & non ipſius cōmunis: ſi enim cōmunis corporis eſſet nō amplius actu eſſet materia, actu non exiſtēte cōmuni. quēadmodum igitur eſt vniuerſale in opificis rationibus, ita & vniuerſalē materiam opinādum eſt eſſe, nullū enim eſt vniuerſale in ſubſiſtentia, neqꝫ corpus neqꝫ corporis materia. cum autē quęſiuiſſet de materia augmentationis, & oſtendiſſet qđ multa ſequūtur abſurda illis qui dicunt ex potentia magnitudine, actu vero magnitudine carenti augmētationē fieri, concludit nūc ea quę oſtenſa ſunt, ꝙ non ex potentia magnitudine augetur qđ augetur, ſed ex actu naturali magnitudine: ſi enim ex carenti magnitudine magnitudo creſcit & augetur, erit ſeparabile vacuum aut cōmune, vtrūqꝫ enim & ſcribitur & vtrūqꝫ rōnem hꝫ. ſi enī ſcribatur ſeparabile cōmune ſignificat quidē per cōmune materiam. cōmune namqꝫ eſt omniū ſubiectum. dicetur autē ꝙ ſi fiat augmētum & magnitudo ex non magnitudine & potentia corpore, erit potētia magnitudo quę eſt materia ipſa per ſe ſubſiſtens a magnitudine & actu corpore ſeparata, ꝙ ſi ita ſe haberet (ſeparabile nāqꝫ vacuū foret) diceret vtiqꝫ ꝙ ſi fit augmentū ex potentia quidē magnitudine, actu vero non habēte magnitudinem erit ſeparatum & ipſum ꝑ ſe ſubſiſtens vacuū. ſi enim qđ auctum eſt ampliorem aliquē locū ſuſcipit non contētum ab eo qđ accedit & augmentum fecit, illud enim expers erat magnitudinis, fuiſſet locus hic, quē id ꝙ auctum eſt occupauit, vacuus prius, qđ eſſe impoſſibile oſtenſum eſt in quarto naturalis auditus. ꝙ vero, neqꝫ cōtingat materiam ab omni forma ſeparabilē eſſe, diximus multoties. ℂ Scire aūt oportet ꝙ hoc conceſſo nullum eorum quę corrūpuntur in omnino non ens abire, vera eſt cōprobatio ad inconueniens deducens & inducens vacuū. ℂ Si quis aūt dicat & corrūpi in non ens & ex non ente gñari ſuppoſitioni huic vacuū. ſ. eſſe actu inconueniens ſequitur. quem enim id qđ corrumpitur deſerit locum, hunc replet id qđ generatur, ita quoqꝫ & in augmento, ſi quis dixerit non ſolū ex potētia magnitudine fieri augmentum, ſed & quod corrūpitur in potentia magnitudinem trāſmutari, non amplius locus erit vacuo. tanqꝫ igitur conceſſo ꝙ id quod corrūpitur non mutatur in potētia magnitudinem, ſic probatio ꝓcedit ℂ Si quis aūt quęrat, quid ſibi vult, additio ſeparabiles. ſufficit enim dicere ꝙ erit vacuum, ſciat ad diſtinctionem pleni dictū eſſe. docuit enim in phyſicis ꝙ plenū a vacuo ſola habitudine differt, & plenū nil aliud eſt niſi vacuum corpore repletum, & vacuum rurſus plenum corpore priuatum. igitur vacuum ſeparatum nihil aliud ꝙ̄ vacuum per ſe ſubſiſtens ſignificat. [ſi aūt talis mutatio non augmētationis eſt propria ſed gñationis.] ex hoc loco videtur magis cōuenientem eſſe literam quę dicebat, ſeparatum enim eſſet qđ cōmune, hoc eſt materia. ad abſurdū enim hoc inquit, talis materia gñonis magis non augmentationis. inquit igitur ꝙ ex carenti magnitudine magnitudinem fieri, non mutationis in augmentatione propriū eſt, ſed in ſubā hoc eſt gñonis. nam augmentatio non eſt generatio magnitudinis, ſed incremētum. decretio vero diminutio. quapropter inquit habere aliquā magnitudinem oportet id qđ augetur, ſcribitur autē & [quod fit.] & Alexan. etiā de hac litera mētionem fecit, dicens oportere extra ſubaudiri maius & minus. vt ſit verborꝫ ſeries quapropter neceſſe eſt aliquā habere magnitudinem id quod fit non ſimplr̄, ſed maius aut minus factū, quare nō ex carenti magnitudine. ꝙ quidē ex non prǽexiſtenti magnitudine minime fit in augmēto magnitudo, ſꝫ prǽexiſtentis eſt aut incremētū aut diminutio cōmunis reſtatur de augmētatione intelligentia. attamen non eo qꝛ augmētatio mutatio eſt prǽexiſtentis magnitudinis in maiorē iam ex neceſſitate augmētationis materia nō potētia magnitudo eſt ſed actu, hoc enī nōdum probauit. quid enim prohibet quātum ad prǽſentem attinet ꝓbationem, eſſe quidē augmentationē prǽexiſtentis magnitudinis incremētum, incremētum tamen fieri ex potentia magnitudine, quę materia ſit augmētatiōis. dixi quātum ad prǽſentem attinet ꝓbationem, quoniā per alias probauit augmētationem non ex potētia magnitudine fieri, quarꝫ principalior fuit nō poſſe ex non magnitudine magnitudinē fieri. vꝫ. ad maius creſcere, ad hoc nāqꝫ videtur vacuum induci. ℂ Scire tamē oportet, ꝙ quemadmodum in his quę fiūt nihil fit ex nō entibus vel ex incorporeis, ſed oīa quę fiunt ex corporibus actu entibus fiunt, potentia vero illud habentibus, quod eſt id qđ fit, prǽterꝙ̄ ꝙ primam materiā corpus actu ſubſiſtens non dicimus, ſed cōmune ſubm̄ circa quod mutatio cōſideratur. quod quidē potentia eſt omnia. actu vero ſemper cum vnica forma cōſideratur. ſic & in augmentatione, & ſi quis ſupponat qđ augetur ex corpore augeri, attamen augmētationis materia nihil prohibet corpus eſſe potētia, quēadmodū & in gñone, & ſi in ſuperiori diuiſione iter alia hęc confutatū ſit mēbra quę potentia corpus & non actu materiā eſſe eius qđ augetur introducebant. illud tamen qđ dicebatur potentia magnitudinē eſſe materiam eius qđ augetur in aliquo exiſtentē non vt pars corporea eius in quo eſt, non tñ vt nihil oīno exiſtentem eius in quo eſt, ſed vt materiam in compoſito ex his quę ab Ariſtotile dicta ſunt nullo modo confutari poteſt, niſi quis extranee dicat talem materiā eſſe generationis non augmentationis propriam.

ℂ Sumendum itaqꝫ magis velut tangentes quęſtionem a principio, quali nam exiſtente ipſo augeri vel corrumpi cauſas quęrimus. apparet itaqꝫ eius qđ augetur quālibet partem auctam eſſe. ſimilr̄ quoqꝫ & in diminui minorem factā eſſe. amplius autē accedente aliquo augeri, & recedente diminui. neceſſe itaqꝫ vel incorporeo augeri vel corpe. ſi igitur incorporeo erit ſeparabile vacuū. impoſſibile aūt a magnitudine mām eſſe ſeparabilem, quemadmodum dictum eſt prius. Tex.c.32.

ℂ Cum propoſuiſſet quęrere quęnam eſt augmentationis materia, induxit rōnem per diuiſionem, ꝙ augmētationis materia vel potētia corpus eſt, actu vero incorporea, vel actu corpus eſt, qđ igitur nō eſt actu corpus, neqꝫ vt ſeparabile & per ſe ſubſiſtens, neqꝫ vt in alio quodam exiſtens per prǽaſſumpta oſtēdidit, nunc etiā vult & reliquam diuiſionis partem examinare, dico ſi actu corpus ſenſibile eſt augmētationis materia, reaſſumit autē totā rōnem vniuerſaliorem faciēs diuiſionem & magis ad vtrāqꝫ partem dubitabilē ſermonem deducens, ſed Com.87.

antcꝗ̃ hoc faciat/prius exponit ea que ex cõmuni hominum cõceptu augmẽtationi videntur ineſſe: oportet enī inquit, veluti primiores nos factos queſtioni de augmẽtatione, ⁊ veluti ipſam tangentes preſumere quo nã exiſtente ipſo augeri eius cauſas inquirimus, aſſumemus aũt hoc cũ queſiuerimus ea que ex cõi hominũ cõceptu ei inſunt. ad hec namqꝫ de ipſo ſermonẽ dirigere opus eſt, quecũqꝫ enim non conſonant his que ex cõi hominum conceptu de ipſo dicũtur, proprie de ipſo minime dicta fuerint. principiũ aũt omnis demõſtrationis ſunt cõmunes cõceptus. hoc quoqꝫ fecit etiã in phyſico auditu/in doctrina de loco. ꝑtractans enī de ipſo, ea que ſm cõmunem hominũ cõceptum ei inſunt/queſiuit, vt que de ipſo tradita, ſiqdem his cõſona eſſent ea acciperemus, ſin aũt reijceremus, ⁊ ſolũones dubitationũ de loco apparẽtium recte ſe habentes oſtenderet, eo ꝙ his que ex cõi hominũ conceptu inſunt cõſonarent. Tria itaqꝫ ſunt que ſm cõmunem ↄceptum inſunt ei qδ augetur, ⁊ quãlibet partem eius qδ augetur augeri, ⁊ aliquo extra adueniẽte fieri augmẽtationem, ⁊ ad hec tertium, qδ nunc quidem nõ infert, ſed addet in ſequentibus, manere ⁊ ſeruari qδ augetur ſm priorem formã. hec cũ dixit, dubitat de materia eorũ que augẽtur, per diuiſionẽ rõnem deducens, neceſſe enīꝫ vel corpore augeri qδ augetur vel incorporeo, incorporeo nũc vniuerſaliori exiſtẽte, cõtinet enim ⁊ potẽtia corpus: ſꝫ ſi incorporeo/incõueniens, vacuum nãqꝫ ſeparabile ꝑ ſe ſubſiſtens inducemus, qδ ⁊ ſupius dictum eſt ſi vero corpore fiat augmẽtatio corpus ꝑ corpus ꝑmeabit, cum augens toti ei qδ augetur adijciatur. cui enim particule nõ adijcitur, hec proculdubio neqꝫ augetur, quare ſequeẽ ex neceſſitate corpus ꝑ corpus permeare. hoc aũt eſſe impoſſe/oſtenſum eſt in phyſicis. his igitur ſic dictis/opus eſt tales de augmẽtatione reddere rõnes, que conſentiant ijs que ex cõi conceptu ei qδ augetur inſunt, ⁊ dubitationes, ⁊ ipſis ſequẽtia abſurda effugiãt. poſito igiẽ hoc, ꝙ accedẽte aliquo augetur qδ augetur: quid nã eſt hoc accedens querit, verũ corpus aut incorporeũ, ⁊ ad vtraſqꝫ partes dubitat. ſi enim inqt, incorporeum erit ſeparabile vacuũ, qδ ⁊ antea dictum eſt: qδ enim augetur locum alterũ apprehendit. id vero quo augetur minime in loco eſt, cũ ſit incorporeum: quẽ igiẽ apprehendit locũ id qδ augetur: hic, antcꝗ̃ ab eo qδ augetur, detineretur, proculdubio erat ſeparatus corpore vacuus. ⁊ ſcδm etiam incõueniens dicentibus incorporeo augmẽtationem fieri infert. nõ enīꝫ opinari opꝫ verba a ꝓcedẽtibus dependere. ſimile aũt eſt, ac ſi diceret. Amplius impoſſe eſt mãm a magnitudine eſſe ſeparabilem. poſſunt aũt dupliẽ verba intelligi, aut ꝙ impoſſe ſit a magnitudine materiã ſeparabilẽ eſſe: oſtẽdidit enīꝫ ſuperius qδ impoſſe eſt magnitudinis mãm, hoc eſt primam incorporeã ſeparabilem eſſe ⁊ nõ actu corpus: non enīꝫ poſſibile eſt hanc ꝑ ſe ſubſiſtere. id eſt ꝙ materiã impoſſibile eſt ſeparabilẽ eſſe a magnitudine, nõ ꝙ materia in ꝓpria ſui ratione magnitudinẽ habeat, ſed ꝙ exiſtens ⁊ ſubſiſtens inſeparabilis eſt a magnitudine, indiget enīꝫ ipſa ad exiſtẽtiam magnitudine, ꝓpria rõne expers magnitudinis exiſtens. ſi igitur inquit, adueniens ⁊ faciens augmẽtationem (hoc enim cõceſſum eſt) incorporeũ dices, qm̃ hoc materia eſt augmẽtationis incorporeã materiam ꝑ ſe ſubſiſtẽtem ⁊ ſeparabilem ſuppoſueris. ſi igiẽ ſic legãtur verba [erit ſeparabile vacuũ] alterã dubitationẽ excipiemus, impoſſe. ſ. a magnitudine ſeparabilẽ eſſe materiã, ſi vero legãtur [cõmune] hoc eſt materiã, erit cõtinuus ſermo, ꝙ enim cõmune qδ eſt materia ſeparabile eſſe a materia non contingit, addidit dicendo, impoſſibile aũt a magnitudine ſeparabilẽ eſſe materiam.

℄ Si vero corpore duo in eodem loco corpora erũt, ⁊ id quod augetur ⁊ id quod augeẽ, eſt aũt ⁊ hoc impoſſibile.

℄ Ad alterum trãſit mẽbrum, ⁊ dubitat cõtra dicentes corpore augmẽtationem fieri, erunt enī inquit/duo corpora in codẽ loco, ⁊ corpus ꝑ corpus ꝑtrãſibit. emergit aũt incõueniens fatendo quãlibet partem eius qδ augetur augeri: ſi namqꝫ qδ augetur ſm oẽm partem augeẽ, vbiqꝫ preexiſtenti ⁊ ei qδ augetur quod aduenit apponetur, qδ ſi hoc eſt ꝑ totum ipſum ꝑmeabit, vt vbiqꝫ ipſum adaugeat, ꝙ ſi per totũ qδ augetur adueniens dixeris ꝑtranſire, neceſſe eſt vel totũ porum ⁊ meatũ ipſum qδ augetur ſupponere, vel corpus ꝑ corpus permeare, qδ idem dictu eſt duo corpora in codẽ loco eſſe. hoc aũt impoſſe eſſe/oſtenſum eſt: erit enim maximũ in minimo ⁊ mare in cyatho, ⁊ terra in grano milij. quare codẽ crimine delinquẽt, ⁊ qui corpore augeri dicunt, ⁊ corpus ꝑ corpus permeare, ⁊ qui icorporeo: vtriqꝫ enī vacuũ introducunt, ſiue enī corpus ꝑ corpus ꝑmeet, locus quẽ aduenientis corpus dereliquit vacuus erit, ſiue rurſus incorporeo corpus augeẽ, erit ſeparabile vacuũ vt ꝓdictũ eſt. Com. 88.

℄ At vero neqꝫ ſic cõtingit dicere fieri augmentationẽ ⁊ diminutionẽ, quẽadmodũ cũ ex aq̃ aer, ſic. n. maior moles facta ẽ, hoc. n. nõ augmẽtatio, ſꝫ gñō qdẽ ei⁹ in qδ trãſmutatũ erit, corruptio vero ↄrij, augmẽtatio aũt neutrius. Tex. c. 33.

℄ Cum dubitaſſet ad vtrãqꝫ partem, ⁊ oſtẽdiſſet ꝙ ⁊ ſi corpore dixerimus fieri augmẽtationem, accident duo in codẽ corpora eſſe, ⁊ ſi incorporeo, erit vacuũ ſeparatus, tancꝗ̃ inſtãtiam quãdam ↄ vtranqꝫ affert dubitationem dicens. nũquid non ex neceſſitate hec ſequẽtur codem modo augmẽtationem quo ⁊ gñō fieri dicentibus, nãqꝫ ex mutatione aque in aerem maior aer ex minori aqua genitus eſt, non tñ licet dicere neqꝫ ꝙ duo in codẽ loco corpora erunt, neqꝫ ſeparabile vacuũ eſſe, magis aũt accõmodatur inſtantia hec ad deſtruẽdum alteram diuiſionis partẽ, incorporeo. ſ. augmẽtationem fieri ſupponẽtem, quẽadmoduꝫ in mutatione ex aqua in aerem maior ex minori genita eſt ſubã, nullo accedẽte corpore. ⁊ tamẽ abſurdũ aliqδ minime inducitur ⁊ in augmentatione codem modo ſupponere. contra hoc igiẽ inſtans Ariſto. oſtendit impoſſe eſſe hoc modo augmentationẽ ſupponere. oĩno etenīꝫ ait, mutatio aque in aerẽ augmẽtatio nõ eſt, ⁊ hoc per ea que ex cõi conceptu de augmẽtatione dicentur patebit, quale nãqꝫ ⁊ auctum eſſe diximus, neqꝫ enīꝫ adauctus eſt aer, qꝛ neqꝫ prius aer erat, ⁊ aſſumens aliqd factus eſt maior. quapropter neqꝫ in hoc licet dicere, ꝙ corpore accedente adauctũ eſt, ſꝫ neqꝫ aqua adaucta eſt, ſiquidẽ corrupta ⁊ non amplius ſubſiſtens eſt. ſi itaqꝫ neqꝫ aquã neqꝫ aerem poſſibile eſt dicere adauctos eſſe, oĩno igitur ex aqua in aerẽ mutatio ab augmẽtatione differt. ℄ Sed dicet aliquis ↄ hec rõnabiliter, verũ quidem eſſe differre mutationẽ ex aqua in aerem ab ipſa augmẽtatione, ſed eãdem in augmẽtatione atqꝫ gñōne dubitationem oriri. quẽadmodum enim in augmẽtatione, ſi quis dixerit qδ augetur ampliorẽ locũ occupare, nullo adueniẽte actu corpore, vacuũ inducit, ſic ⁊ in gñōne maiori aere ex minori aqua facto nullo adueniẽte, neceſſe eſt eadem rõne aut vacuũ ſupponere locum/quẽ aer ex aqua genitus aſſumpſit, aut corpus ꝑ corpus permeare. ℄ Si quis aũt dicat ꝙ quẽadmodum hic aer ex aqua fit maiori loco indigens, ita alibi rurſus

ex aere gñata eſt aqua minorem locum occupans:ita vt nunq̃ contingat vacuũ fieri,quẽ enim hic deſerit locum cõtractum corpus,hũc occupat alibi extẽſum. ſuccedẽtibus ſibi inuicẽ continue aeris partibus,ꝛ euacuatum locum a cõtracto corpore replẽtibus,ꝛ genito corpori pro prius locũ concedẽtibus,hęc eadem ꝛ de augmẽtatione intelliget.dixerit nãq; aliquis, ꝙ quem hic occupauerat locũ ipius adauctum,hanc alibi diminutũ aliqđ deſeruerat,ꝛ non qđ aduenit ad augmẽtationem. nã ex potẽtia corpore qđ augetur/augetur,ꝛ in hoc diminuibile tranſmutatur. ℭ Sed dicet ad hęc aliqs fictitiũ eſſe ſupponere,ꝙ ſi aliquid hic augmẽtatur alibi aliquid oĩno diminuatur,ſ; hoc etiã in gñone ꝯſideratur. neceſſe eſt enĩ ꝛ in hac ne vacuũ generetur,ex aqua hic in aerẽ trãſmutata,aerẽ alibi in aquã ꝫ mutatum ſupponere:quare cõmunis erit hęc dubitatio,aut enĩ; vacuũ erit,aut neceſſe eſt abſq; demõſtratione ſupponere,ꝙ quanta hic aqua, tantus alibi aer trãſmutetur,ꝛ non ſolũ hoc,ſi fiat a natura elemẽtoꝝ mutatio,ſ; ꝛ ſi ab arte: vt ꝙ ſi ego hic aquã euaporare faciã, ęqualis alibi aer in aquã aut a natura aut ab arte trãſmutetur,ꝛ quãtũ.ſ.ego hic aerẽ euaporare feci,tãtum neceſſe eſt alibi genitum eſſe ſuppoſuiſſe. ℭ Sed hoc certe valde ridiculũ viſum fuerit primo quidẽ ita temere ſupponere ſi alicui viſum fuerit vel ex aq̃ vaporẽ facere vel ligna aut aliud quid cõburere ꝛ ignẽ facere,tantũ alibi ex tenuiori ſubã in denſius corpus trãſmutari,ne aut vacuũ fiat,aut corpus permeet ꝑ corpus. deinde ꝛ quid abſurdius accidit.neceſſe enĩ oĩno eſt partes facta mutatione. ꝟ.g.parua hic aqua euaporata multũ ꝛ quãplurimum alibi in orbe aerẽ in non tẽpore moueri,vt repletio locoꝝ fiat.cedentibus ſibi inuicem cõtinue aeris partibus. fiat aũt in exẽplo ſermo manifeſtus magis hoc modo.ſi ĩ hyeme.ꝟ.g.in parte hac orbis,vel ĩ hac forte ciuitate condẽſatus aer in aquã trãſmutetur: quẽ locum aer aqua factus hic dereliquit, hunc replebit in oppoſita orbis parte aer ex aqua genitus:oppoſitam aũt dico orbis partẽ,in qua cũ ſit apud nos hyems, in illa eſt ęſtas:neceſſe igitur eſt oĩno ſimul atq; genita ẽ hic aqua,in non tẽpore, ibi aquã contramutatã eſſe in aerẽ hic corrupto ęqualẽ,ꝛ oẽm intermediũ aerẽ moueri impulſum ab aere gñato in parte oppoſita orbis, vt partibus intermedijs aeris ſibi inuicem ſuccedentibus facilẽ hoc in loco vacuũ repleaẽ.idem quoq; accidet ex neceſſitate,ꝛ ſi aquę peluis euaporata fuerit, ſ; hoc cũ hoc ꝙ eſt abſurdum ꝛ fictitiũ etiã impoſſe eſt,tantũ enim aerẽ in non tẽpore moueri impoſſe eſt,ꝛ moueri oĩno aliquid in non tẽpore eſt impoſſe.videmus enĩ qñq; ꝛ vehementiſſimo flante vẽto in aliqua regione,nõ multũ diſtãtes regiones quietas eſſe,ꝛ non ſentire motum ita vehementem aeris in ꝓpinquis regionibus. ꝛ in breui multoties horę parte penitus condenſatus apparet ꝛ illico rarefactus aer,ꝛ idem ſępius ꝑmanẽs. nõ igitur eaſdem paſſiones conuerſim ꝛ in oppoſita regione fieri fingemus,aut ſimplr in altero loco. cõuerſim aũt dixi, vt quando hic aer cõdenſatur/alibi rarefiat, ꝛ quando hic rareſit/alibi condenſetur,ꝛ hoc in eadẽ hora multoties fieri. quã igiẽ minime hęc vera eſſe demõſtrauimus, verũ; aũt ꝛ neq; corpus ꝑ corpus permeare, neq; vacuũ eſſe, quo pacto nos dubitationẽ ſoluemus. ℭ Dicimus igiẽ ꝙ natus ẽ aer ipſe in ſeipſum cõſidens ꝛ cedens denſari,ꝛ ex maiori mole minor fieri,ꝛ ecõtra rarefactus maior ex minori fieri.eſt aũt natus condẽſari ꝛ in ſeipſum cõſidere aer, non ſolũ ex frigiditate,ſ; etiã ex impulſione ꝛ cõpreſſione.ſic quippe demõſtrauit Ariſto. in ęthiopia in ęſtate pluuias fieri : impulſo enim vapore ex partibus ſeptentrionalibus ab eteſijs ventis,ꝛ occurrẽte ad montes arabię maximos,ꝛ coliſo ſemꝑ ab alio ſuꝑueniente vapore accidit ex cõpreſſione ꝛ ꝯdẽſari. ꝛ in aquã tranſmutari. videmus quippe tẽpore ventoꝝ eteſiaꝝ in ęthiopia maximas torrentis inſtar deferri pluuias abſq; omni frigiditate.idẽ quoq; in balneis fit.aſcendens enĩ vapor ꝑueniẽſq; ad tectum cũ non habeat exitũ, cõpingitur ĩ ſeipſu;,ꝛ dẽſatus fit aqua,ꝛ ſui ĩnata grauitate defertur. vt aũt cõpreſſione videtur,ita ꝛ tractu rarefactus,cõtingit enim ex aliquo vaſculo anguſtũ habente os multum adnatũ ad os aerẽ emungi,nullo alio aere loco illius ingrediẽte,ꝛ manifeſtũ ꝙ nec totus aer euacuatus eſt, nec pars vacua facta eſt,hoc enim eſt impoſſe. derelictus ergo aer rarefactus totũ occupauit locum.ſi igitur contingit aerẽ ꝛ cõpactum in ſeipſum conſidere, ꝛ rurſus rarefieri,ſciendum eſt,quã hic ex aqua aut elixa aut quouis modo aliter factus fuerit vapor,aer hic genitus propinquum ſibi aere; impellit, ꝛ ille alium ſibi propinquum, quouſq; cõdenſatus ex cõpreſſione aliquis aer tñ deſerat locum quãtũ occupabat aer genitus: ꝛ hoc pacto neceſſe nõ eſt alium aerem ęqualem huic in aquã alibi mutatum eſſe,neq; fieri motũ vniuerſi aeris,figmẽtum enĩ eſt hoc ꝛ res aliena:ſed ſolũ tñ aerem geniti pulſione cõſtringi, vt ęqualem genito locũ deſerat. idem quoq; dicẽdum eſt, ꝛ ſi cõdenſatus aer in aquã trãſmutetur,neceſſe eſt enim ꝓximũ condenſato vacui neceſſitate ad contractum cõſequi,ꝛ ad illũ; qui eſt ꝯſequẽter condenſatũ aliũ rurſus,quouſq; aliquis aer tñ rarefiat, vt repleat locum ab aere condenſato in aquam derelicto : non oĩno tamen quãtus hic aer in aquã tranſmutatus eſt, tantum neceſſe eſt ex aqua aerem generari.

ℭ Sed vel nullius,vel ſi quid cõmune ambobus exiſtit genito ꝛ corrupto, vt ſi corpus. aqua aũt non eſt aucta neq; aer,ſ; hęc quidẽ deperdita eſt,ille ꝟo genitus.corpus aũt,ſiq̃dem auctũ eſt. ſed ꝛ hoc impoſſibile, oportet enim ſaluare rõne inexiſtentia ei qđ augetur,ꝛ ei qđ diminuitur.hęc aũt tria ſũt.quorum vnum quidẽ eſt,quãlibet partem maiorem fieri eius quę augetur magnitudinis, vt carnem carnis. ꝛ adueniẽte aliquo, ꝛ tertiu; ſaluato eo qđ augetur, ꝛ permanẽte, nam in fieri aliquid ſimplr aut corrũpi non permanet:in alterari ꝟo,vel augeri,vel diminui, ꝑmanet idem qđ auctum vel alteratum eſt. ſ; hic quidem paſſio,ibi ꝟo magnitudo eadem nõ manet.ſi autem erit augmentatio quę dicta eſt,continget nullo accedente neq; ꝑmanente augeri, ꝛ nullo recedẽte diminui ꝛ nõ permanere quod augetur,ſ; hoc oportet ſeruare,nam ſuppoſita eſt augmentatio tale.

ℭ Quum dixit qđ neutrum auctũ eſt, neq; id in qđ mutatio facta eſt,neq; id ex quo,nunc dicit ꝙ relinquitur aut nihil eſſe auctũ in tali mutatione ex aqua.ſ.in aerem,aut eſt aliqđ auctum, qđ cõmune ſubm eſt ꝛ geniti ꝛ corrupti,hoc aũt eſt corpus.deinde ꝯſequenter ꝓbat qđ neq; hoc poſſibile eſt dicere auctũ eſſe, qꝛ ea quę cõiter ei qđ augetur inſunt in ipſo non ſeruãtur. quãlibet.ſ.partem maiorẽ fieri eius qđ augetur, ꝛ adueniente aliquo.ꝛ ad hęc ꝑmanere id qđ augetur. hoꝝ enim ipſum ꝑmanere Com. 90.

non eſt in corpore, non enĩ ꝑmanet, ſʒ aliud ex alio fit ra rius denſiuſq̄, ⁊ maius ex minori. dicere ꝟo vle eſſe qḋ ꝑmanet irrationabile, vle namq̄ʒ neq̄ gñatur neq̄ʒ corrũpitur, neq̄ʒ oĩno ſubſiſtit ꝓpriã habens exiſtentiã: ſed eſt ſemper particulare ⁊ hoc aliquid corpus qḋ gñatur ⁊ corrũpitur, qḋ eſt ⁊ actu ſubſiſtens. ſi igitur hoc quidẽ aliqḋ corpus corrũpitur, aliuḋ ꝟo ex altero gñatur, manifeſtum ꝙ nullũ eſt ipſis ſubm̃ corpus ꝑmanens, pterq̄ prima materia, circa quã vnam ⁊ eãdem mutatio conſideratur: hoc nãq̄ ⁊ differt gñõ ab augmẽtatione alterationeq̄, ꝙ. ſ. in gñone nõ ꝑmanet quod mutatur. in augmentatione ꝟo ⁊ alteratione ꝑmanet idem ſm̃ ſubãm. in accidẽtibus ꝟo tranſmutatur, in augmẽtatione quidẽ per magnitudinẽ, in alteratione ꝟo ꝑ paſſionem. ſi quis aũt diceret qḋ in mutatione aquę in aerem triplr̃ dimẽſum qua tale eſt ꝑmanet, ⁊ ſolũ ex minori maius fit. ſciat qḋ etiã ſi hoc ita ſe haberet, nõ tñ eſt auctum aliquo extrinſecus adueniente, qḋ ad augmentationem requirit̃. pręterea ſi ipſum triplr̃ dimenſum per ſe exiſtens abſq̄ʒ aliqua forma ex minori maius fieret, forte ⁊ ſi nõ rationabiliter poſſet tale augmentatio dici. nunc aũt cũ oporteat id qḋ augetur ſeruare priorẽ formã, vt in carne ⁊ oſſe ⁊ ſimilibus. ipſum trifariam dimenſum informatum forma aquę, in mutatione ad maiorẽ molem ipſius. ſ. aeris, ſi non ſeruauerit priorẽ formam ipſius. ſ. aquę: proculdubio non erit talis mutatio augmẽtatio, neq̄ʒ enĩʒ ipm̃ trifariam dimẽſum ꝑmanere eſt ꝓpriũ mutationi aquę ĩ aerem, ſed ſimplr̃ cuilibet gñoni ⁊ cuilibet mutationi. ſępius nãq̄ oſtẽſum eſt, ꝙ oportet in oĩbus his quę trãſmutantur primũ ſubm̃ immutabile eſſe, in augmẽtatione ꝟo eãdem formã ꝑmanere oportet, quam auctum ⁊ antequã auctum eſſet habebat, hoc aũt non fit in mutatione aquę in aerem. quare nõ eſt augmentatio mutatio talis. ꝓpter qḋ inquit, ſi dicimus augmẽtationem eſſe eã quę dicta eſt, hoc eſt aquę in aerem mutationẽ, q2 maior moles facta ſit cogemur dicere nõ permanere qḋ augetur, neq̄ʒ aliquo adueniente fieri augmẽtationem, ⁊ dicta ex cõi conceptu de augmentatione deſtruemus, ꝙ ſi hęc ſeruare oportet, quemadmodum oportet, mutatio aquę in aerem minime erit augmentatio.

Tex.c.34 ¶ Quęret aũt aliquis ⁊ quid eſt qḋ augetur vtrum cui apponitur aliquid, vt ſi crus augetur ipſuʒ fit maius, quo aũt augetur nutrimẽtum minime. propter quid igitur non aucta ſunt ambo, maius enim ⁊ qḋ ⁊ quo, quẽadmodum cũ vinum aquę miſcueris: ſimiliter namq̄ʒ plus vtrũq̄ʒ. An quia huius quidem ſubã manet, huius ꝟo minime, vt quę eſt nutrimenti: qm̃ ⁊ hic dominans dicit̃ in mixtione, vt ꝙ vinum: facit enim vini opus, ſed non aquę vniuerſa mixtura.

Com.91 ¶ Quotcũq̄ʒ aliquis de augmẽtatione dubitatiões quęſtioneſq̄ inquirere poſſet, anteq̄ conuenientem de ipſa doctrinam tradat, has exponit ⁊ decernit: ꝓpoſitis enĩʒ dubõnibus conuenientem ſolones conſequutis, facilius de ipſa dirigitur ſermo. Nunc igitur dubitationẽ ſermoni de augmẽtatione ꝓpriã quęrit, dicens nũquid vtraq̄ ſunt quę augentur. ſ. ⁊ qḋ opponitur ⁊ cui apponitur, an ſolum cui apponitur, videtur enim vtraq̄ maiora facta eſſe, ⁊ qḋ appoſitũ eſt, ⁊ cui appoſitũ ẽ, vtrũq̄ ⁊ aqua ⁊ vinũ videntur plus facta eſſe. inquit igitur dubõnes decernens, ꝙ ſolũ id cui apponitur auctũ eſſe dicere oportet, vt ſi crus ſit cui apponitur, ⁊ nutrimẽtum quod apponitur, non recte diceretur nutrimẽtum, ſed crus augeri, ⁊ cauſam infert. qm̃ enĩʒ paſſumptũ eſt oportere id quod augetur permanere, ꝑmanet aũt crus, non qḋ adueniens, hoc enim ſm̃ ſubãʒ trãſmutatur: merito crus ſolũmodo non adueniens augeri diceretur, ſed oportet ⁊ in miſtione aquę viniq̄, cũ paucam aquã pluri vino quis miſcuerit, vinũ ſolum auctum eſſe dicere, q2 vini vires oſtendens ꝑmanet, ſic ⁊ in pluri aqua ſi paucũ miſcueris vinum. ita vt ab aqua denominatũ ſit, non vinũ: dicimus aquã auctũ eſſe, q2 ꝓpriã potẽtiam non ſeruat, ſed aquę ꝓprietatẽ. vlr̃ enim non qḋ corrũpitur, neq̄ʒ qḋ dominatur auctũ eſſe dicimus, ſed dominans ꝑmanenſq̄ʒ. ꝙ ſi ęquiualẽs miſtio nõ quãtitate ſed viribus, q2 ſilr̃ vtrũq̄ʒ ab vtroq̄ʒ patiatur, ſic dixeris vtrũq̄ʒ auctũ eſſe, vel ⁊ verius corrupta eſſe, nullius enim vis ⁊ operatio ſincera ſeruatur, patet aũt ꝙ ⁊ augmẽtationem in his quę miſcentur abuſiue dixit, neq̄ʒ enĩʒ ſincere eadem forma permanet, neq̄ʒ quęlibet ipſius pars incremẽtum ſuſcipit, ſed appoſitione totum totum factum eſt maius.

¶ Similiter aũt ⁊ in alteratione, ſi manet caro exiſtens, ⁊ qḋ quid eſt, paſſio autẽʒ aliqua ineſt earum quę per ſe, quę prius non inerat, hoc alteratum eſt.

¶ Cum propoſuiſſet oſtẽdere augmentationẽ eſſe illius cui fit additio, non aũt additi, primo quidẽ demõſtrauit ex eo q2 permanet id cui additur, qḋ ꝟo additur trãſmutatur, nunc aũt ⁊ ipſaʒ alterationem appoſuit, ea quę de augmẽtatione declarans. quẽadmodũ enĩ in augmentatione eſt qḋ augetur, ⁊ quo augetur, ⁊ augmẽtatiua potẽtia in eo qḋ augetur exiſtens, ita ⁊ in alteratiõe, eſt ſubiectum hoc eſt id qḋ alteratur, eſt ⁊ quo alteratur, eſt aũt ⁊ potẽtia a qua ꝑficitur alteratio, quẽadmodum igitur in augmẽtatione ſolum ſubm̃ augeri dicimus, eſt enim in ipſo augmẽtatiua ⁊ nutritiua potentia, ita ⁊ in alteratione ſubm̃ dicimus alterari, vt carnem, cum formã ſeruãs ſm̃ aliquã paſſionem fuerit trãſmutata, quo ꝟo alterat̃ interdũ quidẽ nihil patitur neq̄ mutatur: vt cum ab appropinquato igne calefiunt corpora nr̃a, nihil ipſo a nobis repatiẽte, ſʒ manet qḋ alterat inalteratũ ꝓportionabiliter ei qḋ appoſito iã fuit ĩ augmẽtatione, qm̃ neq̄ hoc augetur. interdũ aũt patitur aliqḋ ⁊ ipſuʒ ⁊ alteratur, vt in balneis aer nos calefaciens, a nobiſq̄ repatiens, ⁊ ĩ hoc differt alterans ab eo qḋ auget apponiturq̄ʒ, eo q2 augens nunq̄ augetur, alterãte quidem interdũ ⁊ ipſo alterato, interdũ ꝟo minime, ⁊ ſi id qḋ apponitur quãdoq̄ fortaſſe augeri videatur, cũ adueniẽs nutrimẽtum in ſpiritum trãſmutatum maius factum fuerit, ſʒ veritas non ita ſe habet, nõ eſt enim hęc augmẽtatio ſed corruptio, nec diximus in ſpũm cõuerſuʒ nutrimentũ eſſe auctũ, q2 nõ eſt in eo augmẽtatiua potentia, ſʒ in eo qḋ augeт̃, ſed neq̄ʒ id quo alteratũ eſt, ⁊ ſi multoties ⁊ ipſum patiatur altereturq̄, potẽtiam tñ a qua ꝑficit̃ alteratio in ſeipſo inquit, nõ habet, in ſubiecto nãq̄ ⁊ alterato eſt hanc eſſe ſeruatoq̄ʒ ⁊ ꝑmanenti, vt ⁊ in eo qḋ auget augmentatiua potentia. ¶ Inquiſitione ꝟo dignum eſt, quo pacto in alterato principiũ motus alterationis dicit eſſe, non in alterãte. nam in eo qḋ augetur manifeſtũ ꝙ in ipſo principium motus eſt, in eo enĩʒ qḋ augetur eſt augmẽtatiua nutritiuaq̄ʒ potẽtia, nutrimẽtuʒ trãſmutans ⁊ aſſimilãs, manifeſtum aũt hoc ⁊ q2 corrũpitur nutrimẽtum, quod ꝟo nutritur ⁊ augetur ſemꝑ manet, augmẽtatiuam nutritiuãq̄ʒ potẽtiam habens. ſi igitur corrũpi oportet nutrimẽtum, vt ſic nutriatur ⁊ augeatur, ſubiis aũt corruptio

Com.92

corrũpitur ⁊ ipſoꝝ potentia:planũ in nutrimento non eſſe nutritiuam augmentatiuãqꝫ potentiã,niſi vt materia conſideratã.effectiua tamẽ augmentationis ⁊ nutritionis cauſa eſt in eo qđ augetur nutriturqꝫ, hoc etenim permanet ⁊ in ſeipſum nutrimentum recipit. At in alteratione irrationabile eſſe videtur non in alterante, ſed in alterato ſupponere motus principiũ,qđ ſemꝑ apud Ariſt.effectiuã cãm ſignificat. ſi igit̃ in alterato effectiuã cãm eſſe dixerimus,ipſum a ſeipſo alterari faciemꝰ, ꝙ eſt incõueniens. repugnat aũt rõni rerum operatio, ab igne nãqꝫ calefacimus,⁊ a niue frigeſimus,⁊ tñ nullus ſenſu vtens,effectiuã caliditatis frigiditatiſue cãm in alterato noſtro corpore dixerit eſſe, nõ in igne atqꝫ niue,⁊ cera quoqꝫ ſphęra.ꝟ.g.ex taxillo facta alterat̃.⁊ cuncũqꝫ planũ,qđ non in cera, ſed in formante eſt alteratiua potentia.quo pacto igitur hoc in loco Ariſt.nõ in alterante alterationis cãm dicit eſſe, ſed in alterato. ℂ Ad hoc igit̃ obijciẽs Alex. inquit,qđ nõ de effectiua cauſa loqtur,neqꝫ enim dixit principiũ ⁊ potentiam in alterato eẽ aliquid alterare,ſꝫ alterari, quę mõ quodam cã fit agenti ipſius alterare,non enim alterãt agẽtia,niſi ſola ipſius alterari potentiã habentia,ſic igitur Alexã.principiũ motus de effectiua cã non vult intelligere. ℂ Eſt aũt in quibuſdã alterationibus principiũ motus inuenire tanq̃ effectiuũ in alterato exiſtens. vt in alterationibus quę fiunt circa corpora aĩalium a medicamẽtis,neqꝫ caliditatẽ, neqꝫ frigiditatẽ manifeſtaꝫ actu poſſidẽtibus,ſed potẽtia calefaciẽtibus aut infrigidantibus.nam ſi talia oĩa vt piper,pyretrum, cicuta,⁊ quęcũqꝫ huiuſmodi inanimatis quidẽ corporibus approximata nullã potentiã demõſtrãt,neqꝫ ipſa alterãt, animaliũ ꝟo corporibus applicita hęc alterant,eo ꝙ a natura vtraqꝫ quę eſt in corpore cõtramoueantur,motaqꝫ ſui ipſoꝝ potentiã oſtendant.in omnibus igit̃ huiuſcemodi motus principiũ in alterato corpore eẽ merito dici poterit. Quę igitur excogitari põt conſolatio ad ea quę ĩ pͥmo loco dubitata ſunt talis quędã eſt,ſemper dubitanti,⁊ ab expoſitoribus ad certitudinem non directo. ℂ Forte ꝟo quis ⁊ hanc ſoluet, neqꝫ enim verũ eſt in dictis alterationibus in alterato eſſe motus ꝑncipiũ, ſed medicamentoꝝ virtus a corporibus noſtris in actũ deducit̃.quę ad actum deducta ſic poſtea in corpora noſtra reagit,⁊ ipſa alterat.quare vt deducat̃ qdeꝫ ad actũ medicamentoꝝ potẽtia,cauſa eſt in noſtris corporibus,vt ꝟo nr̃a corpora a medicamẽtis alterarẽtur effectiua cã in medicamẽtis poſtea actu ẽ, calidis. ꝟ.g. factis ex frigidis,qđ enim nõ factũ eſt actu calidũ,non aliud qđ calefacere,⁊ calidũ actu facere poterit, quẽadmoduꝫ eni ipſe paulo ante dixit,opꝫ faciens oĩno actu eſſe, aut ſpẽi,aut generis eiuſdẽ,ſimile igit̃ eſt qđ in his medicamẽtis fit,ſicut ſi in domũcula pluribus exiſtentibus hoibus in ea aer ab ipſis calefactus ipſos recalefaceret:in his enim aerẽ calefieri cã eſt corpoꝝ attactus, calefactus aũt ſemel aer,⁊ ipſe rurſum calefacta recalefacit,quare ⁊ in his proxima alterationis cã in alterãte eſt ⁊ non in alterato. ℂ Et queſitu dignũ cur nam quatuor genere exiſtẽtibus oĩbus mutationibus,vt ſepius dictũ eſt in ſubſtãtia,in quanto,in quali,in loco,in mutatione in ſubã dico inquã generatione corruptioneqꝫ, ⁊ in ea quę in qualitate,alteratione.ſ. mutationis cauſa in efficiẽte eſt, non in genito aut patiẽte:in reliquis ꝟo duabus,in ea.ſ.quę eſt in quanto,⁊ in ea quę eſt in loco in patiẽte eſt effectiua cã,qđ eniꝫ fit nõ ipſum ſui ipſius effectiuã cãm hꝫ ſed opifex.vt ędificator, vel pater, vel qđcũqꝫ aliud agens fuerit: ⁊ qđ corrũpitur rurſus aliũde hꝫ corruptionis cauſam,nihil enim ſui ipſius corruptiuũ eſt,oĩa nãqꝫ nãliter eſſe appetunt,oſtẽdimus aũt ꝙ non in alteratis, ſed in alterantibus cã eſt alterationis,ꝙ ꝟo in his quę augentur effectiua augmẽtationis cã ſit,⁊ hoc confeſſum eſt,nãlis enim in vnaquaqꝫ particula potẽtia adiectũ ſibi nutrimentũ cũ ſubiecto vniuerit ipſiuſ aſſimilat. ⁊ mota quoqꝫ in loco mutationis in hoc ipſa ſibi ipſis ſunt cauſę:ſi eniꝫ motus cã eſt mutationis in loco motus ꝟo corporũ natura quę ẽ in ipſis eſt cã,motus enim atqꝫ quietis cã eſt natura, mutationis igit̃ in loco ipſa ſibi ipſis ſunt mutantes cauſę. His oſtẽſis cãm inquirere dignũ eſt,cur nam eius quę in ſubã,⁊ in qualitate mutationis nõ in his quę mutantur,ſed extrinſecus cã eſt:eius ꝟo quę in quanto,⁊ in loco ipſa ſibi ipſis ſunt ea quę mutant̃ cauſę. ℂ Dico igitur,ꝙ ſi id qđ fit nondũ eſt,quo modo qđ nondũ eſt ipſum ſibi ipſi eſſendi cã eſſe põt,cãꝫ enim alicuius vt ſepius dictũ eſt actu eſſe opꝫ, qđ ꝟo nondum eſt non eſt actu.ꝙ ꝟo neqꝫ corruptionis nullũ eſt ſibi ipſi nãliter cauſa,dictũ eſt,oĩa nãqꝫ nãliter eſſe appetunt. Atqui ⁊ alteratio paſſio ſubiecti exiſtẽs,qñ intẽdit̃ corpus corrũpit:intenſa eni caliditas, vel frigiditas,ſiccitaſqꝫ atqꝫ humiditas corrũpunt corpora. diximus aũt ꝙ nullum eſt ſui ipſius corruptiuũ,albificatio aũt nigrificatioqꝫ, ⁊ quęcũqꝫ alterationes neqꝫ nocẽt neqꝫ proſunt ſubto, ꝑꝑ hoc ipſum merito extrinſecus cãm habuerunt: quę eniꝫ a nãlibus vniuſcuiuſqꝫ potẽtijs generant̃.oĩno ad eſſe ſubiecto conferunt,nihil enim neqꝫ ad malũ,neqꝫ fruſtra,neqꝫ ex ſuperabũdãti natura opatur,niſi vt cõſequẽs nãli tẽperamẽto factũ fuerit. vt ſi calido ſiccoqꝫ tꝑamẽto criſpos hr̃e capillos cõſequat̃,ſed ſi a cõſtitutione quę a principio hoc fiat, qđ nec tale alteratio ſed generatio eſt.manifeſtũ eſt,ſi tñ ex temperamẽto. ꝟ.g. ſicco in humidũ tranſmutatũ fuerit,⁊ ob hoc vel color vel cincinnus ⁊ anulus capillorũ alteratus fuerit directiqꝫ facti fuerit.planũ ꝙ mutationis tẽperamẽti, ⁊ alterationis coloris,aut capilloꝝ,cauſa non nãle tꝑamẽtũ fuit,ſed vel cõtinẽs,vel ea q̃ ipſis apponunt̃, vel aliud qđcũqꝫ, ⁊ hoc eſt alteratio.de gñatione igit̃ ⁊ alteratione tãta. ℂ Propter qđ aũt id qđ auget̃ in ſeipſo augmẽtationis effectiuã cãm hꝫ ex dictis manifeſtũ eſt, ſi eniꝫ nutriens ⁊ augens nutrito ⁊ aucto vult aſſimilari,potẽtia eſſe quale qđ auget̃ manifeſtũ eſt:qđ ꝟo potẽtia eſt, nõ vtiqꝫ ſibi ipſi mutationis in illud cã fuerit. dictũ eſt aũt efficiens cũ eo qđ fit ſpeciei aut generis eiuſdẽ eſſe. merito igit̃ qđ augetur nutriturqꝫ nutriẽtis augentiſqꝫ ad ipſum aſſimilationis cã eſt. Si ꝟo localis mutationis cã motus eſt,motus aũt qui in ſingulis nã quę in ſeipſo cã eſt,ſi quidẽ natura ꝑncipiũ eſt motus atqꝫ quietis,in quo eſt primo per ſe,⁊ non ſm̃ accidens. merito igit̃ mutationis in loco ea quę mutantur ipſa ſibi ipſis cauſę ſunt.dicente aũt.ꝙ cũ hoc aliquid eſt idẽ formam ſeruans,⁊ caro manẽs in aliqua paſſionũ ipſi per ſe inexiſtentiũ mutata fuerit,tunc alterari dr̃, paſſiones per ſe inexiſtentes intelligendũ,non ſm̃ ſignificatuꝫ ipſius ꝑ ſe qđ in demõſtratiua traditũ eſt,primũ.ſ. ⁊ ſoli ⁊ ſemper alicui inexiſtẽs, vt triangulo hr̃e tres angulos duobus rectis pares,qđ ⁊ eo qđ hꝫ ablato ſimul aufert̃, ſed ꝑ ſe hic intelligit,qđ fit in ipſo corpore, vt albedinẽ,caliditatẽ,⁊ non extrinſecus.nec per habitudinẽ ad aliud ſibi aduenientẽ, vt ſi quid ex ſiniſtro dextrũ fiat, vel ex illis quę inferius ea quę ſupius ⁊ in conſimilibus. Qđ ꝟo dixit qđ effectiua cã non in augmẽtãte eſt,ſed in eo qđ augetur alteraturqꝫ, ⁊ qđ id quo alteratũ eſt, qñqꝫ quidem nihil neqꝫ paſſum neqꝫ alteratũ eſt, qñqꝫ ꝟo ⁊ il-

lud: vť aūt ⁊ nutrimentū qn̄qʒ augeri, cum in ſpiritum fuerit tranſmutatū ſicut ⁊ alterans qn̄qʒ alterari. ⁊ hinc videreť vtiqʒ in ipſo eſſe augmētatiua potentia, quę vt dictuʒ eſt in eo qḋ augeť cōſiderať, ꝑꝑ hoc nunc, ponit erroris cāʒ, ⁊ increpat, ꝙ neqʒ augeť nutrimentū, neqʒ ꝑꝑ hoc in ſeipſo augmētatiuā potentiā hʒ. corrūpiť enī nutrimentū ⁊ ſpūs qui in ipſo eſt minime manet. pʒ igitur ꝙ neqʒ augeť, ſiquidē opʒ qḋ augeť priorē formaʒ ſeruās crementū in magnitudine feciſſe, qḋ ſi nō augeť nutrimentū, neqʒ augmētatiuā poᵗᵐ in ſeipſo habebit.

¶ Quo autē alteratum eſt aliqñ quidē nihil paſſum eſt. aliqñ ṽo ⁊ illud. ſed alterans ⁊ principiuʒ motus in eo qḋ augetur, ⁊ qḋ alteratur, eſt. In his eniʒ mouēs qm̄ ⁊ qḋ ingrediť fieri poterit aliqñ maius ⁊ qḋ fruiť ipſo corpus, vt ſi qḋ ingrediť fiat ſpiritus, ſʒ corruptū eſt hoc patiēs, ⁊ mouēs nō in hoc.

Com. 93. ¶ Tribus his ſm ꝯtinuā ſe habentibus, eo qḋ augetur, quo augeť, augmētatiua potētia, cuʒ quęſiuiſſet de hoc quo pacto augeanť quę augētur, vtrū corpore aut incorporeo, quęrit nunc, ⁊ de eo quo augeť. qm̄ eniʒ trāſmutatū nutrimentuʒ in eo qḋ nutriť, maius factū eſſe vi, ⁊ ꝑꝑ hoc videbiť ⁊ ipſum augeri, ꝑꝑ hoc ⁊ de iſto ſermonē corrigit, ꝙ ⁊ ſi maior factū fuerit non augeť, neqʒ .n. in ſeipſo ſeruat ea quę ex cōi cōceptu augmētationi inſunt: ꝑcipueqʒ oportere qḋ augeť manere, corrūpiť enī ingrediens ⁊ non permanet, exēpla aūt de alteratione ad augmentationē trahit. qm̄ nec ſine alteratiua potentia augmentatiuam operari poſſibile eſt, ꝑꝑ qḋ d: effectiua augmētationis eā loquiť tanq̄ in exēplo alteratiuę potētię ſermonem faciens, nāqʒ quę huic inſunt, hęc vtiqʒ etiā in augmētatiua potētia inſunt, quēadmoduʒ igiť in alteratiua potētia, ſi cōmenſuratū fuerit qḋ alteratur alterāti, agit in ipſum alterans ipſum impaſſibile manēs, vt ſi cōmenſuratū fuerit ingrediens nutrimētū concoctrici ipſiᵘ nāqʒ potētię, patiť ab ipſa nutrimentū impaſſibili manēte poᵃ. ſi tñ incōmenſurata fuerint multitudine aut qualitate ingrediētia magis ab ipſis patiť alteratiua potentia, ⁊ imbecillior fit, q̄ vt agere in ipſa poſſit. eadem ⁊ in augmētatiua potētia dicenda ſunt, ꝙ quouſqʒ cōmenſurate ſe habuerit augmentatiua potentia augmētationis nāqʒ agit in ipſam, ⁊ qḋ augeť adauget, quouſqʒ ṽo incōmenſurate ſe habuerit patiť ab ipſe magis, incōmēſuratū ṽo per multa fit, aut per quantū, aut per quale, aut per tp̄s. qm̄ eniʒ determinata ſunt naturę opera, cum in cōmenſuratā magnitudinē corpora deuenerint, tunc deinceps inepto exiſtēte ſubiecto ꝑ ſiccitatē ṽ.g. ⁊ frigiditatē, aut tēperiei ſimplr incōmenſurationē imbecillis fit augmētatiua potentia, ⁊ magis a ſubiecto patiť q̄ in ipſum agat. ¶ Sciendū autē ꝙ ⁊ ſi dicat aliqñ quideʒ nihil pati alterans, aliqñ ṽo pati, non aduerſať dictis ab ipſo alibi, ꝙ ea quę ſimilis ſunt materię agentia omnino ⁊ repatiunť, ſm ꝑdominans enim/aut pati/aut non pati ipſa nunc dicit, interdū eniʒ plus agunt q̄ patiantur, interdū autē econtrario.

Tex. c. 35. ¶ Qum̄ aūt dubitatum eſt de ipſis ſatis, opʒ ⁊ dubitationis ſolutionē tētare inuenire, ſaluantes, permanēte eo qḋ augeť, ⁊ accedente aliquo augeri, abeunte ṽo diminui.

Com. 94. ¶ Cum dixit quęcūqʒ ex cōi conceptu augmentationi inſunt, ⁊ oēs ad ipſius ſermonē cōferētes dubitationes examinaſſet. nūc reliquū propriā de augmētatione opinionē vult edere, debitā reddi talē quę ipſa quę ex cōmuni cōceptu augmētationi inſunt ꝯueniat, ⁊ ſoluas de ipſa augmētatione fieri dubitationes effugiat. Erāt autē q̄ ex cōi cōceptu augmētationi inerant, tria quędā, ⁊ permanere, ⁊ aliquo adueniēte augmētationē fieri, ⁊ quācūqʒ partē eius qḋ augetur fieri maiorem, vt ⁊ in eo qḋ diminuitur minorē. Dubitatiōes aūt ſolue ꝯtra ea quę de augmētatione dicūtur fieri erant hę, vacui ſubſiſtentiā inducere, ⁊ corpus per corpus dicere permeare. ſermoni nāqʒ dicēti incorporeo augmētatiōeʒ fieri, ſequebať mām a magnitudine eſſe ſeparabileʒ ⁊ ſubſiſtens vacuū, ſupponēti ṽo per corpus augmentationeʒ fieri hoc ꝑſſumptio particulā oēm ex aduenientis additione maiorē fieri, ſequitur. aut meatū ⁊ vacuū eſſe totuʒ qḋ augeť. ſiquidē oporteret qḋ aduenit per totū pertrāſiēs vniuſcuiuſqʒ eius qḋ augetur particule appoſitū fuiſſe. aut corpus ꝑ corpus permeare, ⁊ duo in eodē corpora eſſe. talia igiť ſunt quę prius edocta fuerunt, quibus conſonā de augmētatione doctrinā tradere opus eſt, vt ea q̄ ex cōi conceptu augmētationi inſunt ſeruenť, ⁊ quę de ipſa dubitationes ferūtur euitētur. Incipiens autem de augmētatione ſermonē, duo quędaʒ ad futura ſibi vtilia aſſumit, vnum quidem non eſſe ea quę diſſimilium ſunt partiū primum adaucta, ſed ea quę ſimilarium, qꝛ ṽo hęc augentur, ⁊ quę ſunt ex his cōpoſita diſſimilariū partiuʒ augeri dicunť, non enim facies aut manus genitū nutrimētuʒ ei qḋ generať apponiť, ſed vel caro, vel os, vel aliorꝫ aliqḋ ſimiliū partiū. quare quę primo augenť hęc ſunt, alterꝫ aūt ꝙ vnaquęqʒ māliuʒ rerū dupliciter dr̄, qn̄qʒ quidē ſm formā, qn̄qʒ ṽo ſʒ materiā, carnē enim dicimus qn̄qʒ formā carnis, qn̄qʒ materiā, qn̄qʒ ex vtroqʒ cōpoſitū qḋ vt notuʒ ꝑmiſit, ⁊ nihil ſibi in pñtia vtile, quū enim fluxibilē dicimus carnem, ⁊ in defluxu ⁊ refluxu hīc eſſe, aut cōpoſitā eſſe ex quatuor elemētis, carnē dicimus carnis mām, quū ṽo pubeſcere carnē, aut intēperiē habere/aut molleʒ eſſe vel durā carnē, dicimus formā, quuʒ ṽo diuiſibilē eſſe/aut trifariā dimēſam/aut multā/aut paucā ſm cōpoſitum. Quęrendū eſt ergo ſm qḋ horū ſignificatū augeri dicūtur ea quę ſunt ſimiliū partiū: vtrum ſm mām vel ſm formā, ſi enim māʒ dixerit aliquis augeri, neqʒ quę ex cōi conceptu augmētationi inſunt ſeruabit, neqʒ incidētes dubitationes diſſoluet, neqʒ eniʒ permanere in hac ſeruabit, materia eniʒ non permanet eadē, ſed hęc quidem defluit, illa ṽo affluit, neqʒ quācūqʒ partē maiorē fieri in mā poſſibile eſt dicere, primo qdē qꝛ non permanet, quo pacto enim refluens, aliaqʒ ⁊ alia ſemper facta ſm oēʒ partē maior fieret, deinde ⁊ in dicta incōuenientia incidemus. ſi enim accēſo nutrimentuʒ cuicūqʒ parti materię apponiť, oportebit per totam pertranſire, qm̄ quō cuilibet eius parti apponeť, cui enim parti non apponiť hęc/neqʒ augeť, oportet enim aliquo adueniente totū qḋ augeť augeri, per totā igitur mām eius qḋ augetur appoſitū pertrāſibit, id ṽo per qḋ procedit vacuuʒ aut meatū neceſſe eſt eſſe. per totū igiť ꝓcedēte vacuuʒ totū aut meatum neceſſe eſt eſſe corpus qḋ augeť. vel ſi non hoc corpus per corpus pertrāſibit, ⁊ duo in eodeʒ loco corpora erunt. pʒ igitur nullo modo poſſibile eſſe dicere mām eam eſſe quę augeť, qḋ ſi hoc, neqʒ compoſitū igitur erit quod augeť, ſi enim cōpoſituʒ augeretur oīno mā augereť, relinqtur igiť formā eſſe eam quę augeť. hęc eniʒ eſt quę ſola permanet vt oſtēdimus non abſqʒ mā, hoc enim impoſſe, ſed ſemper eadē in materia ſeruata ampliore aut minore facta ⁊ alias alia, quuʒ hęc quidē defluat illa ṽo refluat. ¶ Quū ṽo dicimus

formam eſſe id qḋ augeᵗ non putes nos dicere formaꝫ ſm eſſentialé ꝛ ęternaꝫ rõnem mutationé ſuſcipere. eſt enim incorporea ꝓpҫ rõne ipſa forma ꝛ magnitudine vacans, ſed ſm quãtitaté, hoc eniꝫ eſt augmentationis ſignificatũ. ſm quantitaté autẽ forma mutari dı̃, quũ in ampliori aut minori ſubiecto fit. ſic enim manus ꝛ facies dı̃ augeri, non qꝛ forma faciei aut manus muteᵗ, ſed qꝛ maior fit pars. eo ꝙ forma eadé manens qñqꝫ in minori qñqꝫ in ampliori fit ſubiecto, quo pacto aũt hoc dicentes eẽ qḋ augeᵗ, ſeruabimus quę de augmẽtatione dixᵗ ꝛ quę inducunᵗ abſurda ſoluemus conſiderandũ deinceps. primũ quidé ꝑmanere id qḋ augeᵗ de forma dcm̃ verũ eſt vt prius dictũ eſt. naꝫ ſi mã aperte non permanet eadé ꝛ ſupponeret aliquis ẽt formã eandé numero non manere igiᵗ neqꝫ qḋ eſt ex vtriſqꝫ cõſtitutũ idé numero erit. quare ſocrates non erit ſemꝑ idem numero. ſi igiᵗ q̃uſqꝫ fuerint ꝯpoſita eadeꝫ ſunt numero. hoꝝ ãt mã non eadé ſemꝑ ꝑmanet. igiᵗ formã eandé ꝑmanere relinquiᵗ, ſm quã vnũqḋqꝫ ꝛ hꝫ eſſe ꝛ dı̃. vnde ꝛ eadeꝫ eſſe numero dicunᵗ quũ forma ꝑ quã eſſe hñt eadé permaneat. quãlibet ẽt parteꝫ ex aduenientẽ augeri in hoc ſolũ dictum ꝓcedit. naꝫ in mã ſi dicamus cuicũqꝫ parti nutrimẽti apponi ſequunᵗ ꝑdicta abſurda. aut enim totũ meatus, aut vacuũ erit, aut corpus ꝑ corpus permeabit. preterea nec ꝑmanet mã vna ꝛ eadé numero, ſꝫ alia ꝛ alia fit dũs eſſe in defluxu ꝛ refluxu: forma tñ vna ꝛ eadé ſemꝑ manet. ꝛ q̃ ſubãlis eſt ꝛ q̃ ſm figurã ꝛ forãꝫ. ꝛ enim ſocratis forma ꝛ carnis ꝛ oſſis, ꝛ in maiori ꝛ in minori ſubiecto ſemper eadé manet. ſiľr autẽ ꝛ q̃ eſt ſm figurã ꝛ formã. quẽadmodum eniꝫ ſi arcula quędã ſit ꝛ in hãc alia ꝛ alia imponanᵗ hęc quidé terminatiua exiſtens impoſitoꝝ ꝛ veluti forma ipſoꝝ exiſtẽs eadé ſemper manet, ſed quę ab ipſa circũcludunᵗ ſunt interdum alia. ꝛ vt magis accedens ad ꝓpoſitũ exemplũ fiat. ſi ꝑ canalé ex corio fcm̃ pertrãſeat aqua, qñqꝫ minor, qñqꝫ amplior figura quidé canalis qñqꝫ quidé ꝯtracta qñqꝫ ỽo extenſa tñ ſemper eſt vna ꝛ eadé. aqua tñ ſuper quã vt mãm extenſa ꝛ explicata eſt figᵘ canalis non eſt vna ꝛ eadé. ſemper enim alia quideꝫ defluit, alia ỽo ſubingrediᵗ. ſic opꝫ intelligere ꝛ in his quę augenᵗ, ꝙ mã nõ quã eſt eadé forma tñ quę ineſt et vna ꝛ eadem exiſtẽs creſcit ad maioré molé. non aucta inquantũ eſt forma, ſed quatenus quãtitate participat. ſi enim definitiua rõ aſſumeret aliquã dı̃ã aut genus, eſſꝫ vtiqꝫ aucta forma quatenus forma. nũc aũt hoc non accidit, quare nõ q̃tenus forma eſt augmẽtationé ꝯtinet, ſed quatenus quãta facta ẽ. ꝑterea ſi quatenus forma augereᵗ, multomagis ſeparabilis forma augereᵗ, naꝫ ſi illa nõ augereᵗ, nec mãlis. quare nõ quatenus aial, aut circulus, neqꝫ quatenus caro, ſꝫ quatenus pedalis caro aut pedale os ꝛ omnino quãtificata aliqua forma augeᵗ. naꝫ eo ꝙ ſuꝑ mãtus ſubiectũ explicata ſunt hęc. icirco augeri dicuntur. ¶ Sed dubitauerit forte quis non tñ mãꝫ coꝝ quę augenᵗ non eſſe ſemꝑ eandé ꝓpter fluxũ eius ꝛ refluxuꝫ, verũ etiã nec formam. ſi enim in mã vt in ſubiecto hꝫ eſſe forma impoſſe eſt aũt corrupto ſubiecto id qḋ in eo hꝫ eſſe, ſeruari. ſic enim ſeparabile eſſet ꝛ nõ inſeparabile a materia, neceſſe eſt igiᵗ neqꝫ formaꝫ eius qḋ augetur eandé ſeruari. ¶ Soluẽtes aũt dubitationé dicimus ꝙ ſi quidé congregatiꝫ vniuerſa corrũpereᵗ mã vera eſſꝫ dicta ratio. nũc aũt per partes effluit. ꝛ altera loco eius illico ingrediᵗ. vnde vna ꝛ eadé numero permanet forma. fiat aũt nobis per exẽpluꝫ ſermo manifeſtus. ſicut eniꝫ ſi quis in ſecus fluẽte flumine vmbram a corpore aliquo demiſſam intellexerit, vmbra quidem in ſubiecta aqua exiſtẽs vna eſt ꝛ eadé numero aqua tñ non ꝑmanet vna ꝛ eadé, ſed ſm parté hęc quidé effluit, illa ỽo ſubingrediᵗ. ſic intelligere opꝫ ꝛ in forma ipſa, mã quidem ſm parté mutata ipſa ỽo manente ſemper eadé ſm numerũ. qm̃ ꝛ colores ipſi ſępe permanẽt mã non permanẽte, neqꝫ enim ita ſm parté mã permutaᵗ vt ſimul auferaᵗ aliquid ꝛ formę. vt ſi ſtatuę nunc quidé puta pes auferaᵗ. qñqꝫ ỽo manus. alſ ỽo caput. accideret enim hͦ pacto in tꝑe ſtatuam ipſam ex alia aliã numero factam iri. non ſolũ ſm mãm ꝛ ꝯo, ſed ẽt ſm indiuidualeꝫ figuram ꝛ formã. nõ ita in augmẽtatione fit euacuatio materię. nam hoc modo totũ debuiſſet mutilũ fieri, qḋ nõ videmus. ſꝫ vt in dicto exẽplo fluuij qñqꝫ eſt amplior ſubingrediẽs aqua abeunte. qñqꝫ minor ſubingreditur ampliore defluente. fluuius tñ totus vt totus ipſe ſibi ipſi cõtinuus eſt. ſuccedẽtibus ſibi continue aquę partibus. ꝛ replẽtibus inceſſanter defluenté locũ ꝛ interuallum intermediũ nullũ derelinquẽtibus. ſic quippe ꝛ in noſtro accidit corpore quũ fiat tenuis vndecũqꝫ trãſpiratio ipſius materię ꝛ reſolutio. ꝛ ſi alicũde maior fiat/ ęquata ſtatim per cõtinuitaté ex circũcocũtibus, ſiqdeꝫ ſm Hippo. confluxus vnus cõſpiratio vna, oĩa cõpatientia ſunt, q̃re forma nihil patiᵗ mã affluente defluẽteqꝫ. ſi enim mã non manẽte ẽt forma nõ maneret, neqꝫ ẽt ipſum qḋ augeᵗ. ꝑmaneret, alias aliud ſm numerum ſocrates vtiqꝫ fieret. ſi ergo quouſqꝫ fuerit hic hõ. v. g. ſocrates eſt idem ſm numeꝝ, mã aũt non eadé, neceſſe eſt igiᵗ formã eandé eſſe ¶ Verũ nec mãm totã ſm ſe totaꝫ tꝑe permutari poſſibile eſt, quũ ſm parté fluit ita vt nullum corpus in nobis ſenio cõfectis eius qḋ erat in nobis ex prima cõpactione ſubiecti permaneat, ſi. n. hoc eſſet poſſent vtiqꝫ ꝛ alia imortalia eſſe, mã ſemper pubeſcẽte. nunc enim qꝛ laborat ob tẽpus non põt per vniuerſum formã ſeruare cõpoſitoꝝ mã, laborat auteꝫ qꝛ patiᵗ a potẽtijs ꝯtrarijs quę concordiaꝫ ꝛ tẽperiem per vniuerſum ſeruare non pñt. igitur non totaꝫ trãſpirare putandũ eſt. ſed huius ſolidiora magis eadem ſemper numero permanere. vnde ꝛ in carnibus ꝛ oſſibus cicatrices quę ex vulneribus in iuuẽtute factę ſunt videmᵘ vſqꝫ ad morté permanere. vnde ẽt ob hoc neceſſe eſt ꝛ formã eandé numero permanere. ¶ Ex igitur permanere ipſum auctũ in mã quidé veritaté nõ hꝫ, ſed in forma manifeſtũ eſt. ex hoc vnãquãqꝫ etiaꝫ parté eius qḋ augeᵗ augeri in mã quidé impoſſibile eſt ſeruatum iri. ſed in forma poſſibile, mãę enim cuicũqꝫ parti additioné fieri eſt impoſſe, qm̃ ꝛ corpus per corpus ꝑmeare eſt impoſſibile, formę tñ quęcunqꝫ pars maior fit. ęqualr enim tota ꝑ totã quęcũqꝫ pars maior fit. etenim facies tota per totã ęqualiter augetur, ꝛ huius partes. ſ. oculus ꝛ nares. ꝛ alię. eteniꝫ quęcũqꝫ oculi particula ꝛ reliquarum partiũ ęqualiter in magnitudinem creſcit. abſurda quoqꝫ oĩa effugit. ꝛ ꝙ nõ fiat augmẽtatio per incorporeũ eſt manifeſtũ. ſed ẽt ſi per corpus fiat nec vacuum erit, nec corpus per corpus permeabit. non enim totum adueniens per totum permeat, ſed apponiᵗ ſolũ priori materia ſuperueniens. ꝛ quẽadmodũ in canali ex corio facto, aquę quidé appoſitio fit ꝛ quę ſubingreditur apponiᵗ ſola ꝑexiſtenti. ꝛ propellente hac priorem ſe ſic ęqualiter vbiqꝫ fit aquę multiplicatio, ꝛ ſic quęcũqꝫ ps canalis ęqualiter extẽditur. ita etiã in augmẽtatione accidit. nã ſanguificato nutrimẽto per venas quocũqꝫ tracto ꝛ circũfuſo in vnaquaqꝫ conſiliũ partium, ꝛ natura cuiuſqꝫ partiũ condigerente hoc ꝛ trãſmutante in ſubiectam ſubſtantiã ſic augmẽtationeꝫ accidit fieri. eſt enim ꝛ in oſſium ſubſtantia, ꝛ carnis ꝛ reliquoꝝ humiditas quę

dam vbiqꝫ ſparſa.⁊ maxime in ſubā eoꝝ quę augentur. hęc enim ſunt humidiora. ſanguis igiť ab extra circũfu ſus cuicũqꝫ partium apponitur humiditati huic ⁊ ꝓpel lens ipſaꝫ, vel potius vndecũqꝫ a partibus tractus ſm omnem dimenſionẽ, amplioreꝫ facit. quę condigeſta a potẽtia nutritiua tranſmutať in ſolidi ſubſtantiã. qm̃ igi tur hꝫ curã natura etiã de figura partiũ, ampliore facta ſubiecta materia ſuperextẽdit huic ęqualiter vnãquãqꝫ formaꝝ. ⁊ ita quãcũqꝫ parteꝫ dicimus augeri. ſicut ergo circũferentia canalis multiplicata intus aqua ſm oẽm ſui partem ęqualiter extenſioneꝫ recipit ſic ⁊ in his quę augentur accidit materia ampliore facta formas ęqua liter ſuper ipſaꝫ expandi. ⁊ qꝛ appoſitio ſanguinis ſm tres dimenſiones fit ob hoc ẽt augmentatio fit ſm om nem dimenſionẽ. quid igitur ſit qđ augeť ⁊ q̃uo fit aug mentatio ſm Ariſto. dictũ eſt. ¶ Sed dubitauerit for te quis aduerſus dicta primũ quidem q̃uo ſeruať, opor tere qđ augetur adueniente aliquo augeri. ſi enim non per totum id qđ augetur procedit id quo augetur. ſ. ſan guis, ſed ſolũ pręexiſtenti apponiť, augetur autẽ quę cũqꝫ pars. nõ igitur vniuerſo qđ augeť aduenit, quia nõ cuilibet parti eſt appoſitus ſanguis, pręterea ſi non eſt materia quę augetur, ſed forma, non igitur ei qđ augeť acceſſus fit nutrimẽti, ſed aduenit alteri alteꝝ ãt eſt qđ augetur. ¶ Ad hęc autẽ dico non eſſe cõtraria hęc his quę ab Ariſto. dicta ſunt. ſimplr̃ enim ſic dixit ꝙ opor tet quod augetur adueniente aliquo augeri. ⁊ non dixit oportere formę aduenire. quare aduenit quidẽ materię qđ aduenit ſed forma augetur. facta igitur appoſitione ipſi materię ⁊ ꝓpulſione facta, accidit ſub quacũqꝫ par te formę multiplicationẽ materię factã iri. ¶ Sed hoc ipſum rurſus dubitatione dignum eſt. quo pacto ꝓpul ſio aut tractio fit. ⁊ quid eſt omnino qđ propellitur aut trahitur. ipſam enim carnẽ trahi ſeu propelli impoſſibi le eſt. dico. ſ. compoſitũ, ſic eni accideret calcanei carneꝫ manus carnẽ factam iri / aut coꝝ / aut alterius cuiuſdaꝫ. ſi autẽ ſparſa in oſſibus aut carne humiditatem, eandeꝫ ab appoſito ſanguine propelli dicũt. interrogabo quę nã ſit hęc humiditas. ſiquidẽ ſubalis carnis humiditas, elementũ ipſius eſt. quo pacto igiť poſſe eſt nõ ſubſtinẽ te tota carne ꝓpulſionẽ, elemẽtare ipſius humidũ ⁊ cõ pletiuũ ſubę ꝓpelli. ipſa prius nõ corrupta. ſi autẽ non ſubale eſt humidũ eius hoc, ſꝫ vt id quo nutriť ⁊ qđ ex nutrimẽto aduenit impoſſe eſt hoc ꝑ totaꝫ eſſe carnem. qm̃ eniꝫ eſt corpus hoc, ⁊ nõ qualitas impoſſe eſt hoc ꝑ totã carnẽ ꝓcedere. ſic eni corpus ꝑ corpus permeabit. hinc quoqꝫ accidet non quãuis partẽ auctaꝫ iri. ſi enim apponiť ſm quaſdã partes ſanguis, deinde ipſi ſic trãſ mutato ſuperexpandiť forma, totũ quidẽ vt totum ma ius fit, ſed non qđlibet eius ſenſibile punctuꝫ, vt ipſe di cit. ſicut enim porta aut menſa ſi ab extrinſeco ei appo ſita fuerint ligna totũ quidẽ maius factuꝫ eſt, non tamẽ quęcũqꝫ pars menſę augmentationeꝫ ſuſcepit, ⁊ quẽad modũ quadrato gnomon circũpoſitus totum quidem quadratũ vt totũ auxit, non tñ quãcunqꝫ pręexiſtentis partium maiorẽ fecit, ſed manſit ſpatiũ immutabile, ſic ꝓculdubio ⁊ in his quę augenť ſi appoſitio materię fa cta eſt ſm quaſdã partes, eodẽ modo quo dicta, accidet augeri quę augentur. hoc aũt eſt pręter euidentiã. vide mus nãqꝫ vere quãcũqꝫ partem eius qđ augeť maiorẽ fieri. ⁊ forte augmentationẽ quidem in aliis dimenſio nibus poſſibile eſt ſeruare. eam ∂o quę eſt ſm longitu dinẽ minime. ſit autem ſermo exẽpli cauſa in vna parte, vt oſſe. hoc igitur ſanguine nõ ſolũ exterius circũfuſo, ſed etiã in profundũ ſparſim procedente, natura mate riam ampliorẽ accipiens ſuperexpandit. extenditqꝫ fi guraꝫ oſſis ⁊ ſeruat eandẽ in maiori mole. quẽadmodũ ſi fiſtulareꝫ cerã intellexeris, deinde huic exterius cerã circũfuſam, aut etiam in profundaꝫ vbicũqꝫ, deinde ip ſam artem, aut flatu, aut aliquo alio modo tumefacien tem fiſtulã ⁊ latioreꝫ facientẽ. manifeſtũ eſt igitur ꝙ in hac appoſitio nõ ſm oẽm partem facta eſt. figurę tñ au ctio, non vt in quadrato cui eſt gnomon circũpoſitus perfecta eſt, ſed tota in vniuerſuꝫ ſm omnẽ partẽ fiſtu la in maiorẽ moleꝫ aucta eſt. tale igiť etiã in natura opꝫ intelligere ꝙ amplioꝛi materia oſſi circũfuſa expandit natura totam per totam figurã ⁊ non exterius ei appo ſitionẽ fecit. augmentatio igitur in latitudine hoc vtiqꝫ modo poterit intelligi. eam ∂o quę eſt in longitudine non eſt eodeꝫ modo poſſibile, quoniã enim fiſtularis oſſis ſolidas habẽt deſinentias vbi ⁊ colligationes par tium fiunt, q̃uo creſcit in longitudinẽ pars fiſtularis in oſſe. ſi enim ſm finem longitudinis appoſitio fiat ſan guinis, ꝓculdubio in id qđ eſt ſimilis ſpẽi cuꝫ ſubiecto mutatio facta fuerit. quare ſolidę oſſiuꝫ partes augebũ tur. non tamẽ fiſtulares. ſi aũt appoſitione facta in pro fundũ oſſis ſic creſcit in longitudinẽ, aut ſm vniuerſaꝫ circũferentiaꝫ oſſis procedet ſanguis ad profundũ, aut non ſm vniuerſam ſi igitur ſm vniuerſam totaliter ob uideť os. ⁊ rurſus augmẽtatio non erit cuiuſlibꝫ partis ſm longitudinem, ſed quẽadmodum ſi quadrato qua dratuꝫ aliud apponat aliquis facit totũ altera parte lon gius. non aucto ſubiecto ſm longitudineꝫ, ſed velut fa cta ei cõiũctione ſeu copulatione alterius ſimilis in ſpe cie. hoc quippe ⁊ in oſſibus accidet. quo pacto etiam ⁊ extrema oſſium ſolida augmẽtationẽ recipiẽt. ſi autem non vniuerſę circũferẽtię in profundũ facta fuerit oſſi appoſitio, ſed ſm quaſdã partes non augebitur per to tum in longitudine, ſed in quibuſdã partibus. hoc autẽ eſt impoſſe, diuelliť enim totum quibuſdã quidẽ parti bus oſſis in longitudine auctis quibuſdaꝫ ∂o nõ. neqꝫ eniꝫ poſſibile eſt nĩſi ſm longitudinẽ ęqualiter exten dere fiſtulares partes oſſis non ꝑſubiecta materia extẽ ſibili. ꝓterea quo pacto oĩno poſſibile eſt quãcũqꝫ par tẽ oſſis in longitudine augeri dicere. nã eo ꝙ ex magis cõuexa minus cõuexa fit pars fiſtularis oſſis augebiť vtiqꝫ omnis pars in latitudine ęqualiter, ſed in longitu dine quo pacto ſeruabitur quãcunqꝫ partem augeri. ſit enim ꝙ per totum in lõgitudine circũponatur ſanguis ⁊ tranſformeť in oſſis naturã, manifeſtum eſt itaqꝫ ꝙ hic tranſmutatus appoſitus eſt, cũ natus ei qui a princi pio fuit, ⁊ fecit totuꝫ maius ſm longitudinẽ, non tamẽ cuilibet parti eſt facta augmẽtatio ſm longitudinẽ. ea dem ⁊ de profundo vtiqꝫ dixerim. ſi eniꝫ non per totũ profundum appoſitio ſanguinis fit, ſed ſm quaſdã par tes apponiť q̃uo quęcunqꝫ pars in profundum augebi tur. ſit enim aliqua caro digiti profundũ ſeu altitudineꝫ hñs. ⁊ adueniat huic aliquis ſanguis ⁊ circunfundatur ⁊ ſpargatur in ea. manifeſtũ eſt ꝙ non cuilibet eius par ti, ſed quibuſdam eſt appoſitus. mutato igitur ſanguine in carnis ſubſtantiã, ꝙ quidẽ totum eſt factũ maius ma nifeſtum eſt. ſed nũquid ſi ſumpſero quaſdã partes car nis ſm ꝓfunditateꝫ quibus non eſt appoſitus ſanguis, maius ne dicaꝫ ⁊ hoc factũ eſſe, non certe. neqꝫ eniꝫ eſt circũpoſita ei materia aliqua ſuper quã forma ſit expã ſa, ſed eadem manet quę erat ẽt a principio eodẽ modo etiã ſi ſm longitudinem aliquę partes ſumptę fuerint, quibus non eſt appoſitus ſanguis, idem certe accidet. neqꝫ eniꝫ auctũ aliquid fuerit cui nulla eſt appoſitio fa cta. ſed quotĩcũqꝫ quidẽ figurę in maiorẽ tumoreꝫ ele

uantur

nantur ſphęricę exiſtentes, aut ſimpliciter rotūdę, hęc eo ꝙ magis minuſue conuexa fiant dicantur vtiqȝ ſm omnem partem augeri aut minui, vt iam dictum eſt, eo ꝙ nulla ſit pars quę non ſit facta magis minuſue conuexa. in quibus autē non eſt figura rotunda neſcio quo pacto poſſibile ſit dicere quācunqȝ partem horum augeri, quum non fiat cuicunqȝ parti appoſitio.

¶ Amplius aūt quodcūqȝ punctum ſenſibile, aut maius, aut minus factum eſſe, ⁊ neqȝ vacuum eſſe corpus. neqȝ duas in eodeȝ loco magnitudines, neqȝ īcorporeo augeri. aſſumenda autem cauſa cum determinauerimus primum, vnuȝ quidem, qđ ea quę ſunt diſſimilium partiuȝ augētur, qȝ ea quę ſunt ſimilium partium augētur, cōponitur enim ex his vnumquodqȝ. deinde ꝙ caro ⁊ os, ⁊ quęcūqȝ taliuȝ partiū duplex eſt, quēadmodum ⁊ aliaꝝ in materia formam habentiuȝ, etenim materia dicitur ⁊ forma, caro, vel os. quācunqȝ igitur parteȝ augeri, ⁊ aliquo adueniente, ſm formam quidem contingit, ſm materiam ꝟo minime.

Com.95. ¶ Quoniam dixit punctum recte addidit ſenſibile, pro eo qđ eſt non eſt adeo parua particula. vt puncti ad corpus rationē ſubeat, qđ non eſt factū maius. fit autē maius quidē qđ augeť. minus ꝟo qđ minuiť, poſtea dubitationū de augmentatione cām dit aſſumendā eſſe. cuȝ eniȝ dixerit ⁊ qđ eſt qđ augeť, ⁊ quo modo augeť, ſolutas habebit de augmētatione dubitatiōes. cā igitur inquit augmentationis de ipſa dubitationes ſoluet. ſȝ antequā hoc dicať, prius inquit quędā quę ad ſermoneȝ de augmētatione nobis erunt vtilia determinauiſſe opus eſt. pmū igiť antea determinat, ad eoꝝ quę ſimiliū ſunt partiū augmētationē, ⁊ q̄ ſunt diſſimiliū augeri. nō eniȝ faciei additione facies augeť, neqȝ manus manus, ſed eo ꝙ caro, ⁊ os, ⁊ neruus, ⁊ oīa ſimplr ſimiliū partiū augenť. ita accidit his augmētatis, ⁊ quę diſſimiliū partiū augeri. quēadmodū eniȝ quę ſimilariū mā diſſimilariū ſunt, talis nāqȝ ſimilariuȝ cōpoſitio diſſimilaria facit, merito igiť cōiungit ſimilaribus adauctis, ⁊ quę ex his cōpoſita ſunt aucta eſſe, recte aūt hoc antea determinauit. qm̄ enim opȝ qđ augeť permanere, opȝ primo ſcire quę nam ꝓprie augenť. vt de ijs quęramus ſi vere permanēt, ⁊ quo pacto permanēt. etenim ſi ſimile factū qđ augetur ei qđ augeť adijciť, vt ipſe dicet, qđ ꝟo augeť fuerit facies, ⁊ nutrimentuȝ vtiqȝ facies factū adijcereť. hoc aūt eſt incōueniens. os ꝟo ⁊ carnē fieri dicere nutrimētū nullū incōueniens. hoc igiť primū. ſcđm autē eſt eorum q̄ antea determinat. ſingulum māluum duplr dici. qñqȝ quidē ſm māṁ, qñqȝ ꝟo ſm formā. carneȝ enim qñqȝ ſm ſubiectū vocamus, qñqȝ ꝟo ſm formā. vocamus autē qñqȝ ⁊ ex vtroqȝ cōpoſitū carnē ⁊ os. vt cuȝ dixerimus paſſum eſſe carnē, aut factū eſſe os, planum ꝙ ex mā ⁊ forma cōpoſitū dicimus, ſed hoc vt notū, ⁊ nihil ipſi in pñtia ꝯferens ꝑtermiſit. attamē qđ determinatū eſt ab ipſo oēȝ ſoluet dubitationē. ſi eniȝ qñ carnē auctā eſſe dicimus, didicerimus qualē dicimus, ꝙ eam quę ſm formā, ⁊ nō eā quę ſm māṁ, dubitationes oēs ſolutas inueniemus, ſi eniȝ māȝ inquit dixerimus augeri, neqȝ dubitationes effugiemus, neqȝ inexiſtia augmētationi ſaluabimus, neqȝ.n. manet eadē mā, neqȝ ipſius qđcūqȝ maius fit. ſi ꝟo formā dixerimus augeri, oīa ſeruabimus. manet eniȝ eadē forma, nō.n. eſt carni ſm formā eſſe, in eo ꝙ tāta, ſed in eo ꝙ talis ſit. dicimus autē ⁊ de reliqs, non aūt formā ſeorſuȝ a mā ſeruari dicit. hoc enim impoſſibile, ſed qm̄ forma ipſa ſeruatur, ſiue amplior, ſiue minor mā fuerit, mā ꝟo non amplius eadeȝ manet, ſi qñqȝ quidē maior, quandoqȝ ꝟo minor.

¶ Oportet enim intelligere, quēadmoduȝ ſi quis menſurauerit eadem menſura aquam, ſemper enim alia ⁊ alia eſt quę fit. ſic etiam augetur carnis materia, ⁊ nō omne cuicūqȝ adijcitur. ſed hęc quidē defluit, illa ꝟo aduenit. figurę autem ⁊ formę cuicunqȝ parti. Tex.c.36.

¶ In his autem quę diſſimiliū ſunt partiū, hoc magis patet. vt in manu, qm̄ proportionaliter aucta eſt: materia enim altera exiſtēs hoc in loco manifeſta magis eſt ipſa forma q̄ȝ in carne, ⁊ his quę ſimilium partiū, quare ⁊ mortui magis videbitur adhuc eſſe caro ⁊ os, q̄ȝ manus ⁊ brachium. quare partim quidem quęlibet carnis pars aucta eſt, partim ꝟo non, ſm formam enim cuicunqȝ acceſſit, ſm materiam ꝟo minime. Tex.c.37.

Com.96. ¶ Menſurā quidē formę aſſimilat. māṁ ꝟo ei qđ mēſurať exemplū aūt nō aſſumpſit ad augmētationē, ſed vt oſtēderet, qđ eſt qđ manet, ⁊ qđ qđ fluit. quēadmodum igiť in ijs q̄ mēſuranť, ſm mēſurā eadē ſunt q̄ mēſurantur, ſm ſubiectū ꝟo ⁊ māṁ non eadē. ita ſe hȝ ⁊ in ijs q̄ nutrianť augenturqȝ. ſm mēſurās quidē ⁊ terminās (hoc aūt eſt forma) eadē ſunt. ſm māṁ ꝟo interdū diuerſa. ꝙ ſi intellexeris extenſam mēſurā, ⁊ qñqȝ quidē qđ mēſurať maiorē, qñqȝ ꝟo minorem ſuſcipere, accōmodabiť ⁊ in augmētatione exēplū. ita nāqȝ ⁊ augetur carnis mā, ⁊ nō cuilibet omni aduenit, ſȝ hoc quidē defluit, illud ꝟo accedit, ⁊ nō permanet eadē. quēadmodū neqȝ aqua quę in menſura eadē eſt, ſed hęc quidē defluit, illa ꝟo ſubingrediť, ⁊ non toti pręexiſtēti apponitur adueniens, neqȝ enim permanet, ſed ſm aliquā parteȝ apponiť. cū igiť pluris fuerit quę ſubingreſſa eſt, q̄ȝ q̄ defluxerit, tunc aūt, carnis materia augmētata eſſe diciť. manifeſtum autē ꝙ nomine augmētationis abuſus eſt. additio nāqȝ talis res eſt. nō augmentatio, neqȝ.n. augmētationis ꝓprietates ſeruanť. nō cuicūqȝ igiť parti mā ſit appoſitio. ꝑ totā nāqȝ caro tumeret. figurę ꝟo dixit, idest ꝑ menſurā, hoc eniȝ exēplo ⁊ ſiltudine mēſure in augmentatione vſus eſt. figurať autē menſura ab eo qđ menſurať, vt in pluris materię tranſitu ſimilr ſuperextēdatur, vel figurę dixit, qm̄ vnūquodqȝ eoꝝ quę augetur cum ſint ſimilariū partiū natura figurā aliquā propriā habent, ita enim ⁊ cū his ipſis eſt eſſe. alia nāqȝ eſt tali, alia ꝟo cruris figura. vt igiť a principio cum ꝓpria figura generať. ita ⁊ qñ augeť eam figurā conſeruando augeť. non poſſet aūt alio modo in augmētatione eadē eius figura ſeruari, niſi omniquaqȝ ſilr augereť. qđ aūt eoꝝ quę augenť quęlibet formę pars augetur. manifeſtius ex his quę diſſimiliū ſunt partiū ꝑſuadet. videnť eniȝ ea quę ſunt diſſimiliū partiū manifeſtiorē oſtēdere ſm materiā formāqȝ differentiā. ⁊ magis ea quę diſſimiliū partiū ſm formā figuranť, manifeſtiores nāqȝ formaꝝ habēt operationes, verū ea quę ſimiliū partiū, non adeo manifeſtā māę a forma diſtinctionē habent.

⁊ hoc ex defunctis ꝑſuadet, defuncti eniꝫ manũ nullus vnq̃ dixerit ꝓprie manũ eſſe, niſi vt lapideã vel depictã, nõ eniꝫ facit manus opus. carnẽ tñ ⁊ os ẽẽ videmus eãdeꝫ eſſe qualis erat ⁊ viuẽtis, q2 nõ manifeſte ſunt horuꝫ operationes. qm̃ ergo manifeſtiores ſunt diſſimilariũ formę, manifeſtius in ipſis licet inſpicere, ⁊ formaꝫ eſſe quę augeť, ⁊ quãcunqꝫ eius partẽ equaliter augeri. cũ eniꝫ dixerimus manũ aut faciẽ auctã eſſe, nõ manus mãꝫ, ſed formã dicimus. manus eniꝫ ⁊ reliq̃ formã magis q̃ mãꝫ repſentant, ⁊ faciẽ augmentatã ẽẽ dicẽtes nõ magis naſuꝫ q̃ oculũ dicimus, ſed ęqualr vnaqueqꝫ faciei particulaꝝ augeť, ſed ⁊ vniuſcuiuſqꝫ particulę ęqlr ter particulę augenť. ęqualr enim totus naſus augetur. ſilr ⁊ manus vnuſqſqꝫ digitus, ⁊ cuiuſcũqꝫ digiti vnuſquiſqꝫ nodus. quoniã igitur caro duplr dr̃, ⁊ ſm mãꝫ ⁊ ſm formã, ſm materiã quidẽ non quodcũqꝫ carnis auctum eſt, ſm vero formam quodcũqꝫ auctum eſt.

Tex.c.38. ¶ Maius tamen totum factum eſt, adueniẽte quidem aliquo quod vocatur nutrimentum ⁊ contrarium, tranſmutato auteꝫ in eãdem formam, vt ſi ſicco adueniret humidũ, adueniens autẽ tranſmutaretur ⁊ fieret ſiccuꝫ. eſt qdẽ vt ſimile ſimili augeť. eſt vero vt

Tex.c.39. diſſimili. ¶ Dubitaret aũt aliquis quale nã opꝫ eſſe quo augeť. manifeſtũ vtiqꝫ ꝙ potẽtia illud. vt ſi caro potẽtia carnẽ actu. alterũ igitur. corruptũ aũt hoc caro factum eſt. igitur non ipſum per ſe. generatio eniꝫ eſſet, nõ augmentatio, ſed qȯ augetur hoc.

Com.97. ¶ Cum dixerit de eo qȯ augeť qȯ nam eſt, ꝙ. ſ. non mã ſed forma. nũc vult ⁊ de augmẽtãte dicere qȯ nã eſt. neceſſe aũt hoc vel corpus ẽẽ vel incorporeũ, qȯ igiť non incorporeũ, ſed corpus iam demõſtrauit. nũc vero quale corpus ſit, quęrit, vtruꝫ ſile ei qȯ augeť, aut diſſimile, ⁊ ꝯriũ. ⁊ inquit partiꝫ qdẽ ei qȯ augeť eſſe ſile, partiꝫ vero diſſimile ꝯriũqꝫ: potentia eniꝫ ſile, actu vero ꝯrium. qm̃ eniꝫ qȯ aliciuius ſilis additione augeť. carnẽ eniꝫ carne opꝫ auctam iri, ⁊ os oſſe. ob hoc neceſſe eſt ſile eſſe qȯ auget ei qȯ augetur. ſed qm̃ rurſus nutrimẽtũ ab eo qȯ nutritur ⁊ augeť pati neceſſe eſt, patitur autẽ non ſimile a ſimili, ſed contrariũ a cõtrario, ob hoc rurſus opꝫ nutriens ⁊ augens contrariũ eſſe ei qȯ augeť ⁊ nutriť. quare ſi opꝫ augens pati ab eo qȯ augeť, ⁊ ſic tranſmutari in illi⁹ ſubſtantiã, neceſſe eſt potẽtia quideꝫ eſſe ſimile, actu vero ꝯrium. nutrimentũ igiť cũ ſit potentia ei qȯ nutriť ⁊ augeť ſimile, ipſi appoſitũ, ⁊ ab ipſo paſſuꝫ, quod erat potẽtia (erat aũt ſimile.) hoc actu genitũ ⁊ aſſimilatũ nutrit augetqꝫ carnẽ ⁊ os, ⁊ alioꝝ ſingulũ. tranſmutatur aũt nutrimentũ nõ ipſuꝫ ꝑ ſe, neqꝫ ſeorſum ab eo qȯ nutriť ⁊ augeť exiſtẽs, nõ enim caro cũ carni acceſſerit ſic ipſaꝫ nutrit ⁊ auget, ſi eniꝫ anteq̃ nutrimẽtũ ei qȯ augeť apponereť in illius ſubaꝫ tranſmutareť ĝnatio magis tale nõ augmẽtatio eſſet, ſed opꝫ nutrimẽtũ ꝑus cuꝫ eo qȯ nutriť mixtũ eſſe, deinde ab illo cũ paſſuꝫ fuerit in illius ſubaꝫ trãſmutari, quẽadmodũ enim ſi ardenti igni ligno imponeremus, paſſa deinde flãmaꝫ augerẽt, tunc dicimus ignis augmentationẽ eſſe genitã. qȯ ſi ad extra accendereť lignũ, deinde apponeremus alteram flãmã cuꝫ tetigerit, generationẽ ⁊ additionẽ nõ augmẽtationẽ genitam eſſe ignis diceremus. itaqꝫ quoqꝫ ⁊ in his quę augenť ſe hꝫ, ſiquidẽ tranſmutatuꝫ nutrimẽtuꝫ in carnẽ, ita carni appoſitum fuerit, generatio ⁊ additio non augmentatio carnis erit, nunc vero hoc non ſit, ſed prius apponitur ſubiecto nutrimentuꝫ, deinde in illius ſubſtantiã ab eius natura trãſmutatur. in eo vero [dubitabit autẽ aliquis] illud [autẽ] pro eo qȯ eſt [enim] intelligendum eſt. tanq̃ enim cum iam ſoluiſſet dubitationem, ita hoc induxit. dicens enim ꝙ id qȯ auget partiꝫ quidem ei qȯ augetur eſt ſimile, partiꝫ vero diſſimile, potentia quidem ſimile, actu vero diſſimile, ⁊ cum ſoluiſſet quęſitum, ſic dubitationẽ induxit, quaſi diceret, etenim dubitare aliquis poſſet, quale nam oportet eſſe qȯ auget, vtrum ei quod augetur ſimile an diſſimile. deinde tanq̃ ꝙ ex dictis iam dubitationẽ ſoluerit, intulit, manifeſtum itaqꝫ ꝙ potẽtia. hoc eſt manifeſtuꝫ ex iam dictis. ſi vero potentia illud eſt, planum ꝙ actu aliud quid erit, ſed nõ quoduis, non eniꝫ quoduis a quouis patiť, ſed contrariũ a cõtrario, quatenus enim ſubiecti cõtrario participat nutrimẽtũ. eatenus ab ipſo patiť. deinde inquit ꝙ potẽtia alicui ſimile, vt actu fiat ſimile, oportet corruptũ iri, ⁊ qȯ quidẽ prius actu erat abijcere, hoc vero actu fieri, qȯ tunc erat potentia. ſi igitur oportet qȯ auget corruptum ei qȯ augetur ſimile factum eſſe, non oportet ipſum per ſe corruptũ eſſe, generatio eniꝫ tale, non augmẽtatio, ⁊ ſimul per hęc differentiã generationis ⁊ augmẽtationis nobis tradidit, ꝙ generatio quidẽ mutatio eſt ipſius materię per ſe, augmẽtatio vero mutatio materię eius qȯ augetur, non ipſius per ſe, ſed in eo qȯ augeť tranſmutate. ipſaꝫ igiť inquit qȯ augetur hoc tranſmutať, in generatione nãqꝫ ipſa per ſe mã ex non ente in ens tranſmutať, in augmentatione vero qȯ augeť appoſita materia trãſmutať, cũ. ſ. a nãli ipſius potentia paſſa fuerit, ⁊ hoc facta qȯ illud eſt. ſimul igiť materia cum ab ipſo paſſa fuerit in ipſum fuit tranſmutata, ⁊ illud ob hoc in maiorẽ magnitudinẽ tranſmutatũ eſt, nõ igiť ſine ĝnatione neqꝫ augmẽtatio, ſꝫ qm̃ nõ per ſe mã trãſmutať, ſꝫ in eo facta ei aſſimilať incremẽtum magis ipſius formę ⁊ augmẽtatio nõ ĝnatio dr̃, nõ enim non ens fit. ſed ens ad maiorem creſcit magnitudinem.

¶ Quid igiť patiẽs ab hoc auctũ eſt, aut miſtũ, quẽadmodũ vino ſi qs infunderet aquã hic aũt poſſit facere vinũ qȯ miſtũ ẽ. ⁊ quẽadmodũ ignis cũ tetigerit cõbuſtibile: ita in eo qȯ augeť: ⁊ exñte actu carne qȯ ineſt augmẽtatiuũ adueniẽte potẽtia carne, fecit actu carnẽ. igiť ſimul exñte, nãqꝫ ſi ſeorſum, ĝnatio. eſt. n. ſic facere ignẽ ad exiſtẽs apponentem ligna, ſed ſic quidẽ augmentatio, cũ vero ipſa ligna accenſa fuerint generatio.

¶ Cum dixerit de eo qȯ augetur quidnam eſt, ſimiliter autẽ ⁊ qȯ auget, dicit modũ quo ſit augmentatio. oportet enim inquit miſceri augens ⁊ auctũ. miſtum eniꝫ augens aucto ⁊ tranſmutatũ a naturali potẽtia eius qȯ augetur in ſubſtãtiã eius qȯ augetur ſic facit augmẽtationem. ſicut ſi quis in dolium vinũ habẽs qȯ vim habeat tranſmutandi ⁊ aſſimilandi omne infuſum ſibi ipſi, infundat aquam. miſta enim aqua ⁊ trãſmutata a potẽtia vini in eius ſubſtantiã auxit vini quãtitateꝫ, ⁊ in maiorem moleꝫ tranſmutauit, ⁊ quẽadmodum ignis tãgens vſtibile trãſmutauit ipſuꝫ in ſui ipſius ſubam, ⁊ ita maius ab illo factuꝫ eſt. ſic quippe ⁊ in his q̃ augenť ſe hꝫ. ſimul quoqꝫ ꝑ hęc ⁊ cãm augmẽtationis effectiuaꝫ aſſignauit nutritiuã. ſ. ⁊ augmẽtatiuã aię potẽtiam. manifeſtũ aũt eſt ꝙ non, q2 quęlibet pars augmẽtabilis augeť Com.98.

oportet

oportet ⁊ augens toti miſtum pertranſire, aut enim vacuum erit totum, aut corpus per corpus permeabit, ſed ſufficit ſm aliquam partem facta appoſitione ſm totius augmentationem factam iri. ſicut ⁊ euacuatum vndecunq; corrugatum videmus. ⁊ ſi euacuatis propinqua partibus, non ſimul oibus. vt ⁊ in his in quibus inciditꝰ vena ſe habet. eo ꝙ trahitur ad euacuatã partem totius corporis ſanguis. ſic pfecto ⁊ in ys quę augentꝰ appoſitione ſm aliquas partes facta, ſit appoſitio omniquaq;. eo qḋ adueniẽs ꝓpellẽte id qḋ eſt ante ipſum nõ permeante ꝑ ipſum. vt in canali ſe habet ꝙ coextenditꝰ amplior aquę. nã in vniuerſo corpore cõſperſa eſt humiditas quędã nutritiua ſubiecti ⁊ nata trãſmutari in ſubſtãtiã illius. nutrimẽto igiꝰ humido exiſte ⁊ miſto ꝑexiſtẽti in corpore humiditati, accidit ꝑ analogiã oiquaq; ipſam creſcere. nõ penetrãte illa oiquaq; ſed ꝓpellente priorẽ ſe. ⁊ illa rurſus priorẽ ſe. ⁊ ſic mã ampliore facta vbiq; ad maiorẽ tumorẽ creſcit forma, vnaquęq; enim pars cũ ꝓpria figura hꝫ eſſe, ꝗ vbiq; mã multiplicante creſcit ad maiorẽ tumorẽ. vt eniꝫ a pn° cũ propria figura vnãquãq; partiũ nã fecit ſubſiſtere ſic cũ hac prouidẽtiã ⁊ cuſtodiã hꝫ ipſaꝝ. ꝙ igiꝰ forma ſm figuraꝫ ſm quãlibet partẽ ęqualr nutriꝰ ⁊ augeꝰ. nutritione quideꝫ exiſte formę ꝑmanſione extẽſione aũt ad maius quãtũ augmẽtatione ipſa, ita ꝓcedẽs ſermo recte ꝺclarauerit. ſed de forma ſubali, vt carnis quatenus carnis ⁊ oſſis, ꝗ pacto ſeruatuꝫ fuerit nutriri formas has vel augeri: ſi enĩ ꝗcũq; carnis pars eſt formata qḋ aũt nutriꝰ ⁊ augeꝰ, corpore nutriꝰ ⁊ augeꝰ, quo pacto ſeruabiꝰ totaꝫ ꝑ ſe totã nutriri carnẽ. ſi eniꝫ opꝫ ei qḋ nutriꝰ apponi nutriens. partes igiꝰ quibus nõ eſt appoſitũ nõ nutrienꝰ: impoſſe eſt aũt cuilibet eẽ appoſitũ. nõ igiꝰ quęcũq; pars nutrieꝰ ⁊ augebiꝰ. quo pacto ẽt ꝗcunq; pars formę carnis augebiꝰ. tota enĩ vt tota minime. neq; eniꝫ cuicũq; parti carnis appoſitio maior facta eſt. vnaquęq; tñ pars mãę facta eſt. in quo aũt nõ eſt fcã appoſitio mãę neq; vtiq; mutatio in ſiſe facta eſt. ꝗre neq; in maiorẽ molẽ extẽſio. ni forte aũt oino non eſt dicere nutriri ⁊ augeri talẽ formã, ſed ſolũ ampliorẽ fieri. ſi eniꝫ nutriꝰ ⁊ augetur corpore, quũ illud trãſmutaꝰ in illius ſubaꝫ, corpus aũt per corpus impoſſe eſt ꝓcedere, aliud itaq; erit qḋ ſit ſimile ei ⁊ connatuꝫ. non tñ qḋ ꝑexiſtebat accepit aliquid ab adueniẽte, neq; formã aliquã, neq; magnitudinẽ. ⁊ ſi vnaquęq; ꝑtiũ carnis ex mã ⁊ forma eſt, forma in mã hñte eſſe, manifeſtuꝫ ꝓfecto ꝙ mã fluente ipſius carnis commeat ⁊ forma in illa eſſe hñs. non eniꝫ ſeparata mã remanet indiuiſibilis forma ꝗ in illa ſubſteterat. ſi aũt cõmeat forma cum mã, ⁊ vnaquęq; partium carnis ⁊ reliquoꝝ huiuſcemodi ẽ. qḋ nõ permanet ſub nutrimẽto nõ nutrieꝰ, neq; augebiꝰ. manẽti aũt appoſituꝫ eſt ꝙ ſit. niſi quis ſm qualitatẽ nutriri dicat carneꝫ ⁊ reliqua nutrimẽto ipſo appoſitione rõis ſm qualitates ⁊ humefaciente ⁊ calefaciente iuxta poſita corpora. ſed hoc pacto nutritio quidẽ carnis ⁊ reliquoꝝ ſeruata fuerit. augmentatio ꝟo minime. nam id ꝙ qualitate ſola humefacit aut calefacit non facit maius ſm magnitudinẽ patiẽs ab eo. ſed ſolũ ſm qualitatẽ alterat ipꝫ. quare in forma ſubali quãcũq; parteꝫ augeri nõ poſſumus dicere. tota eniꝫ maior facta eſt. ſed nõ vnaquęq; pars, nõ eniꝫ cuilibet eſt facta appoſitio ⁊ mutatio, magis autẽ in nulla. ſed appoſitio ſolũ ⁊ vnio. ſicut ſi aqua aquę vnita fuerit: nequaꝗ igiꝰ oẽm partẽ maiorẽ fieri ⁊ nutriri verum eſt ita dictũ vt ipſa ſm ſe quęlibet minima pars nutriaꝰ ⁊ augeaꝰ. ſed quẽadmodũ nõ cuicũq; parti ſit additio nutrimẽti, ſed ꝑꝑ totius ꝯtinuitatẽ toti apponi dꝫ. ⁊ ita quũ totũ factũ eſt maius, qr totũ cõſtat ex oibus partibus merito ⁊ partiũ vnaquęq; ſimul cuꝫ totalitate extẽdi dꝫ. quuꝫ ſic ⁊ totũ nutriaꝰ ⁊ ſui ſeruet ſpeciem ⁊ ideam. ⁊ ſic pars carnis ⁊ reliquorũ nutriri dicitur, quum totum ipſum conſeruetur.

¶ Quantum autem vniuerſale quidem non ſit, ſicut neq; animal, qḋ neq; homo, neq; ſingularium. ſed quẽadmodũ hic vniuerſale, ⁊ ibi quantum. caro igitur, ⁊ os, vel manus, vel nerui, ⁊ horum ea quę ſunt ſimiliũ partium, adueniente quidem aliquo quãto, ſed non carne quanta. Tex.c.40

¶ Quoniã augmẽtatio eſt generatio quãti dixit autẽ augmẽtationẽ corpore fieri ⁊ non incorporeo, ne quis dicat ꝙ ſi oẽ qḋ ſit ex non tali ſit oportebat ⁊ quantuꝫ ex nõ quãto fieri, nunc aũt accidit quantũ ex quãto fieri. mã eniꝫ eius qḋ augeꝰ eſt actu quanta. dicit ꝗ ad hoc ꝙ ſi quidẽ eſſet vlĩuꝫ generatio, oportuiſſet vere qḋ ſit quantũ aliquod ex non quãto factũ fuiſſe, qm ꝟo neq; quãti vlĩa eſt generatio neq; alius alicuius vlĩs, nulluꝫ eſt incõueniẽs qḋ ſit quãtum ex quãto factũ eſſe. nã aliquod quãtum ex aliquo quãto ſit. vt ⁊ aliqḋ aial ex aliquo aiali. nullũ enim vlẽ hꝫ eſſe ꝑ ſe, ſed in ſingularibꝰ hñt eſſe. quantũ ergo qḋ ſit eſt aliqḋ quãtum. vt quanta caro, aut os quantũ. nõ eſt ꝗ mirandũ quãtã carnem ex ſanguine quãto fieri ⁊ alio aliã, ⁊ ꝙ qdẽ vlĩũ nulluꝫ generaꝰ, qr neq; ſobſiſtit aliqḋ vlĩũ per ſe, manifeſtũ eſt. Com.99.

¶ Nũc aũt non ob hoc ex nõ quanto quantũ ſit. ⁊ eniꝫ quuꝫ nec vlĩs hõ genereꝰ, nec vlẽ aial. tñ ex nõ hoie ſit hõ ⁊ ex nõ aiali aial. ſemẽ eniꝫ nõ eſt aial nec hõ. nec ẽt ex aliquo nõ hoie aliquo aũt hoie, ſed ſimplr ex nõ homine ⁊ ſimplr ex nõ aiali. non ſic autem ⁊ in quanto ſe hꝫ. nõ eniꝫ ex ſimplr nõ quãto quantũ ſit. ſed ex aliquo quãto quantũ aliqḋ. quare hꝫ dñã ad reliqua. nã ſemen quũ nõ ſit aial, ſit aial. ⁊ quũ nõ ſit hõ, ſit hõ. nõ tñ quũ non ſit quantũ aliqḋ ſit quantũ. ſed quuꝫ ſit oino aliqḋ quantũ ſit aliud quantũ. huius autẽ cã eſt ꝙ aial vt aial nõ eſt imutabile, neq; aliqḋ aliorum huiuſcemodi. ſed quantũ vt quantũ immutabile eſt. qm ⁊ corpus vt corpus immutabile eſt. neq; enim vt corpus mutaꝰ, ſed vt aer, aut ignis, aut aliquid taliũ. huius autem rurſus cauſa eſt, ꝙ vt mã ꝓpinqua ſubſtrata eſt formis ipſis omnibus corpus trifariã dimenſuꝫ ꝑꝑ qḋ dixit caro quanta ſit, ⁊ os quantũ. non ſimplr aũt quantũ, ſed ſit quanta caro, quanto aliquo adueniente qḋ eſt poᵃ caro. non tñ quanta carne. non enim ab extrinſeco caro ſit, deinde apponitur, ſed prius appoſitum ita ſit caro,

¶ Quatenus aũt potẽtia cõpoſitũ ex vtroq; vt quanta caro, ſic quidẽ auget: etenim quantaꝫ oportet genitã eſſe ⁊ carnẽ. quatenus autem ſolũ caro, nutrit. hac enim differunt nutrimentũ ⁊ augmentatio ratione. quaꝑꝑ nutritur quidẽ, quouſq; ſaluum fuerit ⁊ qḋ diminuitur, augetur aũt non ſemper. ⁊ nutrimentũ augmentationi idẽ quidẽ. eſſe auteꝫ, aliud. quatenus eniꝫ eſt adueniens potentia quanta caro. eatenus quidẽ augmentatiuuꝫ eſt carnis: quatenus aũt ſolũ potentia caro, Tex.c.41

nutrimētū. hęc aūt forma ipſa ſine materia, vt immālis potentia quędā in materia eſt. ſi ỽo aliqua aduenerit materia, exiſtēs potentia immaterialis, habens ⁊ quantum potentia hę erunt immateriales maiores.

Com.100. ¶ Cum dixit quō ſit augmētatio, ⁊ qd eſt qđ augetur, ⁊ quo augeť nunc vult tradere diffī nutritionis ⁊ augmētationis, ⁊ cur nutrimur ſemꝑ quoad vixerimus ⁊ minuimur augemur aūt non ſemꝑ. dicit igiť ꝙ adueniens nutrimentuꝫ ſiue panis ſit, ſiue caro, ſiue aliud qđlibet, eſt qđđ potētia id cui aduenit, vt. ỽ.g. caro. hꝫ aūt ⁊ quātū qđdam. eſt igiť ⁊ poͣ caro ⁊ potentia quāta caro. quū igitur ſit ambo poͣ quū quidē permutata fuerit ad actū ſi quatenꝰ caro opabiť tunc nutriet ſolū. nō aūt augmētabit. eſt enim nutrimentū formę cuſtodia. augmētatio aūt huius extēſio ad maiorē magnitudinē. quare nutritio ⁊ auctio ſubiecto quidē ſunt idē. quū ſint vnū ſubiecto nutriens ⁊ augens, ſed eſt rōne diuerſum. aliud eſt enim ei eſſe poͣ carnē aut os. ⁊ aliud tantum eſſe. nutritionē aūt ⁊ augmentationē dicit ⁊ nutritiuū ⁊ augmētatiuū, ħ igiť cū ſit ſubto vnū vtraſqꝫ hꝫ facultates, ⁊ cuꝫ ſm vtraſqꝫ opatus fuerit, ⁊ nutrit, ⁊ auget, cū ỽo ſm alterā, nutrit ſolū nō āt auget, quapꝑ nutriť quidē quoad fuerit, ⁊ qñ diminueť, augeť aūt nō ſemꝑ, qꝛ tunc vt potētia caro opeť nutrimentū, vt ỽo quāta minime, quū eniꝫ plus fuerit qđ defluit ꝗ̄ qđ ingrediť, non amplius ſm quātū opeť, nō dicit aūt ꝙ nō addat ſemꝑ ſm quātum aliqđ nutrimentū ei qđ nutritur ſm formaꝫ, ſed ħ inquit non opari ſm quantū, ſit eo ꝙ nō poſſit toti magnitudini additionē aliquā feciſſe, pluri exiſtēte defluxu, vel ēt ęquali, cum enim ęquale fuerit qđ defluit cuꝫ eo qđ ingrediť, nutrimentū quidē fit, auctio ỽo ⁊ minutio nō fiunt, quū aūt plus ingrediť ꝗ̄ excat nutrimētū ⁊ auctio, quū ỽo minus nutrimētū ⁊ diminutio, eteniꝫ minori facto quāto ſeruať forma, qꝛ carnis forma nō eſt in tanto, ſed in tali eſſe, vna igiť cū ſit ſubiecto caro hꝫ ⁊ aliquā formā, hꝫ ēt quantuꝫ. eſt enim potētia caro, quatenus igiť potētia caro eſt eatenus nutrit, quatenus ỽo quanta, eatenus auget. non dicit hoc ꝙ potentia ſit quātitatē hñs, ſed ꝙ eſt totū hoc potentia quanta caro, hęc aūt ſpecies ſine mā, quare veluti vis quędā immaterialis in mā eſt, qꝛ nutrimentū quū nutrit ſolum, nō aūt auget, ſm ſolā formā opari dicebat. nō aūt ſꝫ quātitatē in qua hꝫ ⁊ eſſe, magnitudo eniꝫ ſubſterniť vt mā formis, ne aūt ſuſpiceris ꝙ vere ſeparatuꝫ a mā ita opeť qđ qđē eſt impoſe. hoc ipſuꝫ diſtinguit. ꝙ ꝓpria rōne imālis exiſtens potētia in mā hꝫ eſſe. cum mā igiť exiſtens non opeť ſm māam quū nutrit ⁊ non auget. aut vt Alexāder dicit. dicimꝫ hoc. hęc aūt ſpēs ſine mā ęquale eſt illi. nutrimentū quū nutrit ⁊ non auget ſeruat formā abſqꝫ appoſitiōe mālī. [ſi aūt aliqua adueniat mā] hic ſuppūctuandū eſt. vult aūt ⁊ per hęc declarare quo pacto adueniens auget. dicit ḡ ꝙ ſi mā aliqua aduenit, ħ eſt nutrimētum aliqđ poͣ imāle exiſtens, hoc eſt potētia hñs carnis formā, aut oſſis, aut ſimplr eius qđ nutritur, hñs aūt ⁊ quantū poͣ, hoc eſt poᵗᵉᵐ apponēdi aliqđ ſm quantuꝫ ei qđ nutriť, tunc quibus aduenit talis mā maiores imāles erunt, hoc eſt augebunť ſm formaꝫ, ⁊ ad maiorē creſcēt magnitudinē. qđ eſt ⁊ nutriunť ſimul ⁊ augenť. nā vt diceret ꝙ erūt maiores ſm formaꝫ. hoc eniꝫ eſt qđ augeť dixit ꝙ erunt maiores imāles. poͣ autē quantū dixit, hoc eſt tantū ⁊ augmentatiuā potētia, omnino eniꝫ adueniens nutrimentum quantuꝫ eſt actu vt demonſtrauit, ſed non eſt omnino tantum, vt vim augendi habeat.

¶ Si ỽo non amplius facere poſſit, ſed veluti aqua vino ſemꝑ pluris miſta, tandē aquoſum facit, ⁊ aquam, tunc diminutioneꝫ facit quanti, forma ỽo manet. Tex.c.42.

¶ Quum dixit quid ſit augmentatio dicit etiā quid eſt diminutio. dicit ergo ꝙ quum ingrediens nutrimentuꝫ ſuperauerit ⁊ circūuenerit augmētatiuam potentiā, hęc ỽo fuerit diminuta deuicta ab adueniente materia, vt in non digerentibus, tunc erit diminutio quanti. eo ꝙ materia quidē natura fluit, adueniens autem nutrimentum non apponitur ęquale defluenti ob imbecillitateꝫ potentię, quum nutrimentū ſit factum fortius ꝗ̄ vt poſſit pati, quantum eſt opus a potentia alteratiua ⁊ aſſimilatiua ſubiectis. ideo nutritio quideꝫ fit. permanet eniꝫ forma. ſed eo ꝙ ſit plus qđ defluit eo qđ apponitur accidit ⁊ minutionem factam eſſe. manifeſto auteꝫ exemplo vſus eſt ipſius aquę infuſę in vinum, ⁊ a principio quidem patientis magis a vino ꝗ̄ agentis in ipſum. tādem ỽo cum multiplicata eſt aqua debilitata ipſa vini potentia, ⁊ potius ab aqua patiente ꝗ̄ agente in ipſam. non eſt autem in omnibus conueniens exēplum. nam per potentię diminutionem erit cōueniens diminutioni. diminuta enim ⁊ ibi nutritiua potentia, ⁊ minus apponente eo qđ defluit, fit diminutio. quatenus ỽo infuſa aqua vino fit amplius quantuꝫ, ſm hoc non eſt conueniens exemplum de diminutione. nam ibi cum potētia etiam quantum diminuitur. ſolius ergo debilitatis potētię eſt exemplum. laborat autē continua operatione. eſt enim cuꝫ corpore operatio potentię in quo ⁊ eſſe habet. laborans autē non poteſt amplius appoſitiones facere ei qđ nutritur ſm quātitatem, quū parua fiat alteratio, ſed nutrit ſolum. ampliori ergo facto defluxu fit minutio eius ⁊ maxime eius in quo primo eſt potentia hęc. ſ. calidi humidi, qđ enim eſt primo particeps augmētationis in extenſione, quia habet in ſeipſo nutriēs, etiaꝫ particeps eſt debilitatis eius primo, ⁊ vincitur diminutum propter minorem nutrimenti appoſitionem a contrarijs potentijs frigida ⁊ ſicca, quarum victoria fit ſenium.

¶ Quoniam autem primum oportet de materia, ⁊ vocatis elementis dicere, ⁊ ſi ſunt, ⁊ ſi non, ⁊ vtruꝫ ſempiternuꝫ vnūquodqꝫ, aut ſit quodāmodo, ⁊ ſi ſit, vtrum ex ſe inuiceꝫ fiant omnia eodem modo, aut primum vnuꝫ ipſorum eſt, neceſſe itaqꝫ prius dicere, de quibus indeterminate dicitur nunc. omnes enim ⁊ qui elementa generant, ⁊ qui ea quę ex elementis, diſgregatione vtuntur ⁊ congregatione, ⁊ ipſo agere ⁊ pati. eſt autē congregatio miſtio. Tex.c.43.

¶ Poſtꝗ̄ cōfutauit falſas antiquorū de gñone opiniones, ⁊ dixit vlr de gñone ⁊ diſtinxit ipſaꝫ ab alteratiōe ⁊ mutatione ſm locū, ⁊ dixit qd eſt augmentatio, ⁊ qd qđ augetur, ⁊ quo augetur, ⁊ quis modus quo augentur quę augentur, deinceps ab hoc loco pñs erat dicere de gñone eoꝝ ꝗ̄ ſingulariter generanť, vt de his ꝗ̄ in ſublimi fiunt, ⁊ de plantis ⁊ aīalibus ⁊ metallis. ſed qꝛ diſputatorum Com.102.

taturũ de gñone ſingularium opꝫ prius de proxima cuiqꝫ gñoni mã pertractare, vt q̃ neqꝫ ſit ſublimibus ſubiecta mã, que nam metallis, ⁊ reliquis ſilr, nã queadmodum ſermonẽ de nãlibus oíbus, ꝓcedit ſermo d̃ mã ſimplr. que oíbus cõiter nãlibus ſubijcit̃, de qua in libro phyſicoꝝ edocuit, ita ⁊ particularium gñonẽ, ⁊ ſubiectã ſingulis ipſoꝝ mãm ꝓcedere opꝫ ſermonẽ de mã vli eoꝝ q̃ ſimplr generant̃. hec ꝟo ſunt ipſa elementa. erat igit̃ neccẽ ꝓaſſumere ſermonẽ de elementis. niſi eniꝫ qs cognouerit q̃ nã ⁊ quot ⁊ qualia ſint ipſa elemẽta, nunquã poterit propriã cuiuſqꝫ mãm inueniſſe. cõiter enim hec poſt primã mãm oíbus ſubijciunt̃. ⁊ ſunt mã corporea cõiter oium q̃ generant̃. ꝓp hoc primũ de ipſis ꝓponit ſermonẽ, an ſint elementa eoꝝ que generãtur quatuor hec vulgatiſſima, necne, ⁊ an ſint gñabilia hec, aut ingenerabilia ⁊ imutabilia. vt viſum eſt Empedocli. ⁊ ſi generabilia, an ex ſe mutuo aut ex altero quodã. ⁊ ſi ex ſe mutuo an ſilr oia in oia tranſmutant̃. aut eſt aliqd ipſorũ primũ ex quo cetera trãſmutant̃, vt mã ceteris ſubiectũ. vt vr Thaleti quidẽ aqua, aer ꝟo Anaximeni, Heraclito aũt ignis. que rei ẽt an quatuor ſint numero, vel plura. ⁊ oſtẽdet ꝙ ſint quatuor tm̃. ⁊ oĩa in his terminabit̃ ꝓpoſitus tractatus. ⁊ ita deinceps in ſequẽtibus tractatibus de his q̃ particulariter ſiunt faciet ſermones. in opere qdẽ meteoroꝝ de his q̃ in ſublimibus. in ope ꝟo de aĩalibus de gñone aĩaliũ. ⁊ de reliquis ſilr. iaꝫ ẽt in negocio de celo inquiſiuit de elẽtis ⁊ demonſtrauit, ꝙ ordine primus eſt de elemẽtis ſermo, ⁊ ꝓterea ꝙ nec ingenerabilia ſunt nec incorruptibilia, ⁊ ꝙ non ex alio quodã ſubito fiũt, nec ſunt infinita ſꝫ finita. quot tñ ſint aut quo pacto ex ſe mutuo fiunt in illis ſupſedit, diſtuliteqꝫ in hoc loco dicere de his. eſt igit̃ ꝓpoſitũ oſtẽdere de elẽtis qualia ⁊ quot numero ⁊ ꝙ ex ſe mutuo eſt eis gñatio. ⁊ quis eſt modus gñationis eorũ ex ſe mutuo. cũ ꝟo quedã ſint q̃ ſermonẽ de elemẽtis ꝓcedunt, qbus nõ dearticulatis impoſſe eſt, facile procedere ſermones de elemẽtis. de illis ꝓponit primũ dicere. ſunt autẽ tria hec qd ẽ miſtio. qd agere ⁊ pati. qd tactus. ꝙ ꝟo neceſſarius ſit de his ſermo, diſputaturo de elẽtis, ⁊ ex ipſis antiqs oſtruit. oẽs eniꝫ qui ⁊ vnũ ⁊ plura elemẽta dix̃, vtunt̃ agere ipſo ⁊ pati. ⁊ ꝯgregatione ⁊ diſgregatione. nã ⁊ q dicũt vnũ elementũ ⁊ hui⁹ ꝯgregatione ſegregationeqꝫ cetera dix̃ fieri, ipſo agere ⁊ pati vtunt̃, nam ſegregari ⁊ ꝯgregari pati qddã eſt. ſi aũt eſt patiens neceſſe eſt oĩno ⁊ agẽs ẽe. ſilr ⁊ plura ⁊ q mutabilia ⁊ qui immutabilia ipſa dicunt, ⁊ eos qdẽ q mutabilia dix̃ manifeſtiſſimũ eſt vti ipſo agere ⁊ pati. agẽtia eniꝫ inter ſe ⁊ a ſe mutuo patiẽtia, ſic mutationẽ mutuã faciũt. Empedocles quoqꝫ imutabilia dicens, vtit̃ agere ipſo ⁊ pati. nam ⁊ ſi ſm mutationẽ ſube non patiant̃, ſaltẽ cõgregationẽ diſgregationẽqꝫ ſuſtinent, faciente hec ipſa lite ⁊ amicitia. quare neceſſarius eſt de elemẽtis diſputaturo de agere ⁊ pati ſermo quõ eniꝫ oĩno ſciemus an impaſſibilia ſint necne, hoc ipm ignorãtes qd ſit agere ⁊ pati. ſꝫ ſi de agere ⁊ pati neceſſe eſt dicere, manifeſtuꝫ inquit eſt, ꝙ neceſſe eſt de miſtione diſputaſſe. nã agentia ⁊ patiẽtia neceſſe prius eſt adinuicẽ miſceri. neqꝫ enim cum corpora ſint ⁊ abinuicẽ diſtẽt, vnqꝫ inter ſe egerint aut paſſa fuerint. ⁊ ꝙ neceſſe eſt his qui dix̃ congregatione ⁊ ſegregatione generationẽ fieri, miſtionẽ aſſumere. nã cõgregatio eſt miſtio. ſi ergo de miſtione opꝫ pertractare, ꝓculdubio ⁊ de tactu tractandũ eſt. que eniꝫ mutuo miſcent̃ opꝫ ſe prius mutuo tãgere. quo pacto enim miſta fuerint que non ſe tetigerint: quapp ad ſermonẽ de elẽtis neceſſarius eſt ſermo de agere ⁊ pati ⁊ ad hũc ſermo de miſtione. opꝫ enim agẽtia ⁊ patientia adinuicem miſta iri. ⁊ ad hũc ſermo de tactu quõ eni miſta fuerint q̃ nõ ſe tetigerint. quare neceſſari⁹ eſt de tactu de miſtione, de agere ⁊ pati ſermo. preterea quoqꝫ inquit neceſſario determinaturus ſermones de his, qm̃ vſ. his nãles phi q nos ꝓceſſere, nullũ ſermonẽ de eis fecerũt, qd nã ſingulũ ipſoꝝ ſignificet. ſed ipſo ita indeterminate ꝑmiſcent. de his q̃ primũ ſermonẽ facit ⁊ p̊ de tactu. Qm̃ autẽ dixit de mã, ne putemus de p̊ª mã incorporea ipſum dicere, d̃ qua iaꝫ diſputauit in phyſicis, ob hoc addidit ⁊ his q̃ vocant̃ elñta, ac ſi diceret de mã que eſt, ipſa q̃ vocant̃ elñta, dixit autẽ forte ob hoc que vocant̃, qm̃ nõdũ demõſtrauit ꝙ hec ſunt elñta. hoc aũt ſiue ſint dixit pro eo qd eſt ſi ſunt elñta eoꝝ que fiunt, nõ eniꝫ ſimplr ſi ſunt, nã hoc eſt manifeſtũ, ſꝫ ſi ſunt elñta eoꝝ que generãtur. verbũ aũt illud aliquo mõ in dicto [fiunt aliq̃ modo] addidit pro eo qd eſt ſm aliquẽ modũ. nõ enim ſm ſe tota gñant̃, ſed ſm partes, in illo ꝟo neceſſe eſt ꝓus dicere de qbus indeterminate eſt redditio illius cõſunctionis [qm̃] qm̃ enim opꝫ primũ de mã ⁊ his q̃ vocant̃ elñta dicere neceſſe eſt prius dicere de his q̃ nunc indeterminate dix̃, dicit aũt de tactu/⁊ miſtione/⁊ agere/⁊ pati. veluti cõferẽtib⁹ ipſi ad doctrinã de elñtis, q̃ tñ nõduꝫ aſſecuta ſunt determinationeꝫ nec dearticulationẽ a ꝓgenitis. per hec aũt ſtatuit firmatqꝫ ꝙ neceſſarius ſit de ꝓdictis ſermo. ſi quidẽ oẽs quicũqꝫ de generatione ꝑtractarũt, ꝯgregatione ⁊ ſegregatione ipſo agere ⁊ pati, res ipſas fieri dix̃. ¶ Sed eſt dignũ dubitatione quo pacto dixit oẽs cõgregatione ⁊ ſegregatione vti ⁊ agere ⁊ pati, ꝙ enim cõgregatione ⁊ ſegregatione omnes vſi ſint, manifeſtum eſt. nõ omnes tñ agere ⁊ pati vtũtur. ſed illi ſoli qui per cõuerſionẽ ſubiecti res generant. qm̃ qui immutabilia putãt elñta, non vtunt̃ agere ⁊ pati, ſed ſolũ cõgregatione ⁊ ſegregatione. aut igitur hos quidem vti cõgregatione ⁊ ſegregatione, illos ꝟo agere ⁊ pati, ⁊ ita ꝑ ſynecdochen figurã oẽs vtriſqꝫ vti dicit, ſꝫ diſtincte, aliqui enim ea ſola que ſunt ex elñtis generant cõgregatione ⁊ ſegregatione vtebãtur, hi ꝟo erãt Empedoclei, Democritici, ⁊ Anaxagorici. impaſſibilia enim eoꝝ vnuſquiſqꝫ ꝓncipia ſuppoſuit. aliqui ꝟo etiã elñta generãt/agere ⁊ pati. hi ꝟo erant q vnum ſupponebãt, ex quo cetera generabãt. hoc ꝟo vnuꝫ putabant quatuor aliqd eſſe, aut aliqd preter hec, aut igit̃ ſic dicit, aut omnes ⁊ ꝯgregatione ⁊ ſegregatione vti dicit. ꝙ enim hoc, dixit, declarauit ex his que ſubiũxit. etenim qui plura inquit elementa faciunt, ipſo agere ⁊ pati abinuicẽ generãt. ⁊ his q ex vno neceſſe eſt dicere actionẽ. hic igit̃ agere ⁊ pati nõ per cõuerſionẽ ⁊ mutationẽ ſubiecti accipiemus, ſed ſimplr ſm agere hoc eſt operari ipſaꝫ actiuã aut motiuã cãm. opꝫ. n. in vnoquoqꝫ cãꝫ aliquã eẽ ꝯgregationis ⁊ ſegregationis, ⁊ Empedocli qdẽ litẽ ⁊ amicitiã. hãc qdeꝫ ꝯgregationis illã ꝟo ſegregationis cãꝫ. cõgregare aũt ⁊ ſegregare facere aliqd eſt. quare ⁊ pati ipm ꝯgregari ſegregariqꝫ. Anaxagore ꝟo effectiua cã ꝯgregationis ⁊ ſegregatiõis eſt intellc̃s, ſm Democritũ quoqꝫ effectiue cãe fuerint rhyſmus, cõuerſio, tactus. remotiores ꝟo ⁊ fortuna ⁊ caſus.

¶ Quomodo aũt miſceri dicimus, nõ determinatum eſt manifeſte, at ꝟo neqꝫ alterari poſſibile, neqꝫ diſgregari ⁊ cõgregari nullo agente, neqꝫ patiente. etenim qui plura elementa faciunt generant ipſo agere ⁊ pati ad ſe inuicẽ, ⁊ his ex vno neceſſe eſt dicere actio

nem, ⁊ hoc recte dicit Diogenes, ꝙ niſi eſſent ex vno omnia, non vtiq; eſſet agere ⁊ pati ad inuicem: vt calidum infrigidari, ⁊ hoc calefieri rurſus: non eniꝫ caliditas tráſmutatur ⁊ frigiditas ad ſe inuicem. ſed manifeſtum ꝙ ipſum ſubiectum. quare in quibus eſt ⁊ agere ⁊ pati neceſſe horum vnam eſſe ſubiectaꝫ naturā, omnia igitur talia eſſe dicere non verū, ſed in quibuſcūq; id quod ad ſe inuicem eſt.

Com.103. ¶ Vtruꝫ inquit dimiſſa elemētis ad minima ⁊ adinuicē appoſitis ⁊ paruitate ſenſum latentibus, ſicut ſi ex triticis ⁊ ordeis tenues farinas miſcuerimus, videbit̃ enim vna aliqua ſpēs totū eſſe ex paruitate decepto ſenſu. aut in ſingula particula oībus exiſtētibus ⁊ ꝑgredientibus, totis per tota his quę miſcentur ad inuiceꝫ. ⁊ vtrum in mixtione corrūpunt̃ elementorū formę, aut ſeruant̃, ⁊ ſi ſeruantur, vtrum oēs aut aliquę. at ꝟo nec alterari inquit poſſibile eſt. neq; diſgregari ⁊ cōgregari nullo agēte aut patiēte. nam non exiſtente alterante, neqꝫ ipſum alteratū fuerit. alterari aūt quo pacto poſſibile eſt, non patiente aliquid alterato ab alterante? [ſed ⁊ his qui ex vno generant inquit neceſſe eſt vti ipſo agere ⁊ pati.] iſti eniꝫ per alterationē vnius gn̄onē alioꝝ faciebant ipſo dēſato ⁊ rarefacto, ꝓculdubio ipſo agere ⁊ pati vſi ſūt. nā in alteratione agit qdeꝫ ipm alterās patit̃ ꝟo qđ alterat̃. ꝙ aūt necīū ſit ſupponētibus vnum elm̄ū dicere agere ⁊ pati, teſte vtit̃ Diogene Apolloniate recte dicēte. ꝙ ſi nullū eſſet ſubꝫ oībus nō eſſet agere ⁊ pati a ſe inuicē veluti hoc necīo ſequēte, ad ea q̄ agunt adinuicē ⁊ patiunt̃, vnū hr̄e ſubiectū ꝙ enim nō exiſtēte aliquo vno ſubiecto impoſſe ſit ab inuicē pati ⁊ agere demonſtrat. qm̄ Diogenes dicebat nō caliditatē eſſe q̄ in frigiditatē mutet̃ aut eꝫ. Impoſſe eſt eniꝫ ꝯriū fieri id qđ ꝯriū ipſo. ſed ſubm cōe exiſtens ꝯrijs, ⁊ patiēs ab aliquo agēte tráſmutantur in vtrūq;. quatenus ipm agēs agit. hęc ēt Plato inquit in Phędone. cū enim dixit prius ꝙ ex ſe inuicē fiunt ꝯria albū ex nigro ⁊ nigruꝫ ex albo. ⁊ viuū ex mortuo ⁊ ecōuerſo, poſtea dixit ꝙ nunq; poſſe eſt ꝯriū in ꝯriū tranſmutari. nā nec albedo vnq; potuerit fieri nigredo. nec frigus calor. in his igit̃ dubitante aliquo q̄mo nō ꝯria ſibiipſi ſocrates enūtiauit, dixit, ꝙ ſupius qdē ex ſe mutuo fieri ꝯria dixit, nō ipſa participata ipſas. ſ. ꝯrietates. ſꝫ his ꝑticipātia. nā albū corpus ex nigro corpe fit. nūc auteꝫ inquit dixi participata nō fieri ex ſe mutuo, ſed magis cōgruū ⁊ ꝓpriū fuerit poſt ſe inuicē ipſa vocare. nā poſt albedinē fit nigredo. ipſa quidē qualitate corrupta, ſubiecto ꝟo manēte. Ariſto. tñ inqt ꝙ dicere oīa entia eiuſmodi eſſe vt vnā ⁊ eādeꝫ habeāt mām ſubiectā non veruꝫ eſt. aut ſic dicere ꝙ in oībus agentibus ⁊ patientibꝰ vna eſt mā nō eſt veruꝫ. nā circulo latū corpus agit quidē ipꝫ ⁊ aliqđ patiuntur oīa q̄ ſub luna ſunt ab ipſo, non tñ ex vna ⁊ eadē materia ſunt agēs ⁊ patiens. ſed opꝫ inqt ſic dicere, ꝙ eadeꝫ ſunt q̄ cōeꝫ māꝫ hn̄t q̄ repatiūtur abinuicē, qꝛ vna ſubſtrata eſt illis mā q̄ ꝯrioꝝ eſt receptiua. ꝓp hoc igit̃ cęleſtia agētia in hęc inferiora non repatiunt̃ ab eis, quia non vna eſt illis ſubiecta materia.

¶ At ꝟo ſi de ipſo agere ⁊ pati ⁊ de miſtione conſiderandum. neceſſe ⁊ de tactu. neqꝫ enim agere hęc ⁊ pati proprie poſſunt, quę ad ſe inuicē tangere nō poſſunt. neq; non tágentia aliquo modo, cōtingit miſta eſſe primo. quare de tribus his determinādū. quid tactus, ⁊ quid miſtio, ⁊ qđ actio. principiuꝫ antē hoc aſſumamus. Neceſſe enim eorum quę ſunt in quibuſcunq; eſt miſtio eſſe hęc ad ſe inuicē tactiua, ⁊ ſi etiaꝫ aliquid egerit, hoc ꝟo paſſum fuerit proprie, ⁊ in ijs ſimiliter. quapropter primo dicenduꝫ de tactu.

Tex.c.44 ¶ Fere igitur quēadmodū ⁊ in alijs nominibus vnūquodq; dicitur multipliciter, ⁊ hęc quideꝫ ęquiuoce, illa ꝟo altera ab alteris ⁊ prioribus, ſic ſe habet ⁊ de tactu.

¶ Cū demſtrauit necīū eſſe de agere ⁊ pati ſermonē ⁊ de miſtione. ex his oſ̄dit ⁊ eū q de tactu necīū eē. impoſſe eſt igit̃ inqt ꝓp̄a agētia ⁊ patiētia nō ſe mutuo tāgere. tāgēs eni actiuū ipꝫ paſſiuū, aut ſine medio. vt ignis ligna. aut cū medio vt ignis aquā ꝑ lebetē mediū, ſic alterat ipm. addidit aūt ꝓp̄e qꝛ dicimur pati ex cōuitijs. ſꝫ nō ꝓp̄rie dī agere cōuitiū, qm̄ neqꝫ tāgit. ſiqdē agere eſt, ſꝫ q̄litatē tráſmutare nālia corpa. ſi aūt dicat̃ tāgere cōuitiatuꝫ ipꝫ cōuitiū nō tñ ꝓp̄e. ſiqdē tāgere dr̄ ſe quoꝝ vltꝰ ſūt ſimul. vt igit̃ tāgere dī nos ꝯuitiū ita ⁊ nos pati ab eo ⁊ agere illud in nos ſꝫ nō ꝓp̄e neutrū vt in ſequētibus cognoſcemꝰ. tráſitiua ꝟo ē ꝟboꝝ ꝯſtructio. cōſecutio ꝟo huiuſcemodi ē. neqꝫ nō tāgētia aliq̄ mō pⁱᵐ cōtingit miſta iri. Addidit aūt aliquo mō vt ſignaret q̄ ſe ꝓp̄rie tāgūt. qm̄ ⁊ ꝯuitiū tāgere dī ſꝫ nō ꝓp̄e. Ad inuctionē aūt huius ꝙ q̄tuor elm̄ta ſunt mā coꝝ q̄ gn̄ant̃ ⁊ corrūpūt̃, demſtrauit qdē ⁊ prius necīū eē ſermonē de tactu ⁊ miſtione ⁊ agere ⁊ pati, de qbꝰ ꝑ vult diſſerere ⁊ ex his ꝑ de tactu. ⁊ iam qdē demſtrauit eū q de tactu ſermonē de alijs duobꝰ ꝓcedere. nūc quoqꝫ rurſuꝫ idē reſumit, aīt ſermonē de tactu, entiū ſiqdē inqt q̄cūqꝫ miſceri nata ſunt. neceſſe ē hęc prius ſe mutuo tāgere. nō eniꝫ miſta vnq; fuerint q̄ nullo mō ſe tetigerint, ſꝫ fuerint ſeꝑata. ꝓcedit igitur mixtiōis ſermonē ſermo de tactu. ſꝫ ⁊ de agere ⁊ pati, nā ſi aliqđ entiū natū eſt, h̄ qdeꝫ agere alteꝝ ꝟo pati ꝓp̄e hęc neceſſe eſt prius ſe mutuo tāgere. ⁊ h̄ abūde i ꝓcedētibꝰ oſ̄ſuꝫ eſt. dixit aūt ꝓp̄e ꝓp conuitiū. h̄.n. agere qdē dī in ipſaꝫ aīaꝫ, ſed aīam nō tāgit. neqꝫ.n. ꝓp̄e agit, qm̄ ⁊ tāgere dī nō ꝓp̄e. vt igit̃ dī agere ita ⁊ tāgere. eadē dixeris, ⁊ in imagine ⁊ tripudio ⁊ ſimpl̃r appetibili. neqꝫ.n. hęc ꝓp̄rie agūt. vt autē agūt ita ⁊ tāgūt prius. prius eni tāgit imaginatiuā ⁊ i ipſaꝫ imp̄mit. deiñ ⁊ tráſmutat alteratā. ⁊ impoſſe eſt pati ab appetibili eū q nō prius tactꝰ fuerit, eo ꝙ prius impſſa fuerit eius imaginatiua. necīo igit̃ pⁱᵐ de tactu ꝓponit ſermonē, ſicut aūt inqt multa ⁊ alioꝝ noīuꝫ multipl̃r dr̄r. ⁊ coꝝ q̄ multipl̃r dr̄r, alia qdē ęquoce dr̄r vt Aiax Thelamoniꝰ ⁊ Oileus Aiax. ⁊ canis terreſtris ⁊ marinus q̄ ⁊ ęq̄l̃r ꝑticipāt noīe. alia ꝟo ab vno ⁊ ad vnū, quoꝝ ⁊ vnū dī ꝑncipaliꝰ, alia ꝟo minꝰ ꝑncipal̃r. vt i ente, prius qdē ⁊ ꝑncipaliꝰ ſubā ē ens. ſcḋario ꝟo ⁊ tertio alia ꝑdicamēta. ſil̃r ꝓp̄e qdē, aīal hō eſt q verus eſt. pictū ꝟo a vero aīal vocatū nō ꝓp̄e aīal vocat̃, ſil̃r ⁊ muſica ſcia ⁊ ab ipſa muſica mulier. aut muſica cithara. ꝑ ⁊ ꝑncipaliſſime de ſcia muſicę nomē ꝑdicat̃. ſic ⁊ tactꝰ eſt coꝝ q̄ multipl̃r dr̄r. vt ea q̄ ab vno ⁊ ad vnū. ⁊ qdā dī tactus ꝑncipaliſſime. qdā ꝟo minꝰ ꝑnꝰ ab illo. qa ſit igit̃ ꝓp̄e tactꝰ ⁊ q̄ ſe ꝓp̄e tāgētia dicit. ꝙ h̄ ſunt q̄ ⁊ poſitionē hn̄t. h̄ ē q̄ alicubi ſita ſūt. ſꝫ ⁊ mathecꝰ

Com.104

de numero

de numero poſitionē hñtiū ſunt. quare ⁊ hęc ſe mutuo tāgent. dicimus enim lineā tangere lineā aut ſuperficiē, aut circulū, aut aliqd aliud: ſ; ⁊ mathematicū corpus terminos habens, tāget mathematicū corpus aut lineā. ſ; ⁊ ſi dicātur ſe tangere mathematica corpora nō tñ proprie, ſ; eo modo quo ⁊ hñt eē. habent aūt in intellu, ſic ergo ⁊ poſitionem habēt, ⁊ tāgunt ſe mutuo, ⁊ hoc ineſt eis. ꝓpterea quę ꝓprie hñt poſitionē ⁊ ſe tāgunt. dico. ſ. nālia corpora ex quoꝝ abſtractione habent eſſe mathematica. quō aūt ꝗ habēt poſitionē hęc ⁊ tangant ſe mutuo, ꝓbat ⁊ aſtruit ex diffinitiōe eoꝝ quę ſe tangūt, quā tradidit in 5° phyſicę auſcultationis. ibi eni dixit qd ſit tangere, ꝙ hęc vtiq; ſe tāgere dicātur, quę cū ſeparatas habeant magnitudines hoc eſt nō vnitas, ſ; a propria ſupficie circūſcriptas, ⁊ poſitionē propriā habentes, ſimul habēt ipſa vltima: neq; eni oino vltima habent, illa ꝗ ſeparata nō ſunt, ſ; cōnata. hęc aūt ⁊ poſitionē; habēt. idem aūt hoc eſt qđ ⁊ in loco eſſe. loci aūt duę ſunt ꝓprię differentię, ſurſum ⁊ deorſum. ſurſum aūt ⁊ deorſum ſunt quęcūq; grauitatem aut leuitatem habent. hęc ꝟo agere ⁊ pati a ſe mutuo nata ſunt. colligitur igiť ex his ꝙ hęc ſe mutuo tāgunt ꝗcunq; ⁊ adinuicē agunt ⁊ patiūtur. hęc ꝟo ſunt ꝗ ſe proprie tangunt, ꝗcunq; adinuicem nata ſunt agere ⁊ pati. quę ꝟo cōtra ſermonē dubitāda ſunt literam ꝑcurrētes dicemus. Notādum aūt ꝙ nō putat ęquiuoca eſſe quę ab vno ⁊ ad vnū, ſed de his quę multiplr dicūtur, non aūt ęquiuoca. nā in plus ſunt ꝗ multiplr dicūtur ipſis ęquiuocis. ſi aūt in pdicamētis l diuiſione ęquocoꝝ etiā de his quę ab vno ⁊ ad vnū dicūtur non meminit, dicimus ꝙ ibi non adamuſſim loquens ⁊ certe, quę multiplr dicūtur, ęquiuoca vocauit. eoꝝ igiť quę multiplr dicūtur diuiſionem ibi fecit. ſunt igitur media ęquocoꝝ ⁊ vniuocoꝝ quę ab vno ⁊ ad vnum dicuntur.

¶ Attamen qđ proprie dicitur eſt in hīs quę poſitionem habent: poſitio aūt in quibus ⁊ locus. etenim mathematicis ſimilr aſſignandus eſt tactus ⁊ locus, ſiue ſeparatum eſt vnumqđq; ab ipſis, ſiue alio modo. ſi igitur eſt quēadmodum determinatū eſt prius ipſu; tangere, extrema. ſ. habere ſimul, ea vtiq; adinuicē tangentur. quęcūq; determinatas magnitudines ⁊ poſitionem habentia ſimul habent extrema:

Com. 105 ¶ Dicit quę ſunt proprie tangentia, ꝙ ea quę poſitionē habēt, hęc ꝟo ſunt quę in loco ſunt. hoc eni; eſt habere poſitionē. ſ. in loco eſſe. ⁊ nūc quidē tñ dicit de tangētibus. deinceps ꝟo colliget ꝙ ⁊ actiua paſſiuaq; eſſe neceſſe eſt. qm aūt dixit quę ſe tangūt ⁊ poſitionē; habere ⁊ eſſe l loco, obſtabat ꝟo ei. quid igiť nōne ēt mathematicę magnitudines ſunt ⁊ tāgunt ſe mutuo: vt linea circulū ſi quidē ⁊ poſitionem habēt, ⁊ in loco ſunt: ꝓpter hoc ingt ꝙ ⁊ hęc ꝓportionale tactui. ſ. poſitionē ⁊ locū habent. hoc eni differūt nālia a mathematicis, qꝛ nālia paſſionibus capiūtur. ſ. grauitate, leuitate, ⁊ alijs. mathematica ꝟo ꝑ intellectum ſine paſſione ẜm ſolas dimenſiones habēt eſſe. in loco ꝟo eſſe corporibus nō quatenus paſſiones hñt, ineſt, ſ; quatenus dimēſa ſunt: habet aūt dimēſiones ⁊ mathematicum corpus. igiť ⁊ hoc eſt in loco. ſ; ſiqdem ſeparabilia eſſent mathematica a nālibus ⁊ ꝑ ſe ſubſiſtentia, ꝑ ſe vtiq; locū haberent, ⁊ proprie tāgere dicerētur. ſi aūt non ſunt a nālibus ſeparabilia, ſ; in his hñt eſſe, qđ ⁊ verū eſt, ꝓculdubio ſicut eſſe habebunt, ſic ⁊ in loco eſſe habebunt, ⁊ ſe mutuo tāgēt. ſi igitur in illis hñt eſſe, habebunt ⁊ ſe mutuo tāgere. id aūt [vt determinatū eſt prius] ꝓpter dicta in 5° phyſicę auſcult. de ipſo tāgere dcm̄ ē. ſic eni definiuit tāgere eſſe hīc vltia ſimul. recte aūt ibi verbū id [diſtincta magnitudine] addidit ꝓpter partes cōtinui. nā partes cōtinui nō ſunt diſtinctę magnitudine, ſ; poᵉ exiſtētes in toto, neq; ſe tāgere dicūtur, ſed hoc ipm̄ continue eſſe ⁊ vnū.

¶ Quoniam autē poſitio quidē quibuſcūq; ⁊ locus ineſt. prima aūt differentia loci, ſurſum ⁊ deorſum, ⁊ talia oppoſitoꝝ. omnia ꝗ adinuicem tāguntur grauitatem vtiq; habebunt aut leuitatē, aut ambo, aut alterū. talia aūt paſſiua ⁊ actiua. quare manifeſtū ꝙ hęc ad ſeinuicem tangi nata ſunt. quoꝝ diſtinctis magnitudinibus ſimul ſunt extrema, motiuis ⁊ mobilibus mutuo exiſtentibus.

¶ Vult diſtinguere ꝑ hęc quę ſint ꝓprie tangētia. tangētia ꝟo nāliter, nā de tangētibus nālibus eſt ſermo, ſunt quęcūq; ingt poſitionem hñt ⁊ in loco ſunt, ⁊ agunt ⁊ patiūtur adinuicē. quę eni ſe tangūt ſolū mutuo mathematice nō phyſice tāgunt. ¶ Dubitauerit ꝟo qs ꝙ male cōcluſit ꝙ poſitionē habentia oino grauitatē habent aut leuitatē, ⁊ agunt ⁊ patiūtur. nam ſphęrę quę ſunt intra firmamentum, ⁊ poſitionem habent, ⁊ in loco ſunt, ⁊ tangunt ſe mutuo, ⁊ tamen non agunt nec patiuntur a ſe mutuo, vt ipſi Ariſto. videtur. quō igitur ingt tāgētia oportere oino ⁊ agere ⁊ pati poſſe a ſeiuicē. ¶ Aut igiť nō tangunt ſeipſę ſphęrę, ſ; ſunt ꝯtinuę aut diſtāt a ſe inicē, ſi aūt tāgunt ſe inuicē non neceꝗ ſe tangunt oia agere ⁊ pati ad inuicē. ¶ Aut vt vnū qd aſſumit ipſ; cęleſte corpus, qđ neq; poſitionē habet nec eſt in loco: nihil eni extra ipſum cōtinet ⁊ ambit, ⁊ ſic nō eſt in loco ẜm traditā ab Ariſto. de loco rōnem. ꝙ eſt locus extremū cōtinentis quo ꝯtinet ipm̄ ꝯtentū. ¶ Aut nō oino de hoc nūc eſt ſermo, ſ; de tangētibus ꝗ gñantur ⁊ corrūpantur, quę ⁊ cū in mā cōicent, agendo repatiendoq; etiā ſurſum oino aut deorſum ſunt, ꝙ ſi ⁊ de tāgentibus ſermo in 5° phyſici auditus traditus recte ſe h;, tangentia eſſe dicens quoꝝ vltima ſunt ſimul, non neceē eſt oia tāgentia actiua adinuicē ⁊ paſſiua eſſe. tāgunt eni ꝗ ſunt intra firmamentum ſphęrę ſe mutuo, ⁊ tñ impaſſibiles ſunt. ſi aūt neceē eſt tāgentia repati a ſe inicē, nō recte tradita eſt l phyſica tāgentiū definitio: plura eni amplectitur. ¶ Recte aūt primā eſſe loci differētiā, dixit ſurſu; deorſumq;. etenim prima ⁊ ſola locoꝝ hęc eſt dīa ẜm quā etiā differunt inter ſe nālia corpora: alię eni oppoſitiones, ante ⁊ retro, dextrū ⁊ ſiniſtrū, non ſunt proprie oppōnes ẜm locū, ſ; in habitudine ad nos habent eſſe. vna igitur eſt ſola ẜm locū oppoſitio, ſurſu; ⁊ deorſu;. vt in libro de cęlo diſſum eſt. ois enim rectus motꝰ, aut a medio eſt ad circūferentiā, aut a circūferentia ad medium: quoꝝ primus ſurſum diciť, ſcđs deorſu;. reliquę oppoſitiones, vt dixi, in habitudine hñt eſſe. nā qđ vni dextrū eſt, alteri ſiniſtrū eſt. ⁊ qđ vni anterius, alteri poſterius eſt. pręterea quoq; ipſi motus niſi circulo circūcant, ſ; vere ẜm aliā poſitionē in dextrū in infinitū ēēt, tādem ipm̄ cęlum occupant, quare ⁊ his, ipſu; qđ circū dicimus, ineſt motus, hoc ꝟo erat ipm̄ ſurſum. ille aūt ⁊ in alijs. id aūt [aut ambo, aut alterum] dixit. quū alterum ſolū hñt quę extrema ſunt, terra ⁊ ignis. nā hic qui

dem ſolū leuis eſt, illa vo ſoluȝ grauis: media vo ⁊ grauitatem ⁊ leuitatē habent, aer ⁊ aqua. vt in libro de cęlo demōſtrauit. leuibus eni ſunt grauiora, ⁊ ſic grauitatem hñt: grauibus aūt leuiora ⁊ ſic leuitatē habent: quare nō de circulo lato corpore eſt ſermo. hoc eni nec grauitatē hȝ nec leuitatē. ſi aūt opȝ inquit Alexan. etiā de circulo lato corpore intelligere q̄ dicta ſunt, vt ſit vlior ſermo, verbū illud aut ambo aut alterū, nō de grauitate aut leuitate accipiēdum eſt, ſȝ de ipſis tāgentibus. neceſſe eſt oino duo eſſe tāgentia, quę tangētia ex neceſſitate aut ambo, aut alterum ipſoꝝ, aut grauitatē hȝ, aut leuitatem. ⁊ qđ ab inuiceȝ dicit in qbus dicit motiuoꝝ ⁊ motoꝝ ab inuicē, ꝓ eo qđ eſt alteruȝ ab altero intelligēdū eſt. quēadmodū in pdicamētis dixit ſubalterna gña nō vtrūqȝ vtriuſqȝ genus, ſȝ alterū alterius. huiuſmodi aūt dicens actiua ⁊ paſſiua. nō ex ſtylo ſumpſit, neqȝ enim ſi grauitatem hñt ⁊ leuitatē quę tāgunt, iā neceſſe eſt actiua eſſe paſſiuaqȝ abinuicē. ſȝ ex ipſa euidentia hoc ɔcluſit, ꝙ q̄ i his locis ſunt diuiſa, paſſiua ſunt ⁊ actiua, hoc eſt motiua mobiliaqȝ, hoc eni ⁊ ſtatim infert: manifeſtius eni videtur locali motu mutuo mota, impellit enȝ grauiū ⁊ leuium aliud ab alio feſtināſ in ꝓpriū locū, aut potentia oſtendit ꝙ ſunt hęc actiua ⁊ paſſiua dicens ɔtrios eſſe coꝝ locos in qbus ſunt. quę enȝ ſunt in ɔtrąs locis ɔtrias virtutes habētia paſſiua ⁊ actiua abinuicē neceſſe eſt eſſe. ⁊ ſi ſic accipiamus locū, manifeſtū eſt ꝙ non de circulari corpore eſt ſermo, ſȝ de cōicantibꝰ in mā. poſſibile quoqȝ eſt, vt iā dixi, etiā de circulo lato corpore extēdere ſermonē, verbū illud ab inuicem ꝓ eo qđ eſt alterum ab altero accipiētes. ſed ſi quidē vt vnū qđdaȝ accipiamus cęleſte corpus, nullū erit ſubȝ. ſi aūt interiores ſphęras inuicē ſe tāgentes cōſiderabimus, qūo vterius ſeruabit, actiuas ipſas ⁊ paſſiuas ab inuicē eſſe, aut oino grauitatem aut leuitatem habere. eſt igitur tāgere cōius quidē, vt ipſe in phyſica dixit, habere vltia ſimul. ⁊ ſic cęleſtia hęc inferiora ⁊ ſe inuicē tangunt. ſpecialius vo ⁊ nālius habere ſimul vltima, cū hoc ꝙ habeāt actiuam ⁊ paſſiuam virtutem inter ſe, vt hic dicit.

Tex.c.45 ¶ Quoniam aūt mouens non ſimilr mouet qđ mouetur. ſed neceſſe hoc quideȝ qđ mouetur, ⁊ ipſuȝ mouere, hoc vo exiſtens imobile: manifeſtū ꝙ in agente dicemus eodem modo. etenim mouens agere aliqđ aiunt, ⁊ agens mouere, differunt tamē. ⁊ oportet determinare. non enim poſſibile eſt omne mouens agere, ſiqdem agēs cōtraponemus patienti. hoc aūt in qbus motus paſſio, paſſio vo inquātum alterantur ſolū, vt albū ⁊ calidum, ſed mouere in plus ipſo agere eſt. illud igitur manifeſtū ꝙ mouentia partim quidē mota tangunt, partim vo minime.

Com.107 ¶ Cum tradidit quę nā ſint ꝓprie ſe tāgentia, ꝙ q̄cūqȝ magnitudine diuiſa ſunt ⁊ in loco ſunt, ⁊ hñt vltima ſimul, motiua ⁊ mobilia exiſtētia a ſe inuicē, nunc tranſit ad alia quę ⁊ ipſa tāgere ſe dicuntur, non tñ ꝓprie eodē modo vt illa, qm̄ aūt oſtēſuȝ eſt in phyſica ꝙ nō omne mouens motū mouet: hoc nūc accipiens ex ipſo oſtēdit ꝙ neqȝ oia q̄ tangunt, tangētia tangunt: in qbus nec ꝓprie tactus dici pōt, ſȝ cōius. cum aūt ſumpſit, nō omne mouēs motū mouere, vt ɔſequēs ad hoc ſumit id, neqȝ omne agens pati. ⁊ hoc ꝓbat etiā ex opione quorūdam de agere ⁊ pati, quā ⁊ redarguit. aliqui enȝ putabāt idē eſſe mouere ⁊ agere ⁊ ɔuerti hęc. ⁊ ſi quid agit hoc oino ⁊ mouet: ⁊ ecōtra ſi qđ mouet, hoc oino ⁊ agit: quare ſi nō omne mouens ipm motū mouet, mouere aūt agere eſt, igit neqȝ oē agens neceſſe ē oino pati. igitur falſuȝ ē putare idem eē mouere ⁊ agere. differūt nāqȝ hęc ab inuicem ipſo vlīori ⁊ particulariori: eſt eni in plus mouere ipſo agere: quare ſi qđ quidem agit hoc oino mouet, non tñ ſi quid mouet neċē eſt hoc ⁊ agere: ⁊ hoc ꝓbat ex oppoſito. ſ. ipſo pati. ſi enȝ cognouerimus quid ſit ipm pati, cognoſcemus ⁊ qđ ipſum agere ſit. pati igitur eſt ſȝ qualitatē trāſmutari, vt dealbari, calefieri, ⁊ ſimplr alterari ſȝ qualitatē. ſi igitur hoc eſt pati, igitur ⁊ agere, hoc eſt ſm qualitatē trāſmutare. † quęcūqȝ igitur mouentiū non ad aliquā paſſionem ducunt ea quę mouētur, hęc mouent quidē, ſed non agūt: quę quidē ſm locum mouent, non ad aliquā paſſionem ducūt ea quę mouētur: ipſum quippe cęleſte corpus mouetur quidē ſm locuȝ, ſed nō alteratur. igitur in plus eſt mouere ipſo agere. ⁊ hinc habes cām ꝓpter quā non videt Ariſto. effectiuā cauſam dicere deū ipſius mūdi. ſi enim agere eſt ſm q̄litatem trāſmutare, deus vo ſubſ ipſius vniuerſi opifex eſt, manifeſtū eſt ꝙ nō proprie agere mundū dictus fuerit, ſȝ potius ꝓcreare ⁊ cuſtodire. cū aūt oſtēdit ꝙ i plus eſt mouere ipſo agere, redit ad ſermonē de tāgentibus: ꝓpter quē ⁊ de mouētibus ⁊ motis meminit. inquit igitur, qm̄ mouētium quędā mota mouent, quędā vo nō mota, manifeſtū ex his ꝙ aliqua quidē mouentiū etiaȝ tāgunt ⁊ quę mouētur, quędam vo nō: in qbus eni mota etiā ɔ mouētur, ꝓprie in his tāgere dicitur. in mouētibus aūt quę nō ɔ mouentur nō ꝓprie tactus dicitur. neqȝ eni imago neqȝ cōuicium tāgūt ꝓprie animā: quoniam neqȝ repatiūtur ab ea, neqȝ etiā in his dixerit aliquis extrema ſimul eſſe, quod oportet oino ineſſe his quę ſe proprie tangunt. a.t. legit affirmatiue.

¶ Sed determinatio ipſius tangere, vniuerſaliter quidē poſitionem habētium eſt, ⁊ huius quidē motiui, huius vo mobilis: adinuiceȝ vo motiui mobiliſqȝ in quibus eſt ipſum agere ⁊ ipſuȝ pati. vt plurimū igitur tāgens tangit id qđ tangit. etenim mouent mota oia fere, quę coraȝ ſunt, quibuſcūqȝ neceſſe eſt, ⁊ apparet tangens tangere qđ tangit. eſt aūt vt aliquādo dicimus, mouens tangere ſolum qđ mouetur. tangens vo non tāgere qđ tangit, ſed qȝ mouent mota quę eiuſdē ſunt generis, neceſſe videtur eſſe tangere qđ tāgit. quare ſi qđ mouet cū ſit imobile, illud quidem tangeret vtiqȝ mobile, illud vo nullum. dicimus enim interdū triſtātem tangere nos, nos vo illū minime. de tactu igitur q in nālibus determinatum ſit hoc modo.

¶ Cum dixit ꝙ non oia mouentia tāgunt ea quę mouētur, diſtinguit nunc, ⁊ dicit q̄ ſunt in mouētibus tangentia, ⁊ enumerat tria ſignificata ipſius tāgere, duo quidē cōiora, vnū vo ſpālius ⁊ magis ꝓpriam. vlr igitur tangere dicit quę poſitionem hñt, hoc eſt q̄ ſm vltima ſe tāgunt: ſic aūt ⁊ mathematica tangunt ſe mutuo, ⁊ cęleſtia, ⁊ ſeipſa, ⁊ quę hic ſunt. nā ⁊ lineā ⁊ ſupficiem ipſe poſitionem habere dicit. ⁊ ſi quibus ineſt poſitio his ineſt ⁊ Com.108

locus, erũt vtiqꝫ ⁊ linee i loco ⁊ ipſa cęleſtia, atq̃ ge eſt
lineę locus: ſed vt Alexan. īqt, poſitio ſit ab ipſo cōi-
ter dicta ordo mutuus eoꝝ q̃ moueri poſſunt. ⁊ cōgrega
ti ſimul ſubſiſtētia, ⁊ ꝑmanētia, vt in ꝑdicamentis dicit.
videtur aũt hęc quēadmodum eſſe hñt ita ⁊ locũ, vt ip-
ſe dicit. etenim mathematicis ſilr tactus ⁊ locus aſſignā
dus. primũ ergo ⁊ cōiſſimuꝫ hoc ſignificatũ eoꝝ quę ſe
tāgunt, quēadmodum ⁊ in 5° phyſicę auſcultationis de-
terminauit. ꝙ tangētia ſunt quoꝝ ſimul vltia. ❡ Scōm
aũt quando hoc quidē mouet, illud ꝟo mouetur. ⁊ hui⁹
quidē inquit mobilis, illius ꝟo motiui. ⁊ in hoc ſignifi-
cato mathematica nō tangũt ſe, nec ea quoꝝ nō eſt, hoc
quidē actiuum, illud ꝟo paſſiuũ. cęleſtia ꝟo tangunt ea
q̃ hic ſunt. nā illa agunt, hęc ꝟo patiũtur. ❡ Tertiũ ꝟo
qđ propꝛiſſimũ eſt ⁊ ſm ipm principale. vt in nālibus
tāgentibus hęc tangere dicit mouentiũ ⁊ motoꝝ in qui-
bus eſt a ſe mutuo ꝯmoueri ⁊ repati. hoc eni ſignificat
illud adinuicē moui ⁊ motiui in qbus eſt agere ⁊ pati: il-
lud ꝟo adinuicem ꝓ eo qđ eſt a ſeinuicem. in his ꝟo cę
leſtia nō numerabũtur. aut igitur vt tria ſignificata hęc
numerētur, aut etiā vt vnũ. ſed cũ principiuꝫ indetermi
nate dixit, quādo tangentia hęc ſunt quę poſitionē hñt.
quoꝝ hoc quidē agit, illud ꝟo patitur. deinceps certius
determinans ſubiūxit, ꝙ opꝫ ⁊ hęc ꝯmoueri a ſeinuicē
⁊ repati. cum aũt dixit de his quę ſe ꝓprie tangunt, di-
cit ⁊ de his quę cōiter tāgere dr. dicit igitur ꝙ vt i plu-
ribus oē tangens tangit ipm eꝫ tāgens, in qbus eſt ⁊ ꝓ-
prie tāgere. nā ſi tangētia motiua ſunt ſui inuicē, neceſſe
eſt quęcũqꝫ vt ꝯmoueātur, potētiam hñt tangentia tan-
gere: ſꝫ quare vt plm tāgens, tāgens tangit: qꝛ quę co-
rā ſunt: omnia hoc eſt gñabilia ⁊ corruptibilia oia fere
mouētia ꝯmouētur. recte aũt addidit fere, qꝛ neqꝫ ima
go neqꝫ amatus neqꝫ appetibile mouētia ꝯmouētur. q̃
ꝟo ſic mouētia ⁊ ꝯmouētur tangunt ipſa tangētia. non
omne aũt qđ tangit ipſuꝫ tāgens tangit, qꝛ neqꝫ omne
motũ ꝯmotũ mouet. in qbus igitur mouētia non ꝯmo-
uentur a motis, ipſa quidē tangunt quę mouētur, mota
ꝟo mouētia nō tāgunt: ita vt cęleſtia tāgant ea q̃ hic ſũt.
hęc ꝟo cęleſtia non tāgant, ⁊ conuicium tangat cōuicia-
tum: cōuiciatum ꝟo nō tangat cōuicium: ⁊ in appetibi-
lib⁹ ⁊ appetitiua potētia ſilr. ⁊ in oibus in qbus cōiter ⁊
non ꝓprie dicitur tāgere. quare quęcũqꝫ proprie tāgũt
tāgentia tangunt, qꝛ ⁊ mouentia ꝯmouētur: quę ꝟo nō
ꝓprie tangunt, non tāgunt tangentia: qꝛ etiā mouent
non ꝯmota. cum ꝟo dixit [quibus neceſſe] addēduꝫ eſt
verbũ illud quēadmodum, vt ſit ſenſus, qbus nccē eſt
tangens tangere tāgens, quēadmodum ⁊ videtur. cum
aũt dixit ꝙ eſt vt quādoqꝫ dicimus mouens tāgere ſo-
lum motũ intulit, tangens ꝟo nō tangere tangēs, vt ęq-
ualens huic qđ eſt motũ non tangere mouens. qꝛ aũt
videntur eoꝝ quę ad aliquid eſſe tāgentia, nā tangēs tan
gens tāgit. ipſe aũt dixit ꝙ non oino tāgens tangens tā
git, ꝓpter hoc cām addit, ꝓpter quā putamus omne tan
gens tāgere ipm tangens: quoniam enim vt dixit ſupra,
oia fere quę corā nobis, hoc eſt quę apud nos ſunt. ſ.
gñabilia ⁊ corruptibilia huiuſmodi ſunt. ꝓpter hoc ⁊
oia huiuſmodi putamus eſſe. dixit aũt eiuſdē gñis, hoc
eſt eadē in mā. nā multis in locis genus ſubm etiā ipſaꝫ
mām dicit, quę ⁊ mouētia repatiũtur. aut ſimplr eiuſdē
generis dicit ipſa corpora: nā etſi nō oē corpus mouēs
repatitur a moto ab eo: ſaltem oino ⁊ ipſum motum, ſic
mouet: ꝓpter hoc igitur videtur ⁊ tangens tāgens tāge-
re: ſed ⁊ ſi mouetur nō tñ ꝯmouetur. ꝓpter hoc neqꝫ tā
gens tāget tangens: quare ⁊ ſi quid ſit mouēs cũ ipm ſit
imobile, multo magis ipſum quidē tanget motum, ipm
ꝟo qđ mouetur illud minime tāget. diximus aũt ꝙ quę
ſic tangunt, vt tangāt non tangētia, non ꝓprie tangunt.
nam oia quę ad aliquid ad cōuertentia dicũtur. quare ſi
quid ꝓprie tangit, tangens tangit. illud ꝟo [in nālibus]
addidit. dixit nāqꝫ ipſe ꝙ tactus eſt de numero eoꝝ q̃
multiplr dicũtur, ſꝫ tactus ꝓprie dictus in nālibus eſt.
meminit tñ ⁊ de nō nāli tactu qui eſt in mathematicis,
⁊ eius qui eſt in tangētibus, nō aũt tanguntur, quę qui-
dem non nāliter tangunt, imo ꝟo nec proprie.

❡ De agere ꝟo ⁊ pati dicēduꝫ conſequēter, Tex.c.46
aſſumpſimus aũt a prioribus ſubcōtrarios
ſibi inuicē ſermones: plurimi enim hoc con
corditer dicunt, qđ ſimile a ſimili omne eſt
impaſſibile, eo qđ nullũ magis actiuũ q̃ paſ
ſiuum alterũ altero eſt: oia namqꝫ ſimilr in-
eſſe eadē ſimilibus. diſſimilia ꝟo ⁊ differen
tia agere ⁊ pati adinuicē nata ſunt: etenim cũ
minor ignis a maiori corrũpitur, ꝓpter ꝯrie
tatem hoc aiunt pati: cōtrarium eni eſſe mul
tum pauco. ❡ Democritus aũt pręter alios Tex.c.47
dixit ſolus ꝓprie. ait eniꝫ idem ⁊ ſimile eſſe
agens ⁊ patiens. nō eniꝫ cōcedit altera ⁊ dif
ferentia pati a ſeinuicē. ſꝫ ⁊ ſi diuerſa cũ ſint
agant aliquid in ſeinuicē, non quatenus di-
uerſa, ſed quatenus idē aliquid ſunt, hoc ip-
ſis accidere. quę igitur dicuntur huiuſmodi
ſunt. ❡ Videntur autē hoc modo dicentes Tex.c.48
ſubcōtraria apparere dicere, cauſa ꝟo cōtra
riũ ſermonis, ꝙ cum oporteret totum aliqđ
ꝯſiderare, partem aliquā dicunt vtriqꝫ. ſimi
le enim ⁊ oiquaqꝫ indiſtinctũ rōnabile nihil
a ſimili pati, quid eniꝫ alterũ erit magis acti
uum q̃ alterũ, ſiqꝫ a ſimili pati aliqđ pōt, ⁊
ipſuꝫ a ſeipſo. proinde his ita ſe habētibus,
nullũ vtiqꝫ neqꝫ incorruptibile, neqꝫ imobi
le fuerit: ſiquidē ſimile quatenus ſimile eſt
actiuum eſt: idem eni ſeipſum mouebit oē.
❡ Omninoqꝫ alteruꝫ ⁊ nullo modo idem Tex.c.49
eodem pacto: nihil enim pateretur albedo a
linea, aut linea ab albedine, niſi aliquo modo
ſm accidēs, vt ſi accideret albā aut nigrā eē
lineā: nō eni ſeinuicē a natura imutant, quę-
cunqꝫ neqꝫ cōtraria neqꝫ ex cōtrarijs ſunt.

❡ Cum diſputauerit de tactu, nunc diſputat de agere ⁊ Com.109.
pati, ꝓpoſitum aũt eſt nō diſtinguere ipſum agere ⁊ pa
ti. ex more aũt ſuo antiquoꝝ opiniones de agere ⁊ pati
nũc prius exponit, ⁊ cũ has confutauerit, ſic propriā in-
ducit. eoꝝ igitur qui de agere ⁊ pati dixerũt inquit. plu-
res ꝯtrium in cōtrarium agere dixerunt: ſimile eniꝫ a ſi-
mili impaſſibile eſſe: ſi eni patiatur ſimile a ſimili, idem
vtiqꝫ a ſeipſo poſſet pati: ſi aũt hoc, nullũ eſſet entiũ in-
corruptibile neqꝫ ęternũ. impoſſe enim eſt ſimile agere,
quid enim magis aget q̃ patietur, cũ eadem ſit in agēte
⁊ patiente potētia: nũc aũt videmus hęc qdem effectiuā
⁊ actiuam, illa ꝟo paſſiuam magis habētia potentiā. cō
trarium igitur a ꝯtrio patietur, ⁊ non ſimile a ſimili: nā ⁊

ſi videatur ſimile a ſimili pati, vt magnus ignis a parvo: ſi eni in rogum afferat aliquis lucernā/extinguitur, non quatenus ſimile, ſȝ quatenus ꝯtrium patitur: ꝯtrium eſt enim multū pauco cōſumpta mā parui ignis a maiori. plures igitur, vt prius dixi, cōtrarium a ꝯtrio pati dicunt. ſeparatq; etiā pręter alios Democritus ſimile a ſimili pati inqt. quę enim ſunt oīno diſſimilia ⁊ altera, nihil in ſe inuicē agere nata ſunt, nec pati a ſeinuicē. ꝓpter hoc igitur dulcedo nihil faciet in nigredinē, nec grauitas in dulcedinē: qm̄ hoꝝ nulla eſt cōicatio. opȝ igitur agētia ⁊ patientia nō eſſe diſſimilia, ſȝ eadē. color eni in colorē agit, ⁊ ſapor in ſaporem, ⁊ alia ſimilr. ſimilia igiꝰ ſunt quę agunt ⁊ patiūtur abinuicem ⁊ nō cōtraria: ego ꝟo inquit dico ꝙ neqȝ ſimilia ſunt agētia ⁊ patientia, neqȝ oīno diſſimilia, ⁊ ꝯtraria. ſimilia quidē non ſunt, qꝛ ſimile nihil patitur a ſimili: ſi enim patiꝰ aliqđ ſimile a ſimili, ⁊ a ſeipſo patietur, etenim idē ſibi ipſi oīno ſimile eſt: ſi aūt hoc nihil erit incorruptibile ⁊ ęternum. ꝓpter hęc quidē nō erunt agētia ⁊ patientia ſimilia, verum nec oīno diuerſa ⁊ ꝯtria: neqȝ enim linea ab albedine patieꝰ, neqȝ dulcedo a nigredine. ſic ergo cū deſtruxit antiquoꝝ opiniones deſcēdit deinceps in opinionē ſibi apparētē. quę igitur ab antiquioribus de agere ⁊ pati dicta ſunt hęc ſunt. vidētur aūt inquit hi cōtraria dicētes in idē duci: huius ꝟo cauſa eſt ꝙ ad partē eoꝝ vtrīqȝ reſpexit, cū oportuiſſet totū inſpicere, nā re vera agētia ⁊ patientia nec oīno altera ſunt, nec oīno eadem, ſed partim ſimilia, partim diſſimilia ⁊ cōtraria: qm̄ eniȝ nō qđcunqȝ in qđcunqȝ agit: non eniȝ agit caliditas in dulcedinem, aut in lineā, ſed cōtrarium in cōtrarium: albū ſ. in nigrū, ⁊ dulce in amarum. cōtraria ꝟo ⁊ genus cōe habent/⁊ ſubm. manifeſtum ꝙ agentia ⁊ patiētia partim eadem ſunt ẜm genus ⁊ ſubm, partim ꝟo cōtraria ẜm formā. antiquoꝝ igitur quicūqȝ quideȝ ad genus reſpexerūt agētium ⁊ patiētium ſimilia agere ad ſe inuicē ⁊ pati dixerunt, quicūqȝ ꝟo ad formā cōtraria, qꝛ nihil magis actiuum aut paſſiuum eſt alteruȝ altero: oportet enim agens actiuā habere potētiam, patiens ꝟo paſſiuam: quę ꝟo ſunt ęqualē habētia ⁊ eādem potentiā qđ magis vtrūqȝ iſtoꝝ actiuum q̄ʒ paſſiuū erit. quare nec agent nec patienꝰ ab inuicem: ſimilē habentia ⁊ eādem actiuā ⁊ paſſiuam potentiā. ſi quis ꝟo dixerit ꝙ nō eſt abſurdum ipſum agens ⁊ repati: eiuſmodi eni ſunt quę cōicant in materia, dico ꝙ repati qdem non eſt abſurdum. illud ꝟo non magis abſurdū eſt. naȝ agens ēt ſi repatiatur, magis tamen agit q̄ʒ repatiatur: ⁊ patiens ⁊ ſi agat, magis tn̄ patitur q̄ʒ agat. in his aūt quę ſimilia ſunt nō magis eſt in vtroqȝ effectiua q̄ʒ paſſiua potētia. quapropter nō patietur ſimile a ſimili, ⁊ ipſum agens in ſeipſum vult patiens trāſmutare: ſimile ꝟo nunq̄ʒ in ſimile cōuerſum fuerit: iam eni eſt ⁊ ante cōuerſionem illud in qđ ⁊ trāſmutatur: manifeſtū igitur eſt ꝙ ſimile a ſimili nō patietur. at ꝟo nihil inquit, erit neqȝ incorruptibile neqȝ imobile: etenim mouere etiā eſt aliquid agere: quare ſi idē aliquid a ſeipſo patitur, idē oīno a ſeipſo deꝰ mouebitur, ⁊ ipſum a ſeipſo omne corrūpetur: quare nihil erit incorruptibile neqȝ imobile, qđ eſt impoſſibile: oſtēſum eſt enim in phyſica, ꝙ omne qđ mouetur ab aliquo mouetur, ⁊ ꝙ ipſuȝ ſeipſum nihil mouet, niſi ẜm aliam ⁊ aliā partem, vt aīal: alio eniȝ mouet. ſ. aīa, ⁊ alio mouetur. ſ. corpore, ⁊ ꝙ non oīa mouentur, ſed ſunt ante ea quę mouētur imobiles cauſę: nam prima mouētia imobilia ſunt: nō recte aūt videtur cōcludere ꝙ ſi ſimile a ſimili paſſiuū eſt, ⁊ ꝓpter hoc ⁊ idē in ſeipſum aget, iam nihil eſſe imobile neqȝ incorruptibile. quid enim ſi dicat quis ꝙ motiuum quidē erit aliquid ipſum ſuſceptiuus ⁊ paſſiuū ipſum a ſeipſo ꝙ. ſ. natuȝ eſt moueri ⁊ pati. qđ ꝟo non oīno natū eſt non patieꝰ a ſeipſo. qđ. ſ. nō natum eſt pati paſſionē, neq̄ʒ mouebit idem ſeipſuȝ cū immobile ſit. ſed accurate addidit illud ſiquidē ſimile inquantū ſimile actiuuȝ ē ⁊ omne a ſeipſo patieꝰ, ⁊ nihil erit immobile neq̄ʒ incorruptibile. ꝙ autem nihil agit qđ eſt omnino diuerſum in alterū vt linea in albedinē, niſi per accidens ſignuȝ facit hoc. qđ eſt non immutare ſeipſa a natura, qđ enim agit in aliqđ immutare ipſum vult a ſui natura. ꝙ aūt dicaꝰ nigruȝ in lineā quę eſt in albo agere per accidens diciꝰ, etenim poſtq̄ʒ nigruȝ eſt factuȝ albū manſit linea, linea, ⁊ nō exiuit a nā ſua, manifeſtū ꝙ per accidens egit nigrū in lineaȝ, qꝛ accidit lineam albā eſſe. ꝓpter id igiꝰ ꝙ in albuȝ qđ eſt in linea egit nigrum diciꝰ per accidens etiā in lineam egiſſe, dixit aūt lineaȝ eſſe nigrā. gratia exēpli: tn̄ ꝟo dic ꝓ linea ſuperficiem. dicendo igiꝰ quęcūqȝ neqȝ cōtraria ſignificauit extrema album ⁊ nigrum. per id autem verbum neqȝ ex contrariys, ſignificauit intermedia, vt fuſcū.

Sed quoniā non quodcūq̄ʒ natuȝ eſt agere ⁊ pati, ſed quęcunqȝ vel cōtraria ſunt, vel contrarietatē habent: neceſſe ⁊ agens ⁊ patiens genere quidem ſimile eſſe ⁊ idem, ſpecie ꝟo diſſimile ⁊ contrariū. natum eſt eniȝ corpus a corpore, ſapor autē a ſapore, color quoq̄ʒ a colore pati. omnino auteȝ qđ eiuſdeȝ generis ab eo qđ eiuſdē generis. Tex. c. 50.

Huius ꝟo cauſa. qm̄ contraria in eodeȝ genere oīa, agunt autē ⁊ patiunꝰ contraria a ſe inuicem. quare neceſſe eſt quodaȝ quidē modo eſſe eadem agens ⁊ patiens, quodā ꝟo modo altera diſſimiliaqȝ a ſeinuicem, qm̄ auteȝ ⁊ agens ⁊ patiens genere quidem eadem ⁊ ſimilia, ſpecie ꝟo diſſimilia, huiuſmodi aūt ſunt cōtraria, manifeſtuȝ ꝙ actiua ⁊ paſſiua adinuicē ſunt, ⁊ ꝯtraria, ⁊ intermedia, eteniȝ omnino generatio atq̄ʒ corruptio in his eſt. quapꝓ ⁊ rationabile iam ⁊ ignem calefacere, ⁊ frigidum infrigidare, ⁊ oīno actiuum aſſimilare ſibi ipſi patiens. agens enim ⁊ patiens cōtraria ſunt, ⁊ generatio in cōtrarium eſt, quare neceſſe eſt patiēs in agens trāſmutari, ita enim erit in contrarium generatio. Tex. c. 51.

Hactenus antiquorum ſermones expoſuit, hoc autē loco deinceps ꝓpriā opinionē exponit. volēs aūt oſtēdere ꝙ agens ⁊ patiēs partiȝ ſimilia ſunt/partim diſſimilia vtiꝰ ſyllo hmōi, ſumens ex euidētia cōfeſſum ꝙ agētia ⁊ patiētia aut ꝯtrietatē hn̄t, aut ſunt ꝯtria. cōtrarietatē quidā habere dicēs ipſum intermediū, vt fuſcū cū in albū agit, aut aliquē alteꝝ colorē. ꝯtria ꝟo vt albuȝ ⁊ nigrū. eſt aūt ſyllꝰ hmōi. agentia ⁊ patientia ꝯtria ſunt, ꝯtria quodāmodo eadē ſunt, quodāmodo ꝟo diuerſa, genere enim eadē ſpecie ꝟo diuerſa. igiꝰ agētia ⁊ patiētia quodāmodo eadem ſunt, quodāmodo ꝟo diuerſa. exēpla aūt ponit huius ꝙ agentia ⁊ patiētia ſunt ſilia, corpus a corpore pati, ⁊ ſaporeȝ a ſapore, corpus ꝟo a corpore inquit pati nō ſimplr, ſed qualitate affectū. rurſum ꝟo a colore dicens pati, dicit ꝓculdubio id qđ eſt Com. 110.

in ſubiecto. cauſa aũt inq̃t ꝙ ſimile a ſimili patiatur, eſt, q2 agẽtia ⁊ patientia ꝯria ſunt. cõtraria ꝟo ſub eodem gñe ſunt: agẽtia igitur ⁊ patiẽtia eiuſdem gñis ſunt. cum aũt demõſtrauit agentia ⁊ patientia eiuſdem gñis eſſe, cum ſumpſerit cõfeſſum ꝙ agentia ⁊ patiẽtia ꝯria ſunt, nunc vult demõſtrare id qḋ confeſſum ſumpſerat. ſ. ꝙ agẽtia ⁊ patiẽtia ꝯria ſunt. oſtẽdit ꝟo rurſuꝫ hoc ſumẽs ꝙ agẽtia ⁊ patiẽtia quodãmodo ſimilia, quodãmodo ꝟo diſſimilia, eiuſmodi ꝟo ſunt ꝯria. igitur agẽtia ⁊ patientia ꝯria ſunt: eſt ꝟo demõſtratio reciproca. in plus autẽ eſt gñõ ⁊ corruptio q̃ agere ⁊ pati: eſt eñi agere ⁊ pati gñõ quędã ⁊ corruptio quędã: ⁊ corruptio ⁊ gñõ nõ ſine agere ⁊ pati in ꝯrijs. ꝓbat aũt primo hoc ex ipſo magis, qḋ facere ⁊ pati eſt in ꝯrijs: etenĩ ſi gñõ ⁊ corruptio in his eſt inq̃t. ſ. cõtrarijs. eſt enim gñõ ⁊ corruptio de ꝯrio in cõtrarium, vt oſtẽſuꝫ eſt in phyſica, ⁊ facere ⁊ pati in ꝯrijs erit, ſcḋꝫ aũt qḋ ꝯcludi põt eſt, ꝙ ſi gñõ ⁊ corruptio eſt in ꝯrijs: in quibus igitur nõ eſt cõtrarietas, in his nõ eſt gñõ ⁊ corruptio: huiuſmodi ꝟo eſt quintũ elemẽtũ. deinceps aũt inducit, ꝙ rõnabiliter calidum ⁊ frigiduꝫ actiua exiſtẽtia ⁊ paſſiua calefaciũt ⁊ infrigidant, ⁊ patientia ſibi ipſis reddunt ſimilia: ꝓbat aũt ꝙ agens aſſimilat ſibi paſſum, habens hoc oſtẽſum ꝙ gñõ eſt mutatio in ꝯrium, ⁊ ꝙ agens ⁊ patiens ſunt ꝯria: eſt igitur cõſtructio ſylli talis. gñõ vel ꝙ generatur ⁊ ſimplr̃ tranſmutatur in ꝯriuꝫ ſibi trãſmutatur: eſt aũt cõtrarium ei ꝙ gñatur ⁊ trãſmutatur ipſum agens: ergo ꝙ generatur ſimplr̃, ⁊ patitur, ⁊ trãſmutatur, in ipm̃ agẽs trãſmutat̃, ergo ipſum agens ſibi ſimile facit ipſum patiens.

Tex. cõ. 52 ¶ Et ſm rõnem quoq3 non eadem dicentes, vtroſq3 tñ tangere naturã: dicimus enim pati interduꝫ quidẽ ſubm̃, vt ſanari hominẽ, ⁊ calefieri, ⁊ infrigidari, ⁊ alia eodẽ modo. interduꝫ aũt calefieri quidẽ frigidũ, ſanari ꝟo laborans. vtraq3 aũt vera ſunt. eodẽ aũt modo ⁊ in agẽte: qñq3 quidẽ hominẽ dicimus calefacere, qñq3 ꝟo calidũ. eſt enĩ vt mã patitur, eſt aũt vt ꝯrium. in illud igitur reſpiciẽtes idẽ aliquid oportere putarunt agens habere ⁊ patiens, qui ꝟo in diuerſa contrariũ.

Com̃. iii. ¶ Rationabile inq̃t eſt dicere, ꝙ etſi nõ eadem dicũt, q ſimilia dicũt agentia ⁊ patiẽtia, ⁊ q diſſimilia, nihilominus vtriq3 nãm ipſoꝝ tangunt. quõ aũt vterq3 nãm ipſoꝝ tangat ſubiũxit. eteñi cõis vſus inquit ipſoꝝ hominũ, qñq3 quidẽ ſic, quãdoq3 ꝟo illo modo cõſueuit dicere. dicimus eniꝫ inq̃t, ꝙ homo qñq3 quidẽ ſanatus ẽ, ex ipſo ſubiecto vocãtes id qḋ ſanat̃, quãdoq3 ꝟo ꝙ ęgrotans ſanatus eſt ex ipſa paſſione vocãtes. ⁊ calefieri quãdoq3 quidẽ calidũ, quãdoq3 ꝟo frigidum. ſimilr̃ aũt ⁊ i agẽtibus, quãdoq3 qdem calefacere dicimus hominẽ, quãdo. vꝫ. tactu calefecerit, quãdoq3 ꝟo calidũ calefacere. qm̃ igitur agẽtia ⁊ patiẽtia, quãdoq3 quidẽ ex ſubiecto vocãtur, quãdoq3 ꝟo ex paſſione. quicũq3 quidem ad ſubm̃ ipſoꝝ reſpexerũt, ſimile a ſimili pati dixerũt: cõicant enim in mã, vt dictũ eſt, agentia ⁊ patiẽtia. quicũq3 ꝟo ad paſſionem ꝯrium a ꝯrio. ¶ Manifeſtum eſt aũt ꝙ quãdo dicimus cõicare in mã agentia ⁊ patientia, nõ ſm proximã dicimus ⁊ vltimã mãm. manifeſtũ eſt eniꝫ ꝙ altero mõ opꝫ tẽperari corpus qḋ ſubijcitur albo colori, alio ꝟo qḋ nigro, eodẽ quoq3 modo ⁊ in alijs, ſed ſm ꝙ mã quę eadem eſt ⁊ calidi ⁊ frigidi, ⁊ albi ⁊ nigri receptiua. ¶ Sed ſi hoc ⁊ ꝓpter primam mãm dicimus in mã cõicare agentia ⁊ patiẽtia, cur nõ omne ab oĩ patitur, ⁊ omne in oẽ agit: ⁊ albedo ĩ dulcedinẽ, ⁊ in redolẽtiam, aut fętorem: ⁊ in alijs ſimilr̃: oĩum enim vna ⁊ cõis eſt mã prima. ¶ Dico igitur ꝙ nõ ſufficit ſolũ vt agãt aliqua ⁊ patiãtur inter ſe, mãm ipſoꝝ eſſe cõem: ſic enim qḋcunq3 ageret in quodcũq3: oĩa enim cõicant in mã. ſed opꝫ cũ hoc ꝙ cõis eſt materia, etiã formas eſſe ꝯrias agẽtium ⁊ patiẽtiuꝫ. ¶ Dubitauerit aũt quis ſup his ſi ꝯria ſunt quę ⁊ cõmunem hñt mãm primã agẽtia ⁊ patientia: quare nõ agit album qḋ eſt in equo, in nigrũ qḋ eſt in ebeno, ⁊ ſimplr̃ omne nigrũ in omne album. ¶ Dico igitur ꝙ non ſunt hęc ꝓprie in mã cõicantia, neq3 enĩ maxime ꝓximam eoꝝ quę trãſmutant̃ mãm opꝫ accipere, nec maxĩe primã: nã in ſimplicibus elemẽtis dimẽſum triplr̃ eſt cõis hoꝝ materia, in compoſitis ꝟo nõ opꝫ hanc accipere cõem mãm, neq3 vltimã ſed mediã. ꝟ. g. eſt quędaꝫ tẽperamenti latitudo ſm quã fit hominis caro, in latitudine hac accidit qñq3 quidẽ dealbari carnẽ, quãdoq3 ꝟo denigrari intenſis aut remiſſis quibuſdã qualitatibus. hanc igitur latitudinem temperamenti carnis cõmunem dico mãm ꝯrioꝝ, quę adinuicẽ tranſmutãtur in hominis carne, idem ⁊ in omnibus. iccirco nec omne cõtrarium in omne trãſmutatur, quoniam neq3 cõmunis materia ſm dictum modum. albo. ꝟ. g. quod eſt in lacte, ⁊ nigro quod eſt in ebeno. ¶ Rurſus igitur dico ex ſuperioribus diſtinguẽs vniuerſum theorema ꝙ ⁊ agẽtia ⁊ patiẽtia quidẽ imediate, cõicantia in mã oĩno ꝯria ſunt, non olno aũt quę ſunt ꝯria agũt ⁊ patiũtur: neq3 enim durũ in molle agit, nec ſurſum in deorſum, neq3 ſimplr̃ albũ in nigrũ, nec omne ꝯrium in omne contrariũ, ſꝫ hęc ꝯrioꝝ agunt ⁊ patiũtur adinuicẽ, quęcũq3 actiuã habent vim, eiuſmodi ꝟo ſunt maxime calidũ ⁊ frigidum. quęcũq3 tñ agunt ⁊ patiũtur imediate cõicantia in materia oĩno ꝯria ſunt. addidi aũt imediate, qm̃ agit frigiditas in molliciẽ: molle enim a frigido durum fieri põt, vt cera: aut a calido, vt lutum, non tñ ꝓpter hoc aut frigidum ꝯriuꝫ fuerit molli, qḋ eſt in cera: aut calidũ ei, qḋ eſt in luto: aut oĩno calidũ aut frigiduꝫ ꝯria ſunt molli: agũt ꝟo ĩ molle nõ imediate: imediate enĩ in ꝯria agũt: frigidũ enĩ ĩ calidũ qḋ ẽ ĩ cera agens, ⁊ ipſuꝫ faciẽs tranſpirare, trãſpirante ſimul cũ calido quadã humida ſubã, in qua etiã eſſe habebat, ſic accidit ceram coagulatã ⁊ durã factã iri. quapropter imediate frigiditas egit in caliditatẽ, ⁊ ꝑ ipſam in humiditatẽ, ⁊ ſic deinceps ꝑ accidens in molliciẽ. ſic quoq3 ⁊ in aqua frigiditas agẽs facit glaciẽ, imediate inatum calidum qḋ eſt in ea faciens trãſpirare, aut etiã oĩno aliqñ extinguens ⁊ trãſpirare faciens quandã humiditatem ſubãlem aquę, aut intẽſione frigiditatis, qḋ ⁊ verius eſt cõfertiens partes aquę ⁊ cõdenſans ſic facit aquã durã, ⁊ reſiſtentẽ loco eius qḋ cedebat ⁊ erat molle: eodẽ aũt modo ⁊ caliditas luti frigiditatẽ in luto extinguens, aut in caliditatẽ trãſmutans, ⁊ trãſpirare faciens ſimul trãſpirare facit cũ caliditate humidã ſubãm, in qua ⁊ eſſe habebat frigiditas, ⁊ ita qḋ derelinqtur durũ ꝑ mollẽ factũ eſt caliditate primũ in frigiditatem quę eſt in luto agente. hęc ꝟo accurate dicta ſunt in 4° metheororum. ¶ Potius aũt ſic opꝫ dicere ꝙ calida ⁊ ſicca ignis ſubſtãtia in frigidũ luti agens, ⁊ trãſmutans hanc aut tranſpirare faciens, ſic facit durũ lutum. quapropter imediate ꝯrium in ꝯriuꝫ egit. addidi igitur verbũ illud ĩ imediate ĩ ꝓpter hoc. illud ꝟo ĩ cõicantia in mã ĩ ꝓpter cęleſtia. nã ⁊ ſi prima mã ſit cõis eoꝝ quę ſub luna ſunt, dico. ſ. trifariã dimẽſionatum: non tñ quę ꝓxima eſt, vt poſſit hoc qdem ꝯrioꝝ abijcere, illud ꝟo recipere: agũt igitur

⁊ cęleſtia imediate in ſubuſtum.primo eni ipſuz mouet,
⁊ patiť ſubuſtum a cęleſtibus imediate,nec tñ ſunt hęc
cōtraria.hoc aũt qꝛ,vt dixi,in mã cōicant, recte igiť di/
ctum eſt ꝙ agētia ⁊ patiētia imediate cōicantia in mate
ria oino ſunt ʒria.℄ Dubitauerit ꝟo quis ⁊ hoc meri/
to i ſermone de ʒrijs quō dicimus ʒria trãſmutari inter
ſe:ſi eni non oia ʒria agunt ⁊ patiũtur adinuicē,cōgruũ
eſt nec omnia ʒria adinuicē trãſmutari:non enim albũ
qȯ eſt in ceruſa/trãſmutabitur in nigrũ qȯ eſt in ebeno/
aut in id qȯ eſt in coruo. nō igitur omne ʒriuz in omne
ʒrium trãſmutabitur.ſi igitur verus eſt ſermo dicēs cō
traria adinuicē trãſmutari,nō trãſmutatur aũt albũ qȯ
eſt in ceruſa/in nigrũ qȯ eſt in ebeno. igitur nec ʒrium
ei fuerit,qȯ eſt abſurduz: vlr enim album ʒrium eſt ni-
gro:quare ſi vniuerſale albũ vli nigro ʒrium eſt, ⁊ ali-
qȯ igitur alicui,videť igitur vtrinqȝ ratio cogere ad ali
qȯ cōmunium ꝯfeſſoꝝ auferēdum, aut qȯ non eſt ſim-
plr ʒrium album nigro ſi nō omne in oē trãſmutatur,
aut ꝙ non oia ʒria adinuicē tranſmutãtur.℄ Dicimus
igitur ad hęc ꝙ omne albũ omni nigro ʒrium eſſe veꝝ
eſt agit enim vtrũqȝ paſſiones ʒrias:omne eni nigrum
ꝯgregatiuũ viſus eſt, ⁊ albũ omne diſgregatiuũ. rurſus
quoqȝ ʒria adinuicē trãſmutari verũ eſt, trãſmutantur
eniz in ʒria ſm formã ⁊ ſpeciem,nihil aũt in idē ſm nu
merũ ʒrium trãſmutatur:non eni qȯ eſt in hac aqua fri/
gidum fit calidũ,aut qȯ nigrum fit albũ qȯ eſt i hoc cor
pore.oino eniz mutatio idē ſm numerũ eſſe nō ꝯcedit,
neqȝ in vna ⁊ eadē re,neqȝ eniz eadē ſm numerũ eſt al
bedo,quę eſt ante ſolis aduſtionez, ei quę eſt poſt ſolis
aduſtionē, neqȝ ſanitas quę eſt ante ęgritudinē, ei quę
poſt ęgritudinē eſt:oſtenſum eſt aũt hoc in alijs. ſi ergo
neqȝ in eodē indiuiduo vnã eſſe ⁊ eãdem albedinē poſ
ſibile eſt,quę eſt ante mutationē in nigrũ ⁊ quę eſt ex ni
gro,quãto magis qȯ eſt in ceruſa albũ in idē ſm nume/
rum,nigrũ non trãſmutabitur ꝙ eſt in ebeno:ſʒ trãſmu
tabitur ʒrium in ʒrium ſm ſpēm,albũ in nigrum,nō in
hoc nigrũ,ſʒ ſimplr in nigrũ.quęcũqȝ igitur ʒrioꝝ acti/
uam habēt vim, vt calidũ ⁊ frigidũ,hęc patiētia ad ſe in
uicē ⁊ trãſmutata in idem ſm ſpēm ꝓxime trãſmutanť,
vt qñ patitur aqua ab igne(patitur aũt in gñone.ſ.⁊ cor/
ruptione)trãſmutatur ꝓxime in ipſam calidã aquã,qua
lis erat ⁊ gñans ignis,quãdo aũt nōdũ corrupta fuerit,
ſʒ vt alterať, ad corruptionē ꝓficiſcens aqua calefacta,
tũc in eãdem ſpēm calidi trãſmutatur, nō ſimplr proxi
mã ⁊ quale eſt ipm agens,ſed i ſpēm calidi quę in latitu
dine ꝯſiderať.fortaſſe aũt nec cũ corrupta fuerit aqua,
ꝓxime in idē ſm ſpēm agenti trãſmutatur:primũ enim
⁊ in alterã exaereſcit,⁊ non in igneã caliditatem eſt trã/
ſmutatum:aer ꝟo vel qȯ eſt in aere frigidũ ꝓxime in ca
liditatē quę ē in igne trãſmutať.eoꝝ ꝟo quę non actiuã
virtutē hñt ʒrioꝝ vt albi ⁊ nigri,ſi quidē inſeparabilia
ſint,vt albedo ceruſę/⁊ picis nigrus, trãſmutanť in ʒria
ſm ſpēm quę ſunt in gñone ⁊ corruptione. poſſet eni al
bum qȯ eſt in ceruſa fieri nigrũ/corrupta ceruſa: poſſet
nãqȝ ebenus fieri/aut pix/aut qd huiuſmodi. ſi aũt ſint
ſeparabilia trãſmutantur rurſus in ʒria ſm ſpēm in la/
titudine.fieret eni corpus albũ/nigrum, non tñ hoc ni/
grũ/qȯ eſt in ebeno,qñ nec ab ipſo patitur,ſʒ ſimplr ni
grũ.ſic ergo verũ eſt ʒria adinuicē trãſmutari. pręterea
materię denſitas impedimentũ ſępe fit mutationis:qȯ
eni eſt in atramento ſępius nigrũ,ſępe ſuperabit albedi/
nē lactis,qȯ aũt eſt in ebeno minime.opus eſt igitur ad
mutationē ʒrioꝝ ⁊ mãm aptam eſſe ad agēduz ⁊ patiē/
dum.℄ Sed dicet qs,ſi eo ꝙ poſſit corruptũ corpus ni
grũ/facere alterũ corpus albũ,ſic dicis ʒria adinuicē trã/
ſmutari,quid potius ʒria trãſmutari adinuicem diceť
ꝙ̃ ſimplr omne in omne trãſmutari:qñ ex omni corru
pto pōt oino aliud quid genitum iri.℄ Dico igitur ad
hoc,dictũ eſſe in phyſica ꝙ gño oino eſt ex ʒrio in con
trariũ.nã etſi dicamus ex priuatione fieri quę fiũt,oino
erit in priuatione cōtraria forma ei ꝙ̃ futura eſt, ex qua
fit mutatio,ꝙ̃uis inoiata ſit hęc ⁊ incognita:non eni eſ/
ſet mutatio niſi eſſet oino ʒrietas, eius ex quo ad id in
quod.quare ſi oino omnis gño eſt ex cōtrario/impoſſe
eſt imediate ex omni omne gñari.nō enim imediate ex
terra poſſet fieri teſta,ſʒ opꝫ prius talr tēperari ⁊ habe/
re ad formã generandã cōtrarietatem aliquã, vt ita eſſe
cuiuſ trãſmutet ʒrium in contrariũ.ſic igitur ꝙ̃uis om-
ne in omne trãſmutetur ꝓpter cōem ⁊ primã receptiuã
oium formaꝝ mãm,prius tñ continet tēperiem quãdã
ꝯtrarietatem aliquã ad futuram formã habentem, ⁊ ſic
aptam exiſtentem vt in cōtrarium tranſmutetur.

℄ Eãdem quoqȝ rōnē ſuſpicandũ eſt eſſe de Tex.cō.53
ipſo agere ⁊ pati,quã ⁊ de moueri ⁊ moue
re.duplr nãqȝ dicitur ⁊ mouens,in quo eniť
principiũ motus videtur hoc mouere.(prin
cipiũ eni prima cauſaꝝ.) ⁊ rurſus extremũ,
ad id qȯ mouetur ⁊ gñonem. ſimilr quoqȝ
⁊ de agēte.etenim medicũ dicimus ſanare ⁊
vinũ. primũ igitur mouens nihil ꝓhibet in
motu quidē imobile eſſe, in qbuſdã ꝟo etiã
neceſſariuz. vltimũ aũt ſemper mouere mo
tum.in actione ꝟo.primuz quidē impaſſibi
le,vltimũ aũt ⁊ ipſum patiens.quęcũqȝ eni
nō habent eandem mãm agunt impaſſibilia
exiſtētia,vt medicatiua; ipſa namqȝ ſanitatē
agens nihil patitur ab eo qȯ ſanatur. cibus
ꝟo agens ⁊ ipſe aliquid patitur:aut enim ca
leſit,aut infrigidatur,aut aliud aliquid patiť
ſimul agens. eſt aũt medicatiua quidem vt
principium,cibus ꝟo vltimuz, ⁊ qȯ tangit.
℄ Quęcũqȝ igitur nō in materia formã ha- Tex.c.54.
bent,hęc quidē impaſſibilia ab actiuis:quę/
cũqȝ ꝟo in materia,paſſiua:mãm eniz dici/
mus ſimilr vt ſit dicere eãdem eſſe,oppoſi/
toꝝ cuiuſlibet, tanqȝ genus ens , qȯ ꝟo pōt
calidum eſſe pręſente calefactiuo, ⁊ approxi
mãte neceſſe eſt calefieri : quapropter ſicuti
dictũ eſt,hęc quidem actiuoꝝ impaſſibilia,il
la ꝟo paſſibilia, ⁊ quēadmodũ in motu, eo/
dem modo ſe habet ⁊ in actiuis:ibi nãqȝ qȯ
primo mouet imobile eſt, ⁊ i actiuis primũ
agens impaſſibile.℄ Eſt aũt effectiua cauſa Tex.c.55.
vt vnde principium motus,cuius aũt cauſa
nō effectiua.quapropter ſanitas non effecti/
ua,niſi ſm tranſlationem.etenim agentis qui
dez cũ inerit,fit aliqȯ patiens, habitibus ꝟo
pręſentibus nō amplius gñatur,ſed iam eſt:
formę ꝟo ⁊ fines habitus qdã:materia ꝟo
qua materia paſſiuũ eſt.ignis igitur habet in

materia

materia calidū. ſi ͛o aliqd̄ eſſe ſeparatum calidū, hoc nihil vtiq; pateretur. hoc igitur fortaſſe impoſſibile eſt eſſe ſeparabile. ſi ͛o ſunt aliqua talia, in illis vtiq; fuerit quod dicitur verum. quid igitur facere ⁊ pati eſt, ⁊ quibus ineſt, ⁊ ꝓpter quid, ⁊ quo modo determinatum ſit hoc modo.

Com̄.12. ¶ Cum dixit que ſunt agētia ⁊ patiētia, q. ſ. q̄ ſunt quodāmodo ſimilia, quodāmodo diſſimilia, q̄rit nūc quō ſe hn̄t hec ad inuicē, agētia dico ⁊ patiētia, vtrū oē agēs etiā repatiat̄, an nō. dicit ergo vt hoc inueniamus, videamus quō ſe hn̄t mouētia ⁊ q̄ mouētur. nā quēadmodū hec ſe habuerint, neceſſe eſt ſe hr̄e agētia ⁊ patiētia. nam vīus eſt mouere q̄ꝫ agere: omne eni qd̄ agit etiā mouet, nō oē aūt qd̄ mouet agit: ſiquidē agere eſt formā aliquā ⁊ paſſionē agere. dictū eſt aūt in p̄dicamētis, ꝙ quecūq; de aliquo vt de ſubō dn̄r, q̄cūq; de p̄dicato dn̄r eadē ⁊ d̄ ſubō ħ dicent̄. q̄cūq; igit̄ inſunt ei qd̄ mouet ⁊ mouet̄, hec ēt agētibus ⁊ patiētibꝰ inerūt. eſt aūt eoꝝ q̄ mouēt, hoc q̄dē p̄ᵐ mouens, illud ͛o vltimū ⁊ ꝓximū. qd̄ igit̄ mouet p̄ īqt nihil ꝓhibet i mouēdo eē imobile, i q̄buſdā ͛o ēt neccīuꝫ eſt. ſꝫ qd̄ vltimū eſt ⁊ ꝓxime mouens, necē eſt cū ⁊ ipſꝫ moueat̄ mouere. vt aīa p̄ mouet aīal, ſꝫ nō necē eſt hāc eſſe oīno imobilē: mouet̄ eni ꝑ accidēs ſimul cū corpore trāſmutata, ⁊ ipm̄ cū mouet̄ non derelinquēs, ſꝫ imago imobilis ꝑmanet p̄ mouens appetitiuū: ſilr ⁊ cōuiciū mouēs aium, imobile manet: hec enim nec ēt ꝑ accn̄s mouent̄, dū mouēt: ſꝫ calidū inatum imediate mouens aīal ⁊ lacerti, aut ſi que alie ſint ptēs motiue imediate totius aīalis, dū ⁊ ipſe mouent̄, mouēt: q̄ꝛ igit̄ hec inſunt mouēti, inſunt aūt ei nō vt gn̄i, quēadmodū id qd̄ eſt de pluribꝰ ⁊ diūſibꝰ ſpē p̄dicari, ſꝫ ſimplr̄ vt rei ⁊ mouēti, inerūt hec ēt agēti: nō igit̄ oē agēs i agēdo repatit̄: ſed qd̄ q̄dē p̄ agit, q̄nq; quidē repatit̄, q̄nq; ͛o minime, vt ars medicine agēs i infirmū, ⁊ oīno ſcie agētes in ipſos addiſcētes p̄, hꝫ imobiles manēt. p̄ᵐ q̄ꝫ agit ignis i aquā, ſꝫ tn̄ ēt repatit̄ ab ipſa: ⁊ aer in balneo imediate agens in nos ēt repatit̄ a nobis. ⁊ vt breuiter dixerim, agētiā hec ſunt q̄ in agēdo repatiūtur, quecūq; i eadē mā̄ ſubſiſtūt: ob hoc nec ſcia repatit̄, vt medicinalis ab īfirmo: medicamē ͛o repatit̄, q̄ꝛ ſcia in aīa hꝫ eē, egritudo ͛o in corpe: reagit aūt in medicamē, q̄ꝛ p̄ᵐ ſubm̄ eſt mā̄ cōis oīm corpoꝝ. ¶ Videt̄ aūt cōparationē mouentiū ad agētia feciſſe nō recte: ingrens eni que agētiā repatiūt̄ in agēdo a patiētibus, ⁊ dicēs ꝙ vt ſe hn̄t mouētia ſic ſe hn̄t ⁊ agētia: addoxit q̄dā mouētia, q̄ in mouēdo nō ꝫmouent̄ ab his q̄ mouētur: ſed ſimplr̄ mouent̄, ⁊ ipſa i mouēdo ⁊ motu indigētia vt ꝫmoueātur: nō tn̄ i mouēdo ꝫmouentur: hmōi eni ſunt oīa que imediate mouent̄, vt inatū calidū aut lacerti, ſilr̄ ⁊ baculus: ſꝫ hoc nō eſt qd̄ q̄rit̄, ſꝫ ſi in mouēdo ꝫmouent̄. dico ergo ꝙ ⁊ ſi nō i vniuerſuꝫ exᵐ ſimile ſit, ſaltem in tātū ſolū ſufficit, ꝙ vt mouētiū ſunt aliq̄ que nō ſunt imobilia, ſic ⁊ agētiū, quū ⁊ exᵐ ipſius ēt ſeruet ꝓportionē: oīa eni mouens ꝫmouet̄ ⁊ ſi ꝑ accn̄s: oīno aūt q̄ꝛ motus nō vt genus i ſpēs diuidit̄, ſꝫ vt equiuoca vox i ſignificata diuerſa: nō eſt eni i vno p̄dicamēto ſꝫ pluribꝰ: nō eſt aūt p̄ſtoꝝ aliqd̄ genus, ꝑꝑ hoc nec vīr expetēdū eſt, vt quēadmodū ſe hꝫ in motu, ita ſe habeat ⁊ i actiōe: ſꝫ ſufficit ſi quoddātenus ſeruet̄ ꝓportio. vltimū aūt dixit agētiū aut mouentiū nō in ſurſum, ſꝫ ad id qd̄ mouetur aut gn̄atur, hoc eſt imediatū ei qd̄ mouet̄ aut ſit, vt infirmo cibus aut medicamen: hoc eniꝫ vltimū eſt vt ad ipſum patiēs. illud aūt, vt ſit dic̄, addidit: q̄ꝛ ꝓxima oppoſitoꝝ mā̄, nō eſt immutabilis eadē: alr̄ eni opꝫ tēperata eſſe elīnta que albū receptura ſunt, alr̄ ea que nigrū, ⁊ in alijs ſilr̄: dixit aūt mām̄ oppoſitoꝝ velut genus eē: q̄ꝛ vt vnū ⁊ idem genus eſt ꝫtrioꝝ, ſic ⁊ vna mā̄, ⁊ vt ꝫtria nihil differūt ſm̄ genus, ſic neq; ſm̄ ſubm̄. q̄ꝛ aūt eſt eadē oppoſitoꝝ mā̄ ꝓpter hoc qd̄ pōt calidū eſſe, hoc eſt qd̄ nōdum eſt calidum, hoc aūt eſt frigidū: q̄ꝛ eſt in mā̄ que nata eſt ⁊ calidū ſuſcipere: cū eniꝫ appropinquauerit ei calefactiuū, calefit. recte igitur dictū eſt, quecūq; agentiū ⁊ patientiū in eadē mā̄ nata ſunt eē, hec in agendo repati, q̄ꝛ eadē vtriuſq; mā̄ exiſtens nata eſt oppoſiti formā ſuſcipere, hoc appropinquāte merito ab ipſo patit̄. id ͛o [cuiꝰ grā nō effectiuū ē.] dixit iō q̄ꝛ ſanitas nō eſt actiuū q̄d, niſi ſm̄ trāſlationē. dixit aūt ſm̄ trāſlationē, ħ eſt abuſiue: aut q̄ꝛ vt effectiua cā corpi p̄ſens ſit vt ſanet̄, ita ⁊ ſanitas, ꝙ ͛o ſanitas ⁊ ſimplr̄ finis ⁊ cuius grā nō ſit effectiuū ꝑ ea que ſubiunxit, ꝓbauit dicēs ꝙ aūt cuius grā non eſt effectiuū, hinc eſt manifeſtum: p̄ſente eni agēte adhuc aliqd ſit, qd̄ trāſmutatur ⁊ in formā ꝓficiſcitur, cū nōdum perfecte ipſam aſſumpſerit, nā donec agens agit, nōdum aſſumpſit formā id qd̄ ſit: finibus ͛o ⁊ habitibus p̄ſētibus nō amplius ſit, ſꝫ iā ē: igit̄ id cuiꝰ grā nō eſt effectiuū: ꝑꝑ hoc igit̄ nullatenus vt deū effectiuā mūdi cām̄ dic̄: nā q̄ꝛ effectiuā cām̄ illā eſſe dicit que per viā quādā ⁊ gn̄ionem ducit ad eſſe ea que ſiunt: deus aūt non in tēpore facit, neq; imꝑfecta, ꝓpter hoc neq; effectiuā ipſum dicit, niſi forte ꝓductricē opꝫ ipm̄ vocare: dicitur quoq; ⁊ finalis cauſa, q̄ꝛ ad ipſum oīa cōuerſa ſunt, ⁊ ipſum appetunt: q̄ꝛ ͛o dixit habitibus, exponēs que nā dixerit habitus, addidit ꝙ fines ⁊ formas, materia ͛o paſſiuū: hec enim eſt que patitur ⁊ efficitur ⁊ trāſmutatur ſm̄ formas. ꝓpter hoc igitur inqt quecūq; formaꝝ in mā̄ hn̄t eſſe, hec vtiq; patiētur: q̄ꝛ ſubm̄ habent nō imutabile, neq; paſſione carēt: hmōi aūt ſunt ignis, aqua, ⁊ ſimilia. at ſi aliquę ſint formę ſeparabiles, a mā̄ hꝫ etiā ſine paſſione fuerint. deinde cōcludens, dictū eſt iā, inqt, quid eſt facere, quod eſt ad paſſionē ducere: pati ͛o ad paſſionē duci, ⁊ ꝙ agere eſt aſſimilare ſibi paſſum, ⁊ pati aſſimilari agenti: ⁊ quibus ineſt, ꝙ ꝫtrijs, ⁊ ꝓpter quid: q̄ꝛ cōmunem habēt receptiuā contrarioꝝ paſſionum materiā, ⁊ quomodo, ꝙ adeunte ⁊ propinquante agente patienti.

¶ Quomodo aūt hoc ꝫtingit rurſum dicamus: q̄buſdā igit̄ videtur pati vnūqdq; per quoſdā poros ⁊ meatus ingrediēte agente vltimo ⁊ ꝓprijſſimo, ⁊ hoc modo ⁊ videre ⁊ audire nos dicūt, ⁊ alios ſenſus oēs ſentire. amplius aūt videri ⁊ ꝑ aerē ⁊ aquā ⁊ ꝑſpicua, eo q̄ꝛ meatus habent inuiſibiles q̄dē ꝑꝑ paruitatē, dēſos aūt ⁊ ſꝫ ordinē ⁊ magis habere ꝑſpicua: qui igit̄ in q̄buſdā ita determinauerūt, quēadmodum ⁊ Empedocles nō ſolū in agētibus ⁊ patiētibus, ſed etiā miſceri aiūt quoꝝcūq; meatus cōmēſurati ad ſeinuicē ſunt. ¶ Via aūt maxime ⁊ de oībꝰ vna ratione determinauerūt, Leucippus, ⁊ Democritus, principiū cū fecerint ſm̄ nām̄, qd̄ eſt: quibuſcūq; eniꝫ antiquoꝝ viſum eſt ens ex neccītate vnū eē ⁊ imobile: vacuū eni Tex.c.56. Tex.c.57.

nō ens,ſolū enim plenū ens:moueri ƀo non
poſſe nō exñte vacuo ſeparato, neqꝫ ruрſus
Tex.c.58. multa eſſe,nō exiſtēte ſegregāte. ¶ Hoc aūt
nihil differt ſi qs putet nō continuū eſſe vni
uerſum,ſꝫ tāgere diuiſim ab eo qđ eſt dicere
multa, ⁊ nō vnū eſſe vacuū:ſi eniꝫ oīquaqꝫ
diuiſibile,nullū eſſe vnū, quare neqꝫ multa,
ſꝫ vacuū totum.ſi ƀo partim qdē,partiꝫ ƀo
nō,figmento cuidam hoc aſſimilari.vſqꝫ ad
quantū eni ⁊ ꝓpter qđ,hoc quidē ſic hꝫ to-
tū, ⁊ plenū eſt, illud ƀo diuiſum. Amplius
aūt ſimilr dicere neceſſariū nō eſſe motū. ex
his igitur rōnibus ſupgredientes ſenſum, ⁊
ipſuꝫ deſpiciētes, tanqꝫ rōnem ꝯſequi opor
teat, eſſe aiūt totū vnū ⁊ imobile ⁊ infinitū
aliqui:finem eni finire ad vacuū.hi igitur ſic
⁊ per has cauſas de veritate enūtiauerunt.
Tex.c.59. ¶ Amplius aūt in rōnibus quidē videntur
hęc cōtingere,in rebus aūt inſanię ꝓximū eſt
ita opinari.nullū eni inſaniētiū tātū ē aliena
ri,vt ignē vnū eſſe putet ⁊ glaciē:ſed ſolū bo
na ⁊ apparētia ꝓpter ꝯſuetudinē,hęc qbuſ-
dam ꝓpter inſaniam nihil vidētur differre.
Tex.c.60. ¶ Leucippus aūt habere opinatus fuit rō-
nes,quę ſenſui cōceſſa dicētes non auferunt,
nec gñonem nec corruptionē,nec motū nec
multitudinē entiū.cōceſſus aūt hęc qdē ap-
parētibus ꝯſentiētia:ĳs aūt qui vnū conſti-
tuūt,vt neqꝫ motus ſit ſine vacuo,vacuūqꝫ
nō ens, ⁊ entis nullū nō ens ait eſſe,(qđ eniꝫ
ꝓprie eſt oīplenum exiſtēs,) ſꝫ eſſe tale non
vnū,ſꝫ infinita multitudine, ⁊ ꝓpter moliuꝫ
paruitatē inuiſibilia:hęc aūt in vacuo ferri:
vacuū eni eſſe, ⁊ ꝯgregata qdē gñonem face
re,diſſoluta ƀo corruptionē:agere ƀo ⁊ pa
ti q̄tenus ſe tāgunt,eatenus nō vnū eſſe, ⁊ cō
Tex.c.61. poſita quoqꝫ ⁊ circūplicita gñare. ¶ Ex ve
re aūt vno,nō vtiqꝫ genitā eſſe multitudinē:
ex vere aūt plurib⁹ vnū:ſꝫ eſſe hoc impoſē.
At quēadmodū Empedocles ⁊ alioꝝ qdā
aiunt pati per meatus.ſic oēm alterationē, ⁊
⁊ omne pati,hoc fieri modo,ꝑ vacuū facta
diſſolutione ⁊ corruptione,ſimiliter quoqꝫ
⁊ in augmentatione aliĳs ſubingrediētibus.

Com.113. ¶ Quū dixit qđ eſt agere ⁊ pati, ⁊ q̄ ſunt agētia ⁊ patien
tia nūc vult dīe quo pacto ſit agere ⁊ pati.iteꝫ aūt prius
exponit modos qb⁹ antiqꝛes dicebāt fieri agere ⁊ pa-
ti, ⁊ ipſos ꝯfutat, ⁊ ſic veꝫ modū exponit.hi eniꝫ ingt ꝑ
poros ⁊ meatus agere ⁊ pati fieri dicebant,quoꝝ erat ⁊
Empedocles.eſſe eni meatus quoſdā in corpibus,quos
ingrediēs ipm agens ita agere in paſſum:ſic aūt ⁊ ipſum
videre dicebāt fieri:eſſe eni in oībus corpibus meatus,
in ꝑſpicuis aūt denſiores magis ⁊ ꝑ ordines,ꝑ quos in-
grediētes viſus ſic occurrē viſibilib⁹,i nō ꝑſpicuis ƀo
corpib⁹,qꝛ nō ſunt ꝑ ordinē meat⁹,nō poſſe ꝑ eoū tran
ſeūtes viſū dē attigere viſibilia eodeꝫ quoqꝫ mō ⁊ alĳs
ſenſib⁹ ſentire,aut audire,aut odorare,ꝑ meat⁹ ingrediē
te qualitate odorata , aut ſono. Democritici ƀo ⁊ Leu
cippei,ꝑ vacuū agere ⁊ pati fieri dicebāt, in vacuo eni
intercipi atomos,in q̄ lacū agēs ſic alterare trāſponēs
motu , aut ordine mutās atomos,aut appoſitū augere.
differūt āt a vacuo meat⁹,qm̄ q meat⁹ inducebāt nō di-
cebāt eē vacuū,ſꝫ corpa eē meatib⁹ plena,plenoſqꝫ eſſe
hos meat⁹ altero corpe.vt aere/aut alio hō.laudat āt ma
gis Democriticos Empedocle ⁊ aliĳs, ꝙ talia ꝑn⁹ in-
uenerint,q̄ illis ſufficerēt,ad oīuꝫ ex nā factoꝝ aſſigna-
tionē,q.n.meat⁹ inducūt,aſſignāt.ƀ.g.agēdi ⁊ patiēdi ꝑ
ipſos cāꝫ.forte aūt ⁊ q̄rūdā alioꝝ vt miſtionis. dicebāt
eni ꝑ meatus miſceri corpa,cū.n.dīt ſic ſe hāt meat⁹, vt
cōmēſurati ſint ad recipiendū cōmiſtū corpus,tūc fieri
miſtionē.motus tñ cām minime aſſignare poterāt,quo
pacto ꝑ meatus ſiat ipſe motus, aut augmētatio , ingre-
diens nāqꝫ ipſum agens,meatus quidē replebit,maius
ƀo nō faciet. Democritici ƀo inquit eiuſmodi ꝑncipia
nouerūt , quę eis accōmodabunt ad aſſignādas oīuꝫ q̄
nāliter gñant cās.hęc ƀo ſunt atoma ⁊ vacuū. addit āt
⁊ eius ſuppōnes, ⁊ ſuppōnum eas quibus Parmenides
vſi ſūt,hi.n.inquit ꝑn⁹ occulta ⁊ indemōſtrabilia ſumē
tes,ꝑ ipſa q̄ manifeſta ſunt ⁊ ab oībus conceſſa auferre
conabant:Democritici ƀo ꝑn⁹ ſenſui cōceſſa accipien
tes,ꝑ ipſa,ea quę manifeſta ſunt cōſtruxerūt.Parmeni-
des nāqꝫ volēs oſtēdere ꝙ in rebus nō eſſꝫ multitudo,
nec motus , qđ erat ſenſui repugnare ⁊ manifeſta tolle-
re,ſumit vt dignitatē,nō eſſe vacuū,qđ nō eſt ſenſui cō-
ceſſum,ſꝫ multa indigēs demōſtratione.ħ igiẗ accipiēs
ꝓcedit per ſyllīm ſic.ſi non eſt vacuū nō eſt motus,ſed
nō eſt vacuū,igiẗ nō eſt motus. ſumpſit igiẗ ipaꝫ ꝯñiā
vt manifeſtā ꝙ vacuo non exiſtēte non fuerit motus.ꝑ
vacuū enim ſolū poſſe fieri motū. ſilr autē ⁊ ad aſſum-
ptū,illud ſ.ſed nō eſt vacuū,ſumens igiẗ hęc vt cōceſſa,
quę occulta ⁊ dubia ſunt per ipſa id ſuſtulit qđ eſt mani
feſtū.ſ.ipſum motuꝫ,ſed potius opus eſt ſyllīm hoc mō
dicere,ſi eſt motus eſt vacuū,ſed nō eſt vacuū,non igiẗ
eſt motus.eodē quoqꝫ mō tollit multitudinē. ſi eniꝫ in-
quit in entibus eſt diuiſio,eſt vacuū. ſolū.n.ꝑ vacuū ait
fieri diuiſionē,ſꝫ nō eſt vacuū,nō igiẗ ē diuiſio. ꝯtinuū
eni erit oē ⁊ vnū.ruſus itaqꝫ ⁊ ꝯñiā ⁊ aſſumptuꝫ ſum-
pſit vt cōceſſa quę tñ imanifeſta ſunt. ⁊ ꝑ ipſa q̄ cōceſſa
ſunt,ſuſtulit. Parmenides itaqꝫ hoc pacto q̄ manifeſta
ſunt ex imanifeſtis ſuſtulit. Democritus tñ ꝑn⁹ ſumēs
ex ſenſu cōceſſa,ꝙ ⁊ diuiſiones ſunt ⁊ multitudo ⁊ mo-
tus in entibus ex his inducit vacuū.qđ occultū eſt ꝑ im
manifeſta cōſtruens.ſi eniꝫ eſt diuiſio inquit ⁊ multitu-
do in rebus,eſt vacuū,ſed eſt diuiſio ⁊ multitudo.ğ va-
cuū, ipaꝫ qdē ꝯñiā eodē mō accipiēs vt Parmenides,
ſꝫ aſſumptū minime.nā hic qdē dicebat , ſꝫ nō ē vacuū,
qđ erat occultū,iſte ƀo ꝙ eſt multitudo ⁊ diuiſio,ſilr.⁊
de motu.ſi eſt motus,ē vacuū,ſꝫ eſt mot⁹ igiẗ eſt vacuū,
hic quoqꝫ eādē ꝯñiā cū Parmenide ſumēs.aſſumptio-
nē ƀo,minime.eodē mō Parmenides ēt infinitū indu-
cebat.ſi eſt finitū oē, vacuo ꝓculdubio finiẗ,ſed nō eſt
vacuū nō igiẗ eſt oē finitum.ꝓp hęc cōmēdauit Demo
critū, vt ⁊ ſenſui cōceſſa ꝑn⁹ ſumentē, ⁊ eiuſmodi ex eis
ſuppoſitiones ⁊ principia naturaliū rerum cōſtruentē
per quę oīa aſſignare poterat,quę ex nā fiebant.de Em
pedocle tñ dicēs,ingredi ingt dicere ipꝫ agēs in meat⁹,
⁊ ſic faceẗ,nō p̄ aūt agēs, vt medicinā,ſꝫ vt imediatus,vt
medicamen,aut cibū.⁊ ꝓp ħ ingt dicebat magis videri
viſibilia,

viſibilia,ꝑ ea q̃ magis ꝑſpicua ſunt, nã q̃ ſunt magis ꝑſpicua magis hñt ꝛ denſiores ꝛ ꝑ ordinẽ meatus.hic igitur inqͥt nõ ſufficiẽtia ſumpſit pñ° ad oia nãlia, ſꝫ ad q̃dã ſoluꝫ ipſis accõmodata, vt ad modũ quo ſit agere ꝛ pati.itẽ quo pacto miſcent̃ miſcibilia,ſed nõ quo pacto fiat motus/aut diuiſio ex his tradere pñt, aut reliquoꝝ ſingulũ.Democritici ꝟo talia dͤterminauerũt principia quę eis ꝓcedent recte,circa demõſtrationes oium coꝝ quę ſiũt.ꝓpter hoc igit̃ inqͥt recte ꝓficiſcũtur eis ꝯñtia: qm̃ tale pnn^m ſumpſerũt,qđ eſt ꝛ ꝯcedit̃ a nã.ſ.eſſe multitudinẽ ꝛ motũ in rebus. viſum nãqꝫ eſt qbuſdaꝫ antiquoꝝ,neqꝫ eſſe multitudinẽ neqꝫ motũ, qđ erat ſenſui repugnare.nõ ſuſtulit ergo Democritus q̃ ex ipſa re fidẽ ſumpſerũt,ſꝫ talibus principijs vſus eſt. cũ aũt dicit vacuũ nõ ens,hic gdẽ ꝑ eo qđ eſt nõ poſe,intelligẽ.ſ.nõ eſſe in entib⁹ oino vacuũ,vt ſit ſenſus.ſi nõ eſt poſe motũ fore aliqđ ſine vacuo,ſꝫ nõ eſt vacuũ,nõ igit̃ eſt motus.in Democriticis aũt rõnibus non eſt ꝯñter ſic poſe accepiſſe dici vacuũ,nõ ens, vt oino non ſit,ſed ſolũ adũiaꝫ pleni.nã veluti nõ hñs eẽntiã aliquã ſupponit vacuũ ipſe Democritus.cũ aũt dixit nõ exiſte vacuo/addidit ſeparato.dictũ eſt enĩ ĩ phyſica ꝙ vacuũ locus ꝛ plenũ,ſubiecto eadẽ ſunt,ſꝫ habitudine diuerſa.vacuũ enĩ nil aliud ẽ q̃ꝫ locus priuatus corpe.plenũ aũt locus plenus corpore:locus ꝟo vacuũ corpis receptiuũ,aut interuallũ corporis ꝯtẽtiuũ.in eo ꝟo[hoc aũt nihil differt] non ad id qđ iã dictũ ẽ,ſꝫ ad dicendũ referre opus eſt:adhuc aũt ad Parmenidẽ loqͥtur.ſupponens enĩ inqͥt vacuũ eſſe ꝛ motũ ꝛ multitudinẽ,eo ꝙ nõ poſſit dicere nec diuiſionẽ eſſe nec motũ ſine vacuo,ſed vera ratio hꝫ, ꝙ etiã nõ exiſte vacuo nihil ꝓhibet/ꝛ diuiſionẽ ꝛ motũ reꝝ eſſe,diuiſaꝝ gdẽ ſꝫ ſe tãgentiũ, ꝛ nõ ꝑ vacuũ diſtinctaꝝ. h̃ interimẽs Parmenides, dicit ꝙ nihil dĩt ſic ſupponere ab eo/qđ eſt,atoma ꝛ vacuũ iferre. vtrũ enĩ inqͥt ipm ens,oiquaqꝫ diuiſibile ẽ,aut nõ oiquaqꝫ:ſi enĩ oiquaqꝫ nõ ſolũ multę nõ erũt res,ſꝫ nec vna.diuiſum ſiqdẽ oiquaqꝫ nihil erit,ſꝫ ſolũ vacuũ.ſi aũt non oiquaqꝫ diuiſibile/figmẽto h̃ ſile eſt.nã cur ſm̃ qđ diuiſibile,ſm̃ quid ãt idiuiſibile.ſic aũt ꝛ atomoꝝ opio cauillatio ẽ, ad quã ꝛ vacuũ eẽ ſeqͥt̃.eadẽ aũt inqͥt rõne oñdit motũ non eẽ, vacuũ gdẽ nõ eẽ ſupponẽs, motũ aũt ſine vacuo nõ eẽ aſſumẽs.deinde accuſat Parmenideos, qm̃ putabãt ad reꝝ euidentiã nõ eſſe aduertẽdũ oino,ſꝫ ad ſolã rõnum ꝯñtiaꝫ.qđ credẽtes/ꝛ ꝑſuaſi/vnũ eſſe dicebãt vniuerſuꝫ ꝛ imobile ꝛ infinitũ. videbant̃ enĩ inqͥt accidere hęc.ſ.eẽ vniuerſũ vnũ ꝛ infinitũ ꝛ imobile,q̃tũ ẽ ex rõnuꝫ ꝯña, ꝛ ꝓbabilis eſſe argͭ͏ͥᵃ:videbat̃ in ipſis tñ rebus nihil ab inſania. videt̃ hoc ipm differe imo potius excedere inſaniã:nullus enĩ inſanientiũ ĩ ſenſu fallit̃, neqꝫ ignẽ idẽ putauit glaciei:ſꝫ error inſaniẽtib⁹ eſt circa bona ꝛ non bona vtilia ꝛ nõ vtilia:eligit enĩ ꝑꝑ inſaniã inutile ꝑ vtili. hi igit̃ hꝫ ſunt. Leucippei ꝟo ꝛ Democritici ſenſui ꝯfeſſa dicẽtes nõ ſuſtulerũt nec multitudinẽ nec motũ. apparẽtib⁹ igit̃ inqͥt cõcors exñs Leucippus in h̃, quũ poſtea recepiſſet ex his q vnũ inducũt,ꝛ cũ ipſis cõſentiens nõ eẽ motũ ſine vacuo, ꝛ ꝙ vacuũ eſt nõ ens h̃ eſt nõ plenũ/neqꝫ ſubã aliq̃/neqꝫ ꝯſiſtẽtia, ſic q̃ ꝯſequũtur cõſtruxit.ſ.ꝙ atoma ſunt ꝛ vacuũ:nã ſi multa ſunt entia diſtinctaqꝫ,diſtinctionẽ ꝟo ſine vacuo factã iri eſt impoſe.eſt igit̃ vacuũ,ſic igit̃ vacuũ eſſe cõſtruxit. atoma ꝟo rurſus ſic, vnũqđqꝫ entiuꝫ ꝓprie eſt ens, in ente ꝟo nihil eſt nõ ens,q̃re neqꝫ vacuũ.ſi aũt nihil eſt vacuũ in eis,diuiſionẽ ꝟo ſine vacuo impoſe ẽ factã iri, impoſe eſt igit̃ ipſa diuiſa iri.tãgẽtia ꝟo dixit agere ꝛ pati, hoc eſt ꝑ ipm vacuũ.nã ꝑ hoc ſe mutuo tãgunt.non enĩ proprie tactũ dicebat Democritus/dicens tãgere ſe inuicẽ atoma.qm̃ ſit ĩ ꝑficieb⁹ ad inuicẽ cõgruentibus ipſoꝝ tangentiũ,ſꝫ ꝓpinquas eſſe adinuicẽ atomos ꝛ nõ multũ diſtare,hoc tactũ vocabat.vacuo enĩ oino ipſos abinuicẽ diſtingui ꝛ ſecerni.ſꝫ cõpoſita inqͥt adinuicẽ atoma ꝛ cõplicata paſſiones gñant, vt ſępe dictuꝫ eſt. ſignificat aũt ꝑ cõpoſitionem ipſoꝝ ꝛ cõplexionem poſitionem ꝛ ordinem: ſꝫ ꝛ eo qđ ſm̃ veritatem ꝛ proprie inqͥt vno multitudo facta fuerit,cũ multitudo ꝑ diuiſionẽ fiat,diuiſio ꝟo ꝑ vacuũ.qđ igitur ꝓprie vnũ eſt nõ habens in ſe vacuũ minime diuiſum fuerit:ſed neqꝫ ex multis ſm̃ veritatẽ fieret vtiqꝫ vnũ.neqꝫ enĩ poſſunt atomi cõgregari per vacuũ ſeparate ꝛ vniri non potentes.

¶ Fere aũt ꝛ Empedocli neceſſariũ eſt dicere quẽadmodũ ꝛ Leucippus inqͥt:eſſe eniꝫ quędã ſolida,ſꝫ indiuiſibilia,niſi oiquaqꝫ cõtinui ſunt meatus,hoc aũt impoſe:nullũ enĩ erit alterũ ſolidũ p̃ter meatus,ſꝫ vniuerſum vacuũ.neceſſe igit̃ tangẽtia qdẽ indiuiſibilia eẽ,hoꝝ aũt intermedia vacua quos ille meatus vocat.ſic aũt ꝛ Leucippus inqͥt de agere ꝛ pati,modi igitur per quos hęc quidem agũt,illa ꝟo patiuntur,fere hi dicuntur. Tex.c.62.

¶ Reducitur inqͥt Empedoclis opio ad Democriti opinionẽ,q̃tuꝫ ex his q̃ ſupponit Empedo.neceẽ eſt ipſum atoma corpa inducere.ſi enĩ ꝑ meatus ſupponit agere ꝛ pati,neceẽ oino eſt in meatus ingrediẽte agẽte ꝛ patiẽte ꝯtinẽtia meatus corpa ĩpaſſibilia eẽ ꝛ indiuiˢᶦᵃ. nã ſi patiant̃,qm̃ agere ꝛ pati nõ alir q̃ꝫ ꝑ meat⁹ dicit fieri:neceſſe eſt ꝛ illa meatus hr̃e ꝛ rurſus corpa ꝯtinẽtia meatus illos:q̃re aut totũ meatus erit,aut ſi hoc ẽ impoſe, neceẽ eſt eẽ q̃dã vltima ĩpaſſibilia ꝛ indiuiſibilia corpa.ꝛ hoc quoqꝫ Democritus dicebat. q̃re eadeꝫ ẽt Empedocles Democrito ꝛ Leucippo q̃tũ eſt ex ꝓprijs ſuppoſitionibus dicere coget̃.hoc aũt icrepat dicens.[eſſe enĩ ipſa q̃ ſolida ſunt].i.neceẽ eſt Empedocli dĩe eẽ q̃dã ſolida ꝛ idiuiſibilia:q nõ ſunt ĩ oi pte corpis meat⁹ ꝯtinui:h̃ enĩ eſt impoſe:eẽt enĩ meat⁹ vniuerſuꝫ corpus ꝛ vacuũ.q̃re ſi h̃ abſurdũ eſt,neceẽ eſt tangẽtis corpis ptes,ſolidas eſſe ꝛ idiuiſibiles,media ꝟo ipſaꝝ vacua,q̃ Empedocles meatus corporis vocabat. huiuſmodi ꝟo ꝛ Leucippei ſupponebãt indiuiſibilia ſe inuicem tãgere, ſꝫ intercipi vacuo,ꝑ qđ agere ꝛ pati ſit:niſi ꝙ ipm tactũ non ꝓprie dixerunt Leucippei,vt ſuperius dicebat. Com.114

¶ Et de his qdem ꝛ quo pacto dicunt,manifeſtũ eſt, ꝛ ad ipſoꝝ paſſiones qbus vtũtur fere ꝯfeſſe apparet id qđ accidit:alijs ꝟo minus,vt Empedocli quodãmodo erit corruptio ꝛ alteratio nõ manifeſte:illis enim ſunt indiuiſibilia prima corpora,figura ſolũ dĩa, ex qbus primis cõponuntur, ꝛ in q̃ vltia diſſoluũtur. Empedocli ꝟo,alia qdeꝫ manifeſtũ ꝙ vſqꝫ ad elemẽta gñonem ꝛ corruptionẽ habent,hoꝝ aũt ipſoꝝ quo pacto fit ꝛ corrũpitur coaceruata magnitudo,neqꝫ manifeſtũ,neqꝫ ꝯtingit ipſi dicere,nõ dicẽti ꝛ ignis eẽ elementũ.ſilr aũt ꝛ alioꝝ oiuꝫ, quẽadmodũ in Timęo ſcripſit Plato. ¶ Tantũ eniꝫ Tex.c.63.

differt nõ eodẽ mõ cũ Leucippo dĩc ꝙ hic gdẽ ſolida, illẽ ỽo ſupficies dicit idiuiſibiles: ꝛ hic gdẽ iſinitis determinata eẽ figuris idiuiſibiliũ ſolidoꝝ vnũqdq́ʒ, illẽ ỽo determiatis, qm̃ idiuiſibilia vtriqʒ dicũt, ꝛ figuris determinata, ex his itaqʒ gñones ꝛ diſgregatiões.

¶ Cum expoſuit modos quibus Empedoclesqʒ ꝛ Democritici agere ꝛ pati ſupponebãt, in his magis cõmendat democriticos qui eiuſmodi pñª ſupponebant: que eis ſufficiebãt ad gñonẽ ꝛ corruptionẽ ꝛ alterationeʒ ꝛ alias nãles mutatiões, cũ Empe. nõ poſſet ꝑ ꝓpria pñªoiũ rõnes aſſignare. pꝰ enĩ ipaſſibilia dicens eſſe elm̃ta qtuor ꝛ ſpecificas ipſoꝝ diũas ipſas paſſiones, alterõnẽ ſeruare nõ põt. gñonẽ aũt cõpoſitoꝝ gdẽ elm̃toꝝ ꝯgregatione dicit eẽ: ipſoꝝ aũt elm̃toꝝ gñonẽ nõ amplꝰ dĩe põt, nõ ſupponens illis ſimpliciora elm̃ta: vnr aũt elm̃ta genita corruptaqʒ. ſʒ democritici dicentes cõpoſita oia ex qtuor elm̃tis hĩc gñonẽ, ipſoꝝ ẽt elm̃toꝝ rõnem gñonis ex ꝓprijs principijs aſſignãt: gñari enĩ ipſa ꝛ corrũpi atomoꝝ ꝯgregatione ac diſgregatione: ꝛ alterationẽ quoqʒ fuabãt traſpõne ꝛ ordinis variatione ipſoꝝ atomoꝝ: nõ enĩ ſupponẽtes paſſiones in atomis, ſʒ ipſa dicẽtes ipaſſibilia, ipſoꝝ põne ꝛ ordine, paſſiones fieri videri dicebãt. Empedocles tñ in elm̃tis reponens paſſiones ꝛ ipſas eſſe dicẽs imutabiles, alterõnẽ ſeruare non põt: fere igĩ ingt qui ab antiqoribꝰ dicti modi ſunt iſti, qui duo, ꝛ g ꝑ meatus, ꝛ g per vacuũ. ꝛ de his gdeʒ ingt Leucippeis. ſ. ꝛ democriticis, manifm̃ aũt h̃ ex ꝯñtibus, ꝛ qũo. ſ. ꝛ quo nã modo dicũt manifeſtũ, ſʒ ꝛ ad põnes ipſoꝝ igĩ gbꝰ vtũt ꝯfeſſe fere qð accidit apparet, ꝯñtia. ſ. igĩ ꝛ accñtis principijs eoꝝ q̃ ꝯſequũtur, dixerũt ꝛ alia ꝛ eũ qui eſt de facere ꝛ pati ſermonẽ. Empedoclcis ỽo ingt minus ꝯña ꝛ accña principijs ſunt ea q̃ ꝯſequũtur, ea. ſ. q̃ de gñone ꝛ corrupᵗᶜ ꝛ alterõne/ꝛ agere ꝛ pati. democriticis enĩ ingt prima corpa ex gbꝰ fiũt oia primis ꝛ in q̃ vltima reſoluũtur, idiuiſibilia ſunt. in hac enĩ ꝛ qtuor elm̃toꝝ reſolutio fit. Emdedocli ỽo alia gdeʒ. ſ. cõpoſita vſqʒ ad qtuor elm̃ta hñt reſolõnem. pꝰ enĩ elm̃ta ſunt ei ipſa qtuor, ꝛ ꝑꝑ hoc cõpoſitoꝝ hñt gñonis rõneʒ, ipſoꝝ elm̃toꝝ ꝯgregationẽ: quo aũt mõ ꝛ ipſa elm̃ta gñantur ꝛ corrũpunẽ nõ hʒ dicere: nõ dicẽs ipſis elm̃tis ſimpliciora aliq̃ elm̃ta. aceruata aũt magnitudo, hoc eſt ex gñone ipſoꝝ aceruata, vt aer/aut aqua/aut ignis q̃ in gñone ipſoꝝ paulatim ꝯgregant ꝛ augenẽ, vt ex pluuia aqua, aut qꝛ ex euaporante aqua aer, aut ex accẽſa materia ignis. ſilr aũt ꝛ ð terra, nõ dicẽti igĩ ingt ignis elm̃ta neqʒ alioꝝ oium aque. ſ. ꝛ aeris ꝛ terre, nõ poẽ eſt ipſoruʒ gñoneʒ tradere: ꝑꝑ qð ꝛ Plato in Timeo quatuor elm̃toꝝ elemẽta ait eſſe ipſas ſupficies, he aũt ſunt triãgula eglatera ꝛ rectãgula: pyramidem ỽo nõ elm̃tuʒ dicebat ignis, ſʒ ſemen. ſilr ꝛ terre cubũ ꝛ alioꝝ ſilr. aque gdẽ laterũ octo, aeris ỽo viginti laterũ: nã duodeciʒ laterũ ſupficiẽ toti mũdo tradidit. triãgula ỽo hoc eſt pꝰ elm̃ta indiuiſibilia dicebat. nõ enĩ vlterius hec diuidi in magis elemẽtaria. Platonis igĩ ingt opio ab ea q̃ Leucippi ꝛ democriti dĩt in h̃ ꝙ hi gdẽ indiuiſibilia q̃ ꝛ pꝰ elm̃ta faciebãt, ſolida eſſe dicebãt, Plato ỽo indiuiſibiles ſupficies, ꝛ Democritus gdẽ infinitis figuris dicebat atomos figurari Plato ỽo terminatis, magis auteʒ vna: triãgula enĩ pꝰ elm̃ta dicebat. hec aũt pꝰ ex elm̃toꝝ terminatis terminari figuris. ſ. quinqʒ/pyramide/cubo/octo laterũ/duodecim laterũ/viginti laterũ figura. non hoc aũt dicit ꝙ vnaqueqʒ atomus infinitas hʒ figuras: vnã enĩ vnaqueqʒ hẽbat, ſʒ ꝙ atomi iſinitas figuras habebãt diuiſas ſʒ vnãquãqʒ, aut eſt ꝯuerſo mõ intelligẽdũ vnũqdq́ʒ ſolidoꝝ iſinitis figuris terminatũ eẽ, h̃ eſt vnãquãqʒ figurã i iſinitis ſolidis, h̃ eſt atomis terminatã eẽ, vt ſphericã/cubicã/ꝛ alioꝝ vnãquãqʒ, vt ꝛ figure infinite ſint, ꝛ ſub vnaquaqʒ figura atoma. ỽbuʒ aũt illud terminatũ hic loco eius dixit qð eſt circũſcriptũ ſingulum ſolidoꝝ ab aliqua figura.

¶ Leucippo quidẽ duo vtriqʒ modi eſſent, ꝛ ꝑ vacuũ, ꝛ ꝑ tactũ: ob hoc enĩ diuiſibile vnũqdq́ʒ. Platoni ỽo ſʒ tactũ ſolũ: vacuũ enĩ nõ eſſe ingt. ꝛ de indiuiſibilibus ſuperficiebus diximus in prioribus rationibus.

¶ Videẽ hic aduerſari his q̃ ab eo ſupius dicta ſũt. dixit enĩ i illis pati h̃ mõ fieri: diſſolõne facta ꝑ vacuũ ꝛ corruptiõe ꝛ alijs mutationibꝰ. nũc aũt dicit duos modos gñonis, eũ g ꝑ vacuũ, ꝛ eũ g ꝑ tactũ. videẽ igĩ hic cõmũs gñoneʒ dixiſſe in gñone entis, dico. ſ. ſubaꝝ ꝛ ipſoꝝ accidentiũ. ꝛ huiꝰ gdẽ alterũ modũ eũ. ſ. g ꝑ vacuũ ẽ, eẽ ipſiꝰ gñonis, alteꝝ ỽo g ꝑ tactũ alterõnis: tãgẽtes. n. ſe inuicẽ atomi ꝛ colliſe traſponunẽ ꝛ i ordine traſferunẽ, ꝛ ſic alterõnẽ faciũt: tãgunt aũt ſe ꝓculdubio ꝑ ipʒ vacuũ: qre nõ ſunt hec illis ꝯtria. põt aũt illud, duo modi, nõ ſm aliũ ꝛ aliũ modũ dĩe fieri gñoneʒ, qñqʒ hũc, qñqʒ illũ, ſʒ vnãquãqʒ gñonem ꝑ duos hos modos, vt fiat ꝛ per vacuũ ꝛ ꝑ tactũ. nã ꝑ vacuũ etiã fit tactus, ſiue ꝓprie tactũ dixeris, ſiue ꝑ appropinquationẽ: etenĩ ẽt ſupius cõiter agere ꝛ pati ꝑ tactũ dixit fieri. dicit aũt ſic. ꝛ ꝯſtãtia facere gñonem, diſſoluta ỽo corruptionẽ, agere ỽo ꝛ pati qtenus ſe tãgũt: agũt aũt ꝛ patiunẽ nõ ſolũ q̃ alterant ſʒ ẽt q̃ gñantur. ſic igĩ Democrito gdẽ ſunt ingt duo modi gñonis, Platoni ỽo vnus, g ꝑ tactũ, nõ enim dicit vacuũ Plato, ſʒ ſupficies gdeʒ tãgẽtes ſe ſm ꝓpriũ tactus ſignificatuʒ facẽ pyramides/aut cubos/ꝛ reliqs ſolidas figuraꝝ. hec aũt rurſus tãgentia ſe facere figuras corpa. Priores aũt rationes de celo dixit, in illis eniʒ Platoni ſuperficies principia dicenti ꝯdixit. Com. 116.

¶ De indiuiſibilibus ỽo ſolidis amplius cõſiderare quod accidit dimittatur nunc. Com. 117

¶ Indiuiſibiliũ corpoꝝ deſtructio dcã ẽ ab ipo gdẽ ſeorſuʒ i liᵒ ð idiuiſibilibꝰ magnitudibꝰ, ꝛ i liᵒ qʒ de celo. opꝰ aũt ẽ nos dĩe ꝑ q̃ꝛ ꝛ q̃les argumẽtatiões i lib. ð celo ipſa deſtruxerit. i 3ᵒ igĩ ſmõe ſex q̃ſdã ponit argumẽtatiões, in 4ᵒ aũt vnã, ꝯgruẽteʒ ꝯſiderõni de graui ꝛ leui. eſt igitur pꝰ ratio, ꝙ nõ ꝯdecẽtia ſcie prinª ſupponũt, qui atomos dicũt, cũ ipſas infinitas eſſe dicãt: infinitũ nãqʒ ſm nã incognitum eſt, ſcia ỽo terminatoꝝ eſt ꝛ terminata cognitio. hec aũt ratio nõ ad atomoꝝ indiuiſibilitatẽ ſʒ ad infinitatẽ dicta eſt. ¶ Scða ẽ ꝙ auferũt hec dicẽtes certiſſimas ſciaꝝ dico. ſ. mathematicas illi. n. oẽʒ magᵗᵐ ẽt itelku ſũptã bifariã diuidũt. hi ỽo ẽt nãlẽ nõ diuidũt quare aduerſantur certiſſimis ſciẽtiaꝝ. ¶ Tertia ꝙ interimunt cõſenſum ꝛ paſſiones. vt enim ſepe dictũ eſt, cum punxerit corpus acus aliqua, neceſſe eſt oĩno aut in vacuũ procedere ipſam aut atomum tãgere. ſed ſi in vacuum proceſſerit, nõ ſentiet: ſi ỽo atomũ tetigerit, qꝛ impaſſibilis eſt, rurſum nullus fiet ſenſus: quare ſublatus eſt ſenſus, neqʒ aligd erit ſenſibile. ſi enĩ ſentire dicitur aligd pati ab ipſis ſenſibilibus, ipſuʒ ſenſum, nõ eſt aũt cõſenſus neqʒ paſſio, nõ eſt igitur ſenſibile aligd ꝓprie. ſi aũt aliquis dixerit ꝙ nã nihil eſt ſenſibile, ſʒ poſitiõe, ꝛ certa ad ipſos ſenſus habitudie. nã eo ꝙ taliter aut talr atomi occurrãt, ſic eſſe videri ſenſibilia. ſcito dI

ciam eſſe

tiā eſſe ſufficiēter a Platone in Theęteto rōnem hanc. ¶ Quarta ꝙ interimūt continuitatē ⁊ diuiſionē, nullū enī erit continuū, ⁊ ꝓpter hoc neq; diuiſibile, cū tamē cōtinua eſſe corpora manifeſtum ſit vel ex hoc ꝓcipue, ꝙ vna aliqua particula patiente totū corpus fere in nō tēpore conſentit paſſionē, ꝓpter continuitatem ꝑtranſitam. at ſi nō eſſet cōtinuum corpus, quō oporteret particula vna patiēte vt pede offendēte, cōſenſus ſm continuitatem in totū ꝑtranſire: non enī ſi ſtaremus decem ſe ꝯſequētes, deinde vnus ꝑcuteretur fieret in reliquos cōſenſus, quia non ſumus cōtinui, ſ; diuiſi. ¶ Quinta ꝙ interimunt gñonem ⁊ corruptionem: quō enim ex aqua euaporante aer fieret, ꝓculdubio dicent ſegregatis atomis, ex quibus cōgregatis aer cōſtabat. ſed ſi hoc eſſet nunꝗ; oporteret vniuerſam aquā euaporari, ſ; ſemper ſupereſſe aliqd euaporandum. non enī eędē atomi ſunt oium elementoꝝ effectiuę, ſed alię aliorꝝ. quare ſi non ſuba aquę mutata ſit aer ſic, ſed ſegregatis ex ipſa aeris atomis, ipſa aqua nunꝗ; tota in vaporē cōuertitur: quare aut non oino erit gñatio, aut falſa eſt atomoꝝ ſuppoſitio. impoſſe eſt enī ſaluari in tali ſuppoſitione gñonē elemētoꝝ mutuā: cum tñ ⁊ ipſi dicant elemēta ex ſe mutuo generari: quare ipſi ſibi ipſis aduerſantur. dicentes ex ſe mutuo elemēta gñari. rurſuſq; quātum ex ꝓprijs ſuppoſitionibus mutuā illoꝝ gñationem auferentes. ¶ Sexta ſup has ꝙ ſi differunt figuris atomi, infinitę ſūt figurę, igitur infinitę atomoꝝ naturę. ſi aūt infinitę naturę, infiniti etiā motus, ⁊ infinita loca: nunc autem neq; loca infinita nec motus īfiniti. ſi aūt quis dixerit, ſed oēs graues eſſe dicebant. vt ⁊ oēs dicebant ⁊ deorſum moueri, ſurſum vero motū eliſis quibuſdā atomis, vt ſphęricis fieri, dicemus ꝙ quę ꝑter naturā violentia aliqua in ꝑternālem locum mouētur, quāto ſunt maiora, tāto tardius ꝑternāli motu mouētur. magnā enī terrā aliqs proijciens tardius ſurſum mouebit ꝗ; paruam glebā. oportebat igitur maiorē ignem tardius ad ſuperiorem locū moueri, minorē vero citius: nunc aūt ecōtra videmus, quāto enī maior eſt ignis, tanto citius ſurſum mouet̄. has igit̄ ponit argumētatiões i tertio. ¶ In 4° aūt inquit ꝙ nō habebūt cām quā poſſint aſſignare huius ꝙ alia alijs leuiora grauioraue ſint, qui atoma ſupponunt ⁊ vacuū. ꝓpter qd enim corporꝝ hęc quidē erūt grauiora, illa vero leuiora: neceſſe enī oino eſt aūt ꝓpter plenū ſolum, aut ꝓpter vacuum ſolū, aut ꝓpter vtrūq;. vbi cā ꝓpter plenū ſolū, vt dicāt ꝙ plus hūt de pleno, grauiora eſſe, ꝙ minus, leuiora, vacuo nihil cōferente. ſi aūt ꝑ ipſum vacuum, vt quę pluri vacuo participāt, leuiora ſint, quę aūt minori grauiora. ſi aūt ꝓpter vacui proportionem ad plenū, vt dicamus, in qbus maiorem rationē hꝫ vacuū ad vacuum ꝗ; plenū ad plenum, hęc eſſe leuiora, alia vero grauiora. vt. v.g. duobus exiſtētibus corporibus, maiorē rōnem habeat vacuū qđ eſt in altero ad vacuū alterius, ꝗ; ipſum plenū ad plenū alterius, vt exēpli grā, vacuū ſit duplum ad vacuū alterius, plenū vero ſeſqualterū aut ęquale. ſi igit̄ ꝓpter plenū ſolū hę quidem grauiora ſunt, illa leuiora, oporteret paucā terram multo igne leuiorē eſſe. eſt enī amplius plenū in multo igne ꝗ; pauca terra. ſi aūt ꝓpter vacuū ſolum oporteret multā terrā leuiorem eſſe pauco igne, cū amplius ſit vacuū in multa terra ꝗ; pauco igne: ſi aūt ꝓpter ꝓportionē vtroruſq; ⁊ grauiora ⁊ leuiora hęc eſſent, in qbus maior eſt ratio vacui ad vacuū ꝗ; pleni ad plenū: manifeſtū ꝙ in qbus ſunt rōnes ęquales vacui ⁊ pleni, hęc erūt ſimilr leuia aut grauia, oporteret igit̄ magnā terrā ſimilr eſſe leuē aut grauē, parti ſuę: eadē eſt enim in toto ⁊ in parte vacui ⁊ pleni rō, oporteret igitur lapidē vnius talenti ⁊ paucā terram, breuiſſimis eorꝝ partibus ęquipōderā eſſe, qđ eſt impoſſe. rōnes igit̄, quas in libro de cęlo ponit, hę ſunt: ponit quoq; ⁊ alias quaſdam hic.

¶ Et aūt paruꝫ egrediētes dicamus neceſſa- Tex.c.64
rium impaſſibileq; vnūquodq; dicere indiuiſibiliū: non enim poſſe pati niſi per vacuum, ⁊ nullius effectiuū paſſionis, neq; enim durū neq; frigidū eſſe pōt. ¶ Quāuis hoc eſt in- Tex.c.65.
cōueniens attribuere ſolum circulo lato corpori calidum. neceſſe enim ⁊ ꝯtrium ⁊ frigidum alicui alteri cōgruere figurarꝝ. abſurdū aūt ⁊ ſi hęc quidem inſint, caliditas inquā ⁊ frigiditas: grauitas vero ⁊ leuitas, ⁊ durities ⁊ mollities non inſint. ¶ Quāuis grauius Tex.c.66.
ſm excellentiā dicit eſſe Democritus vnūquodq; indiuiſibiliū, quare manifeſtū ꝙ ⁊ calidius: talia vero cū ſint nō pati a ſeinuicē impoſſe, vt a valde excellēti calido remiſſe calidū. ¶ Atqui ſi durū ⁊ molle, molle aūt iam Tex.c.67.
i patiēdo aliqd dicit̄, qđ enī cedit molle eſt. ¶ At vero abſurdū ⁊ ſi nihil ineſt niſi ſola figu- Tex.c.68.
ra, ⁊ ſi ineſt vna aūt ſola, vt hęc qdē dura, illa vero calida: neq; enī vna aliqua fuerit ipſorꝝ natura. ſimilr aūt impoſſe ⁊ ſi plures vna: indiuiſibilis enī exiſtens in eodē habebit paſſiones, quare ⁊ ſi patiatur ſiquidē infrigidatur, ſic ⁊ aliud quid aget, aut etiā patietur.

¶ Neceſſe eſt inquit ſupponentes atomos impaſſibiles Com.118.
ipſas ſupponere. nā ex quo pati nō alr fieri dicunt ꝗ; ꝑ vacuū, vacuū aūt nō eſt i atomis, ergo nec paſſio aliq. ſ; ſi impaſſibiles ſunt atomi, igit̄ nec i ſeipſas agēt: quā.n. nō hūt paſſionē, nec alijs, nec ſibi ipſis oino tradiderīt. ſi aūt nō egerint in aliqd, nullū erit agens neq; patiens, qđ eſt abſurdū, ⁊ ipſi euidētię repugnans. quare nullum erit neq; durū ex molli, nec calidū ex frigido, neq; aliorū huiuſmōi nullū. quꝫ ipſi ſuis ſibi ſermonib⁹ aduerſant̄. dicūt enī ſphęricas ex atomis calidas eē. ⁊ adhuc excedētes atomoꝝ grauiores eē, q̄re inqt ſi maiores atomi grauiores ſunt, manifeſtū ꝙ ⁊ maiores ſphęricę calidiores erūt. calidiores itaq; ⁊ grauiores exiſtēs quo pacto i ſeipſas nō poterunt ⁊ agere ⁊ pati, qđ eſt enī remiſſe calidū patit̄ ab intenſe calido, q̄re rurſus agēt ⁊ patientur abinuicē. abſurdū aūt ⁊ ſphęricas calidas qdem dicere, nō aūt reddere ⁊ ꝯtrium calido ſm frigidū alicui alteri figurę. abſurdū quoq; eſt caliditatē qdē ⁊ grauitatē ineſſe atomis, ꝯtra vero hīs, ⁊ ſimplr alias paſſiones, nō dicere ineſſe. ſi enī inqt ineſſe atomis durū, cur non inerit molle. ſi aūt inerit, molle aūt qđ cedit, cedere aūt eſt pati aliqd, nō igit̄ impaſſibilia ſunt ēt ſm hoc. ¶ at vero abſurdū eſt ēt ſi nihil inſit ꝑter ſolā figuram. ꝯpꝫ aūt nos exponere ex diuiſione, q̄cūq; poterāt ineſſe atomis, vt quū hęc ꝯſutauerimus, oſtdamus nullo prius mō poſſe ꝯſtare atomoꝝ ſuppōnē. ipſe qdē Phus nō ꝑfecte ola enumerat diuiſionis ſegmēta. nos vero ipſam ꝑfecte exponemus. neceē igit̄ eſt atomos, aut nullā hēc paſſionē, aut hēc. ⁊ ſi hēc, aut vnā ipſaꝝ ſingulā hēc, aut plures ſingulas. aut plures vnā, aut plures plures. in membro aūt ſupponēte plures ꝯprehēdat̄ ⁊ oēs. ſi igit̄ nullā habeāt

paſſionē,neq̄ʒ vtiq̄ʒ q̄ ex ipſis ↄſtant/aliquā habuerint
paſſionē.quo pacto entiʒ qđ non hñt his q̄ ex his ipſis
ↄſtāt dederint. ſi ꝟo nullā habebūt paſſionē q̄ ex ipſis
ↄſtāt,auferētur ſenſus ⁊ ſenſibilia:ſenſus eni in patiēdo
aliqđ a ſenſibilib⁹ dī.hę aūt ſunt ipſę paſſiones.q̄re nul
lū erit nā ſenſibile,ſenſibili aūt nō exiſtēte, neq̄ʒ ſenſus
erit.hęc eni ſunt eoꝝ q̄ ſunt ad aliqđ:ꝙ aūt in habitudi
ne ad ſenſus ſenſibilia habeāt eſſe, ⁊ Plato in Thęte
to demōſtrauit,⁊ ipſe multis ī locis Ariſto. q̄re accidet
auferri penitus ſen^le ⁊ ſenſum. impoſe eſt ḡ nullā ipſas
hīe paſſionē:ſi ꝟo habeāt,vnā aūt habeat ſingulas,dico
aūt vnā hīe vnāquāq̄ʒ,vt nulla eandē alteri habeat,ſed
vnaqueq̄ʒ ꝓpriā p̄ter reliq̄s. ſi ergo vnā vnaqueq̄ʒ ha
beat paſſionē,nō erīt eiuſdē nāę.ſi eni nō eſt nata altera
alterius ſuſcipe paſſionē,nō igit̄ ſunt vnius nāę,cuʒ tñ
ꝟ dicāt.ſi aūt nō fuerint eiuſdē nāę,neq̄ʒ agēt adinuicē
neq̄ʒ patieꝫ:q̄re auferet̄ ꝑ hoc/agere ⁊ pati:⁊ fruſtra in
erūt illius paſſiones,cū nihil agāt inter ſe aut patiātur.
nihil aūt fruſtra a nā fit.non igitur eſt poſe vnāquāq̄ʒ
vnā hīe paſſionē.⁋Si aūt vnaqueq̄ʒ plures habeat,di
co aūt plures hīe vnāquamq̄ʒ, vt ſi mille ſint atomi. vt
ꝟ.g.habeat vnaqueq̄ʒ ipſaꝝ q̄nq̄ʒ aliq̄s paſſiones non
eaſdē tñ reliquaꝝ nullā,ſed vnāquāq̄ʒ acerruū quēdam
appropriatū hīe paſſionū. ſi igit̄ ſic vnaqueq̄ʒ plures
habeat,interrogabo qūo hʒ has ⁊ ꝑ quā rōnem.aut ſm
partiū cōpoſitionē,aut vt ſpēm in mā. dico aūt ſm cō
poſitionē partiū,nō vt ſm actū ex partibus diuiſis ↄſtā
te atomo,ſʒ q̄ꝛ ꝓꝑ taliū ſm intellm ſumptaꝝ partiū cō
ſonantiā,paſſiones ī vnaquaq̄ʒ inſunt.ſi ergo ꝓꝑ partiū
cōpoſitionem inſunt illis paſſiones,accidet idē q̄tenus
agit eatenus pati:vt ſi habeat atomus ⁊ caliditatē ⁊ hu
miditatē,agit aūt ſm caliditatē,⁊ patiꝫ ſm humiditatē:
q̄ꝛ q̄tenus hūida ſunt,eaten⁹ ſunt ⁊ calida:patiens igit̄
ſm hūiditatē patieꝫ ⁊ ſm caliditatē.quaꝓꝑ agens ſʒ hu
miditatē patieꝫ ſʒ caliditatē, qđ caret rōne, calefaciens
eni calefiet qua calefacit caliditate.nō igit̄ ſm partiū cō
poſitionē habebit paſſiones.⁋Eadeʒ quoq̄ʒ abſurda
ſeq̄ videbunꝫ,his ꝑ tēperamētoꝝ effectus formas dīt
eē,q̄les ſunt medici.⁊ his ꝑ nō quidē tēperamentoꝝ il
las eē effectus dīt,ſʒ ad aptitudinē tēperamēti extrinſe
cus,⁊ vlī opificio ſupuenire formas, vt ⁊ verus hʒ ſer
mo.nā ſiue mixtionū effectus ſint formę,q̄ꝛ ad talē cō
menſurationē primę mixtionis ſiccoꝝ.vʒ.⁊ humidoꝝ/
calidoꝝ/⁊ frigidoꝝ,plures ſequunꝫ q̄litates.nā ⁊ hmōi
color ⁊ ſapor/⁊ mollities aut durities/⁊ ſimilia. mani^m
igit̄ ꝙ ſm verā rōnem ⁊ dulce erit ⁊ rubrū,⁊ humidū ⁊
calidū,⁊ reliq̄.q̄re ſi ſm eandē rōnem oīa erit: patiētia
igit̄ ſm vnā patienꝫ ⁊ ſm reliquā.q̄re ſi agit q̄dē ſʒ ali
q̄d,patiꝫ aūt ſʒ aliud:ſʒ idē igit̄ ſm qđ agēt ēt patienꝫ:
nā ſm eādē rōnem ſunt vtraq̄ʒ.ſi aūt nō ſūt effect⁹ tēpe
ramētoꝝ ipſę formę,ſʒ ab extrinſeco ſequunꝫ aptitudi
nē tēperamēti:mani^m ꝙ ſm eādē rurſus aptitudinē eſt,
ꝙ diuerſę ſupueniāt paſſiones. ſi aūt ſm eādē aptitudi
nis rōneʒ ſupueniūt diuerſę paſſiōes,idē rurſus ſequeꝫ
abſurdū.ſi hac q̄dē agit,illa ꝟo patiꝫ,qua.n.rurſus agit
hac ipſa ēt patieꝫ:q̄re idē ēt vero ſermoni ſequutū ē ab
ſurdū.⁋Inq̄ſitione ḡ dignū eſt ⁊ ꝟ ipm ſm ſe theore
ma,an ab eodē tēperamēto diuerſę formę ꝑficianꝫ, aut
ſaltē vt verior hʒ ſermo,ſupueniāt ad eādē aptitudineʒ
diuerſę ideę.ꝙ eni nō ſimplr̄ tēperamento ꝝ effect⁹ ſint
ipſę formę,mani^m ē.ſit eni calidū ⁊ frigidū pmi tēpera
mēti effect⁹,aut ſiccū ⁊ hūidū,aut graue ⁊ leue,ſʒ vñ erit
graue olēs ⁊ bñ olēs.⁊ hoꝝ īfinite dīę:vñ ſapoꝝ multi
tudines ⁊ coloꝝ:ipſęq̄ʒ ſubales formę carnis,inq̄ offis
⁊ īfinitaꝝ formaꝝ.⁊ ſi ſʒ eādē rōnē p⁹ tēpamēti diuerſę

perficiunꝫ in his quę ſimiliū ſunt partiuʒ formę,vt dul
ce flauū lentū in melle.cur non patiētē vno ēt alterū pa
tiatur:patiꝫ enim color.ꝟ.g.mellis ⁊ ex flauo album fit,
dulcedo ꝟo exēpli cā nihil eſt paſſa. clarū aūt eſt. ſi nō
eſſet ꝑmutata mellis tēperies,color vtiq̄ʒ nō eſſet ꝑmu
tatus.quo igit̄ pacto mutatus eſt ſimul color,ſapor ꝟo
nō:cum tñ oportebat ambo ſimul pati patiēte tꝑamen
to.q̄ꝛ ſm eandē cōſtituerunt tꝑamenti rationē. ⁊ millia
eſt eiuſmodi exēpla inuenire,ſi aūt in aliq̄bus vna mu
tātur qualitates vt in vino decocto. e.o.ſ. qđ coctum,aut
ſapa vocaꝫ:hoc enim in decoctione cuʒ ſapore ēt colo
rē ſimul mutat. ſaltē in quibus non hoc contingit,inq̄ſi
tione dignū eſt,⁊ dubitationē non facile ſolubilē habꝫ
theorema. ⁋Quid igitur ad hęc, dicimus: vnaqueq̄ʒ
qualitas in latitudine quadā cōſideraꝫ.⁊ non eſt indiui
ſibilis eius ſubā. nam ⁊ albedo latitudinē hʒ , non eniʒ
q̄ꝑprimuʒ aliquid exijt ab albo ſūme,iam ex oīno albo
exijt.ſilr̄ aūt ⁊ dulcedo in latitudine conſideraꝫ .magna
eniʒ eſt dulciū latitudo,ſilr̄ ⁊ in oībus ſe hʒ. ſi ergo lati
tudinē hūt qualitates,clarū ꝙ ⁊ tꝑamētoꝝ aptitudines
ad quas nate ſunt ſequi ſuperuenireq̄ʒ,latitudineʒ habe
būt.eſt tñ quedā extrema tꝑamenti rō in qua nō vlteri⁹
innata eſt fieri vnaqueq̄ʒ , ſed ſtatiʒ in illo tꝑamenti in
diuiſibili vniuerſa qualitatis nā eſt alterata. ꝟ. g. vt in
exēplo examinem ſermonē, ſint puta deceʒ calidi par
tes,⁊ frigidi partes,⁊ ſicci ⁊ humidi,in ipſo extremo,dul
cedinis forma ſuperuenire innata eſt,ſeu ingigni,ſi igit̄
diminuta fuerit alterius oppōnis vna particula , nō ſic
quidē erit dulce,nō tñ penitus nō dulce,ſed minus dul
ce.ſi tñ q̄nque particule fuerint diminute (ſit eniʒ vt ad
hanc vſq̄ʒ ſeruetur dulcedo) ꝓculdubio prorſus abibit
forma.cū igit̄ in eodē tꝑamento diuerſe fuerint qualita
tes,non oīno oēs ſm ęqualē inter ſe rōnē ingignuntur.
ſed dulcedo q̄dē.ꝟ.g. ſm perfectā ſpeciem ingigniꝫ. al
bū ꝟo/aut flauū/aut lētum nō ſm perfectā ipſius rōnē,
ſed multotiens ſm diminutā.ꝓꝑ hoc parū euerſo tēpe
ramento,dulcedo quidē non vniuerſa euerſa eſt,color
ꝟo ſępe conuerſus eſt totus,cum ꝓximū ſit qđ ex prin
cipio tꝑamentū,proximo ⁊ indiuiſibili,ſm qđ non am
plius natus eſt hmōi color fieri.ꝙ enim ēt ſi parū euer
ſum ſit primū tēperamētū,nulla qualitas vt ſe habebat
a p̄n⁹ manet impermutabilis , manifeſtū eſt.neq̄ʒ enim
mellis dulcedo cuʒ ex decoctione aut tritione,cōpacta
fuerit,eadē manet,neq̄ʒ color vini cum acidū euaſerit.
ſed vt ad ſenſuʒ , ⁊ vt in latitudine idem vī manere,ſed
q̄a cū ſiccius fiat mel ex decoctione/aut tritione,dulce
do q̄deʒ vt in latitudine tꝑamenti adhuc nata eſt mane
re,non ꝓprie eadem exiſtens/neq̄ʒ penitus mutata eſt.
eſt igit̄ in melle ēt interceptū ſpiritū coloris albi cauſaʒ
dicere,⁊ non ſimplr̄ nāę nigri ipſum eſſe dicere. ſed q̄a
in aceto manifeſtiſſime ⁊ alijs quibuſdā,color quidem
vt in latitudine manet,ſapor ꝟo minime,ꝓꝑ hoc nec in
melle contēdemus.hęc igitur de hac q̄ōne,ꝙ.ſ. non cō
patiunꝫ adinuicē qualitates,quę ſm eandē rōnē primi
tēperamēti ſunt generatę:ſʒ redeamus ad id qđ diceba
mus a principio. ⁋Si igit̄ ſm partiū compoſitionē di
uerſę ſunt paſſiones,in vnaquaq̄ʒ atomo, idem ſm idē
aget ⁊ patieꝫ.⁋Si ꝟo q̄s dixerit ꝙ non ex partiū com
poſitione ſimplr̄ inſunt atomo paſſiones,ita vt ſm eā
dem rōnem oēs,⁊ agant ⁊ patianꝫ,ſed q̄ꝛ diuerſas totū
atomū accidit hīe eo ꝙ vnaqueq̄ʒ pars propriā aliquā
habeat paſſionē.dicemus quidem primo de vnaquaq̄ʒ
partiū eandē rōnē, quā dicebamus in ſuppōne dicente
vnaʒ vnaquāq̄ʒ paſſionē hīe.poſtea ſi alie partes alias
hūt paſſiōes.vʒ.q̄ꝛ vnaqueq̄ʒ partiū alterius eſt naturę

ſi quidem

ſi quidem non omnis nata eſt alterius partis paſſiones recipere, ſi enim nata eſt, aut quãqꝫ recipiet, ⁊ tranſmutabit, ⁊ ita non erũt intranſmutabiles, aut ſi non recipiet fruſtra habebit potentiã. ſi aũt alterius ſunt nature partes qđ eſt qđ cõiungit, ⁊ quõ que oĩno ſeparata ſunt iuncta ſunt, ⁊ non amplius erunt atomi ſimilariũ partium. nec prima principia, ſed illa ex quibus hec cõponuntur, ſed neqꝫ ꝓprie atomi fuerint, ſi in ea ex quibus cõſtãt, diuiderentur. ❡ Si autẽ vt forma in mã noſtrã rõnem dicent ⁊ veram. cõmuni igitur ſubiecta atomorum ſubſtãtia, receptiua erit vnaqueqꝫ paſſionũ que in alijs atomis ſunt. quare ⁊ agent ⁊ patient̃ a ſe mutuo. oſtenſum enim eſt, que cões habẽt mãm paſſiua eſſe actiuaqꝫ inter ſe, hñtia ꝯtrias paſſiones, quapꝑ ſiqdem oẽs atomi altera ꝯtrioꝝ ſola hẽbũt, mutila erit nã ⁊ fruſtra erũt. ſi autẽ in eadẽ ſunt ꝯtria, abſurdũ eſt ſimul eſſe ꝯtria. ſi autem oppoſitiones ꝯtriaꝝ paſſionuꝫ partite ſunt, cõi exiſtẽte ſubiecto, impoſſibile eſt nõ agere ⁊ pati ad ſeinuicem. hoc enim ꝯtrioꝝ natura cognoſcit̃. ❡ Si autẽ plures atomi vnã habeant paſſionẽ, dicit autẽ plures vnã habere paſſionẽ. hoc eſt / aut oẽs vnã / aut ſm portioneꝫ vnã, vt decẽ quidẽ album, alias ꝟo decẽ nigrũ. ſi quidẽ primũ oporteret oia que ex ipſis conſtãt eiuſdẽ eſſe nature, ⁊ nullã eſſe drĩaꝫ. nunc aũt infinite ſunt, q̃ proprie ſunt ſm qualitatẽ, ſi autẽ ſcõm, ſiquidẽ in albus portionibus altera ſoluꝫ inſunt ꝯtrioꝝ, mutila fiet natura rurſus, ⁊ auferret̃ actio ⁊ paſſio. agunt enim ⁊ patiunt̃ ꝯtraria. ſi aũt diſtributas habẽt atomi ꝯtrias paſſiones, cõi. vꝫ. exiſtẽte ſubiecto, agent ⁊ patientur, ⁊ ad ſe inuicem tranſmutabũtur. aut fruſtra erunt ꝯtria, cum non agant adinuicẽ ⁊ patiant̃. ❡ Si aũt plures plures habeant, dico aũt plures plures / aut oẽs oẽs / aut rurſus ſm portionem partiũ. vt decẽ quidẽ habeant decẽ paſſiones, alie ꝟo decẽ alias, rurſus cõiter in vtriſqꝫ dicemus, ſi quidẽ vtraqꝫ habebunt ꝯtria eadẽ, abſurdũ eſt ſimul ⁊ ſm idẽ eſſe ꝯtria. ſi aũt altera ꝯtrioꝝ, oẽs, mutila fiet rurſus nã, ſeorſum ꝟo ⁊ proprie in primo quidẽ ꝙ oporteret oia eiuſdẽ eſſe ſubſtãtie, in ſcđo ꝟo dicemus ea q̃ dicta ſũt in ſuppoſitione dicẽte, in vnaquaqꝫ plures eſſe. idẽ enĩꝫ ẽt in his ꝯgruet. ⁊ rurſus que in ſuppõne dicente, in pluribus vnaꝫ. Q̃m aũt ⁊ ipſa figura qualitas eſt, abſurdũ inquit hoc ſolũ ipſis aſſignare que enim diſtributio eſt, hanc quidẽ qualitatis ineſſe ſpẽm, alterã ꝟo non. quũ aũt dixit ꝙ abſurdũ ſequit̃ ad ſuppoſitionẽ dicẽtẽ, nullam habere paſſionẽ ipſa atoma, tamẽ abſurduꝫ, veluti manifeſtiſſimũ, nos autẽ ipſum diximus. deinde ſcõm mẽbruꝫ exponit dicẽs vnicuiqꝫ atomo vnã ineſſe qualitatẽ que nõ alteri ineſt, abſurdũ aũt eſt nõ vnius eiuſdẽ ipſas eſſe nature. ſed neqꝫ plures paſſiones habere vnãquãqꝫ atomũ eſt impoſſibile. Ad hec vſqꝫ diuiſioneꝫ exponens reliqua mẽbra ꝑtermiſit, que ſupra nos expoſuimus. [indiuiſibile enĩꝫ in eodẽ habebit paſſiones,] ſi ſic percipiamus ipſum dicere indiuiſibile, vt qđ nõ eſt natũ diuidi, videbit̃ non rõnabil'r inducere q̃ ſequunt̃, neqꝫ enĩꝫ ſi non eſt natuꝫ diuidi, iam in eodem erunt paſſiones. poſſibile enĩꝫ eſt aliã in alia parte eſſe. ſed indiuiſibile ſm potentiã, neqꝫ enim rõnabile eſt in alia parte aliã potentiã ſupponere. neqꝫ enĩꝫ hoc dicebant, qui atomos ſupponebant, ⁊ ſi qs dixerit non ſeruabit vlterius atomorum cõceptũ ⁊ ſuppoſitionẽ. neqꝫ enim vlterius fuerint ꝑ̃cipia prima. ſed illa partes dico, ex quibus ⁊ ipſe alijs exiſtẽtibus ſm ſubaꝫ cõſtant. altera aũt ſunt ſm ſubſtãtiã q̃cũqꝫ potẽtia, altera participauerint, neqꝫ ꝓprie vlterius fuerint atomi, diuidunt̃ enim diuerſis potẽtijs quãuis non loco. qm̃ igit̃ oportet atomos ẽt ſm potẽtiã atomos eſſe, accidet ſm eam potentiam plures habere paſſiones, quare vna patiente neceſſe eſt ⁊ reliquas ſimul pati. ⁊ ſi habeant, actiuas paſſiuaſqꝫ eſſe, quoniam ſm eandem ambo inſunt potentiam, quatenus agẽt eatenus ⁊ patientur, ⁊ ſm idem. vt diximus ſuperius.

❡ Eodem quoqꝫ modo ⁊ in alijs paſſioni- Tex. c. 69.
bus. hoc enim ⁊ ſolida ⁊ plana dicentibus indiuiſibilia accidit hoc eodem modo, neqꝫ enim rariora, neqꝫ denſiora poſſibile eſt generari, vacuo nõ exiſtẽte in indiuiſibilibus.

❡ Q̃m vt in frigiditate ſermonẽ exercuit dicit ꝙ ſimile Com. 119.
vtiqꝫ ſe habuerit ⁊ in reliqs qualitatibus. agẽtia enĩ ſm caliditatẽ agent ẽt ſm raritatẽ, ſi rarũ ſit ⁊ patit̃ ſm humiditatẽ, cũ ſit calidũ ⁊ agat ſm calidũ, patit̃ ſimul ſꝫ idem. nam ſm idẽ eſt humidũ ⁊ calidũ. cum aũt ſuppoſuit ꝙ ſi hñt paſſiones atomi / aut vnã habebũt / aut multas, ⁊ deſtruxit vtrũqꝫ, ꝙ. ſ. neqꝫ vnam poſſibile eſt eas habere neqꝫ multas, vt ꝓculdubio cõcludat̃ nullaꝫ ipſas hẽre paſſioneꝫ, intulit ꝙ hoc ipſum nõ ſolum ſeqtur ad eos qui ſolida indiuiſibilia ſupponũt, ſed ẽt ad eos qui plana. hoc eſt non poſſe vnã habere paſſionẽ neqꝫ plures, deinde hoc aſtruens intulit [neqꝫ enim rariora, neqꝫ dẽſiora,] rarũ enim ⁊ denſum vacui implicatione fieri dicebant Democritici, rariora ſiquidẽ eſſe q̃ pluri vacuo ꝑticipant. denſiora ꝟo que minori. ſi igit̃ in atomis non eſt vacuũ, neqꝫ igit̃ rariora neqꝫ denſiora fuerint. hoc autẽ intulit, nõ vt huius ablatione, co ablatis ⁊ alijs paſſionibus, nõ enim ſi nõ ſint rariores / aut dẽſiores, neqꝫ aliquã aliam habuerint paſſionẽ, ſed iam quidem nõ poſſe paſſioneꝫ ipſas hẽre, cõiter ſuſtulit. ⁊ vt in aliqbus ſeorſum paſſionibus hoc examinãs intulit, qui ꝟo ſuperficies dicebãt vacuũ quideꝫ non eſſe dicebãt, fortaſſe aũt ⁊ illi rarius ⁊ dẽſius dicebãt fieri, eo ꝙ plures pauciore ſue haberent meatus. preterea quoqꝫ ipſe alibi de his dixit, ꝙ paſſionẽ neqꝫ conantur generare. aut igit̃ hoc ſignificat illud. hoc enĩꝫ ⁊ ſolida ⁊ plana dicẽtibus accidit eodeꝫ modo. ſ. nullam poſſe hẽre paſſionẽ. aut ꝙ plures hñtia paſſiones qm̃ ſm eandẽ rationẽ ipſas hñt, indiuiſibilia exiſtentia ſm potentiã, vt dictũ eſt, ſm vnũ ⁊ ideꝫ ſimul accidet ipſa ⁊ agere ⁊ pati. que enim diximus ⁊ in ſolidis atomis, hoc dicemus ⁊ in ſuperficiebus. verba ꝟo illa que ſequunt̃. ſ. neqꝫ rariora neqꝫ dẽſiora poſſibile eſt fieri vacuo non exiſtẽte in indiuiſibilibus, ad ſecundã expoſitionẽ, ita ſunt intelligenda. qm̃ enĩꝫ, per id qđ eſt ſm vnã ⁊ eandẽ rõnẽ eſſe in atomis plures paſſiones, ita ſuſtulit id qđ ẽ, oĩno habere ipſas ſimul plures paſſiones, potuiſſet aũt aliquis dicere qđ ⁊ nos prius dubitauimus, ꝙ nõ neceſſe eſt ſꝫ vnaꝫ ⁊ eandẽ rõnem eſſe, ſed in altera parte altera paſſionuꝫ eſt, ꝓp hoc intulit illud ꝓp hoc / neqꝫ rariora / neqꝫ denſiora poſſibile eſt eſſe, ſi enim ſm eoꝝ ſuppoſitiones, rarũ ⁊ denſum fit vacui interplexione, vacuuꝫ ꝟo non eſt in atomis, manifeſtũ ꝙ neqꝫ rariora ipſa etiaꝫ neqꝫ denſiora poſſibile eſt, neqꝫ alijs, neqꝫ ipſa ſeipſis, alijs ⁊ alijs partibus. quare vna ⁊ eadẽ erit ipſoꝝ ratio ⁊ vna potẽtia. ſi enĩꝫ ſimilaris eſt ſibi ipſi atomus, ⁊ nullam habens drĩaꝫ manifeſtũ eſt ꝙ vna eſt cõpoſitionis partiuꝫ eius ratio. ⁊ vna ⁊ eadẽ cuiuſqꝫ potentia. quare non eſt poſſibile ſm aliam quidẽ partem eſſe calidum, ſm aliam ꝟo aliud quid.

❡ Amplius aũt abſurdũ ⁊ parua quidẽ indi- Tex. c. 70.
uiſibilia eſſe, magna ꝟo minime. nunc enim

rõnabiliter maiora frangunt magis q̃ parua: hęc enim diſſoluũtur facilius. ſ. magna, offendunt eniꝫ multis: hęc aũt indiuiſibilia oino, pp qd magis iſunt magnis q̃ paruis.

Com. 120. ℂ Altera argumentatio ſi nã inquit ſunt atoma indiuiſibilia, ⁊ non pp paruitaté, ſic eni non eſſent nã atoma, nam ⁊ qui atoma nõ ſupponũt, nõ in infinitũ diuidũt, ſed ſiſtunt diuiſioné pp paruitatem, non tñ natura ipſa indiuiſibilia dicũt, ſed ſm potentiã in infinitũ diuiſibilia. ſi ergo nã indiuiſibilia atoma ſupponunt, extraneũ vtiqꝫ ⁊ alienum fuerit, ſupponere parua quideꝫ non diuidi, magna vo diuidi. cur enim pp aliquam rõné ineſt paruis indiuiſibilitas, magnis vo non. nos enim rõnabilr diuiſibiliora magna corpora paruis eſſe dicimus, qm nã diuiſibilia oia in infinitũ ſupponimus. diuiſibilibus ergo exñtibus, accidit magna magis eſſe diuiſibilia, qꝛ magis offendunt diuidentia ipſa, parua vo effugiunt pp paruitaté ipſum diuidẽs ⁊ labunt, his vo qui indiuiſibilia natura dñt non, licet indiuiſibile enim natura ſimiliter eſt, ⁊ in maiori ⁊ in minori.

Tex. c. 71. ℂ Amplius aũt vtrum vna omniũ natura illoꝝ ſolidorũ, aut differunt altera ab alteris: quẽadmodum ſi hęc quidem fuerint ignea, illa vere mole, terrea, ſi eniꝫ vna eſt omniuꝫ natura, quid eſt qđ ſeparauit, aut pp qđ non fiunt cuꝫ ſe tetigerint vnũ, veluti aqua aquã cum tetigerit: nihil enim differt poſterius a priori. ſi vo diuerſa qualia hęc. ⁊ planuꝫ ꝙ hęc ponendũ principia. ⁊ cauſas coruꝫ quę

Tex. c. 72. accidunt, magis q̃ figuras. ℂ Amplius autem natura differentia, ⁊ ſi egerint, ⁊ paſſa fuerint tangentia adinuicem.

Com. 121. ℂ Altera argumentatio neceſſe eſt ingt, aut omnes eſſe vnius ⁊ eiuſdẽ naturę, aut alias alterius. ſi igr vnaꝫ habeãt oia ⁊ eandem nãm, quẽadmodũ. v.g. indifferẽtes aquę aut glebę, qd eſt ſeparationis ipſoruꝫ ⁊ diuiſionis cã, aut pp quid rurſus tãgentia ſe nõ cõiungũtur ⁊ vniũtur, veluti quũ aqua aquã tetigerit, aut ignis igné. oportebat enim cuꝫ vnius eſſent ⁊ eiuſdẽ naturę, poſſe adinuicé cõiungi. ſi aũt quis dixerit ꝙ pp duritié non iungãtur, veluti nec teſta fracta poſſibile eſt vlterius ptes cõiungi. primũ qdeꝫ quę nã ſit cã ſeparationis ⁊ diuiſionis, quẽadmodũ ⁊ iaꝫ dictũ eſt, quęrendũ eſt: deinde ſi ſic ſunt eiuſdeꝫ naturę oia, nõ oporteret in cõpoſitione diuerſas naturas facere pter ipſas fortaſſe figuras. quẽadmodũ ⁊ aceruus lapidũ aut teſtarũ naturã quideꝫ alteram nõ fecit, ſed ſolã aceruí figuram diuerſam. nõ igitur poſſibile eſt eiuſdẽ eſſe naturę. manifeſtũ eſt ergo ꝙ qualitate ⁊ nõ ſola figura differũt, qꝛ vtiqꝫ non fuerunt rerũ principia, ſed his alia magis rõneꝫ principij hñtia ipſę ſ. qualitates, quibus hęc ⁊ ſunt ⁊ diuidunt. illud vo [vt ſi hęc quidẽ eſſent ignea.] hoc eſt ſi hęc quidem habeant molé ⁊ corporeitaté igneã. poſterior auteꝫ inquit aqua hoc eſt ⁊ pori adueniẽs ⁊ vnita, nihil ab ipſa priori differt tñ ⁊ vnita eſt ei. ſi aũt ſunt altera, qualia hęc. q̃dã exẽplaria hñt, quãta hęc. quędaꝫ vo qualia hęc, ſiquidẽ habeat quãta hęc, vult dicere quot nãꝝ pprietates, ſi aũt dicat qualia hęc, hoc eſt, ſm quę differunt qualitates vtiqꝫ fuerint. quare hę erunt corpoꝝ principia nõ ipſa atoma. qm autẽ quę oino ſunt ſimilia oſtenſum eſt neqꝫ agere adinuicẽ, neqꝫ pati, ſed ea quę partim quidẽ ſimilia ſunt, partim vo diſſimilia, neceſſe eſt omnino ſi atomi ſunt diuerſę naturę, eiuſmodi eẽ ipſas. nã ⁊ ſubiectum eis vnũ ⁊ idẽ eſt, vnde ẽt habent atomi ꝙ ſint. ⁊ qualitas eſt differẽs. talia aũt exiſtentia in tactu ⁊ agent ⁊ patientur abinuicem.

ℂ Amplius autẽ quid eſt qđ mouet. ſi enim alterũ, paſſiua. ſi vo ipſum ſeipſum vnumquodqꝫ, aut diuiſibile erit ſm aliud quidem mouens, ſm aliud vo motum. aut ſm ideꝫ contraria inerunt. Tex. c. 73.

ℂ Et materia non ſolum numero erit vna, ſed etiam potentia. Tex. c. 74

ℂ Altera argumẽtatio quę inquit eſt cã motus ipſis atomis: moueri eniꝫ ipſas ſemper, dñt. ſi igr alteruꝫ eſt ipſas mouens, nõ erunt amplius impaſſibiles. manifeſtũ eniꝫ eſt eo ꝙ agat illud in ipſas, hę vo ab illo patiãtur, ſic mouent. ſi auteꝫ vnaquęqꝫ ſeipſam mouet, aut parte quideꝫ mouet, parte aũt mouet, aut tota ſeipſam ⁊ mouet ⁊ mouet. ſi quidẽ primũ non erit amplius indiuiſibilis, neqꝫ eadẽ ⁊ ſimilariũ partiũ. diuidit enim in mouens ⁊ motũ. ſi aũt tota ⁊ mouet ⁊ mouet erunt ꝯria in eodẽ. eſt enim ꝯtrariuꝫ agens patienti. ⁊ ſi quidẽ omnino inquit eadẽ atomus ⁊ mouet ⁊ mouet, erit non ſolũ numero vna ſed etiã potẽtia. nos enim dicimus magis quidẽ numero vnaꝫ potẽtia vo non vnã, ſed multa, eſt enim oppoſita potẽtia cum in vtrũqꝫ ipſoꝝ poſſit trãſmutari ſucceſſiue. ſi aũt impaſſibilis exiſtens ⁊ mouet ⁊ mouet eadẽ, ſimul vnũ ⁊ idem erit poſſe mouere ⁊ poſſe moueri. ſilr ⁊ in cõtrarijs. ꝯria eni ⁊ actiua ſunt ⁊ paſſiua. ⁊ agens quidẽ mouet, patiens vo mouet, eadẽ igitur ſimul contrarioꝝ habebit poteſtates. ſi quidem ſm vnum ⁊ idem, ⁊ mouet ⁊ mouet. igitur eadem erit poteſtas ſm quaꝫ ⁊ mouet ⁊ mouetur, ⁊ agit ⁊ patit. hoc eſt ſm quam calefacit ⁊ caleſit. frigefacit ⁊ frigeſit, quare ⁊ ſimul erunt cõtraria. ſed hoc fieri nequit. Com. 122.

ℂ Quicũqꝫ igitur per meatuũ motum aiunt paſſiones accidere, ſiquideꝫ ⁊ repletis meatibus, ſuperfluũt meatus. nãqꝫ ſi ab hoc patitur vniuerſuꝫ, ⁊ ſi non habeat meatus, ſed ipſum continuũ exiſtens patitur eodẽ mõ. Tex. c. 75.

ℂ Quũ expoſuit modos quibus antiquiores dicebant fieri actioné ⁊ paſſioneꝫ ſeu agere ⁊ pati, quũqꝫ deinde ſuſcepit magis ſuppoſitiones Democriticoꝝ, veluti cõcordes magis apparẽtibus, ⁊ quę valeãt his q̃ a nã ſunt eſſe ꝯſequentes. hę aũt ſunt atomos ⁊ vacuũ ſupponentes. deinde hinc motus ad cõfutationem ſuppoſitionis atomoꝝ, redit deinceps ad ppoſitum, hoc vero erat, redarguere opiniones antiquoꝝ, quib' ipſum agere ⁊ pati dicebant fieri. erant aũt ⁊ illa quę per meatus hoc dicebat fieri, cui Empedocles pęgerat, ⁊ quę per vacuũ vt Democritici ⁊ Leucipei putabãt. ꝙ igitur non per meatus fiat ipſuꝫ agere ⁊ pati ſic oſtẽdit. ſcimus autẽ ꝙ qui meatus ſupponũt, hos non vacuos eſſe dicebant. ſꝫ plenos tenuiori quodã corpore. veluti aere. hoc eniꝫ diſtabant ab his qui vacuũ ſupponebãt. ipſum igitur agens, ſi quidẽ extrinſece tãgens ꝯtinens meatus corpus, vt ipſuꝫ labiũ, ſm qđ meatus ſic agit, ſuperfluus eſt meatus. ſi enim oino extrinſece tãgens egit, procuidubio etiã ſi meatus nõ habuiſſet, tactu egiſſet. ſi aũt eo ꝙ ingrediatur meatus ita agit, aut expellit corpus qđ eſt in meatibus, aut nõ expellit, aut agit in appoſita intus corpora, ⁊ ꝯtinentia meatus, aut nihil agit, ſi igr nihil agit, nihil ergo ad agendũ, aut patiẽduꝫ meatus cõtulerunt. ſi aũt Com. 123.

egit, vtrū per aliquos meatus, ⁊ ibi aut ſolum tangēs. ſi igitur ꝑ aliquos meatus rurſus ⁊ de illis eadē dicemus. ⁊ hoc in infinitū quare accidet totū meatū eſſe. ſi autem in interiora ⁊ cōtinētia meatus corpora egit, nō ꝑ meatus, ſed ſolū tangētia, ēt ſi meatus non ſint, tāgentia hęc quidē agent, illa vo patienť. ⁊ nulla erit meatuū indigētia ad agendū ⁊ patiendū: ſic quidē interimat, ꝙ non ꝑ meatus fiat ipſum agere ⁊ pati. ꝙ aūt non per vacuū ipſe quidē nō addidit, aut vt qui deſtruxit, ſuppoſitiones hoc dicentiū. nam ⁊ ꝙ vacuū oīno eſſe nō cōtingit oſtē ſuz eſt in phyſica. ⁊ ꝙ atomi non ſunt ⁊ in alijs ⁊ hic cōfutauit, aut ꝙ ⁊ magis dicēdū eſt, q̄ quęcūqꝫ dicta ſunt de meatibus, hęc ⁊ de vacui ſuppoſitione impmutabiliter cōgruet dici. ſine enim tangēs extrinſece corpora vacuum cōtinētia, agens agit, ſuperfluit vacuū, nam etiaꝫ illo non exiſtente, egiſſet tactu, ſi aūt intus ipſum ingrediens, eadeꝫ rurſus cōgruet dicere, quę ⁊ in meatibus, ꝑ meatuū aūt motuꝫ dicit, aut hoc qđ eſt per meatuū motum ⁊ ingreſſum agētis, aut per motuꝫ qui eſt in meatibus primū fieri agere ⁊ pati. hoc eſt ꝓꝑ id ꝙ patiatur ⁊ moueať corpus ꝙ eſt in meatibus tangēte ipſo agente. quū aūt dixit illud ſi quideꝫ ⁊ plenis exiſtētibus meatibus, non reddidit huius oppoſitū. ſ. ſi autem vacuis exiſtentibus, hoc eſt ſi impellente agente qđ eſt in meatibus corpus, diximus autem nos de hoc.

Tex.c.76. ¶ Amplius autē quo modo cōtingit de ipſo ꝑſpicere accidere vt dicunt. neqꝫ enim tactibus contingit pertrāſire per perſpicua, neqꝫ per meatus, ſi plenus eſt vnuſquiſqꝫ. quid enim differet ab eo ꝙ eſt non habere meatus, omne nāqꝫ ſimiliter erit plenum.

Com.124 ¶ Ipſe redit ad oſtendēdum ꝙ neqꝫ ipſuꝫ videre ſit per hunc modū, quē dicebant hi, per meatus quoſdaꝫ pertranſeunte viſu. neceſſe eſt eniꝫ ipſos viſus aut expuliſſe corpus qđ eſt in meatibus ꝑſpicuoꝝ, ⁊ ita permeantes ꝑcipere viſibilia, aut nihil impellētes ꝑ corpus trāſire, aut per tactus ipſos ⁊ compagines duoꝝ corpoꝝ. ſ. corpus qđ eſt in meatu, ⁊ cuius eſt meatus, puta vitrum. ꝙ igiť per tactus impoſſibile ſit ꝑmeare ipſos viſus, cum ſint corpora ſm illoꝝ ſuppoſitiones manifeſtiſſimū ē. extrema enim ſe tāgentia adinuicē congruūt, ⁊ nullum locum intermediū permittūt. viſus vo corpora exiſtentes ꝑ indimēſum permeare nō ſunt nati. non igiť per tactus poſſunt viſus permeare. ob hoc ēt ipſum non pñt per corpus ꝓcedere qđ eſt in meatibus, corpus enim ꝑ corpus ꝓcederet, ꝓterea meatus ipſi fruſtra ſunt, ſi eniꝫ oīno per corpus nati ſunt viſus ꝓcedere, procederent vtiqꝫ ⁊ per ꝑſpicuoꝝ ſubſtantiā, ⁊ meatuuꝫ nulla eſſet indigētia. ſi aūt ſecantes ēt in partes, aut oīno impellentes ipſi viſus corpus qđ eſt in meatibus, ſic permeant ⁊ viſibilia cōprehendant, multa ēt abſurda ad hunc ſermonē ſequenť. primū eniꝫ nihil ſimul videre nos oporteret, ſed ſm partes, vnoquoqꝫ enim viſu particulę alicui occurrēti, quū viſus continui nō ſint non oporteret aliqđ cōtinuū videri. deinde quō videmus per aereꝫ, ſi enim ⁊ hic per aliquos meatus ſecto aere, ⁊ cedente viſibus, ex quo parietē aliquē totum, ⁊ quid dico parietē, quartā partē totam cęli ſimul cōſpicimus, neceſſe eſſet oīno intermediū locum ab oculis. ſ. vſqꝫ ad rem viſaꝫ, vacuuꝫ eſſe qđ eſt impoſſibile. ⁊ ex quo idē viſibile plures ſimul videmus, accidet ipſos viſus rurſus corpora exiſtētes per ſe inuicem progredi, qđ eſt impoſſe. ⁊ hinc itaqꝫ manifeſtū eſt corpora ex oculis non exire: ſi auteꝫ tranſit inquit per meatus plenos exiſtentes cur non ⁊ ꝑ ipſa corpora ipſoꝝ perſpicuoꝝ tranſit. nam eodē mō ⁊ meatus pleni ſunt, ⁊ qđ reliquū eſt corpoꝝ ꝑſpicuoꝝ.

¶ At vo ⁊ ſi vacua quideꝫ ſunt hęc, neceſſe autē corpora in ipſis habere, ideꝫ rurſus accidet. ſi vo tanta magnitudine, vt nullum ſuſcipiant corpus, ridiculū, paruū quideꝫ opinari vacuuꝫ, eſſe, magnuꝫ vo minime. neqꝫ quantūcūqꝫ. aut vacuuꝫ aliud quid opinari dicere, ꝓter corporis regionē. quare planuꝫ ꝙ omni corpori mole ęquale erit vacuū, omnino vo meatus facere ſuperfluū eſt. ſi eniꝫ nihil facit per tactuꝫ, neqꝫ per meatus faciet pertranſiens. ſi vo in tangendo, ⁊ non exiſtētibus meatibus, hęc quidem patienť, illa vo agent coꝝ quę ad ſe inuicem hoc pacto nata ſunt. qđ igitur ſic meatus dicere, vt quidam opinanť, aut falſum, aut vanū ſit, manifeſtuꝫ ex his eſt. diuiſibilibus autē exiſtētibus omniquaqꝫ corporibus meatus facere, ridiculū. quatenus eniꝫ diuiſibilia ſeparari pñt.

¶ Si quis inquit nō dicat meatus per quos agere ⁊ pati, aut ipm videre ſit, ſed vacua hęc dicit eſſe, plena corporibus, eadeꝫ accident quę ⁊ in meatibus accidebant, quid ergo differūt a meatibus, qm̄ meatus quidē nūqꝫ vacui nati ſunt eſſe a corpore, vacuū vo ⁊ plenuꝫ ⁊ vacuū, quatenus natū eſt qūqꝫ per ſe ſubſiſtere. ſi vo quis dixerit eſſe in ipſis corporibus quę ſunt in ipſis vacuis meatus quoſdā inter medios, aut vacua, aut altera eſſe, rurſus de illis eadē dubitabimus, vtrū exiſtētibus in ipſis alijs corporibus, permeent ipſum ipſi viſus, aut nō. ⁊ rurſus eadē cōcludētur: ſi vo quis dixerit parua etiaꝫ vacua intermedia vt nō poſſint corpus aliqđ ſuſcepiſſe, primū quidē neqꝫ ipſi viſus pertranſibūt per illa, cū ipſi ſint corpora, quare fruſtra erunt. deinde inquit ſi quidem natū eſt vacuū ꝑ ſe ſubſiſtere, irrationabile ⁊ alienum eſt paruū quidem vacuū ſupponere magnum vo non. quid enim eſt aliud vacuū q̄ locus corpore priuatus. deinde qđ conſequēs erat inducere induxit ꝙ neqꝫ vacuū, neqꝫ meatus ſunt, quare proculdubio omni corpori ſm molē vacuū erit ęquale, ſic enim qđ voluit cōprobauit ⁊ aſtruxit. ſi nāqꝫ oī corpi ęquale erit vacuuꝫ, eſt aūt magnum corpus, erit igiť ⁊ vacuū magnuꝫ, hoc aūt forte fecit, vt cōuerteret, ⁊ vacuum ad corpus, ⁊ corpus ad vacuum, ⁊ ſic omni corpori ęquale erit vacuuꝫ, ſed non ſeparatū vt illi ſupponebant, ſed habens in ſe corpus: non oī autē vacuo neceſſe eſt eſſe corpus ęquale, quid enim ſi aliquis ſuppoſuerit eſſe quidē vacuuꝫ, ⁊ hoc locū eſſe priuatuꝫ corpore, nō tñ recipere aliqđ corpus. hęc igiť nō eſt neceſſaria rō. ſed ex eo ꝙ extraneus ſit ſermo, magis poterit redargui, quę enim abſurditas eſt paruo exiſtēte vacuo non ēt magnū eſſe: deinde reſumit ſermoneꝫ ⁊ certius exponit. ſi igiť inquit non eſt poſſibile exterius tangens agere, neqꝫ per meatus aget, ſolū eniꝫ ingredieť ipſuꝫ patiens. nihil aūt aget in appoſita meatibus corpora. ſi quidē nō eſt poſſibile tāgēdo agere. ſi aūt ingrediens ⁊ tangens egit, ēt ſi meatus non fuiſſet, tactu egiſſet. ſi aūt quis dixerit meatus eſſe neceſſarios, vt in profundū patiať. ſciat ſe nihil ad pñtē ſuppoſitioneꝫ dicere, neqꝫ enim hoc eſt qđ nunc quęriť an Com.125.

nullo penitus modo per meatus agẽs ingrediaꝛ, ingrediꝛ quidẽ ⁊ per os ⁊ per ventrem, ⁊ per reliquos naturales meatus, ſed non ad hęc agere meatus ipſi conferũt, ſed vt propinquet agens patiẽti, ſed ipſuꝫ agere fit per tactũ. ſi igitur quãuis dicat aliquis indigentiam eſſe meatuũ vt in profundũ patiaꝛ, nõ dixerit ob hoc meatus ipſos cãs eſſe vt agẽs agat, ſed cauſas ſolũ vt ſe mutuo tangant agens ⁊ patiens: illi ꝟo [ſ. antiquoꝝ] addẽs agere ⁊ pati. id ꝟo [ſic] hoc eſt ſeparatos quoſdã ⁊ actu eſſe meatus in corpore, ⁊ veluti ſtimulis perforata ipſa eſſe. nõ deſtruit enim ſimplr eſſe meatus, ſunt enim vt diximus inteſtina, venę, arterię, ⁊ reliqua. ſed vt dixi perforatũ eſſe reliquũ corpus. ⁊ eſſe meatus inuiſibiles ꝑpter paruitatẽ per totũ corpus. falſum igiꝛ inquit talem ſuppoſitionẽ ꝑpter nõ ens ſupponere, ocioſuꝫ ꝟo, qm̃ ⁊ ſi ſuppoſiti fuerint nihil ipſis ad agere ⁊ pati conferẽt, vt oſtẽdimus. eſto etiã ꝙ meatibus indigeremus ad agere ⁊ pati, ridiculum tñ eſſet ſeparatos ⁊ actu exiſtentes meatus ſupponere, diuiſibilibus enim exiſtẽtibus omniquaqꝫ corporibus, poteſt ipſuꝫ agens tunc agere ſibi meatũ ⁊ diuidere corpus cum tetigerit, ⁊ acturuꝫ fuerit, q̃re nõ eſt indigentia ſeparatoꝝ quorũdaꝫ meatuũ.

Tex.c.77. ℂ Quo autẽ modo ineſt entibus generare, ⁊ agere ⁊ pati dicamus ſumentes principiuꝫ multoties dictũ. ſi enim eſt hoc quidẽ potentia, illud ꝟo actu tale. natũ auteꝫ eſt non partim quidẽ, partim ꝟo non, pati. ſed omnino inquantũ tale eſt, minus autẽ ⁊ magis quatenus tale magis ẽ ⁊ minus. ⁊ ob hoc meatus quis dicere poſſet magis, quemadmodum in fodiendis metallis protendunt paſſibilis continuę venę.

Com.126. ℂ Quum cõfutauit ſuppoſitiones ꝑ quas priores, agere ⁊ pati ſupponebant, vult verã deinceps exponere opinionem, quõ fit agere ⁊ pati, opꝫ aũt inquit ſępe dictũ a nobis principiũ ⁊ nunc ꝓſupponere. dicit autẽ id qđ eſt eſſe actu ⁊ potentia. vere enim vt in phyſica ipſe dixit, hęc inſpecta nã oẽs nobis ſoluit in phyſicis dubitationes. qm̃ igiꝛ eſt inquit hoc quideꝫ huiuſmodi, illud ꝟo actu, vt calidũ quidẽ potentia, aqua. actu ꝟo ignis: qđ ꝟo nãliter agit ſibi aſſimilare vult ipſum patiens, cum actiuũ actu exiſtẽs appropinquauerit ⁊ tetigerit potentia ens, hoc eſt ipſum paſſiuum, transmutat qđ eſt in ipſo potẽtia ad eſſe actu. neceſſe igiꝛ oĩno eſt ipſuꝫ actiuũ, ipſum paſſiuũ tãgere, aut imediate, aut per aliquod mediũ, quuꝫ medium hmõi fuerit, vt poſſit ⁊ agere ⁊ pati. pati quidẽ ab agente, agere ꝟo ⁊ ipſuꝫ in ipſum patiẽs, quale eſt aer. nõ enim imediate ab igne in balneis caleſcimus, ſed calefacit quidẽ ignis aerẽ, nos aũt aer, nulla eſt igiꝛ meatuum neceſſitas, ad agendũ ⁊ patiendũ, ſed ſolum vt hęc ſe mutuo tangãt. niſi quis inquit meatus dixerit paſſibiliores corpoꝝ partes, vt in metallis accidit. ſunt enim venę quędã in metallis per totũ permeãtes, vt in marmore ſi albũ ſit, nigrę quędaꝫ aut alterius coloris. eo ꝙ alterius ſint cuiuſdã tẽperamẽti, aut paſſibiliores eſſe hmõi partes, aut impaſſibiliores, ſic ergo inquit nihil mirabile eſt ẽt in patiẽtibus eſſe quaſdã huiuſmodi partes per totuꝫ pertrãſeuntes paſſibiliores, ⁊ has magis pati, tangente ipſo agẽte. ſi quis igiꝛ hos velit vocare meatus vocet. ℂ Dubitãt ꝟo aliqui in his, quid igitur nullo ergo mõ erũt in corpore determinati ⁊ ſeparati meatus: vnde igiꝛ fiũt occulto mõ quotidiane in corpore reſolutiones: qua via ſudores pertranſeũt: quo pacto ẽt dicimus inuentiones quaſdã corporuꝫ rarefactrices, quaſdã ꝟo eſſe denſatrices: ℂ Dicũt igiꝛ ad hoc rñdentes ꝙ rariora aut dẽſiora fieri corpora per aliquas inuentiones non ſic opꝫ putare rarefieri vt lotũ aut lanã eo ꝙ diſtrahanꝛ ⁊ vacua quędã ſpatia faciant intermedia, ſed quẽadmoduꝫ aqua rarefacta facit aerẽ, nõ eo ꝙ in minimas partes diuidatur, ⁊ intercipiat vacua intermedia, ſed eo ꝙ in tenuiorẽ ſubſtãtiã tranſmuteꝛ. ſic ⁊ corpora ęqualiter rarefiũt, cũ totis per ſe tota tenuiora fiant. hoc igitur eſt manifeſtũ. ſudores ꝟo ⁊ trãſpirationes, nõ neceſſe ẽt dixit per meatus fieri, ſuperfluã enim ⁊ inutilẽ humiditatẽ. ſegregatiua virtute excernit nã non per aliquos meatus, ſed per cõtinuitatẽ, humectãs aliã ex alia particulã, ⁊ ſic ad ſuperficieꝫ ſecernens humidũ. ſicut eniꝫ dicunt humectaꝛ filum lineũ, non in vacuis ſolum appoſita aquę ſubſtantia, ſed ipſa lini ſubſtãtia humectata non per aliquos meatus, accideret eniꝫ totũ eſſe meatũ, ſic opꝫ putare ⁊ in corpore fieri, ex profundo ſm̃ cõtinuitatẽ aliaꝫ ex alia irrigatam particulã, ſic ad ſuperficiẽ ſecernere humiduꝫ. hęc aũt ratio probabilis quideꝫ eſt, ſed nullo pacto vera. ſi enim qualitas ſolũ ex profundo ſecerneretꝛ, haberet vtiqꝫ rationẽ id qđ dicit. ſi autẽ non ſolum qualitas ſed ⁊ aliqua ſubſtãtia, vt ſudores aut vapores, duoꝝ alteruꝫ neceſſariũ eſt, aut corpus ꝑ corpus ꝓcedere, aut per aliquos meatus ſecerni. eadem ⁊ in lino dicemus, ſi enim trãſit aqua in lini ſubſtantiaꝫ, non per aliquos meatus, corpus per corpus ꝓcederet. aut igiꝛ nec in vniuerſum ipſius lini ſuba humectatur, ſed ſolũ eſt humidi appoſitio, aut ſi humectaꝛ putandũ eſt pati aliqđ ſubſtantiam appoſitione humidi ⁊ trãſmutari ſm̃ qualitatẽ non ipſa aquę ſuba ingrediente, impoſſe nãqꝫ. potius igiꝛ circa tenues villos circũfundiꝛ omniquaqꝫ humidũ, non in profundũ ſubſtantię procedens, ꝑꝑ autẽ tenuiſſimã appoſitionẽ videꝛ per ſubſtãtiã progredi quẽadmodũ in tenuiſſimis xeris ⁊ collyrijs latet fere diuerſarũ ſpecierũ appoſitio. ℂ Sed neqꝫ ex quo per meat⁹ tranſpirationes fiunt, neceſſe eſt ſeparatos eſſe aliquos in corporibus meatus, ſed vt inquit Ariſto. diuiſibilibus exiſtentibus omniquaqꝫ corporibus, opꝫ putare in reſolutionibus diuidi corpora, ⁊ rurſus poſt trãſpirationem cõiungi. non neceſſe eſt aũt ſimul ex ol particula trãſpirationẽ fieri, vt ſic totuꝫ diuidi putemus, ſꝫ aliã ex alia. ℂ Sciendũ autẽ ꝙ generare quidem in mutatione ſm̃ ſubaꝫ, agere ꝟo in ea quę ſm̃ qualitatẽ ordinat. natũ eſt autẽ inquit non partim quidẽ, partim ꝟo non, pati. ſed omniquaqꝫ quatenus eſt hmõi. hoc eſt quatenus potẽtia eſt aliquid, hoc eſt calidũ aut frigidũ. nam ſm̃ ſe totum potẽtia exiſtẽs, ſm̃ ſe totũ eſt natuꝫ pati. magis ꝟo ⁊ minus inquit paſſiuũ, qđ magis ⁊ minus eſt potentia, qđ enim eſt magis potẽtia calidũ magis calefit, ab actu calido, qđ ꝟo minus non ſic. ⁊ hac via meatus quis poſſet dicere, eo ꝙ quę magis calefiunt partiuꝫ ſunt magis paſſiuę reliquis. vt q̃ paſſibiliores ſunt partiuꝫ abutens quis meatus vocet. ꝙ autẽ ſunt in corporibus alię alijs paſſibiliores partiũ declarant quę protendunt ꝑ metalla venę, quę ſępe ſunt reliqs paſſibiliores. fortaſſis autẽ ⁊ difficilius paſſibiles ſimpliciter, quia eſt irregularitas in horũ partibus, ad minus magiſue patiendum.

ℂ Conſitum igiꝛ vnũquodqꝫ ⁊ vnũ exiſtẽs impaſſibile. ſimiliter quoqꝫ ⁊ non tãgentia, nec ſeipſa, nec alia, quę facere nata ſunt ⁊ pati. dico auteꝫ vt non ſolũ qđ tangitur calefa- Tex.c.78.

eſt ignis, ſed etiã ſi procul fuerit, aerem enim
ignis, aer ꝟo corpus calefacit natuꝫ agere ⁊
Tex.c.79. pati. ❡ Opinari ꝟo partim quidẽ pati, par-
tim ꝟo non, cuꝫ determinauerimus in prin
cipio hoc dicenduꝫ, ſi enim non omniquaqꝫ
diuiſibilis eſt magnitudo, ſed eſt corpus in-
diuiſibile, aut latitudo. non vtiqꝫ fuerit om-
niquaqꝫ paſſibile, ſed neqꝫ continuũ aliqđ. ſi
ꝟo hoc falſum, ⁊ omne corpus diuiſibile,
nihil differt diuiſum quidẽ eſſe, tangere ꝟo,
aut diuiſibile eſſe. ſi enim ſegregari poſſunt
per tactus quẽadmodum aiunt quidaꝫ, ⁊ ſi
nonduꝫ fuerit diuiſum, erit diuiſum, poſſibi
le. eſt enim diuiſum eſſe, fit autem impoſſi-
bile nullum.

Com.127. ❡ Neqꝫ inquit continui partes nate ſunt agere adinuicẽ.
neqꝫ omnino diuerſę diſtantesqꝫ, ſed opꝫ agẽtia ⁊ patiẽ
tia diuidi quidẽ abinuicẽ, imediate ꝟo ſe tangere, aut ꝑ
aliqua media, medijs exiſtẽtibus eiuſmodi, vt agere pa
tiqꝫ nata ſint. pati quideꝫ ab eo qđ actu eſt, agere ꝟo in
id qđ potẽtia hmõi eſt. manifeſte auteꝫ ponit exempla.
quiꝫ aũt dixit ꝙ potẽtia hmõi natũ eſt non partiꝫ qui-
deꝫ, partim ꝟo non pati, ſed omniquaqꝫ quatenus eſt
hmõi. nunc vult dicere ad quã ſequiť ſuppoſitionẽ, eſſe
non omniquaqꝫ paſſibile corpus, ſed partiꝫ quideꝫ ſic,
partim ꝟo non. ſi enim nõ omniquaqꝫ inquit eſt diuiſi
bile corpus, ſꝫ ſunt aliquę indiuiduę magnitudines, aut
ſolidę, aut planę, nullũ vtiqꝫ corpoꝝ erit oiquaqꝫ paſſi
bile, coꝝ. ſ. quę cõpoſita ſunt, ſed neqꝫ cõtinuũ. nõ eniꝫ
vtiqꝫ ⁊ ſꝫ partes indiuiſibiles patieť. quę impaſſibiles
ſunt ⁊ indiuiſibiles. ꝑꝑ hoc aũt neqꝫ continuũ. qm̃ non
poſſunt cõiungi adinuicẽ indiuiſibilia, ſic enim eſſent ⁊
indiuiſibilia, ſed ſolum ſunt adinuiceꝫ iuxta poſita. Ad
hãc ergo ſuppoſitionẽ ſequetur nõ omniquaqꝫ paſſibi-
lia eſſe corpora. ſi aũt falſa eſt hęc ſuppoſitio, vera autẽ
ꝙ omniquaqꝫ ſint diuiſibilia ipſa corpora, nihil differt
inquit actu facere diuiſa eſſe corpora, tangẽtia ꝟo ſein-
uicẽ, vt dicebat plato. tãgere eniꝫ ſeinuiceꝫ ſupficies. ⁊ ꝑ
tactus fieri agere ⁊ pati. aut actu quidem nõ eſſe diuiſa,
ſed potentia, qđ enim poteſt diuiſum iri, diuideť ꝑſente
diuidente. quapropter vanum ⁊ ſuperfluum ad agere ⁊
pati, pręſupponere actu eſſe diuiſa corpora. ⁊ tangere ſe
ſolum ſm diuiſiones.

Tex.c.80. ❡ Omnino aũt hoc modo fieri ſciſſis corpo
ribus abſurdũ. deſtruit enim ſermo hic alte
rationẽ. videmus aũt corpus ipſum ꝯtinuũ
exiſtens, qñqꝫ quidem humidũ, qñqꝫ ꝟo cõ
gelatũ, non diuiſione, ⁊ cõpoſitione hoc pa
tiens, neqꝫ verſione, ⁊ tactu. quẽadmodũ di
cit Democritus. neqꝫ eniꝫ tranſpoſitũ neqꝫ
tranſmutatũ ſm naturam cõgelatũ ex humi
do factũ eſt, neqꝫ nunc ſunt dura ⁊ congela
ta indiuiſibilia ſm moles, ſꝫ ſimiliter omne
Tex.c.81. humidũ qñqꝫ durũ ⁊ congelatũ eſt. ❡ Am
plius aũt neqꝫ augmentationẽ poſſibile eſt
eſſe ⁊ diminutionem. non enim qđcũqꝫ erit
factũ maius, ſiquideꝫ erit additio, ⁊ non oẽ
tranſmutatum, aut mixto aliquo, aut per ſe
tranſmutato. ꝙ igiť eſt generare ⁊ agere, ⁊
generari ⁊ pati a ſeinuicẽ, ⁊ quonam modo
contingit, ⁊ quonam aiunt quidẽ aliqui, non
auteꝫ cõtingit, determinatum ſit hoc modo.

❡ Quum oſtẽdiſſet ꝙ ſi e diuiſis corporibus ſiat agere Com.128.
⁊ pati vt dicere plato videbať, dicẽs per tactus fieri di-
uiſis corporibus ⁊ tãgentibus, ſiquideꝫ omniquaqꝫ exi
ſtẽs diuiſibile corpus, in patiẽdo diuideť, ⁊ non neceſſe
eſt ante paſſionẽ eſſe actu diuiſuꝫ, nunc oſtẽdit ꝙ oino
ſic ſupponere ſciſſis corporibus fieri agere ⁊ pati, caret
rõne, tollit nãqꝫ inquit hic ſermo alterationeꝫ. primum
quidẽ ꝙ manẽte ꝯtinuo corpore, ⁊ nullatenus diuiſio-
neꝫ ſuſtinẽte, fit ſm qualitatẽ mutatio vt in coagulatio-
ne lactis, ⁊ aquę, neqꝫ enim diuiſa aqua, aut lac ꝯgelata
ſunt, neqꝫ ſm Democriti opinionẽ verſionẽ paſſuꝫ aut
tactũ, hoc aũt eſt ordinis mutationẽ, aut trãſpoſitioneꝫ
partiũ, ſed neqꝫ ex eo ꝙ ſegregatę ſint aliquę atomi, di-
co. ſ. illas q̃ humiditatis erant generatiuę. ⁊ intus ꝑman
ſerint durę, nam prius q̃ꝫ aqua congeleť, tota hꝫ partes
cõſimiles. non habens in ſe ptes duras indiuiſibileſqꝫ,
ſed tota in ſingulis partibus eſt humida. ſimiľr autem ⁊
quũ fuerit cõgelata in oibus eſt cõgelata. nõ ſolũ auteꝫ
inquit alterationẽ auferunt qui hęc dñt, ſed ⁊ augmẽtũ
⁊ diminutionẽ. ſi enim verũ eſt oẽm partem eius qđ au
geť maiorẽ fieri, ⁊ eius qđ minuiť minorẽ, impoſſibile
eſt hoc in horũ ſuppoſitione ſaluatũ iri. ſi enim appoſi-
tio quibuſdã in meatibus, aut in vacuis, aut in tactibus
fit augmentũ, manifeſtũ ꝙ non ſm omne augmentatuꝫ
eſt qđ augeť. ſicut neqꝫ ſi in vaſe recipiẽte appoſita fue-
rit in pte aliq̃ aqua amplior qdẽ facta eẽ dĩ, ſed nõ eſſe
aucta miſta igitur inquit vt in nutrimẽto, nutrimẽto ſi
quidẽ imiſto ⁊ tranſmutato totum maius fit. per ſe ꝟo
tranſmutato, vt cum trãſmutať aqua in aerem, nã ⁊ hic
omnis particula aquę eſt facta maior: ſed hoc nõ eſt au
ctio, ſed generatio. hoc aũt dixit oſtẽdens ꝙ nec ſerua-
re põt generationẽ, ſi enim ex aqua aer fit, atomis aeris
in ipſum ſegregatis, non oportebat maiorẽ moleꝫ fieri
aeris, nunc aũt fit. aut igiť veris exiſtẽtibus ſuppoſitio-
nibus, nec generatio, nec alteratio ſeruabiť, aut ſi eſt ⁊
alteratio ⁊ generatio falſę ſunt ſuppoſitiones. deinde re
aſſumẽs ea quę dicta ſunt dcñ eſt inquit quid ẽ genera
re ⁊ agere q̃ ſiquidẽ in ſubſtã ambo ſumpta ſint, idem eſt
trãſmutari poᵒ ſubſtantiã in actu ſubaꝫ, ſi aũt generare
quidẽ erit in ſubſtãtia, agere ꝟo in mutatione ſm qua-
litatẽ, erit idem trãſmutare qđ eſt in potẽtia q̃le in actu.
quuꝫ poſtea dixit actiua dixit ⁊ paſſiua, generari ⁊ pati.
generari igiť eſt duci ex potẽtia ſubſtantia in actu ſub-
ſtãtiaꝫ pati ꝟo alterari ſm qualitateꝫ deinde ⁊ quo pa-
cto cõtingit. q. ſ. cõuerſa ⁊ tranſmutata mã ſm ſe totaꝫ.
⁊ ꝙ quõ alij dñt non cõtingit. dicunt enim generationẽ
⁊ corruptionẽ. cõgregatione fieri ⁊ ſegregatione, agere
ꝟo ⁊ pati per meatus. oſtenſum eſt aũt ꝙ non ꝯtingit.

❡ Reliquum aũt cõſiderare de miſtione eo- Tex.c.82.
deꝫ modo methodi: hoc aũt erat tertiũ pro-
poſitoꝝ a principio. ❡ Conſiderandũ autẽ
⁊ quid eſt miſtio, ⁊ qđ miſcibile, ⁊ quibus
entiũ ineſt, ⁊ quõ. Amplius autẽ vtrum eſt
miſtio, an hoc eſt falſuꝫ. impoſſibile eniꝫ eſt
miſtũ eſſe alterũ alteri quẽadmoduꝫ dicunt
quidã. cum enim ⁊ adhuc ea quę miſta ſunt

non ſint alterata nihil magis miſta eſſe dicūt nunc ꝙ̄ prius,ſed ſimiliter ſe habere , altero ꝟo corrupto nō eſſe miſta:ſed hoc quidē eē illud ꝟo non eſſe:miſtionē ꝟo eſſe ſilr ſe habentiū.eodē quoqʒ modo ⁊ ſi vtriſqʒ cōgredientibus corruptū ſit eoꝝ que miſcenꝭ vnūquodqʒ,non eniʒ miſta eſſe que oīno nō ſunt.

Com.129. ¶ Tria inquit p̄ſumēda eſſe ⁊ dearticulāda ante ſermonem de mutatione elementoꝝ mutua. ⁊ ſimplr ante ſermonē de gñatione ⁊ corruptione.qd ſit tactus,qd agere ⁊ pati,⁊ quid miſtio. quū igiꝭ dixit de tactu ⁊ de agere ⁊ pati,ꝯñter ad tertiū ꝓpoſitoꝝ tranſiuit.ſ.ſermonem de miſtione. miſtionez aūt hic dicit q̄ magis ꝓpria eſt que dicꝭ de ꝯpamento.eſt enim vlior miſtio tēperamento iuxta poſitione ⁊ reliquis. vñ quoqʒ ſpālius miſtio ipſa tēperatura,d̄ qua hic ſermonē facit. ¶ Opʒ aūt ꝗque quedā inquirere ad ſermonez de miſtione,que manifeſte enumerat.qd ſit ingt miſtio,qd miſcibile,qbus ineſt entiū,⁊ quō.⁊ p̄ter hec inquit an ſit oīno miſtio,qd ⁊ p̄mū eſt inter ꝓpoſita. Dubitauerit nāqʒ ꝗs ni forte omnino non ſit miſtio.neceſſe eſt eniʒ inquit ea que miſcētur qñ ſaltez duo ſūt,aut ambo ſeruari in miſtione,aut vtraqʒ corrūpi,aut hoc quidē ſeruari,illud ꝟo corrumpi,⁊ nō eſt p̄ter hec.ſi igiꝭ oſtēſum fuerit ꝙ ſm nullam ſuppoſitionū pōt ſeruari miſtio,forte nullo modo erit. nam ſi ambo ſeruenꝭ,non erit miſtio. nā quid differt a prioribus:ſic enim nihil magis erant miſta priuſꝙ̄ miſcerētur,ꝙ̄ poſtꝙ̄ miſta ſunt.ſi aūt ambo corrūpuntur, neqʒ oīno miſcebunꝭ,opʒ eniʒ que miſcentur eſſe,vt ⁊ miſceanꝭ.q̄ aūt corrupta ſunt non ſunt.ſi aūt hoc quidē ſeruaꝭ,alteꝝ ꝟo corrūpiꝭ,nec hoc pacto ēt miſtio fuerit.nā opʒ eſſe,vt dixi que miſcenꝭ. hic aūt hoc quidem eſt,illud ꝟo non eſt.p̄terea que miſcenꝭ opʒ ſe hēc ſimiliter.hic ꝟo nō ſe habēt ſilr altero corrupto.dubitationes igitur que auferunt miſtionē,he ⁊ huiuſmodi ſunt. ¶ Soluit aūt dubitationes ꝑ id qd eſt eſſe actu ⁊ eē potētia.exiſtētibus eniʒ inquit his quidē potētia , illis ꝟo actu,erunt vtiqʒ que miſcenꝭ potētia quidē eadē in miſtione,actu ꝟo non.ſunt enim in vino tēperato potētia ⁊ aqua ⁊ vinū,potētia ꝟo nō ſm id qd pri⁹,qd ſm aptitudinē eſt , vt.ſ.eſt potētia aqua aer,ſed neqʒ ſimplr ſecundū alterū.ſ.ſm habitū ſoluʒ,vt ſe hʒ geometra dormiēs,ſed eo mō quo ebrius geometra,⁊ aggrediēs geometriſare,opaꝭ qdē ſm habitū nō ſincere aūt. ſic ⁊ aq̄ ⁊ vinū ſe hʒ in miſtura.vtrūqʒ eniʒ in miſtione remiſſe agit.ſic igitur vtraqʒ potētia ſeruanꝭ,actu ꝟo neutrum quale erat a principio.nam caſtigata eſt ipſoruʒ ſincera actio,⁊ non eſt qualis erat prius ꝙ̄ miſcerenꝭ. ſic igitur euademus oēs dubitationes,neqʒ eniʒ quū vtraqʒ ſimpliciter ſeruenꝭ eſt miſtio,neqʒ quū vtraqʒ corrūpanꝭ, neqʒ cū hoc corrūpaꝭ,illud aūt ſeruēꝭ. ſed alteruʒ quid p̄ter hec eſt miſtio,quū.ſ.vtraqʒ potētia ſeruanꝭ,vt dictū eſt,actu ꝟo neutrū,oſtēſum eſt ergo ꝙ miſtio eſt ſolutis dubitationibus,q̄ ea que manifeſta ſunt tollere videbanꝭ,ꝙ enim miſtio ſit,euidētia ipſa teſtaꝭ. naſcētes tñ dubitationes dubitare cogebant de his que manifeſta ſunt.his igiꝭ ſolutis habemus ꝙ ē miſtio. [eodē modo methodi ꝓixit,qñ cōſueuit ſemper opiniones antiquoꝝ ponere prius ⁊ redarguere. viſum eſt aūt inquit apud quoſdā nō eſſe miſtionez qui ⁊ hec dubitabāt.aut ſm eundē modū dixit prius dubitantes,vt ipſe alibi dixit.de quibus dubitandūʒ eſt.ſ.querentes,⁊ ſi eſt ⁊ quid eſt ⁊ reliqua.id ꝟo ⁊ quid eſt miſcibile , ⁊ quibus ineſt entiū,pro eodē dixit,miſcibile eniʒ eſt qd poteſt miſtionē ſuſcipere.hmōi aūt ſunt ⁊ quibus ineſt mixtio. illud ꝟo ⁊ quō.hoc eſt ꝑ quē modum miſcenꝭ ea que miſcentur.vltimū aūt ponit , propoſitoꝝ primuʒ illud.ſ.an ſit oīno miſtio,ſed in aſtructione ipſiuʒ primū oſtendit.

¶ Hic igiꝭ ſermo vr̄ querere vt determinetur,qd differt miſtio a generatione ⁊ corruptione , ⁊ quid miſcibile ab ipſo generabili corruptibiliqʒ. manifeſtuʒ eniʒ ꝙ opʒ differe ſiquidē eſt.quapꝑ his exiſtentibus manifeſtis, que dubitata ſunt ſoluentur vtiqʒ. at ꝟo neqʒ materiā igni miſtam eſſe dicimus, neqʒ miſceri ardentē, neqʒ eandē ſuis particulis.neqʒ igni,ſed ignem quideʒ fieri, hanc ꝟo corrūpi. eodem quoqʒ modo neqʒ cum corpore nutrimentū,neqʒ figurā cū cera miſtam formare molē , neqʒ corpus ⁊ album, neqʒ oīno paſſiones ⁊ habitus poſſibile eſt miſta eſſe rebus, ſeruata enim videnꝭ,atqui neqʒ albū ⁊ ſciam contingit miſta eſſe,neqʒ aliud non ſeparabiliū nullum.ſed hoc dicūt non recte,qui omnia aliqñ ſimul dicūt ⁊ eē, ⁊ miſta eſſe,non eniʒ omne omni miſcibile, ſʒ oportet exiſtere ſeparabile vtrūqʒ miſtorum:paſſionū autem nulla eſt ſeparabilis. Tex. c.83.

¶ Sermo ingt querens ſeruatis ne an corruptis fiat miſtio,vr̄ querere,que nam ſit miſtionis ad corruptionez ⁊ gñationē dr̄ia.ſi enim aut ambo,aut alteꝝ corrūpanꝭ corruptio erit manifeſte ⁊ gñatio,ſed non miſtio.q̄ igiꝭ erit dr̄ia miſtionis ad generationē ⁊ corruptionez,rurſus enim ſi ſeruētur non eſt poſſibile eſſe miſtionez ꝑ dicta.ſi igiꝭ eſt inquit oīno miſtio,quo nam diſtinguetꝭ a generatione ⁊ corruptione. quapꝑ cum hec facta fuerint manifeſta.hec inquit.ſ.quo differt miſtio a generatione ⁊ corruptione,ſi enim hoc inuētum fuerit , ſolute quoqʒ dubitationes fuerint.cum aūt dixit oportere differre gñationē ⁊ corruptionē a miſtione,hoc ipſuʒ vult oſtēdere , ſimul ⁊ exēpla ſuperius dictoꝝ apponens,ꝙ neqʒ ſi vtraqʒ corrūpanꝭ eſt miſtio,neqʒ ſi alteꝝ,neqʒ ſi vtraqʒ ſeruenꝭ.obſcuram aūt ad ſuperiora continuationē fecit coniunctio ſed,opʒ ergo ſic dicere,neqʒ eniʒ mām igni miſtaʒ eſſe dicimus,non enim igni ligna miſcenꝭ,ſed corruptio quidē eſt lignoꝝ,ignis ꝟo generatio.hoc auteʒ exēplum fuerit,ſi vnum ſeruetꝭ ⁊ alterum corrūpatur.illud ꝟo [neqʒ eādem ipſius partibus.]eſt exēplū ſi vtraqʒ corrūpanꝭ , neqʒ enim partes materie ignis adinuicē miſceri in igne dicanꝭ.eo ꝙ ex ipſis vna efficiatur flāma.naʒ vt dixi lignoꝝ quidē corruptio eſt, ignis ꝟo generatio,ſed nullo mō miſtio. partes ꝟo inquit mãe ignis ſunt plura ligna.ligna igiꝭ ex qbus ignis fit non miſcenꝭ inter ſe in flāma , ſed corrūpunꝭ.illud ꝟo [neqʒ igni]intelligendū eſt pro eo qd eſt, ſicut neqʒ igni.inquit enim iam ꝙ neqʒ materiā igni miſtā eſſe dicimus,quapꝑ ſuperfluū eſt rurſus idē dicere,niſi vt dixi intelligatur ꝙ non miſcenꝭ ligna adinuicez , vt neqʒ igni.id ꝟo [neqʒ corpori nutrimentū.]eſt exēplū huius ꝙ vnum ſeruetꝭ ⁊ alterum corrūpaꝭ.forte auteʒ ⁊ diſtinguere volens ab augmentatione miſtionez, vt etiā a generatione, viſus eſt hoc exēplo.[id ꝟo nec figura cere.] exemplū eſt ꝙ vtraqʒ ſeruenꝭ.ſeruātur enim ⁊ cera ⁊ figura,

Com. 130.

gura,ſed nullus dixerit miſceri figurã ceræ,nã hoc quidez eſt ſubiectũ,illud vero forma. nõ eni ſunt eoꝝ q̃ miſcent̃ hoc quidẽ ſubiectũ,illud vero forma.ſemel igit̃ nullũ eorũ q̃ hñt eſſe in ſubiẽo miſceri dici pt,neqꝫ habit⁹, neqꝫ paſſiones,ſeu aĩales ſint,ſiue corporeę. ꝑ hęc aũt ab alteratione miſtionẽ diſtinxerit. id vero atqui neqꝫ album nec ſciaꝫ:exẽplũ eſt ꝙ vtraqꝫ ſeruent̃,neqꝫ.n. qm̃ in eodem vno aĩali eſt albũ ⁊ ſcia,miſceri ꝑꝑ hoc dicent̃,ſeruãtur eni ambo paſſiones a ſeinuicẽ ĩpaſſibiles. addidit aũt ⁊ hoc exẽplũ ad oſtẽdẽdũ,ꝙ neqꝫ miſcent̃ hęc, ẽt ſi in vno ⁊ eodẽ ſubĩo ſint,q̃ nec agũt nec patiunt̃ adinuicẽ. tum neqꝫ ẽt poſſint ſeparari.ſumpſerit vero exẽplũ magis ꝓpriũ,in vno ⁊ eodez ſubĩo in quo duę paſſiones dulce ⁊ flauũ in melle exiſtẽs minime inter ſe miſceri dicię fuerint,cũ ⁊ ambo ſeruent̃,nec abinuicẽ ſeparí,aut ꝑ ſe poſſint ſubſiſtere. oꝫ.n.q̃ miſcent̃ eiuſmodi eſſe. nihil igit̃ eoꝝ q̃ ꝑ ſe ſubſiſtere nata ſunt, miſceri dicent̃.⁊ ob hoc nec qualitas ſubiecto miſcet̃, qꝛ nõ eſt ſepabilis q̃litas nec a mã forma.neutrũ.n.ſepabile eſt:habes aũt hinc ꝓprietatẽ quãdã miſcibiliũ deſignatiuã,eoꝝ.ſ.qbus ineſt miſtio,ꝙ.ſ.eoꝝ ipſa poſſe ꝑ ſe ſubſiſtere,ꝯſequenter autem perfecte eorum deſignatiua exponet.

Tex.c.84 ❡ Qm̃ vero ſũt hęc qdẽ entiuꝫ potẽtia,illa vero actu,ꝯtingit ea q̃ miſta ſunt eſſe quodãmõ ⁊ nõ eſſe:actu qdẽ altero exiſtẽte qđ factuꝫ eſt ex ipſis,potentia aũt aliqd vtriuſqꝫ,q̃ anteq̃ miſcerent̃ erãt, ⁊ nõ deꝑdita. hoc eni rõ dubitabat prius. apparẽt aũt ea q̃ miſcent̃ pri⁹ ex ſeparatis cõueniẽtia, ⁊ potentia rurſus ſeparari:neqꝫ permanẽt igit̃ actu , queãdmoduꝫ corpus ⁊ albũ,neqꝫ corrũpunt̃,neqꝫ alterũ, neqꝫ ambo.ſaluatur enim virtus eorũ , quapropter hęc quidem dimittantur.

Com.131. ❡ Hinc dubitationũ diſſolutio incipit. qm̃ igit̃ ĩqt eſt hoc qdẽ po⁹,illud vero actu , pñt ⁊ eſſe ⁊ nõ eſſe q̃ miſcent̃, qđ eniꝫ ex aliqb⁹ ꝑfectũ cõflatũqꝫ eſt,po⁹ eſt vtrũqꝫ eorũ ex qbus miſcet̃,actu vero neutrũ,quaꝑꝑ ſolute ſũt dubitationes,aliquo qdẽ mõ ſeruatis his q̃ miſta ſunt,aliquo aũt mõ nõ. hoc eniꝫ dubitationes volebãt ſeruari.ſ.ipſa ⁊ non ſeruari.his igit̃ ĩqt ineſt miſtio,q̃ ipſa ꝑ ſe ſubſiſtebãt,rurſuſqꝫ poſt miſtionẽ nata ſunt ſepari,ſed non hoc dicit ꝙ actu exñtia in miſtura miſta ſic rurſus poſſint ſeparari,nõ eniꝫ vtiqꝫ eſſent miſta ſi actu eſſent, ⁊ ſine aliqua trãſmutatione , ſed aut hoc dicit ꝙ nata ſunt ſpata,eo ꝙ nõ ꝑfectã formã amiſerint,ſed ſincerã ſolũ, ꝑ diſcretiua alteratiuaqꝫ quędã inſtrũ integram rurſus, ꝓpriã formã recuperare.inquiũt eniꝫ ꝑ appellatos vulgo ſtratiotes fluuiales,colatũ ipſuꝫ aqua miſtũ vinũ ſecernere ⁊ ab aqua vinũ ſeparare,extrahi eniꝫ ſolã aquã ⁊ ꝓcipue cũ craſſius vinũ fuerit. aut igit̃ hoc dicit,verbuꝫ illud ꝙ poſſint iteruꝫ ſeparari , aut ſi hoc eſſe eſt impoẽ, vt q̃ tẽperata ſunt nõ poſſe exacte ſepata iri,rurſus verbũ illud poſſe ſepari intelligemus,q̃ nata ſunt quãlibet eſt ex ſeipſis rurſus poſſe per ſe ſubſiſtere,ſi aliqua eſſꝫ eorũ via diſcretiua.hoc igit̃ vt prius dixi eſt vna quędam formalis ꝓpria vox eoꝝ,in qbus ineſt miſtio. q̃ inquit in miſtione neqꝫ ſic actu ꝑmanent , vt corpus ⁊ albedo q̃ in ipſo eſt,nec.ſ.corrũpunt̃,nec alteꝝ,nec ambo,⁊ hac differt miſtio a generatione ⁊ alteratione. neqꝫ eſt eniꝫ ſeparabilis a mã forma , nec ita ſunt potẽtia in miſtura miſcibilia,ex quibus, vt dicit̃ potẽtia aqua aer eſſe.nam in generatione,mã aeris,potentia aer eſt,actu vero aqua.

in miſtura vero potẽtia inſunt ea ex quibus nõ mã ipſorũ,ſed formę ipſę caſtigatę,⁊ ob hoc potẽtia,eo ꝙ ſincere non ſint,nec eiuſmodi quales ante miſtionẽ erãt.hęc cum dixit,increpat Anaxagoricos dicẽtes eſſe qñqꝫ ſimul res oẽs,nã ſi nõ eſt oi oẽ miſcibile,paſſio eniꝫ paſſioni non miſcet̃,quo pacto ſimul erant res oẽs.iccirco ea quidẽ ĩqt de dubitationib⁹ ꝓculdubio dimittant̃.

❡ Annexã vero his dubitationẽ diuidendum, Tex.c.85. vtrũ miſtio ad ſenſuꝫ aliqd eſt. cũ eniꝫ ſic in parua diuiſa fuerint ea q̃ miſcent̃ ⁊ iuxta poſita fuerint adinuicẽ hoc modo, vt nõ ſit ſingulũ ſenſui manifeſtum , tũc miſta fuerunt.

❡ An nõ , ſed eſt vt quęcũqꝫ iuxta quãcũqꝫ particulã miſtoruꝫ ſit. dicitur igitur illo modo, vt ordea miſta eſſe frumentis , qñ quodcũqꝫ iuxta quodcũqꝫ poſitum fuerit.

❡ Annexã dubitationẽ inquit diuidendũ pro eo qđ eſt Com.132. determinãduꝫ,aut veluti ⁊ ipſum per diuiſionẽ dubitãdum. quęrit enim deinceps quid nã eſt miſtio. ⁊ producit ſermonẽ per diuiſionẽ. ſupponit enim duos modos miſtionis. vnum quidẽ ad ſenſuꝫ,qui eſt ex partibus ad minima diuiſis miſtis ⁊ adinuicẽ appoſitis,ita vt ꝑꝑ partiuꝫ paruitatẽ non ſit ſenſus iuxta poſitionis,ſed videatur miſtio eſſe ⁊ tẽperatura veluti ſi quis tenuẽ ſimilam ex tritico,farinę ordei miſcuerit.nam iuxta poſitione in his exiſtente,eo ꝙ ꝓpter paruitatẽ partium ſenſus non cõprehendat,videbitur tẽperatura quędã eſſe.⁊ totũ eẽ in partibus ſimile. ſic ſe hꝫ ⁊ in his quę xeria ⁊ collyria vocãt , vt illud qđ ex ſex ſpeciebus conſtituitur. vnum ergo modũ miſtionis hunc ſupponit , quo ſeruant̃ quidem formę eoꝝ quę miſcent̃,ſed inſenſibilia ſiunt paruitate,iuxta poſitionis.ſcđm vero non ſeruata forma miſtoꝝ,ſed ipſis reſolutis in ea ex quibus cõſtant,⁊ ſic elemẽtis ipſis adinuicẽ iuxta poſitis , vt dicebant qui atoma ſupponebant,reſoluto enim igne ⁊ aqua in atomos ex quibus conſtãt , deinde illud adinuicẽ iuxta poſitis. ita vt vnaquęqꝫ atomus ignis atomo aquę iuxta ponatur,ſic miſtionẽ fieri. veluti ſi lapides ex quibus ſcęna ⁊ domus cõſtant , ſolutis ſcęna ⁊ domo,ſingulus ſingulo iuxta ponat̃. hoꝝ ſuppoſitoꝝ modorum miſtionis ſingulũ cum cõfutauit,ſic ipſe verũ modũ ſupponit. vtitur autẽ ad confutationẽ duobus enũtiatis,vno quidem ꝙ miſtio,alteꝝ eſt a cõpõne,altero vero ꝙ oẽ corpus eſt in infinitũ diuiſibile. ⁊ ſimplr̃ omne cõtinuũ,quoruꝫ illud quidẽ ꝙ omne cõtinuũ eſt in infinitũ diuiſibile p̃us demõſtrauit in phyſica,alterum vero ꝙ diuerſa ſit miſtio a cõpoſitione, vt cõe enuntiatũ ⁊ ab oibus confeſſuꝫ ſumpſit. nullus enim in tẽperatura dixerit ꝙ cõpoſita ſunt vinũ ⁊ aqua,ſꝫ ꝙ miſta ſunt ⁊ tẽperata,neqꝫ ꝙ domus ſit tẽperamẽtum lapidum ⁊ lignoꝝ ⁊ alioꝝ,ſed compoſitio veluti cognoſcẽtibus nobis,ꝙ altera ſit a ꝯpoſitione miſtio ⁊ tẽperamẽtum. vtroqꝫ ergo horuꝫ enũtiatorum vtrãqꝫ ſuppoſitionẽ tollit.per eam quidẽ quę dicit cõtinuum eſſe in infinituꝫ diuiſibile, deſtruit ꝙ non eſt miſtio talis qualẽ dicebãt qui per reſolutionẽ in magis elementaria,ideſt atoma,⁊ horuꝫ cuiuſqꝫ ad quodcũqꝫ iuxta poſitione fieri miſtionẽ dicebant,qui ſunt Democritici. ſi enim eſt corpus in infinitum diuiſibile impoſſibile eſt quãcũqꝫ iuxta quantũqꝫ partem poni. ſemper enim adiacẽtes ſibi inuicẽ partes diuiſibiles exiſtentes, non habẽt quãlibet iuxta quãlibet partẽ poſitaꝫ , diuiſa enim parte in tria , ſegmentũ intermediuꝫ,ſincerum eſt

nihil habens alterius naturę ſibi iuxta poſitus. quare ſi quidē eſſet diuiſio in atoma reſolutis in elementa his q̄ miſcētur, poſſibile eēt partē quancūq; iuxta quancūq; adiacere. pręterea ſi demōſtratū eſt ꝙ op; miſtionē fieri non corruptis his quę miſcent̄, impoſſibile eſt igitur per reſolutionē in atoma miſtionē fieri, ſic enim ꝛ ignis ꝛ aqua cum miſcētur corrūperētur. non enim eſt ſingula ſphęrica atomus ignis, ſed harū aceruus. ſimiliter autē ꝛ in aqua. quare ſi reſoluerētur quę miſcētur in elementaria magis corrūperent̄ vtiq;. oportet aūt miſtionem eſſe quibuſdā non corruptis. ſic ergo per vnū enunciatorum vnam ſuppoſitionē ſuſtulit. alterā quoq; ſimiliter per alterū enunciatum interimit. ſi enim eſt alterū a cōpoſitione miſtio, non erit ad ſenſum miſtio. ſi enim fuerit ſm parua iuxta poſita, ita vt non cadat ſub ſenſum iuxta poſitio ꝑpter paruitatē miſtio erit compoſitio ꝛ iuxta poſitio. neq; enim q2 non videātur ꝑpter paruitatem iuxta poſita, miſtio fuerit, ſed q2 ſunt iuxta poſita ꝛ nō temperata. ēt ſi ſenſui non appareant, nō erit miſtiō. pręterea ſi ad ſenſum ſit miſtio, idem alteri quidē erit miſtum qui acute nō cernat, alteri xō non miſtū, vt lynci non miſtum, qui ꝑpter viſus acutiē etiā vltra terras videre dicit̄. ſic xō habebit miſtio eſſe in habitudie, nō natura, qđ eſt abſurdum. quę enim miſcētur etiā ſi nullus iudicet, proculdubio miſta ſunt. illud xō [ſed eſt ita vt quęcūq; iuxta quācūq; miſtorum partes] ꝑpter ſecundam ſuppoſitionē dicit, manifeſtum autē ꝙ eo ꝙ reſoluantur, quę miſcentur in magis elemētaria, hoc eſt atomos ꝛ vnaquęq; iuxta vnāquāq; adiaceat, aliter enim impoſſibile. ibi xō [dicitur quidē igitur illo modo, vt ordea.] exēplum primi modi ponit, qui dicit ad ſenſum eſſe miſtionem, videtur autē vt ad ſecundū modū hęc dicere, q2 dicit, quādo quęcūq; iuxta quācūq; appoſita fuerit. eadem enim dictione vſus eſt qua ꝛ in ſcđo modo, ſed non eſt, ſed ad primum hęc dicit. ꝛ eſt manifeſtū ex his quę dicit, dicit̄ quidem illo modo hoc eſt ad primū nō ad proximū. dicit aūt qđcūq; iuxta qđcunq;. videlicet ordeū iuxta triticū. vt qđcunq; ordeū tritico vni alicui adiacere ſumamus, non tñ ſm aceruum. multa ſimul ordea, multis ſimul triticis. congruet autē magis exemplū ſcđo modo, nam in his quę ꝑpter partium tenuitatē non apparent, vt in collyrijs ꝛ miſtione farinę ordei ꝛ tritici ꝛ aliorum quorūdā, non omnino quodcunq; iuxta quodcūq; miſtorum iacet, ſed contingit ramenta quędam conſimilis ſpeciei adiacere, vt ordeacea aut alterius ſpeciei.

℃ Si aūt eſt oē corpus diuiſibile, ſiquidē eſt ꝛ corpus corpori miſtū qđ ſimiliū partiū, quācūq; oportebit vtiq; partem, ſecus fieri

Tex.c.86. iuxta quācūq;. ℃ Qm̄ autem nō eſt ad minima diuiſū eſſe, nec cōpoſitio hoc ꝛ miſtio, ſed diuerſū, planū, ꝙ nec ſm parua ſeruata op; ea quę miſcent̄ dicere miſta eſſe: cōpoſitio enim erit non aūt tēperatura neq; miſtio, neq; habebit eandē rōnē cū toto pars. dicimus aūt ſi quidē op; miſtum eſſe aliqđ, qđ miſtū eſt ſimilariū partiū eſſe, ꝛ ſicut aquę pars aqua ita ꝛ tēperati. ſi aūt ſm parua cōpoſitio miſtio nullū horū accidet, ſed ſolū q̄ miſta ſunt ad ſenſū. ꝛ idē huic qdē miſtū, ſi nō inſpexerit quis acute, lynci xō nihil miſtum, neq; diuiſione, neq; quęcunq; iuxta quācūq; pars impoſſibile nāq; ſic diuiſum fuiſſe. aut igitur non eſt miſtio, aut dicendū hoc quomodo contingit fieri rurſus.

℃ Hinc deſtruit dictos duos miſtionis modos, vſus eſt aūt ſyllogiſmo hypotetico huiuſmodi, ſi eſt corpus corpori miſcibile, ꝛ ſi eſt corpus in infinitum diuiſibile ſequet̄ ſimilarem quancūq; miſti fieri partem. illud enim quodcūq; vtiq; oporteret ſimilare fieri iuxta quodcūq;, ęquale eſt illi partē omnem omni ſimilarē fore debere, ꝛ ꝯſequētia quidē huiuſmodi eſt, eius antecedēs ſicut dixi duo ſunt enunciata, in infinitū. ſ. eē corpus diuiſibile, ꝛ alterum eſſe miſtionē a cōpoſitione. potentia enim cōtinetur in illo, ſi quidem eſt corpus corpori miſcibile, alterum erit manifeſte a cōpoſitione miſtio. nā in cōpoſitione hoc eſt iuxta poſitione, non quodcunq; cuicūq; iuxta ponitur, cum ſit corpus in infinitum diuiſibile, ꝛ ſi ſimilarē oportet eſſe partē omnē eius qđ miſcetur, non vtiq; fuerit miſtio, nec ſm parua cōpoſitio, neq; qđcunq; iuxta quodcūq; opponitur ſm reſolutionē in atoma. neq; enim ſimiles ſunt iuxta poſitę atomi, cū poſitū eſt in infinitū eſſe corpus diuiſibile. ſed vnde qđ ad aīs ſequatur ꝯñs: ꝙ ſi alterum eſt a cōpoſitione miſtio, cōpoſitio xō diſſimiles habet partes, miſtio nō habebit diſſimiles, ſimiles ergo, ſed non ita ſimiles vt dicerent qui atoma dicunt, quoniam enim cōpoſita ex atomis miſceri dicebant, non enim ipſas atomos, miſceri autē ipſa per reſolutionē ad atomos ꝛ iuxta poſitione cuiuſcūq; atomi iuxta quācūq; dixerunt totum diſſimile. partes dicentes non ipſas atomos, nam hę ſunt elementa, ſed quę conſtāt ex ipſis totius partes, in quibus omnibus ſimilis iuxta poſitio cernit̄. qđ igitur nō ſic eſt ſimilare qđ miſcetur, manifeſtū eſt ex eo ꝙ ſumptum eſt, omne corpus in infinitū diuiſibile, ſed q2 ſemper ꝛ in infinitum facta diuiſione omnes partes ſimilares inueniunt̄. ꝯñtia igit̄ vt dixi hmōi eſt. aſſumptū xō ei ſit poª idē cum aīcedēte, ſed locutione diuerſū. cum enim vellet aſſumere, atqui omne corpus eſt in infinitū diuiſibile ꝛ eſt aliud miſtio a compoſitione, aſſumit qđ ęqualet illud. ſ. qm̄ autē non eſt in minima diuiſum iri, nec cōpoſitio idē eſt ꝛ miſtio, quorū illud quidē, qm̄ nō eſt in minima diuiſum iri ęq̄le eſt illi, quoniā omne corpus diuiſibile eſt. illud xō neq; cōpoſitio idē ꝛ miſtio, qđ eſt aſſumptum in antecedēte, qđ potentia cōtinebat illud ſiqdē eſt corpus corpori miſcibile. his igit̄ aſſumptis ꝯñs eſt illa ꝯcluſio, ſimilare eē oīquaq; ſibi ipſi qđ miſcet̄, qđ ipſum qdem non poſuit, ſed per alia ipſum aſtruit, manifeſtū eſt enim inqt ꝙ neq; ſm parua ſeruata quę miſcentur, oportet dicere eſſe miſta, eſt enim cōpoſitio ꝛ non tēperatura neq; miſtio. nec habebit eandem rationem toti pars, hęc autē oſtenſiua ſunt ꝙ ſimilare ſit quod miſcetur, nam ex deſtructione huius ꝙ ſit diſſimilare, ſimilare eſſe inducitur. nullum aūt inquit horū accidet niſi fuerit ſm parua cōpoſitio miſtio, non enim erit ſimilare ipſū totum, neq; habebit eandē rōnē toti pars. qđ ſequebat̄ ad enūciatū dicēs, alterum eſſe cōpoſitionem a miſtione. ſi aūt non eſt totū ſimilare erit apparēs ꝛ nō exñs miſtio, ꝛ ꝑꝑ hō lynci nō erit miſtum. ibi xō [neq; diuiſione] de cōi verbū iſtud nō miſtū dicit̄. tranſit aūt ad alterū modū dicētē qđcūq; iuxta qđcūq; eſſe miſtionē. quē ꝛ ipm̄ cōtingit fieri ex ꝯpōne ſm parua. cōceſſo enim ꝙ in infinitū ſit corpus diuiſibile, ipoſſe eſt qđcūq; iuxta qđcūq; poni. impoſſe eſt enim in atoma diuidi ipm̄ ꝯtinuū. quare accidet, ꝛ hūc iuxta poſitione Com. 133.

ſm paruа fieri, qđ abſurdũ eſt. ꝑter id qđ iã dixi, ꝙ ex reſolõne in elĩta, nõ ſeruãt miſtoꝝ nã, qđ oportebat. deinde ſubiũgit, aut igit̃ nõ eſt miſtio, aut dicendũ hoc quõ cõtingit fieri rurſus. ſerat.n.totus ſylli ꝓceſſus. ſi ẽ miſtio, ſimilares opꝫ eſſe eius qđ miſcet̃ ptes, duob⁹ igitur ſuppoſitis modis miſtionis, vterqꝫ ſublat⁹ eſt eo ꝙ neuter ſeruare poſſit, ſimilares eorũ q̃ miſcent̃ partes. h̃ ḡ oñſo ſequit̃ ingt aut nullo mõ eẽ miſtionẽ, aut aliũ eẽ miſtionis modũ ꝑter dictos. addidit aũt verbũ, rurſus, qꝛ idẽ bis q̃ in primis fecit. cũ eni deſtruxit ꝓadductas opiões. ipſe demõſtrauit quõ vnũqđqꝫ ipſoꝝ gñat̃.

Tex.c.87. ❡Sunt itaqꝫ vt dicebamus entiũ hęc quidẽ actiua, illa vo ab iſtis paſſiua. hęc igit̃ cõuertunt̃ quorũcũqꝫ mã eadẽ eſt, ⁊ actiua adinuicẽ, ⁊ patiẽtia abinuicẽ. illa vo agunt ipaſſibilia exiſtẽtia quoꝝ non eadẽ eſt mã. horũ igit̃ nõ eſt miſtio, qꝛ neqꝫ medicatiua facit ſanitatem, neqꝫ ſanitas miſta corporibus.

Com.134 ❡Cũ ſuſtulerit falſas de miſtione opiniones, volenſqꝫ deinceps dicere ⁊ qđ eſt miſtio, ⁊ quõ fit, reducit nobis ad memoriã ea q̃ dicta ſunt de agere ⁊ pati. ꝙ hęc agentiũ ⁊ repatiunt̃, q̃cũqꝫ eadem mã cõicãt inter ſe. hęc vo agẽtiũ nõ repatiunt̃ q̃cũqꝫ nõ hñt cõeꝫ mãꝫ. qm̃ igit̃ q̃ miſcent̃, ſunt ea q̃ agunt, repatiũturqꝫ adinuicẽ, agunt vo repatiũturqꝫ adinicẽ ea q̃ in mã ꝯueniũt, hęc vtiqꝫ adinuicẽ miſta fuerint, q̃cunqꝫ eadẽ mã ꝑticipauerint. quapꝓ h̃ eſt miſtio, actio mutua cõicãtiũ in mã. horũ igit̃ ingt.ſ.nõ cõicãtiũ in mã, ⁊ ob h̃ ingt nõ repatientiũ in mã nõ eſt miſtio. ⁊ ob h̃ nec medicina ars agens in corpus miſcet̃ ei, nã medicina ars nõ cõicat in mã cũ corpe, ſciẽ eni ſunt in aĩa. ꝓp h̃ ḡ ſanãs corpus ars medicinę nõ miſcet̃ ei. ſi quidẽ miſcent̃ q̃ abinuicẽ repatiũtur. repatiunt̃ aũt quę cõicãt in mã. hꝫ aũt lr̃a qđ difficile. iđ eniꝫ ingt nec medicina ars facit ſanitatẽ miſta, nec rurſus ſanitas miſta corpibus facit ſanitatẽ. aut igit̃ ſic eſt intelligẽdũ, iđ nec medicina ars miſta corporib⁹ facit ſanitatẽ, neqꝫ ſanitas miſta corporib⁹, vt verbũ illđ miſta corpibus mõ cõprehẽſiuo dictũ ſit. nõ miſcet̃ autẽ ꝓculdubio ſanitas forma exñs. dictũ eſt autẽ ꝙ formę nõ miſcent̃ ſubiectis, aut ſanitatẽ quidẽ facientẽ accipiemus rõnẽ ſanitatis, genitã vo eã quę in corpore. quarũ neutra miſcet̃ corpori. nam hęc quidẽ hꝫ eſſe in anima, altera vo forma eſt ipſius ſubiecti.

Tex.c.88. ❡Actiuoꝝ aũt ⁊ paſſiuoꝝ, quęcũqꝫ facile diuiſibilia, multa quideꝫ paucis, ⁊ magna paruis cõpoſita non agũt miſtionẽ, ſed augmentationeꝫ eius qđ dominat̃: tranſmutat̃ enim alteruꝫ in dominans: vt gutta vini mille cõgijs aquę non miſcetur, ſoluitur eniꝫ forma,

Tex.c.89. ⁊ trãſmutat̃ in vniuerſam aquã. ❡Cũ vo poteſtatib⁹ adequant̃ quodãmõ, tũc trãſmutat̃ quidẽ vtrũqꝫ indominãs ex ſui ipſius natura, nõ fit aũt alteruꝫ, ſed intermediũ ⁊ cõe. manifeſtũ igitur ꝙ ſunt hęc miſcibilia quęcũqꝫ contrarietatem agentium habent: hęc enim ſunt abinuicem paſſiua.

Com.135. ❡Quũ dixit qđ eſt miſtio ⁊ quoꝝ, ꝙ eoꝝ quę cõicãt in mã, qm̃ non oĩa in mã cõicantia miſcent̃, naꝫ nec lapis ligno miſcibilis, ꝓp hoc ꝑius diſtinguit, qualia cõicantiũ in mã ſunt q̃ miſcent̃, ꝙ ea q̃ facilę ſunt diuiſibilia. facile vo diuiſibilia ſũt, q̃ facile terminabilia. facile vo terminabilia ſunt ipſa humida. quare q̃cũqꝫ cõicãtium in mã humida ſunt, hęc miſcent̃, quõ aũt q̃ humida ſũt, miſcent̃, infert, ꝙ nõ quocũqꝫ mõ ſe hñtia, nõ eniꝫ qđcũqꝫ humidũ cuicũqꝫ aduenięs facit miſtionẽ. neqꝫ.n. ſi gutta vini mille cõgijs aquę, ingt, iniecta fuerit, miſtũ facit totũ. nã eo ꝙ ſuperet virtus aquę, patit̃ ſoluꝫ gutta vini ab ipſo. nec fortis eſt ad reagẽdũ in ipſaꝫ, ſꝫ patiẽs ſolũ vini gutta, ſm formã tranſmutat̃, ⁊ fit gñatio ⁊ corruptio, nõ miſtio. naꝫ ⁊ ſi nata ſint agere aliqua inter ſe, ſed nõ quõcũqꝫ ſe hñtia. ſed hñtia quãtitatẽ terminatã, indigent enim formę ẽt quãtitate quadã vt cõſiſtant vt ipſe in phyſica dixit. in gutta igit̃ quãuis ſit vini forma, ſed nõ eſt ptãte actiua in mille congijs aquę. ⁊ a pn⁹ qđẽ manifeſtũ eſt ꝙ miſtio fit quędam in particula propinquãte, ſed quũ ad multũ gutta diſperſa fuerit, ⁊ ſemꝑ eo ꝙ amplius ſit qđ admiſtũ eſt, obtundit̃ q̃litas. demũqꝫ oĩno trãſmutat̃. opꝫ igit̃ q̃ miſcent̃ ęquari quodãmõ virib⁹. ⁊ recte dixit quodãmõ, non eniꝫ oĩno ęqualia opꝫ eẽ, ſed nõ multũ alteꝝ excedere. ęquatis igit̃ quodãmõ poteſtatibus, oñat̃ ſm qđ alterum alteri, nõ ita tñ oĩno corrũpit, ſed vt exceſſus domet ſolũ. ⁊ ſic totum fit cõe qđdã amboꝝ miſtoꝝ. nõ tñ alterũ ipſoꝝ vt iniecta gutta. qđ igit̃ fit eſt ambotum cõe. ſeruat̃ tñ po⁹ vtrũqꝫ in miſtura dicto mõ. manifeſtũ igit̃ ingt eſt ex dictis quę nã ſint q̃ miſcent̃, ꝙ.ſ.q̃cũqꝫ agentiũ ⁊ patiẽtiũ ꝯrietatẽ hñt. hoc aũt dixit ꝓp cęleſtia. agunt eniꝫ ⁊ hęc in ea quę ſunt hic, ſꝫ non hñt ꝯrietatẽ, qꝛ nec ẽt mãꝫ hꝫ cõeꝫ. quęcũqꝫ igit̃ agentiuꝫ ⁊ patiẽtium contrarietatẽ habent humida exiſtẽtia ⁊ quodãmodo ęquata potẽtijs, hęc ſunt quę agunt ⁊ repatiuntur miſcenturqꝫ.

❡Et parua quoqꝫ paruis iuxta poſita miſcẽtur magis, faciliꝰ.n. ⁊ celerius adinuicẽ ꝑmutant̃. multũ autẽ ⁊ a multo tardius hoc opat̃. quapꝓp facile terminabilia diuiſibiliuꝫ ⁊ paſſiuoꝝ miſcibilia, diuidunt̃.n. hęc in parua faciliter, hoc.n. erat facile terminabili eẽ, vt humida miſcibilia maxime iter corpora, facile nãqꝫ terminabile maxime humidũ inter diuiſibilia, niſi fuerit tenax. hęc.n. maiorẽ ⁊ ampliorẽ faciũt molẽ. cũ vo fuerit alterũ ſolũ paſſiuũ, aut vehemẽter: illud vo valde remiſſe, aut nihil: ampli⁹ qđ miſtũ ẽ ex vtriſqꝫ, aut paꝝ erit, qđ accidit circa ſtagnũ ⁊ ęs.

❡Quũ oñdit ꝙ nõ per iuxta poſitionẽ eſt miſtio, neqꝫ Tex.c.136.
ꝑ diuiſionẽ ad minima. nũc dicit ꝙ ⁊ ſi nõ ſit iuxta poſitio miſtio, cõfert tñ ad miſtionẽ, diuiſio in paruas ptes ⁊ iuxta poſitio. facilius enim in parua diuiſa miſcent̃ q̃ miſcent̃. facilius eniꝫ ingt patit̃ paruũ a paruo, q̃ magnũ a magno. multũ vo a multo diutius patitur. ❡Sꝫ vi h̃ quodãmodo excedere analogiã, ꝓp qđ enim non quẽadmodũ eadẽ eſt rõ partis ad ptẽ, ſic ẽt totius ad totũ: ſic ſm eandẽ rõnẽ ſilr̃ patit̃ totũ a toto, ſicut pars a parte. ſi ẽt hoc, nihil ꝯfert ad parua diuiſio ⁊ iuxta poſitio ad velociorẽ miſtionẽ. ſed ⁊ quãuis nõ fuerint diuiſa, ⁊ totũ toti iuxta poſitũ ſit, nihil minus miſcebunt̃ adinuicẽ patiẽtia. ꝑterea ſi virtutes quãto ſunt magis cõgregatę tãto vehemẽtiores, ⁊ excedẽtes partiũ ꝓportionẽ, vt manifeſte oſtẽdit̃ in imperibus, diuiſę eni partes nõ ſeruãt totius ꝓportionẽ, ⁊ h̃ eſt in auro manifeſtiſſimũ, ſꝫ indigẽtes grauitate quadã totius partes vident̃.

ſilr rurſus ſi cōponant̄ ptes, grauius totū partiū ꝓpor tione vi. ignis quoqꝫ quāto cōgregatior calidior eſt. icirco in fornacē magnā iniectū lignū magnū, accēditur ſtatiꝫ, ſꝫ in minori flāma min⁹ lignū ſm ꝓportionē non idē pateret. ſi igit̄ vires quāto cōgregatiores tāto vebe mētiores, ꝯñs eſt vt miſceantur quę nō fuerint diuiſa. ℂ Dicimus aūt ad hęc, ꝙ in exēplo d̄ igne ⁊ ligno merito amplior ignis magis agit, q̄ꝛ gn̄atio ē ⁊ corruptio. ſolo igit̄ igne agēte ⁊ ſolo ligno patiēte, merito quā cōgregatior fuerit vis actiua magis agit, aut nullo mō repatiēs, ab ꝟ in qḋ agit, aut obſcuriſſime, imo potius auctã gn̄atio eniꝫ ⁊ corruptio eſt iſto res. id autē qḋ dī de impetibus. nō eſt ꝯrioꝝ congreſſus, ſed ſimiliū. ſilr ꝟo ſimili aduenięs coegit illi potius ⁊ viuificat totū. quoniā ⁊ diuiſio ad corruptionē aptius facit qḋ diuiditur. vt diximus ſupra. merito igitur ⁊ vnio magis viuificat. hęc quidē ꝟ mō: at in his q̄ miſcent̄ q̄ꝛ ęqualr agūt inter ſe quę miſcent̄, agūt aūt inter ſe, ſe tāgētia. magis ꝟo ſe tangunt, diuiſa, nā ꝯgregata exñtia, multā hñt profunditatē, merito igit̄ diuiſa magis miſcentur, q̄ꝛ ⁊ magis agūt ⁊ patiunt̄. hoc aūt q̄ꝛ ⁊ magis tāgunt. nā ⁊ in igne idē lignū citius patit̄ diuiſum, q̄ꝛ ⁊ magis cū igne cōlicant eius partes. q̄re in his quę miſcent̄ q̄ꝛ opꝫ vtraqꝫ pati, opꝫ vtraqꝫ diuiſa eſſe vt citius patiant̄. patięs eniꝫ diuiſuꝫ citius patit̄. recte ḡ dictū eſt, ꝙ q̄ miſcent̄ diuiſa ⁊ ſm parua iuxta poſita magis miſcent̄. quę autē prius dixit diuiſibilia nūc dicit facile terminabilia, ex quo manifeſtū eſt ꝙ ēt ſupius diuiſibilia facile terminabilia dixit. diuiſibiliaꝫ igit̄ q̄ facile terminabilia, hęc ꝟo humida ſunt. (lapis nāqꝫ diuiſibilis quidē eſt ſꝫ nō facile terminabilis.) hęc ſunt miſcibilia, q̄ꝛ facile diuidunt̄. diuiſa ꝟo magis dicebamus miſceri. hęc igit̄ eſt ingt facile terminabilis rō. ſ. facile diuiſibile eē. nā facile terminabile eſt qḋ facile a ꝯtinēte terminat̄. h̄ꝰ aūt eſt qḋ facile diuiſibile vt humidū. durū. n. nō facile eſt terminabile. alterā quoqꝫ diſtinctionē addidit, qḋ nō oē humidū eſt miſcibile, ſꝫ qḋ nō fuerit tenax, tenacia aūt ſūt. oleū, viſcū, pix liqda, ⁊ alia hmōi. nā ꝑꝑ lentorē hęc ⁊ tenacitatē, ſunt difficile diuiſibilia ⁊ difficile ſeꝑabilia, ⁊ labūtur q̄ ipſis ſuꝑfundunt̄, ⁊ nō in ꝓfundū penetrāt. iccirco nō miſcent̄, ſunt. n. minus facile terminabilia, his q̄ nō lēta ſunt. iccirco ⁊ cocūtia nullo mō miſcent̄, ſꝫ molē ampliorē fecerunt ſolū. q̄ñ ꝟo inquit alteꝝ ab altero ſolum paſſiuū ſit, ſed nō alteruꝫ ab altero, aut hoc quidē vehementer ⁊ facile patit̄, alterū ꝟo non facile, ⁊ remiſſe, in his ingt in miſtiōe nō amplr̄ ſimul vtraqꝫ maiorem molē altero ſolo facere, aut ēt ſi fiat additio aliqua parua, tanq̄ꝫ ampliori cōſumpto, qḋ accidere dicit circa ſtagnū ⁊ ęs. nā aereū exñs ſtagnum ⁊ aere plenū, ⁊ totū aptū ad huius mutationē in vaporē ⁊ in aerē conuertit̄ cum ab igne caleſcit in miſtione cū ęre. ⁊ ſoluꝫ colorat ipſum ęs, ſed quantitati nihil apponit. forte ꝟo ⁊ oino nō fit miſtio ſtagni ad ipm ęs, ſꝫ appoſitio ⁊ agglutinatio, neqꝫ eniꝫ humido exñti ęri admiſcet̄, neqꝫ ꝑ totā eius ſubaꝫ procedit, ſed ſolū ſuperficiē colorat. eſt igitur magis ſimile formę cuidā ſtagnū ipſum in ipſo ęre ſubiecto, vt ⁊ ipſe progrediens dicet.

Tex.c.90. ℂ Quędā eniꝫ balbutiūt adinuicem entiū, ⁊ ancipitis ſunt naturę: apparēt eni quodāmodo ⁊ miſcibilia remiſſe, ⁊ vt alteꝝ quideꝫ ſuſceptiuū, alteruꝫ ꝟo forma, qḋ ⁊ in his accidit. ſtagnū enim vt paſſio quędā exiſtēs ſine mā ęris pene euaneſcit ⁊ miſtuꝫ recedit cuꝫ colorauerit ſolū. idē aūt hoc accidit ⁊ i alijs. manifeſtum igit̄ ex dictis, ⁊ ꝙ eſt miſtio, ⁊ qd eſt, ⁊ ꝑꝑ qd, ⁊ qualia miſcibilia entiuꝫ, ſi qdeꝫ ſunt quędā eiuſmodi qualia paſſibilia abinuicē, ⁊ facile terminabilia, ⁊ facile diuiſibilia: hęc enim neqꝫ corrupta eſſe neceſſe ē q̄ miſta fuerūt neqꝫ pñt ipſa ſimplr̄ eē, neqꝫ cōpoſitionē eſſe ipſorum miſtioneꝫ, neqꝫ ad ſenſum. ſed eſt miſcibile quidē, q̄ñ facile terminabile exiſtens paſſibile fuerit ⁊ actiuuꝫ, ⁊ huic miſcibile: ad ęquiuocū enim miſcibile. miſtio aūt eſt miſcibiliū alteratoꝝ vnio.

ℂ Q̄ꝛ balbutiētes ⁊ loquūtur quodāmō ⁊ nō loquuntur, eo ꝙ indearticulate ſermones proferūt, hmōi ingt ſunt ⁊ quędā in rebus, obſcurā ⁊ occultā ⁊ indearticulatā hñtia miſtionē. modo quidē quodā miſta, quodā ꝟo non, quū aūt dixit ꝙ quędā entium balbutiunt adinuicem, ⁊ ancipitis ſunt naturę, hoc expoſuit ꝑ illa verba. Com.137. vident̄ eniꝫ miſcibilia remiſſe, ⁊ vt alteꝝ quidem ſuſceptiuū, alteꝝ ꝟo forma. ſtagnum igit̄ mō quodā forma qdā, ⁊ paſſio eſt ęris euaporās in miſtione ⁊ ſolū ęs colorās. paſſiones ꝟo nō erāt ſubiectis miſcibiles. ſed nō ē oino ſtagnuꝫ tale. iccirco ⁊ dixit balbutiūt, ⁊ ancipitis ſunt nāę, fit eniꝫ parua quędā ſubiecti auctio. qḋ in formis nō eſt. ſimilia quoqꝫ fit miſtio in cinere ⁊ aqua. naꝫ ēt in illis ſolū colorat̄ aqua a cinere, ſed paulū auget̄. fit eniꝫ quędā ſubſtātia cineris in ipſa aqua. manifeſtū eſt igit̄ ingt ex dictis, ⁊ ꝙ eſt miſtio. hoc eſt in exiſtētia eſt, ⁊ nō vt aliq putauerūt ſolū apparēs eſt, ſed non exiſtēs. ⁊ qd eſt. ipſe. n. ꝯſiter definit qd eſt miſtio ꝙ eſt miſcibiliū alteratoꝝ vnio ſꝫ qualitatē entiū actiuoꝝ ⁊ paſſiuorū. neutro qdē ſm actū eodē manente, ſꝫ po⁹ vtriſqꝫ. l. ⁊ ꝑꝑ quid. .q2 cōia eſt ſubia mā his q̄ miſcent̄, ⁊ ſunt ęqualiter actiua ⁊ paſſiua a ſe inuiceꝫ. ⁊ q̄ miſcibilia entiū, ꝙ neqꝫ ſolida, neqꝫ humida oia, ſed quęcūqꝫ ſunt facile terminabilia ⁊ facile diuiſibilia, q̄ lēta nō ſunt, neqꝫ lahētia in diuiſione. hęc eniꝫ ingt, neqꝫ corrupta eē neceſſe eſt, nō. n. ē corruptio miſtio. manēt aūt vtraqꝫ po⁹ qdē eo q̄ erāt p̄us q̄ꝫ miſcerent̄, actu ꝟo non, ſꝫ domitas hñtia ꝓprias q̄litates, indigētia ꝟo additione vnūqḋqꝫ ſm ꝓpriā q̄litatē vt ad actuꝫ ꝑueniat id qḋ erat. nō ē tñ integra mutatio. nā hmōi gn̄atio eſt ⁊ corruptio, ſed nō miſtio. neqꝫ cōpoſitionē ingt eſſe miſtionē ipſoꝝ vt q̄cūqꝫ particula iuxta quācūqꝫ ponatur, neqꝫ ad ſenſuꝫ. vꝫ. ſenſibilē opꝫ ipſaꝫ facere. quū aūt dixit miſcibile eē qḋ quū facile ſit terminabile actiuū ⁊ paſſiuuꝫ ſit, ⁊ tale miſcibile quale ipm ſit ſubiūxit, ad ęquocū eniꝫ miſcibile, ęquiuocū pro vniuoco ponēs, vius aūt ei eſt ꝯſuet⁹. ſi eniꝫ vtraqꝫ ſunt facile terminabilia ⁊ abinuicē paſſiua, vniuoca ſunt ꝓculdubio ſm ꝟ. miſcibilia eni ambo ſm rōnē vltimā miſcibilis, idē inducit ꝙ miſtio ē miſcibiliū alteratoꝝ vnio, hoc eſt ꝑ alterationē vnio. quū eniꝫ alterata fuerint q̄ miſcent̄ ſic vt ex ipſis vnū quoddā totū ſimilariū partiū factuꝫ ſit, tunc vnita ſunt. ⁊ hęc fuerit rō miſtionis, vnio miſcibiliū, ꝑ alterationē. ita vt partiꝫ quidē ſeruent̄ q̄ miſcent̄, partim ꝟo corrūpant̄, actu qdē non exñtia hmōi, vt dictū eſt ſed domita, corrupta eſſe vīr, cū ſimilitatē talis formę nō ſeruēt. eo aūt ꝙ nō ſm totas q̄litates trāſmutata ſunt, ſed haꝝ vnionem ſuſtinent, ſic remanent ⁊ ſeruantur.

Finis Primi Libri.

Ioannis

IOANNIS GRAMMATICI PHILOPONI ALEXANDREI BREVES ANNOTATIONES EX

colloquijs Ammonij Hermeæ, cum quibuſdam proprijs conſiderationibus in ſecundum de Generatione & corruptione Ariſtotelis.

Tex.cõ.1. DE miſtione quidẽ ⁊ tactu, ⁊ de agere ⁊ pati, dictum eſt quo pacto inſunt his quę ſm̄ naturam tranſmutãtur. Amplius aũt de generatione ⁊ corruptione ſimplici, quo modo, ⁊ cuiuſnaꝫ eſt, ⁊ ꝓpter quã cauſam. ſimiliter quoqꝫ ⁊ de alteratione dictuꝫ eſt quid eſt qđ alteratur, ⁊ quam nã hꝫ differentiã illoꝝ vnũquodqꝫ. reliquũ aũt cõſiderare circa vocata elementa corporum.

Com.1. SIMPLICEM quidẽ generationẽ vocat principalioris ⁊ pſtcioris ſubſę gñationes, vt ignis quandaꝫ ꝟo gñationẽ eam q̃ deterioris, vt terrę. illud ꝟo q̃uo qđ. ſ. ſm̄ mutationẽ formę ſubalis. illud ꝟo [ꝑꝑ quã cãꝫ] q2 cõis mã eis ſubita eſt. ⁊ mutabilis extrĩs ⁊ ꝯrioꝝ receptiua. ibi ꝟo [⁊ quã hꝫ dĩfã ipſoꝝ] deeſt verbũ vtrũqꝫ. hoc eſt quã hꝫ vtrũqꝫ ipſoꝝ ad ſe inuicẽ differẽtiã. [reliquũ autẽ eſt conſiderare circa vocata elemẽta corpoꝝ] aut opꝫ mutantẽ caſuꝫ dicere reliquũ eſt de hĩs conſiderare quę vocanẽ elementa. vt eſt ⁊ apud Homerũ ſimile. duo ꝟo ſcopuli hic quidẽ ad latuꝫ cęlũ peruenit pro eo ꝙ eſt duoꝝ ſcopuloꝝ hic quidẽ ad latum cęluꝫ peruenit, aut ſubaudiendũ extrinſecus eſt verbuꝫ hoc, q̃uo eſt in ipſis generatio ⁊ corruptio. vt ſit cõtinuus ſermo prędictis. eſt enim vniuerſus ſermo ex ſupioribus reſumẽtibus huiuſcemodi. dictũ eſt inquit a nobis iam vĩr in hĩs quę ſm̄ naturam tranſmutanẽ q̃uo ineſt tactus ⁊ miſtio agere ⁊ pati. dictũ quoqꝫ eſt ⁊ de gñatione ⁊ corruptione cuius vĩr ſit, ꝯñter reliquũ eſt vt poſt vĩeꝫ de ipſis ſermonẽ cõſideremus quo pacto circa ea quę elementa vocanẽ ſint hęc. hoc eſt quo pacto ineſt elementis generatio ⁊ corruptio ⁊ reliqua quę dicta ſunt, ſed q̃ vocanẽ dixit q2 in conſuetudine ſic circũferuntur. neqꝫ enim hęc ꝓpꝛie elementa nominanẽ. ſed quẽadmoduꝫ in oĩone elemẽta dĩr, quę maxime prima ⁊ ſimpliciſſima ⁊ incõpoſita, dico. ſ. vigintiquatuor elemẽta, ſic ⁊ naturaliũ corpoꝝ proprie elemẽta dĩr quę maxime ꝑma ſunt ⁊ ſimpliciſſima. hęc ꝟo ſunt mã ⁊ forma. aut dixit ipſa, vocata, quaſi nondũ oſtenſuꝫ ſit ꝙ hęc ſint q̃ rõne materię ſubijcianẽ oĩbus cõpoſitis corporibus gñabilibus ⁊ corruptibilibus. hoc enim eſt ei propoſitum in pſenti libro docere moduꝫ mutuę generationis, ⁊ oſtendere ꝙ hęc ſola ſunt, ⁊ tot quę nominantur, ex quibus omnia generabilia ⁊ corruptibilia conſtant.

❡ Gñatio eniꝫ ⁊ corruptio oĩbꝰ nã ꝯſtãtibꝰ ſubſtãtijs non ſine ſenſibilibus corporibus.

Com. 2. ❡ Diſputaturus de elementis ⁊ mutatione eoꝝ mutua oſtẽdit ꝙ neqꝫ hęc neqꝫ horũ aliqđ eſt ſubiectũ generabiliũ ⁊ corruptibiliũ, vt quidã putabant. quoꝝ etiã opiniones exponit. principiũ enim proprie, ⁊ elemẽta ꝑma generabiliũ ⁊ corruptibiliuꝫ mã ſunt ⁊ forma, ex qbus ⁊ hęc ipſa elemẽta vocata conſtãt, ⁊ in ipſis eſt generatio ⁊ corruptio, in hĩs aũt quę generatur ⁊ corrũpuntur ſunt ⁊ ipſa, manifeſtũ ꝙ non vtiqꝫ generabiliũ ⁊ corruptibiliũ oĩuꝫ elemẽta exiſtẽt, ſed mã ⁊ forma, q̃ ⁊ hoꝝ, ⁊ omniũ gñabiliũ ⁊ corruptibiliũ cõia exiſtũt. ordo igiẽ ſm̄ doctrinam hmõi eſt. ꝙ aũt in lrã dicit huiuſcemodi eſt. qm̃ inquit gñatio ⁊ corruptio oĩuꝫ nãliũ ſubaꝝ non ſine ſenſibilibꝰ eſt corpibꝰ, ſed ſemꝑ in hĩs rõnabile fuerit pñ qrenteꝫ eoꝝ quę generanẽ ⁊ corrũpunẽ, ſenſibiliũ corpoꝝ quęrere pñ ⁊ elemẽta. in hĩs eni ſunt q̃ generanẽ ⁊ corrũpunẽ. ſed cõſidera quo pacto abſqꝫ errore non dixit ꝙ oĩa q̃ ſiunt ⁊ corrũpunẽ ſenſibilia corpora ſint, ꝙ aliqs incõſideratius ſuſpicari potuiſſet, putãs q̃ gñanẽ ⁊ corrũpunẽ ſenſibilia corpora eſſe ex neceſſitate, non oĩno tñ ſenſibilia corpora ⁊ gñabilia eẽ ⁊ corruptibilia quẽadmodũ cęleſtia. ſed certius hoc ipm̃ conſiderãs ne qs pferat nãles virtutes q̃ ⁊ nãles ſunt ſubſę ⁊ generanẽ ⁊ corrũpunẽ nõ tñ ſunt corpora ſenſibilia. veriſſime ſimul ⁊ tutiſſime ſermonẽ ꝓduxit dicẽs nõ ſine ſenſibilibꝰ corporibꝰ nã ꝯſiſtẽtibus ſubſtãtijs ineſſe generationẽ ⁊ corruptioneꝫ. nãles nãqꝫ virtutes cũ ſint ⁊ ipſę ſubſtãtię quędã nõ tñ corpora ſunt, ſed tñ in corporibus eſſe hñtes in ipſis gñanẽ ⁊ corrũpunẽ. nõ igiẽ ſine his gñatione ⁊ corruptione participãt. ſi aũt in phyſico auditu in ſermonibus de motu dixit Ariſto. nãles virtutes ⁊ vitas q̃ in nãlibꝰ corpibus ſunt nõ hře gñationẽ nõ aduerſaẽ hĩs quę dicta ſunt hic. ibi eniꝫ gñationẽ vocabat nõ ſimplr acceſſuꝫ ex nõ ente ad ens. naꝫ eiuſmodi gñationeꝫ nõ hñt tales virtutes ⁊ vitę, ſed vt ex non ente ad ens, productę, ⁊ ruſus ex ente in non ens oĩno procedẽtes, ſic generari ⁊ corrumpi dici poſſunt.

❡ Horum aũt ſubiectam materiã, hi quideꝫ aiunt vnã eſſe vt aerem ponentes, aut ignẽ, aut aliqđ horum intermediorum, ⁊ corpus exiſtens ⁊ ſeparabile. Tex.c.2.

❡ Cum aſtruxit ꝙ opꝫ de hĩs quę gñanẽ ⁊ corrũpuntur ſermonẽ faciẽtes, ſenſibiliuꝫ corpoꝝ q̃rere pñ, nam in hĩs eſt gñatio ⁊ corruptio, nũc accedit ad inquiſitionẽ, ⁊ oſtdit ꝙ q̃ vocanẽ q̃tuor elemẽta non ſunt cõis mã ſenſibiliũ corpoꝝ, nec ꝓpꝛie pñ, nec oĩa, nec aliqđ ipſoꝝ, ſicut aliqui putauerũt, ſed ⁊ ipſa ſenſibilia corpora ſunt ⁊ gñabilia ⁊ corruptibilia. ponit autẽ opiniones eoꝝ q putauerunt ipſa eſſe pñ gñabiliuꝫ ⁊ corruptibiliũ, nam hi quidẽ ipſoꝝ vnũ quodã ſuppoſuerunt pñ corporũ. quẽadmodũ ignẽ quidẽ Heraclitus Ephesius ⁊ Hippaſſus. aerẽ ꝟo Diogenes, Apolloniates, ⁊ Anaximenes. Thales ꝟo ⁊ Hippon aquam. Anaximander ꝟo aliud quid pter quatuor elemẽta ſuppoſuit entiũ principium. qm̃ aũt Anaximander potuit mãm recte ſupponens principiũ corpoꝝ ipſam intermediã dicere elemẽtoꝝ. vt ſubtiã ipſis (ſic eniꝫ in tertia figura mediũ terminum nolamus, qui cum neutro extremoꝝ idem eſt, ſed vtriſqꝫ ſubtius.) oſtẽdens Ariſto. ꝙ non ſm̄ hunc cõceptũ ſuppoſuit, ſed mediũ terrę aut ignis ⁊ aquę ⁊ aeris, appoſuit corpus exiſtẽs ⁊ ſeparabile. impoſſibile auteꝫ pter quatuor aliqđ aliud corpus ſimplex ſuppon. ſubſt Com.3.

ſtens ꝯſiter oſtẽdit. ſi eñi corpus eſt qđ ſubſiſtit in loco erit ⁊ affectũ. i loco aũt exñs/aut ſurſuʒ/aut deorſuʒ, ſurſuʒ aũt exñs/aut ignis/aut aer. deorſuʒ ꝟo/aut aqua/aut terra eſt. eadẽ aũt eſt rõ, ⁊ de qualitatibus neceſſe eſt eñi alteꝶ ipſaꝶ ꝯrietatum hẽre. nam aut leue eſt, aut graue, ⁊ aut calidũ/aut frigidũ. ⁊ aut humidũ/aut ſiccuʒ. ſed quibuſuis ipm coꝶ que dicta ſunt differẽtijs obſignaueris erit neceſſariũ vnũ aliqđ ipſoꝶ quatuor. recte aũt cũ dixit corpus, addidit ſeparabile vt nãle corpus ſignificaret. cum. ſ. mathematicum non huiuſmodi ſit.

ℭ Alij ꝟo plura numero vno, illi enim ignẽ ⁊ terrã, illi ꝟo ⁊ hec ⁊ aerẽ tertiũ, illi aũt ⁊ aquã horũ quartũ. quẽadmoduʒ Empedocles, ex quibus ꝯgregatis, ⁊ diſgregatis, vel
Tex.c.3. alteratis accidere generationẽ ⁊ corruptionẽ in rebus. ℭ Qr igit̃ prime principia ⁊ elementa recte ſe hʒ dicere ſit cõceſſum, ex quibus trãſmutatis, vel ꝑ ꝯgregationẽ ⁊ diſgregationẽ, vel per aliã mutationẽ accidit generationẽ eſſe ⁊ corruptionẽ, ſed facientes vnã mãm ꝑter dicta, hãc ꝟo corporeã ⁊ ſeparabilẽ peccãt. impoſſe eſt. n. ſine ꝯrietate eſſe corpus hoc ſenſibile exñs, aut enim leue, aut graue, aut frigidũ, aut calidũ neceſſe eſt eſſe infinitũ hoc qđ dicunt eſſe quidã principiũ.

Cõm.4. ℭ Cũ dixit eos qui vnũ quoddã ex quatuor ſupponũt pñm corpoꝶ, nũc eos q plura vno ſupponũt pñª corporũ exponit, aliqua. ſ. ex quatuor/aut ipſa q̃tuor. vt ignẽ quidẽ ⁊ terrã Parmenides ſuppoſuit. hec ꝟo cum aere Ion chius tragedus. Empedocles ꝟo ipſa quatuor ſuppoſuit. hi quidẽ potentes ⁊ alterationẽ ſeruare alterantẽ exiſtentẽ a gñatione ⁊ corruptione. qui ꝟo vnuʒ principiũ ſupponebant, qđ immutabile opʒ dicere principiuʒ, ſi vere ſit pñm, ex neceſſitate ſm alterationẽ dicebant generationẽ ⁊ corruptionẽ, ⁊ nõ ſm ſubaʒ mutationem. ⁊ ſic in idẽ cogebant̃ dicere gñationẽ ⁊ alterationẽ, cum nõ poſſent ipſaꝶ diãs tradere. prima quidẽ inqt ex quibus cetera fiunt elemẽta vocare ⁊ pñª rõnabile eſſe dicit. ſed hec ſupponere prima que illi dicũt nõ eſt rõnabile ꝙ vt ꝯñs ⁊ manifeſtũ ꝑtermiſit. ſuppoſuerũt autẽ alij quidẽ q̃tuor elemẽtis/aut aliqua/aut oĩa. alij ꝟo aliqd quid ꝑter hec, vt Anaximãder. redarguit aũt ipſum nõ vt aliud ꝑter quatuor, elemẽta ſupponẽtẽ mãʒ, ſic enim recte dicere poterat. ſi quidẽ incorporeã ipſam ⁊ informẽ dicebat, ſed redarguit ipſuʒ, qꝛ corpus ipʒ ſupponebat ſeparabile. quũ aũt demõſtrauit ꝙ ſi corpus ẽ ſubſiſtẽs, quã ſupponit mãʒ Anaximander, neceſſe eſt cũ ꝯrietate ipſaʒ ꝯſiderari, qđ erat ſducẽdũ, vt manifeſtũ dimiſit ſubaudiri. ſ. ꝙ ꝯrietatẽ hñs, erit aliqđ vnũ q̃tuor.

Tex.c.4. ℭ Sicut autẽ in Timeo ſcriptũ eſt nullã hʒ diſtinctionem, non eniʒ dixit manifeſte illud oĩ recipiẽs. ſi ab elemẽtis ſeparat̃, neqʒ vllo vtit̃ dicens eſſe ſubiectuʒ vocatis elementis prius, vt aurũ opibus aureis. quãuis hoc nõ recte dr̃ hoc modo dictũ, ſed quoꝶ quidẽ alteratio, ita eſt: quoꝶ ꝟo gñatio ⁊ corruptio, impoſſe eſt illa appellare ex qbus facta ſunt, quãuis ſit lõge verius eſſe aurũ dicere vnũquodqʒ eſſe. ℭ Sed elementis exiſtentibus ſolidis vſqʒ ad ſuperficies facit reſolutionẽ. impoſſibile aũt mãm primã ſuꝑficies eſſe. Tex.c.5.

Com.5. ℭ In Platonẽ nunc inuectus primũ increpat ipm, vt dicentẽ qdẽ mãʒ pñm eſſe nãlium, ſed q nõ manifeſte diſtinxerit, an poſſit ſeparari a corporeis elñtis ipſa ꝑ ſe ſubſiſtẽs, an non. elñtis ꝟo ſeu q̃ vocant̃ quatuor dicit, ſiue cubos ⁊ Pyramides que Plato ſuppoſuit, nihil refert, eſt eniʒ ei ſermo ſi põt ipſa ꝑ ſe mã ſubſiſtere, aut ſi cuʒ aliquo eſt corpore. ⁊ dicit nihil de hoc manifeſte Platonẽ dixiſſe. ſciendũ eſt autem ꝙ ⁊ ſi nõ ita manifeſte nec eiſdẽ cũ Ariſt. verbis vſus dixerit de hͦ Plato, abunde tñ ad ſuã de hoc intẽtionẽ aperiendã. ipſe enim eſt q dixit de mã diſputans, recipit ſemꝑ oĩa ⁊ formã nulli ingredientiũ ſimilẽ eſt ſortita. ſi aũt ſemꝑ recipit manifeſtũ ꝙ nunq̃ ipſa per ſe ſubſiſtit. deinde accuſat Platonẽ in alio, ꝙ ponẽs mãm ſubiectã exñtẽ elñtoꝶ in mũdi factione, ad nihil ipſa vſus eſt in gñationibus corpoꝶ ex ſuꝑficiebus oĩa dicens cõpoſitus fieri. vtraqʒ aũt probat, hͦ qdẽ ꝙ poſuit ſubiectã mãʒ elemẽtis nobis in memoriã reducẽs exẽplũ Platonicũ, per illud veluti auruʒ opibꝰ aureis, deinde priuſq̃ ſcđi adducat fideʒ, ꝙ non vtitur mã in gñatione corpoꝶ, in alio refellit Platonẽ, qm̃ dixit Plato oportere magis ex ſubiecto ⁊ mã inferre nomẽ generabilibus ⁊ corruptibilibus, nõ opʒ aũt ex mã entia ipſa obſignare, ſʒ ex forma, hec. n. eſt q̃ ꝓpriam cuiuſqʒ nãʒ determinat ſeparatqʒ, ad hͦ aũt dixerit q pro Platone ſermonẽ faciẽs ꝙ ⁊ ipſe iubet ꝯſtitutiſqʒ ſʒ formã vnũqđqʒ obſignari, dixit eniʒ inqt, ipm eſſe, ſm formã exiſtere, fieri aũt ſm participationẽ forme, corrumpi ꝟo ꝑ abiectionẽ. ex mã aũt dixit oportere noiari, nõ qꝛ ab hac obſignent̃ res ꝯpoſite mãles, ſʒ veluti totius exiſtẽs ex mã ipſas vocare, nã quũ forma tranſmutat̃, hec ſemꝑ manet. aurũ quidẽ ſtatuã vocare ſi tranſmutata fiat tripes, nõ eſt amplius verũ, aurũ autẽ vocare verum eſt et poſt mutationẽ. manet eniʒ mã eadẽ formas ſuſcipiens. ad hoc iure dixerit Ariſto. ꝙ in alteratione, rectum fuerit qđ tranſmutat̃, ex ſubiecto nominare, qm̃ ſubiectum formatũ exiſtens, ex forma ſignat̃ ⁊ non ex paſſione q̃ per alterationeʒ aduẽtauit, ſed in generatione ⁊ corruptione impoſſibile eſt qđ genituʒ eſt illud dicere eſſe, qđ erat priuſq̃ generaretur. ⁊ corruptũ ex materia vocare, que permanens corrupta non eſt. vt quoniã cõpoſita generant̃ ⁊ corrũpuntur, ſi quis de aliquo coꝶ me interroget, puta equo corrupto ⁊ homine generato, quid eſt qđ corruptũ eſt, ⁊ quid qđ generatum ſi dixero, materia, manifeſte mentior, neqʒ enim qđ corruptum eſt, materia eſt, nam adhuc manet, neqʒ qđ genitũ eſt, poſſibile eſt materiã vocare. erat eniʒ ⁊ ante generationẽ. in alteratione ꝟo hominẽ vocamus, ⁊ euʒ qui nigritiam abiecit ⁊ euʒ qui aſſumpſit albedinẽ, non albũ ⁊ nigrũ. album enim ⁊ nigruʒ ſunt paſſionũ non ſubſtãtie ſignificatiua. quum autẽ in medio, obuiauerit dicto illi, ꝙ ex ſubiecto oportet magis nomina ponere nunc increpat ipſuʒ ꝙ ſolida elemẽta ſupponens, vſqʒ ad ſuperficies ipſa diſſoluit, per hoc etiã qđ prius dictum eſt cõprobans, ꝙ ad nihil, materia vtit̃. naʒ vſqʒ ad ſuperficies proceſſit, ex quibus dicit fieri corpora que ſuperficies materia non ſunt. ſciendũ eſt aũt ꝙ nõ erat adeo geometrie expers Plato, vt putaret corpus in ſuꝑficies diſſolui, ſed ſuperficies dicebat ille nãles. ſ. corporeas que ⁊ profunditatẽ habent. huiuſcemodi autẽ ꝓculdubio materiã habent in ipſis conſpectaʒ, quare non ſunt ſine materia ſm Platonem, que generantur.

ℭ Nos

Tex. co. 6. ¶ Nos aũt dicimus materiã aliquã corpoꝝ ſenſibilium, ſed hanc nõ ſeparabilem, ſꝫ ſem per cum cõtrarietate, ex qua fiunt vocata elementa, determinatum aũt eſt de his in alijs exactius. ſꝫ quoniã ⁊ modo hoc ſunt ex materia corpora prima determinãdũ. ⁊ de his principiũ quidem ⁊ primũ ſupponentibus eſſe, materiã inſeparabilem quidẽ, ſubiectã aũt contrarijs, non enĩꝫ calidum materia eſt frigido, neqꝫ hoc calido, ſꝫ ſubm ambobus. quare primũ quidem, potẽtia corpus ſenſibile, principiũ. ſcðm ꝟo contrarietates, dico aũt vt frigiditas ⁊ caliditas. tertium ꝟo ſimul ignis ⁊ aqua, ⁊ huiuſmodi: hęc enĩꝫ ad ſeinuicem trãſmutantur, ⁊ nõ vt Empedocles ⁊ alij dicunt: neqꝫ enim eſſet alteratio: contrarietates ꝟo non mutantur.

Com. 6. ¶ Nunc exponit propriã opionẽꝫ ſm quã videbitur lõge a Platone differre, dicens, ſupponimus gdẽ nos materiã ſubiectã ſenſibilibus corporibus, nunq̃ tñ per ſe ſubſiſtẽtem, ſꝫ ſemꝑ cũ aliqua ꝯtrietate inſpectã. ex qua inquit mã aſſumente in formę rõne, ꝯtrietates fiunt elementa. inquit aũt de mã ⁊ ꝯtrietate exactius pertractauiſſe in ꝑ phyſici auditus, vbi etiã de priuatione ſermonẽꝫ fecit. ibi ꝟo [qm̃ ⁊ modo] ſi illud [quoniã] ꝓ ſi, aſſumpſeris, manifeſtũ facies qð dicit̃ hoc modo exponens: ſꝫ ſi hoc modo ex mã ſunt ipſa corpa, determinãdũ eſt ⁊ de his. vt dicat ꝙ et ſi oſtẽſum ſit elẽta ex mã eſſe, eo ꝙ ipſa ſuſcipiat ꝯtrietates, nõ ſufficit hoc ad doctrinã, ſꝫ determinandũ eſt etiã de ꝯtrietatibus his quę nã ſunt ⁊ quot, ſꝫ quas materię aduenientes cõplent̃ elẽta q̃tuor, quę prima dixit corpa. quũ aũt dixit ꝙ determinãdum eſt de ꝯtrietatibus, diſtinguit primũ quę nã ſunt principia: prin⁹ aũt quęrit nũc vt elemẽtaria, nõ vt effectiua. ⁊ inqt ꝙ principiũ primũ gdem eſt ipſa materia, ſcðꝫ ꝟo ꝯtrietas quę eſt forma mãlis. primũ aũt prin^m dixit eſſe mãm, qꝛ incorruptibilis quidẽ eſt hęc, ꝯtrietas ꝟo corruptibilis: nã ⁊ ſm hanc eſt ipſa corruptio: ⁊ qꝛ mã ſubijcitur vtriſqꝫ ꝯtrietatibus: nõ enĩ põt alteꝝ ꝯtroꝝ ſubm fieri alteri, vt calidũ frigido: vtroꝝqꝫ enim mã eſt ſubm. nã vt etiã in ꝑ phyſici auditus dixit, nullũ ꝯtroꝝ permanẽs ⁊ ſeruatũ, ſui ꝯtrij ſuſceptiuũ fit. corrũpuntur enim a ſe mutuo ꝯtria. quapropter iure mã primũ gdẽ eſt principium, vt ſubia formę mãlis: in dignitate tñ forma dignior eſt ipſa. ſcðm aũt eſt ipſa forma quę eſt ꝯtrietas, vt in mã exiſtens: nõ enim ſeparatur inqt vnq̃ a formis ipſa materia, quã ⁊ potẽtia ſenſibile corpus vocat: nam ſm ſui rõnem incorporea exiſtens actu, potẽtia eſt corpus, ⁊ corpus nõ mathematicũ ſꝫ ſenſibile hoc eſt nãle. tertium ꝟo principiũ inqt eſt ſimplex corpus, vt ignis ⁊ terra ⁊ alioꝝ qðcunqꝫ corpoꝝ primoꝝ, quę principiũ ſunt non ſimplr, ſed vt ad corpora cõpoſita. ideo ⁊ merito tertium principiũ hęc ſuppoſuit, ⁊ qꝛ cõpoſita ⁊ qꝛ trãſmutabilia quũ ꝓpriũ ⁊ ſimplr principiũ debeat eſſe, eo ꝙ ex alijs nõ ſit principijs, ⁊ immutabile ſit: nam qð mutabile eſt, neceſſe eſt eſſe cõpoſitum, ſiqdem circa aliqd eoꝝ quę in ipſo ſunt, manens, mutatio fit. deinde increpat Empedocleos: nõ enĩ inquit eſſet alteratio, ſi elementa ſm paſſiones ſubſtãtiata, natura immutabilia ſũt ſm Empedoclem, tanq̃ .ſ. ſm paſſiones ſubiõ formato manẽte, non ſoluꝫ aũt alterationẽ aufert Empedocles, immutabilia dicens elemẽta ⁊ q̃litates ſ ipſis ſubales ſupponẽs, ſꝫ ⁊ propriã gñonem quę eſt mutatio ſm formã, nam etiã ipſa eſt mutatio materię ſm paſſiones. ꝙ ꝟo merito tertiũ principiũ ſuppoſuit ſimplicia corpa. ſcðm ꝟo ꝯtrietates ipſas, oſtẽdit ex mutatione: qm̃ ſimplicia quidẽ corpora mutabilia ſunt, habent enĩ mãm permanẽtem, ⁊ ꝯtria ſucceſſiue recipiẽtem: ꝯtrietates ꝟo nõ trãſmutãtur, non enĩ frigiditas ꝑmanens recipit caliditatem, nõ enim ſimul fuerint ſm idẽ ꝯtria: quare non ſunt cõtrarietates quę trãſmutantur, ſed corpora cõtrarietates habentia ſm has mutantur.

¶ Sed nihilominus ⁊ vt corporis qualia ⁊ quot dicẽdum principia. alij nanqꝫ ſupponẽtes vtuntur, ⁊ nihil dicunt ꝓpter quid talia aut tãta. ¶ Quoniã igitur quęrimus ſenſibilis corporis principia, hoc eſt tangibilis. tangibile aũt cuius ſenſus eſt tactus. manifeſtũ ꝙ non oẽs contrarietates corporis formas ⁊ principia faciunt: ſed ſolum quę ſm tactũ, ſm cõtrarietatem enĩꝫ differunt ⁊ ſm tangibilem ꝯtrietatem. qꝛ neqꝫ albedo, neqꝫ nigredo, nec dulcedo, ⁊ amaritudo: ſimilr autem neqꝫ aliaꝝ ſenſibilium cõtrarietatum villa facit elemẽtum, quãuis prior viſus tactu, quare ⁊ ſubm prius, ſed non eſt corporis tãgibilis paſſio qua tangibile, ſed ſm alterum, ⁊ ſi fuerat natura prius. ¶ Ipſoꝝ autẽ primum tangibilium diuidẽdum, quales primę differentię ⁊ contrarietates. ſunt aũt contrarietates ſm tactum hę, calidũ, frigidum, ſiccum, humidum, graue, leue, durum, molle, lentũ, aridum, aſperum, lene, craſſum, tenue. horũ aũt graue quidem ⁊ leue neqꝫ actiua neque paſſiua: non enĩ in agendo aliquid alterum, aut pati ab altero dicuntur. oportet aũt actiua ⁊ paſſiua eſſe adinuicem elementa, miſcẽtur enim ⁊ trãſmutantur ad ſeinuicem. Tex. co. 7. Tex. co. 8.

Com. 7. ¶ Et ſi diximus inqt ꝙ ꝯtrietates ſunt principia ⁊ ꝙ nõ trãſmutantur, tñ ſic dicẽdum eſt a nobis quot ⁊ quales ſint ꝯtrietates quas opꝫ ſupponi principia corpoꝝ: non enĩ ſufficit dixiſſe ꝙ ꝯtrietates ſunt principia corpoꝝ, ſꝫ oportet q̃rere quales ⁊ quot ſunt. alij enĩꝫ qui dixerunt eſſe quędã ꝯtrietatũ principia, nullã ſcripſerunt demõſtrationem, ꝙ hę aut tot ſupponãtur ꝯtrietates, quũ igit̃ dixit tria eſſe principia, primũ mãm ipſaꝫ, ſcðm formã mãlem, qð eſt idem cõtrarietatibus. tertiũ aũt ipſa ſimplicia corpora, quę ex ipſa mã aſſumente ꝯtrietates dixit fieri. nunc ꝓponit quęrere, quę nã ſint ſpecificę cõtrarietates, quas aſſumens mã ſimplicia corpora efficit. ſed qm̃ non enũciatiue neqꝫ ſine demõſtratione, oportet haſce ⁊ nõ haſce ꝯtrietates ponere, qð alios facientes accuſauit, cũ magno artificio ⁊ ſm demõſtratiuam ꝯſequentiã incipit eoꝝ inquiſitionẽ, potẽtia hęc dicẽs. qm̃ corporis principia quęrimus non ęterni, ſed gñabilis ⁊ corruptibilis, hoc ꝟo affectũ eſt: non enim poſſibile eſt gñabile ⁊ corruptibile corpus inaffectũ eſſe: gñio enim ⁊ corruptio eſt mutatio mãę ſm paſſiones: ꝑterea nãle

omne corpus motū habet, motus ꝟo ſm inclinationes ſuā grauitatē .ſ. leuitatēq̃, hę ꝟo qualitates ſunt: corporis ergo principia affectu q̄rimus, hoc aūt ſenſibile eſt. nā ſenſus qualitatū pceptiui ſunt, ⁊ vnūquodq̃ qualitates habens ſm has ſub ſenſum cadit: q̄re qm̄ apparuit nos corporis prin⁹ quęrere nālis ⁊ ſenſibilis, quęrēdę ſunt ꝯrietates ſenſibiles, ſenſibiles aūt nō qualcūq̃, ſed materię primas ⁊ cōiſſimas ⁊ per oīa corpora pmeantes, quę aūt ſint hę cognoſcemus ad ſenſus recurrētes. manifeſtū eſt enim ꝙ ſubtas cōiſſimo ſenſuū ſenſibiles differētias, illas vt cōiſſimas exiſtentes opꝫ ponere prin⁹ corpoꝝ formatiua, ſenſuū aūt viſus quidē primus dignitate vt honoratior, nō tñ ad omnia aptus ſenſibilia: tactus eni eſt qui eſt oium cōiſſimus. ⁊ hac via primus dictus nō imerito, eo ꝙ auferat ſed non auferatur. quę enim alioꝝ ſenſuū aliquo participāt multo prius ⁊ tactu participāt: quę ꝟo tactu nō nēcio aliquo alioꝝ participāt, vt declarāt quę inter plātas ⁊ aīalia media ſunt, tactū quidē habentia ſed nullū alioꝝ ſenſuū, eodē modo ſe hñtes ⁊ ſenſibiles ꝯtias inueniemus: viſibiles eni vt colores, nō per oīa permeāt corpora: neq̃ eni aer eſt coloratus, aut oīno viſibilis, ſimilr̄ aūt neq̃ audibiles, vt ſoni: nō eniꝫ oīa vim habent ſonatiuā, nam nec lana nec ſpōgia, ſed quę ſolida ſunt. ⁊ hęc non p ſe, ſꝫ in ꝯfractione ad aerē, ſic quippe aquā ex pfundo mouens nullum pficies ſonū, atq̃ neq̃ odores in oibus ſunt. aer eni ſine odore eſt, quēadmodum ⁊ ſine colore. qui ⁊ hac de cauſa coloꝝ ⁊ odoꝝ delatiuus eſt, ſic neq̃ guſtabiles q̄litates in oībus ſunt, aqua quippe ſapore caret, quū ſit ſubiecta ſaporib⁹: ſolas aūt tāgibiles q̄litates videmus per oīa pambulātes corpora, caliditatis nāq̃ atq̃ frigiditatis nullū eſt expers corpus neq̃ humiditatis aut ſiccitatis. tāgibiles ergo ꝯrietates ſunt quę cōiſſimę ſunt, ⁊ per oīa corpora pambulātes, ⁊ deſtruētes cętera ſi tollātur, non aūt ſublatę. hęc igitur prin⁹ ſumēda ſunt, ſꝫ qm̄ multę ⁊ diuerſę ſunt hę, opꝫ oēs exponere, ⁊ haꝝ vliores accipere, ⁊ quę in reliqs minime ꝯtinētur: non oīno aūt vliores, ſꝫ quęcūq̃ haꝝ actiuę ſūt ⁊ paſſiuę, qm̄ corpoꝝ quęrimus prin⁹ agentiū patientiūq̃ a ſe inuicē, ⁊ hāc inter ſe mutationē faciētiū. ❡ Exponit igitur ſeptē quaſdā ꝯrietates, calidum / frigidū, ſiccum / humidū, graue / leue, durū / molle, lētum / aridum, aſperū / lene, craſſuꝫ / tenue. ❡ Et quęrimus cur nā rari ⁊ denſi oppōnē ptermiſit. Expoſitor qdem Alexāder dixit, vt eā quę reducit ad graue ⁊ leue. nā raꝝ leue eſt / vt denſum graue, eſt quoq̃ ipſa in idē ducere cū craſſo ⁊ tenui: nam tenuitas quę ſm qualitatē nō quę ſm quantitatē ꝯſideraṫ, videṫ idem eſſe cū raritate, tenue enim dicimus corpus eo ꝙ ptranſeat p quoſcūq̃ meatus, qđ idem eſſe videtur cuꝫ raro, ſic ⁊ craſſum denſo: craſſum eni craſſoꝝ partium exiſtens, nō per quoſcūq̃ pertrāſit meatus, ſed p maiores. tale quodāmodo eſt ⁊ ipſum dēſum, multo corpore in paruā molem coacto. has cū expoſuit oēs oppoſitiones, ſecernit has quidē vt nō ſm agere ⁊ pati dictas, illas ꝟo vt alijs implicitas. nā graue ⁊ leue / aſperū ⁊ lene eo ꝙ nō per agere ⁊ pati dicātur: non eni quēadmoduꝫ calidum ⁊ frigidū calefaciēdo ⁊ infrigidādo prima dicūtur, ſic ⁊ leue ⁊ graue, nō eniꝫ agūt iuxta poſita grauia ſimilr̄, neq̃ leue, ſic neq̃ aſpeꝝ ⁊ lene: tenue ꝟo ⁊ craſſum / ⁊ molle ⁊ durū / lētuꝫ ⁊ aridum, merito reijcit vt in alijs cōtenta. ſi enim accipientes vliores ꝯrietates, non abijciamus quę ſub has reducūtur, ſciemus nos plures q̄ vtile ſit ſumpſiſſe. reducit autē has tres ꝯrietates ad humidū ⁊ ſiccum, definiens quid nā eſt hoꝝ vtrūq̃, ⁊ dicens humidū quidē eſſe qđ alieno quidē facile eſt terminabile, pprio ꝟo difficulter: ſiccū ꝟo qđ alieno quidē difficulter, pprio ꝟo facile terminabile. ſi ergo humidū facile eſt alieno termino terminabile, ⁊ cōpletiuum, veluti facile replens meatus, eſt aūt ⁊ qđ tenues hꝫ partes hmōi: tenuē ⁊ hoc replenuū eſt, merito reduceṫ ſub humidum. eadē quoq̃ rōne ⁊ craſſum ſub ſiccum: lentum quoq̃ inquit humidū eſt aliqđ paſſum, ⁊ ariduꝫ ſimilr̄ ſiccū. ſic inquit ⁊ molle ſub humidū reducēduꝫ eſt: molle enim eſt qđ cedit tactui, qđ eſt proprium humidi. hęc quū ita diſtinxit, reaſſumit duas oppōnes calidi ⁊ frigidi / humidi ⁊ ſicci, hęc diiudicans tanq̄ prin⁹ formatiua elemētoꝝ, qm̄ actiuę ſunt ⁊ paſſiuę, ⁊ q2 etiā cōmuniſſimę ſunt, ⁊ neutra ſub alterā reducitur. qm̄ igitur inquit q̄rimus ſenſibilis corporis principia, tale eniꝫ eſt gñabile corpus ⁊ corruptibile: omne aūt ſenſibile tāgibile ē, non eni viſibile oīno / aut audibile / aut aliud qđ alioꝝ / tangibiles quęrēdę ſunt differentię corpoꝝ formatiuę. prima eniꝫ ingt corpora quoꝝ ꝯrietates quęrimus, ſm ꝯrietates ab inuicē differunt quę tangibiles ſunt, p hoc oſtendens ꝙ merito ⁊ ipſa dicimus ſenſibilia eſſe, ⁊ tangibiles ꝯrietates ipſoꝝ prin⁹ ponimus. dicere eni prima corpora ⁊ elemēta alioꝝ tāgibilibus inter ſe differre ꝯrietatib⁹, ſignificat ipſas p oīa pambulaſſe corpora, nō ſunt igitur ſumēdę / nec viſibiles / nec audibiles / nec guſtabiles / aut odorabiles ꝯtię. non eni his formantur prima corpora. nā ⁊ ſi ſit prior viſus tactu, ⁊ viſibilia tangibilibus quę ſubiecta vocauit ſenſuū, nihil tñ ad formāduꝫ tangibile corpus cōferunt, cuius nūc principia q̄rimus. ⁊ viſibilis ingt qualitas ⁊ ſi prior ſit tāgibili qualitate, non eſt tñ corporis tāgibilis paſſio quatenus eſt tāgibile, ſꝫ ſm alterū quid, quatenus eſt .ſ. viſibile. eſt autē inquit prior viſus tactu nō ſimplr̄, eſt enim aliquo modo prior tactus, quū auferat ⁊ nō auferaṫ, viſus ꝟo ſorte eſt natura prior hoc eſt dignitate vt perfectior, quoniam perfectis animalibus aduenit.

❡ Calidum ꝟo ⁊ frigidum, ⁊ ſiccum ⁊ humidum, illa quidē eo ꝙ actiua, hęc ꝟo eo ꝙ paſſiua ſint, dicūtur: calidum enim eſt qđ cōgregat ea quę ſunt eiuſdem generis: diſgregare nanq̃ qđ aiunt agere ignem, congregare ea quę eiuſdem ſunt generis: accidit enim excipere aliena: frigidum ꝟo qđ coniungit ⁊ cōgregat ſimiliter ⁊ ea quę eiuſdem generis, ⁊ ea quę non eiuſdem generis.

❡ Non hoc dicit ꝙ actiuę ⁊ paſſiuę ſūt vtręq̃ ꝯrietates, eo ꝙ vtraq̃ agat ⁊ patiaṫ, ſꝫ duabus exiſtēbus oppoſitionib⁹, eā quidē quę eſt calidi ⁊ frigidi actiuā vocat, eā ꝟo quę eſt humidi ⁊ ſicci paſſiuā, ⁊ ponit quidē hoꝝ ſidē definiens hoꝝ vnūquodq̃. calidū enim ingt congregatiuū eſt eoꝝ quę ſunt eiuſdē gñis, diſgregatiuū ꝟo eoꝝ quę ſunt diuerſoꝝ generū, frigidū ꝟo ꝯgregatiuuꝫ vtrorūq̃, ſed ꝯgregatiuū ⁊ diſgregatiuū actionum ſunt noīa. rurſus humidū quidē dicit eſſe qđ pprio termino eſt difficulter terminabile, aliēo aūt facile terminabile: ſiccū aūt facile terminabile pprio, difficulter aūt terminabile alieno, ſꝫ facile difficileq̃ terminabile paſſionū noīa ſunt declaratiua. ❡ Dubitauerit aūt aliqs merito ad ſermonē hunc, ad res ipſas aladuertens, neq̃ eni calidū ⁊ frigidū actiua ſolū ſunt, ſꝫ etiā paſſiua, patiṫ enim calidū a frigido, ⁊ hoc a calido: neq̃ rurſus humiduꝫ ⁊ ſiccū paſſiua ſolū, ſꝫ etiā actiua: ſi enim oīa adinuicē trāſmutātur cōnia, neceſſe adinuicē egiſſe ſiccū ⁊ humidū. Com. 8.

ipſe enim eſt qui dicit terrã in aquã tranſmutari, vbi neceſſe eſt humidũ egiſſe circa ſiccum, ſimiľr ⁊ aquã in terrã, ſicco ſ. circa humidũ agẽte. quid igiť hic diſtinguẽs, actiua quidẽ inquit calidum ⁊ frigidũ, paſſiua ṽo ſiccũ ⁊ humidum. ¶ Hanc igitur dubitationẽ ex his quę in 4° meteoroꝝ dicta ſunt, diſſoluemus, dicẽtes vt ad cõpoſitoꝝ corpoꝝ gñonem, hoc dictũ eſſe. hęc enim circa medium locũ ſunt ipſius vniuerſi, dico ſ. circa terrã, veluti parte huius participantia: non enim ex hac ſola poterãt eſſe. terra nãq; ex ſe cõnecti non põt, ſ; facile diſſipari. iccirco indiguit aqua ꝯiungẽte, ⁊ permiſcẽte ipſas, veluti aqua ipſa, quę terminaret. hęc aũt adinuicẽ mixta ſe mutuo cõtinent, non tñ cõpoſitionem exactã ipſa ꝑ ſe pñt operari, ſ; indigent calido ⁊ frigido, hęc coniungente ⁊ formãte, ſubti quidẽ ⁊ materię rõnem tenente, hũido ⁊ ſicco, formę aũt ꝓportionato calido ⁊ frigido. nã ⁊ ſi agant circa ſe mutuo ſiccũ ⁊ humidum, ſe mutuo cõtinentia ⁊ circũſcribentia, tñ mixta in ſe inuicẽ agũt, quapropter mãliores has qualitates cõſueuere vocare nãles philoſophi, calidũ ṽo ⁊ frigidũ actiuas: qm̃ extrinſeca his exiſtẽtia his circa quę agũt ꝓpriam demõſtrãt vim: meminiſſe aũt oportet vlr dicta vt in cõpoſitorũ gñone, manifeſtius apparet paſſiua quidẽ altera exiſtẽs oppoſitio, actiua ṽo reliqua. etenim in fictiliũ opificio, humidum ⁊ ſiccum cõgreſſa mãm fictiliũ operãtur, frigidum ṽo hanc cõpingit, ⁊ calidum trãſmutat maxime ⁊ facit fictile. ſic igitur in cõpoſitis, ſed in mutua gñone oẽs ſimiľr ſunt actiuę ⁊ paſſiuę. calidũ eni; inquit qđ cõgregatiuũ eſt ſubaꝝ eiuſdem gñis, putatur diſgregatiuũ eſſe, q; colligendo ⁊ vniẽdo adinuicẽ quę eiuſdem gñis ſunt nec̃io diſgregat ſeparatq; aliena: eã enim quã facit alienoꝝ diſgregationem, ꝑ ſimiliũ ſubaꝝ cõgregationẽ operatur. nam abinuicẽ diuerſoꝝ generum ſubas ſegregãs, vnionẽ per ſe alterius operatur. iccirco ſegregatiuũ quidẽ alienoꝝ, cõgregatiuum ṽo ſimiliũ ipſum calidũ definimus. eſt quoq; fortaſſe dicere calidu; quidẽ ſm ꝓpriã rõnem ſegregatiuũ eſſe, ſegregationẽ accipiẽtib⁹ nobis nõ ſeparationẽ, hoc eni in his q̃ diuerſoꝝ generũ ⁊ mixtis facit, non aũt in immixtis, ſed vlr intelligẽtibus nobis ſegregatione; eã quę eſt veluti fuſio ⁊ rarefactio: ſm aũt ſcdã; rõnem ſeqtur ad hanc alienoꝝ ſeparatio, ⁊ ſimiliũ vnio: dũ eni; fuſio fit, vnũquodq; ad propriũ accedit, ⁊ huic adglutinatur, vt ſe hꝫ in fuſione metallorũ. quantũcunq; enim liquabile eſt, congregatũ ſibi ipſi adglutinať, ſeparatũ a terreſtri ⁊ illiquefactili. ꝙ aũt fuſio, cauſa fit ſegregationis eoꝝ quę diuerſoꝝ generum ſunt, ⁊ nõ ꝑ ſe neq; ꝓ ignis, hinc eſt manifeſtũ: quũ enim duę aliquę ſubę ſint eãdem fuſionem recipientes, tunc ignis nõ diſtinguit eas ab inuicẽ, ſed eꝫ potius ꝯgregat ⁊ vnit adinuicẽ, ita vt nec vlterius poſſint ſeparari, vt ſe hꝫ in cera ⁊ pice: hęc enim quũ diſtincta abinuicem ſint ⁊ diuerſa vnit, ⁊ vnita ſeparare non põt, ſi tñ ſit aliqđ cũ cera terreſtre, eo ꝙ non vtręq; ſubę natę ſunt fundi, ſed cera ſola, vnita cera ſm fuſionẽ, ſegregatur a terreſtri ſubſidẽte ꝓpter grauitatem. quum aũt duę ſint ſubę ambę liquefactiles, ſ; vna magis ⁊ altera minus, hę cõuerſantes cũ igne vniuntur, nõ ita tñ vt ab inuicẽ ſeparari nõ poſſint, vt ſe hꝫ in argento, ⁊ auro, ⁊ alijs hmõi: etenim vniũtur inter ſe hęc ⁊ rurſus ſegregãtur, eo ꝙ ab inuicem in cõſiſtentijs differant. ſi aũt qs dicat eiuſdem gñis ipſum dicere ea quę ſimiľr ſunt liquęfactilia ⁊ fuſilia, aut quę nõ poſſunt fudi liquariq;, vt ſimilitudo ſit, non ſm ſpẽm tñ, ſed ſm genus. exẽpli cauſa, vt nõ aurum auro dicamus ſolũ eſſe ſimile, ſed etiã quę ei ſimili modo liquari poſſunt, vt argẽtu; aut ęs: nec ſic erit etiã vniuerſalis ſermo, neq; eni illiquabilia eiuſdẽ gñis exiſtẽtia adinuicẽ vnit ignis. ea quoq; q̃ nata ſunt liquefieri ſeparat, vt aurũ ab argẽto: illa aũt ſunt ſola quę vnit, vt nõ poſſint ſegregari quę eãdem habent fuſionem, vt nõ hoc quidẽ magis fuſile ſit, id ṽo minus, vt plũbum ⁊ ſtagnũ, aut cerã ⁊ picem, ⁊ quę valde mollia ſunt, ſic quidem calidũ, frigidũ ṽo omniũ inquit ⁊ ſimiliu; ⁊ diſſimiliũ cõcretiuum: in his enim quę a frigiditate cõgelantur eſt videre diuerſoꝝ generum ſubas delatas, vt i glacie ⁊ feſtucas, ⁊ alia quędã parua intus congelata.

¶ Humidum aũt quod interminatum ꝓprio termino, facile terminabile eſt. ſiccu; ṽo qđ facile quidem terminabile proprio termino, cum difficultate ṽo terminabile. Tex.cõ.9.

¶ Quũ demõſtrauit ꝑ definitiones calidi ⁊ frigidi ꝙ actiua merito dicuntur, ꝯſequẽter humidi ⁊ ſicci aggrediens definitiones demõſtrat ꝙ hęc paſſiua ſunt. nam facile terminabile ⁊ male terminabile paſſionũ nomina ſunt. ¶ Dubitaret aũt aliquis ad definitionem ſicci quõ dicit, ipm̃ eſſe bene terminabile ꝓprio termino. ecce eni cinis ſiccus exiſtens diffluit. ad qđ dicẽdu; ꝙ et ſi nõ circũſcribatur cinis ⁊ maneat propriũ terminu; ſeruans, põt tñ aceruari, qđ humido nõ ineſt. ꝓterea habet etiã ſubam quãdam propriã, ⁊ nõ vniuerſus decidit, vt etiã arena. de flãma quoq; aliqui dubitant, q̃ ſicca ſit ⁊ alieno termino figuretur in fornacibus. dicendum aũt primũ quidem ꝙ nunq̃ flãma exacte figurã a continẽtibus, quũ ſurſum feratur, ⁊ non oĩno cõfigureť ambiẽti, cinis eni hoc pacto extincta fuerit non intercepta vacuis vtrinq;, vacuis dico ipſius ignis. pręterea quoq; ⁊ ſi cõceſſum fuerit terminari ambiẽtibus, ꝓpria tñ continetur figura, nõ eni; decidit nec funditur, ſ; cõtinua manens ſurſum ꝓcedit. humidũ aũt ambiẽtibus exacte ꝯfiguratur. ſi igitur in ficuli congelata fuerit aqua, deinde fregeris fictile, videbis cõfiguratam illi. Com.9.

¶ Tenue ṽo ⁊ craſſum, ⁊ lẽtum ⁊ aridum, ⁊ durũ ⁊ molle, ⁊ alię differẽtię ex his ſunt: quoniã enim repletiuũ eſt humidi, q; nõ quidẽ terminatũ eſt, ſed eſt facile terminabile, ⁊ cõſequitur ei quod tangit. tenue ṽo repletiuũ (paruarũ enim partiũ) ⁊ qđ paruaꝝ partium repletiuũ (totum eni totũ tangit) tenue ṽo maxime huiuſmodi eſt, manifeſtũ ꝙ tenue quidem erit humidi, craſſum ṽo ſicci: rurſus ṽo lẽtum quidem humidi. ¶ Lentũ enim humidũ paſſum aliquid eſt vt oleum. ¶ Aridum ṽo ſicci, aridum enim qđ ꝑfecte ſiccum: quare ⁊ cõgelatum eſſe ꝓpter defectũ humiditatis. ¶ Amplius molle quide; humidi, durũ ṽo ſicci: molle enim qđ in ſeipſum cedit ⁊ nõ transfertur, qđ facit humidũ. quapropter etiã non eſt humidũ molle, ſed molle humidi, durũ ṽo ſicci: durum eſt eni; qđ cõgelatum eſt, cõgelatum ṽo ſiccũ. Tex.c.10. Tex.cõ.11 Tex.c.12. Tex.cõ.13

¶ Quum demõſtrauit duaꝝ oppoſitionũ, hanc quidẽ actiuã eſſe, illã ṽo paſſiuã, reliquas oẽs ad has reducere vult, vt ſint oppoſitio calidi ⁊ frigidi, ⁊ humidi ⁊ ſicci, duę hę maxime primę, vt quũ hoc mõſtrauerit, hinc oſtẽdat quatuor elementa genita eſſe. verbũ aũt illud ⁊ Com.10.

aliç differētię] addidit, aut ꝑpter aſperitatē ⁊ leuitates, quas ante hoc quū enūmeraret, nūc dereliquit, aut potꝰ ꝑpter eas quas adiūget. diuidit enim ꝯſequēter ſiccum ⁊ humidū, ⁊ oſtendit hoꝝ vnūquodq; dici multiplr. quo pacto quoq; ſub humidū, ipſum tenue referat̄ oſtēdit. tenue enim ingi repletiuū, nam quū ſit partiū paruarū loca vacua replet. ſi enim in modiū nucum ſiliginē iniicias, ingrediens in intermedias nucū vacuas ſolidi corporis regiones, has replet. idem ⁊ ipſum humidū facit vt aqua. nā facile terminabile, exiſtens alieno termino, ſequitur inquit tangens ⁊ ambiens, ⁊ vndecūq; ipſum tāgit, hmōi aūt ⁊ ipſum tenue eſt. merito igitur ipm tenue humidi eſt. ergo ⁊ ꝯtrium craſſum ſub ꝯtrio ſicco erit. cōtraria enim ꝯtrijs inſunt. nā quēadmodum ſiccum ꝯueniens eſt, ⁊ nō ſequitur continētia, neq; oīno tangit: nam eſt male terminabile alieno termino, ſic ⁊ craſſum magnas hñs partes, non in oēm locum ingredi poterit. ꝙ etiā ipſum lētum, ſit ſub humido breuiter oſtēdit, quū dixit, ꝙ lētum eſt humidū aliquid paſſum: quę enim nō facile diuiſibilia ſunt humidoꝝ, neq; facile a tangentibus liberari pñt, ⁊ lubrica ⁊ lēta dicūtur, vt viſcū, oleū, pix liquida. aridū ꝟo ſub ſiccum, qđ enim ꝑ defectū humiditatis cōgelatum eſt, ⁊ ob hoc facile frāgibile aridū vocatur. rurſus aūt molle qdem ſub humidū reducit, durum ꝟo ſub ſiccū: molle enim eſt qđ cedit in ſeipſum tāgentibus, qđ ⁊ humidū facit, nā ⁊ hoc cedit. ſ; quę eſt differētia? ꝙ rurſus molle eſt humidū patiens qd, eo ꝙ nō trāſferatur, qđ aquę non ineſt, trāſfertur enim, quēadmodum ⁊ lentū, humidū erat aliquid paſſum, hmōi igitur eſt ⁊ ipſum molle. quare ſi quid eſt molle, illud eſt humidū quodāmodo, facile eni eſt alieno termino terminabile: non tñ quicqd eſt humidū, molle eſt. in plus ergo eſt humidū q̄ molle, ideo ⁊ ſub hoc molle referimus. differētię enim humidi ſunt transferri ⁊ nō trāſferri. propriū aūt ⁊ cōpletiuum eſſe, ⁊ ꝓprio termino male terminabile, aliēo ꝟo facile. rurſus ⁊ durū ſub ſiccū reducit: durū enim eſt qđ cōgelatum eſt, nā eo ꝙ cōglobatum eſt in partibus ſuis ⁊ congelatū durum factū eſt. cōgelatum aūt ſiccū eſt, nā male terminabile alieno termino factū eſt, eo ꝙ ſit cōgelatum, quare ſiccū eſt factū.

Tex.c.14. ¶ Dicitur aūt ſiccum ⁊ humidū multifariā, opponitur enī; ſicco ⁊ humidū ⁊ vdum: ⁊ rurſus humido ſiccū ⁊ cōgelatū. oia nāq; ſunt hęc hūidi ſicciq; eoꝝ q̄ prio dicta ſunt. qm̄ enī opponit̄ vdo quidē ſiccū, ⁊ vdum quidē eſt hñs alienā humiditatē in ſupficie, madidū aūt i pfundo, ſicci aūt hac priuatū, manifeſtū ꝙ vdū quidē erit humidi, oppoſi
Tex.c.15 tū ꝟo ſiccum, primi ſicci. ¶ Rurſus quoq; humidū ⁊ cōgelatum eodē modo. humidū nāq; eſt propriā humiditatem habens i profundo, cōgelatum ꝟo priuatū hac, quare ⁊ hoꝝ erit, hoc quidē humidi, illud ꝟo ſicci. manifeſtum igitur ꝙ ⁊ omnes alię differentię reducūtur in primas quatuor, eę ꝟo non amplius in minores: neq; enim calidum qđ humidū aut qđ ſiccum, neq; humidum qđ calidum aut qđ frigidum, neq; frigidum ⁊ ſiccū, neq; ſub inuicem, neq; ſub calidum ⁊ humidū ſunt: quare neceſſe q̄tuor eſſe has.

¶ Quum demōſtrauit Ariſto. oēs tangibiles oppoſi- Com. 11.
tiones ſub duas primas reduci. ſ. eā quę calidi ⁊ frigidi ⁊ eā q̄ ſicci ⁊ humidi, vult ⁊ alias quaſdā pter eas, quas iam enumerauit, oſtēdere ſub ſiccū ⁊ humidum reduci. ſub primū quidē humidum, vdū ⁊ proprie humidū, ſub ſiccū ꝟo cōgelatū ⁊ alteꝝ quid qđ ꝓprie ſiccū eſt ęquiuoce genere dictū. vt autē hoc ſignificet, inquit ſiccū ⁊ humidū eſſe de numero eoꝝ quę multipliciter dicunt̄. oſtēdens autē ꝙ hęc ſint de his q̄ multiplr dicuntur, vtit̄ loco ab oppoſitis. quū enī eidē plura fuerint oppoſita ipm quoq; eoꝝ eſt quę multiplr dr̄. vt graui opponit̄ quidē in voce acutū, voꝝ.n. acuta graui opponit̄, in impetu aūt leue. graue enim ⁊ leue rurſus in motibꝰ ſunt inter ſe oppoſita. qm̄ igit̄ graui, ⁊ leue, ⁊ acutū opponit̄, eoꝝ quę multiplr dicunt̄ eſt ipſū graue. acutū quoq; eoꝝ eſt quę multiplr dicunt̄, opponit̄ enim ei ⁊ obtuſum ⁊ graue ⁊ dulce. in voce quidē graue. in ſapore autē dulce, ⁊ in figuris aut ſimplr mole obtuſum. acutū enim dicimus angulū ⁊ obtuſum, acutū etiam ⁊ obtuſum gladiū. ſic igit̄ oſtēdit ſiccū ⁊ humidū eē de his q̄ dr̄ multiplr. nā vtriq; horū ſunt plura oppoſita. ſicco enī qñq; opponit̄ humidū, qñq; vdū. ⁊ humido qñq; ſiccū, qñq; cōgelatū. eſt igit̄ primo humidū ⁊ veluti gñaliſſimum, cuius definitionē iam tradidit. ſ. male terminabile ꝓprio termino, alieno ꝟo facile terminabile. huic ꝟo oppoſitū ſiccū primum dico ⁊ generaliſſimū, ꝓprio termino facile terminabile, alieno ꝟo difficile terminabile, vt prius definiuit. ſub primū ꝟo humidū reducit̄ vdū ⁊ ꝓprie humidū. vdum igit̄ eſt qđ hꝫ alienā humiditatē in ſupficie, vt ſi aquā lapidi ſfundas, aut noſtro corpori, aut tunicę mediocriter. nā qđ in pfundo hꝫ alienā humiditatē madidū vocat̄. humidū ꝟo qđ hꝫ ꝓpriā humiditatē in pfundo, differt igit̄ a primo humido vdum, qm̄ primo humidū, ipſum eo ꝙ ſit hmōi totum eſt ꝑ totum humidū. vdum ꝟo qa paſſum eſt aliqd hmōi. a ꝓprie ꝟo humido ſimplr humidū differt, qm̄ primo humidum totū ꝑ totum hmōi eſt, vt dixi. hoc ꝟo in profundo occultam hꝫ ꝓpriā humiditatē. a madido ꝟo ꝓprie humidū differt, qm̄ hoc quidē ꝓpriā illud ꝟo alienā hꝫ humiditatē in pfundo. madidū quidē vt lutum, humidū ꝟo vt liquefactilia cera, ⁊ plumbū, ⁊ hmōi alia. rurſus ad primo ſiccū reducit̄ ⁊ ꝓprie ſiccū cui opponit̄ vdum, ęquiuoce genere dictū, qđ ꝓprium nomē aſſecutū non eſt, ⁊ cōgelatū qđ opponit̄ ꝓprie humido, qđ ⁊ ipſum genere ęquiuoce dictū eſt, qꝛ ꝓpriū nomen nō eſt ſortitū. qm̄ igit̄ vdū eſt qđ alienā hꝫ humiditatē in ſuperficie, oppoſitū huic ſiccum erit, qđ. ſ. eſt hmōi humiditate priuatū. qualē habebat ipſum vdū. idē ⁊ in ꝓprie humido ⁊ in coagulato, nam hoc quidē in pfundo habebat ꝓpriā humiditatē, alteꝝ ꝟo eſt hac priuatū, qualia ſunt non liquabilia, vt teſta. ⁊ metalloꝝ illiquabilia. liquabilia quoq; poſtq̄ liquata ſint cōgelata ſunt. quare cōgelatoꝝ alia quidē liquabilia ſunt, alia ꝟo non liquabilia. liquabilia ꝟo humida ſunt, poſtq̄ liquata fuerint, ⁊ humiditas quę in pfundo eſt ad manifeſtū venerit. ſi ꝟo abſentia ⁊ pñtia humiditatis hęc dicant̄, merito hęc ſub primo humidū. alia ꝟo ſub primo ſiccū referunt̄. addidit autē madidū inquit Alexāder ad manifeſtationē humidi ⁊ vdi. a differentia quę eſt ad hoc, qm̄ eſt tale vtrūq; ipſoꝝ, quale definiuit fidē faciens. nam vt dixi ab vdo differt madidum, eo ꝙ habeat in pfundo alienā humiditatē, cum illud eā habeat in ſupficie a proprie ꝟo humido, eo ꝙ alienā habeat, cum illud ꝓpriam habeat, in profundo. alię igit̄ oppoſitiones quo pacto ſub duas reducūtur, ꝑ

prius

prius dicta demõſtrauimus. ❡ Dubitat aũt Alexãder quo pacto ignitas quidẽ ſub humidũ, aſperitas vero ad ſiccũ referatur, q̄ꝛ aſperũ viſum potius fuerat eſſe cõgelati ⁊ ſicci. ꝓpriis enim terminis partes huius ↄtinent̃, igne aũt humidi, ęquale enim quodda ipm humidum eſt, ⁊ ignẽ ſemꝑ habens ſuperficiẽ partibus cõſidentibus ĩ ſe inuicẽ. ❡ An melius eſt inq̄t dicere, ꝙ neq̄ꝫ actiuę neq̄ꝫ paſſiuę hę ↄtrietates ſunt, ⁊ ꝙ neq̄ꝫ oĩno ſint qualitates: nã in certa partiũ poſitiõe eſt ipſuꝫ igne ⁊ aſperũ, vt in p̄dicamẽtis dictũ eſt. ſi aũt nõ ſunt qualitates, neq̄ꝫ paſſiuę erũt neq̄ꝫ actiuę ꝙ aũt non vlterius gñaliũ duarum ↄtrietatum calidi. ſ. ⁊ frigidi/ſicci ⁊ humidi nulla ad reliquã reducatur/docet neq̄ꝫ enĩ ſiccũ ſub calidũ, q̄ꝛ omne ſiccum calidũ eſſe debuiſſet, nunc aũt terra ſicca eſt cũ ſit frigida, nec humidũ rurſus ſub calidum, aqua enim cũ humida ſit/frigida eſt. multo igitur magis neq̄ꝫ frigidũ ſub calidũ. nã quo pacto queũt quę repugnãtia ſunt ſub ſe inuicẽ eſſe: rurſus neq̄ꝫ ſiccũ ſub frigidum, ignis enim cũ ſiccũ ſit/calidũ eſt, neq̄ꝫ humidũ, aer eniꝫ humidus eſt ⁊ calidus, nec multo magis ↄtrium calidũ, ⁊ ꝓpter eaſdẽ cauſas, neq̄ꝫ ſi ↄuerterimus ordinẽ, nullũ reliquoꝝ neq̄ꝫ ſub humidũ neq̄ꝫ ſub ſiccũ referemus.

Tex.c.16 ❡ Quoniã aũt quatuor ſunt elementa, ipſoꝝ aũt q̄tuor ſex cõiugationes, ↄtraria vero nõ nata ſunt coniungi. (calidũ nanq̄ꝫ ⁊ frigidũ eſſe idem, ⁊ rurſus ſiccũ ⁊ humidũ impoſſe.) manifeſtũ ꝙ quatuor erunt elementoꝝ cõiugationes, calidi ⁊ ſicci, ⁊ calidi ⁊ humidi, ⁊ rurſus frigidi ⁊ ſicci, ⁊ frigidi ⁊ humidi, ⁊ ↄſequũtur ſm rõnem ſimplr apparentibus corporibus, igni, ⁊ aeri, ⁊ aquę, ⁊ terrę: ignis enim calidus ⁊ ſiccus, aer vero calidus ⁊ humidus, vt enim vapor aer, aqua vero frigida ⁊ humida, terra aũt frigida ⁊ ſicca: vt rationabiliter diſtribuãtur differẽtię primis corporibus, ⁊ multitudo ipſoꝝ ſit ſm rationẽ.

Com.12. ❡ Elementa quidẽ vocat ↄtrietates. dictę ſunt enim ſcdo poſt mãꝫ elemẽta ⁊ prin° ipſę ↄtrietates. dixit aũt ex quatuor ↄtrietatibus ſex fieri cõiugationes, quaꝝ incõſtantes quidẽ ſunt quę ↄtria aſſumũt, quę calidum ⁊ frigidũ, ⁊ quę ſiccũ ⁊ humidum: ſimul eniꝫ eſſe ↄtria eſt impoſſe. reliquę vero quatuor conſtãtes ſunt. ad quas dicit nõ abre cõſequi mãm apparẽtiuꝫ ſimpliciũ corpoꝝ, (hęc enĩ ſub ſenſum cadũt) cum ſingulũ ipſoꝝ ſm propriã coniugationẽ obſignet̃. ignis quidẽ calido ⁊ ſicco, aer calido ⁊ humido, aqua frigido ⁊ humido, terra vero ſicco ⁊ frigido. ❡ Notãdum vero eſt ꝙ hęc abſq̄ꝫ ꝓbatione poſuit, ſolũ aũt in aere, vt quãdam habente dubitationeꝫ/ꝓbatione vſus eſt, ꝙ ipſe ſit calidus ⁊ humidus, non ꝙ humidus ſit aſtruens/ſꝫ ꝙ calidus: fuerunt aũt quidã q̄ etiã opinati ſunt ipſum eſſe frigidũ ⁊ humidũ. quid igitur inquit ipſe, ꝙ veluti exhalatio eſt aer, exhalatio vero calida eſt/⁊ calidi gñonem hꝫ: licet aũt ⁊ per plura hoc aſtruere. primũ quidẽ ex hoc ꝙ ipſe eſt leuis, qđ caliditatis eſt. qđ aũt leue caliditatis eſt, illinc agnoſces: q̄ꝛ enim ignis calidus exiſtens ⁊ ſiccus leuis eſt, neceſſe eſt ei leue ineſſe quatenus calidus aut q̄tenus ſiccus, ſꝫ ſi quidẽ quatenus ſiccus ignis leuis eſſet, oportuiſſet ⁊ terraꝫ quatenus ſiccã leuẽ eſſe, hoc aũt non eſt. nõ ergo quatenus ſiccus hꝫ leuitatẽ: relinquit̃ igit̃ quatenus calidus. ſi igitur leue rõne caliditatis ſit, eſt aũt leuis aer, erit igit̃ ⁊ ipſe calidus. amplius videmus propinquãtia adinuicem elemẽta, habere quãdam cõuenientiã adinuicem, q̄ꝛ neq̄ꝫ ſibi inuicẽ eſſent ꝓpinqua. ſi igit̃ ⁊ aer ab igne differt ꝑ humidũ, ꝓculdubio cõicabit ei per calidũ. ⁊ ſi cõicat aquę ꝑ humidũ, niſi differat ab aqua per calidũ, nõ erit differẽtia aquę ⁊ aeris. amplius videmus ꝙ mutatio ei ex aqua fit per calidũ, euaporans enim aqua in aerem vertitur, vt ⁊ ipſe Ariſtoteles dicit.

❡ Omnes enim ⁊ ſimplicia corpora elementa facientes: hi quidẽ vnũ, illi vero duo, illi vero tria, illi vero quatuor faciũt, quicũq̄ꝫ igitur vnũ ſolum dicunt eſſe, deinde raritate ⁊ dẽſitate alia gñant: his accidit duo facere principia rarum ⁊ dẽſuꝫ, aut calidum ⁊ frigidũ: hęc enim ſunt quę operãtur, vnũ vero ſubijcitur quẽadmodum materia. Tex.c.17. ❡ Qui vero ſtatim duo faciunt quẽadmodũ Parmenides ignem ⁊ terrã, intermedia, mixturas faciunt hoꝝ vt aerem ⁊ aquam. Tex.c.18. ❡ Similiter aũt ⁊ tria dicentes, ſicut Plato in diuiſionibus, mediũ enim mixturã facit, ⁊ fere eadem dicunt, ⁊ qui duo, ⁊ qui tria faciunt, niſi ꝙ hi quidẽ diuidunt in duo mediũ, illi vero vnum ſolum faciunt. quidam autẽ ſtatim quatuor dicunt, vt Empedocles. conducit aũt ⁊ hic in duo: igni nanq̄ꝫ alia omnia contraponit. Tex.c.19.

❡ Cuꝫ docuerit quas opꝫ ponere ↄtrietates formatiuas corpoꝝ ⁊ principia, nũc vult ꝓpriam de his opinioneꝫ munire ꝑ hęc, q̄bus oſtẽdit etiã antiquiores oẽs, qui ð elẽtis ſunt opinati, dictas ↄtrietates inducẽtes/aut aliq̄s aut oẽs: numerũ aũt quatuor minime excedentes. nam ⁊ ſi nõ eodẽ modo de ipſis dicũt, ſaltem ab ipſa veritate coacti videntur has venerari. nã ⁊ qui quatuor vnum elementũ faciunt oĩum raritate ⁊ denſitate, alia ex ipſo generãt: raritas aũt ⁊ denſitas frigiditate ⁊ caliditate ꝑficiũtur. Parmenides quoq̄ꝫ ex ſe ſupponẽs duo ꝑncipia ignem ⁊ terrã/ↄtrietatem calidi ⁊ frigidi induxit, aerẽ ⁊ aquã duoꝝ elemẽtoꝝ mixturã dicens eſſe, quẽadmodũ ⁊ Plato. nã ⁊ hic duo quędã ſupponens principia magnũ ⁊ paruũ. tertiũ aliũ ſupponit, quã mixturã eſſe dicit magni ⁊ parui ↄtrietatis. magnũ quidẽ ⁊ paruũ dicens eſſe ſuperuenientes formatiuas differẽtias materię, quas primũ recipit quũ quanta ⁊ dimẽſa fit: mixturã aũt vocauit mãm, nõ vt quę ex paruo ⁊ magno mixtus fiat, ſꝫ vt in qua hęc miſceãtur, eo ꝙ vtrũq̄ꝫ ſucceſſiue in ipſa fiat. Empedocles quoq̄ꝫ quatuor ⁊ ipſe elemẽta ſuppoſuit, calidi aũt ⁊ frigidi ↄtrietatem induxit: ignẽ quidẽ calidum ſupponens, alia vero oĩa opponi huic dicẽs vt frigida. qui itaq̄ꝫ vnũ inquit elementũ ſupponit, raritate aũt ⁊ dẽſitate huius alia generãt, duo principia faciunt raꝝ ⁊ dẽſum, vel potius calidũ ⁊ frigidum. hęc vero ſunt quę operãtur ⁊ faciũt raritatẽ ⁊ dẽſitatem. ⁊ annotandũ eſt ꝙ rarũ ⁊ dẽſum ſub calidum ⁊ frigidũ ducit, ex quo forte ꝑtermiſit in enumeratione tãgibilium qualitatum enumerare raꝝ ⁊ dẽſum, veluti quę ad frigidũ calidũq̄ꝫ reducant̃. ⁊ Plato quoq̄ꝫ eodẽ modo cũ Parmenide inquit tria ſupponens prin°, duo quidẽ ſpectabat ſm ↄtrietatẽ magni ⁊ parui, tertiũ vero mediũ hoꝝ, qđ ⁊ mixtionem dicit eſſe amboꝝ. ſcire aũt oportet ꝙ meminit de Platone in p̄ſenti, nõ vt inducẽte quędã prin° ꝑ ſe ꝓpoſitẽ

ſoꝝ quatuor.ſ.calidi frigidi,ſicci ⁊ humidi,ſꝫ vt etiã ipſo ꝯtrarietatem quandã in principijs ſpeculante, vt etiam Ariſto.amplius ⁊ ꝓpter ſimilitudinẽ ſermonũ ad ipſm Parmenidẽ.vnã eni ambo principioꝝ ꝯtrarietatẽ ſupponebant,vt Parmenides tertiũ gd ex igne ⁊ terra ſupponebat aerẽ ⁊ aquã.ſic ⁊ Plato mãm tertiũ principiũ dicens mediã ꝯtroꝝ eſſe dicebat ipſam, qm̃ vtriſqꝫ ſubijcitur ſucceſſiue, ⁊ ob hoc quoqꝫ mixturam amboꝝ vt vtraqꝫ recipientẽ. quærendũ eſt aũt quales vocat diuiſiones in quibus dicit ipſum inſtituere de his Platonẽ. expoſitor gdem Alexãder dicit,diuiſiones quæ ferunt Platonis adulterinas eſſe.ſꝫ id inquit Ariſt. dixerit de his quæ dicũtur in ſophiſte dialogo,diuiſiones vocans q̃ in illo.ſciẽdum aũt eſt primũ ꝙ Platonis quidẽ diuiſiones ſuſcriptæ nõ ferũtur, in ſophiſta quoqꝫ nihil videt̃ hmõi Plato dicere,quale hic dictũ eſt,neqꝫ eſt inuenire aliquã eius opionem huiuſmodi ipſm exponẽtem, nec oino eſt ei de hmõi intentio diſputaſſe in eo loco. ſhercꝫ ꝙ narrãdo,diuerſas nãlium hoium opiones exponit.recipiẽdum igit̃ eſt potius qd vltimo addit Alexãder dicens,de placitis Platonis nõ ſcriptis Ariſto. dicere,q̃ ⁊ ipſe Ariſt.deſcripſit,⁊ hæc vocare diuiſiões. in illis igit̃ Plato magnũ ⁊ paruũ ⁊ hoꝝ mediũ ſupponit.illud vo[hi quidẽ diuidũt] in duo medium, illi vo vnũ ſolũ faciunt,põt ⁊ de Platone ⁊ Parmenide intelligi.nã quẽadmodum Parmenides duo ſupponẽs prin° aliã quandã mixturã ex his faciebat,ſic ⁊ Plato tria dicens,duo quidẽ ſpeculabat̃ ſm ꝯtrarietatem,tertiũ vo mẽbrum hoꝝ ponebat.differẽtia vo viroꝝ eſt in hoc,qm̃ Parmenides in duo diuidebat ipſm mediũ,aerẽ ⁊ aquã. Plato vo indiuiſibile ipſm ſeruabat, põt ⁊ aliter intelligi dictũ,nõ vt amplius de Platone ipſo fiat ſermo,ſꝫ ipſo qdem ab hoc ſermone recedẽte,tale vo quid dicẽte, ꝙ Parmenides duo prin° ſupponẽs,mediũ quoddã hoꝝ ſumebat,qd in aerem ⁊ aquã diuidebãt.primi vo principia ſupponẽtes, quẽadmodum illi qui ignem ⁊ aquã ⁊ terrã,medium amboꝝ ⁊ ipſi aquã dicentes eſſe, indiuiſibile ipſum ſeruabãt:mediũ aũt ignis ⁊ terræ, aerem ⁊ aquã ſupponebãt,forte ad inclinationẽ aduertentes. neqꝫ enĩ eſt dicere ſm qualitates, ſiqdem terra ⁊ ignis ſicca ſunt,hæc vo ambo humida. Empedocles aũt ingt q̃tuor prin° ſupponens quatuor elẽta,tñ vnã ꝯtrarietatem ſupponebat,ignẽ qdẽ calm eẽ dicẽs,alia vo tria frida.

Tex.c.20. ¶ Non eſt aũt ignis, ⁊ aer, ⁊ vnumqđqꝫ dictoꝝ ſimplex,ſed mixtũ:ſimplicia vo huiuſmodi quidẽ ſunt,non tamẽ eadẽ. vt qđ igni ſimile igneum nõ ignis, ⁊ qđ aeri aereum,ſi-

Tex.c.21. militer quoqꝫ ⁊ i alijs. ¶ Ignis aũt eſt exceſſus caliditatis,ſicut ⁊ glacies frigiditatis.cõgelatio enim ⁊ exarſio exceſſus quidã ſunt: illa quidem frigiditatis, hæc vo caliditatis. ſi igitur glacies eſt cõgelatio humidi ⁊ frigidi, ⁊ ignis erit exarſio calidi ⁊ ſicci. quapropter ⁊ nihil nec ex glacie nec ex igne fit.

Com.14. ¶ Videbitur quidẽ dicere primo aſpectu ꝯſiderãtibus, ꝙ quatuor elẽta ſimplicia nõ ſunt neqꝫ ſincera,ſꝫ mixta ⁊ a ſeinuicem ſemꝑ adulterata,vt multi opinati ſunt. eſt aũt hoc ipſum ꝑ ſe ꝯſideratione dignũ,⁊ quærendũ erit ꝯñter qđo ſe hꝫ hoc, quũ prius dixerimus ſenſum verboꝝ verũ.dicit aũt ꝙ non quẽadmodum alia prin° primo ⁊ ſcđo dicta,ſic ⁊ aer ⁊ alia ſimplicia ſunt,ſꝫ ſunt hæc mixta ⁊ cõpoſita ex materia ⁊ forma. ſimplices vo ingt ſunt quæ ſm ꝯtrietates formæ:forma enĩ ignis quæ ſm cõiugationem qualitatũ calidi.ſ.⁊ frigidi ꝯſiderat̃, hæc eſt ſimplex ſicut ⁊ mã ſimplex.ignis vo cõpoſitum ſã ex vtroqꝫ,verboꝝ quidẽ ſenſus ⁊ itelligẽtia eiuſmodi eſt. ¶ Querẽdum eſt aũt per ſe elẽtoꝝ ꝓblema, ſit ne nullũ elemẽtoꝝ ſincex vt dicũt quidã,ſed oia inter ſe mixta ſint,⁊ ex ſe inuicẽ adulterẽtur.aut nihil ꝓhibet ⁊ ipſa per ſe ſubſiſtere,vt nõ mixta ex cõplexione adinuicem ꝯſiderẽtur. ¶ Ad qđ dicẽdũ ꝙ ſi quidẽ ignem viſibili, vt Timæus, obſignemus,⁊ terram tangibili, erũt ſic oia in oibus,⁊ nihil erit per ſe. tangibilia nãqꝫ oia ſunt elementa ⁊ viſibilia fere omnia. ſi aũt ſm Ariſtotelem obſignemus vnumqđqꝫ, facile quidem terminabili humidũ,ſiccũ vo difficile terminabili, calidũ aũt diſgregatiuo, ⁊ frigidũ cõgregatiuo,nullũ erit prohibens ipſa eſſe ſincera ⁊ non mixta adinuicẽ. ſi aũt nihil eſt impediens,ſed poſſe eſt,in actũ quoqꝫ id vtiqꝫ euenerit.cõtrarietates aũt ſimplicium corpoꝝ formatiuæ, ſimiles ſunt ingt elemẽtis non tñ eædem : qꝛ ignis aſſimilat̃ qdem cõiugationi qua informatur:nõ tñ eſt idem cũ cõiugatione ⁊ ipſe ignis,ſed ſimilitudo eſt ſm qualitatẽ,⁊ cõiugatio ignis qdeꝫ non eſt,ſꝫ igni ſimile ⁊ ſpẽs ignis, ⁊ in ſingulo alioꝝ idem eſt ſermo, ⁊ in ſingulo quoqꝫ alioꝝ eadẽ ratio,ignem aũt exceſſuꝫ caliditatis dicens. ignẽ ingt miniſtratoriũ quẽ dicit exceſſum habere ebullitionis,quẽadmodum glaciẽ exceſſuꝫ frigiditatis, ⁊ qꝛ nihil viuũ generatur neqꝫ ex glacie,neqꝫ ex igne viſuali, qm̃ ignis elemẽtaris ⁊ aqua quæ viuificatiua ſunt, ⁊ ad ꝯſtitutionẽ ſimpliciũ corpoꝝ aſſumunt̃,excitata ĩ incõmenſurationẽ,aqua quidem glaciem facit,ignis vo elemẽtaris,miniſtratoriũ hũc ignem ⁊ viſualem dictum.

¶ Cum aũt quatuor ſint ſimplicia corpora, vtrũqꝫ duoꝝ vtriuſqꝫ locoꝝ erit:ignis enim ⁊ aer ad terminũ eius qđ fertur, terra vero ⁊ aqua eius qđ ad medium. ⁊ extrema qdẽ ⁊ ſinceriſſima ignis, ⁊ terra:media vo ⁊ mixta magis aqua ⁊ aer, ⁊ vtraqꝫ vtriſqꝫ contraria:igni enĩ ꝯtria aqua, aeri vo terra:hæc enim ex contrarijs paſſionibus conſiſtunt. Tex.c.22.

¶ Attamen cũ ſint quatuor vnius ſingulũ erit : terra enim ſicci magis q̃ frigidi : aqua vo frigidi magis q̃ humidi:aer autem humidi magis q̃ calidi : ignis vo calidi magis q̃ ſicci. Tex.c.23.

¶ De proprietate elemẽtoꝝ quæ eſt ad loca diſputat,q̃ eſt inclinatio ipſa ſm quã leuia grauiaqꝫ dicunt̃. duob⁹ igitur exiſtẽtibus locis,hoc qdem ſurſum,quẽ ad terminũ eſſe dicit,terminũ vocans extremũ continentis ⁊ circũ,altero vo ad deorſum, ⁊ ad mediũ,ignis qdem ⁊ aer ſunt ſupiores loci,aqua vo ⁊ terra loci deorſuꝫ : vtraqꝫ enim duoꝝ hoc eſt dualitatũ,duoꝝ vtræqꝫ vtriuſqꝫ locoꝝ ſunt:hæc qdem eius qđ ſurſum, illa vo eius qđ eſt deorſum: vtraqꝫ enĩ dixit neutro genere, veluti vtraqꝫ duoꝝ.ſũma aũt ⁊ ſinceriſſima vocat ſm inclinationem ignẽ ⁊ aerem:ignis enĩ extrema ad ſurſum inclinationẽ habet,terra vo ad deorſum,aqua vo ⁊ aer medio modo quodãmodo ſe habent ſm potentiã:aqua qdem minus deorſum lata ipſa terra,igne vo aer diminutus inclinatione ad ſurſum : vtrũqꝫ aũt ingt coꝝ quæ ſunt in altera dualitatum,ꝯtrium eſt alteri coꝝ quæ ſunt in altera,ignis quidem aquæ,terræ vo aer. oſtendens aũt qđo Com.15.

inquit

inquit ſubē ſubam ꝯtiam eſſe, infert dicens: hęc eniꝫ ex ꝯtrarijs paſſionibus ſunt. non enim cõpoſita ſuba cõpoſitę eſt ꝯtra, ſi vt tota conſideretur, neqꝫ eniꝫ ſm ſubaꝫ eſt ꝯtrietas in cõpoſiti ſuba, ſꝫ ſolum ſm formatiuas differẽtias, quas τ ꝯtrietates noiamus. quapropter qñ dicim⁹ ſubam ſubē ꝯtraꝫ, eã dicimus ſubam quę eſt ſm formã. ſic quoqꝫ τ ignẽ aquę ꝯtriuꝫ dicimus eſſe, eo ꝙ ex ꝯtrijs differẽtijs formatus ſit. in pdicamẽtis aũt merito dixit ſubē nõ eſſe ſubaꝫ ꝯtriam, veluti de ſubtijs cõpoſitus ſermonẽ faciẽs, nec ponẽs ibi nec mãꝫ nec formam ſubaꝫ dici. quatuor aũt exiſtẽtibus quę corpus ſpm formant, calido, frigido, humido, τ ſicco, vnũqđqꝫ ingt ſimpliciũ corpoꝝ ſimplr ꝓprie vno obſignaꝛ: cõpletur eniꝫ vnũqđqꝫ ex ꝯiugatione qualitatũ, vt dictũ eſt. ſed tamen magis proprie inquit vnumqđqꝫ obſignatur ex vna qualitate, ꝙ igitur ex cõiugatione quatuor qualitatũ ſingulũ cõtineatur, illinc eſt manifeſtũ. nam quatenus tranſmutandi in ſe mutuo vim habent, eatenus contrarijs ipſa qualitatibus participare oportet, quatenus ꝟo vicina ſibi mutuo eſſe neceſſe eſt, τ cõicare ipſa in aliquo vt ignis aeri vicinus eſt, τ quatenus vicinus eſt cõicabit ei in aliqua qualitate vt caliditate. quatenus vero vtrunqꝫ in alterum trãſmutatur, neceſſe eſt ipſa in altera qualitate differre. ſ. ſiccitate, quatenus ꝟo vtrũqꝫ per ſe conſideraꝛ vna τ maxime proprie obſignatur. ignis quidem caliditate, aer humiditate, aqua frigiditate, terra ſiccitate. ℂ Et dubitant aliqui cur nã aeri humiditatem diſtribuit, τ non aquę, quũ humectandi maiorẽ vim habeat aqua: vt eſt ex vtriuſqꝫ oꝑatione videre. videmus ſiquidẽ aquã nos longe plus aere humectare. ℂ Ad quos dicẽdum eſt ꝙ inartificioſum eſt, quũ non prius diſtinxerint quid ſit humidũ, ex humectatiuo feciſſe demõſtrationem. videamus ergo quid nã eſt humidũ ſm Ariſto. difficile terminabile inquit, ꝓprio termino, hoc aũt cui nã ineſt magis, an manifeſtũ eſt magis aeri ineſſe ꝙ̃ aquę: aer enim magis aqua funditur, τ fluit, difficiliuſqꝫ terminabile exiſtit, aqua eni quãdoqꝫ etiã ſi ſeruauerit terminũ aliquẽ deſuper dimiſſa, vt congregata quodãmodo deorſum ferꝛ: aer ꝟo diffluit τ diffundiꝛ facile. ſi ergo humidũ eſt qđ ẽ difficile terminabile, aer vtiqꝫ magis humidus fuerit. ℂ Quęrendũ deinceps quo pacto magis aqua ipſa humectare videꝛ corpus. videmus quoqꝫ ꝙ τ aer ipſe craſſior redditus τ ad aquã accedens humectãtior efficitur. hoc aũt eſt qꝛ aqua craſſioꝝ partiũ exiſtẽs replẽdi noſtros meatus vim habet, aere ob tenuitateꝫ facile effluente. hoc aũt iccirco rõnabiliter accidit, qꝛ aqua cognate ſe hꝫ ad ipſam terram, τ facile cũ ipſa cõiungitur, cõferente ad hoc aeris inclinatione incõiuncte ad hanc ſe habẽte. ꝓpter hoc quoqꝫ terreſtria exiſtẽtia nr̃a corpora, τ hac magis participantia magis ab aqua humectantur, quum τ nata ſit illi intermiſceri τ non effluere vt aer.

Tex.c.24 ℂ Quoniã aũt determinatũ eſt prius, ꝙ ſimplicibus corporibus mutua eſt gñõ: ſimul aũt τ ſm ſenſum vr̃ genita. nõ enim eſſet alteratio. (nã ſm tãgibiliũ qualitates alteratio eſt) dicendum quis modus mutuę mutationis. τ vtrũ omne ex oi fieri poſſe: aut hęc quideꝫ poſſe, illa ꝟo impoſſe: ꝙ igiꝛ omnia nata ſunt adinuicẽ trãſmutari, manifeſtũ eſt. gñõ eniꝫ in contraria τ ex contrarijs: elemẽta ꝟo omnia ꝯtrietatem habent ad ſeinuicem, qꝛ differentię ſunt ꝯtrię: his enim vtręqꝫ cõtrarię, vt igni τ aquę: ille quidẽ eniꝫ calidus τ ſiccus: hęc ꝟo humida τ frigida: illis aũt altera ſola, vt aeri τ aquę: ille enim humidus τ calidus, hęc ꝟo frigida τ humida, quare vlr quidem manifeſtũ, ꝙ omne ex oi fieri natũ eſt.

ℂ Quum demõſtrauit ꝙ quatuor ſunt elementa, τ quo nã vnũqđqꝫ coꝝ formatum ſit, nunc proponit oſtendere ꝙ ex ſe inuicem gñonem habent, τ an oia, an ꝟo nõ oia, τ qs ſit modus mutuę gñonis: ꝙ̃ aũt ſit mutua gñõ determinatũ ingt eſt prius. dictũ eſt aũt in 3° celi. dicit ẽt hoc idẽ hic, partim qdẽ ſenſuꝫ atteſtãs, partim ꝟo rõnali ꝓceſſu aſtruens. hoc aũt quũ demonſtrauit, vertiꝛ ad modũ mutationis ex ſe inuicẽ, docẽs τ quõ in ſe inuicẽ trãſmutanꝛ, τ q̃ facilius trãſmutanꝛ τ q̃ difficilius. niſi igiꝛ ingt ex ſeinuicẽ ſimplicib⁹ eẽt corpibus gñõ, nõ eſſet vtiqꝫ alteratio: qm̃ fieri his ineſt ſm tãgibiliũ qualitatũ trãſmutationẽ, veluti ſm has formatis. ſi aũt hę tãgibiles paſſiones immutabiles ingt ſunt, q auferũt gñonẽ ex ſe inuicẽ elẽtoꝝ auferũt τ alterationẽ. ſiqdẽ ſm q̃litates tãgibiles ꝯſideraꝛ alterõ. alterationẽ aũt opꝫ itelligere, nõ vt Alexãder gñonẽ, nã neqꝫ vidẽs ſenſus verboꝝ inueniꝛ dicẽtũ ꝙ niſi ex adinuicẽ ipſis ſit gñõ, nõ erit gñõ. alteratio igiꝛ intelligẽda eſt vlis ſm qualitatẽ trãſmutatio, ſiue ſubalis, ſiue accidens ſit q̃litas. ℂ Sed forte qs dicet quõ vlem alterationẽ ingt ſm tangibiles paſſiones fieri: nã nec albi in nigrũ mutatio, nec dulcis in amaꝝ ſm tãgibiles paſſiones ſit. ℂ Ad qđ dicimus ꝙ alię oẽs alterõnes, τ ſi nõ ſm tãgibiles paſſiones ſpectenꝛ, ſaltẽ ad tãgibiliũ qualitatũ mutationẽ ſequũtur. nã ad tẽperaturas calidi, frigidi, ſicci, τ humidi, τ colores, τ ſapores, τ oẽs ſenſibiles q̃litates ſequuntur. id ꝟo [ſimul aũt τ ſm ſenſum videtur genita] ꝑ mediũ interpoſitũ eſt. cõtinuatio enim talis eſt, ꝙ ſimplicibus corporibus ex ſeinuicẽ eſt gñõ, non enim eſſet alteratio: ꝑ mediũ aũt verba illa [ſm ſenſum] videtur poſita. cadũt aũt ſub ſenſum, qꝛ qđ interim frigidũ eſt, mox calidus efficitur, τ ecõuerſo. τ ſiccũ humidũ, τ eꝯuo. nõ ſolũ aũt ingt dicẽdum eſt ꝙ ex ſeinuicẽ gñantur, τ qs eſt modus mutuę gñonis docere, ſꝫ τ ꝙ vnũqđqꝫ quatuor ex vnoquoqꝫ gñatur, τ non eſt aliqđ ipſoꝝ intrãſmutabile, vt Plato terrã ſupponebat. hęc cuꝫ dixit, oñdit ꝙ oia in ſe inuicẽ trãſmutanꝛ, eſt aũt talis oſtẽſio, ꝯtia ex ſe inuicẽ fiunt, nã in ſeinuicẽ trãſmutantur: nõ eni qđcũqꝫ in qđcũqꝫ, vt demõſtratũ ẽ, ꝯtio aũt modo elẽta ſe hñt: elẽta igiꝛ oia ex ſe mutuo gñanꝛ, τ i ſe mutuo trãſmutanꝛ. ꝙ aũt elẽta ꝯtia ſint demõſtrabit, exponẽdo driãs ipſoꝝ eẽ ꝯtias, qb⁹ τ formanꝛ τ ad ſe mutuo trãſmutantur.

ℂ Iam aũt ſm vnumqđqꝫ nõ difficile eſt videre, quo pacto omnia quidẽ ex oibus erũt.

ℂ Differẽt aũt ꝑ citius τ tardius, τ facilius τ difficilius: quęcũqꝫ eniꝫ habent cognationes adinuicem: celer hoꝝ eſt tranſmutatio, quęcũqꝫ ꝟo non habent tarda, qꝛ facilius eſt vnum ꝙ̃ duo tranſmutare, vt ex igne quidẽ erit aer celerius tranſmutato hoc. illud eniꝫ erat calidum τ ſiccũ, hoc ꝟo calidum τ humidum. quare ſi ſuperatũ fuerit ſiccũ ab humido aer erit. rurſus quoqꝫ ex aere aqua, ſi ſuperatũ fuerit calidũ a frigido: illud enim Tex.c.25.

erat humidũ ⁊ calidũ, hoc ꝟo frigidum ⁊ humidum. quare tranſmutato calido aqua erit, eodem quoq; modo ⁊ ex aqua terra, ⁊ ex terra ignis: habent enim ambo ad ambo cognationes: aqua enim humida ⁊ frigida, terra ꝟo frigida ⁊ ſicca: quare ſuperato humido terra erit: ⁊ rurſus qm̃ ignis quidem ſiccus ⁊ calidus, terra ꝟo frigida ⁊ ſicca: ſi corruptũ fuerit frigidum erit ignis ex terra. quare manifeſtũ ꝙ ⁊ circulo erit in ſimplicibus corporib⁹ gñō, ⁊ facillimus hic modus mutationis, eo q2 cognatiões inſunt his quę

Tex.c.26. deinceps. ℂ Ex igne quoq; aquaꝫ, ⁊ ex aere terrã. ⁊ rurſus ex aqua ⁊ terra aerẽ ⁊ ignem cõtingit quidẽ fieri: difficilius aũt, eo ꝙ plurium ſit mutatio, neceſſe enim ſi erit ex aqua ignis corruptũ eſſe ⁊ frigidum ⁊ humidũ. ⁊ rurſus ſi ex terra aer, corruptũ eſſe ⁊ frigidum ⁊ ſiccum: ſimilr aũt ⁊ ſi ex igne ⁊ aere, aqua ⁊ terra. neceſſe eſt vtraq; tranſmutari,

Tex.c.27. hęc igiẽ diuturnior gñō. ℂ Si ꝟo vtriuſq; alterũ corruptum fuerit, facilius quidẽ, non adinuicem aũt hoꝝ erit tranſitus, ſed ex igne quidem ⁊ aqua erit terra ⁊ aer: ex aere ꝟo ⁊ terra, ignis ⁊ aqua: cum enĩ aquę quidẽ corruptũ fuerit frigidũ ignis ꝟo ſiccũ aer erit: relinqtur igitur huius quidem calidũ, illius ꝟo ſimilr humidũ. cũ aũt ignis qdẽ calidũ, aquę ꝟo humidũ terra, q2 relinqtur illius qdẽ ſiccũ, huius aũt frigidum. ſimilr aũt ⁊ ex aere ⁊ terra ignis ⁊ aqua: cũ enim aeris quidem corruptũ fuerit calidũ, terrę ꝟo ſiccũ aqua erit, relinquiẽ enĩ illius qdẽ humidũ, hui⁹ ꝟo frigidũ. quñ aũt aeris qdẽ humidũ, terrę ꝟo frigidũ ignis, q2 relinqẽ illius qdeꝫ calidũ, huius aũt ſiccũ, quę qdẽ erant ignis.

Com.17. ℂ Quom dixit ꝙ ex ſe mutuo gñanẽ, nõ hęc qdem, illa ꝟo nõ, ſed ſingulũ ex ſingulo, nunc trãſit ad ſcdm ꝓblema, modũ quęrens mutuę tranſmutationis. dicit aũt ꝙ quędã habent eãdem qualitatem ad inuicẽ quã ſymbolã e cognationẽ vocat, vt ignis ad aerẽ cõicationẽ hꝫ in caliditate, ⁊ aer ad aquã in humiditate, ⁊ vt ſimplr dicamus, oĩa quę ſe ꝯſequũtur. alia ꝟo nullã habẽt cõicationẽ adinuicem in vtriſq; cõgnationibus ꝯ̃ria exiſtẽtia, vt ſe habent ignis ad aquã, ⁊ aer ad terrã. quę igitur inquit habent cõicationem mutuã facilius trãſmutantur: quę aũt ſunt in ambabus ꝯ̃ria, tardius ex ſe mutuo trãſmutãtur: nã difficilius ambę qualitates ꝙ̃ vna trãſmutãtur, vniuerſaliter igiẽ oĩno ad ſeinuicẽ trãſmutantur, ſed quę quidem cognationem aliquã in vna ꝯ̃rietatum habent facilius: quę ꝟo contraria omnino tardius. quũ aũt ſic dixit de trãſmutatione cognationẽ habentiũ adinuicem, quę ⁊ primę ſunt, quã ⁊ facillimam dixit, ⁊ de ea quoq; quę oĩno ꝯ̃rioꝝ, quę fit tranſmutatis ſm ambas quã difficiliorẽ dicit eſſe, nũc exponit tertiã differentiã trãſmutationis, ꝙ̃ ex duobus qbuſdã ꝯ̃rijs tertiũ qddã

perficitur. vtroq; ſm alterã qualitatẽ tranſmutato. vt ex igne ⁊ aqua cõtrarijs exiſtẽtibus fit, qñq; quidem aer, qñq; ꝟo terra. quũ ignis quidẽ tranſmutaẽ ſm ſiccum, aqua ꝟo ſm frigidũ, manet ignis quidẽ calidum, aquę ꝟo humidũ, quę aeris ſpecificatiua ſunt. qñ nõ ignis calidũ, aquę ꝟo humidũ corruptũ fuerit. manet frigidum ſiccũq; terrę ex ſua perfectiua idẽ quoq; in aere ⁊ terra cõtingit. nam qñq; qdeꝫ aqua erit, qñq; ꝟo ignis. qñ. n. aeris quidẽ calidũ, terrę ꝟo ſiccũ corruptũ fuerit. manet terrę qdẽ frigidũ, aquę ꝟo humidũ ꝙ̃ aquã formãt. ſi aũt aeris quidẽ humidũ, terrę ꝟo frigidũ, corruptuꝫ fuerit, manet quidẽ aeris calidũ ⁊ terrę ſiccũ quę ignẽ formãt, hęc igiẽ ex duobus trãſmutatis elemẽtis vnuꝫ aliquod perfici, qđ eſt aliud ꝑter hęc, in ꝯ̃trarijs accidit elemẽtis in cõſequẽtibus ꝟo minime. neq; enĩꝫ igne ⁊ aere adinuicẽ tranſmutatis poſſibile eſt aliqd tertiũ perfectuꝫ iri. neq; ex aere ⁊ aqua, neq; ex aqua ⁊ terra. ⁊ grã manifeſtationis examinetur vt in igne ⁊ aere. dico igiẽ hęc nõ poſſe trãſmutata in altera qualitate vnũ quid ꝑficere ꝑter hęc. neceſſe enim eſt, aut ignis qdẽ calidũ, aeris ꝟo humidũ corrũpi, ⁊ relinquetur, ignis quidẽ ſiccũ, aeris ꝟo calidũ, qđ ignẽ format, ⁊ non erit aliud qd ꝑter hęc, aut ecõtra, ignis qdẽ ſiccũ, aeris ꝟo calidũ, ⁊ erit qđ derelinqtur calidũ ⁊ humidũ qđ eſt idẽ cuꝫ aere, aut ignis qdẽ ſiccũ, aeris ꝟo humidum, ⁊ relinquũtur duo calida nihil formantia, aut ⁊ ignis ⁊ aeris calidũ corrũpetur, ⁊ erunt reliqua ſiccũ ⁊ humidũ ꝯ̃ria exiſtẽtia, ꝙ̃ non cõiunguntẽ, ⁊ in alijs quoq; ꝯ̃ñtibus eadem rõ. ex quo manifeſtũ eſt ꝙ nullo mõ põt ex ꝯ̃ñtibus trãſmutatis tertium aliqđ perfectũ iri. verboꝝ igiẽ vniuerſus intellũs hic eſt, ſed ꝯ̃tingit diuerſis rõnibus eijcere qđ dictũ eſt. nã Alexãder ſimplicius, quẽadmoduꝫ ⁊ vñ Ariſtote. dicere ſic expoſuit. dicẽs ꝯ̃ria elemẽta poſſe vnũ qd ſm numeruꝫ ꝑfeciſſe, vtroq; ipſoꝝ in altera q̃litatũ trãſmutato, alterã ꝟo ſeruãte. nã terra ⁊ aer qñq; quideꝫ ignẽ qñq; ꝟo aerẽ ꝑficiũt, ſi enĩꝫ corrũpaẽ aeris humidũ ⁊ maneat calidũ, terrę ꝟo frigidũ, relicto ſicco ignis ꝑficiẽ, aq̃ quoq; rurſus ſicco ⁊ calo corrupto, derelicto humido frigidoq;. ⁊ ꝓpter h' inqt Alexãder hãc trãſmutatiões facilius fieri, ea ꝙ̃ ex ꝯ̃rio ꝯ̃riũ vnũ ex vno facit. qñ inqt quũ ſit ignis ex aq̃ duę q̃litates corrũpunẽ, calm ⁊ ſiccuꝫ, ⁊ duę alię gñanẽ, humidũ ⁊ frigidũ. in ꝓpoſita ꝟo trãſmutatione, ſm quã ex duob⁹ vnũ ꝑficiẽ tertiũ duę qdẽ corrũpunẽ, ſed alię nõ gñanẽ. ſic quidẽ Alexãder ſꝫ poẽe eſt dicere ꝙ Ari. qdẽ dixit vnũ ꝑfici ex duob⁹ nõ numero vnuꝫ, ſed ſpẽ, neq;. n. poẽe eſt hac aliq̃ q̃litate corrupta, nõ ꝯ̃riã factam iri, vt dicũt ex igne ⁊ aq̃ trãſmutatis aer ꝑficiẽ. nõ vn⁹ numero, ſꝫ al⁹ qdẽ ex igne, al⁹ ꝟo ex aq̃. nã ſi corrũpaẽ ignis qdẽ ſiccitas, adgñaẽ humiditas oĩno, ⁊ ꝑficiẽ aer. ⁊ aqua ſilr frigiditatẽ abijciẽs caliditatẽ poſſidet, ⁊ aer perficitur. ℂ Et forte poſſet qs dicere. ſi duas qualitates corrũpi, duas quoq; fieri dicimus, quo pacto erit hęc facilior trãſmutatio ea ꝙ̃ in ꝯ̃ria ẽ trãſmutatione. ſi qdẽ in vtraq; trãſmutatione duaꝝ qualitatuꝫ gñō, duaꝝ quoq; corruptio ſpectaẽ. ℂ Ad quẽ nõ ab re dicemus, ꝙ ꝯ̃rio in ꝯ̃riũ tranſmutato, circa idẽ ꝯ̃ſideraẽ tota mutatio, hoc eſt generatio duaꝝ ⁊ duarũ aliarũ qualitatũ corruptio. in ꝓpoſita ꝟo mutatione ſm quã ex duobus vnũ perficitur circa duo cõſideraẽ duarum qualitatũ trãſmutatio, vtroq; ſm vnã qualitatẽ trãſmutato, igne quidẽ ſm ſiccitatẽ trãſmutato, aqua ꝟo ſꝫ frigiditatẽ. hęc ꝟo facillima eſt mutatio, nihil differẽs a prima ab eo dicta ſm quã vnũ in vnũ tranſmutaẽ ꝯ̃ſequẽtium ſe inuicẽ ⁊ habentiũ cognationẽ inter ſe, quã ⁊ facillimam omnium eſſe enunciauit.

ℂ Confeſſis

Tex.c.28. ¶ Cōfeſſa aūt ⁊ ſenſui eſt ignis gñō: maxime eniȝ flāma ignis: hęc aūt eſt fumus exardēs: Tex.c.29. fumus ṽo ex aere ⁊ terra. ¶ In ꝯſequētib⁹ ṽo nō ꝯtingit corrupto in vtroqȝ altero, elemētorum tranſitum factum eſſe in aliquod corpoꝝ, eo ꝙ derelinquūtur in ambob⁹, aut hęc, aut contraria: ex neutris aūt cōtingit fieri corpus, vt ſi ignis quidē corrūpatur ſiccū, aeris ṽo humidū, relinquitˀ eni in vtriſqȝ calidū: ſi ṽo ex vtroqȝ calidū relinquūtur contraria, ſiccū ⁊ humidū. ſimilr aūt ⁊ in alijs: in oibus eniȝ huiuſmodi ineſt hoc qdē idē, illud ṽo ꝯtiū. quare ſimul manifeſtuȝ eſt, ꝙ quę ex vno i vnū trāſmutanˀ vno corrupto fiūt, quę ṽo ex duobus in vnum pluribus. Tex.c.30. ¶ Qr igitur omnia ex omni fiūt, ⁊ quo nam modo adinuicem trāſitus fiat dictum eſt.

Com.18. ¶ Quum dixit ꝙ ex terra ⁊ aere vnū qd pficitur, quandoqȝ quidē ignis, quandoqȝ ṽo aqua. inquit ꝙ in igne eſt manifeſtē videre huiuſmodi gñonem. flāma enim quū ſit ignis, nihil aliud eſt ꝙ̄ fumus qui cōburitur, fumus aūt mixtura eſt ex aere ⁊ terra. nā quę eſt ab humiditate exhalatio habens qd terreſtre cōmixtum fumuȝ ꝯſtituit. trāſmutatis aūt terra quidē ſm frigidū, aere ṽo ſm humidū fit flāma, hñs terrę quidē ſiccū, aeris ṽo calidum. hoc quoqȝ dictū [ī] ꝯñtibus ṽo nō ꝯtingit ſimilr ⁊ vt ſup̄ pōt duobus modis exponi. ſm Alex. quidē dicētibus, ꝙ ꝯñtia adinuicē nō poſſunt aliud qd gñare, ſi eni ſuppoſuerimus ex vtroqȝ vnā q̄litatē corrūpi, derelictę aut ꝯtię inuenientur aut eędem: non pōt aūt neqȝ ex ꝯtijs neqȝ ex eadē ⁊ vna q̄litate tertiū qd cōflari, vt ſup̄ manifeſtiſſime oñdimus. ſm Alex. qdē ſic. ſm ṽo eos q dñt non poſſe, corrupta q̄litate nō ſupuenire ꝯtiā, nō erit veꝝ dic, nō poſſe ex ꝯñter trāſmutatis tertiū qd pfectū iri. ex igne nāqȝ ⁊ aere trāſmutatis ſm q̄litatē vnaȝ vtroqȝ erūt. ſȝ ſi qdē vtrūqȝ trāſmutetˀ ſm caliditatem erit terra ⁊ aq̄, ex igne qdē terra, ex aere ṽo aq̄, ⁊ in alijs ſimilr. quō igiˀ eſt poſe ſm hāc expōnem verā ſeruare ariſtotelicā cōceptionem ṗterq̄ȝ dicentem, ꝙ rōne ſola ꝯſiderās ex vtroqȝ vnā q̄litatē derelictā dixit, has non poſſe cōiūctas tertiū quid cōflaſſe, reꝝ nā nō ſic ſe habēte, neqȝ eni poſe eſt ignis corrupta caliditate, nō ſupueniſſe frigiditatē, neqȝ in alioꝝ nullo: q̄re ſolū ſȝ itelligētiā opȝ ſolū accipere dictū ſuari. ꝙ ſi auferētes ab igne quidē ⁊ aere caliditatē ſumamus derelictas ignis qdem ſiccitatē, aeris ṽo humiditatē, nulli⁹ erūt hę ꝯſtitutiuę, vt poſe quę ꝯtię ſint ⁊ nulli ineſſe poſſint. veruȝ neqȝ ſi ignis quidē ſiccitatē, aeris ṽo humiditatē abſtulerim⁹, poſe eſt ex ignis ⁊ aeris calido tertiū quid elemētum cōſtituiſſe. nā ſm cōiugationem vtrūqȝ hoꝝ conſtituitur. manifeſtius aūt ipſe docuit, quare ex ꝯñtibus vtriuſqȝ vna derelicta qualitate nō generatur aliquid. hoc enim ingt alterā qualitatem cōem habent, alteram ṽo ꝯtiaȝ: ſed neqȝ ꝯtijs derelictis nec eadē qualitate poſe eſt generatū iri aliqd alterum. concludens aūt ſermonem reſumit quę dicta ſunt, ꝙ qñ quidē vnū ex vno generatū eſt, vna corrupta qualitate perficitur aliqd, vt in hñtib⁹ adinuicē cognationes: qñdo ṽo ex duobus vnū factū fuerit, duę corrūpunˀ q̄litates. ſilr aūt ⁊ qñ ꝯtiū ex ꝯtio fiat, nā ⁊ tūc duę q̄litates corrūpuntur, vt dictum eſt.

¶ Attamen adhuc ⁊ ſic ꝯſiderabimus d his. Tex.cō.31

Com.19 ¶ Quum demōſtrauit ꝙ quatuor elemēta ⁊ oia inter ſe trāſmutantur, ⁊ etiā docuit modū mutationis ipſoꝝ in ſe mutuo, nūc ꝓponit veluti p̄n^m quōdam faciens aliam tāgere ꝯſiderationē, de elemētis ſermoni accōmodatā. ſȝ quę nā hęc ſit, dicēdum eſt. poſtq̄ȝ incipiens librū expoſuit quaſdā vetuſtioꝝ opiones de principijs facies, ⁊ argumētatus eſt nō ad oēs, ſed eā ſolā quę Anaximādri hñtib⁹ redarguit ⁊ paucis, ⁊ quā aduerſus Timęū diſputauerit, tanq̄ȝ de mā nō manifeſte determinantē, nūc poſt elntoꝝ quę ipſe poſuit demōſtrationē, exponit oēs de elntis opiniones, quaſcūqȝ antiquiores opinati ſunt, ⁊ quaſcūqȝ poſe eſt diuiſionē inſequentē ſupponere, ⁊ oēs alias cōfutans, derelīgt eam quę ab ipſo dicta eſt vt veram. eſt quoqȝ ⁊ hoc modo determinare intētionem eoꝝ quę nunc ꝓponuntur. quum dixit tria p̄n^a eſſe māṁ ꝯrietatem elemēnta, quūqȝ poſtea docuit de ꝯtrarietatibus calidi frigidi, humidi ſicci, ⁊ pręterea de elementis nūc vult de materia ſubta elntoꝝ docere, ſiue vnū hoꝝ oibus ſupponatur, ſiue aliud quid pręter hęc. vt igitur quę particulariter traduntur facile conſequātur, aſſumēda eſt diuiſio in qua oia dicēda cōprehēdantur. neceſſe eſt enim prin^a corporea entiū ſupponentē, aut vnū ipſum, aut plura dicere. ⁊ ſi vnū aut alterum a quatuor exiſtens, vt dicebat Anaximāder, aut vnum quatuor, vt Heraclitus, ⁊ Thales, ⁊ alij. ⁊ ſi vnū q̄tuor, aut vt mutabile, aut vt imutabile. ⁊ ſi imutabile, aut vt materię ordinem habentē ad reliqua tria, ⁊ ex his cōpoſita, vt dicebant qui aerem aut ignē principiū entiū ſupponebāt: aut vt neqȝ materię rōnem habentem ad alia, qd nullus ſuppoſuit. ſi aūt mutabile dixerit quis ⁊ vnū, vt māṁ quidē non eſt poſe hoc ipſum ſupponere, ſm aūt aliū modū poſſibile eſt fortaſſe p̄n^m hoc ipſum dicere, veluti ꝓpinquiorem māṁ, ac ſi nullū ex prima materia poſſit fieri, non facto prius igne, ſi ignis ſit principium, ⁊ ꝓpter hoc in alioꝝ nām tranſmutato. dico. ſ. aeris, aquę, ⁊ terrę, vt opus ſit quod aer fit, prius ignē factū eſſe. ſimilr quoqȝ ⁊ aquā per ignem primo ꝓcedentem, fieri aquā, ⁊ in alijs ſilr. hęc igitur ſi vnū ſit prin^m, ſi aūt plura, aut erunt pauciora quatuor, aut ipſa q̄tuor oia: plura nanqȝ nullus ſuppoſuit. ſi igitur aliqua q̄tuor principia ponamus, neceſſe rurſus hęc aut imutabilia, aut mutabilia dicere. ⁊ ſi imutabilia aut vt materiā ſupponi alijs, aut non, ⁊ oia ſimplr quęcūqȝ de vno dicta ſunt, eadē quoqȝ poſſibile eſt dicere ⁊ in plurib⁹, ſȝ paucioribus q̄tuor. ſi aūt q̄tuor ſint, aut imutabilia vt Empedocles, dicemus, aut mutabilia, ⁊ ſi mutabilia aut oia vt ei videtur, aut quędā ſic, quędā ṽo non, vt Plato dicebat, terrā imutabilem putans eē. vniuerſa igiˀ diuiſio eiuſmodi eſt. inuehitˀ aūt primum ꝯ ſcōm mēbrum diuiſionis dicens vnū quatuor elntoꝝ imutabile eē p̄n^m materiale alioꝝ. deinde quum hoc cōfutauerit, dicet ⁊ quędā aduerſus Anaximandri opinionem, quā ⁊ in ſuꝑ acceptis confutauit. cōfutat aūt ⁊ nunc per alias quaſdā rationes, ⁊ poſt hęc vertitur ad quartum mēbruȝ, quod vnum quatuor trāſmutabile ſupponit. tertiū enim nec ſermone dignū putat qd dicit vnū aliqd q̄tuor eſſe p̄n^m imutabile exiſtens ⁊ in materię ordine nō ſuppoſitū vt ſtultū. ſi eni imutabile eſt ⁊ vt mā non ſupponitur, quo modo erit prin^m alioꝝ, nullā habens habitudinē ad ipſa. qbus aūt prędicta mēbra rōnibus ꝯfutātur eiſdē ⁊ q̄ aliq̄ ipſoꝝ quatuor, p̄n^a ſupponit ſuppoſitio ꝯfutatˀ, nā ⁊ hęc eadē aut imutabilia aut mutabilia ſupponit, ⁊ aut materię rōnem habentia ad inuicem aut nō: quare ⁊ cōfutationes cōes erunt, vt ꝓcedēte oſtēdemus ſermone.

¶ Si enim eſt nãlium corpoꝝ mã, quẽadmodum ⁊ videt̃ qbuſdã, aqua, ⁊ aer, ⁊ huiuſce modi: neccẽ aut vnũ, aut duo eẽ hec, aut plura: vnũ itaqʒ oĩa non eſt poſſe, vt aerem oĩa, aut aquã, aut ignẽ, aut terrã, ſiquidẽ trãſmutatio in ꝯ̃ria: ſi eniʒ erit aer, ſiqdem remanet, alteratio erit, ſʒ nõ gñõ. ſimul aũt ſic videtur vt aqua ſit ſimul ⁊ aer vel aliud quodcũqʒ. eſt itaqʒ quedam cõtrarietas ⁊ differẽtia cu ius habebit alterã partẽ ignis, ⁊ caliditatem, atqui nõ erit hoc ignis, aer calidus. alteratio enim tale eſt ⁊ nõ apparet. ſimul aũt rurſus, ſi erit ex igne aer calido in contrarium mutato erit: inerit igitur aeri hoc, ⁊ erit aer frigidum. quare impoſſe eſt ignẽ aerẽ calidũ eſſe, ſimul enim idẽ calidũ ⁊ frigidum erit, aliud quid igitur p̃ter vtraqʒ idem erit, ⁊ alia quedam materia cõmunis. eadem aũt ratio ⁊ de omnibus, ꝙ nõ eſt in ipſis ex quo omnia.

Com. 20. ¶ Nunc cõfutat mẽbrum qđ dicit, aliqđ vnuʒ nãlium ⁊ ſimpliciũ corpoꝝ mãm eſſe alioꝝ. quũ dixit ꝙ neccẽ eſt ſupponentẽ p̃un^m alioꝝ, vt immutabile ⁊ mãe rõnem habere, aut vnũ qđ q̃tuor ſupponi, aut duo, aut plura, ꝯ̃tra vt in vno ſmonẽ examinat, dicẽs vnũ qdẽ oĩa nõ poſſe eſt eẽ, p ea enĩ p que oñdimus ipoſſe eẽ vnũ qđ quatuor mãm eſſe alioꝝ, p eadẽ oſtẽdimus ꝙ neqʒ duo poſſe eſt eſſe neqʒ tria. iccirco vt in vno facit ſermonem. cõceſſo igit̃ inq̃t ꝙ mutatio fiat i ꝯ̃ria, impoſſe eſt aerẽ aut aquã mãm eẽ reliquoꝝ. hoc eniʒ vtens ꝯ̃iter oſtẽdit impoſſe ipm, vt addiſcemus. quũ ꝟo dixit illud, ſi qdẽ remanet, dimiſit alteꝝ ſubaudiri, eſt aũt hoc, illud ſi nõ remanens ſʒ trãſmutet̃, hoc enĩ eſt qđ ꝯ̃ diuidit̃, qđ in ꝯ̃ñbus examinat, qđ eſt quartũ mẽbꝝ tradite diuiſionis. q̃ño aũt, interiʒ qđ p̃us eſt ꝯ̃futat, nõ poſſe vnũ quatuor mãʒ eẽ reliquoꝝ immutabilẽ ſpeculãdũ. ſi igit̃ ex vno inq̃t q̃tuor nõ trãſmutato ſʒ in mãe ordine ſubo ⁊ ſuſtinente, alia p̃ficiũtur. p̃mũ qdẽ inq̃t nõ erit vlterius gñõ, ſʒ alteratio: nã q̃ circa formatũ ſʒ q̃litatẽ fit mutatio alteratio eſt: ſunt ꝟo eĩa oĩa formata, quoꝝ vnũ p̃ponit̃ ſuſtinẽs alia facere. deinde inq̃t ſi qdẽ exiſtẽs aer (ſupponat̃ enĩ hoc exiſtẽs p̃n^s) ignis fit, erit idẽ ignis ⁊ aer, qđ apparẽtibus repugnat, ⁊ ꝯ̃ria eidẽ inducet inexſiã. ſi enim (vt ſuppoſitus dicit) aer remanẽs fit ignis: q̃ñ neccẽ eſt oppõnis ſm calidũ ⁊ frigidũ tãgibilis exñtis alterã eſſe in igne, ponat̃ calidũ eſſe, erit igit̃ aer factus ignis nihil aliud q̃ʒ calidus aer. ⁊ ob hoc erit verũ, nõ eẽ gñonẽ qđ fit, ſʒ alterationẽ. deinde ⁊ ꝯ̃ria in eodẽ ex neccitate habebit. ſi enĩ ignis aer factus calidus effectus eſt, manifeſtũ ꝙ p̃us nõ erat calidus: nã ſi erat calidus, quo pacto factus eſt calidus: ſi aũt non habebat caliditatẽ ꝯ̃ria oĩno detinebat̃ q̃litate, nã trãſmutatio ẽ ex ꝯ̃rijs, ⁊ p̃acceptũ eſt ꝙ ꝯ̃rietates cõces ſunt ab oĩb^s occupate. ſi enĩ aer nõ exñs calidus factus ẽ calidus quũ in ignẽ eſt trãſmutat^s, frigidus erat exñs aer, ſʒ ⁊ nũc ignis exñs ſeruauit aeris nãm. in eodẽ igit̃ hẽbit frigiditatẽ qdẽ vt aer, caliditatẽ ꝟo vt ignis. idẽ q̃ʒ ⁊ ſi manẽs aer ⁊ in ignẽ trãſmutatus ſiccus factus ſit. erat enĩ hũidus, ſimul ergo ſiccus erit ⁊ hũidus. oñdit aũt hoc eʒ, reflectẽs enĩ inq̃t ignis i aeris ſubm abijcit caliditatẽ. hanc aũt abijciẽs frigiditatẽ ex neccitate poſſidet ex aſſũpta dignitate. ſi aũt frigidus exiſtens nã factus ẽ ignis ⁊ nõ trãſmutatus (hoc. n. ſupponit̃.) in eodẽ q̃ caliditatẽ frigiditatẽqʒ poſſedit, qđ eſt ipoſſe. aerẽ aũt frigidũ dixit p ſuppõneʒ ſermõis ꝯ̃ducẽs. nã ſm veritatẽ ſʒ hũidũ ⁊ ſiccũ trãſmutatio fit in gñone ignis ex aere. ibi tñ [ſimul q̃ʒ rurſus ſi erit ex igne aer.] nõ vr̃ mihi neccĩa ꝯ̃cluſio, neqʒ enĩ ſupponit̃ manẽs ignis ⁊ factus aer, ſʒ trãſmutatus. ſi aũt hoc nõ vt calidus trãſmutat̃ vt fiat aer, ſʒ vt ſiccus. forte aũt neqʒ id qđ p̃us, neccũʒ eſt. manẽs enĩ aer fiat ignis ⁊ alteret̃ ſʒ nõ ſm calidũ neccẽ ẽ alterari, vt ſimul calidus ſit ⁊ frigidus. eſt enĩ calidus, ſʒ ſʒ ſiccũ trãſmutat^s, ⁊ abſurdũ. ſ. hũidũ ſimul eẽ ſiccũ, ſʒ nõ calidũ frigidũqʒ. ſi igit̃ nõ poſſe eſt inquit aerẽ remanentẽ imutabilẽ ignẽ feciſſe, manifeſtũ ꝙ aliud qđ ſubm idem manens vtrũqʒ erit ⁊ ignis ⁊ aer, q̃ñqʒ hoc, q̃ñqʒ illud factũ, qđ eſt ipſa mã.

¶ Sed neqʒ aliud qđ p̃ter hec, velut mediuʒ aliqđ aeris ⁊ aq̃, aut aeris ⁊ ignis: aere qdeʒ craſſius ⁊ igne, alijs ꝟo tenuius. erit enĩ aer ⁊ ignis illud cũ ꝯ̃rietate, ſʒ priuatio alteꝝ ꝯ̃rioꝝ. q̃re nõ ꝯ̃tingit ſolũ illud fieri vnq̃ʒ, quẽadmodũ aiunt qdã infinitum ⁊ continẽs. Te.c.32.

¶ Ex dictis inquit manifeſtũ eſt ꝙ nullum quatuor põt mã reliquoꝝ eſſe, ſʒ neqʒ aliud qđdam corpus exiſtẽs, ⁊ ſubſiſtẽs p̃ter q̃tuor põt mã eſſe ipſoꝝ q̃tuor. ⁊ vertit hec ꝯ̃ opinionẽ Anaximãdri, ſupponẽtẽ corpus aliqđ ſubſiſtẽs mediũ aeris ⁊ ignis, aut aeris ⁊ aq̃: quã ⁊ p̃us ꝯ̃futauit, confutat aũt ⁊ nunc per alias argumẽtationes. Com. 21. Intermedium igitur inquit ſm Anaximandrũ ſi cuʒ ſit ſubſiſtens corpus, remanet in mutatione vtroruqʒ ꝯ̃rietatem habebit ad vtrũqʒ ex neccitate, ⁊ erit ſm idem calidũ ⁊ frigidũ. ſi enĩ ꝯ̃ceſſum eſt ꝙ id qđ trãſmutatur, ex ꝯ̃rio in ꝯ̃riuʒ trãſmutatur. manifeſtũ ꝙ hoc ſm Anaximãdrum corpus quũ ſit calidum in mutatione in ignẽ ex frigido fit calidũ. eſt ergo in ipſo frigiditas interius inſpecta ſm ſubm. ſi aũt hoc remanens factũ eſt ignis, manifeſtũ ꝙ nõ abijciens frigiditatẽ factũ eſt calidum. in eodẽ igitur habebit ꝯ̃ria: quatenus enĩ calidũ factum eſt, manifeſtũ ꝙ ex frigido, eo ꝙ oporteat ex ꝯ̃rijs fieri mutationẽ, ſic frigiditatẽ in corpe reponim^9 intermedio. quatenus aũt rurſus ipm dicimus p̃manens facere ignẽ hac via cogimur ſm idẽ coexiſtere caliditati frigiditatẽ in ſubo dicere, qđ eſt impoſſe. ſʒ melius eſt hoc modo ꝯ̃ſtruere p̃poſitũ, ſi hoc intermediũ qđ dixit igne qdẽ denſius, aere ꝟo, rarius i nullo ab igne differre niſi i denſitate, ita vt raritatẽ ſolã aſſumens ignẽ faciat, manifeſtũ ꝙ alia que in igne cõſiderantur inerant ei. erat igitur hoc natura ſiccum, rarefactione aũt ⁊ denſatione cetera ex ipſo generãt. ſimilr̃ quoqʒ ſi denſitatẽ ſolam aſſumens factus eſt aer: cetera quecũqʒ ſunt aeris inerãt ei. erat igitur humiditas in corpe intermedio: ſupponebamus aũt ⁊ ſiccitatẽ. idem igitur ⁊ ſiccũ ⁊ humidũ eſt, qđ eſt ipoſſe. aut tertio ⁊ breuius ſic. ſi mediũ ignis ⁊ aeris vtrũqʒ fit, oĩs aũt mutatio ex ꝯ̃rio in ꝯ̃rium fit, ignis autē calidus eſt, frigidum ergo erat. mutatum aũt rurſus in aquaʒ fit frigidum, calidum ergo erit. idem ergo ⁊ in ſicco ⁊ humido: mutatus nãqʒ in ignem ſm ſiccũ humidum erit, in aerem ꝟo ſm humiduʒ, ſiccum erit. ſimul igitur erit ſiccũ ⁊ humidũ, ⁊ hoc eſt qđ dixerit enĩ aer ⁊ ignis illud cuʒ ꝯ̃rietate. ſed veluti augens impoſſibilitatem hoc infert, [ſʒ priuatio alteꝝ ꝯ̃rioꝝ.] ſi eniʒ impoſſibile conceditur eſſe, in eodẽ eſſe priuationeʒ ⁊ habitũ, impoſſe eſt ⁊ ꝯ̃ria in eodẽ eſſe. nam ⁊ ꝯ̃rioꝝ alterum quidem quod poti^s eſt forme, qđ ꝟo deterius p̃uationi correſpõdet.

dictū eſt enim etiā in ꝓceptis, ꝙ potius contrariorū forme ꝓportionat, vt albi ꝛ nigri, albū qdem forme, nigrum aūt priuationi. quare inquit non contingit ſolū fieri, ſolū fieri dicens ipſꝫ ſm ſe ſubſiſtere. ex dictis igit̄ inquit manifeſtum factū eſſe, ꝙ non eſt preter quatuor elementa corpus aliqđ alteꝝ ſubſiſtens. aut itaqꝫ ſolum fieri eſt id qđ eſt extra qualitatē aliquā aliaꝝ eſſe, vt caliditatē aut frigiditatē: oſtēſum eſt aūt, ꝙ neceſſe eſt has ſupponi in corpore exiſtente per ſe, vt illi dicunt.

Tex.c.33. ¶ Similiter igit̄ qđcunqꝫ hoꝝ aut nihil magis aer ꝙ̄ ignis. ¶ Si igitur nullū ſenſibile prius his, hec vtiqꝫ erunt oīa. neceſſe igitur aut eſſe manētia ꝛ imutabilia ad ſeinuicem, aut trāſmutata, ꝛ aut oīa, aut hec qdem, illa ꝟo nō, queadmodū in Timeo ſcripſit Pla-

Tex.c.34 to. ¶ Qđ igit̄ trāſmutari necē ad ſeinuicē, oſtēſum eſt prius, ꝙ aūt non eodē modo celeriter alteꝝ ex altero dictū eſt prius, ꝙ habētia qdē cognationē celeri⁹ fiūt ex ſeinuicē, q̄ ꝟo non hn̄t tardius: ſi igit̄ ꝯrietas vna eſt ſꝫ quā trāſmutantur, neceſſe eſt duo eſſe: materia enī ipſm mediū inſenſibilis ꝛ inſeꝑabilis. qm̄ aūt plura videnī entia, duo eſſent ad minimū, duobus aūt exiſtentibus non eſt poſſe tria eſſe, ſed q̄tuor, queadmodū apparet: tot enī cōiugationes, ſex nāqꝫ exiſtētibus duas impoſſe eſt factas eē, q2 ꝯrie ſunt ad ſeinuicē.

Com.22. ¶ Quum demōſtrauit ꝙ impoſſe eſt vnū quatuor māꝫ eſſe reliquoꝝ, addiditqꝫ ꝯdictiōes aduerſus Anaximādrum, nūc ꝯcludens inqt ꝙ equali ordine exiſtente cuiuſqꝫ quatuor elītoꝝ, necē eſt ſingulū ipſoꝝ mām eſſe ꝛ prin^m corporeū aut nullū ipſoꝝ. ſi igit̄ in vno oſtēdimus nō poſſe māe ordinem retinere ad alia, ꝓculdubio nullū ipſoꝝ erit mā reliquoꝝ. demōſtrauimus aūt ꝙ nullū quid aliud corpus ꝑter q̄tuor, ſm Anaximan. gñabit vt mā cetera. ꝑ rōnes aūt qbus demōſtrauimus nō poſſe vnū aliqđ quatuor eſſe māꝫ reliquoꝝ ꝑ eaſdē oſtēdet̄ ꝙ neqꝫ duo ex ipſis, vt ignis ꝛ terra, vt dicebat Parmenides, erūt mā reliquoꝝ aeris .ſ. ꝛ aque. etenīꝫ ſi remanēs ꝛ non trāſmutatus ignis ꝛ terra facit aerem ꝛ aquā, ꝓcedent prius dicte rōnes. ſilr aūt neqꝫ tria erūt mā reliqui. ſi ergo neqꝫ aliud corpus preter quatuor eſt prin^m māle entiū, neqꝫ ipſoꝝ quatuor vnū qd, neqꝫ aliqua ipſoꝝ quatuor duo aut tria: necē eſt aūt eſſe pn^m corporeū entiū hec vtiqꝫ fuerint inqt oīa quatuor pn^m corporeū nō ſui mutuo, hoc enī oſtēſum eſt eſſe impoſſe, ſꝫ cōpoſitoꝝ. hoꝝ ꝟo mā non eſt corporea ſꝫ incorporea ꝛ informis: hec ꝟo oīa quatuor mā ſunt ꝯſtituꝫ cōpoſitoꝝ. ſꝫ ſi pn^m ſunt oīa ꝛ mā corpoꝝ cōpoſitoꝝ, nunqd inqt vt imutabilia ſm Empedo. aut vt adinuicē mutabilia. ꝛ ſi trāſmutātur adinuicē, nunqd alia qdem tranſmutant̄, alia ꝟo nō vt Plato dicebat, terraꝫ imutabilē ſupponens, aut oīa adinuicē trāſmutant̄, vt demonſtrauimus, qm̄ ꝛ oīa ꝯrietatē hn̄t adinuicē. hec aūt cuꝫ dixerit, meminit prius dictoꝝ reſumens rōnem ꝙ oīa adinuicē trāſmutētur, q2 oīa hn̄t adinuicē ꝯrietatē, ꝛ ꝙ alia quidē facilius mutantur, quecūqꝫ hn̄t adinuicē aliquā cōicationē, alia ꝟo tardius quecūqꝫ nullā hn̄t adinuicē cognationē, ꝛ ꝙ necē eſt q̄tuor eſſe corpa ſimplicia, q2 due ſunt ꝯrietates qbus mutātur adinuicē, ꝛ que calidi, frigidi, humidi, ꝛ ſicci. duabus ꝟo ꝯrietatibus inuicē cōplexis, ſex fiūt ꝯiugationes, quaꝝ incōſtantes ſunt due, reliq̄ aūt q̄tuor ꝯſtātes, que q̄tuor elīta formāt. ſi quidē enim inqt eſt vna ꝯrietas qua trāſmutant̄ elīta, vt que calidi ꝛ frigidi, duo eſſent ſola elemēta, hoc quidē frigidū, illud ꝟo calidū: mā enī inqt non facit aliqđ tertium, qm̄ eſt media hoc eſt ſubiecta contrarietati, ꝛ ſucceſſiue recipiens vtrūqꝫ contrarioꝝ ipſa inſenſibilis exiſtens ꝛ informis ꝛ nunq̄ per ſe ſubſiſtens.

¶ De his igitur dictū eſt prius. ¶ Qđ autē, qm̄ trāſmutant̄ ad inuicē impoſſe eſt principiū qđdā eē ipſoꝝ, aut in extremo, aut in medio, ex his eſt manifeſtū. in extremis igit̄ nō erit, qm̄ ignis erit aut terra oīa, ꝛ eadem ratio dicere ex igne aut terra eſſe omnia. Tex.c.35.

¶ Quū demonſtrauit ꝙ impoſſe eſt vnū aliqđ quatuor imutabile manens pn^m eſſe alioꝝ, oſtēdit nunc ꝙ neqꝫ mutabile extīs ꝑncipij rōnem obtinebit ad alia, vt oſtēſum ſit ꝙ neqꝫ vt imutabile, neqꝫ vt mutabile, poſſe eſt ſupponere vnū aliqđ pn^m eſſe alioꝝ. eſt aūt qđ nūc examinatur quartū ſectū coꝝ que a prin° ex diuiſione ſumpſimus, qđ dicit vnū aliqđ quatuor mutabile extīs, pn^m eſſe alioꝝ. ¶ Sciendū eſt aūt queadmodum ꝛ ante dicebamus, ꝙ ꝗ mutabile hoc ſupponūt non pn̄t primi ꝛ vere principij rōneꝫ ſuare. opꝫ enī pn^m imutabile manere, nā nō eſſet pn^m. deinde a quo accipiēs alia faciat, nō eſt accipere, ipſo vno ſuppoſito: dicere enī ipſm a ſeipſo mutari eſt impoſſe. ſꝫ dixerit qs ſic pn^m eſſe vnū aliquod alioꝝ, vt ꝑ hoc alijs ꝓcedentibus, hoc eſt veluti ex hoc trāſmutante oīb⁹ ꝛ in hoc reſolutis, veluti ſi dixerit ignē eſſe alioꝝ pn^m, ac ſi nullū alioꝝ eē poſſit niſi ex hoc trāſmutet̄, ſꝫ ꝛ aer, ꝛ aqua, ꝛ terra ex igne fiāt, ꝛ in hoc reſoluant̄, ꝛ neqꝫ aer aliqd fiat qđ prius ignis factū nō ſit, neqꝫ aq̄ rurſus, veluti hoc ſꝫ ordinē in gñone ꝑordinato, ꝛ hoc ꝑ ex informi mā exēpli grā facio, ꝛ his ex ipſo genitis ꝛ i ipſm reſolutis: ſuppoſito igit̄ hmōi q̄dā eē pōt. ſꝫ videamus quo pacto huic obſtat Ariſto. neqꝫ igitur extremoꝝ inqt neqꝫ medioꝝ aliqđ pōt vt id qđ trāſmutat̄ pn^m eſſe alioꝝ. dicit aūt extrema ignē ꝛ terrā, media ꝟo aerē ꝛ aquā. ꝛ pͥ^m oſtēdit ꝙ nō pōt extremoꝝ aliqđ eſſe pn^m. ſi enim inqt ſuppoſuerimus ignē aut terrā eſſe pn^m, erūt oīa ignis aut terra. ꝛ querimus quō nā ex hoc dicto, ꝙ ex igne trāſmutato alia fiāt, ꝯcludit ignem eſſe oīa. nā ſi trāſmutatus ꝛ nō remanēs ignis facit aerem ꝛ alioꝝ ſingulū, quō nā decēter, ignis fuerit aer aut alioꝝ ſingulū: ¶ Sed forte dicet qs, ꝙ etſi mutet̄, non tn̄ vniuerſam trāſmutat nām, vt ꝛ in q̄tuor elītis dicimus: nā ꝛ ſi trāſmutata adinuicē ꝛ tēperata faciūt cōpoſita, non tn̄ ꝑfecte corrūpunt̄. ſꝫ qđ qdem ſincerū ꝛ ſūmū eſt deꝑdit̄, nō tn̄ tota ipſoꝝ nā trāſmutat̄. ¶ Ad eū igit̄ ꝗ ſic dicit trāſmutatū ignē facere cetera, ꝛ ꝯcludētem ꝙ erūt oīa ignis, dicendū eſt ꝙ qm̄ qdeꝫ aliqđ cōpoſitū ex alijs ꝑficit̄, rōnem habet non ꝑfecte a ꝓpria mutari nā q̄ eſt ſm q̄litates qbus ſimplicia formantur, ſed qm̄ ſimplicia ex ſe mutuo fiūt, impoſſe eſt h̄ ſupponere, vnūqđqꝫ enī ſimpliciū ſūmas hꝫ qualitates ꝛ puras, ꝛ non caſtigatas mixtura ꝯrioꝝ vt cōpoſita. nā quo pacto poſſe eſt ignē ſiccū exiſtentē, manētē quodāmodo in ꝓpria nā fecuſſe aerē humidū exiſtentē: nō enī mediū humidi ꝛ ſicci eſt aer, ſꝫ ſupreme humidū, vt ꝛ ignis ſiccū ſūme. necē eſt igitur vniuerſam nām ignis trāſmutari, vt fiat aer, niſi ꝯria in eodeꝫ ſuppoſuerimus qđ eſt impoſſibile. ſm igitur hunc intellectū, non eſt conſonū rationi cōcludi, ꝙ Com.23.

omnia erũt ignis, ſuppoſito igne principio: ſed videtur potius aliud quid verba hęc innuere. eadē enim inquit ratio eſt dicere ex igne aut ignem eſſe omnia. hoc eſt dicentes ex igne tranſmutato omnia fieri, ignem omnia ſupponimus, eo ꝙ ex hoc trāſmutato omnia fiant, velut etiā ſi ex materia ignis omnia fieri diceremus verū nec ſic aliquod abſurdū ſequetur: quod enim abſurduꝫ eſt ignē dicere ſm ſubiectū omnia, vt ⁊ materiā eſſe ſm ſubm omnia aut triſariā dimēſa, ⁊ vt ſimpl'r dicamus, vt nō eſt abſurdum dicere omnia gñabilia eadem eſſe ſm ſubiectū ⁊ materiā, ſic abſurdū non eſt, quātum ad preſentes ſermones oīa ignem ſm materiā ſupponentē cōſiderare ſm formam ſolū differentiam. ſi aūt non eſt abſurdū ex materia ignis omnia dicere, ſiquidem pōt qđ vniuerſaliter eſt mā diuerſas formas ſuſcipere, manifeſtum ꝙ neqꝫ ex igne trāſmutato alia generare, ⁊ ſic omnia ignē dicere, abſurdū erit: niſi forte ſimil'r abſurduꝫ eſt ⁊ ex igne tranſmutato alia dicere fieri, ⁊ ex igne vt ex materia reliqua omnia dicere generari. quātum igitur ad dicta, nō videtur magnā neceſſitatem habere hę ꝯfutationes. ſed licet vniuerſali vna rōne, quēadmodū ⁊ ipſe ꝯſequēter ꝓgrediens faciet, deſtruere vnū, quodcūqꝫ ſit quatuor prinm reliquoꝝ ſupponere. ſi enim oīa adinuicē ꝯ̃trarietatem habēt, oſtēſuꝫ eſt aūt oīa q̃ adinuicē ꝯ̃trarietatem hñt adinuicem trāſmutari, proculdubio omnia trāſmutabūtur inter ſe, nec erit hoc quidē primū, illud vero ſcđm, nec hoc quidē principiū, illud vero ex principio. ad id igitur qđ eſt nullū extremoꝝ eſſe prinm quum tot ſolū dixit, ꝙ. ſ. ignis omnia erūt, contentus fuit: ſed ꝙ nec medioꝝ aliqđ erit principiū per plura cōſtruit.

¶ Quod aūt neqꝫ mediū, quēadmodū videtur quibuſdā, aer quidē ⁊ in ignē trāſmutatur ⁊ in aquam: aqua vero ⁊ in aerē ⁊ in terrā, extrema vero nō amplius in ſeinuicē: oportet enī ſtare, ⁊ nō in infinitum hoc ꝓcedere recta ad vtraqꝫ: infinitę enī ꝯ̃trarietates in vno erunt. ſit enim terra in quo t/limpha ⁊ aqua in quo l, aer in quo a, ignis autē in quo i. ſi itaqꝫ a/trāſmutatur in i/ ⁊ l, ⁊ cōtrarietas erit eoꝝ quę a/i, ſint hęc albedo ⁊ nigredo, rurſus ſi in l/ipſum a/erit alia: nō enim idē l/ ⁊ i: erit aūt ſiccitas ⁊ humiditas, ipſum quidē s/ ſiccitas, ipſuꝫ vero hu/humiditas: nō igitur ſiquidem manet albū erit aqua humida ⁊ alba. ſi vero non nigra erit aqua: in cōtraria nāqꝫ eſt trāſmutatio, neceſſe igitur aut albam aut nigrā eſſe aquam. ſit aūt primum. ſimiliter igitur et ipſi t/ipſum s/inerit ſiccitas: erit igitur ⁊ t/igni mutatio in aquam, contraria enim ſunt: ignis enim qđ primū nigrum erat, deinde vero ſiccum, aqua aūt humida, deinde vero alba. apparet itaqꝫ ꝙ in omnibus adinuiceꝫ mutatio erit, ⁊ in ijs ꝙ ⁊ t/terrę inerunt reliqua ⁊ duo cognata nigrum ⁊ humidū: hęc enim nondum coniuncta fuerunt.

Com. 24. ¶ Nūc ꝓponit oſtēdere ꝙ neqꝫ medioꝝ aliqđ prinm erit vt qđā opinati ſunt, rōnabile putātes vnum aliqđ hoꝝ prinm ſuppōere magis, qꝛ vtrūqꝫ ipſoꝝ ad vtraqꝫ vi ꝯ̃tra tranſmutatur, qđ eſt propriū principij in ꝯ̃tria. ſ. tranſmutari, quū extrema non nata ſint ſm illos ad vtraqꝫ trāſmutari, ſed hoc quidē ꝑ'r examinabitur. nunc vero dicēduꝫ eſt ꝙ ſi quę ad vtraqꝫ tranſmutant̃, rationabile eſt principium ſupponere, neqꝫ magis hoc mediū/aut hoc opꝫ ſupponere, ſed ęqualiter ambo. quo igitur vnuꝫ quid reliquoꝝ dicit eſſe principiū. deinde qui aerē principiuꝫ ſupponit ⁊ hunc dicit in igneꝫ ⁊ aquā tranſmutari ⁊ hęc in aerē, ⁊ per hunc adinuicē. ignē vero ⁊ terram ⁊ ipſa immediate quidē non trāſmutari adinuiceꝫ, ſed per aerem mediū, ⁊ idcirco principiū eſſe, eo ꝙ oīa ex ipſo trāſmutētur, primo per ipſum permeantia, ⁊ in ipſum oīa reſolui, qui naqꝫ hęc dicit, quid nam dixerint de aquę in terrā mutatione, hęc enim imediate ſit, per aerē minime pertranſiens, qđ oportebat factū iri ſiquidē principij rationē hꝫ aer ad oēm tranſmutationē. ſimil'r autē ⁊ ad eos qui aquā principiū eſſe dicit. dubitāduꝫ eſt de mutatione ex aere in ignē, ⁊ ignis in aereꝫ, nam ⁊ hę immediatę erunt per aquā minime procedētes. hęc igitur intantū, exterius ad ſuppoſitionē dicenda ſunt. videamus aūt ꝯ̃ter quō dicit extrema non trāſmutari adinuicem. ⁊ quō qđ ab ipſis dī ſit deſtruendū. vltima dicit illi nō amplius trāſmutari adinuicem, noꝫ vt vltima exiſtentia, non amplius habēt vt in qđ tranſmutētur, ſed rurſus reflectuntur in aquam ⁊ aerē. ſi enīꝫ dicit illi vltima non reflectūtur, ſed trāſmutant̃ rurſus, in infinitū erit trāſmutatio. timētes igitur in infinitū ſupponere trāſmutationē, ⁊ nequeuntes cognoſcere ꝙ circulo generatio perficitur, ex quo incepit in idem deſinens, ex igne aer ⁊ ſic aqua, deinde terra/⁊ rurſus ignis/trāſmutatione ꝯ̃ter facta ⁊ non in infinitū eunte, qꝛ non in rectū ſit, ſed in circuluꝫ vertit̃, qđ quū illi vt dicebamus non cognouiſſent timuerunt extrema ſupponere adinuicē trāſmutari. nā ad ea vſqꝫ putauerūt trāſmutationē ſtare, ne in infinitū fieret. idcirco aduerſus eos inuectus Ariſto. dicit. oportet enim ſtare ⁊ nō in infinitū. nō. ſ. infinitū inquit fieri mutationeꝫ ſic vt in rectū procedentē opꝫ recipere. nā ⁊ ſi in infinitum fiat mutatio, non tñ in rectuꝫ. ſed per reuolutionē eorūdem in eadē. neqꝫ in rectū vſqꝫ ad vltima firmat̃. ꝓpter hoc ergo nō eſt impoſſibilis extremoꝝ in ſe inuicē mutatio, immo neceſſaria, vt circulus generationis ſeruet̃, ⁊ ꝙ quidē non ſit poſſibile in infinitū in rectū ire mutationē, ꝯſequēter pertractaturus, diſtulit nūc abſurduꝫ qđ ſequit̃, innuens illud ꝙ infinitas in vno ꝯ̃trietate dicere cogūtur, oſtendit quoqꝫ ꝯ̃ter, ꝙ et vltima trāſmutant̃ adinuicē. oſtēdit aūt ipſum, vtendo eo qđ prius dictum eſt, ꝙ habentia ꝯ̃trietatē adinuicem oīa adinuicem tranſmutant̃. oſtendit aūt ꝙ vnūquodqꝫ ad reliqua hꝫ ꝯ̃trietatē. ita vt vl'r, qđ dicebamus, oſtēdat̃ ꝙ oīa adinuicem tranſmutātur, nō ſolū media ſed etiā extrema. ⁊ forte qꝛ non poſuit certas confutationes ꝑcceptę opinionis eius quę vnū aliqđ extremoꝝ principiuꝫ poſuit, ꝓpter hoc nunc cōem quandā ponit cōfutationē, huius ꝙ nullum quatuor principiuꝫ reliquoꝝ ſit. nam ſi oſtēderit ꝙ oīa habēt adinuicē ꝯ̃trietatē, proculdubio oīa adinuiceꝫ tranſmutant̃: ſi aūt hoc, non erit aliqđ ipſoꝝ ſeparatum primū neqꝫ principiū, neqꝫ extremoꝝ, neqꝫ medioꝝ, ſꝫ omnia ęqual'r adinuicē trāſmutātur. ⁊ extrema/⁊ ꝯ̃tria/⁊ ꝯ̃ter adinuicē poſita. oſtēſionis vero modus huiuſmodi quidam eſt. ſupponātur inquit terra/t ⁊ aqua/l ⁊ aer/a ⁊ ignis, quoꝝ ſingulū ſignificat per elementū qđ eſt in principio nominis. ſi ergo dicis aerē mediuꝫ exiſtentē tranſmutari ⁊ in ignē ⁊ in aquā, non certe ſm eandē oppoſitioneꝫ tranſmutat̃ in ignē ⁊ aquā. nam erit eo pacto ignis aquę idem. ſi enim quatenus aer trāſmutatus factus eſt ignis

ſm hoc

ſm hoc ⁊ in aquã tranſlatus tranſmutaẽ, quatenus igiẽ differt ab aqua, catenus ab igne diſtabit. ſi autẽ ſm idẽ ab eodẽ vt ab aere diſtabit ignis ⁊ aqua, neceſſario idẽ erũt inter ſe ⁊ aqua ⁊ ignis qđ eſt abſurdũ. non ergo ſm eandẽ oppoſitionẽ tranſmutaẽ in ignem ⁊ aquã aer. igitur ſm aliam ⁊ aliã, ⁊ ſupponatur in ignẽ quidẽ ſm album ⁊ nigrũ tranſmutatus: vt ſit ignis quidẽ niger, aer vero albus, ſed in aquã ſm alterã oppoſitionẽ humidi ſ. ⁊ ſicci, vt ſit aer quidẽ ſiccus, aqua vero humida: ſed mutatus inquit in aquã ſm ſiccũ ⁊ humidũ. põt etiã ſeruare albedinẽ. poteſt quoq; ⁊ ipſaʒ mutare, ſed ſupponaẽ ſeruans. ſit igiẽ aer quidẽ albus ⁊ ſiccus, aqua vero humida ⁊ alba. erit ḡ ꝯrietas aquę ẽt ad ignẽ. ſiquidẽ hęc eſt alba, ignis vero niger per ſuppoſitionẽ, quare ⁊ adinuicẽ tranſmutanẽ. ſiqđẽ ſuppoſitũ eſt, quę ꝯrietatẽ adinuicẽ habẽt, adinuicẽ quoq; trãſmutari. eadẽ quoq; erit ratio rurſus in aqua. ſi enim trãſmutaẽ ⁊ in aerẽ ⁊ in terram, non ſm idem rurſus tranſmutaẽ in vtrũq;, quia erit idẽ aer ⁊ terra. quare ſm aliud quidẽ in aerẽ ⁊ ſm aliud in terrã. in aerẽ quidẽ ſm humiditatẽ ⁊ ſiccitatẽ tranſmutaẽ, in terrã vero relinquiẽ ſm albũ ⁊ nigrum tranſmutari. ſi quidẽ duę ſolę ſunt oppoſitiones. hoc quippe conceſſum eſt, qui cõſenſerunt quattuor eſſe ſimplicia corpora. quattuor enĩ exiſtẽtibus corporibus neceſſe eſt duas cõſiderari oppoſitiones. exiſtẽte igiẽ aqua alba ⁊ humida, aer erit vt prius dictũ eſt albus ⁊ ſiccus. ꝯria enĩ eſt huius ad aquã per humidũ ⁊ ſiccũ. terra autẽ nigra ⁊ humida, ſiquidẽ ſm nigrum tranſmutabaẽ in hanc aqua, erit ergo cõtrarietas aeri ad terram ⁊ tranſmutabitur in hanc, rationis ergo demõſtratio huiuſmodi quędã eſt.

℄ Quęrit autẽ Alexãder quõ nã quã ꝓpoſuerit oſtendere, ꝙ extrema tranſmutanẽ adinuicẽ, hoc quidẽ non videẽ oſtẽdens, ꝙ autẽ ꝯria adinuicẽ tranſmutanẽ hoc potius demõſtrat, ⁊ inquit, ni forte ẽt a principio extrema vocauit ꝯria. deinde qđ ⁊ verius eſt ex appoſitis demõſtrauit, ꝙ oĩa adinuicẽ hñt ꝯrietatem. ſi autẽ hoc procul dubio ẽt tranſmutanẽ oĩa adinuicẽ, ꝙ autẽ demõſtrauit extrema ꝯrietatẽ adinuicẽ habentia. ſ. terram ⁊ ignẽ manifeſtũ eſt ſi quidẽ poſuit ignem nigrũ eſſe ⁊ ſiccum, terram vero nigrã ⁊ humidã, tranſmutaẽ igitur terra in ignẽ ſm humidũ ⁊ ſiccũ, hac ratione, habemus igiẽ ex oſtenſis ꝙ non ſolũ nullũ mediorũ eſt ꝓncipium ſed ꝙ neq; extremorũ. ſi enim ęqualiter extrema ⁊ ſimpliciter omnia adinuicem trãſmutãtur, nullum magis erit principium hoc q̃ illud.

Tex.c. 36. ℄ Q. autẽ in ĩfinitũ nõ ẽ poſſe ꝓcedere qđ oſtẽſuri ad hoc ante deuẽneramus manifeſtũ eſt ex his. ſi enim rurſus ignis in quo/l/in aliud tranſmutaẽ ⁊ non reflectet vt in/p/ſ/cõtrarietas quędã igni. ⁊ p/ſ/alia inerit ab illis quę dictę ſunt, nulli enĩ idẽ ſupponiẽ eorũ q̃ t/l/a/l/ ipſum p/ſ/ſit itaq; ipſi quidem/i/ipſum b/ipſi vero p/ſ/ipſum m, b/itaq; omnibus inerit t/l/a/l/ tranſmutanẽ nãq; adinuicẽ, ſed hoc quidem ſit nondũ demõſtratũ. illud tamẽ manifeſtũ ꝙ ſi rurſus p/ſ/in aliud alia cõtrarietas, ⁊ ipſi p/ſ/inerit, ⁊ igni ipſi/i/ſimiliter quoq; ſemper cũ addito contrarietas quędã inerit his quę antea, quare ſi infinita ⁊ ꝯtrarietates infinitę vni inerunt, ſi vero hoc non erit neq; definire vllũ, neq; fieri. oportebit enĩ ſi erit aliud ex alio tot ꝯtranſire cõtrarietates ⁊ adhuc plures, quare in aliqua quidẽ nõdũ erit trãſmutatio, velut ſi infinita intermedia: neceſſe autẽ ſiquidẽ infinita elementa. Amplius autẽ neq; ex aere in ignẽ ſiquidẽ infinitę ꝯtrarietates; fiunt autem ⁊ omnia vnum. neceſſe eſt enĩ oẽs ineſſe inferioribus quidẽ ipſo/t/eas quę ſuperiorũ, his vero eas quę inferiorũ. quare omnia vnum erunt.

℄ Quum demõſtrauit ꝙ ſi ſuppoſita fuerit recta in infinitũ fieri gñatio, neceſſe eſt oĩa in infinitũ tranſmutari, quia ⁊ omnia oſtẽdunẽ adinuicẽ habẽtia ꝯrietatẽ. nunc hoc ipſum percurrit, ꝙ impoſſe eſt in infinitũ fieri mutationẽ, quã ⁊ prius innuerit impoſſibile dicendo, infinitę enĩ ꝯrietates in eodẽ erunt, ita vt hoc confutato manifeſtũ fiat oĩa adinuicẽ tranſmutari. ⁊ fortaſſe cõtradicet quis, ꝙ ẽt ſi in infinitũ ſuppoſuerimus fieri mutationẽ nõ ſolũ in rectũ ꝯtiguũ ſeinuicem erit tranſmutatio, ſed etiã quę remota abinuicẽ ſunt tranſmutabunẽ inter ſe. vt cõceſſum ſumamus illud, oĩa adinuicẽ ꝯrietatẽ habẽtia, adinuicẽ quoq; tranſmutari. ſed ſciendũ eſt, ꝙ hoc ipſum pertractat nunc, ꝙ ſi infinita quis ſuppoſuerit elemẽta, altero in alterum trãſmutato in rectum, in ꝯrium circũuertunẽ, quę ſunt ipſius ſuppõnis. ꝙ nullũ elementorũ in aliqđ reliquorũ tranſmutabiẽ, neq; quę remota ſunt, adinuicẽ, neq; quę proxima ſunt, ita vt penitus impoſſibilis ſit ſuppoſitio. ſi enim ſuppoſuerimus vnum qđ extremorũ/aut ignẽ/aut terram nõ reflecti reuolutũ in circulũ, ſed in rectũ in aliud quid quintũ ꝯtis trãſmutari, erit aliqua ꝯtrarietas, qua trãſmutata eſt, altera exiſtens ꝓter alias, quibus quattuor ꝯiter trãſmutabantur, ⁊ ſupponaẽ inquit ignis neq; reflectens ⁊ in aerẽ tranſmutatus, neq; circulo in terrã, ſʒ in aliud quoddã quintum, vt in quo/p/ſ/erit igiẽ aliqua ꝯrietas, qua tranſmutabaẽ/i/in/p/ſ/⁊ ſupponaẽ cõtrarietas/m/⁊/b/qua nullum aliorũ quę ſunt/a/l/t/tranſmutabatur, ꝓterq̃ ſolum/i/⁊ p/ſ/erit ergo alterum oppoſitionis ipſi/p/ſ/vt id qđ eſt in quo/m/qđ vocetur malum. igni vero ⁊ reliquis omnibus ipſũ/b/qđ vocetur bonum. huiuſcemodi enim ſumptę ſint ꝯrietates quę ab oĩbus participenẽ. ſi quoq; rurſus cõſequẽter tranſmutaẽ ipſum/p/ſ/in aliud quid. addetur cõtrarietas, ⁊ ſi rurſus illud in aliud tertiũ, addeẽ cõtrarietas, ⁊ ſi in infinitũ hoc fiat ꝯſequẽter infinitę erũt cõtrarietates. primũ quidẽ igiẽ abſurdũ eſt actu infinitum ſupponi. deinde ſi ꝯtrarietates infinitę cõtrarietatũ vero duplę ſunt qualitates, naʒ in qualibet ꝯrietate duę ſunt qualitates, erit ipſius ĩfiniti duplũ. his autẽ inquit ſuppoſitis, neq; definire aliquid horũ poſſibile erit, ⁊ rõne cõprehẽdere infinita, neq; oĩno ſubſiſtere/aut fieri aliqua ex ſe inuicẽ poſſibile erit, ſed auferaẽ oĩno motus tranſmutatio. ſequeẽ ẽt inquit oĩa eadẽ eſſe, ſed quo pacto horũ ſingulũ demõſtraẽ ꝯſequẽter in litera cõſiderabimus.

℄ Sed illud inquiſitione dignũ eſt, quõ ſm vnũquodq; elementũ vna apponiẽ ꝯrietas, ꝙ enĩ infinitis exiſtentibus elementis neceſſe eſt ⁊ infinitas eſſe ꝯrietates manifeſtiſſimũ eſt. ſi enim finitę eſſent ꝯrietates, neceſſe eſt ⁊ cõplexiones ⁊ cõiugationes ex ipſis, ⁊ ſi multo plures ſint ꝯrietatibus finitas tñ eſſe. nam quẽadmodum via ⁊ rõne cõprehendere poſſibile eſt ex duabus ꝯrietatibus quot fiunt cõiugationes q.ſ. quattuor, ſic ⁊ multitudine oĩ, qualiſcũq; ſit ꝯrietatũ numerabili ⁊ dicibili exiſtente, neceſſe eſt ⁊ cõiugationes numerabiles ⁊ finitas eſſe, ꝙ autẽ ſi infinita ſint elemẽta, non erunt ꝯrietates finitę Com. 25.

ꝓmanifeſtũ eſt.ſed nõ hoc querit ratio,ſed ſi ſm vnum qđq; elemẽtũ appoſitũ ẽt ꝯrietas vna apponitur.qđ nõ eſt verum,vna eniꝫ ꝯrietate appoſita plura fiunt elemẽta.duabus nãq; ꝯrietatibus exiſtẽtibus non duo ſolum erunt elemẽta ſed quatuor,ſi aũt tres ſint ꝯrietates octo poſſunt eſſe elemẽta.ꝛ ita ſemper vna addita cõtrarietate multo plura poſſunt eſſe elemẽta. Ad hoc igiꝛ dicendũ ꝙ ꝛ ſi vna cõtrarietate appoſita plura fiunt elemẽta, nõ ꝓhibenꝛ cõcludi propoſita, quũ enim oſtenſum ſit infinitas eſſe cõtrarietates,in vnoquoq; infinitoꝝ exiſtentiũ elm̃toꝝ,concludiꝛ ſilr impoſſibile,ſiue ſm vnãquãq; cõtrarietatẽ vnuꝫ apponaꝛ elementũ, ſiue plura. vtens enim eo qđ eſt infinitas eſſe ꝯtrarietates, oſtẽdit impoſſibile ſuppõnis vt ꝑdictũ eſt. dicere ṽo ſm vnũqđq; elemẽtum vnã apponi cõtrarietatẽ,neq; verũ eſt, neq; neceſſariũ.nõ enim qꝛ ſermonis gratia aer in ignẽ ſolum tranſmutaꝛ ſm humidũ ꝛ ſiccuꝫ,in aliud ṽo elementoꝝ nullũ,iam neceſſe eſt nullũ aliud ſm ꝯtrarietatem ſicci ꝛ humidi trãſmutari.nam aqua ꝛ terra ſm hec tranſmutanꝛ.ꝓpter quid igiꝛ ſm vnum elemẽtũ vnam apponit ꝯrietatẽ Ariſtoteles:dico igiꝛ ꝙ ſequẽs ſuppoſitionẽ dicentiũ, ſolum in rectũ eſſe elemẽtoꝝ mutationẽ,hoc eniꝫ ſuppoſito impoſe eſt ſm eãdem oppoſitionem duas fieri mutationes,vt.ṽ.g.ſm eam que humidi ꝛ ſicci.ꝙ ignis in aerem tranſmutaꝛ ꝛ aqua in terraꝫ. in rectũ igitur ꝛ ſolũ ſuppoſita elementoꝝ trãſmutatione, neceſſe eſt oĩno adduo elm̃to ẽt cõtrarietatẽ oĩno apponi.qua ꝓcedens elemẽtum in id qđ cõſequitur trãſmutetur,ꝙ aũt ad ſuppoſitionẽ que dicit non reflecti generationẽ,etiã Ariſto.ſm vnũquodq; elemẽtuꝫ, vnã addit cõtrarietatẽ,hinc eſt manifeſtũ.quũ enim dixit/i/ad/pſ/ tranſmutari,ſm cõtrarietatẽ/m/ꝛ/b/ ṽbi gr̃a mali ꝛ boni.ꝛ/b/quidẽ ipſi/i/ꝛ omnibus que ſunt ſub/i/inexiſtẽte, m/ṽo ipſi pſ/ꝛ omnibus que ſunt poſt ipſum,nihilominus/i/ſolũ ſupponit ad pſ/tranſmutari,nullũ ṽo alioꝝ. quapꝓ neceſſe eſt ſm vnãquãq; elemẽti appoſitioneꝫ,ꝛ cõtrarietatẽ oĩno apponi. ſigillatim aũt nũc verba conſideremus.ſi ignis inquit non reflectitur in aerem, puta aut in terram mutatus,aut in aquã , ſed in aliud qđ ꝑter hec ipſum pſ/tranſmutaꝛ,neceſſe eſt omnino ꝑter duas cõtrarietates que ſunt calidi ꝛ frigidi humidi ꝛ ſicci,tertiam ſupponi,vt albi ꝛ nigri:exẽplicã, qua/i/in pſ/trãſmutaꝛ.alterũ enim ſuppoſitũ eſt ipſum pſ/a quatuor elementis.ſit igiꝛ ipſum/i/inquit trãſmutatũ in pſ/ſm contrarietatẽ/m/ꝛ/b/ſm quã nullum coꝝ que erant ante/i/ tranſmutabatur.quare ſi iꝫ ſi quideꝫ pſ/ineſt,m/ipſi ṽo i/b/hoc ipſum/b/qđ ineſt igni,inerit etiam aeri,ꝛ aque ꝛ terre,quia nullũ horum ab igne differebat ſm hanc cõtrarietatem ,ſed ſm aliam.vt eam que calidi/ꝛ frigidi/ꝛ ſicci/ꝛ humidi. ❡ Illud autẽ aduertẽdũ eſt,ꝙ ad ſuppoſitionẽ Ariſt. dicentẽ ſm vnãquãq; oppoſitionẽ vnaꝫ fieri mutationẽ,ſequiꝛ ipſum/b/omnibus que ſunt ante i/ineſſe , nullꝫ enim adhuc ſm hoc trãſmutabaꝛ,ꝑuſq̃ ipſum/i/in ipſum pſ/tranſmutareꝛ. vnde igiꝛ eſt in ipſo igne ipſum/b/niſi ex illis. ſimiliter autem ꝛ his que ſunt poſt pſ/omnibus ipſum/m/qm̃ in nullum amplius trãſmutaꝛ ipſum pſ/ſm hãc oppoſitionẽ.ſi tñ concedamus vt prius dictuꝫ eſt plura generari elemẽta vna appoſita cõtrarietate,ꝛ ſm vnam cõtrarietatẽ diuerſa tranſmutari,nõ amplius neceſſe eſt ipſum/b/ipſi/i/inexiſtẽs iam ꝛ his que ſunt ante ipſuꝫ oĩb⁹ ineſſe.quid enim ꝙ ꝛ aliud trãſmutetur ſm hãc cõtrarietatẽ , vt ſe hꝫ in igne ꝛ aere. aer enim trãſmutabaꝛ ſm humidũ ꝛ ſiccum in ignem,ꝛ nõ qꝛ ipſum humiditatẽ hꝫ,taꝫ ꝛ que ante ipſuꝫ omnia, nã terra ſicca eſt.cã aũt huius,qꝛ nõ ſolum aer in ignem ſm hãc cõtrarietatem trãſmutabatur,ſed etiam terra in aquã.quare Ariſto.vt prius dixi,ſequẽs ſuppoſitioneꝫ que ſolũ ad elemẽtuꝫ ꝯſequẽs mutationẽ facit , iuniens ſm vnũqđq; elemẽtum vnam ꝯtrarietatẽ apponi recte dixit,ipſum/b/omnibus que ſunt ante ignẽ ineſſe.ſiquidem in ipſum inquit trãſmutãtur. ſi enim hꝫ ipſum/i/alterũ ex cõtrarietate que eſt ſm/m/ꝛ/b/dico ſcilicet ipſuꝫ b/neceſſe eſt ꝛ que ſunt ante ipſum igneꝫ habere ipſum b/ſi quidẽ ex ipſis factus eſt ignis ꝛ tranſmutabanꝛ illa in hũc.ſi enim nõ haberẽt que ſunt ante igneꝫ ipſum/b/ vnde nã eſt in ipſo igne ipſum/b/nullũ eniꝫ illoꝝ ſm/b/ differebat ab igne,vt prius dictũ eſt. ſed hoc inq̃t tranſmutari quatuor elemẽta adinuicẽ ſit nõdum demõſtratũ,vt ad eam que nũc pertractatur ſuppoſitioneꝫ , qm̃ ſi dicamus oĩa adinuicẽ tranſmutari quatuor,circulo inducemus fieri ipſaꝫ generationẽ,qđ aufert nunc ꝓpoſita ſuppoſitio in rectũ.ꝛ q̃ ꝯſequẽter ſolũ dicit fieri tranſmutationẽ.iccirco ponaꝛ vt nõdũ demõſtratũ. ❡ Sciẽdum tñ eſt ꝙ quo indigemus ad demõſtrãdum ipſum b/ipſi/i/ꝛ oĩbus que ſunt ante ipſum ineſſe,hoc nõ auferꝛ tur nec prohibeꝛ a ſuppoſitione dicente ſit nõ oĩa adinuicem trãſmutari,ſufficit eniꝫ que in cõſequẽs fit vnũſcuiuſq; mutatio ipſoꝝ quatuor,ꝛ finiẽs in ipſum ignẽ, oſtẽdere ꝙ ineſt oĩbus que ſunt ante/i/ipſum/b/ex quib⁹ trãſmutatis ꝯſter ignis genitus eſt.ſi eniꝫ non fuiſſet in ipſis ipſum/b/nũquã factus fuiſſet ex ipſis ignis hñs b. ꝙ igiꝛ ineſt his que ſunt/a/i/i/ eius contrarietatis que eſt ſm/b/ꝛ/m/altera partiũ.ſ.b/hinc demõſtratur , nõ ex eo ꝙ oĩa ad ſe inuicem trãſmutẽtur , ꝙ autẽ ipſum/b/ipſis ineſt,ꝛ ipſum/m/oſtẽditur ex eo ꝙ nullum aliorum ſm hãc trãſmutatũ eſt oppoſitionẽ.ꝑter ipſuꝫ/i/pſ/quare nihil neq; ſm hũc differebat ignis ab his q̃ ante ipſum. cõe igiꝛ ineſt eis ipſum/b/ſed ꝛ illud inquit manifeſtuꝫ, ꝙ ſi addiderimus aliud elemẽtum poſt ipſum pſ/vt/b/ ꝛ trãſmutatur pſ/in b/alia opus eſt rurſus ꝯtrarietate ſꝫ quã ſeat tranſmutatio ꝑter illam que erat in/i/ꝛ pſ/ſilr quoq; ſe habebũt ꝛ quecũq; alia elemẽta addiderim⁹. deinde inductũ abſurdum cõcludens ꝙ ſi ſm ſingulꝫ elementũ cõtrarietas apponiꝛ,infinita aũt elemẽta,infinite erunt cõtrarietates,ꝛ in vnoquoq; elemento infinitarum cõtrarietatũ altere partes inerunt.ꝛ ipſe ſm naturaꝫ infinite exiſtẽtes.ſi aũt infinite in vnoquoq; inerũt vide quid ſequetur. nihil enim inquit erit definire neq; generari.ꝛ qđ quidẽ non circũſcribenꝛ infinita manifeſtiſſimũ eſt , neq; ſubſiſtent.ſed quõ neq; generari ipſa ex inuicẽ dicit cõſiderandum,oportebit eniꝫ ſi erit alterum ex altero tot pertrãſire cõtrarietates ꝛ adhuc plures,ſi infinite inq̃t ſunt ꝯtrarietates in vnoquoq;,oportebit qđ generatur,tot quot ſingulum hꝫ,(hꝫ aũt infinitas)pertrãſire ꝯtrarietates.hoc aũt fieri nequit, nam infinitum pertrãſiri nõ poteſt.qm̃ aũt dixit tot , videꝛ aũt hoc determinati numeri ſignificatiuũ,infinitũ aũt quocũq; aſſumpto ſemper maius ꝛ amplius eſt,ꝓp hoc velut certius loquẽs addidit,ꝛ adhuc plures.quõ autẽ qđ ſic neceſſe eſt infinitas pertrãſire cõtrarietates,cõſiderãdum. quedã eniꝫ medioꝝ ſi ſumpſerimus cõſequẽter trãſmutari vt ad vltima perueniãt ꝛ trãſmutenꝛ in hec oportebit ipſa ꝑ infinitas pertrãſire vt in vltimã trãſmutẽtur.hoc aũt eſt impoſſibile , quare nũq̃ in illud tranſmutabũtur,neq; vnq̃ ad ipſuꝫ peruenient,ſi quidem media eſt infinita inter id qđ trãſmutaꝛ ꝛ ipſum vltimũ diſtantia.ſicut aũt mediũ in vltimũ non tranſmutaꝛ,quia neq; peruenit aliqñ ad ipſum,ſic neq; aliud quid vnq̃ ad mediũ trãſmutabiꝛ, vt id qđ a ꝑncipio qđ neq; accipere eſt.non eſt enim infiniti ꝑn⁹.ſimilr neq; hoc neq;

mediuſ qõcũq; peruenict. q̃ñ infinita eſt quę ex medio eſt ad principiũ diſtantia. q̃ igiť nullum eoꝝ quę ſumũtur in medio tranſmutať ad vltima manifeſtiſſimũ eſt. dicit aũt ipſe q̃ neq; ꝯñtia ſeinuicẽ in ſe mutuo trãſmutanť. nõ eniꝫ inquit ex aere in ignem erit mutatio ſi infinitę erunt ꝯtrarietates, hoc aũt quõ inquit, inquiſitione dignum eſt. non enim oẽs pertranſit infinitas cõtrarietates vt fiat ex aere ignis, ſed ſm vnam ſolã trãſmutatiũ cõtrarietatẽ generať, reliquis eiſdeꝫ manẽtibus. ni forte igiť cõi rõne, q̃ñ infinitũ impoſſibile eſt ſubſiſtere, ꝑp hoc nihil vtiq; fiat eoꝝ quę infinitas habẽt cõtrarietates. ſed forte dixerit quis, ipſa ſubſiſtentia ſupponẽs cõſidera, ſi poſſunt ex ſe inuicẽ fieri. poſſunt aũt, ſiquidem ſm vnius cõtrarietatis mutationẽ cõſiderať eoꝝ quę ſe ꝯſequunť ex ſeinuicẽ generatio. melius igiť eſt vt inquit Alexãder ad id qõ ꝯñs, ipſuꝫ ſumere dictũ. oſtẽdit autẽ ꝯñter q̃ oĩa elementa eadeꝫ erunt inter ſe. ſi aũt eadem oĩa, igitur neq; ex ſe mutuo generabunť. nec erit mutatio alicuius eoꝝ in aliud. nihil enim fit qõ iam eſt. mihi aũt videť ꝓpoſitũ ſic accipere, ſi eſt in rectũ tranſmutatio elemẽtoꝝ infinitoꝝ exiſtẽtium. demõſtrauimus aũt q̃ quędã non tranſmutanť in aliqua medioꝝ, q̄ opꝫ infinita pertrãſire, infinitũ aũt pertranſiri nequit, ſit itaq; aer, mediũ, nõ igitur in ignem trãſmutabiť. vt enim ex hoc tranſmutatio obuiet, infinitis indigebit mutationibus. hoc aũt eſt impoſſe. ſi ḡ i ipſuꝫ vltm terminũ ꝑuenire mutationẽ quę eſt in aerem eſt impoſſibile, neq; igitur in id qõ ſibi conſequens eſt, igneꝫ. ſ. aer tranſmutabitur. deinde proponit oſtẽdere aliqõ ſequens, ad ſuppoſitionẽ dicẽtem, q̃ in rectuꝫ in infinitũ ſit trãſmutatio, oĩa. ſ. eadẽ fieri. omnibus eniꝫ inquit quę ſunt ſupra/i/ꝛ infra i/eędem inſunt cõtrarietates, q̃ igiť ſi oĩa quę ſunt ante i/elemẽta, eaſdem his quę ſunt poſt/i/cõtrarietates hñt, accidit oĩa eſſe eadẽ, manifeſtiſſimũ eſt. ſi eniꝫ eaſdẽ habent cõtrarietates oĩa quę ſunt ex vtraq; parte ipſius/i/ eadem inter ſe erũt ꝛ quę ab ipſo pſ/ꝛ ſurſum ꝓcedẽt, ꝛ quę ab ipſo a/aere, vſq; ad inferiora. quare idem erit aer qõ eſt a/ipſi pſ/ꝛ vt vlr dicamus oĩa ſuperiora omnibus inferioribus: ſic autẽ rurſus ſi ſumpſerimus quę ſunt ex vtraq; parte ipſius a/eadẽ ratione eadẽ exiſtẽtia inter ſe, erit/i/ipſi pſ/idem ꝛ omnibus ſuperioribus. ſic aũt rurſus quę ſunt ex vtroq; latere ipſius pſ/eadẽ inter ſe ſumpſerimus idem erit ignis aeri, quare ꝛ oĩbus quę ſunt poſt ipſum. oſtẽſuꝫ eſt aũt per pręaccepta, q̃ etiam oĩbus quę ſunt ante ipſum. quę autẽ ante ipſum aerem, oĩa his quę poſt ipſum oĩbus eadeꝫ ſunt. quare manifeſtum eſt ex his q̃ ꝛ ignis ꝛ omnia quę ſunt ex vtroq; latere ignis oĩa inter ſe eadeꝫ erunt. q̃ igiť ſi demus oĩa q̃ inſunt ſuperioribus eadẽ eſſe his quę inſunt inferiorib⁹ concludetur eadẽ eſſe oĩa inter ſe manifeſtiſſimũ eſt ex ꝑdictis. ſed q̃ eędẽ ſunt cõtrarietates, nõ eſt adhuc manifeſtũ vt ſequẽs ad ſuppoſitionẽ dicẽtem, ꝯñter ꝛ in rectuꝫ fieri trãſmutationẽ: ꝛ hoc eſt manifeſtũ ex prius dictis ab eo exponẽte ſuppoſitionẽ. ſi quidẽ/i/in pſ/inquit trãſmutetur ſm cõtrarietatẽ trãſmutatur, ſm quã nullũ eſt tranſmutatiũ alterũ, vt eam quę eſt ſm m/ꝛ h/ꝛ inerit quideꝫ ipſum m/ipſi pſ/igni ſ'o ꝛ inferioribus omnib⁹ ipſum h/rurſus aũt ipſum pſ/ſm aliud manẽte in ea quę poſt ipſum, cõe manet ipſum m/in oĩbus quę ſunt poſt ipſum pſ/quare oĩa quę ſunt poſt/i/oĩbus quę ſunt ante ipſum/i/cõtrariãtur ſm ipſum h/ꝛ ipſum m/rurſus ipſo pſ/in aliud trãſmutato ſm aliam ꝯtrarietatẽ, erit rurſus his quę poſt ipſum pſ/cõtrarietas ad ea quę ſunt ipſius pſ/manifeſtuꝫ eſt igitur ex his, q̃ nõ eadem erũt oĩa, ſed totũ cõtrarium, cõtrarietatẽ oĩa habere ad oĩa, quę rẽdũ eſt igitur quõ hoc verum ponit Ariſto. ni forte igiť ex eo q̃ infinitę ſunt, quę ſunt in vnoquoq; contrarietates hoc conſtruit, ſi enim infinitas dicis vnũquodq; habere cõtrarietates, infiniti ſ'o non eſt amplius accipe, nõ erit aliqua ꝯtrarietas quę nõ ſit in vnoquoq;, quare eadem oĩa erũt, ſed neq; hoc rationẽ hꝫ, qui eniꝫ infinitas ſupponit cõtrarietates, duplices ad ipſum infinitũ qualitates facit. quare quũ dicatur vnũquodq; infinitas habere cõtrarietates, nõ vt vtraſq; partes cõtrarietatũ habẽs dĩ, ſed vt alterã partem cõtrarietatũ ſoleꝫ. quare nõ abſurdũ eſt in his quidẽ, alteras cõtrarietatuꝫ cõſiderare, in alijs ſ'o alteras. melius eſt igiť ſm hũc moduꝫ intelligere ſermonẽ ipſum per ſe examinãtem in ꝓpria natura hoc ipſum theorema, nõ vt cõtinuũ ad dicta. ſi eniꝫ i/in ipſum pſ/dicis trãſmutari, pſ/ſ'o nõ amplius in/i/reflecti neq; trãſmutari, non erit cõtrarietas ipſi pſ/ad/i/ſi enim eſſet, tranſmutareť ẽt ipſum pſ/in ipſuꝫ/i/idẽ ergo erit. ꝛ ita ꝯñter diſcurrens per oĩa, oſtendẽs eadẽ exiſtẽtia inter ſe. ſi ſ'o quis dicat, q̃ hoc ipſuꝫ a principio ſuppoſui, habere ipſa adinuicẽ cõtrarietatẽ/i/ꝛ pſ/q̃ñ ipſum a/ſuppoſui in ipſum pſ/trãſmutari, dicam ad hũc q̃ hãc ipſam quã ſuppoſuiſti ꝯtrarietatẽ tu ipſe deſtruis dicẽs nõ amplius ipſum pſ/in/i/tranſmutari. ſic aũt vl'r ſuppõẽs ſuperiora in inferiora nõ trãſmutari, deſtruis ipſorum cõtrarietatẽ, quã ſuppoſuiſti in vniuſcuiuſq; ad id qõ cõſequiť mutatione, ſublata autẽ cõtrarietate eadem erũt inter ſe omnia, qõ rationabiliter concluſit.

Mirabitur aũt aliquis dicentiũ plura vno elementa corpoꝝ vt non tranſmutẽtur adinuicẽ quẽadmodũ Empedocles inquit, quõ cõtingit dicere ipſis eſſe cõparabilia elementa, quãuis dicit ſic. hęc eniꝫ ęqualia oĩa. ſi igitur ſm quantum neceſſe idem aliqõ eſſe exiſtens omnibus cõparabilibus quo menſuranť, vt ſi ex aquę hemina fuerint aeris deceꝫ, idem igitur eſſent ambo, ſi menſuranť eodẽ, ſi ſ'o non ita comparabilia ſm quantum, vt quantum ex quanto, ſed quantum poſſunt, velut ſi hemina aquę ęquę poteſt infrigidare ꝛ decem aeris, ꝛ ſic ſm quantum nõ quatenus quantũ cõparabilia, ſed quatenus poſſunt aliquid. eſſet aũt vtiq;, ꝛ non quanti mẽſura cõparare potẽtias, ſed ſm proportionẽ, quẽadmodum vt hoc calidũ, hoc autẽ albũ, hoc ſ'o vt hoc, ſignificat in quali quidẽ ſimile, in quãto ſ'o ęquale. abſurdũ itaq; videť, ſi corpora immutabilia exiſtentia non ꝓportione comparabilia ſint, ſed menſura potentiarũ, ꝛ eẽ ęquale calidũ, aut ſimile ignis tantum, ꝛ aeris multiplex. idem eniꝫ plus eo q̃ eiuſdem ſit generis talem habebit rationẽ. Tex. c. 37.

Quum demõſtrauit q̃ nõ poteſt vnũ quatuor elemẽtum eſſe alioꝝ neq; vt immutabile, neq; vt mutabile, quũq; oſtenſum ſit eiſdeꝫ rationibus, q̃ neq; aliqua ex ipſis elemẽta ſunt reliquoꝝ, ꝯñter ſupereſt quęrere ſi quatuor elemẽta ſunt oĩa. dictũ eſt enim ab ipſo ſuperius q̃ ſi nihil ſenſibile eſt prius his, hęc vtiq; omnia fuerint. q̃ñ igitur neceſſe eſt hęc/aut imutabilia/aut vt mutabilia, elemẽta eſſe alioꝝ, propoſitũ eſt ei in pñti oſtendere Com. 26.

ꝙ nõ ſunt immutabilia, vt hoc cõfutato, derelinquatur vera opinio dicẽs oĩa eſſe elemẽta vt adinuicẽ tranſmutabilia. qm̃ aũt propoſitũ ad cõfutandũ opinionis Empedocles eſt pręſes, aduerſus hũc inuehit̃, oſtẽdens ꝙ neq; generationẽ ⁊ corruptionẽ quę ſm naturã poſſibile eſt eſſe ſm ipſum, neq; augmentationẽ, neq; motum ſm naturã, ſed priuſq; eius opinionẽ de elemẽtis confutet, oſtẽdit ipſum diſſona ſibi ipſi dicẽtem. immutabilia ſiquidẽ ipſa ſupponẽs eſſe, comparabilia ipſa eſſe dicit ſcribẽs. hęc enim ęquaq; oĩa ſunt, primũ ergo oſtendit ꝙ impoſſibile eſt Empedocli imutabilia ſupponẽti elemẽta, cõparabilia ipſa dicere, ſi eni; ꝯparabilia ſunt inter ſe, vt dicamus ignẽ eſſe ęqualẽ aeri, aut ſm quãtitatẽ erunt, aut ſ; potẽtiã ⁊ qualitatẽ, qualitatẽ aũt, aut eãdẽ, vt quã dixero ſimilẽ eſſe igne; aeri, qm̃ vt ignis eſt calidus, ſic ⁊ aer. aut ſm aliã ⁊ alia; qualitatẽ cõgregationis facta cõparatione, aut ſm aliã, hoc eſt cõtrariã, vt qñ dixero ſicut ignis eſt calidus ita eſt aqua frigida, aut non cõtrariã ſed alterã genere, vt quã dixero, ſicut hoc eſt calidum, ita hoc eſt albũ ſm proportionẽ facta iuxta poſitione. oſtẽdit igit̃ ꝙ primũ nõ eſt poſſibile ſm magnitudine; cõparationẽ ipſoꝝ ꝯſiderare quũ imutabilia ſint. ꝯſiderare eni ſic ipſoꝝ ęqualitatẽ vt totalitatũ ęque magnaꝝ adinuicẽ exiſtẽtium ſtultũ eſt. nam hęc quidẽ etiã manifeſte apperẽt nõ ſic ſe habẽtia vt terra ⁊ aqua. ſiquide; eni; in terrę cõcauitatibus aqua cõſiderat̃, terra eſt maior. alia vero occulta; hñt demõſtrationẽ ęqualitatis, vt aer ⁊ ignis, ⁊ ad vtrunq; collata aqua. ſic igit̃ non eſt poſſibile ęqualia inter ſe eſſe elemẽta. ſed ſi comparabilia ipſa dicat ſm magnitudinem, ſic vtiq; ipſa dicat, vt ipſa inter ſe mutentur, ęquali mã vnicuiq; ipſoꝝ ſubiecta. veluti ſi dicamus totã aquã ęquale; eſſe toti aeri, eo ꝙ ęqualis ⁊ eadẽ ſit in vtroq; materia. quę ⁊ extẽſa aerẽ facere põt, ⁊ rurſus cõtracta aquã. hoc aũt eſt impoſſibile ei cõſiderare niſi ex partiũ adinuicem mutatione: qm̃ enim videmus pedalẽ aqua; in decupedalẽ aerẽ, exempli gratia trãſmutari, ſi ſic accidat, dicimus ſic ęqualem eſſe pedalẽ aquam decupedali aeri, eo ꝙ ex eade; materia ambo ſint rarefacta atq; denſata. ⁊ hanc in totalitatibus ſeruari proportionẽ exceſſus, quę ⁊ in partibus cõſiderat̃. ſic enim ⁊ Ariſto. in meteoris ꝓportionẽ aquę ad aerem ſumpſit ex partiũ mutatione. quã enim inquit h; aqua tãta proportionẽ ad aerẽ ex ipſa generatũ, hãc decens eſt ⁊ totũ aere; ad aquę totalitatẽ habere. ꝙ igit̃ nõ eſt poſſibile ſm magnitudinẽ ꝯparabilia eſſe aliter, q̃; habẽdo ęqualẽ mã; quę poſſit magnitudinẽ vtriuſq; cõparabilium recipere, ⁊ ꝙ huiuſmodi iuxta poſitio ex partiũ adinuicẽ mutatione cõſiderat̃ neceſſario, ſatis dictũ eſt. quapp̄ incõſonum eſt cõparabilia dicere ſm magnitudinẽ eſſe elemẽta, ei qui ipſa ſeruat imutabilia. conſideremus igit̃ an ſm potentias poſſibile ſit ipſa dicere cõparabilia. vt verbi gratia, vt eſt ignis pedalis calidus ſic eſt decupedalis aer, ſm eãdem virtutem cõſiderata cõparatione, ſed neq; hãc poſſibile eſt cõſiderare, ſi immutabilia ſint elemẽta. eiuſdẽ eni; qualitatis vna ⁊ eadẽ eſt ſubiecta materia. quare ſi dicis decuplũ aerẽ ęquale; hñe potẽtia; decimę parti ignis, remiſſa; ꝯſideras aeris potẽtia;, ignis vero intẽtam. vna aũt ⁊ eadẽ exiſtẽte materia ſubiecta, remiſſa; potẽtiam intẽdi poſſibile eſt. ⁊ intẽtam remitti. neceſſe eſt eni; vna ⁊ cõi exiſtente amborũ materia, potẽtia in ipſa cõſiderari qđ vtrũq; eſt. ide; quoq; erit ſermo cõparatione ſm cõtrarias qualitates ſumptis, dicentib⁹ nobis. vt ignis ſiccus eſt, ſic aer eſt humidus, aut vt ignis eſt calidus, ſic aq̃ eſt frigida, qui eni; cõtrarias dicit virtutes ⁊ vnã ambo; mãm, corpus tri

fariã dimenſum, et mutationẽ neceſſe eſt cõſiderare, cõtraria eni; neceſſe eſt inter ſe agere ⁊ pati abinuicẽ, quoniã neq; ꝯria eſſe dicerẽtur. ſi ĝ neq; ſm magnitudine; neq; ſm potẽtias, aut eãdem, aut ꝯtrariã poſſibile eſt cõparationẽ elemẽtoꝝ cõſiderare, ſi ipſa imutabilia ſeruãtur, quęrendũ eſt nũquid ſm tertium modũ poſſit Empedocles cõſiderare elemẽtoꝝ cõparationẽ ſm proportionẽ potẽtiaꝝ diuerſoꝝ generũ vt dicat, vt hoc calidũ, ita hoc album. inquit aũt Ariſto. ꝙ ſm hũc ſolũ modũ poſſibile eſt ei cõparabilia elemẽta dicere, immutabilia ſupponenti ipſa. neq; eni; poſſibile eſt dicere diuerſoꝝ generũ potẽtias agere oĩno, aut trãſmutari adinuice;, vt albedinẽ in dulcedinẽ. quantũ igit̃ ad id qđ eſt, nõ euerti de immutabilibus elementis ſuppoſitionẽ, recte ſe h;. hoc modo ꝯſiderata cõparatio, eo ꝙ nõ inducit vt aliq; tranſmutationẽ elemẽtoꝝ. veru; ipſa ſm ſe opinio non incõfutabilis exiſtit, niſi alterã ſolam potẽtiã coordinationis cõſiderauerit quis in elemẽtis exiſtentẽ, alteram vero minime, vt ſi albedinẽ dicat eẽ in elemẽtis, nigredinẽ vero minime. ⁊ dulcedinẽ quide; dicat ipſa participare, amaritudine vero non. ſic ⁊ in calido ⁊ frigido primũ quidẽ extraneum eſt hoc, has quidẽ ineſſe, cõtrapoſitas vero non. deinde et fruſtra erũt, non habẽtes in qđ agãt, aut a quo patiant̃. ſi aũt ſint quidẽ cõtrarię, ſed oppoſitionẽ dixerit ſm eas quę diuerſoꝝ generum cõſiderari ⁊ ſolum ꝓcedent prius dictę rationes, vbi enim eſt contrarietas, ibi ⁊ paſſio ex neceſſitate ẽ ⁊ mutatio. quonia; nõ fuerint cõtraria quę nõ pugnãt adinuicẽ ⁊ quę ſe mutuo nõ corrũpunt. His igit̃ ꝓdeclaratis verba ipſa cõſideremus ꝙ igit̃ ſm magnitudinẽ ⁊ moles nõ eſt poſſibile cõparabilia eſſe demõſtrat. cõceſſum eſt eni; ex ſenſu ꝙ nõ oĩa ſunt molibus ęqualia. aer enim terra eſt maior, ⁊ aqua quę in eius concauitate cõfluxit, incerta vero eſt aeris ⁊ ignis adinuicem ſm quãtitatẽ collatio. ne dicam ipſum ſubtiliũ qđ cõtinet aerem rõnabile eẽ maius aere ⁊ inferioribus omnibus, quare impoẽ eſt molibus ęqualitatẽ ſumere. poterũt ergo ęqualia dici molibus vt ex ęquali ſubiecto factę in vtrũq; tranſmutationis. ꝙ tãtum quidẽ ſubiectũ rarefactu; aerem facit. v. g. decuplum. dẽſatum vero decimũ huius ſm molẽ aquę. Tanq; ſignificat apud ipſum illud, ⁊ hoc quo mẽſurãtur, hoc eſt ſm ꝙ ęqualia ſunt ſubiecto. hoc aũt ſic ſe habẽte nõ fuerint immutabilia elemẽta, exiſtẽte eis cõi ſubiecto. qđ cõtractu; quidẽ facit aquam extẽſum vero raritate aerem. hoc aũt trãſmutatio eſt. hęc cum dixit ad eã quę eſt in potẽtijs tranſlatt ęqualitate; ⁊ inquit. ſi enim non ſm quãtu; ęqualia dixerint, eo ꝙ ex ęquali aliquo ſubiecto, ⁊ maius ipſoꝝ ⁊ minus generatũ ſit, vt prius dicebamus, relinqũtur ſm potentias dicẽ eẽ ipſa ꝯparabilia. qm̃ ęquãtur potentię ipſoꝝ ſm quãtitatis ꝓportiones. ⁊ interim eadẽ potẽtia ſupponat̃, vt quę eſt in decuplo. verbi gratia aere caliditas ęqualis fiat vndecimę ſm molem ignis parti. illud vero [non vt quãtu; ex quanto,] ſignificatiuu; huius eſt, ꝙ non ex aliquo ęquali quanto, trãſmutẽtur ⁊ in maius ⁊ in minus denſatione ⁊ rarefactione, ſed ſm potẽtiam ęqualitas ſumat̃, ſed priuſqua; dicat quę ad hanc ſuppoſitionẽ ſequũtur abſurda trãſit ad ęqualitatem ſm proportionẽ potẽtiaꝝ, in qua ſumit q̃ genere differunt, vt album ⁊ calidũ, ſimilitudinẽ quãda; ⁊ ꝓportionẽ ſm potẽtias qualitatũ habẽtia adinuice;, vt dicamus ꝙ quantũ eſt hic ignis calidus, tantũ eſt hęc aqua alba. ſic enim tantũmodo poteſt cõparabilia ipſa Empedocles dicere, imutabilia dicens, nõ eni; trãſmutat̃ album in calidũ, aut ecõtra. nam ea q̃ diuerſoꝝ generum in ſe mutuo intrãſmutabilia ſunt, illud vero vt hoc

in quali quidē ſignificat ſimile, ĩ quāto ꝟo ęquale, vult ſignificare ꝙ ſi nō ſm quantū cōparabilia ſunt elementa, ſed ſm dictā ꝓportionē, male dicebat Empedocles, hęc enim ęquaꝗ ōia: nam ęquale quidē in quātitate, in qualitate ꝟo ſimile. oportebat ergo ſimilia dicere, ſꝫ nō ęqua. abſurdus mi inquit videť ſi non ꝓportione hęc cō parabilia dixerit immutabilia dicēs ſed mēſura potentiaꝝ, impoſſe eſt. n. ipſa menſura potentiarum cōparabilia dicere eſſe, exēpli cā, vt hęc aqua frigida eſt, ſic ⁊ decuplus ad ipſum aer. nam diia ſm quātitatē ęquale poſſe dicere eiſdē potētijs, non eſt immutabilia ipſa ſeruatio, vt iaꝫ demōſtrauimus. amplius enim ⁊ minus ſm eandem potētiam nō aliter eſt, ꝙ ob id ꝙ ex eadē materia, hoc aūt intēſione ⁊ remiſſione potētiarum cōtingit. hoc aūt eſt trāſmutatio. ſolum igiť ea quę eſt diuerſoꝝ generum potentiaꝝ, ⁊ ob hoc adinuicē non trāſmutatarum ꝓportio cōparabilia poteſt dīcta Empedocles dicere. cum aūt dixerit ęquale calidum ĵqꝫ ęquale eſt quanti, trāſmutauit ſtatim in ſimile dicens, aut ſilr ignis tantū, quō autē eſt poſſibile in pauca mole aeris ⁊ in minori ignis ſimilē eſſe caliditatē, oſtēdit inducēs ĩ idem enim plus, eo ꝙ eiuſdē ſit generis eādem habebit rōnē ĵdeꝫ quidē in potētia ſumens. nam ſupponiť ⁊ ignis ⁊ aer calidus. ipſum autem plus, in molibus. ſupponitur nāqꝫ multiplex aer ad molem ignis. in caliditate autē ęqualis ei. impoſſibile eſt autē eandē potentiā in diuerſis eē magnitudinibus, nō vna ⁊ eadē ſuppoſita amboꝝ mā. ſi autē inęquales moles ignis ⁊ aeris ſilr ſunt calidę. ſi ḡ ęqualē ſumpſero igni aeris molē, minor erit quę in aere caliditas ea quę in igne. quapp̄ intenſione ⁊ remiſſione idem ſubiectū fit magis minuſqꝫ calidum.

Tex.c.38. ℭ Atqui neqꝫ augmentatio vtiqꝫ fuerit ſm Empedoclēꝫ niſi ſm additionem. igne nāqꝫ

o.l.corpus augeť ignem. augeť autē terra quidē ſuū † genus. ęthera quoqꝫ ęther. hęc autē apponūtur. videtur autem non ſic augeri ea quę augētur.

Tex.c.39. ℭ Multo autē difficilius eſt reddere de generatione ſm naturaꝫ, ea enim quę ſunt natura omnia fiunt, aut ſemper ſic, aut vtplurimum, quę ꝟo extra ipſaꝫ ſemper, ⁊ vtplurimū a caſu ⁊ a fortuna, quę igitur cauſa hu ius ex homine hominē, aut ſemp̄, aut vtplurimum, ⁊ ex tritico triticū, ſed non oliuam.

Tex.c.40 ℭ An ⁊ ſi ita compoſitū fuerit os, non enim vtcunqꝫ conuenientibus aliquid generatur quemadmodum ille dicit, ſed ratione quadam. quę igitur horum cauſa? non eniꝫ iam ignis aut terra.

Com.27. ℭ Quum demōſtrauit ꝙ inconſona ipſe ſibi Empedocles ſupponit imutabilia dicēs elemēta ⁊ cōparabilia eē adinuicē, demōſtrat nunc ꝙ neqꝫ augmētatio eſt ſm ipſum neqꝫ generatio quę eſt ſm naturaꝫ, ſi immutabilia ſunt elemēta. ⁊ interim ꝙ augmētatio nō eſt niſi ęquiuoce quę ſm appoſitionē dī. etenim ſi qs aquam aquę addiderit, ⁊ fecerit ampliorē, cōſueuimus dicere aquaꝫ auctam eſſe. ſilr in ędificio, aut in opere fictili appoſitione exterius facta, ſed hoc nō eſt augmētatio, ſed ſimilis appoſitio; quę eniꝫ ſic nālis augmētatio prius declarauit in primo ſermone, ꝙ .ſ. alterata carne augente dico .ſ. nutrimēto, ⁊ appoſito partibus, ⁊ ab alteratiua in eis potētia, eis aſſimilato, ⁊ eo qd̄ augeť ſm oēs dimēſiones creſcēte, ſed ⁊ cām inquit gn̄ationis ſm nām difficilius eſt aſſignare. ſcdm naturā aūt dixit qm̄ generanť quędā etiam ſm artem, ⁊ electionē, ⁊ fortunam. Empedocles quideꝫ enim coeuntibus inquit elemētis, quouis modo ꝯtingat alias alia generari, hoc enim ⁊ Ariſto. ſignificauit quaꝫ dixit, ſed nō vt contingit conuenientibus nihil fit, vt ille inquit. ſed quę quidē a fortuna fiunt ⁊ caſu, rara. quę ꝟo a ratione ⁊ natura ſemp̄ ſilr, aut vtplurimū. ſemper eniꝫ ex homine homo, ⁊ ex vite vitis. ſi eniꝫ fortuna in raris eſt, ergo quę nō raro, ſed ſemper aut plurimū fiunt non a fortuna, ſed a rōne ⁊ natura fiunt. pręterea ſi impaſſibilia ſunt elemēta, nullus erit generatio, ſꝫ ſolū miſtio, fędusqꝫ miſtoꝝ. hoc autē non videť ſic ſe habēe. vnde eniꝫ varię ꝯpoſitoꝝ ſpecies, ⁊ animatoꝝ diſtinctio per membra officialia. miſtio nāqꝫ medietatem cōuenientiū facit ſolū, non ſubſ̄ transſmutationē nec mēbroꝝ inſtrālū fictionēꝫ. nihil igiť vtcūqꝫ ꝯuenientib⁹ fit vt ille dicit, ſed rōne aliqua. quid igitur huius eſt cā, non certe ignis aut terra, ſi enim nō quęcūqꝫ miſtio os facit, aut neruū, aut carnem, aut qd̄ vis aliud, ſed in rōne eius quę fit ſm quācūqꝫ partem miſtionis, eſt aliqua eius quę eſt ſm rationē ⁊ in ordine quodā generationis cauſa, nō eniꝫ certe inquit terra, hoc eſt elemētoꝝ congreſſus, naꝫ vt dixi tēperiem quādaꝫ ⁊ medietatē potētiarum, cōgredientia elemēta faciunt, non tamē ſubſtātiaꝫ oſſis/aut nerui/aut venę/aut alioꝝ ſimilarium/aut inſtrumētalū alicuius. neceſſe eſt igiť rationē ⁊ naturam cām dicere horum effectiuam, quam ille non tradit.

ℭ Sit ꝟo neqꝫ amicitia ⁊ lis, congregationis Tex.c.41. enim ſolaꝫ, hęc ꝟo diſgregationis eſt cauſa, hoc aūt eſt ſubſtantia quę eſt vniuſcuiuſqꝫ, ſed non ſolum miſtio ⁊ fędus miſtoꝝ quēadmodum ille dicit. fortuna ꝟo in his nominatur, ſed non ratio, eſt aūt miſta eſſe vt contingit, coꝝ eniꝫ quę natura ſunt, cauſa eſt ſic ſe habere. ⁊ vniuſcuiuſqꝫ natura eſt hęc, de qua nihil dicit. nihil igitur de natura dicit, at qui ⁊ bene hoc ⁊ bonū, qui ꝟo miſtionē ſolā laudat, quāuis elementa diſtinguit nō lis, ſed amicitia natura priora deo, dei aūt ⁊ hęc.

ℭ Sed nec amicitia ⁊ lis cā eſt inqt gn̄ationis ſm rōneꝫ. Com.28. ſolius eniꝫ cōgregationis amicitia ſm ipſum, diſgregationis ꝟo lis eſt cā. qoꝫ igitur eſt faciēs in rōne miſtionē. nā in miſtione quę eſt in arte, virtutes conuenientiū ſimplicis miſtionis ſunt cauſę, rōnalis ꝟo congreſſus ⁊ ad quantū ꝯgregationis ars eſt cauſa. quapp̄ aliud quid pręter amicitiam cauſam eſſe dicendū eſt miſtionis quę eſt ſm rationē. hoc autē eſt qd̄ vocamus naturaꝫ, qd̄ eſt vniuſcuiuſqꝫ ſubſtantia. Empedocles ꝟo hoc ipſum ſolum, miſtionēꝫ quę ab amicitia fit, ⁊ ſegregationem quę aliię naturā nominari dicit. ſic aūt ſm ipſum, ēt quouis modo a fortuna miſta ſine rōne vniuſcuiuſqꝫ naturam oporteret vocare. ⁊ ſilr ea quę diſgregantur. ſi ergo eſt ⁊ in his qd̄ pter naturaꝫ. non ergo fortuita miſtio nec rurſus ſegregatio, nā iure vocetur, ſed quę eſt ſm rationēꝫ, de qua Empedocles nihil dixit. ſed ⁊ ſm rationē inquit miſtio ſm quā vniuſcuiuſqꝫ ſubſtātia deſignatur, ipſiuſ bene ⁊ bonum cuiuſqꝫ eſt, vnicuiqꝫ enim bonūꝫ eſt, qd̄ eſt ſm naturā, hoc autē eſt qd̄ ſm rationē. ſed Empedocles hoc derelinquens miſtionē ⁊ ſolum laudat. quaꝫ tamen ſi nō ſm rationem fiat, dedecore potius digna eſt,

corruptionis eni cã ſit,qm aũt Empedocles deũ vocãs ipm ſphęrũ ⁊ mũdi machinã, amicitiã quidẽ laudat vt cãz huius/per omniũ cõgregationez. litẽ vo vituperat, vt dei diſgregatiuã.priora enim exiſtentia elemẽta ipſo ſphęro,ab amicitia cõgregata ipſum fecerunt. Ariſt.igitur in ɜrium circũuertit Empedoclẽ,ꝙ potius diſgregationis eſt cã ſm ipſuz amicitia,ſi eniz ex elemẽtis ſphęrus eſt factus,nõ certe manentibus vt ſe habẽt ſm naturã,ergo diſgregauit ab eis,quę ſingulũ ipſoꝝ ante ſphęrum deſignabãt qualitates a ſubiectis ipſaꝝ. non enim aliter vnã formã ſumpſiſſent vniuerſa quę ipſius ſphęri ſunt.ſi ergo diſgregatio eſt veluti formę ſmã ſeparatio.hoc autẽ amicitia fecit,igiṫ diſgregationis magis eſt cã.illud aũt[dei aũt ⁊ hęc]ſ.elemẽta ⁊ non ſolũ ſphęrus eſt deus.ni forte igiṫ hoc dicẽs ſignificauit ꝙ nõ magis amicitia laudabilis eſt,vt faciens ſphęrũ deum exiſtentem,ꝙ̃ vituperabilis vt diſgregans elemẽta ⁊ corrũpẽs, dei eni ⁊ hęc,aut.ſ. vt Empedocle hęc ipſa dicẽte deos, aut vt ad ſuppoſitionem ſequente potius. ſi enim priora ſunt ſphęro ⁊ immutabilia, cur non ſequetur ⁊ hęc deos dicere.

Tex.c.42 ❡Amplius autez de motu ſimplr dicit. non eniz ſufficit dicere,ppter quid amicitia ⁊ lis vincit,niſi hoc erat amicitię eẽ tali motu, liti vo tali,oportebat igitur, aut definiuiſſe,aut ſuppoſuiſſe,aut demõſtraſſe, aut acriter,aut
Tex.c.43 leniter,aut alio quodãmodo. ❡Amplius autem quoniã videtur ⁊ violentia ⁊ pręter naturã mota corpora, ⁊ ſm naturã,vt ignis ſurſum quidẽ non violẽtia,deorſum vo violẽtia,ei autẽ qd violentia qd eſt ſm naturã cõtrarium, eſt aũt qd violẽtia,erit igitur ⁊ ſm naturã moueri,hoc igiṫ amicitia mouet/aut non,contrariũ enim terrã ſurſuz, ⁊ diſgregationi aſſimilaṫ, ⁊ magis lis cã motus eſt ſm naturã ꝙ̃ amicitia,quare ẽt omnino pter naturam amicitia vtiqꝫ magis fuerit.

Com.29. ❡Qui nihil inquit de motu determinauerit ⁊ quis eſt, ⁊ quoꝝ,ſimpliciter ſic amicitiã dicit mouere ⁊ litẽ. hanc quidem diſtinguentẽ ſeparantẽqꝫ abinuicem elementa, illam vo ex diſtinctis diſtantibuſqꝫ coniũgentez:oportebat igitur inquit pus,aut diſtinguere quę ſunt de motu,aut ſupponere,aut demõſtrare, naz hęc ſunt ſcientię opera.principia enim ſuppõnũt ⁊ definiunt,vt ꝙ pũctũ imperẜ eſt.ꝙ triangoloꝝ tres ſunt ſpecies/ęquilaterus/ ęquicrus/ſcalenus.ꝙ circulus eſt figura plana vna linea cõtenta,ad quã a medio cõcidẽtes ęquales inter ſe ſunt. quę vo ſunt poſt principia demõſtrant. niſi fortaſſe inquit ſint p ſe motus amicitia ⁊ lis ſimiliter,ſed non hoc dicit Empedocles, ſed motus cauſas amicitiam ⁊ litez, quare nihil de motu dixit. Empedocle vo amicitiã quidem laudãte veluti cauſam motus ſm naturã, litez vo vituperãte, veluti cõtrarię.dicit eniz,ego quoqꝫ hoc veni fugiens diuinitus ⁊ errabũdus liti iraſcenti obediẽs, in ɜrium rurſus ipſum Ariſto. circũducit.oſtendens ꝙ ſm ſuas ſuppoſitiones amicitia quidẽ motus pter naturã,lis vo eius qui ſm naturã eſt cã.hoc aũt prius oſtendit ꝙ eſt motus ſm nãz ⁊ pter nãz. cũ eniz oſtẽdiſſet ꝙ eſt violentus motus vt ignis deorſum ⁊ glebę ſurſuz. ⁊ rurſus non violentus,ignis quidẽ ſurſum,glebę vo deorſuz.cõcludit ꝙ qm hęc ɜria,violẽtus aũt pter nãz eſt, igiṫ non violẽtus eſt ſm nãm. ſi ğ lis eſt diſgregationis cã,diſgregata aũt ex ſphęro elemẽta,deferunṫ ⁊ mouentur,terra qdẽ deorſuz ⁊ ad mediũ,ignis vo ſurſuz, ⁊ ad circũferentiã,hi aũt ſunt hoꝝ ſm nãm motus. lis igitur nãlis elemẽtoꝝ eſt cã.amicitia vo ꝯgregãs hęc, ⁊ i vnũ ducẽs terrã quidẽ a medio excutiet,ignẽ vo a circũferẽtia,vt ambo in vnũ cogat,hoc aũt eſt pter nãm mouere ignẽ ⁊ terrã,facientẽ ipſa extra moueri a nãlibus locis. igiṫ ſicut ſe hñt motus, ⁊ mouẽtia ſe habebũt. ſic itaqꝫ ⁊. amicitia pter naturam erit,lis vo ſm naturam.

❡Simplr autez niſi amicitia ⁊ lis mouerẽt, hoꝝ corpoꝝ nullus eſſet motus neqꝫ quies, ſed abſurdũ. ❡Amplius autez ⁊ apparent Tex.c.44 mota,diſgregauit enim lis, latus autem fuit ſurſum ęther non a lite, ſed aliqñ quidez inquit velut a fortuna, ſic enim cucurrit aliqñ. multoties quoqꝫ aliter, aliquãdo autez inqt natum eſſe ignem ſurſum ferri,ęther vo inquit longis terraz ingrediebatur radicibus.

❡Secundũ Empedoclẽ inquit auferenṫ oino motus naturalis ⁊ quies.ſi eniz etiã non exiſtente amicitia ⁊ lite,a ſeipſis mouenṫ elemẽta,nõ fuerint cãę motus ipſorum amicitia ⁊ lis.ſi aũt hęc ſola motus ipſoꝝ ſunt cãę,auferemus ipſoꝝ ſm naturã motũ.qui enim eſt ex alio ⁊ nõ ex ſeipſo eſt pter nãm moto,ſed ſi eſt pręter nãlis oino eſt ⁊ nãlis, nã ad ſe mutuo referunṫ nãle ⁊ pter naturã. ſed ⁊ ſi inquit,ipſe non dat eis motuz ex ſeipſis,neqꝫ ħ ipſe annotauit. lis tñ inquit diſtinxit ſolum elementa a ſphęro,diſtinctis aũt lata eſt terra quidẽ deorſuz, ignis vo ſurſuz ſm naturã.habẽt igitur ⁊ ex ſeipſis ⁊ naturalem motum.quapp neqꝫ in ꝓprijs ſuppoſitionibus inſiſtit Empedocles.dicens autẽ inqt a lite ⁊ amicitia moueri elementa, veluti non aduertẽs ad ea quę dicit,quãdoqꝫ quidẽ a fortuna,qñqꝫ vo a natura ipſa ferri dicit. quare ex nunc appoſitus eius verbis, dat eis ẽt motũ ex ſe.nihil igitur diſtinguẽs manifeſtum,aut de motu ſimpliciter,aut de motu elementoꝝ dixit Empedocles. Com.30.

❡Simul autem ⁊ mũduz ſimiliter ſe habere dicit in lite nunc ⁊ prius in amicitia, quid igitur eſt mouẽs primum ⁊ cã motus. non enim vtiqꝫ amicitia ⁊ lis,ſꝫ cuius motus hę ſunt cauſę,ſi vo eſt,illud principium.

❡Aliud rurſus abſurdũ ad Empedoclis ſuppoſitiones infert.ſilr enim ſe habentẽ mundũ moueri dicebat, ⁊ in lite nũc ⁊ prius in amicitia.ſi igitur amicitia ⁊ lis alijs ⁊ cõtrarijs mouent motibus,hęc quidez ſphęrum diſgregans,illa vo elemẽta congregãs,mundus vo ſimiliter ſe hꝫ nunc ⁊ prius,altero ergo mouet motu ex ſeipſo ⁊ ęterno,neqꝫ lite ipſuz mouẽte, neqꝫ amicitia.erit igitur aliqua pter has motus ęterna cã, ⁊ neqꝫ lis,neqꝫ amicitia.qñqꝫ enim manet horũ vtrũqꝫ. quęrit autẽ Alexander quo ſimilr ſe habere mundũ dicit nũc ⁊ prius, vtrũ eundem an alium ⁊ alium.videṫ autez inquit idem mũdus ab ipſo dici,ſi enim quis inquit dicit mundum eſſe ⁊ eã quę a lite fit diſgregationẽ, ⁊ eaz quę ab amicitia cõgregationẽ,quo pacto vlterius alterũ fuerit pter litem ⁊ amicitiã mũdi motiuã.ſi aũt mundũ dicat naturale corpus,cõgregabiṫ hoc ⁊ ſegregabiṫ ſubiectũ expñs ex elemẽtis ⁊ ſphęro,mouebitur aũt ⁊ alicubi ꝓprio motu vt naturale corpus.aut ſimilr inquit mundus ⁊ idem eſt, ⁊ moueṫ ⁊ in lite nunc ⁊ in amicitia prius,in medijs autẽ Com.31.

interceptionibus

interceptionibus motuũ qui ab eis fiunt, ⁊ prius qñ litẽ amicitia vincebat, ⁊ nunc qñ amicitiã lis, mundus eſt, altero motus motu, ⁊ nõ his qbus amicitia ⁊ lis mouẽt.

Tex.c.45 **℃ Abſurdum quoqȝ ⁊ ſi aĩa ex elemẽtis, aut vnũ aliquid ipſoꝝ, alterationes enĩȝ aĩe quõo erũt, vt muſicũ eſſe/ ⁊ rurſus immuſicũ, aut memoria, aut obliuio, manifeſtũ enĩ ꝙ ſi qdẽ ignis ipſa aĩa, paſſiones inerunt ipſi queçũqȝ igni quatenus ignis, ſi vero miſtum corporeę, horum autem nullum corporeũ, ſed de his alterius opus eſt conſiderationis.**

Com.32. ℃ Omnia ex q̃tuor generãs Empedocles, animã quoqȝ ex his generabat. terra enĩ terrã cognoſcimus. aqua vero aquã. ethere aũt ethera diuum. igne vero ignis eſt manifeſtus. amore amorẽ, lite quoqȝ triſti litẽ. ſi ḡ ex elẽtis eſt aĩa eaſdẽ habebit paſſiones quas hñt ⁊ elẽta. nullã aũt paſſionẽ corporeã hȝ aĩa, qualẽ ſuſtinent terra/ ⁊ aqua/ ignis/ ⁊ aer. muſicũ enĩ ⁊ immuſicũ. memoria ⁊ obliuio. artes ⁊ ſcientię aĩę ſunt paſſiões, ⁊ nulli elẽtoꝝ accidũt, non enĩȝ ſunt corporeę paſſiones hę, neqȝ ſenſibiles. ſȝ neqȝ eę quę ſunt elẽtoꝝ ipſi animę. raritas/ denſitas/ caliditas/ frigiditas/ leuitas/ grauitas, aut aliqua eaꝝ q̃ circa corpora ↄſiderant̃. pręterea ſi imutabilia ſunt ſȝ Empedoclẽ elẽta tranſmutat̃ autẽ aĩa ſm cognitionem ⁊ ignorantiam, virtutẽ ⁊ vitiũ, non vtiqȝ ex elementis fuerit, ſuperſedit autẽ ab his ſermonibus, reponitqȝ ad librum de anima non immerito.

Tex.c.46 **℃ De elemẽtis aũt ex qbus corpora cõſtant, quibuſcũqȝ quidẽ videtur eſſe aliqđ cõmune, aut trãſmutari adinuicem neceſſe, ſi alterum horum/ ⁊ alterum accidere.**

Com.33. ℃ Quũ cõpleuit ſermones aduerſus Empedoclẽ, ⁊ oĩa pertrãſiuit mẽbra propoſitę diuiſionis, ⁊ alia quidẽ cõfutauit, ſolũqȝ illud mẽbrũ dreliquit, dicẽs q̃tuor elẽta pri⁹ eſſe vt mutabilia, rediens ad doctrinã de ipſis ingr, ꝙ qcũqȝ ipſa mutabilia ſupponunt, cõſecutiue ẽt cõem ipſis mãȝ ſubijci dñt. ⁊ ecõuerſo, quicũqȝ cõeȝ mãȝ ſupponebãt, ẽt trãſmutari ipſa adinuicẽ dicebãt. ↄſequunt̃ enim ſe mutuo dicere cõe ſubiectũ, ⁊ mutabilia ipſa dicere, ⁊ mutabilia ipſa dicẽtẽ cõeȝ mãȝ ſupponere. qcũqȝ vero immutabilia ſupponẽtes dicũt ex ipſis fieri alia velut ex lignis ⁊ lapidib⁹ talr cõpoſitis domũ, in abſurda incidũt, quũ nõ poſſint dicere, vnde ſit carnis forma aut oſſis pfecta, aut aliqua alioꝝ cuiuſqȝ. ſed hȝ ⁊ h ingr dubitationẽ ẽt aduerſus eos qui ea dicũt mutabilia. quum autẽ dixit hoc, pri⁹ exponit quo pacto illi qui immutabilia ea ſupponebãt nõ poterãt ſeruare ↄpoſitorũ gñationẽ. ſi enĩȝ elẽta ingr immutabilia manẽtia ⁊ ſolũ ſibiinuicem iuxta poſita ſm hãc cõpoſitionẽ fecerunt carnẽ, vt lapides/ ⁊ lateres/ ⁊ ligna domũ, nõ erit ex quauis parte carnis/ ignẽ/ ⁊ aquã/ ⁊ alia gñari. quẽadmodũ nec ex quauis parte domus poſe eſt ſecerni oĩa. neqȝ enĩȝ ex lapidib⁹ vnicq ſecernent̃ lateres, ⁊ ligna. ſilr aũt neqȝ ſȝ illos erit ſegregatio oĩum ex carne. nunc autẽ hoc manifeſte ingr videmus, ꝙ ex quacũqȝ carnis ⁊ oſſis parte ſegregant̃ terra ⁊ aqua ⁊ alioꝝ vnũquodqȝ. poſe eſt enĩȝ eandem carũculã cõhęrentẽ in ignẽ cõuertere, aut in aerẽ, ⁊ putrefacientẽ terrã feciſſe, diſſoluere quoqȝ in aquã poſſibile eſt ob humida ſubs deriuctã. quapp falſa eſt ⁊ manifeſtis repugnãs eorũ ſuppoſitio. forte autẽ ad hęc dicerent illi, ꝙ ex omni quidẽ carne dicimus cõpoſitionem omniũ, non tñ cõcedimus ex quacũqȝ parte carnis oĩa ſecerni. nam ⁊ ſi ſm apparẽtiã videat̃ ex quacũqȝ parte eius ſecerni oĩa nõ eſt veꝝ. eſt enĩ aliqd in ea qđ ſolũ eſt ignis ⁊ qđ ſoluȝ eſt aq̃. vr aũt ſenſui ex q̃cũqȝ oĩa gñari, qm ad tenues ptes vnũqđqȝ ↄpoſitionẽ faciẽtiũ p totaȝ carnẽ ſeminatũ eſt. vt nõ ſit accipe p ſenſuȝ ſepata ipſa a ſeinuicẽ, vt in collyrijs ſe hȝ q̃ ex multis cõmiſtis ↄſtãt, vt qđ ex q̃tuor/ aut qđ ex ſex ſpẽb⁹ cõficit̃. ſic qdẽ igitur illi fortaſſe rñdẽtes dicerẽt. Si aũt quis dicat ad eos ꝙ ſimilariũ nãm tollũt, non dicẽtes oẽm quãuis particulã carnis eſſe carnẽ, h enim eſt ſimilare, cuius partes ſiles toti ſunt ⁊ inter ſe. Dicẽt ad euȝ ꝙ vlr quidẽ ſimilariuȝ nãȝ nõ tollimus, ſiquidẽ quatuor elemẽta ſimilaria dicimus eẽ, carnẽ vero ⁊ os, nõ ponimus eẽ ſimilaria. ſic igit̃ demrat ex imutabilibus elẽtis impoſe eſſe carnẽ facere ⁊ os ⁊ alioꝝ qđcũqȝ. dicit quoqȝ dubiũ eſſe ſermoneȝ ⁊ his q ipſa dñt trãſmutari adinuicẽ, quõo nam ſimul eſt ⁊ forma carnis ⁊ oſſis aut alioꝝ cuiuſdã ſimilariũ. ſi enĩȝ dñt ipſa nõ ſeruari i miſtione, aut vno ↄtrioꝝ corrupto, vtpute igne, ⁊ erit vniuerſum aqua, aut ambobus corruptis mã derelinquet̃: qm ⁊ dicũt h ipſuȝ cõpoſituȝ mediũ eſſe ſimpliciũ ⁊ potentia qdẽ oĩa, actu vero nihil. hęc aũt oĩa mã ↄgruẽt noĩari. nã ⁊ mediũ hęc vocat̃, ⁊ potẽtia qdẽ oĩa, actu vero nihil. ponit aũt ſoĩonẽ latę ↄ ppriã opinionẽ dubitationis, eſt aũt ppria opinio adinuicem elẽta trãſmutari. ſoluit aũt dicẽs qđ ⁊ in ſermone de miſtione dictũ eſt prius. in cõpoſito enĩ ⁊ ſi dicamus ſincerũ ignis formã corruptã eſſe, ſed calidũ nõ penitus eſſe corruptũ dicimus. calidũ nãqȝ adhuc eẽ cõpoſituȝ, quãuis nõ ſincerus ignis ſit. nã nõ oẽ calidũ ignis eſt, ſȝ eſt ſincerus qdẽ ignis ſũme calidus, ⁊ ſincera aq̃ ſũme frigida. cõpoſita vero nõ ſũme, ſed vt ad ſũme calidũ, frigidũ, vt aũt ad ſũme frigidũ, calidum. ſic ⁊ in frigido dicẽs. ꝙ ſũme qdẽ frigidũ corruptũ eſt, ⁊ non eſt amplius aq̃ pura in ↄpoſito niſi potẽtia, nõ tñ oĩno corruptũ eſt. eẽ ſiqdẽ frigidũ collatũ ad ſũme calidũ. quare dicentes calidi qdẽ ⁊ frigidi corruptas eẽ ſũmitates, gñari aũt cõpoſitũ qđ ad ſũme qdẽ calidũ frigidũ eſt, ad ſũme vero frigidũ, calidũ. nõ vlterius dicim⁹ ſeruari extrema actu, nec mãȝ inducemus. eadẽ quoqȝ rõ ⁊ in humido ſiccoqȝ, actu dicim⁹ ipm eſſe ſiccũ ⁊ humidũ, nõ ſũme, ſed ſiccũ qdẽ ſm qd collatũ humido ſũme. humidũ quoqȝ ſȝ qd collatũ ſũme ſicco. rurſus po⁹ dicimus ip; eẽ ſiccũ ⁊ humiduȝ. ⁊ nõ actu: ſũme enĩȝ ſiccũ ⁊ humidũ in elẽtis ↄſiderãtur. hęc aũt corrupta ſunt, ⁊ nõ ſunt in ↄpoſito niſi potẽtia. potẽtia. n. ſunt in cõpoſito elẽta ⁊ nõ actu, ſed nõ eo mõ po⁹ quo ⁊ mãȝ dicimus po⁹ vtrũqȝ eẽ ↄtrioꝝ. nã mã eſt oĩno priuata, ⁊ nihil hȝ formę igneę aut aqueę, q̃ oĩ po⁹ eſſe, ſȝ ↄpoſitũ quãuis non ſincere, hȝ tñ ignis formã caſtigatã. ⁊ totũ hoc ignẽ nõ puruȝ, ſed vt dixi caſtigatuȝ, ſȝ nunqd nec ſm ſcđȝ ſignatũ eius qđ in potẽtia, quo ſignificato dr̃ potẽtis ędificator q hȝ ſciaȝ ⁊ habitũ ędificatoriũ, ſed hũc nõ exercet ex aliquo ipedimento, aut qr dormit, aut qr mã nõ affluit. ſed nec in h vr dici, nõ enĩ habemus dicere ꝙ cõpoſitũ hȝ quidẽ habitũ ⁊ potẽtiã ſinceri ignis, ſȝ hãc nõ promit, nõ enĩȝ hȝ potẽtiã ignis. nã ſi hñet ageret ⁊ ſȝ hanc mã pñte. nunc aũt non videt̃ operans. eſt igit̃ ⁊ alterũ quoddã ſignificatũ eius qđ eſt in po⁹ pter hęc cõſueta. cuius vr ⁊ Ariſto. in 3° phyſicę auſcultationis meminiſſe. ꝙ enĩȝ eſt ⁊ alterũ eius qđ eſt in po⁹ ſignatũ, declarat hinc. nã qđ eſt ſm aptitudineȝ ⁊ qđ eſt ſm actũ extrema ſunt, qđ vero eſt mediũ horũ, oẽ, vt q̃ eſt in gñatione domus mutatio, alterũ eſt. nec. n. ſic eſt po⁹ domus q̃ ędificat̃, vt lapides ⁊ ligna ſunt po⁹ domus, neqȝ vt ſemẽ po⁹ hõ. ſit ⁊ quo gñat̃ embrion, neqȝ vt nup natus puer eſt po⁹ grãmaticus, neqȝ vt q oppo-

tanitatẽ hʒ diſciplinę, verũ nec ſic vt qui iam edoctus ē. ⁊ in hoc ipſo eſt latitudo multa. nã hoc quidẽ formę ꝓpinquus eſt, illud ꝟo remotius. hoc itaqʒ manifeſtuʒ eſt. ¶ Illud ꝟo rurſus ſciendũ eſt, qḋ ⁊ animaduerſione dignũ eſt. forte enim dicet qs ꝙ ſi dicimus ſincerũ calidũ, vt calidũ qdẽ nõ eſſe corruptũ, ſʒ vt ſincerũ qdẽ calidũ eẽ corruptuʒ, nõ vlteriꝰ poſſumus dicere ⁊ ignẽ vt igneʒ quidẽ ſincerum eſſe corruptuʒ, vt igneʒ aũt, ſimplr̃ non eſſe corruptũ. ſi enim ignis q̃tenus ignis eſt ſm ſũmuʒ ⁊ ſinceruʒ calidũ ꝯſideraṫ, nõ eniʒ eſt ignis q̃tenus ignis, ad aliud quidẽ caliduʒ, ad aliud ꝟo frigidum, ſed ſũme calidũ. ſi ḡ dicis ſũme caliduʒ, vt ſũme calidũ eſſe corruptuʒ, eſt aũt ignis quatenus ignis ſũme caliduʒ, ꝓculdubio ignis quatenus ignis corruptꝰ eſt in cõpoſito. ¶ Et eſt veꝝ dicere ignẽ qdẽ q̃tenus ignis eſt ſemel eẽ corruptuʒ, caliduʒ ꝟo quatenus calidum ſimplr̃ nõ eẽ corruptuʒ, ſed q̃tenus ſũme caliduʒ eẽ corruptuʒ. ⁊ h̃ rõnabiliter, nõ eniʒ idẽ eſt caliduʒ dicere ⁊ ignẽ. nõ eñ ſi qd caliduʒ eſt h̃ iam ignis eſt. ſed ſi qd eſt ſũme caliduʒ hoc ⁊ ignis, ⁊ ſi qd eſt ignis, hoc ⁊ ſumme calidũ eſt. ſi autẽ ſemel ignis q̃tenus ignis corruptus eſt, manifeſtum eſt ꝙ cõpoſitum eſt poᵃ ignis in ꝓ ſignato eius qḋ in poᵃ quo mãʒ dicimus eſſe ignẽ poᵃ. nihil eniʒ ignis q̃tenus ignis eſt hʒ ꝯpoſituʒ. in calido tñ vera ſeruanṫ quę dicta ſunt ꝑius, qm̃ eniʒ vt ſũme caliduʒ corruptuʒ eſt, vt aũt ſimplr̃ caliduʒ nõ eſt corruptũ, rõnabile eſt nõ in ꝓ ſignato eiꝰ qḋ eſt in poᵃ dici cõpoſitũ poᵃ eſſe ſumme caliduʒ, ſʒ diceṫ ſm ea q̃ ſuperius determinata ſunt. hęc qdẽ inſtãtuʒ dicta ſint de ꝓpoſita ſpeculatione prolõgata. Redeũdũ aũt eſt ad id qḋ a ꝓnᵒ dicebamus. quũ enim demõſtrauit ꝙ nõ cogiṫ mãʒ inducere ex h̃ dicto ꝙ neutruʒ extremoꝝ ſeruaṫ in cõpoſito, qm̃ dicit extrema exceſſus ſuos qdẽ tia in miſtione mediũ qd amboꝝ extremoꝝ ꝑficiũt, ne qs dicat ꝙ ſi ſemꝑ in miſtione mediuʒ qd amboꝝ perficiṫ, vñ nã tanta dĩa cõpoſitoꝝ: carnis, oſſis, medullę, ⁊ alioꝝ. huic ipſi inſtat, ⁊ huius qḋ eſt eẽ dĩas in ꝯpoſitis cãm tradit, ex diuerſa miſtione. nã ⁊ ſi qḋcũqʒ cõpoſitorum oibus participat, non tñ ſm eandẽ rationẽ. ſed hęc quidẽ magis calido participãt, illa ꝟo magis frigido, ⁊ illinc ẽt cõpoſita, ⁊ ſi oia extrema poᵃ ſint, ſed tñ h̃ qdeʒ eſt magis poᵃ calidũ, qḋ facile trãſmutaṫ, minus ꝟo qḋ tardius. facilius autẽ in ignẽ tranſmutaṫ qḋ magis igne participat. tardius ꝟo qḋ minori igne ꝑticipat. ſcire aũt opʒ ꝙ cũ dicamus, non ęquatis quidẽ elemẽtis adinuiceʒ ipſoꝝ mutationẽ fieri, deuictis imbecillioribus ſm potẽtias, ⁊ tranſmutatis in fortiorũ naturã, vt oia fiant ignis aut aqua, ęquatis ꝟo cõpoſita perfici, non certam ęqualitatem ſũmimus. eodẽ quoqʒ modo nec quũ in cõpoſito dicimus extrema medium aliqḋ perficere, inſectile accipimus ⁊ indiuiſibile, quale eſt certũ mediũ, ſed quod in multa diuidiṫ, ⁊ multas habet differentias penes magis ⁊ minus. ſiue igiṫ ingt mã aliqua ſupponaṫ, oino ⁊ circa hãc elẽta tranſmutabunṫ, qm̃ fruſtra eſſet cõe ſubiectũ, ſiue ẽt elementa adinuicẽ tranſmutanṫ, habebunt aliqḋ oino cõmune ſubiectũ, circa qḋ adinuiceʒ faciant trãſmutationẽ, pugna nãqʒ cõtrarioꝝ fit de aliquo cõi vtriſqʒ ſubiecto, hoc ipſum occupare vtroqʒ contrariorum volente.

¶ Quicũqʒ ꝟo nõ faciunt ex ſeinuicẽ gñonẽ, neqʒ vt ex vnoquoqʒ, niſi vt ex pariete lateres, abſurdũ, qm̃o aũt ex illis erunt carnes ⁊ oſſa, ⁊ alioꝝ qḋlibet. ¶ Habet aũt qḋ diciṫ dubitationeʒ, ⁊ apud eos qui ex ſeinuicẽ generãt, quonã mõ fit ex ipſis alterũ quid ꝑter hęc. dico autẽ vt ſi ex igne eſt aqua, ⁊ ex hoc fit ignis, eſt enim aliqḋ cõe ſubiectũ, atqui ⁊ caro ex ipſis fit ⁊ medulla, hęc aũt fiũt qm̃o? illis enim dicẽtibus vt Empedocles qs erit modus, neceſſe eniʒ cõpoſitionẽ eſſe quẽadmodũ ex lateribus ⁊ lapidibus paries, ⁊ miſtura quoqʒ hęc ex ſeruatis. n. erit elemẽtis, ſm parua ꝟo adinuicẽ cõpoſitis, ſic itaqʒ caro ⁊ alioꝝ ſingulũ. ¶ Contingit auteʒ nõ ex Tex.c.47
quauis parte carnis fieri ignẽ ⁊ aquã quẽadmodũ ex cera fieret vtiqʒ, ex hac quidẽ parte ſphęra, pyramis ꝟo ex alia quadã, ſed cõtingit ex vtraqʒ vtrãqʒ genitaʒ eẽ, hoc itaqʒ hoc modo fit ex carne ex quacũqʒ ambo, dicentibus aũt illo modo non cõtingit, ſed vt ex pariete lapis ⁊ later, vterqʒ ex alio loco ⁊ ꝑte.
¶ Similiter auteʒ ⁊ faciẽtibus vnam ipſo- Tex.c.48
rum materiam habet quandã dubitationem quomodo erit aliquid ex vtriſqʒ, vt frigido, ⁊ calido, aut igne, ⁊ terra.

¶ Quicũqʒ inquit non dixit ex ſeinuicem generationem Com.34.
habere elementa, ſic aũt ex inuicẽ vt ex vnoquoqʒ vnũquodqʒ fiat, ſed ſegregari ipſa actu inexiſtẽtia, vt ex pariete lateres, hi inquit non poſſunt carnẽ ⁊ os ex ipſis facere, ꝓpter abſurda quę cõſequẽter infert. illi quoqʒ inquit qui mutabilia dicunt elementa eſſe, ⁊ dixit ignem ⁊ aquam ex ſe inuicẽ generari ꝓpter cõe ſubiectũ, ex ambobus auteʒ conuenientibus os fieri ⁊ neruos ⁊ reliqua, ipſi ẽt dubitabant, quõ nam opʒ dicere ex ſimplicibus trãſmutatis fieri carnẽ, ⁊ os, ⁊ neruum, ⁊ alioꝝ ſingulũ, eſto enim ꝙ ex ſe mutuo fiant ſimplicia, ſed quõ ex coeuntibus ſimplicibus compoſita non facile eſt tradere. deinde quum hoc dixit primũ exponit ſequentia abſurda his qui ipſa immutabilia ſupponũt, ⁊ ſic ponit inſtãtias quę feruntur aduerſus eos qui ipſa mutabilia dixit. quum aũt dixit ſequens abſurdũ his qui dixit elẽta immutabilia manentia, ſm quãdã cõpoſitionẽ facere carnẽ ⁊ os, non poſſe. ſ. eos ex quacũqʒ parte carnis ignem facere ⁊ terrã ⁊ alia, ex exemplo cerę declarat quõ inquit ex quocũqʒ omnia generari. nã quẽadmoduʒ in cera quãuis ſumpſerimus hanc partem ſphęraʒ facere, illam ꝟo pyramidẽ, cõtingit tamẽ ex ea quę pyramidẽ fecit, ſphęram factam iri. ⁊ ſi facta non ſit, ⁊ ex ea ex qua pyramis ſphęras. hoc quippe modo inquit, hoc qḋ eſt ex quauis particula ambo facta iri etiã in carne contingit. naʒ ⁊ ſi ex hoc quidem parte carnis aqua fiat, ex alia ꝟo ignis, poſſibile eſt tamẽ ex vtraqʒ particula carnis ſimiliter ⁊ aquam ⁊ ignem generari, qḋ enim trãſmutatur in ignẽ, poterat ⁊ in aerem trãſmutari, qḋ illi quideʒ ſupponere non poſſunt. apparet autem ſic ſe habens.

¶ Si eniʒ eſt caro ex vtriſqʒ, ⁊ neutrũ illoꝝ, neqʒ rurſus cõpoſitione ſeruatoꝝ aliqd relinquiṫ, ꝑterqʒ mãʒ eſſe ex illis, alterius eñi corruptio, aut alterũ facit, aut mãʒ. nũquid igiṫ qm̃ eſt ⁊ magis ⁊ minus calidũ ⁊ frigiduʒ, qñ quidẽ ſimplr̃ fuerit alterum actu, potẽtia

alterū erit,cum ꝟo non omnino,ſed vt quidem calidū frigidū,vt ꝟo frigidum calidū, eo ꝙ q̄ miſcentur corrūpant exceſſus mutuos,tunc neq̄ mā erit,neq̄ illoꝝ cōtrarioꝝ vtrūq̄ actu ſimpliciter,ſed intermedium.

Com.35. ℂ Nunc dubitationē q̄ fertur aduerſus eos qui mutabilia eē elemēta dixit exponit. ſi.n.inq̄t dixit carnē ex ambobus eſſe,nulli eoꝝ ex quibus eſt eandē exiſtentē,non tñ neq̄ cōpoſitionē ipſis ſeruatis ⁊ imutabilib⁹ manētib⁹, relinq̄tur nihil eſſe qḋ ex illis fit pręter mām. corrupto enī cōtrario,aut contrariū generabit̄,aut mā.ſi ḡ neq̄ ambo dixit ſeruari,neq̄ alterū,mā erit.hęc cum dixerit ſoluit eā quę cōtra propriā opinionē fertur dubitationem.eſt aūt qḋ vult dicere hoc. qm̄ eſt calidū ⁊ frigidū, hoc quidē vt ſummū ⁊ ſimpl'r dr̄ ⁊ ſine additione calidum,non alteri cōparatū,quū quidē ſimpl'r fuerit calidum aut frigidū actu,potētia eſt ꝫrium,quū ꝟo nō ſimpliciter fuerit calidū,ſed ad alterū,qḋ vt ad ſumme calidū frigidū eſt, vt ad frigidū ꝟo calidum,eo ꝙ exceſſus extremoꝝ in miſtione caſtigant̄,tūc inq̄t neq̄ alteꝝ cōtrarioꝝ actu erit,ſed potētia vtraq̄,neq̄ mā inducitur. corruptis nāq̄ extremoꝝ exuberātijs media q̄dā forma ſuperuenit alia. ℂ Si aūt quis quęrit quō hoc miſcibile po⁹ vtrūq̄ ꝫrioꝝ dicimus ⁊ mediū,quū ſ.mā ę potius hę appellationes ꝯueniāt. ℂ Sciat ꝙ ⁊ ſi po⁹ eſt vtrūq̄ extremoꝝ ⁊ ꝫrioꝝ non iam eſt mā,quę proprie p⁹ ⁊ informis eſt.nam ⁊ ignē dicimus po⁹ aquam, nō ob id ꝙ mā ignis ſit quę ſimpl'r ⁊ proprie dr̄ mā,qḋ volūt illi q̄ dubitant, formatus enī eſt ignis.ꝑterea determinatū eſt prius in quo nā ſignato dr̄ mā potentia vtrūq̄ ꝫrioꝝ.⁊ in quo cōpoſitū potētis eſt ipſa ſimplicia,⁊ ſimpliciter quoq̄ Ariſto.hoc conſequenter diſtinguit.

ℂ Secundū autē id qḋ potētia magis eſſe calidū q̄ frigidū,aut ecōtrario ſm hanc rōnē dupliciter calidū potentia,aut frigidum,aut triplo,aut ſm alium modū huiuſmodi,erūt aūt miſtoꝝ alia ex cōtrarijs aut elementis, ⁊ elemēta ex illis potētia quodāmō exñtibus.

Com.36. ℂ Q̄m dixit ex miſtione fieri aliqḋ mediū extremoꝝ, qm̄ ħ mediū nō eſt indiuiſibile ſed hꝫ diſtās,hoc ipſum adnotat,cūm dicens.quatenus enī inq̄t aliqḋ dicit̄ po⁹ eſſe magis calidū q̄ frigidū ⁊ hīc excellēs calidū,⁊ magis eē frigidū q̄ calidū,ſm hāc eandē rōnē exuperātię, aut erit in duplo calidū/aut in triplo. nā exceſſus hic in aliq̄ rōne oīno erit,aut dupla,aut ſeſqualtera,aut tripla, aut alia hꝫ quadā.hoc aūt quū in medio dixit,ꝯſter dicit ꝙ ex his ſimplicib⁹ ⁊ ꝫrijs miſtis erunt cōpoſita,alia enī dixit ꝑ eo qḋ eſt ꝯpoſita.⁊ elnta rurſus ſimplicia ex illis ꝯpoſitis,quū ḡ dixit ex ꝫrijs,addidit [aut elntis,] qm̄ ꝫria ſunt nō ipſa elnta/vt ignis aquę,ſed ſm q̄ formant̄/formantur aūt ſꝫ calidū ⁊ frigidū,humidū ⁊ ſiccū,q̄ ⁊ ꝑprie ꝫria ſunt.hęc ꝟo neq̄ ſine ſubiecto aliquo ſunt,neq̄ miſcent̄. merito ḡ ſubiūxit illud,aut elntoꝝ, ex his enī eſt miſtio.forte aūt poſſe eſt ⁊ verbū illud,aut ſm alium modum talē,cōiungere verbo illi erūt,tanq̄ alia quidē ex miſtis,alia ꝟo ſint ex contrarijs.

ℂ Non autē ſic vt materia, ſed dicto modo, ⁊ eſt ita quidem miſtio,illo ꝟo modo materia id quod fit.

Com.37. ℂ Quū dixit ꝙ ſimplicia ex cōpoſitis fiunt po⁹ exiſtētibus id ꝙ ſimplicia infert dicēs ꝙ non ſic cōpoſita ſunt po⁹ ipſa ſimplicia,quēadmodū mā.q̄ igitur eſt diſtā, qm̄ mā po⁹ dr̄ eē elnta ipſa ſm ſe nō ſubſiſtēs,cōpoſitū ꝟo formatū,⁊ actu exñs aliud qḋ ꝑter ſimplicia,po⁹ dr̄ eſſe ipſa ſimplicia,quapꝑ ſm nos ⁊ ſm noſtrā rōnē,ex ſimplicib⁹ elntis corrupto in vtroq̄ eoꝝ exceſſu,miſtio eſt qḋ fit,ſꝫ ſm dubitātes ⁊ dicētes oīno corrumpi formas elntoꝝ in ꝯpoſito,informis eſt mā id qḋ ꝑficit̄ ⁊ ꝯſlat̄. quare ſi ⁊ ſm nos, ⁊ ſm ꝙ dubitatio volebat,qḋ ꝑficit̄ po⁹ eſt ipſa ſimplicia,ſed nō idē eſt ħ,ſed vt q̄dē nos dicimus,miſtio,vt ꝟo illi,mā qḋ fit, ſꝫ cōuenientius forte ꝟba illa,[nō ſic ꝯpoſitū po⁹ eſt ſimplicia vt mā,] exponet aliq̄s dicēs hāc diſtā ſignificatoꝝ,quā ⁊ ꝑus diximus in ſpeculatione. diſtā ꝟo hęc eſt,ꝙ mā quidē dr̄ po⁹ eſſe ſimplicia,nullū hñs ipſoꝝ formę veſtigiū,qḋ eſt ꝑmū ſignatū eius qḋ eſt in po⁹,cōpoſitū aūt nō ſic.hꝫ enim ħ aliq̄d formę ſimpliciū,quāuis ipſoꝝ ſinceritas ſit corrupta,qḋ nō pōt eſſe ſm p⁹ᵐ ſignatū eius qḋ eſt in potētia. ℂ Et opꝫ illud annotare ꝙ ſi ħ dicat Ariſto.ꝙ nō ſm idē ſignatū eius qḋ eſt in po⁹,⁊ mā po⁹ eē dr̄ ipſa ſimplicia ⁊ ipſū ꝯpoſitū.de neceſſitate ignē ⁊ alia non putat q̄tenus ignē ꝑfecte corruptū eſſe in ꝯpoſito,ſed q̄tenus ſincerū ignē.et ꝟo qḋ eſt ad alteꝝ calidū caſtigatus ignis idē eſt.cōuenientiorē aūt diximus hanc nūc dictā expōnē.qm̄ dicere ꝯpoſitū q̄dē actu exiſtere, ⁊ ꝑ ſe ſubſiſtēs eē,mām ꝟo minime,nō eſt diſtā tradidiſſe eius ſignificationis q̄ eſt de eo qḋ in po⁹,quā Ariſt.innuit dicēs,nō ſm eūdē modū cōpoſitū ⁊ mām dici eſſe po⁹ ſimplicia.illud aūt,ħ quidē miſtio, illo ꝟo mō mā qḋ fit eodē mō intelligēdū eſt,ſm vtrāq̄ expōnē,vt prius diximus.

ℂ Quoniā aūt ⁊ patiuntur cōtraria ſm eam quę in primis determinationē, eſt enim qḋ actu calidū potentia frigidū, ⁊ qḋ actu frigidū potentia calidū.quare ſi non ęquant̄ mutant̄ adinuicē,ſimiliter quoq̄ ⁊ in alijs contrarijs. ⁊ primū quidē ſic elementa tranſmutant̄,ex his aūt carnes ⁊ oſſa ⁊ hmōi,calido quidē facto frigido,frigido ꝟo calido, cum ad mediū venerint,hic enī neutrū,medium ꝟo multiplex, ⁊ non indiuiſibile, ſil'r autē ⁊ humidū ⁊ ſiccū ⁊ huiuſmodi ſm medietatem faciunt carnē ⁊ oſſa ⁊ alia huiuſmodi.

ℂ Propoſitū quidē ei eſt docere qm̄ ex ſeinuicē elnta generant̄ ſm trāſmutationē, qm̄ aūt cōpoſita ꝑficiunt̄,ꝙ qm̄ q̄dē excellerit alteꝝ/alteꝝ in plus, trāſmutat̄ minus a pluri deuictū ⁊ fit vniuerſum q̄le illud,qm̄ ꝟo ęquant̄ ꝫria,tūc cōpoſitū perficit̄, vtroq̄ in alteꝝ agēte ⁊ patiēte,vt corrūpant̄ excellētię,fieriq̄ mediū quoddā.intellectus quidē eſt hic. expō ꝟo verboꝝ hꝫ,qm̄ inq̄t nata ſunt pati a ſeinuicem ꝫria,vt in ſermone de agere ⁊ pati ꝑus determinatū eſt,qm̄ ꝫriū potentia eſt id qḋ ꝫriū,vt calidū potētia eſt frigidū,neceſſe eſt oīno quū potētius fuerit alterū altero trāſmutari in ipm̄,qḋ debilius ē. ſil'r aūt ⁊ in ſicco ⁊ humido ⁊ reliquis. qḋ autē dicit hoc eſt, qḋ q̄ ſunt nata trāſmutari adinuicē quū cōtigerit ęqualia in ſe inuicē agere, primo impetu mutationis, vtrūq̄ in ꝫriū agit,ſed q̄ ęquant̄ potētijs ⁊ neutrū alteꝝ ſuperat,fit quoddā mediū ſūmitate vtriuſq̄ caſtigata,ſꝫ qm̄ mediū hoc nō eſt indiuiduū, ſed in latitudine ꝯſiderat̄, hinc nō eſt vna quędā forma medij, ſed plura cōpoſita carnes ⁊ oſſa ⁊ talia.ex his igit̄ inq̄t ſimplicib⁹ caſtigatis a ſe inuicē ſm ſūmitates fiunt intermedia.id aūt.his enī neutrū pro eo qḋ eſt in tali mutatione qḋ fit neutrū eſt Com.38.

extremoꝝ, ſed miſtura ex ambobus. quoꝫ autẽ dixit ꝙ caliditas/ꝛ frigiditas/humiditas/ꝛ ſiccitas/ſꝫ medietatẽ faciũt cõpoſita, addidit ꝛ alia talia, qm̃ ꝛ aliꝗ potẽtiꝗ, vt dulcedo ꝛ acerbitas, quãuis non informãtes ſint, tamẽ ꝛ ipſe medietatẽ quandã perficiunt in compoſitis.

Tex.c.49. ℂ Omnia ꝟo miſta corpora, queꝗcunqꝫ circa mediũ locũ ſunt ex oĩbus cõponũtur ſimplicibus, terra eniꝫ ineſt oĩbus, eo ꝙ vnũqḋqꝫ maxime, ꝛ plurimuꝫ ſit in ꝓprio loco, aqua ꝟo, qꝛ indigẽt quidẽ terminari cõpoſita, ſolã aũt eſſe ſimpliciũ facile terminabilẽ aquam. Amplius aũt ꝛ terrã ſine humido nõ poſſe cõſiſtere ſed hoc eſſe id qḋ cõtinet, ſi enim auferaꝫ oĩno ex ipſa humidũ, decidet vtiqꝫ, terra igiꝫ ꝛ aqua ꝑꝑ has exiſtunt cauſas.

Cõm.39. ℂ Propoſituꝫ eſt ei oſtẽdere in his ꝙ oĩa nãlia cõpoſita corpa ex q̃tuor elẽntis ꝯſtãt. qm̃ eniꝫ confutans eos q ex immutabilibus elẽntis cõſtare dĩit corpora, ſumpſit ꝙ ex oĩ pte cõpoſitoꝝ, vt carnis, oẽ ſegregaꝫ elẽntũ, merito h ipm̃ nũc ꝓponit oſtẽdere ꝙ oẽ cõpoſitũ ex q̃tuor elẽntis ꝯſtat. illud ꝟo [q̃cũqꝫ circa mediũ locũ] dixit, non ad diſtinctionẽ, veluti qbuſdã exñtibus miſtis non circa mediũ locũ, qualẽ aliqui dĩit ꝯgreſſũ humidꝗ ꝛ ſiccꝗ exhalationis quas in meteorologicis dicit cõplexas aſcendere, hꝗ aũt nã miſte nõ ſunt, neqꝫ aliqḋ cõpoſitũ ꝑficiũt, ſꝫ ꝑ iuxta poſitionẽ ſibi mutuo hꝗrẽt. ſed eſt qḋ dꝫ ꝗq̃le huic. oĩa aũt miſta queꝗcũqꝫ ꝛ circa mediũ locũ ſunt, ineſt eniꝫ miſtis circa mediũ locũ eẽ. hꝗc igiꝫ inqꝫ ex oĩbꝰ conſtãt elẽntis ꝛ demõſonea ꝯñter infert. pᵐ aũt oſtẽdit ꝙ oĩa ꝯpoſita terra ꝑticipãt. eſt autẽ aſtructio talis. ſi vnũqḋqꝫ inqꝫ maxime circa ꝓpriũ abũdat locũ manifeſtũ ꝙ ꝯpoſitis in loco terrꝗ exñtibus (locus eniꝫ terrꝗ eſt ipm̃ mediũ) plurimũ inerit terrꝗ. ꝙ auteꝫ ꝛ aqua neceſſe eſt ipſa ꝑticipare ꝯñter manifeſte oſtẽdit ex eo ꝙ nõ poſſit terra ꝑ ſeipſaꝫ cõſiſtere ꝛ terminari non ligatã veluti colla q̃dã, aquꝗ cõplexione. Q̃uo aũt ſolaꝫ dicit alioꝝ facile terminabilẽ eſſe ipſaꝫ aquã, cũ tñ aer facilius eſſe videatur terminabilis, qꝛ humidior eſt. Facile igiꝫ terminabile intelligᵐ eſt pro eo qḋ eſt terminatiuũ vt ad terrꝗ ꝯpoſitionẽ. veluti hac ex ſolius aquꝗ miſtiõe facile terminabili facta. ꝛ declaret h latiũ qḋ non ꝑꝑ aerẽ, ſꝫ aquã facile terminabile ſit aqua. n. quoꝫ ſit magis repletiua aere, aſſidet ꝛ vniꝫ huic. aer enĩ ꝑꝑ leuitatẽ ꝛ tenuitatẽ ꝑterfugit facile ꝛ miſtionẽ ꝑterlabiꝫ. aqua ꝟo vt grauis ꝛ denſior aere, ei magis complicatur ꝛ adhꝗret.

ℂ Aer auteꝫ ꝛ ignis, qꝛ cõtraria ſunt terrꝗ ꝛ aquꝗ, terra eniꝫ aeri, igni aũt aqua cõtraria ẽ, vt cõtingit ſubſtantiã ſubſtantiꝗ eſſe contrariã, quoniã igiꝫ generationes ex ꝯtrarijs ſunt, exiſtit autẽ alterum extremũ cõtrarioꝝ neceſſe ꝛ alterum exiſtere, quare in omni cõpoſito omnia ſimplicia inerunt. Tex.c.50. ℂ Teſtari auteꝫ videtur ꝛ nutrimentũ vniuſcuiuſqꝫ, omnia nãqꝫ nutriunꝫ ex eiſdẽ ex quibus ſunt, omnia ꝟo pluribus nutriũtur, etenim q̃cũqꝫ vtiqꝫ viderenꝫ maxime vno ſolo nutriri aqua plãtꝗ, pluribus nutriunꝫ, miſta eſt eniꝫ aquꝗ terra, quaꝑꝑ ꝛ agricolꝗ tentant euꝫ miſcuerint irrigare, quoniã auteꝫ eſt nutrimentũ quidẽ materiꝗ, qḋ ꝟo nutritur cõprehenſum cum materia forma ꝛ ſpecies, rõnabile iaꝫ ſolum ſimpliciũ corpoꝝ nutriri ignẽ omniũ coruꝫ quꝗ ex ſeinuicẽ ſiunt, quẽadmodũ ꝛ priores dicũt. ſolũ enim eſt ꝛ maxime ipſius formꝗ ignis. eo ꝙ natũ ſit ferri ad terminũ, vnũqḋqꝫ autẽ natuꝫ eſt in ſuiipſius ferri regioneꝫ, forma autem ꝛ ſpecies omniũ in terminis, ꝙ igitur omnia corpora ex omnibus conſtãt ſimplicibus dictum eſt.

ℂ Quum demõſtrauit aquã ꝛ terrã ineſſe cõpoſitis nũc oſtẽdit ꝙ ꝛ ignem ꝛ aerẽ neceſſe eſt ineſſe his. ſi eniꝫ miſta inquit dicimus eſſe cõpoſita, miſcenꝫ aũt non q̃cũqꝫ quibuſqꝫ, ſed queꝗcũqꝫ nata ſunt pati a ſe inuicẽ patiunꝫ autẽ cõtraria, manifeſtũ ꝙ terra ꝛ aqua exiſtẽtibus, horum quoqꝫ ꝯtria neceſſe eſt ineſſe. eſt aũt terrꝗ quidẽ cõtrariũ aer, aquꝗ ꝟo ignis, quare ſi eſt ſiccuꝫ ꝛ frigidũ in cõpoſito ꝓpter terrã, opꝫ ꝛ aereꝫ eſſe, humidũ calidũqꝫ exiſtentẽ, vt cõtrarioꝝ miſtio fiat. ſimiliter quoqꝫ ſi eſt frigiditas per aquã ꝛ humiditas, erit ꝛ caliditas ſimul ꝛ ſiccitas ꝓpter ignẽ, quum aũt dixit ꝙ ignis/ꝛ aer/aquꝗ/ꝛ terrꝗ ſunt ꝯtria, neceſſario addidit verbũ illḋ [vt ꝯtingit ſubſtantiã ſubſtãtiꝗ eſſe cõtrariã] neqꝫ eniꝫ ſm̃ ſubiectũ/ſed ſolũ ſm̃ ſpecificas potẽtias, dico. ſ. calidũ frigidũ humidũ ꝛ ſiccũ. noꝫ ſm̃ hꝗc elẽnta ipſa ꝯtria ſunt inter ſe, in ſubiecto cõicãtia, cõe eſt eniꝫ oĩuꝫ. ℂ Sed forte qs dicet ꝙ caliditas ꝛ ſiccitas ẽ ignis forma, forma ꝟo ſubſtãtia eſt, quaꝑꝑ ſuba ſm̃ formã hꝫ ꝯtriũ. q̃uo igiꝫ ipſe dixit in ꝑdicamẽtis nullã ſubaꝫ ſubꝗ eſſe ꝯtriã. ℂ An manifeſtũ eſt ꝙ ḋ ſubſtãtijs ꝯpoſitis in ꝑdicamẽtis erat ei ſermo. habes aũt ꝛ hic manifeſte q̃uo dicit ignẽ aquꝗ cõtrariũ eẽ, vt ꝛ quotiens vtiqꝫ dixerit ꝙ nõ ſm̃ totũ opꝫ intelligere, ſed ſm̃ potẽtias q̃ ſunt in eis. deinde ẽt ex nutrimẽto rõcinaꝫ ꝙ miſta ex q̃tuor elẽntis ſunt. qm̃. n. inquit vnũqḋqꝫ ex qbꝰ cõſtat ex his ꝛ nutriꝫ, nihil autẽ ex aliquo ſimplici nutriꝫ, ſed ex ꝯpoſitis, manifeſtuꝫ eſt ꝙ nullũ dictorum miſtorũ ſimplex eſt, ſed ex quatuor oĩa conſtãt. qḋ aũt vꝫ obſtare de plantis, eo ꝙ aqua ſola hꝗ nutriãtur, hoc ponit ꝛ confutat dicens, ꝙ miſta eſt aquꝗ qua nutriunꝫ etiaꝫ terra, quare ſi ex quibus nutriunꝫ ex his ꝛ conſtant, ex terra igitur ꝛ aqua cõſtant. ſi autem ex terra ꝛ aqua, neceſſario ꝛ ex cõtrarijs ꝓpter prius dictã rationẽ, participant igiꝫ ꝛ igne ꝛ aere. neceſſe eſt igiꝫ ꝛ in nutrimẽto ipſoꝝ hꝗc eſſe. ꝛ ꝑꝑ hoc nõ quãcũqꝫ terram permiſcẽt agricolꝗ, ſed ſtercoroſam, quꝗ ꝛ ignea ꝛ aerea participat ſuba, quã inquit miſcẽtes agricolas ſic vti irrigatione. deinde vt ex vſu quodaꝫ ꝛ dicto poetico cãm queꝗrẽs, cur nam quũ oĩa elementa inuicem trãſmutenꝫ, ignem ſolum dĩit aliqui nutriri. ſic enim ꝛ poeta dixit, omnes ſimul ignis edit. dicit ꝙ qa nutrimentũ materia ẽ eius qḋ nutriꝫ, qḋ autẽ nutritur forma eſt cõprehẽſa ꝛ cõplexa materiꝗ, hꝗc enim eſt quꝗ ꝛ permanet, rationabile eſt ignem ſoluꝫ ex ſimplicibus dicere nutriri. qm̃ h ſolũ ſimpliciuꝫ eſt forma. ꝙ autẽ ſit ignis forma aſtruit hoc modo. ſi enim videmus ignem ſm̃ naturã ad terminum ferri, terminus autẽ eſt qḋ eſt extremuꝫ alicuius ꝛ cõtinens, vnũquodqꝫ autẽ ſm̃ naturam fertur in ꝓpriũ locum. manifeſtũ ꝙ proprius locus eſt ignis terminus, hoc eſt extremum ꝛ continens alia, quoniã ergo forma vniuſcuiuſqꝫ in termino eſt (formã aũt dicit nõ ſꝫ ſubſtantialẽ rõnẽ) ſꝫ q̃ eſt ſm̃ morphã ꝛ extrinſecaꝫ formã, Cõm.40.

hꝗc

hęc enim eſt quę in ſuꝑficie ꝯſideraꝛ, accidit quū in termino ignis fuerit, illius ipſius formā eſſe, eſt aūt ī termino alioꝝ elemētoꝝ, ⁊ extremo ꝯtinēte ipſa. manifeſtū eſt ꝙ ꝙ eſt forma alioꝝ: merito igiꝛ ſolū alioꝝ dicitꝛ nutriri.

Tex. c. 51. ¶ Qm̄ vero ſunt quędā gn̄abilia ⁊ corruptibilia, ⁊ gn̄o eſt in loco circa mediū, dicēdū de omni gn̄one ſimilr, quotqꝫ ⁊ quę nā ipſius ſunt principia: facilius eni ſic ſingula ꝯſiderabimus, quādo de vlibus aſſumpſerimus primū. ſunt igiꝛ ⁊ numero ęqualia ⁊ gn̄e eadē, quę in ęternis ⁊ primis: hoc eni eſt vt materia, illud vero vt forma, opꝫ aūt ⁊ tertium etiā adeſſe: nō enim ſufficiunt ad gn̄andum duo, quēadmodum neqꝫ in primis. vt igitur mā genitis eſt cauſa, poſſibilis eſſe ⁊ nō eſſe: hęc enī ex neceſſitate ſunt vt ęterna, hęc vero non ex neceſſitate, hoꝝ aūt hęc qdem impoſſe nō eſſe, illa vero impoſſe eſſe, eo ꝙ nō ꝯtingat ipſa neceſſariū aliter ſe habere, quędā aūt ⁊ eſſe ⁊ non eſſe poſſunt, qḋ eſt gn̄abile ⁊ corruptibile: qn̄qꝫ eni eſt hoc, qn̄qꝫ vero nō eſt: q̄re neće eſt gn̄onē eſſe ⁊ corruptionē circa poſſe eſſe ⁊ nō eſſe: quapꝓ ⁊ vt mā qdē hęc cauſa eſt genitis. vt vero cuius grā, forma ⁊ ſpecies, hoc aūt eſt ratio vniuſcuiuſqꝫ ſubſtātię.

Com. 41. ¶ Quū dixit in ꝓceptis qd nā eſt gn̄o, ⁊ quo ab alijs mutationib⁹ differt, deinde in medio longū extēdit ſermonē de trāſmutatione elemētoꝝ adinuicē, dicturus in ſequētib⁹ de ſingulari gn̄one, ⁊ de ſpecialiori elemētoꝝ trāſmutatiōe in meteoroꝝ negocio edocturus, reſumit de vli gn̄one ſermonē, q̄rens quot ſunt prin⁹ vlr eoꝝ que gn̄antur ⁊ corrūpunꝛ, ⁊ qualia. ex his eni ⁊ ſingularium gn̄onum prin⁹ ſciemus. quot eni ſunt vliuꝫ gn̄onuꝫ, tot etiā particulariū pn̄⁹ erunt: dicit ergo ꝙ tot numero ſūt gn̄abiliū ⁊ corruptibiliū prin⁹ quot ⁊ ęternoꝝ, ⁊ gn̄e eadem: mā eni eſt in vtriſqꝫ ſubiā, ⁊ forma ſimilr ⁊ in his ⁊ in illis ꝯſideraꝛ. ſꝫ q̄ eſt in gn̄abilibus mā ſꝫ id qḋ eſt eē in po⁹ ꝯſideraꝛ. po⁹ enīꝫ eſt vtrūqꝫ ꝯtrioꝝ: in ęternis vero nō ſm̄ id qḋ eſt eē in po⁹ ꝯſideraꝛ, ſꝫ ſemꝑ eſt actu formata, ⁊ nō interdū poſſidet formā, ⁊ interdū priuaꝛ hac: qm̄ ibi eſt ęterna, ⁊ eodē modo ſe hn̄s forma ⁊ ꝯtrio carens, hic vero gn̄abilis ⁊ corruptibilis, qm̄ ꝯtrietas ꝯſideraꝛ circa hāc. eſt aūt inqt ⁊ tertia cā nō ipſius gn̄onis, ſꝫ ipſius eē ⁊ ꝑmanētię: tot igiꝛ exiſtētibus gn̄onis principijs, mālē qdē ⁊ formale inqt oēs cognouerūt, effectiuū vero ſomniarūt quidē, ſꝫ nullus dearticulauit. nā hi quidē effectiuā cām tradiderūt eſſe formā, vt Plato in phędone: ſic eni quū alios increpauit, vt q nullū de effectiua cā ꝯceptū acceperint, vbi ⁊ Anaxagorā cōmendauit dicentē intellm̄ effectiuā cām, niſi ꝙ nec ille vſus eſt eo in gn̄one gn̄abiliū, ipſe deſcēdens dicit formā agere pręſentia ſui formatū, ſꝫ accuſat ipm̄ dicēs, ꝙ nō ſufficiēs ē forā exn̄s ad faciēdū, neqꝫ eni imago dī facere id qḋ ad ipſaꝫ fit, ſꝫ artifex: neqꝫ ſanitas ęgrotantē ſanat, niſi medico exn̄te. deinde dicit ſi ſunt ideę (has eni formas igr Plato) q̄re exiſtēte participatiuo nō ſtatim gn̄aꝛ, vt forma ſanitatis exiſtēte ⁊ laborāte, cur nō ſtatim trāſmutatus laborans ex ęgritudine ſanaꝛ, ſꝫ eſt indigētia ꝓculdubio medici. ſic quidē ꝯfutat dicētes formas eē agentes. alij vero inqt mām cām tradiderūt, dicētes ipſam ꝯuerſiom facere. huius vero opīonis fuerint ⁊ q atoma pn̄⁹ ſupponūt, ⁊ inqt ꝙ quatenus quidē ad paſſiones ⁊ motū aiaduertentes ipſam effectiuam cām dixerūt, nālius enūciarunt: effectiuā eniꝫ cām dicimus id a quo eſt pn̄m motus, ⁊ ſm̄ hoc cōmendatione magis digni ſunt alijs, qui ſpēs dixerūt q̄ imobiles ſunt: quatenus vero non aliquā aliā ab eo motu q eſt in mā cām dixerūt, ſꝫ hāc accuſatione digni ſunt: mā eni nō agendi ⁊ mouēdi videtur pn̄m habēs, ſꝫ vt moueaꝛ ⁊ patiaꝛ ab altero. alij vero quidā effectiuas cās aſſignarūt potentias corpoꝝ caliditati ⁊ frigiditati, q̄ inſtrā ſunt effectiuę cauſę nō ipſę effectiuę cauſę: ꝑ has eni vt inſtrā nā operaꝛ. oſtēdit aūt ꝙ ⁊ deterius q̄ꝫ vt inſtrā hęc operanꝛ. ſiquidē inſtrā nō regēte arte, nihil circa mām agunt: calidū vero ⁊ frigidū niſi a nā aut arte mēſurata fuerint corrūpunt ſubiūm. hęc quū dixit, ꝓpriā opinionē de cā effectiua exponit. nos autē poſt hāc ꝯſiderationē verba aggrediamur. ⌊illi igiꝛ oia ſimplicia⌋ addēduꝫ cōpoſita: ſimplicia eni non ꝯſtāt ex ſimplicibus: qm̄ nō eſſent ſimplicia. illud vero ⌊quędam gn̄abilia ⁊ corruptibilia⌋ nō ad ſuperius referre opꝫ: nō eni hoc dicit ꝙ quędā corpoꝝ ꝯſtantiū ex elemētis oibus gn̄abilia ſunt ⁊ corruptibilia: cōpoſita eni oia ex q̄tuor elemētis gn̄abilia ſunt ⁊ corruptibilia: ſꝫ qm̄ oiuꝫ corpoꝝ hęc quidē ęterna ſunt, illa vero gn̄abilia ⁊ corruptibilia: ꝓpter hoc inqt exiſtibus qbuſdā gn̄abilibus ⁊ corruptibilibus q̄ circa mediū mūdi ꝯſiſtūt, quęrēdū eſt quot ⁊ q̄ ipſoꝝ pn̄⁹ gn̄onis, ⁊ ſi gn̄e eadē quę ⁊ in ęternis ⁊ primis. ſiqdē eniꝫ vt mā, eiuſdē gn̄is inquit eſſe pn̄⁹ gn̄abiliū ⁊ ęternoꝝ: etenīꝫ mām dicit in vtriſqꝫ ꝯſiderari gn̄abilibus ⁊ ęternis, mām aūt intellige hic eā q̄ ſm̄ ſubiūm ꝯſideraꝛ. ꝓpter qḋ eiuſdē gn̄is merito inquit ipſas eſſe: ſubiūm eni vt in vtriſqꝫ ꝯſideraꝛ ⁊ ęternis ⁊ gn̄abilibus: nā ⁊ ſi ſint hęc quidē potior, illa vero deterior, nihil minus vnius gn̄is erunt: qm̄ rōnale ⁊ irrōnale aial hāc ad inuicem drīam ſm̄ melius ⁊ deterius hn̄ia tn̄ eiuſdem gn̄is ſunt: potior aūt eſt illa quatenus ſemꝑ actu nunq̄ po⁹ eſt: gn̄atoꝝ vero mā po⁹ exiſtēs ꝯtria ſemꝑ hꝫ hoc ꝙ potētia eſt ꝯtriuꝫ eius q̄ eſt in ipſa formę. ¶ Et forte quis ſuſpicatus fuerit nō ꝓpter nām mātę, ſed ꝓpter formas hāc aduenire drīam: qm̄ eni cęleſtiū forma nō hꝫ ꝯtriuꝫ, ſꝫ eſt ęterna, ⁊ ſemꝑ eodē modo ſe hꝫ, ꝓꝑ hoc huius mā ſemꝑ actu eſt: gn̄abiliuꝫ vero mā actu ⁊ ipſa exn̄s, ⁊ nunq̄ informis manēs. ꝓpter id ꝙ ꝯtrietas eſt ī forma, accidit hāc ſemꝑ habere eē in po⁹. ¶ Scire tn̄ opꝫ ꝙ nō ſolum ꝓpter formā, ſꝫ etiā ꝓpter ipſaꝫ mātę nām ꝓuenit drīa. nā ⁊ gn̄atoꝝ mā nunq̄ ꝯtrium reciperet, prius abijciēs, niſi hēret eſſe ī po⁹: ſic ⁊ mā ęternoꝝ ſiquidē haberet potentiā abijciendi formā, abijceret vtiqꝫ, ꝓcedēte in actū po⁹. Sed meminiſſe opꝫ vt ꝓoccupātes diximus, ꝙ Ariſ. hic mām vocat quę ſm̄ ſubm̄ ꝯſideraꝛ, ⁊ non ſm̄ id qḋ po⁹. ſi enim acceperimus eā quę hic ab ipſo dicitꝛ mām, cū quę eſt in po⁹, nō erit vnius gn̄is ea quę gn̄abiliū cū illa quę ęternoꝝ: qm̄ in illa nō eſt eſſe po⁹. dicēte aūt ꝙ nō ſufficiētia ſunt ad gn̄andum duo. quęritꝛ quo pacto. alibi ipſe dixit ꝙ qn̄ idonea facta fuerit mā ad recipiendā formā, nō indigemus aliquo tertio ligāte eā formā, ſꝫ ſponte ſua ⁊ ex ſui nā ipſam recipit. quō igitur hic vr̄ dīc nō ſufficiētia eſſe duo pn̄⁹, ſꝫ indigere qḋ fit etiā effectiua cauſa. ¶ Ad qḋ dicimus ꝙ mām idoneā fieri nō hꝫ mā ex ſe, ſꝫ ob effectiua cā, ⁊ ad hoc eſt indigētia cāę effectiuę vt faciat māꝫ idoneā operari: hac eni ſtatuarius dī formā facere, eo ꝙ ex mā auferat qḋ impedit formā, ⁊ nō formā extrinſece imponere: mā vero ſimul aptitudinē ſumpſit, ⁊ formā poſſedit. ſed neqꝫ in primis inquit

ſufficiunt mã ⁊ forma, ſed opus eſt his etiã effectiua cã, ſʒ nõ vt gñentur, ſʒ vt ſint ⁊ pmaneant. gñatoꝝ igit̃ igi mã ⁊ ſubũm eſt, qḋ poᵉ eſt: qḋ põt qñqʒ quidẽ eẽ, qñqʒ ỽo nõ eẽ: qm̃ eni ingt entiũ quędã quidẽ ex neceſſitate ſunt, vt ęterna, q̃ ⁊ nõ poſſe nõ eẽ dicit: quędã ỽo dicit ex nec̃itate non eſſe, q̃ ⁊ impoſe eſſe dicit, vt quę nullo modo in exiſtẽtia ſunt, pręterq̃ ſm̃ tenuẽ ⁊ nudã intelligẽtiã, vt hircoceruus. q̃dã ỽo dicit ⁊ eſſe ⁊ nõ eſſe poſſe, vt gñabilia ⁊ corruptibilia, merito ingt ⁊ ſubũ ipſoꝝ põt ⁊ eſſe hęc forma ⁊ nõ eẽ. cum aũt dixerit ꝙ hoꝝ ꝓxime dictoꝝ q̃ ex nec̃itate ſunt, ⁊ ex nec̃itate nõ ſunt: hęc qdẽ impoſe eſt nõ eſſe q̃.ſ. ſunt ęterna: illa ỽo impoſe eſt eẽ quę nũq̃ ad gñonẽ veniũt, vt hippocẽtaurus. cãm ſubiũgit, eo ꝙ nõ poſe ſit inquit penes neceſſariũ alr ſe habere: nã hęc qdẽ ex nec̃itate ſunt, illa ỽo ex nec̃itate non ſunt. ꝓpter hoc ergo hęc quidẽ ipſoꝝ impoſe eſt eẽ, illa ỽo impoſe nõ eẽ. ergo gñõ ⁊ corruptio erit circa id qḋ poſe eſt eẽ ⁊ nõ eſſe. quũ ỽo dixit de cã mãli ꝯſiter ↄ̃ forma ꝑtractat, dicens formã eſſe rõnẽ rei cuiuſqʒ ſubſtãtię, cuius aũt cauſa, ipſam vocauit, ſignificans ꝙ in ideʒ concurrit formalis cauſa finali, ſicut ⁊ in phyſica dixit. nam ⁊ intentionẽ ⁊ finẽ ſibi natura ponit formã vniuſcuiuſqʒ in materia feciſſe ⁊ ipſum qḋ perficitur ⁊ materię ſuperuenit ipſa exiſtit forma.

Tex.c.52. ¶ Oportet aũt adeſſe ⁊ tertium, qḋ omnes quidẽ ſomniant, dicit autem nullus, ſed alij quidẽ ſufficiẽtem putauerũt cauſam eſſe ad hoc vt fieret ſpecieꝝ natura: quẽadmodũ in Phędone Socrates: etenim ille alios icrepans tanq̃ nihil dicẽtes, ſupponit ꝙ entium ſunt hęc quidẽ formę, illa ỽo formaꝝ participatiua, ⁊ ꝙ eſſe qdem vnũqḋqʒ hoꝝ dicit̃ ſm̃ formam, fieri ỽo ſm̃ trãſumptionem, ⁊ corrumpi ſm̃ abiectionem: quare ſi hęc ỽo ſunt, ſpecies ex neceſſitate exiſtimat cauſas eſſe generationis ⁊ corruptionis.

Com.42. ¶ Effectiuam dicit cãʒ, taxat aũt ⁊ Anaxagorã ⁊ Plato. Anaxagoras eni intellm̃ effectiuã cãm dicens, nõ vut̃ eo in gñone reꝝ. ſʒ quũ ⁊ Plato in Timęo de effectiua cauſa meminerit, in Phędone ſpẽbus effectiuã cauſam attribuit dicẽs. Sed ſi qs mihi dicat, cur bonũ ẽ qḋcũqʒ: An qꝛ colorẽ floridũ aut figurã hʒ, aut aliud qḋcũqʒ taliũ, cętera ꝑmitto valere, ꝑturbor eniʒ in alijs oĩbus: hoc aũt ſimplr̃ ⁊ inartificioſe ⁊ fortaſſe ſtulte habeo apḋ meipſum, ꝙ nõ aliud qd agit ipſiuʒ bonũ, q̃ illius boni ſiue pñtia ſiue cõicatio, ſiue vbiqʒ ⁊ quouis modo adueniens: hoc enim nõdum affirmo. quapropter nõ potuit Plato ꝓximã cãm effectiuã eoꝝ quę gñantur aſſignare ſʒ ad ideas cõfugit. aduerſus igit̃ Plato. inuehit̃ dicentẽ ſpẽs effectiuã cãm eſſe, ⁊ ſufficere ipſa ad agendum q̃ gñantur. dicit eni eſſe quidẽ hic vnũqḋqʒ ſm̃ formas q̃ ſunt, fieri ỽo ſm̃ haꝝ participationẽ, quẽadmodum ⁊ corrũpi ꝑ abiectionẽ haꝝ: quare ex ſpẽbus fieri ⁊ corrũpi dicebat ieſſe entibus. ridentes aũt quidã ꝓ Platone dicũt, ꝙ opificias formas dicebat Plato cãs eſſe effectiuas, ꝑ quaꝝ participationẽ gñari quę gñant̃, ⁊ ꝑ harũʒ abiectionẽ corrũpi. ſi aũt opificias foꝛas ſupponit, manifeſtũ ꝙ effectiuaʒ cãʒ ⁊ ipſe nouit hęc formaꝝ q̃ in gñabilibꝰ ſunt. nã qui opificias cauſas dicit, ſtatim puto ad intellm̃ ducit effectiuoꝝ. forte igit̃ aliqs dixerit ꝙ Ariſt. ꝑ hoc ipm̃ Plato. accuſat, qꝛ formas ipſas dicit agere, nõ adducẽs in cãm inſpiciẽtem ad formas opificẽ, ⁊ ad ipſas ꝑ ſimilitudinẽ quę hic ſunt ꝓducẽteʒ: ⁊ ꝓpter hoc ad ipm̃ ꝯdicens dicit, ꝙ exiſtente ſanitate ⁊ ſcia, hoc eſt rõnibus ſanitatis ⁊ ſcię exñtibus, exñtibus quoqʒ participatiuis ſanitatis ⁊ ſcię, nihil minus opus eſt ⁊ alia cã effectiua, vt medico ⁊ ſciẽte: nã niſi hi egerit, neqʒ vnq̃ ęgrotans ſanatus fuerit, neqʒ ignorans ad ſciaʒ trãſmutarꝰ: qm̃ ſi ſufficiẽs eẽt forma ꝑticipatiuo exñte ad faciẽduʒ, cur nã nõ ſemꝑ ęgrotãs ſanat̃, ⁊ ignorãs fit ſciẽs?

¶ Alij ỽo ipſam mãm, ab hac enim eſſe motum, ſʒ neutri recte dicũt. ſi enim ſunt cauſę formę, cur nõ ſemper generant continue, ſʒ qñqʒ quidẽ, qñqʒ ỽo nõ exiſtentibus ſemꝑ ⁊ formis ⁊ participatiuis. amplius autẽ in quibuſdã ꝯſideremus aliã quandã cãm exiſtẽtem. ſanitatem eni medicus facit ⁊ ſciam ſciens, exiſtẽte ⁊ ſanitate ipſa ⁊ ſcia ⁊ participatiuis. ſimilr̃ quoqʒ ⁊ in alijs quę ſm̃ potẽtiam agunt. ¶ Si ỽo mãm quis dicat generare ꝓpter motũ, naĩlius quidẽ ſic dicentibus diceret: alterans eni ⁊ trãſformans magis cauſa eſt gñandi, ⁊ in oĩbus cõſueuimus hoc dicere agens ⁊ in ijs quę a natura, ⁊ in ijs quę ab arte, qḋ vtiq̃ fuerit motiuũ. ſʒ ⁊ hi nõ recte dicunt, materię eni pati eſt ⁊ moueri, mouere aũt ⁊ agere alterius potentię: manifeſtuʒ aũt ⁊ in ijs quę ab arte ⁊ natura fiunt: neqʒ enim ipſa facit equa animal ex ſe ipſa: neqʒ lignũ lectulum, ſed ars quare ⁊ hi ꝓpter hoc dicunt nõ recte, ⁊ qꝛ derelinquũt principaliorẽ cauſam: auferũt eniʒ qḋ quid erat eſſe ⁊ formã. ¶ Amplius aũt ⁊ potentias tradunt corporibus, ꝑ quas generãt valde inſtrumẽtaliter auferẽtes cauſam ſm̃ formã: qm̃ enim natũ eſt, vt aiunt, calidũ quidẽ diſgregare, frigidum ỽo cõpingere, ⁊ alioꝝ ſingulũ hoc quidem agere, illud ỽo pati: ex his dicũt ⁊ ꝑ hęc omnia alia fieri ⁊ corrũpi: videtur autẽ ⁊ ignis ꝑ ſe motus ⁊ patiens. ¶ Amplius aũt ſimile faciũt, quẽadmoduʒ ſi qs ferrę ⁊ vniuſcuiuſq̃ inſtrumẽtoꝝ attribuerit cãm eoꝝ quę fiũt: neceſſe eni ſerra exiſtente diuidi, ⁊ poliẽte leuigari, ⁊ in alijs eodem modo: q̃re ſi q̃ maxime agit ⁊ mouet ignis, ſed quo pacto mouet non animaduertunt, ꝙ deterior q̃ inſtrumenta.

Tex.c.53. Tex.c.54 Tex.c.55.

Com.43. ¶ Quum dixit quo pacto poſuit Plato formas effectiuas cãs in medio ingt, ꝙ alij mãm putauerunt agere ex ꝯuerſione in ipſa ⁊ motu decepti. deinde ſic vertitur ad cõfutationes opionis platonicę. ꝯſiter etiã eos q mãm vt effectiuã, cãm eſſe dicũt, cõfutat. eadem eni ratio ingt in oĩbus quę ſm̃ habitũ fiũt, quã diximus in medicina ⁊ ſcia. quicũqʒ ỽo ingt mãm effectiuã pmᵘ ſuppoſuerũt ad motũ ⁊ cõuerſionẽ ipſius inſpiciẽtes vident̃ nãliorem cãm aſſignare: qm̃ principalior gñandi cã eſt id vnde primᵘ motus. ſic eni cõſueuimus definire effectiuam

cauſam. ꝑterꝗ ꝙ hi inqt ignorauerũt ꝙ mã non hꝫ motũ a ſe: nõ eniꝫ a ſe aqua facit aĩalia, neqꝫ lignũ lecticã, ſꝫ ab arte ⁊ nã cauſis agẽtibus fiũt: mãq enĩ eſt ꝓpriũ non mouere, ſꝫ moueri. aut .f. vt derelinquẽtes etiã formam vna cũ effectiua cã accuſat, aut certe effectiuã cãm ſpẽm ⁊ formã vocaut, vt Alex. dicit. qꝛ agens actu exiſtẽs agit, qđ aũt actu eſt tale eſt ſm ſpẽm ⁊ formã: vnũqđqꝫ eniꝫ hꝫ eẽ ſm ſpẽm: ꝓbabilius aũt eſt dicere finalẽ cãm ipſm dicere: quã auferunt q mãlez cãm gñonis cãm eẽ dicũt, ⁊ neqꝫ intellm neqꝫ nãm ſupponẽtes ꝑintelligẽtem ipꝫ finẽ, ſꝫ ex caſuali cõcurſu fieri queq fiũt. adhuc aũt cũ ſic ei ſermo aduerſus eos q mãm cãꝫ ponunt gñandi. accuſat illos qꝛ potẽtias cãs ſupponũt gñandi oẽs inſtrũales, ꝑtermittẽtes cãm ſm formã. formaꝫ aũt manifeſte effectiuã cãm dicit hic. quas aũt potentias ſupponebãt, calidũ ⁊ frigidũ, calido enĩ diſgregante ⁊ frigido cõpingente dĩit alia gñari. nos aũt fatemur inqt cuꝫ eis has vnũqđqꝫ eoꝝ que nã gñantur habere ſubtas mouenti: aliud enĩ eſt qđ his vtens vt inſtrumẽtis cã eſt gñonis ⁊ corruptionis. dicit aũt Alex. parmenideos huius fuiſſe opinionis. ⁊ ignis quoqꝫ inqt quẽ maxime actiuũ dĩt, videt̃ ⁊ ipſe alterari ⁊ pati. effectiua ꝟo cã que ꝓprie eſt nõ patitur. vñ ⁊ ipſam nãm nõ dixerimus pati effectiuã cauſaꝫ exiſtem, ſed forte ſubm eius: hęc aũt ſemꝑ mouet, ignis aũt nõ ſolũ mouet, ſꝫ etiã patit̃. deinde ⁊ motũ nõ mouetur vt agat ſꝫ in ordine inſtrumenti, vt ſerra. nã ⁊ ſi ipſa ſecãte ſit qđ ſit, ſꝫ nõ eſt ipſa q̃ agit. ſic aũt ſe hꝫ ⁊ ignis, magis aũt ⁊ peius ꝙ̃ ſm organa nõ gubernatur ab arte ꝓpter eã quã diximus cauſam. ſi qs aũt quęrat q̃uo inſtrumentalẽ cãm nõ ſupponit nãlium, ſiqdẽ oĩno nouit hmõi potentias cauſę inſtrũalis rõnem ɔtinẽtes, ſciat ꝙ mãę has coordinat, nam talia ſunt materia ꝓxima.

℄ A nobis aũt vniuerſaliter ⁊ prius dictum eſt de cauſis, ⁊ nũc determinatũ eſt ⁊ de mã ⁊ de forma. Amplius aũt qm̃ ſm lationem motus oſtẽſuꝫ eſt ꝙ ęternus, neceſſe his exiſtẽtibus ⁊ gñonem eſſe continuo, latio nãqꝫ gñonem faciet inceſſanter, eo ꝙ adducat ⁊ abducat gñatiuũ, ſimul quoqꝫ manifeſtũ ꝙ ⁊ priora recte dicta ſunt primã .ſ. mutationẽ lationẽ, ſꝫ nõ gñonem dicere: multo eniꝫ rõnabilius ens non enti gñonis cãm eſſe ꝙ̃ nõ ens enti ipſius eſſe. qđ igit̃ fert̃ eſt, qđ ꝟo ſit non eſt: quapropter ⁊ latio prior gñone.

Com. 44 ℄ Quum dixiſſet q̃uo alij errauerũt circa effectiuę cauſę traditionẽ, hi quidẽ mãm, alij ꝟo formã cãm eſſe dicẽtes, ⁊ demõſtraſſet neutꝝ hoꝝ poſſe neqꝫ mãm neqꝫ formã effectiuę cauſę rõnem obtinere, dicit nũc ꝙ iã a nobis prius in nãli auditu de cauſis vr̃ facta ẽ diuiſio, in qbus etiã de effectiua cã ſermoneꝫ fecimus, ⁊ in prĩcipi quoqꝫ de mã dictũ eſt ⁊ forma iã. de effectiua ꝟo cã hic docet, ⁊ dicit qđ ⁊ in phyſica ab ipſo dictũ eſt, ꝙ circularis latio cęli effectiua cã eſt eoꝝ q̃ gñant̃ ⁊ corrũpunt̃, ex illa enĩ eſt horaꝝ cõuerſio: cũ horis aũt ⁊ eĩnta cõcurrunt ⁊ fructuũ gño: videmus enĩ ꝙ accedẽte ad nos ſole, ⁊ plãtę germinãt, ⁊ fructus gñantur, ⁊ multa aĩalium. recedẽte aũt ipſo ɔ̃ria cõtingunt: ⁊ recte ſe hꝫ dicere ex celeſtibus influentẽ vitã ad ea q̃ hic ſunt ipſam eſſe nãꝫ ſm quã gñantur q̃ gñantur. hinc maniſ eſt inqt ꝙ recte in phyſico auditu a nobis dictũ eſt, ꝙ p̃ᵐ trãſmutationũ eſt localis etiã ipſa gñone, nã ⁊ gñonis hęc eſt cã. nõ aũt gño ipſius motus, ſi enĩ qđ gñatur, nõdum eſt in quo tẽpore gñatur, qđ aũt ſm locũ trãſmutatur, iã exiſtẽs mouet̃, rõnabile eſt, qđ eſt, nõ entis cãm eſſe dĩc, nõ qđ nõ eſt, hoc eſt qđ gñatur cãm dicere eius qđ iã eſt, ⁊ eius qđ ſm locũ mouet̃. hęc quãꝫ dixit, ɔ̃iter dubitat q̃uo dicimus circularẽ lationẽ cãm eſſe gñonis ⁊ corruptionis: qm̃ enĩ hę duę ſunt mutationes adinuicẽ ɔ̃rię, q̃ naꝫ eſt hoꝝ cã: nõ enĩ poſſe eſt vnã ⁊ eãdem ɔ̃riaꝝ mutationũ eſſe cãm: ɔ̃rioꝝ enĩ etiã effectiua nãlia dico agentia ɔ̃ria opꝫ eſſe: quapropter ſi mutatio ſm locũ cã eſt gñonis ⁊ corruptionis, neceẽ eſt ⁊ efficiẽtiũ cãꝝ motus ipſos q̃ꝫ eẽ ɔ̃rios, aut ipſa latione, aut inęqualitate ſaltẽ. latione qdẽ vt duę ſint lationes ɔ̃rię, quaꝝ vna gñoneꝫ faciat, altera ꝟo corruptionẽ. inęqualitate ꝟo vt vna qdem ſit latio, ſꝫ qꝛ nõ eodẽ modo ad nos ſemꝑ ſe habeat qđ mouet̃, ſꝫ qñqꝫ quidẽ nobis ꝓpinquet, qñqꝫ ꝟo abſiſtat, dũ qdem accedit gñonem faciat, dũ aũt abit corruptionem.

℄ Sciendũ itaqꝫ eſt ꝙ vtraqꝫ accidũt, nã ⁊ latiões duę ſunt, hęc quidẽ ab oriẽte in occidẽs, vt motus firmamẽti, altera ꝟo ɔ̃ria vt quę ab occidẽte in oriens, vt errãtiũ latio: inęq̃litas ꝟo eo ꝙ quũ in obliq̃ circulo fiat, inęq̃lẽ ſ habitudĩe ad nos facit motũ ſolis, qñqꝫ quidẽ ad nos ꝓpe accedẽtis, qñqꝫ ꝟo ꝓcul ſe habente igit̃ ſic gñone ⁊ corruptione, ⁊ ꝙ nõ deficiãt ex ęterno cęleſtiuꝫ motus ipſis ɔgrui gñabilibus ⁊ corruptibilibus, ɔ̃rium ꝟo ex inęqualitate q̃ eſt ſꝫ obliquũ circulũ. iccirco duas lationes ⁊ errantẽ ⁊ firmamentũ cãs nunc dicẽduꝫ eius quę ſm gñonem ⁊ corruptionẽ ɔtinuę mutationis: eſt enim ⁊ quę in obliquo circulo ſolũ vtriuſqꝫ cã, naꝫ ⁊ qꝛ ſemꝑ mouet̃, non deficit hoꝝ q̃ hic ſunt trãſmutatio: qm̃ ꝟo inęqualiter vt ad nos mouet̃, ꝓpter h̃ ɔ̃rię ſũt mutationes q̃ ſm gñonem ⁊ corruptionẽ, ſꝫ nõ vtiqꝫ eiuſmodi eſſet ordo ⁊ mũdus, niſi eẽt firmamẽti latio: illinc enim ex vnaq̃qꝫ circulatione ⁊ dies ⁊ nox ordinate ſibi inuicẽ ſuccedũt. ſi aũt hac nõ exñte ꝑ intellm, in ſolo circulo obliquo ſol moueretur: eſſet vtiqꝫ vniuerſa hyems nox vna, ſi ita ɔtingat, ⁊ ęſtas tota dies vna, ⁊ vt ſimplr̃ dicamus, vniuerſus annus vnũ diei noctiſqꝫ interuallũ, hoc eſt vna die nocteqꝫ vna ɔſtitutũ: his ita dictis, ſi qs quęrit cur nã abſentiã ſolis corruptionẽ agere dicimus, aduẽtum ꝟo gñonem, cũ tñ in ęſtate nõ ſolum ſit gño, ſed etiã corruptio: ⁊ hyeme ſimilr̃, nõ ſolũ corrũpãtur q̃dã ſꝫ etiã gñentur. ⁊ vt vlr̃ dicamus, quũ vnius gño ſit alterius corruptio. ſiqs dicat quo pacto in alio qdẽ ipſe dicit gñonem, in alio ꝟo corruptionẽ accidere, cognoſcat ꝙ melioris qdẽ ſubę gñonẽ. hãc gñonẽ vocauit Ariſt. vbiqꝫ, cã ꝟo q̃ deterioris corruptioneꝫ, ⁊ vſus ſilr̃. qm̃ ergo vt in pluribus accedẽte ſole, melioꝝ gñones ſequũtur, fructuũ ⁊ aĩalium ⁊ melioꝝ eĩntoꝝ ignis ⁊ aeris ⁊ alioꝝ oĩuꝫ quę ꝑ ſermonẽ enarrare nõ eſt facile, abeũte ꝟo hęc oĩa corrũpũtur, ꝓpter hoc acceſſui quidẽ ſolis gñoneꝫ determinamus, abſentia ꝟo corruptionẽ: ſol. n. eſt q principalẽ hꝫ ordinẽ ad gñonem: ſiqdẽ ꝓpter hũc eſt ęſtas ⁊ hyems, ⁊ alię ɔuerſiones. in litera ꝟo iã qdeꝫ ⁊ in prioribus dico .ſ. in phyſica dictũ eſt de cauſis vlr̃, vbi ⁊ de effectiua cã. adhuc aũt ⁊ nũc dicẽduꝫ, ꝙ cã effectiua ſempiterne gñonis ẽ circularis latio ęterna exñs, gñatiuum adducens ⁊ abducẽs, gñatiuũ aũt dicit ipſuꝫ ſolẽ. demr̃at aũt ⁊ ꝙ merito in phyſico auditu, motũ ſꝫ locũ, ⁊ huius circularẽ p̃ᵐ dixit eſſe oĩs trãſmutationis: hęc ipſa enĩ gñonis ⁊ corruptionis cã eſſe oſtẽſa ẽ. merito ergo pma eſt oĩuꝫ, ꝙ aũt gñonis cauſa ⁊ eoꝝ q̃ gñantur, oſtendit ſic, qđ fertur ſm locũ iam eſt, quod gñatur nõdum eſt: rationabile ergo eſt qđ eſt cauſam eſſe non entis, nõ aũt econtra, non ens entis.

℄ Quoniam aũt ſuppoſitũ ⁊ oſtenſum eſt Tex. c. 56.

continuã eẽ rebus gñoneȝ ⁊ corruptionẽ. dicimus aũt cãm eſſe lationẽ ipſius fieri, dicimus ꝙ vna qdẽ exiſtente latione nõ cõtingit fieri ambo, q꜀ ꝯ͂ria ſunt: idem enĩ ⁊ eodẽ modo, ſe habẽs ſemꝑ idem natũ eſt facere: quare vel gño erit ſemꝑ vel corruptio: opȝ autẽ plures eſſe motus ⁊ ꝯ͂rios aut lationi aut inęqualitati: ꝯ͂rioꝝ eniȝ cauſę ꝯ͂rię. quare ⁊ nõ prima latio cauſa eſt gñonis ⁊ corruptiõis, ſȝ quę ſm obliquũ circulũ: in hac enim ⁊ cõtinuum vnũ eſt, ⁊ moueri duobus motib⁹: neceſſe eniȝ ſiquidẽ ſemꝑ erit continua gño ⁊ corruptio, ſemꝑ quidẽ moueri ne deficiãt ipſę mutationes, duobus aũt ne alterum eueniat ſolum: continuationis igitur quę eſt totius latio cauſa eſt, accedendi ꝟo ⁊ recedendi inclinatio: accidit enĩ aliquãdo quidẽ longe fieri, aliquando ꝟo prope.

Com.45. ℭ Q̃m inqt oſtẽſa eſt ꝯtinua exñs gño ⁊ corruptio ĩ rebus, oſtẽſum eſt aũt eo ꝙ circularis motus eſt ęternus: manĩ[m], ⁊ quę ſequunt̃, ꝯſtructio qdẽ ꝟboꝝ talis eſt. quęrit aũt quõ lationẽ cãm dicimus mutationũ ꝯ͂riaꝝ. duabus enĩ inqt exñtibus mutationib⁹ gñone ⁊ corruptione, nõ poſſe eſt vnũ motũ vtrarũqȝ cãm eſſe ſupponere. neceẽ igit̃ eſt aut duos dicere eſſe motus ſm duas lationes ꝯ͂rias, aut vnã quidẽ lationẽ, diuerſam aũt ꝑꝑ mot⁹ inęqualitatẽ: inęq̃litas ꝟo vt ad nos eſt, q꜀ fit ĩ obliquo circulo errantiũ motus, ⁊ ꝑꝑ hoc alias aliã ad nos habitudinẽ facit id qđ mouet̃, quñqȝ appropinquãs, quñqȝ ꝟo abſiſtens, qđ ⁊ dicit verũ eſſe: nã inerrãtis latio nõ vtiqȝ cã fuerit gñonis ⁊ corruptionis vna exñs ⁊ eadẽ, ⁊ nullã vt ad nos diſtantiam faciens, ſȝ quę eſt ſm obliquũ circulũ, hñs ⁊ ęternitatẽ, ⁊ inęqualitatẽ, inęq̃litate ꝯ͂riaꝝ mutationũ cã fit, gñonis .ſ. ⁊ corruptionis, ęternitate ꝟo, ꝯtinuationis quę ẽ ſm gñoneȝ ⁊ corruptionẽ. ſciẽdũ tñ eſt ꝙ firmamentũ ⁊ ſi nõ faciat gñoneȝ ⁊ corruptionẽ, ſaltẽ ordinẽ ⁊ hũc ipm imponit ornatũ noctis ⁊ diei, qđ ſi nõ eſſet, ſȝ eẽt quę ſolius eſt circuli obliqui, ita vt vnum noctis dieiqȝ interuallũ vniuerſus fieret annus, nõ vtiqȝ talis ordo gñonis ⁊ corruptionis ſeruaret̃. vt declarant tales terrę partes ĩhabitabiles exñtes: eiuſmodi aũt ſũt quę ſunt ſub polis vniuerſi in qbus molari ſilr̃ fit cęli motus. cõtinuationis igit̃ inquit totius latio cã eſt. non dicit aũt totius lationẽ firmamẽti motũ, vt Alex. expoſuit: ipſe enim ſuperius obliquo circulo cãm impoſuit cõtinuitatis eius q̃ eſt ſm gñonem ⁊ corruptionẽ. ſȝ qđ inqt ħ eſt: qđ enĩ demõſtrauit ꝙ latio ĩ circulo obliquo cã eſt, ꝙ ſit cõtinua gño ⁊ corruptio, q꜀ hȝ ⁊ ꝯtinuũ qđ ẽ ſẽpiternę gñonis cã, hȝ aũt ⁊ inęq̃le, ex q̃ ꝯ͂rię ſũt mutationes, nũc dicit quõ vtrũqȝ hoꝝ hȝ errãtiũ latio, ⁊ inqt ꝙ ꝯtinuatio qdem eſt hac, ꝑꝑ totã ſolis ſphęrã q̃ ęterne mouet̃. accedere ꝟo ⁊ abſcedere dicit qđ eſt ipſa inęqualitas ꝑꝑ inclinationẽ obliqui circuli: ꝓpter hãc enĩ accidit ipſum, quñqȝ qdem ꝓximũ fieri, quñqȝ ꝟo remotũ.

ℭ Inęquali aũt interuallo exiſtẽte inęqualis erit motus. quare ſi eo ꝙ accedat ⁊ ꝓpe ſit generat, ⁊ eo ꝙ recedat ⁊ longe fiat idẽ hoc corrũpit, ⁊ ſi eo ꝙ multotiés accedat, gñat, ⁊ eo ꝙ multotiés recedat, corrũpit: ꝯ͂rioꝝ enim ꝯ͂rię cãę. ℭ Et in ęquali tꝑe corruptio ⁊ generatio quę ſm nãm, quapꝑ ⁊ tẽpora ⁊ vitę ſinguloꝝ numerũ hñt, ⁊ hoc determinãtur: oĩuȝ enim eſt ordo, ⁊ oẽ tempus ⁊ vita mẽſuratur circuitu, ꝑterq̃ ꝙ non eodẽ oẽs, ſed hi quideȝ minori, illi ꝟo plurĩ, his enim annus, illis autem maior, illis ꝟo minor circuitus eſt menſura. Tex.c.57.

ℭ Q̃uo inęqualis eſt obliq circuli motus, docet. ꝙ .ſ. nobis magis ꝓpinquũ facere ſolẽ, aut hunc a nobis facere diſtare, q̃re nõ ipſũ eſt q̃ inęq̃lis eſt, ſed hitudo ſolis ad nos ẽ inęq̃lis, nã eo ꝙ ad nos gñatiuũ adducat, appens inęq̃litas accidit motus. gñationẽ aũt hic dicit nõ ex nõ ente ad ens acceſſuȝ, ſȝ augmẽtationẽ, ⁊ vſqȝ ad vigorẽ acceſſuȝ. ſilr̃ aũt ⁊ corruptionẽ ex ꝑfecto vigore ad perfectã corruptionẽ acceſſuȝ, diminutionẽ .ſ. ⁊ declinationẽ. dicit g̃ ꝙ his qdẽ vn⁹ circuit⁹ ſolis ad ꝑfectionẽ ſoię ſufficit. q̃les ſũt annui fruct⁹, ⁊ eſtiuoꝝ mutatio. alia ꝟo plurib⁹ indigẽt circuitib⁹ vt ſe hȝ in multis aĩalibus. circuitũ aũt dicit acceſſuȝ ⁊ receſſuȝ ſolis. ſi g̃ ꝑ multas acceſſiões ꝑfectã formã ꝯſequitur, ꝑ multos quoqȝ receſſus inqt ħ decreſcit. aſſignauit aũt gñonẽ qdẽ acceſſui corruptionẽ ꝟo receſſui, quũ ꝑ multos circuitus ⁊ gñationẽ ⁊ corruptionẽ dicat perfici, vt ſit .ſ. in gñatione nõ ſolum acceſſus ſolis, ſȝ ẽt receſſus. ⁊ in corruptione quoqȝ non ſolũ recedat ſol, ſȝ ẽt accedat. ad hoc dicẽdũ eſt ꝙ ⁊ ſi in vtraqȝ affectione ſilr̃, acceſſus ſolis receſſuſqȝ cõſideretur, ipſe gñationẽ qdẽ acceſſui corruptionẽ ꝟo ſolis receſſui repoſuit, rõnabilr̃ forte, qm̃ fortior eſt nã magis duȝ fruit̃ acceſſu ſolis, ⁊ gñat ⁊ auget, debilitata ꝟo magis ex abſentia patit̃ q̃ȝ ab acceſſu. ſicut ſe hȝ in defluxu ⁊ in appoſitione. nã in augmẽtatione ⁊ diminutione eſt defluxus ⁊ appoſitio nutrimẽti: ſȝ corꝑe adhuc validõ exñte vt augmẽtabili appoſitio fit amplior defluxu, decreſcẽte aũt corꝑe minor appoſitio defluxu. ad ħ forte aliqs rõnabilr̃ dixerit, ꝙ dũ auget̃ corp⁹ ⁊ ad ꝑfectionẽ ꝓcedit, nõ eſt magis acceſſuȝ agere, ⁊ ꝑꝑ ħ eius q̃ eſt ex receſſu paſſiõis ꝯſenſum nõ fieri, qm̃ ⁊ hic ipſe receſſus nihil min⁹ ꝯfert ad augmẽtationẽ, ⁊ ꝑmanẽtiã corporũ. hieme qꝑpe digeſtiones meliores, ⁊ oꝑationes validę, ⁊ nõ oĩno ſufficerẽt ſibi corꝑa aĩaliũ ⁊ planteꝝ, ſȝ faciliſſime vtiqȝ corrũperent̃ ſiqdẽ in vniuerſuȝ appropinq̃ret ſol, ita vt in vniuerſuȝ eſſȝ ęſtas. vt declarat exuſta zona ꝓpinquũ ſemꝑ hñs ſolẽ, ⁊ inhabitabilis exñs. tãtũ igit̃ dicẽdũ eſt, ꝙ ſolis qdẽ aduẽtui addixit, ⁊ determinauit augmẽtationẽ, receſſui ꝟo diminutionẽ, nõ exacte alteri alteꝝ diſtribuẽs ſȝ qm̃ quẽadmodũ prius diximus, ⁊ ſi vtrũqȝ vtraqȝ facit ⁊ gñationẽ ⁊ corruptionẽ, magis tñ gñationẽ acceſſus ſolis, corruptiõeȝ ꝟo receſſus magis. quũ aũt dixit ꝙ ſi ꝑ multos circuitus aliqd habeat gñationẽ, ꝑ multos quoqȝ circuit⁹ corruptionẽ ſuſtinebit: ⁊ ꝙ ęq̃le eſt tꝑs gñonis ⁊ corruptionis, ħ eſt augmẽtationis ⁊ diminutionis: ſic .n. voluimus in p̃n⁹ itelligẽdũ eẽ, nec tñ addidit verbũ illõ ſȝ nãȝ, ne quãuis corruptiões ſuſpiceris, ęq̃lẽ in tꝑe exñtẽ corruptioni, ſed eã q̃ fit ſm leges nãles ꝑ decremẽtũ ad finẽ aĩali ꝓcedẽte. ſi .n. aliquis fiat violẽta corruptio, nõ amplius ꝑ ęq̃le tꝑs ad finem ꝑueniet, ꝑ quãtũ gñationẽ habuit: violẽtas aũt opȝ dicere corruptiones nõ ſolũ eas q̃ ꝑ aliqđ extrinſecus cõcidentũ, vt inciſiones, caſus exuſtiones, ⁊ alia hõi, ſed eas ẽt q̃ ex peccato ⁊ inordinatione aliméti fiunt. qđ aũt ⁊ his determinatis derelinquitur dubiũ, illud eſt, q꜀ vita ſi ita accidat humana vſqȝ ad centeſimuȝ vigeſimũ annum

procedente

Com.46.

pcedēte, augmētū ſcpe (qđ maximū eſt) ad q̄dragēſimū ſolū annū pueniu, ita vt ſit ſm hāc rōnē corruptio lōge diuturnior gñonē, ⁊ nō in tēpore fiat ęquali: multi nāq; in vita ad centeſimū vigeſimū annū in vita peruenerunt, nullus aūt nec vſq; ad ſexageſimū habuit augmētatio- nē, ⁊ ad pfectius pmotionē. at ſi gñonē nō pceſſum q ad formā pfectam pducit ſumpſerimus, ſʒ gñonē ⁊ cor- ruptionē pprie in ęquali qdē tpe accidere vtraq; verū erit, nā alterius gño eſt alterius corruptio, pculdubio p qđ aliqđ gñatur p tantū ⁊ corrūpitur: ſed nō accipimus amplius eiuſdē gñonem ⁊ corruptionē, qđ vr̄ Ariſt. di- cēs. ſʒ neq; illud ſi p plures circuit⁹ gñet aliqđ p plures etiā corrūpi, ɔſonū erit tali expōni. gñonem eni pprie di- ciā p plures circuitus fieri, nō facile eſt etiā intelligere. ſi eni qa dicat ɔceptionē ipm dīe gñonem, ⁊ eā quę ppe p ipſam ſignificare gñonē, q̄ ex nō ente ad ens pducit, ⁊ ſuppoſuerimus aliqđ aial veluti elephantē p plures circuitus cōcipi, etiā hoc mō dictū hoc intelligi minime pōt, q p quātū tēpus ɔcipit̄ p tantū ⁊ corrūpit̄. quā eni etiā intelligere oporteat corruptionē ęqualē in tpe ɔce- ptioni nō facile ē dīe. hęc eni amplius quęrant̄, ipſe aūt ⁊ ſinguloꝝ vitas ⁊ tēpora numero determinatas eſſe di- cit. qm̄ eniʒ ordo eſt in his quę fiunt, quū forma vniuſ- cuiuſq; nā ſit mēſurata, accidit vnūqđq; p terminatum tēpus ad pfectā ſui formā puenire. quū aūt ęquale ſit tē- pus ad pfectuʒ, vſq; ad perfectā formā ⁊ vigorē, ei qđ a vigore ad corruptionē ſʒ nāʒ ducit, manifeſtū q vna vniuſ- cuiuſq; vita terminata eſt ſm nūm ordiatū, vt hę formę abinuicē diſtinguant̄. alia eſt eni hoīs vita, ⁊ alia equi, ⁊ in alioꝝ vnoquoq; ſilr. verūtn̄ vniuſcuiuſq; formę ter- minatū eſt tēpus, formę eni humanę terminata eſt q̄dā vita quā ipoſſe ē excedere, ſingulariū vo nō ē terminatū tps, quū multi ēt itra ordiatū tps moriant̄: q̄re foię qdē terminatū eſt tps qđ impoſſe eſt excedere aliquē ſingula riū, ſʒ ñ eadē ē cuiuſq; ſingulariū vita ſʒ alia ⁊ alia, ⁊ an tea quā multi qdē itra tps pdant̄, nullo aūt hę excedēte.

Tex.c.58. ¶ Vident̄ aūt ⁊ ſm ſenſum cōuenientia nr̄is ſermonibus, videmus eni q accedente qdē ſole gño eſt, recedēte vo corruptio, ⁊ i ęquali tēpore vtrūq;: ęquale eni tēpus gñonis ⁊ corruptionis ſm nām, ſʒ accidit ſępius i mi nori corrūpi pp adinuicē cōfuſionem, inęq̄li eni exiſtente mā, ⁊ non vbiq; eadē, neceſſe ⁊ gñones inęquales eſſe, ⁊ has quidē cele- riores, illas vo tardiores, quare accidit p ho ruʒ gñonem alijs fieri corruptionem.

Com.47. ¶ Quum dixit a pn̄° q ęquale eſt tēpus gñonis ⁊ corru ptionis q̄ eſt ſm nām, nūc fidē huius apponit ex gñoni bus ⁊ corruptionib⁹ q̄ fiunt p vnūquēq; ſolis circuitū. nā, vt diximus pus, videmus accedēte qdē ſole gñonē, abeūte vo corruptionē inſequentē. eſt aūt acceſſus ſolis ęq̄lis tpe receſſui. recte aūt ēt hic quū dixit gñonē addi- dit, q̄ ſm nām. eſt eni ⁊ in aialib⁹ ⁊ in fructibus annuis ītelligere corruptionē q̄ fiat violēta. id vo [q] ſʒ accidit ſę pe i minori corrūpi, nō ad pximā intelligēdū eſt, ſʒ ad ſupius dictū. quū eni dixit q ⁊ tpa ordinata ſunt formę cuiuſq;, hic ingt q accidit ſępe in minori tpe, q̄ ſit orde natū corrūpi. ⁊ huius ipſius ppoſitū eſt ei cām ingrere. cur nā q̄dā ſingulariū pmoriunt̄ nō cōplentia nālē cir- cuitū, dicit aūt hoc accidere pp eā quę adinuicē cōfuſio nē aut colliſionē, duob⁹ eni modis ſcribit̄, ſi qdē p mo- do, accuſabit incōmēſurationē, ⁊ intēperiē elemētoꝝ. ſępe eni mā pp ineptitudinē ⁊ incōcinnitatē ſui nō recipit p- fecte ſupiorē ornatū, vt citius diſſoluat̄ aial pp imbecil litatē cōpaginis, nō ſufficiēte in multis mālī tēperamen to ad multū tēpus exhibitā vitā recipere. ſi aūt habeat lrā colliſionē ſignificat cāꝝ adinicē caſualē ɔcurſuʒ, di- co. ſ. mālis, ⁊ effectiuę, ⁊ pximę, ⁊ pmę. cā nāq; effectiua pxia qdē eſt pr̄, remota vo ⁊ p̄ᵃ corpa cęleſtia, mā q̄ʒ ⁊ ⁊ talis electio ⁊ victus, cāę ſunt talia cōpaginis ipſi cor- pori. ſi igit̄ ɔcurrerint, tale qdē eē a pr̄e ſemē, ⁊ a mr̄e ſe- mē ⁊ ſanguinē talē, (ſanguinē eni māę rōnēʒ hr̄e dixit, ſe mē vo effectiuę cāę) fuerit q̄ʒ ⁊ mr̄is tpe ɔceptionis vi- ctus talis aut talis, aut ⁊ ɔtinēs inordinate valde ſe hr̄is, vt ex aliq̄ hoꝝ ipeditus fuerit cęleſtiū mot⁹ pfectiſſimā opationē oñdere circa ipm gñatū, ⁊ ornatū ipoſuiſſe cō decētē, nūc corruptio ſeqtur añ ſtatutū tps, eo q colliſę ſunt talis mā ⁊ tales cāę cuʒ motu cęleſtiū tali, mā ipſa inęq̄litatis cām, vt pus dcm̄ ē, hr̄ite: veluti ſi inordinatū qd ⁊ ipoſitū factū fuerit lignū circa ſellā aut mēſulā, pp māę ineptitudinē nihil peccāte artifice. poſſet q̄ʒ illō de tēperie ſumi i cęleſtib⁹ ſolū: qm̄ eni nō ſolus ſol, ſʒ ⁊ alię planetę ⁊ ſtellę fixę, q̄uis non m̄, tñ ⁊ ipſę opant̄ circa gñonē, ſʒ talē ipſaꝝ ɔcurſū figuraꝝ, quā vocat colliſio nē cāʒ eē dic̄ alij, alteri⁹ pdiminatiōis vitę: ſępiſſime eni pp huiuſcemodi caꝝ adinicē ɔplexionē, facile ſolubile fieri ɔtingit, qđ ab ipſis corp⁹ formaṫ, ⁊ ipſ vitę paruū.

¶ Semp aūt quēadmoduʒ dictū eſt cōtinua erit gño ⁊ corruptio ⁊ nūq̄ deficiet, ppter eā quā diximus cām, hoc aūt rōnabiliter ac- cidit. ¶ Qm̄ eni in oibus ſemp melius appe tere dicimus nām, melius aūt eſt eſſe q̄ nō eē: eſſe aūt quot modis dicit̄, i alijs dictū eſt. hoc aūt in oibus impoſſe eſt eē, qꝛ lōge a prin cipio diſtāt, relicto mō cōpleuit totum deus pfectā faciens gñonē: ſic eni maxime ɔtinua bitur ipm eē, eo q pximū ſemp ſit ſubę fieri ſemp, ⁊ gñonē: huius aūt quēadmodū dictū eſt multoties cauſa circulo latio: ſola eni cō- tinua: quapp ⁊ alia, q̄cūq; trāſmutant̄ adin- uicē ſm paſſiōes ⁊ potētias, vt ſimplicia cor pa imitant̄ circularē lationē: cū eniʒ ex aqua aer fiat, ⁊ ex aere ignis, ⁊ rurſus ex igne aqua circulo dicimus reuertiſſe gñonē, eo q rur ſus reflectatur, quare ⁊ recta horum latio imitans circularem continua eſt. — Tex.c.59.

Com.48. ¶ Quum tradidit cām ppter quā ſemp eſt gño, mālem ⁊ effectiuā, ⁊ mālem qdē dixit ſempiternę gñonis cām id qđ eſt, vnius gñonē alterius eē corruptionē, effectiuā vo ęternū cęleſtiū motū: nā ex eo q ſemp illa mouent̄, nunq̄ deficit gño, nūc finalē cām tradit ppter quā ſem per eſt gño, ⁊ inquit cām eſſe, qꝛ oia natura ſua ⁊ ſponte bonū appetunt: pn̄ᵐ eni oium eſt ipm bonū, omnia vo prinᵐ ſuū appetunt. bonū aūt vnicuiq; eſt ipm eſſe, non ipſum nō eſſe, omnia igitur ſui natura eſſe appetūt. qm̄ igitur oia eſſe appetūt ⁊ ipſum melius quę quidē primo pn̄° ppinquiora ſunt, hęc ęternitate ipſa participare po tuere, ⁊ ſemp eſſe ſm numerū eadē, qualia ſunt celeſtia, verū cū diminutione. ſ. cū dimēſione ⁊ trāſmutatiōe ſʒ locū, q̄ vo remotiora ſunt quū nō potuerūt, qꝛ diſtāt a primo pn̄° a quo eſt eē oibus, ſm numeꝝ eadē eſſe, ęter nitatē ſm ſpēm ſortita ſunt, vnoquoq; qꝛ appetunt eſſe

ſemꝑ,non pñt aũt,quũ diſtent a primo pn°, gñante tale quale ipm,⁊ ſic corruptioné ſubterfugiẽte, ⁊ ipſam quã ſortitũ eſt ęternitaté ſm ſpẽm,imitando cęleſtem motũ poſſedit. nã ꝑ circulũ ea quę gñantur in idẽ reſtituũtur vnde inceperũt.vt eni homo ex hoie fiat circulus pficitur:ſemẽ eniꝫ pᵐ ⁊ ex hoc embryon, deinde puer,⁊ adoleſcens,⁊ vir,⁊ rurſus ſemen ⁊ embryon. manifeſtũ igitur eſt ꝙ ſpeciei ſucceſſio in rectũ exiſtens, qꝛ circularẽ lationem imitatur,ęternitaté habet. ſciẽdum aũt ꝙ eſſe dupl'r dicit,aut ſpẽ,aut numero:vnũqđqꝫ eni eẽ dicit, aut qꝛ ſpẽs eius ſeruat,aut eo ꝙ numerus.cęleſtia gppe dicũr eſſe eo ꝙ eadẽ maneant ſm numeꝝ, gñabilia ỽo ⁊ corruptibilia ſm ſpẽm hñt ſemꝑ eẽ. hęc igit ſũt q̃ alibi dicit eſſe diuiſa ſignificata eius qđ eſt ſemꝑ eſſe.i medio ỽo interiectũ eſt dcm̃ hoc.q̃re ipſꝫ tacenté opꝫ ſic ꝯiũgere totã literã.qm̃ nã vniuſcuiuſqꝫ melius appetit,meli⁹ aũt eſt eſſe q̃ nõ eſſe,eſſe aũt ſm numerũ impoſſe eſt in oib⁹ ꝓpter longã a prĩo pn° diſtantiã,ꝓpter hoc altero ꝗ ſupererat modo totũ cõpleuit deus ꝯtinuaꝫ faciẽs gñonem.⁊ hinc manĩᵐ eſt ꝙ etiã ęternoꝝ oium cãm putat Ariſto.eẽ ipm ꝑmũ pnᵐ.nã vt deo agẽte ⁊ ęterna ⁊ oia imutabilia,agẽte quoqꝫ ⁊ ęterna quidẽ ſm ſubaꝫ, ſꝫ corporea ⁊ dimẽſa ⁊ mutationẽ hñtia ſꝫ locũ ſubſiſtũt, verbũ illud [reliquo modo cõpleuit totũ deus] nam vt pfectus eſſet mũdus,deerat alius modus opificij eoꝝ quę ęternã quidẽ hñt ſpẽm ſucceſſione,ſꝫ ſꝫ numeꝝ gñabilia ſũt ⁊ corruptibilia.hoꝝ igit ꝓceſſu cõpleuit deus totũ ab ipſo fabricatũ mundũ,ꝯtinuã ⁊ nõ interciſaꝫ gñonẽ faciens. ſic eni ingt ipm eẽ ꝯtinuabit,ideſt exiſtentia ⁊ eẽ entiũ ſeriẽ habuerit ⁊ ordinatũ ꝓceſſuꝫ ſubſiſtẽtię. ſi poſt ea quę ſm numeꝝ ęterna ꝑmanẽt,ſint q̃ ſm ſpẽs ęterna ſũt,nũero ỽo gñabilia ⁊ corruptibilia: ꝓpinquũ eſt eni ſm ſubaꝫ ipm qđ fieri ipſi eẽ, eſſe ỽo vbiqꝫ qđ ꝓprie ⁊ ſemꝑ eodẽ mõ ſe hꝫ opꝫ itelligere,ęternitati ỽo iterata gñõ: vtrũqꝫ eni alteri oppoſuit,eẽ qđ ipm fieri, ęternitati ỽo ſẽpiternã gñonẽ,qđ ꝑ ſemꝑ fieri ſignificauit,q̃re ꝯtria ſunt ſubięs ſibi inuicẽ entia ⁊ ęterna gñabilib⁹ ⁊ q̃ ſempiternã gñonẽ ſortita ſunt,⁊ merito ꝯtr ad inuicẽ hñt ꝓceſſuꝫ.id ỽo [ſm paſſiones ⁊ potẽtias] aut reciproce idem intelligit,aut potẽtias quidẽ inclinationes ipſoꝝ dicit ſm quas ſunt motus, paſſiones ỽo caliditatem ⁊ frigiditatẽ ⁊ reliquas qualitates, aut potẽtias calidũ ⁊ frigidum,paſſiones ỽo ſiccũ ⁊ humidum.

Tex.c.60. ¶ Simul aũt manifeſtũ ex his ꝙ aliqui dubitãt, ꝓpter qđ vnoquoqꝫ corpoꝝ in ꝓpriam delato regionẽ in ifinito tẽpore nõ diſtrahũtur corpora : cauſa aũt huius eſt mutuus in ſeinuicẽ tranſitus:ſi eniꝫ vnũqđqꝫ maneret in ſuĩpſius regione, ⁊ nõ trãſmutaret a propinquo, iã vtiqꝫ diſtracta fuiſſent, trãſmutãtur igit ꝓpter lationẽ duplicẽ exiſtẽtẽ,ꝑ trãſmutare ỽo nõ ꝯtingit manere vllum ipſoꝝ in vlla regione ordinata. ꝓpter qđ igitur eſt gñõ ⁊ corruptio, ⁊ ꝓpter quã cãm, ⁊ qđ eſt gñabile ⁊ corruptibile manifeſtũ ẽ ex dictis.

Com.49. ¶ Ex prius dictis đ elemẽtis ꝙ trãſmutata adinuicẽ in idẽ reuertunt, ſꝫ quẽdã circulũ gñone ꝓcedẽte,corollariũ iuenit ad ſolõnẽ cuiuſdã dubitationis q̃ inferri poſſet.eſt aũt dubiũ,quõ ſimpliciũ corpoꝝ vnoqđqꝫ ꝓpriũ locũ occupare feſtinãte,nõ iãdiu elẽta abinuicẽ diſgregata ſũt,vnoquoqꝫ ꝓpriũ locũ occupãte, vt nõ vlterius aut aqua aut terra ſurſum eẽ,aut ignis deorſuꝫ poſſit.ſolus aũt dubitationeꝫ ex ꝑus dictis.ſi.n.ingt imutabilia eẽnt elẽta merito h̃ dubiũ putarẽt,ꝗ ſic dixit,ſꝫ qm̃ trãſmutãtur ſemꝑ adinuicẽ,⁊ ſi hic ignis ex loco deorſuꝫ ſegregatus ẽ,alter ſit ex neceſſitate,⁊ ſemꝑ erit ⁊ deorſuꝫ ignis ⁊ ſurſuꝫ terra ⁊ aq̃,nõ ſegregato ipſis loco,nã h̃ eſſꝫ ipſis imutabilib⁹ exñtib⁹.duplicẽ aũt dicit lationẽ,aut eã quę eſt ſm obliquũ circuluꝫ,acceſſu ⁊ receſſu,aut duplicẽ,qꝛ mouent,ſic qdẽ firmamẽtũ ſequẽtes ab ortu ad occaſũ, ſic ỽo ꝑ ꝓpriã eꝫ ab occaſu ad ortũ. ꝙ igit eſt gñatio ⁊ corruptio demõſtrauit ⁊ quõ demõſtrauit dictum eſt a nobis ꝑus.⁊ ꝑꝑ quã cãꝫ eſt gñatio ⁊ corruptio , oñſuꝫ eſt ex eo ꝙ mã po° eſt ꝯtria.exiſtẽs enim actu ignis po° eſt aqua, actu ỽo aqua facta ignis corrumpitur.

¶ Qm̃ aũt neceſſe eſt eſſe aliqđ mouẽs ſi motus erit,quẽadmodũ dictũ eſt prius in alijs, Tex.c.61.
⁊ ſi ſemꝑ,ꝙ opꝫ aliqđ eẽ ſemꝑ,⁊ ſi ꝯtinuus vnũ ipſuꝫ, ⁊ imobile, ⁊ ingñabile, ⁊ inalterabile, ⁊ ſi plures fuerint circulares mot⁹.plures qdẽ,oẽs aũt hos quodãmõ neceſſe eſt eẽ ſub vno principio,cõtinuo ỽo exiſtẽte tẽpore neceſſe eſt motũ cõtinuũ eẽ,ſiqdẽ ipoſſe tẽpus ſine motu cõtinuũ eſſe,igit alicuius numerus tꝑs,circularis igitur , quẽadmodũ in ſermonib⁹ qui a principio,determinatũ eſt.

¶ Sicut in alijs tractatibus fecit nõ ꝑmanẽs vſqꝫ ad nãles cãs ,ſed ſeipſuꝫ reducẽs ad cauſas abſtractas.in nãli Com.50.
quippe auditu quũꝫ diſputaſſet de motu nãli,poſterius in octauo ſermone reduxit ſeipſum,ad quandaꝫ abſtractam ab omni motu naturali cauſaꝫ immobilẽqꝫ exiſtẽtem ⁊ ęternam,dicens ex tali igit principio dependet cęluꝫ ⁊ mundus.⁊ in libro de anima ſimiliter ex ſermonibus de anima ad intellectum recurrit.ſic ⁊ hic quũ dixit generationis ęternę cauſam effectiuã eſſe circulareꝫ cęli motũ,nunc dicit ꝙ ⁊ circularis lationis eſt quędam abſtracta cauſa ęterno tẽpore mouẽs quę ⁊ immobilis eſt ęterna ⁊ inalterabilis,⁊ vna numero. ſi eni inquit eſt aliquid motum ęterno motu ⁊ cõtinuo,neceſſe eſt etiã eſſe aliquid ęterno tẽpore mouens,immobile exiſtẽs ⁊ vnũ ⁊ idem numero continuo motu mouens, ⁊ ſi multa ſint inquit quę mouẽtur tali motu,ęterno dico ⁊ continuo, neceſſe eſt ⁊ mouentia multa eſſe , vno exiſtẽte ſm quẽcunqꝫ motum ęternę mouente.⁊ hęc ipſa multa ſiquidẽ ſint coordinata ⁊ non a ſeinuicẽ dependẽtia,neceſſe eſt ab vno pẽdere principio,ex quo ⁊ ordinẽ habent.manifeſtum eſt ergo ꝙ vnum eſt principiũ motus oium ęternuꝫ ⁊ immobile. vniuerſus autẽ ſermo perfecte hoc modo proferetur,quoniã neceſſe eſt exiſtente ęterno motu ⁊ cõtinuo eſſe aliquid ęternę mouens , vnuꝫ ⁊ idem numero,eſt aũt ęternus motus ⁊ continuus,eſt igitur ęternum mouẽs vnum numero ⁊ immobile ⁊ inalterabile. vniuerſus quidẽ ſermo talis eſt. videt autẽ defectuoſe ab Ariſto.prolatus,quia dereliquit aſſumptũ ⁊ concluſioneꝫ,quũ modus ſit hypoteticus,ꝙ eniꝫ ſi eſt ęternus motus,neceſſe eſt eſſe ⁊ ęternũ mouẽs,dixit.oſtẽſum eſt enim ꝙ omne qđ mouetur a mouẽte mouet.ꝙ aũt omnino ſit ęternus motus non poſuit per aſſumptioneꝫ,ꝙ autẽ ⁊ immobile erit ſumpſit vt pręoſtenſum.oſtenſum eſt enim ꝙ ⁊ primũ mouẽs imobile eſt.⁊ ſimiliter ꝙ cõtinuo exiſtente motu vnũ ſit ⁊ ideꝫ numero,hoc quoqꝫ oſtenſum eſt in octauo de phyſico auditu.ſi eniꝫ diuerſa ſm ſucceſſioneꝫ ſint mouẽtia impoſſe eſt cõtinuum fieri motum.⁊ verbum illud [in alijs autem dictũ eſt prius]

de his

de his q̃ i phyſico auditu demõſtrata ſũt,dixerit. dictis
aũt annectit ꝙ ſi plures ſint circulares motus, etiã plu-
res mouentes cauſę fuerint, ⁊ ſi plures neceſſe eſt oẽs ſub
vna eẽ.illud aũt [quodãmodo] addit, q: verbũ ſub, in
his quę ſm locũ continẽt ꝓprie dicit̃.quũ aũt poſuit in
principio, potẽtia,ſꝫ nõ manifeſte, ꝙ eſt cõtinuus
motus,⁊ demõſtrauit ↄ̃is ad hoc ꝙ eſt ęternũ,mouens
hoc motu,⁊ imobile ⁊ vnũ numero,nunc aſſumptionẽ
potẽtia poſitã aſtruendã putat,ꝙ eſt ↄtinuus motus: ⁊
oſtẽdit hoc ex tẽpore. nã qm̃ cõtinuũ eſt tẽpus neceſſe
eſt ⁊ motũ eſſe cõtinuum:eſt eniꝫ tẽpus mẽſura motus,
⁊ motus.ſ.cõtinui,huiuſmodi ꝟo eſt circularis ſolus,tẽ
pus igitur eſt mẽſura circularis motus.ſermones aũt q
in principio,dicit eos qui in phyſico auditu, hic eni pͥn-
cipium eſt,⁊ pcedũt naturalem cõſiderationem.

Tex.c.62. ¶ Continuus aũt motus, vtruꝫ eo ꝙ qḋ mo
uetur continuũ ſit, aut eo ꝙ in quo mouet̃,
vt locũ dico aut paſſionẽ:manifeſtũ itaqꝫ ꝙ
eo ꝙd qḋ mouet̃:quo eni paſſio ↄtinua , ni-
ſi res cui accidit continua ſit,ſi ꝟo ⁊ eo ꝙ in
quo,ſoli hoc loco ineſt : magnitudinẽ enim
quandã habet,huius aũt qḋ circulo ſolũ cõ-
tinuũ,quare ipſum ſibi ipſi ſemꝑ continuũ:
hoc igit̃ eſt qḋ facit cõtinuum motũ circulo
latum corpus, motus ꝟo ipſum tempus.

Com.51. ¶ Quum ſumpſit ꝙ motus eſt cõtinuus cuius mẽſura
eſt tẽpus,⁊ hic eſt qui circulo lati corporis,nunc quęrit
vnde eſt ↄtinuitas in motu,verũ eo ꝙ motũ cõtinuũ ſit
in quo.ſ.eſt motus.illud ꝟo in quo ⁊ ſm qḋ eſt motus,
paſſio eſt ⁊ locus,paſſio quidẽ non dicet̃ continua niſi
ſm accidens,eo ꝙ corpus in quo cõſideratur cõtinuuꝫ
ſit:albũ eni dicimus eſſe continuũ,eo ꝙ corpus in quo
cõſideratur continuũ ſit.continuũ enim quãti eſt,⁊ cir-
ca hoc ↄſiderat̃. ¶ Si ꝟo qs dicat, id qḋ auget̃, magni
tudinis appoſitione augeri,⁊ hac augmẽtatione rõna-
biliter dici ↄtinuũ ¶ Dicimus ꝙ ↄtinuũ nũc dic̃ Ariſt.
cuius eſt quędã ſemꝑ ↄ̃iter accipere : augmẽtatiõis ꝟo
nõ eſt ſemꝑ ↄ̃iter accipere,nõ enim in infinitũ augetur
qḋ augetur:quapropter paſſio nõ fuerit cõtinua. ſi ergo
inerit alicui coꝝ in qbus eſt motus ipſuꝫ ↄtinuũ,ſoli lo
co inerit,eſt eni locus magnitudo quędã,⁊ huic quippe
nõ omni loco ineſt continuũ,ſꝫ ſoli circulari. nã in hoc
ſemꝑ eſt aliquid ↄ̃iter accipere, quia non ſit in illa pͥnᵐ
neqꝫ finis.nũqd igit̃ qm̃ ineſt circulari loco continuũ,
dicimus ꝓpter locũ,motũ habere continuũ.qḋ ipſe quũ
nõ quęſiuerit,ſꝫ pretermiſerit,de eo qḋ mouet̃ ſermoneꝫ
facit.ꝙ huius circulare ſolũ continuũ,⁊ ↄſequẽter dicit
ipm̃ eſſe cauſam cõtinuitatis motus,⁊ hoc merito,ſi eni
habet continuũ locus nõ ex ſeipſo hꝫ ſꝫ ex corpore,qḋ
in ipſo eſt:nõ enim hꝫ locus exiſtentiã per ſe ſm Ariſt.
ſꝫ ſubſiſtit vna cũ corpore cuiꝰ eſt locus:habitudo eniꝫ
quędã eſt ↄtinẽtis ad ↄtẽtuꝫ.quapropter eo ꝙ continuũ
ſit corpus locus quoqꝫ cõtinuus eſt. merito igitur cãm
cõtinuitatis in motu ſm locuꝫ ei qḋ mouetur,attribuit.
ꝓpter qḋ huius ingt circulare ſolũ continuũ.ſ.magnitu
dinis. ¶ Sed aduertendũ eſt ꝙ quũ a pͥnᵒ dixit, maniᵐ
aũt eo ꝙ id qḋ mouetur,hoc eſt eo ꝙ id qḋ mouet̃ con
tinuũ ſit,⁊ motus eſt cõtinuus:deinde quũ in medio di-
xit de loco:induxit illud,huius aũt qḋ circulo ſolũ con
tinuum,hoc non de loco dicit amplius, ſed de corpore
quod mouetur.nã circulare corpus ipſuꝫ ſibi continuũ
eſt hoc eſt ſibi ipſi cõiunctum, ⁊ non ad aliud cõtinuitas

tem habens,ex motu aũt tempus:quapropter magnitu
do quidẽ motui,motus ꝟo tẽpori cauſa eſt ↄtinuitatis.
¶ Qm̃ aũt in ijs quę continue mouẽtur ſm Tex.c.63.
gñoneꝫ/aut alterationẽ/aut oĩno mutationẽ
videmus,ↄſequẽter exiſtẽs ⁊ factũ hoc poſt
hoc vt nõ deficiat,ↄſiderãduꝫ, vtꝝ eſt aliqd
qḋ ex neceſſitate erit aut nihil,ſꝫ oĩa ↄtingũt
non eſſe facta:ꝙ enim quędã manifeſtũ eſt.
¶ Et moꝝ ipſum erit, ⁊ ipm̃ futurũ alteruꝫ Tex.c.64
ꝓpter hoc,qḋ eni verũ eſt dicere ꝙ erit,opꝫ
hoc eſſe aliqñ veꝝ ꝙ eſt:qḋ aũt nunc veꝝ di
cere ꝙ futurũ eſt,nihil ꝓhibet non factũ eẽ:
ambulaturus eni qs no ambulabit. ¶ Oĩno Tex.c.65.
ꝟo qm̃ ↄtingit quędã entiũ ⁊ eſſe ⁊ nõ eſſe:
manifeſtũ ꝙ ⁊ q̃ fiunt ſic ſe habebũt, ⁊ non
ex neceſſitate hoc erit. ¶ Utruꝫ igit̃ oĩa hu-
iuſmodi. ¶ An nõ,ſꝫ quędã neceſſariũ eſt ſim
pl̃r fieri. ¶ Et eſt queadmoduꝫ ⁊ in ipſo eẽ Tex.c.66.
hęc quidẽ impoſſibilia nõ eẽ,hęc ꝟo poſſibi
lia. ſic ⁊ circa gñonem. ꝟ.g. ſolſtitia neceſſe
eſt facta eſſe, ⁊ impoſſe non euenire.

¶ Quũ demõſtrauit in pceptis ꝙ eſt in gñone ↄtinui Com.52.
tas,qm̃ his quę ↄtinue mouent̃ ſm gñonem ineſt ipſuꝫ
ↄ̃iter,⁊ gñari ſcdm̃ poſt primũ:quęrit ſi eſt qḋ ex neceſſita
te i his q̃ gñantur, vt neceſſario ↄſequat̃ ad primũ ſcdm̃, aut
nihil eſt qḋ neceſſario gñetur,ſed ſunt oĩa ↄtingẽtia, vt ↄtin
gat ⁊ gñari ⁊ nõ gñari.ſꝫ ꝙ quędã ingt habeãt exitũ cõ-
tingentẽ manifeſtũ eſt.ſꝫ ſi nõ oĩa ſunt eiuſmodi quęrẽ-
dũ eſt.ꝙ igit̃ nõ oĩa ↄtingẽtẽ hñt ad priora ↄſecutionẽ,
ſꝫ quędã hñt etiã qḋ eſt ex neceſſitate,in qbus impoſſe eſt
nõ ↄſeq ad priora ſcda,oñdit dupl̃r ⁊ ex vſu nominũ,⁊
ex ipſis rebus.ex vſu quidẽ qm̃ in his q̃ nõdum ſunt, ſꝫ
in futurũ tẽpus eſſe pñt,ↄſueuimus vti verbo erit,⁊ fu-
turũ eſt,verbũ erit in his q̃ ex neceſſitate ſequũtur ordinã
tes,ipm̃ vero futuꝝ eſt in ↄtingẽtibus,vei o enim exitus
verbo futurũ eſt,põt etiã non euenire qḋ diximus futu
rũ.⁊ quũ non euenerit,nõ mẽtitus eſt futuꝝ dicẽs.nã fu
tuꝝ eſt,ęquale habetur ei qḋ eſt,ↄtingit.poſſe aũt ⁊ ↄtin
gere non ad exitũ indicat̃, ſꝫ ad iprobibibilẽ aptitudi-
nẽ.põt qppe lignũ cõbuſtum iri,ſꝫ quis nũꝗ̃ cõbuſtũ ſit,
⁊ virgo põt cũ viro coire,ſꝫ quis nunꝗ̃ coeat.ſic igit̃ ſiq-
dẽ dixerimus ꝙ poſt ver erit ęſtas,neceſſe quoqꝫ eſt qñqꝫ
ęſtatẽ eſſe.⁊ ſi dicamus deiecto i terrã ſemine,ꝙ futura
eſt naſci ſpica,poſſe quoqꝫ eſt ipſaꝫ naſci vera exiſtẽte ne
gatione ↄtingit nõ naſci,qm̃ exitus erat ↄtingens.hoc q̃
modo ex vſu ꝓbat ꝓpoſitũ:ex reꝝ ꝟo dña hoc pacto,
qm̃ enim entiũ hęc quidẽ hñt de neceſſitate eſſe, ⁊ impoſſe
eſt ipſa nõ eſſe,alia ꝟo poſſe eſt eſſe ⁊ nõ eẽ,eodẽ modo
ſe habebit ⁊ in his q̃ gñant̃,vt hęc qdẽ ex neceſſitate gñen
tur,illa ꝟo ↄtingẽter.ſi qd eni hꝫ ex neceſſitate eſſe, ⁊ gño-
nem ex neceſſitate habebit, vt ſol in ariete exñs ex neceſſita-
te hꝫ eſſe,nõ eni poſſe erat ipm̃ nõ eẽ ibi,maniᵐ ꝙ ⁊ quũ
nondũ illic fuerit,ex neceſſitate illuc pueniet, ⁊ impoſſe eſt
ipm̃ nõ illuc pue nturũ eſſe.ſil̃r ⁊ qḋ ↄtingẽter hꝫ eſſe,cõ
tingentẽ habebit ⁊ gñonẽ,tanꝗ̃.ſ.potens eẽ ⁊ nõ eſſe.vt
ſi domũ eſſe,aut grãmaticũ,aut fabrũ ↄtingẽter eſt,hoꝝ
quoqꝫ gño ↄtingẽs eſt:poſſe eni erat ⁊ nõ eſſe neqꝫ gña-
tuꝫ iri hoꝝ ſingulũ:⁊ ſi nõ neceſſariũ hꝫ eſſe hęc ipſa ſpica,
ſꝫ poterat ⁊ nõ eẽ,maniᵐ ꝙ ⁊ huius gño nõ neceſſario ſecu-
ta eſt ſemini in terram deiecto,ſed poterat ⁊ non ſequi.

¶ Nullo ne igit̃ mõ eſt in his inq̃t nec̃ius: dico.ſ. in cõtingẽtibus eẽ ⁊ nõ eſſe. ¶ An eſt quodã modo etiã in his nec̃ium, ſm ꝙ dicimus ſcd̃o exiſte, ex nec̃itate ꝑceſſiſſe pͥm, fructibꝰ nãq; genitis ex nec̃itate deiectũ eſt ſemẽ, qḋ ex ſuppõne nec̃iũ vocat. ¶ Oportet enĩ ſcire ꝙ duplici exñte nec̃io, hoc q̃dẽ qḋ ſimplr̃ dĩ nec̃ium, ſ; ꝙ dicimus ad prius ex nec̃itate ſcd̃s ſeq, altero ꝟo ex ſuppoſitione, quo dicimus, quũ ſcd̃m euenit, nec̃e eſt ⁊ primũ ſubſtitiſſe, i nec̃io ex ſuppõne, oĩa entia ⁊ q̃ gñant adinuicẽ cõicant, oĩa enĩ cõiter hoc participãt, ⁊ in oĩbus ꝯſiderat̃, ⁊ ſunt nec̃ia. ſ; in nec̃io ſimplr̃ nõ cõicant oĩa inter ſe, nõ enĩ vnũqḋq; ex nec̃itate eſt, ſ; multa ⁊ eẽ ⁊ nõ eſſe ꝯtingit. manifeſtũ eſt ergo ꝙ in q̃bus q̃dẽ eſt nec̃iũ ex ſuppõne, nõ oĩno eſt ſimplr̃ nec̃ium, in q̃bus ꝟo eſt nec̃ium ſimplr̃, in his q̃; ex ſuppõne inerit nec̃ium, ita vt ꝯuertãtur, ⁊ ſcd̃o exñte ex nec̃itate ⁊ pͥm ſit, ⁊ pͥmo exiſtẽte ex nec̃itate ſequat̃ ⁊ ſcd̃s, ſ; nõ ꝑꝑ pͥm inq̃t ſ; ꝓpter ſeipſm. quũ enĩ ad pͥm ſcd̃m ex nec̃itate ſequat̃, nõ ꝑꝑ pͥm ſeq̃tur, ſ; ꝑꝑ ſui nãm: q̃m huiuſcemodi eſt nã, vt nõ poſſit nõ factũ iri. ideo ⁊ ſimplr̃ nec̃ium merito ipm noĩauit, q̃m ex ſeipſo nec̃itatẽ h;, ⁊ ſui nã eſt nec̃iũ, altero ꝑ ſuppõnem ⁊ nõ ex ſui nã nec̃ium hñte, ſ; ꝙ poſt extiꝫ dĩ hẽ nec̃iũ: ſupponẽtes nãq; ſcd̃m in actũ extitiſſe, ex nec̃itate dicimus pͥm ꝑextitiſſe. hęc quũ ita dixit, oſtẽdit ꝯſiter ꝙ ſimplr̃ nec̃iũ, hęc q̃ circulo mouẽtur ſolũ ineſt, ⁊ nõ hęc quę in rectũ. ꝙ aũt impoſſe ſit hęc q̃ in rectũ, ineẽ ſimplr̃ nec̃iũ, aſtruit ex diuiſione. nã qḋ in rectũ inquit mouet̃, aut in infinita, aut in finita recta mouet̃, ſ; nec i hęc q̃ in infinita recta mouent̃, inerit nec̃iũ ſimplr̃, neq; his quę in finita, hęc q̃dẽ q̃ in infinita recta mouent̃, nõ inerit ſimplr̃ nec̃ium, q: ſimplr̃ nec̃ium eẽ dicebamus, vbi ad pͥm ſcd̃s ex nec̃itate ſeq̃tur, ſ; i infinito nõ eſt pͥm ⁊ poſterius, caret nãq; pͥnº ⁊ infinitũ ẽ, neq; enĩ in hęc q̃ facta ſunt poſſe eſt ſimplr̃ nec̃ium accepiſſe, vt ſit dĩe ꝑꝑ pͥm ſecutũ eſſe factũ ſcd̃m: oĩno enĩ nõ eſt accepiſſe pͥnm neq; pͥm infiniti. ſi aũt nõ eſt pͥm accepiſſe, neq; ſcd̃s erit, igit̃ neq; ex ſuppõne nec̃ium erit: oĩno enĩ nec factũ iri oĩ: q̃d poſſe eſt in infinito: vnũqḋq; enĩ eoꝝ quę ſumunt̃ vt factũ, infinitã h; diſtãtiã, q̃ eſt vſq; ad pͥnm, qḋ impoſſe erat ꝑtrãſiens occurrere i quo factũ eſt, ſic igit̃ in his q̃ facta ſunt. ſilr̃ aũt ⁊ in fiendis ⁊ gñandis, impoſſe eſt in infinito ſimplr̃ nec̃iũ, neq; enĩ eſt poſterius in infinito: nõ hẽbit g̃ locũ dicere ꝙ ſi hoc factũ eſt, ⁊ alteꝝ ſequet̃. ꝙ igit̃ his q̃ in rectũ in infinitũ mouent̃, nõ ineſt ſimplr̃ nec̃ium, ex his liquet. ¶ Qꝫ aũt neq; i his q̃ in recta finita oñdit hoc mõ, ſimplr̃ nec̃io fieri hoc eſt qḋ impoſſe ẽ nõ fieri, qḋ aũt impoſſe eſt nõ fieri ſemꝑ ſit, ſemꝑ aũt fieri in recta finita eſt impoſſe. nã quũ hoc qḋ dicimus ſemꝑ fieri duplr̃ intelligat̃, aut ſm id qḋ eſt ꝯtinuũ ⁊ vnũ ꝑꝑ gñonem eſſe, aut ſm eũ q̃ eſt ſm rurſus ⁊ rurſus fieri, vt quũ dicimus ſolẽ ex nec̃itate in ariete fieri, ⁊ ſemꝑ i ariete fieri, nõ eo ꝙ in vniuerſuꝫ in ariete ſm ꝯtinuũ fiat, ſ; eo ꝙ rurſus ⁊ rurſus ⁊ hoc ſemꝑ: ſiq̃dẽ ex nec̃itate fieri infinita recta, tale acceperis, vt ꝯtinua ⁊ vna ſit gñio impoſſe eſt. accidit enĩ inq̃t ſemꝑ eẽ qḋ ꝯtingit nõ ſemꝑ eẽ, qḋ enĩ in finita recta mouet̃, terminata ipſa recta, a motu q̃ſcet, ⁊ nõ vlteriꝰ mouebit̃, qḋ igit̃ impoſſe eſt ſemꝑ moueri, ex neceſſitate ſemꝑ motũ ſupponũt, dicẽtes ex nec̃itate in recta finita ſemꝑ moueri. ſi ꝟo ꝗa ſemꝑ moueri ſupponat, ſm id qḋ eſt rurſus ⁊ rurſus moueri, ſempiternã quandã reflexionẽ inducet, q̃ reuerſioni circulari ſolũ ineſt, in recta enĩ nõ eſt reflexio q̃ ęterno tẽpore fiat: ⁊ maniꝭ eſt pͥm quidẽ ex re ipſa, quũ nihil tale ſit qḋ in rectũ ſemꝑ faciat reflexionẽ. deinde ſi qḋ ęternę mouet̃, ęternũ eſt, qḋ ꝟo ęternũ eſt, ęternã hẽs potẽtiã, nõ q̃nq; quidẽ mouebit̃, q̃nq; ꝟo nõ, ſ; ſemꝑ ſm ꝯtinuuꝫ: motus ꝟo in recta reflecti nõ manet ꝯtinuus, ſ; i medio, q̃te intercipit̃. impoſſe eſt igit̃ ęterne in recta finita ſm ꝯtinuitatẽ motũ iri. pręterea nullũ eoꝝ quę in recta mouent̃ ęternũ eſt, ſ; oĩa gñabilia ſunt ⁊ corruptibilia: ſi g̃ oſtẽſuꝫ eſt neq; his q̃ i infinita, neq; his q̃ in recta finita mouent̃, ſimplr̃ nec̃ium ineẽ, manifeſtũ ꝙ his q̃ in recta mouent̃, oĩno non inerit, inerit igitur circulo: ſola nãq; circularis latio h; ſimplr̃ nec̃iuꝫ: q̃m ⁊ ſolus circularis motus ęternus vnꝰ exñs ⁊ ꝯtinuus motus, partes ꝟo motus ipſius numero q̃dẽ diuerſę ſunt, ſ; ſpecie ſũt eędẽ: motus enĩ ab ariete in taurũ, et q̃ eſt a tauro in geminos, nũero q̃dẽ nõ eſt idẽ, ſ; ſpecie eſt idẽ, ⁊ circuitus retrogradationũ ſpecie q̃dẽ eędẽ ſunt, ſ; nũero diuerſi, ſoli igit̃ circulationi ineſt nec̃ium, ⁊ ęterne rurſus ⁊ rurſus fieri, q̃m nunq̃ deficit ſm annuũ circuituꝫ in arietẽ ꝑuenire ſolẽ. quapꝑ oſtẽſuꝫ eſt ex dictis, ꝙ nec̃ium ſiue ſm ꝯtinuũ ⁊ nõ interciſum motũ ꝯſideratũ, ſiue ſm rurſus ⁊ rurſus ꝑ reditũ circularẽ intellim ſumpſerimus, ſolũ circulo motis inerit. in ꝟbis ꝟo, q̃m gñio motus q̃dẽ eſt nõ ſimplr̃, eſt aũt ſm gñonẽ aliq̃s motus, neq; enĩ eſt ſine motu gñio, merito dixit in his q̃ mouent̃ ſ; gñonem. deinde q̃rit ſi in his q̃ ꝯtinue ſiũt eſt nec̃iuꝫ aut nõ eſt, ſ; oĩuꝫ ꝯtingẽtẽ hẽtibꝰ gñonẽ. ꝙ igit̃ q̃dã ꝯtingẽtẽ hñt gñonẽ ꝯfeſſum ſumit, ꝙ aũt nõ oĩa, ſ; ſunt q̃dam q̃ ex nec̃itate ſiũt, ꝯſtr aſtruit ex viſu ꝟbi, eſt, ⁊ futuꝝ eſt. ſcd̃am aũt aſtructionẽ ponit ꝙ quędã ꝯtingẽtẽ q̃dẽ hñt gñonẽ, q̃dã ꝟo nec̃iaꝫ, ex nã reꝝ ſumptã: q̃m enĩ igĩ entiũ quędã ꝯtingit ⁊ eſſe ⁊ nõ eẽ, nõnulla ꝟo ex nec̃itate hñt eſſe, ⁊ impoſſe eſt ipſa nõ eẽ, eodem modo inq̃t ⁊ in gñone ſe habebit, nã quę ꝯtingit ⁊ eſſe ⁊ non eſſe, hęc ⁊ gñonem ꝯtingẽtem hẽt: q̃m ꝟo nõ oĩa ſunt talia, ſed ſunt ⁊ quę ex neceſſitate habent eſſe, gñio quoq; hoꝝ neceſſaria erit, vt in ſolſtitijs: ęſtas enim ⁊ hiems neceſſariam habent gñonem, nõ eniꝫ contingit non eſſe hęc.

¶ Si ꝟo qḋ prius neceſſe eſt factũ eſſe, ſi poſterius erit, vt ſi domũ fundamentum, ſi ꝟo hoc lutũ: nũquid ⁊ ſi fundamẽtum factũ eſt neceſſe eſt ⁊ domũ factã eſſe, an nõ amplius niſi ⁊ illud neceſſe eſt factũ eſſe ſimplr̃: ſi ꝟo hoc neceſſe ⁊ fundamẽto facto factã eſſe domũ: ſic enim erat qḋ prius ſe habebat ad poſterius: quare ſi illud erit, neceſſe illud prius factũ eſſe: ſi igitur neceſſe eſt factum eſſe qḋ poſterius, ⁊ qḋ prius neceſſe: ⁊ ſi qḋ prius ⁊ qḋ poſterius igitur neceſſe, ſed non ꝓpter illud, ſed q: ſuppoſitum fuerat ex neceſſitate futurum, in quibus igitur poſterius neceſſe eſt eſſe in his cõuertitur, ⁊ ſemper priori facto neceſſe eſt factum eſſe poſterius. Tex.c.67.

¶ Qḋ dicit hmõi eſt, nũq̃d in q̃bꝰ eſt nec̃iuꝫ ex ſuppõne in his etiaꝫ ſimplr̃ nec̃ium ꝯſiderabit̃, vt dũ ſit domus nec̃e ẽ fundamẽtũ eẽ factũ, ⁊ an ℞ nẽpe lutũ, ⁊ ecõuerſo fundamẽto facto nec̃e ſit domũ factã iri, aut nõ eſt hoc nec̃iuꝫ niſi forte natũ eſt ad pͥm ſcd̃m ſeq ex nec̃itate ſimplr̃: quũ aũt tale fuerit ſcd̃m vt ex nec̃itate ſit, tunc conuertitur. ⁊ ſicut ſcd̃o exiſtente ex neceſſitate primũ erit, ſic ⁊ prio exiſtẽte, ex neceſſitate erit ſcd̃m, qḋ eſt ſimplr̃ neceſſariũ. cõſecutio igit̃ inq̃t priori ad poſterius hmõi q̃dã eſt, vt ſi ſcd̃m erit nec̃io ſit ⁊ primũ. ſiq̃dem igitur ⁊ ſcd̃i cõſecutio ad primũ eadẽ ſit, vt prio exñte ſit oĩno ⁊ Com. 53.

ſcd̃m

ſcõm, in his indifferenter eſt conuerſio. ſi igiť ingi oĩno ad fundamentũ ſequiť domus, ex neceſſitate eſſe habebit, ſi ergo nõ ex neceſſitate, igiť nec facto fundamento neceſſe eſt domuʒ eſſe. deinde inferť in q̃bus poſterius p ſeipſuʒ nec̃iũ hʒ, in his quę ꝯuerſioni attinẽt, ꝯquanť, ꝛ nõ ſolũ ad poſterius prius, ſed ẽt ad prius poſterius ſequitur: id ꝟo ꝛ ſi prius ꝛ poſterius, igiť neceſſario tranſitiue legendũ eſt. ꝛ ſi prius igiť ꝛ poſterius neceſſario. in ſimplr ꝟo neceſſario inquit ſequiť ad p̃m ſcõm nec̃io, ſed non pp illud ingi, hoc eſt pp p̃m, ſʒ pp propriã nãm, qm̃ ipſum eſt eoruʒ quę ex neceſſitate fiunt, hoc eſt ęternoꝝ: hoc enim eſt qd̾ ex ſe ſimplr neceſſariã hʒ generationẽ, qd̾ ęternam hʒ generationẽ. ¶ Et ſciendũ ꝙ hoc ipſo vtens vt confeſſo. ſ. ꝙ id qd̾ ex neceſſitate ſequiť ad primũ per ſe ꝛ non per aliud neceſſariã hʒ generationẽ, ꝯtrario oſtendit ꝙ non poſſ̃e eſt in recta finita nec̃iuʒ ſimpliciter ſm̃ gñationẽ cõſiderari, tanq̃ nõ poſſit intelligi ęterna gñatio in recta finita. nã ipſum nec̃iuʒ de ęterno fert. qd̾ eniʒ p ſe ꝛ non per aliud hʒ nec̃iuʒ gñationis, huiuſcemodi eſt. ¶ Sed videbunť multa obſtare his quę ab Ariſto. dĩr. videmus enim multa in nãlibus gñabilibus ꝛ corruptibilibus, ex his q̃ neceſſario ſequunť ad quędaʒ p̃cedẽtia, neceſſitatẽ gñationis non p ſe hñtia, ſʒ p ea quę p̃ceſſerũt, vt ad ęgritudinẽ quę atrophia ꝛ defectus nutritionis dr̃ extenuatio, neceſſario ſequiť non ꝙ ipſa p ſe neceſſariã gñationẽ habeat, ſʒ pp p̃cedentẽ defectũ nutritionis, nõ ꝙ ipſa ex neceſſitate p ſe gñať, ſed quũ defectus nutrimẽti p̃ceſſerit. ſic ẽt ꝛ multis ꝛ ſup vires comeſſis ſequeť digeſtionis tarditas, nõ per ſeipſam ſed pp multã nutritionẽ ꝛ ad vulnus carnoſę partis ſequeť cicatrix, non p ſe ſed pp vulnus, ꝛ ad aquã in terrã effuſaʒ ſequeť neceſſario lutũ, nõ pp ſe tñ. multa p̃terea alia ſunt in q̃bus ad primũ ſcõm neceſſario ſeq̃tur, non tñ pp ſe, ſed pp primũ, ꝛ ẽt nõ oĩno cõuertunť. naʒ neq; ſi tarditas adeſt digeſtionis oĩno multa comeſa ſunt, ſʒ accidit hoc. ꝛ ꝑpter curas fieri, ꝛ ꝑpter vigiliam, ꝛ alias cauſas. ꝛ ad iugulationẽ ex neceſſitate ſequiť mors, non tamẽ ſi mors iugulatio omnino p̃cedet.

Tex.c.68. ¶ Si igitur in infinitũ ſunt in deorſuʒ nõ erit neceſſariũ poſterius hoc factũ eſſe ſimplr, ſʒ neq; ex ſuppoſitione. ſemp enim alteꝝ antea ex neceſſitate erit, quapp ꝛ illd̾ neceſſe eſt factum eſſe, quare ſi non eſt principium infiniti, neq; primũ erit nullum ꝑpter qd̾ neceſſarium erit genitum eſſe.

Com.54. ¶ Quũ ſumpſerit duplex ſignificatũ eius qd̾ ex neceſſitate, hoc qdẽ ſimplr, illud ꝟo ex ſuppoſitione ꝛ ꝯtingenter nec̃iuʒ hñs, oſtenditq; in his q̃ ex neceſſitate ſunt cõuerti ꝯtrarias, naʒ ꝛ poſteriori facto neceſſe eſt ꝛ prius factũ eſſe, ꝛ primo facto neceſſe eſt ꝛ poſterius cõſequi, in cõtingentibus ꝟo minime cõuerti ꝯtrariaʒ, nã poſteriori exiſtẽte in his neceſſe eſt ꝛ prius factũ eſſe, ſed p̃mo exiſtẽte nõ neceſſe eſt poſterius eſſe factũ, nunc vult oſtendere ꝙ ſimplr neceſſariuʒ in ſolis his eſt, q̃ circulo mouenť. nulli aũt coꝝ q̃ in recta inerit, ſiue eniʒ infinita recta, ſiue finita ſupponať, non ſeq̃tur ſimplr neceſſariuʒ. ꝛ interiʒ oſtẽdit ꝙ ſi infinita recta ſupponať, deinde in ipſa quędã quę moueanť ꝛ tranſmutenť, impoſſ̃e eſt his ineſſe ſimplr neceſſariũ, ſi enim primo exiſtẽti, ſcõm neceſſario ſeq̃tur pp ſui nãm hñs neceſſariũ. in infinito autẽ non eſt primũ ꝛ poſterius accipere: manifeſtiſſimum eſt ꝙ nõ erit i his ſimplr neceſſariũ, ſʒ neq; id qd̾ ex ſuppoſitione, vt dicit qd̾ erat ſi poſterius ꝛ p̃m ex neceſſitate. ſi g̃ nõ eſt infinita recta p̃m ꝛ poſterius, nõ ſolũ ſimpliciter neceſſariũ nõ erit in ea, ſed neq; qd̾ ex ſuppõne pp eandẽ cãm. ¶ Sed intelligꝰ vĩ, nõ recte ꝓcedere hãc argumẽtationẽ, ſi eniʒ velit ꝙ auferre infinitã rectaʒ, ꝛ dicat nihil fieri poſſe in ĩfinita recta, ſi quidẽ oẽ qd̾ fit grã alicuiꝰ finis fit, oẽ aũt infinitũ infinibile eſt, vera dicet ꝛ incõfutabilia, neq; eniʒ oĩno eſſe infinitã rectã cõtingit. ſi ꝟo ſupponat qdẽ infinitã rectã, qm̃ aũt caret p̃ncipio ꝛ fine ſeu termino ſcd̾m infinituʒ, dicat non poſſe in ipſo ex neceſſitate ſequi ad primũ ſcõʒ, nõ dicet quę rõni cõſonẽt, nam ꝛ ſi non ſit p̃nm ꝛ finis, eſt tñ qd̾ ꝯtinuer, ꝛ hoc poſt hoc fieri. ſic quippe ipſum tps dicens Ariſto. non hñs p̃nm ꝛ finem, dicit tñ in ipſo conſiderari qd̾ ꝯtinuer. ꝛ p̃mũ ꝛ ſcõʒ. quapp quantũ ad ea quę ab Ariſto. dĩr nõ auferreť neceſſariuʒ. ¶ Illud quoq; rurſus dubitauerit aliquis ad dicta, ꝙ in gñatione infinita exiſtẽte ꝛ ſm̃ rectum ſucceſſioni eſt ſimplr neceſſariuʒ. neceſſe eſt enim ex hoĩe oĩno fieri hominẽ. ꝛ nõ eſt cõtingẽs ex hoĩe factũ iri hoĩeʒ. ¶ Ad hunc aũt dicendũ ꝙ ſucceſſio qdẽ ſm̃ ſpẽm qua hõ ex hoĩe generať, per circulum fit, eo ꝙ ab eodẽ in idẽ fiat reditus. hoc aũt eſt circuli propriuʒ. primũ enim hõ, deinde ſemen, poſtea embryon, deinde puer: ꝛ rurſus hõ, ꝛ rurſus ſemẽ. ſi ꝟo quis dicat ꝙ etiaʒ in recta fiat reflexio ab eodẽ in idẽʒ, ſciat ꝙ in reflexione ſm̃ rectã in qd̾ vltimũ venit id qd̾ moueť, in hoc rurſus currens primum ex fine reflectens venit, vt ad vltimũ gradũ ſcalę regrediens a pauimẽto primũ reflectis, ſed in reuerſione orbiculari, ex quo p̃mus diſceſſit. ꝟ.g. ex piſcibus, in hoc vltimũ per orbeʒ rediens venit. a piſcibus enim ſol abſcedens, ꝛ aliã incipiẽs circulationẽ, non in piſces recurrit per cõtinuitatẽ, ſed in taurũ p̃mo fertur, ꝛ vltimũ omnium in piſces. ſi ergo oſtẽſum eſt p circulum fieri ſpecierum ſucceſſionem, non eſt dubium quomodo huic neceſſariũ ineſt, quia ſm̃ circuloʒ prius enim dictuʒ eſt ꝙ in ſolo circulari motu eſt neceſſariũ, ſucceſſio ergo quę non ſm̃ circulum fit, ſed in rectũ (huiuſmodi autem eſt ipſorum ſingulariuʒ) ſm̃ quã ex tantalo pelops. ꝛ ex hoc atreus, hęc neceſſitatẽ non habet, neq; eniʒ ſi tantalus, omnino pelops, neq; ſi ſophroniſcus iaʒ ꝛ ſocrates neceſſario.

¶ At ꝟo neq; ĩ ĳs quę terminũ hñt, hoc erit dicere vere, ꝙ ſimplr neceſſe eſt genitũ eſſe, vt domũ cũ fundamẽtũ factũ fuerit, qñ eniʒ factuʒ fuerit niſi ſemper hoc neceſſe eſt fieri, accidet ſemper eſſe qd̾ contingit nõ ſemper eſſe, ſed opʒ ad generationẽ ſemper eſſe, ſi ex neceſſitate eſt ipſius generatio, qd̾ eniʒ ex neceſſitate ꝛ ſemp ſimul. qd̾ eniʒ eẽ neceſſe, nõ poſſ̃e nõ eſſe: quare ſi eſt ex neceſſitate ęternũ erit, ꝛ ſi ęternũ ex neceſſitate, ꝛ ſi igiť generatio ex neceſſitate, ęterna ꝛ gñatio huius, ꝛ ſi ęterna ex neceſſitate, ſi ergo alicuius ſimplr eſt gñatio, neceſſe eſt circulo reuertere ꝛ reflecti: neceſſe eniʒ vel terminũ hẽre gñationeʒ vel nõ, ꝛ ſi nõ/aut in rectũ/aut in circulũ: horuʒ aũt ſi qdẽ erit ęterna nõ in rectũ poſſ̃e eſt eo ꝙ nullo modo ſit principiũ, neq; ſi deorſuʒ vt in futuris aſſumamus, neq; ſurſuʒ, vt in ĳs quę facta ſunt, neceſſe eſſe principiũ, nõ finita exiſte, ꝛ ęternã eſſe, quare neceſſe circu

lo eſſe cõuerti, igiť neceſſe erit, vt ſi hoc ex neceſſitate ſit ⁊ prius igiť, atq ſi hoc ⁊ poſteri⁹ neceſſe eſt factũ iri, ⁊ hoc itaq ſemp ꝯtinue.

Com. 55. ℂ Quũ demõſtrauit ꝙ in infinita recta impoſſibile eſt ſimplr neceſſariũ ſupponi, nunc oñdit ꝙ neq in finita poſſibile. ſi enim qḋ ex neceſſitate fit, hoc eſt, qḋ ſemper fieri neceſſe eſt, qḋ autẽ in recta finita fit non ſemp fit, accidet enim inquit ſemp fieri qḋ cõtingit nõ ſemp eſſe, qḋ eſt abſurdũ. qḋ enĩ ex neceſſitate eſt ſimul ⁊ ſemper erit. idem qḋ ex neceſſitate fit ei qḋ ſemp fit idẽ eſt. nã verbũ ſimul idẽ ſignificat. qm igiť qḋ in recta finita fit non ſemper eſt, hʒ enim finẽ in quo nõ vlterius eſt, ſi qs dixerit in hac ipſũ neceſſariũ, qḋ idẽ eſt ei qḋ ſemper, in prius dictũ abſurdum incidet. dicet enim ſemper eſſe qḋ ꝯtingit nõ eſſe. ſi ergo ex neceſſitate eſt gñatio, ⁊ ſemper erit. ſi aũt ſemper impoſſe eſt ipſaʒ in recta eſſe. deinde recapitulans breuiter prius dicta, inducit ꝯnem. ſi igitur dicẽs alicuius ex neceſſitate ſimplr eſt gñatio in circulũ reuertere ⁊ reflectere neceſſe eſt, qm inquit neceſſe eſt aut finẽ hrẽ gñationẽ aut non hrẽ, ſed nõ hʒ, nã quõ ẽterna eſſet finẽ hñs, aut in recta erit, aut in circulũ, ſʒ in recta quidẽ oſtẽſum eſt eſſe impoſſe, neq enim in infinita, neq finita oſtẽſum eſt poſſe conſiſtere neceſſariũ, qr nõ eſt primum, neq poſterius, neq enim in his q̄ facta ſunt, neq in futuris: in vtroq enim per infinitum fieri motũ neceſſe eſt. relinqtur igiť ſoli motui in circulum ineſſe neceſſariũ motum ⁊ ẽternũ. ſed ⁊ neceſſe inqt principiũ eſſe, neq finito exiſtẽte ⁊ ẽternũ eſſe, manifeſtũ ꝙ neceſſaria generatio ⁊ ſemper eſt ⁊ principiũ hʒ, ẽternam enĩ, non qr vna numero ⁊ cõtinua dicimus, ſʒ qr in infinitũ eadẽ facta. ſi ergo principiũ non eſt in infinita accipere neq in finita qḋ ſemper, oĩno igiť in recta non eſt ex neceſſitate generatio. circularis ergo ſola neceſſarium habebit, in qua cõuertiť ⁊ neceſſariũ. ſi enim primũ ⁊ ſcḋʒ oĩno, ⁊ ſi ſcḋm ẽt primũ, vt iaʒ demſtratũ eſt.

ℂ Nihil enĩ hoc differt dicere, ꝑ duo aut plura, i circulari igiť motu ⁊ gñatione eſt id qḋ ex neceſſitate ſimplr, ⁊ ſi circulo: neceſſe eſt vnũqḋq fieri ⁊ factũ eẽ, ⁊ ſi neceſſe horum

Tex. c. 69. gñatio circulo. ℂ Hẽc itaq rõnabiliter, qm̄ ẽternus ⁊ alibi apparuit circularis motus, ⁊ qui celi, qm̄ hẽc ex neceſſitate fiunt ⁊ erunt, quot huius motus, ⁊ quot per hanc, ſi enim qḋ circulo moueť ſemp aliquid mouet, neceſſe ⁊ horũ circulareʒ eſſe motũ, vt ſupiori lationi exiſtente ſol circulo ſic. qm̄ autem ſic horẽ ꝓpter hoc circulo fiunt ⁊ reflectuntur, his autem ſic factis omnia ab his.

Com. 56. ℂ Quum demõſtrauit ꝙ neceſſariũ ineſt ſoli motui circulari, qm in ẽternis ⁊ principiũ habẽtibus ꝯſiſtit. quorum ẽternũ quidem non ineſt his q̄ in recta finita mouentur, principiũ vero habere in infinita recta non conſiderať, ita vt relinquať circularis motus ſolus hrẽ neceſſariũ, ⁊ in hoc ſolo neceſſariã eſſe conuerſionẽ, quaʒ circa duo quedã ſpeculatus eſt, adnotat dicens ꝙ ſm cõtinuum ſemper neceſſario ẽt ad ſcḋm tertiũ ⁊ ad hoc q̃rtũ ſequitur. nihil ergo differt inquit per duo aut plura conſiderare cõuerſionẽ factã ⁊ neceſſariã cõſequentiaʒ. deinde vniuerſũ ſermonẽ concludẽs dicit, ⁊ ſi quid circulo, vnũqḋq neceſſe eſt fieri ⁊ factum eſſe, ⁊ ſi neceſſe horũ gñatio, circulo procul dubio, ⁊ ſi qḋ fit circulo factũ, hoc habet neceſſariaʒ generationẽ, ⁊ ſi qḋ neceſſario generať etiã circulo generať. quum aũt demõſtrauit ꝙ neceſſariũ ſoli circulari motui accidit, inquit ꝙ rationabiliter hẽc accidunt, conſona exiſtentia his q̄ alibi ſunt demonſtrata. oſtenſus eſt enĩ in octauo naturalis auditus ſolus motus circularis ẽternus exiſtens. ſi igitur ſimpliciter neceſſarium ẽternis ineſt, vt demonſtratum eſt prius rationabiliter circulari motui ſoli ineſt. ſolus enĩ circularis motus celeſtiũ eſt ẽternus. per ipſũ aũt ⁊ alij ẽterni exiſtentes ab hoc perficiunť, qm enĩ firmamẽti motus ẽternus eſt, ꝓp hoc ⁊ planetarũ, quare ⁊ ipſius ſolis. ⁊ qr ſolis ẽternẽ in circulo obliquo fit motus ꝓp hoc ⁊ horarũ reditus circularis ẽternus eſt ẽſtatis. ſ. ⁊ hiemis ⁊ reliquarum. qm aũt horẽ circulo reflectunť, ꝓp hoc generatio ⁊ corruptio animaliũ ⁊ plantaꝝ ⁊ alioꝝ circulo fit ⁊ ẽternitatẽ poſſedit. ab horarũ nãq mutatione eſt generatio ⁊ corruptio.

ℂ Cur itaq, hẽc quideʒ ſic videnť vt aquẽ ⁊ aer circulo facta, ⁊ ſi qdẽ nubes erit, opus ẽ ẽt pluiſſe, ⁊ ſi pluet, opʒ ⁊ nubeʒ eſſe. hoĩes vero ⁊ aĩalia non reflectunť in ſeipſos, vt rurſus fiat idẽ, nõ enĩ neceſſe ſi pater factus eſt, te factũ eẽ, ſed ſi tu illũ, in rectũ autẽ videť eẽ hẽc generatio. principiũ autẽ ꝯſiderationis rurſus idẽ, vtrũ ſilr oĩa reflectunť aut nõ, ſed hẽc quidẽ numero, illa vero ſpecie ſolũ. quorũcũq igiť incorruptibilis ſubſtantia q̃ mouet manifeſtũ ꝙ ⁊ numero eadẽ erunt, motus enĩ conſequiť ei qḋ moueť, quorũcũq vero nõ, ſed corruptibilis neceſſe eſt ſpecie numero vero non reflecti, quaꝑꝑ aqua ex aere, ⁊ aer ex aqua ſpecie ideʒ, non numero, ſi vero ⁊ eadem numero, ſed non quoꝝ ſubſtantia fit huiuſcemodi exiſtens, q̄ cõtingat nõ eſſe. Tex. c. 70.

ℂ Dubitationẽ quandam ꝓponit nunc cur nam in aere quidẽ ⁊ aqua ⁊ reliquis elementis, ⁊ neceſſaria eſt circularis generatio, ⁊ cõuertitur, etenĩ nube inquit exiſtẽte erit aqua, ⁊ aqua facta nubes ꝑexiuit, in ſingularib⁹ vero inquit non ita ſe hʒ, ſocrate enĩ exiſtẽte pr̄fuit ſophroniſcus, ſed ſophroniſco exiſtẽte, nõ ex neceſſitate ſocratis generatio ſequeť. ℂ Soluit autẽ dubitationeʒ dicẽs in rectum ſingulariũ generationeʒ eſſe, hoc eſt in recta. non enim ſophroniſcus reflectitur, qui erat exiſtẽte ſm circulum ſingulariũ generatione. ſi ergo non ſm circulum fit ſingularium generatio, merito neq neceſſariũ, neq conuerſionẽ habet, cur ergo aqua ⁊ aer reflectunť, quoniã non ſm numerũ fit ipſoꝝ reflexio, ſed ſm ſpeciem, non enim idem aer ſm numeꝝ ſeruať in reflexione, ⁊ mutatione aquẽ in aerẽ. verũ etiam in animalibus generatio oſtẽdiť quodãmodo reflectens, ⁊ circulariter facta. vt demonſtrauimus antea. ℂ Sed forte dubitauerit aliquis, quare quorũdã ſm numerũ eorũdem manẽtium reflexio fit, quorũdam aũt ſm numerũ quidẽ corruptoꝝ ſm ſpeciem autẽ ſolum ſeruatoꝝ, ⁊ ꝓpter hoc infert dicens [principiũ autẽ cõſiderationis hoc vtrum omnia ſimiliter reflectũtur.] hoc ipſum propoſitũ q̄rit. ſi enim ex circulari motu reflexionẽ habet, cur nam eoꝝ q̄ in circulo mouẽtur quedam ſm numerũ eadeʒ permanentia reflexionẽ faciunt, quedam vero ſm numerum corrupta ſm ſpeciẽ ſeruant ſucceſſionẽ, ⁊ inquit ꝙ

Com. 57.

hęc cōſona ſunt illis quę multis in locis dicta ſunt quę-cūqꝫ incorruptibilia exñtia mouētur in circulū hęc ſm̄ numerum eadē manentia reflectūtur. idem enim ſol ſm̄ numerum rurſus ſm̄ idem mouet. quorūcūqꝫ ꝟo ſubſtātia corruptibilis eſt, hęc numero quidē non manent eadē, ſed ſpecieꝫ ſeruant in reflexione. vt ſe habet in animaliū ꝛ plantarū generatione, ꝛ elemētoꝝ trāſmutatione. quū auteꝫ demōſtrauit ꝙ elementoꝝ generatio perficitur vnoquoqꝫ ipſorum ſm̄ numeꝝ quidē corrupto, ſed ſm̄ ſpeciem eodem manente, dicit ꝙ ſi dicat quis ē hęc ipſa, elementa dico, ſm̄ numerū eadeꝫ manere, hoc enim ſignificat illud, [ſi aūt ꝛ hęc numero] quēadmodū Empedocles dicebat, dicendū ꝙ talis ingenerabilia dicit eſſe elementa, non vt nos generabilem ſubſtantiam ſupponens, ꝛ talē vt contingat ē non eſſe. ℂ Dubitabit auteꝫ quis vt inquit Alexāder cōtra Ariſto. ſi enim materia eadē ſemper permanet, eſt quoqꝫ ꝛ effectiua cā eadem ſemper, ꝓpter quā cauſam, non ſm̄ circuitus aliquem pluris tēporis, ex eadē materia eadem rurſus ſm̄ numerū ab eiſdem erunt: qđ quidē aliqui dīc ſm̄ iteratam generationē ꝛ magnum annum contingere. in quo omniū eorūdem reditus fit. hoc autē exiſtente erit vtiqꝫ ꝛ in ſingularibus quorū ſubſtantia eſt corruptibilis iterata generatio ꝛ reflexio ſm̄ numerū. ℂ Ad hoc dicendum ꝙ ꝛ ſi datū ſit, rurſus ſocratē generari, non idē erit numero ſocrati prius genito, poſterius genitus ꝛ vnus, non enim eſt poſſibile vnum ꝛ idem ſm̄ numerū deficere, non enim eo ꝙ ex eiſdem ſit, vnum ſm̄ numeruꝫ ſit, ſed eo ꝙ idem permanet prius ꝛ poſterius exiſtens. ideirco ſol quidem idem eſt ſm̄ numerum. ſocrates ꝟo vt dixit non eſt idem ſm̄ numerum. non enim manet indiuiſibilis forma, ꝛ ſi materia maneat.

ℂ Finis expoſitionis Ioannis Grammatici Philoponi in Libros de generatione ꝛ corruptione Ariſtotelis, Hieronymo Bagolino Veronenſi interprete.

Series Chartarum.

* A B C D E F G H I. Omnes terni, preter * H I duernos.

Errata quędam magis notatu digna, reliqua ex ſe corriget eruditus lector.

In folio. 2. col. 3. linea. 5. qui circa Democritꝫ ꝛ Leucippum, lege Democritici ꝛ Leucippei.
Ibidem, col. 4. linea. 53. Empedoclis, lege Empedocleis.
Folio. 3. colū. 1. linea. 41. ꝙ, lege quidem.
Ibidem. colū. 4. linea. 47. ꝙ, lege quidem.
Folio. 4. colū. 1. linea. 40. ſpecificata, lege formata.
Ibidem colū. 2. linea. 31. proponens, lege cum auteꝫ propoſuiſſet.
Ibidem linea. 46. ſpecificantur, lege formantur.
Folio. 5. colū. 2. linea. 9. operatur, lege operantur.
Ibidem linea. 41. latam, lege datam.
Folio. 6. linea. 1. exiſtentes, lege exiſtentia.
Ibidem colū 3. linea. 9. eſt poſſibile, lege poteſt.
Ibidem colū. 4. linea. 47. diuiſibili, lege ad diuiſibile.
Ibidem linea. 58. finitas, lege in finitas.
Folio. 7. colū. 1. linea. 56. nullo, lege nihilo.
Ibidem colū. 4. linea. 3. plures vna, lege plura ꝟo vno.
Folio. 9. colū. 1. linea. 8. qđ eſt, lege qđ ꝛ.
Folio. 12. colū. 3. linea. 11. ſignificat, lege ſignificatur.
Folio. 16. colū. 2. linea. 55. eſt aliqđ, lege eſſe aliqđ.
Ibidem colū. 3. linea. 62. ꝛ cui appoſitum eſt, vtrūqꝫ, lege ꝛ cui appoſitum eſt, vt in vino ſe habet ꝛ aqua, cuꝫ enim miſcueris vino aquam, vtrūqꝫ.
Folio. 21. colū. 1. linea. 46. ꝛ agens ē, lege ꝛ agens eſſe.
Folio. 24. colū. 3. linea. 1. mouet, lege mouent.
Folio. 25. linea. 1. eſſe, lege eſſet.
Folio. 27. col. 3. linea. 18. illius, lege illis.
Folio. 29. col. 3. linea. 2. ꝛ. 5. inuēctiones, lege iniunctiones.
Folio. 33. colū. 3. linea vltima eſſe, lege eſſet.
Folio. 35. colū. 2. linea. 6. ceram ꝛ picem, lege cera ꝛ pix.
Ibidem linea. 27. a continentibus, adde recipit.
Ibidem linea. 28. cinis, lege citius.
Folio. 36. colū. 3. linea. 23. ſuperfluunt hęc verba, ꝛ in ſingulo aliorum idem eſt ſermo.
Folio. 39. colū. 4. linea. 24. ſuperfluit, vt.
Folio. 41. colū. 2. linea. 23. vſe, lege vſr.
Folio. 44. colū. 1. linea. 35. dupliciter. l. duplo.
Folio. 45. colū. 3. linea. 58. hęc, lege has.
Ibidem colū. 4. linea. 45. deterior, lege deterius.
Folio. 46. colū. 2. linea. 52. acceſſui, lege acceſſu.
Folio. 46. colū. 3. linea. 30. inerrantis, lege firmamenti,
Folio. 48. col. 3. linea. 48. pp, lege eſſe.

IN TENEBRIS FULGET